

Alman orduları
Savaş ve Alman politikası
1648-1806

Peter H.Wilson

İçindekiler

Haritalar	iii
Önsöz	ix
Biçim Üzerine Notlar	x
Kısaltmalar	xi
Giriş	1
1 Savaş ve Alman Politikası	4
2 Vestfalya'dan Réunions'a 1648–84	19
3 İki Cephede Savaş, 1683-1699	48
4 Kıtasal savaşta Habsburg stratejisi	69
5 Soylu birlikler ve dernekler	104
6 Reich ve Avrupa Güçleri, 1714–1740	138
7 İç savaş ve bölünme arası, 1740-1792	168
8 Devrim Mücadelesi	207
Ekler	238

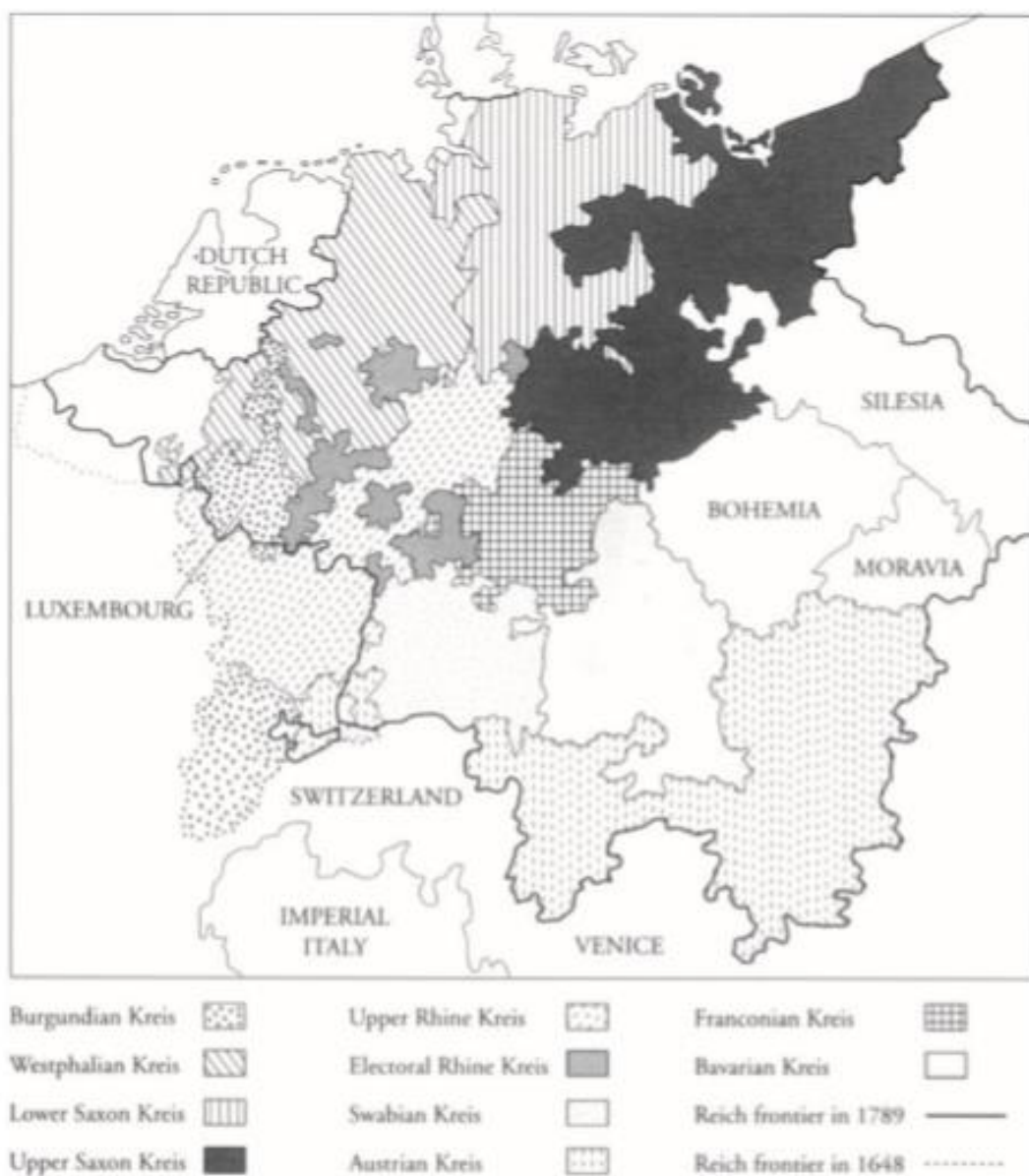
Haritalar

1 1745'te Alman Hükümeti

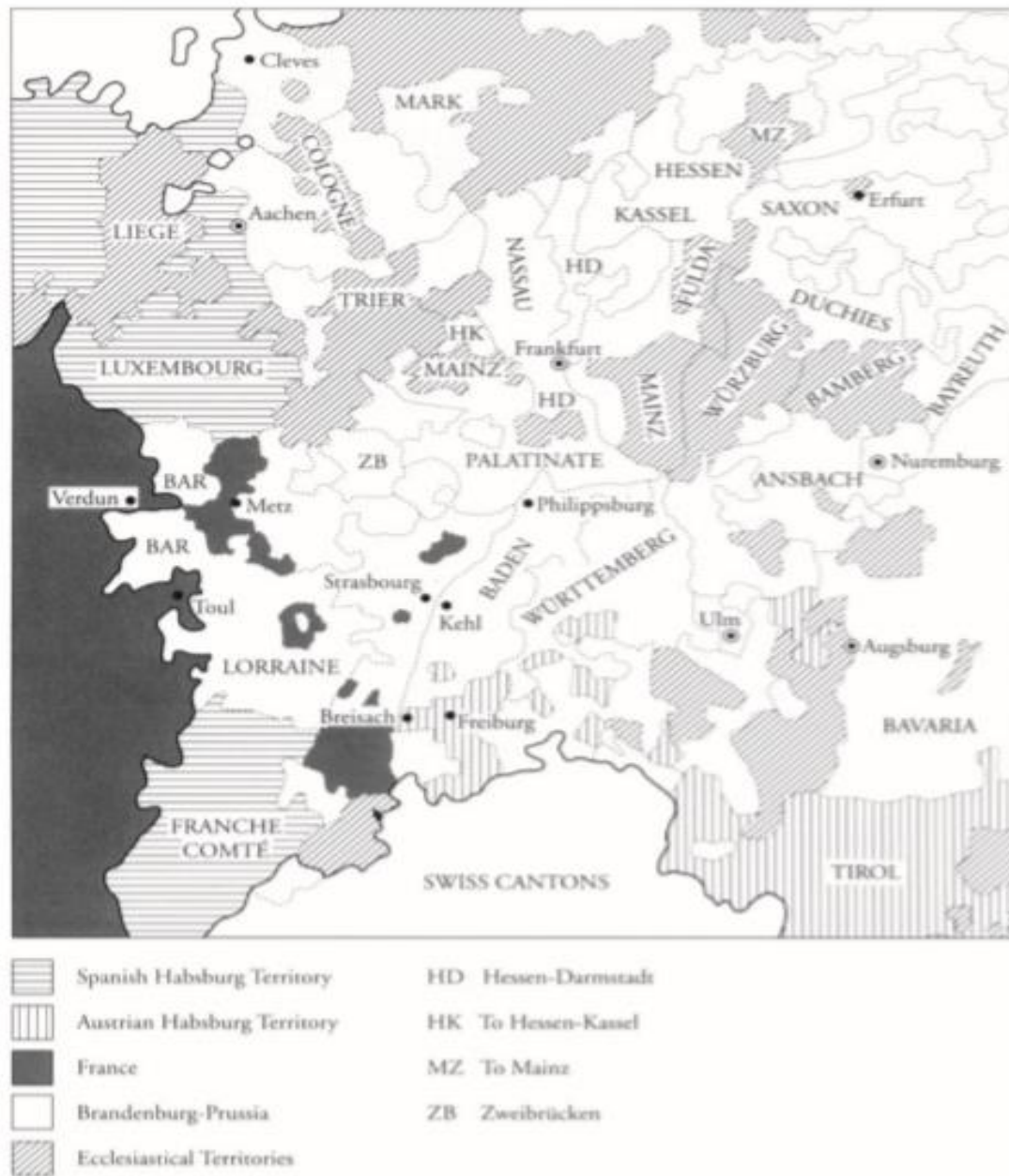

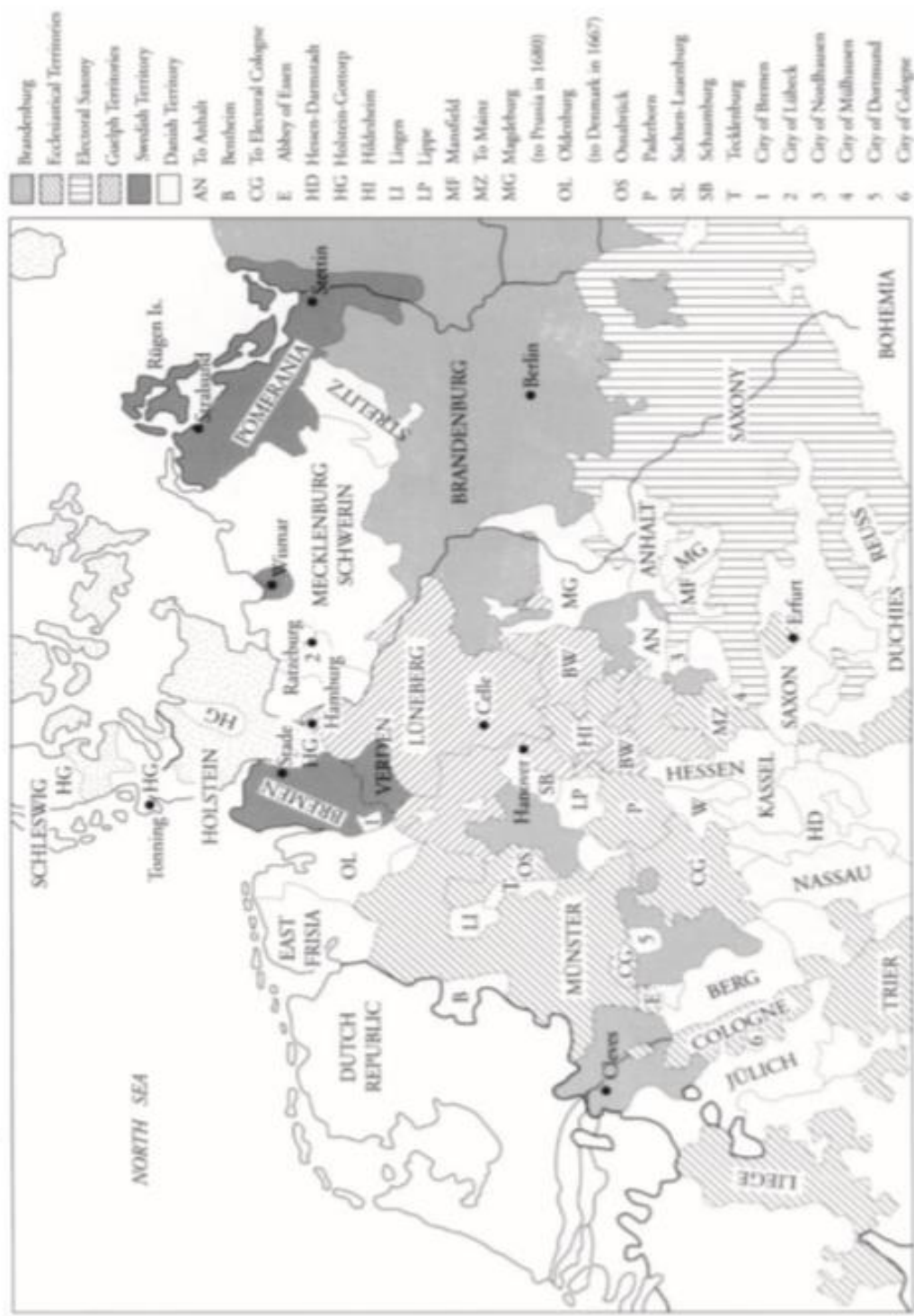
2. The Kreise

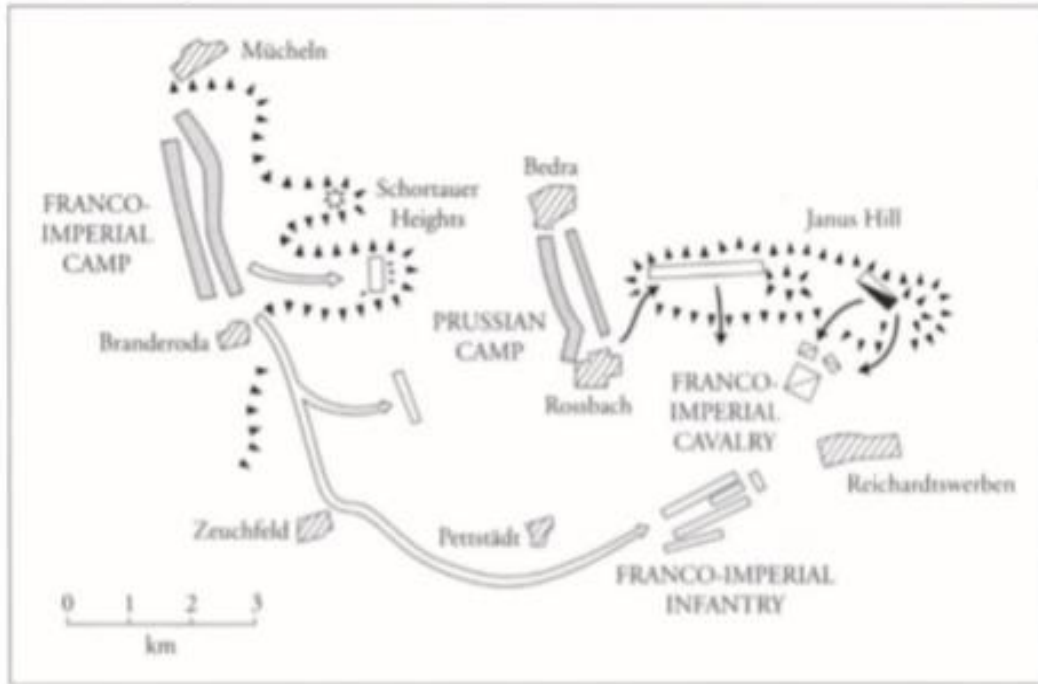
3. Western Germany in 1660

4. Northern Germany in 1648

Rosbach Savaşı, 1757

Önsöz

Birkaç yıl önce, modern İngiliz yüksek öğreniminin iskeletini oluşturan bir kurumda, modern Avrupa kimliğine ilişkin bir konuyu takiben bir iletişim çalışmaları sınıfı öğrencilerine öğretmek için kısa bir konuşma yaptım. Öğrencileri doğaçlama yapmaya mecbur bıraktım, Almanya ile ilişkilendirdikleri beş şeyi listelemelerini istedim. Şaşırtıcı olmasa da, iç karartıcı bir şekilde cevaplar arasında savaş belirgin bir şekilde öne çıkmıştır. Bununla birlikte, bu durumun dayandığı imgeler ve bilgiler çoğunlukla yirminci yüzyıl olaylarından kaynaklanmaktadır. Savaşın eski Almanya'nın ilk dönemlerindeki önemi bilinenden ziyade Almanya'nın geniş Avrupa çatışmasında yer alması olarak düşünülmekteydi. Öğrenciler, inançlarında yalnız değillerdi, çünkü alan yazındaki uzmanların çoğu, Bismarck ve hitlere ve üçüncü generallere karşı olan ikinci Alman Hükümeti generalleri aracılığıyla büyük ölçüde Prusya deneyiminden, Alman askeri gücünün ve savaşçılığını Büyük Seçici'den veya en azından Büyük Frederick'ten görünüşe göre acımasız yükselişini grafiksel olarak genelleştirerek benzer bir izlenim taşıyor.

Bu kitap, bu önyargıların ardındaki varsayımlara dikkat çekmektedir. Öncelikle Alman askerleri ve toplum arasındaki ilişkileri araştırmaya başladığım için bunu yapmak benim asıl amacım değildi. Endişe olarak kalan bu konuya ilgim devam etmesine rağmen çok sayıda küçük Alman yöneticinin niçin orduları olduğu sorusuna dönmeye devam ettim. Otuz Yıl Savaşı'nın sonundan Napolyon dönemine kadar Alman siyasetinin yeniden değerlendirilmesinin başlangıç noktasını sağlayan bu konudur.

Özgün araştırma projemin dönüşümü (değişimi) sırasında, birçok iyi (yetenekli) insanın ve kurumun yardım ve tavsiyelerinden yararlanmak benim için büyük bir servet oldu. Özellikle, Jeremy Black, Hamish Scott ve meslektaşlarım David Moon ve Susan-Mary Grant'e cesaretlerinden ve taslak bölümler ile ilgili yorumları için teşekkür etmek istiyorum. John Childs beni Leeds Üniversitesi'ndeki bazı fikirlerin kamuya açık olduğu ve çok yapıcı eleştiriler aldığı bir seminere davet etti. Public Record Office, Hauptstaatsarchiv Stuttgart ve Staatsarchiv Darmstadt'ın yöneticileri ve personeli paha biçilmez yardım sağlarken Newcastle Üniversitesi Robinson Kütüphanesi'nin kütüphaneler arası krediler bölümü, daha belirsiz taleplerimi takip etmek için üstün başarı gösterdi. Julian Calvert, Almanya'ya yapılan bir araştırma gezisinde konukseverliği ve eşsiz mutfakı sundu. Eleanor Cunningham, okunamayan okunaklı karalamamı modern teknolojiyi bilmediğimi protesto etmeden şık bir metne dönüştürdü. Tüm bu insanlara ve bana yardım eden diğer pek çok insana içten takdirlerimi sunuyorum.

Son olarak, Alman tarihinin sorunlarından çok daha önemli olan Alec'in doğumuna rağmen desteği ve teşviği azalmayan Eliane'e teşekkür etmek istiyorum. Sevgisi olmasaydı bu iş asla bitmezdi.

Biçim Üzerine Notlar

Yerlerin ve insanların adları, yaygın olarak kullanılan bir İngiliz versiyonu yoksa Almanca biçiminde bırakılmıştır. Bu esas olarak imparatorlar ve Brandenburg-Prusya hükümdarları için geçerlidir. Macaristan'da ve doğu-orta Avrupa'daki başka yerlerde yer adları oldukça değişkendi. Bu nedenle genellikle o sırada ve sonraki tarih yazımında kullanılan parantezlerde modern kullanımla birlikte Almanca sürümlere sadık kaldım. Tercümenin olmadığı veya çevirinin yanıltıcı olabileceği durumlar dışında, unvanlar ve teknik terimler İngilizce olarak verilmektedir. Bu gibi durumlarda Almanca baştan sona kullanılmıştır ancak kelimenin ilk ortaya çıkışında açıklanmıştır.

Reich'te kullanılan para, iki ana para biriminde uygun olarak ifade edilir. Örneğin Rhenish Gulden (Rhenish florins, fl.) veya Talers (tlr). Bunların hepsi yuvarlanmıştır. Değerin bir göstergesi olarak, incelenen dönemin çoğunda bir ay boyunca ücret ve ödenek olarak genellikle bir piyade er 4 florinin altında maaş almıştır bu da vasıfsız bir işçinin 20 günlük ücretine veya 30-40 kiloluk somun ekmeğin fiyatına eşittir. Bir piyade işe almak 34-40 florine mal oluyordu ve onu on sekizinci yüzyılda bir yıl boyunca tutmak için 67-80 florin gerekliydi. Atı da dâhil bir süvari için ücret sırasıyla 140-160 florin ve 135-155 florindi.

Bu kitapta kullanılan para birimlerinin dönüşüm oranları aşağıda belirtilmiştir:

- 1 Rhenish florin = 1,25 Hollanda Florini
- 1.5 florin = 1 taler
- 1 florin = 1.25 Fransız livres (1660'lar)
- 1 florin = 1.5 Fransız livres (1680ler-1690lar)
- 1 florin = 2 Fransız livres (1700-1750 dolayları)
- 1 florin = 2.5 Fransız livres (1750 sonrası)
- 7.5 florin = 1 sterlin (1680'ler)
- 8 florin = 1 sterlin (1730lar)
- 9.15 florin = 1 sterlin (1780'ler)

Kısaltmalar

AHR	Amerikan Tarihi İncelemesi
AHY	Avusturya Tarihi Yıllığı
AHVN	Aşağı Ren Tarih Derneği Yıllıkları
BBSW	Württemberg eyalet davasına özel ilave
BMWB	Askeri haftalık-makale desteği
Bn	tabur
CEH	Orta Avrupa Tarihi
Coy	şirket
DBKH	Savaş ve ordu tarihinin tasvirinden Bavyera
EHR	İngiliz Tarihi İncelemesi
FBPG	Brandenburg ve Prusya tarihine dair araştırmalar
fl.	Florin (Gümüş Madeni Para)
GH	Alman Tarihi
HDM	Alman Askeri Tarihi El Kitabı, 1648–1939 [11 cilt] (Askeri Tarih Araştırma Ofisi tarafından yayınlanmıştır, Frankfurt-am-Main, 1964–81, 1983 edn)
HJ	Tarihi Dergi
Hjb	Tarihi Yıllık
HSAS	Stuttgart Merkez Devlet Arşivleri
HZ	Tarihi Dergi
IPO	Instrumentum pacis Osnabrugense (Osnabrück Antlaşması, 24 Ekim 1648, Vestfalya Yerleşiminin bir parçası)
JMH	Modern Tarih Dergisi
JRA	Son İmparatorluk Vedası (Son İmparatorluk Duruşu, 7 Mayıs 1654)
MGM	Askeri Tarihi Bildiri
MIÖG	Avusturya Tarih Araştırmaları Enstitüsü'nden Bildiriler
MÖSA	Avusturya Devlet Arşivlerinden Bildirimler
NASG	Sakson tarihi için yeni arşiv
NF	Yeni Bölüm
Pjb	Prusya Yıllıkları
P & P	Geçmiş ve Bugün
PRO	Devlet Arşivleri Kurumu
REO	İmparatorluk Yürütme Yönetmeliği (25 Eylül 1555)
rgt	alay
RHR	İmparatorluk Mahkemesi Konseyi
RKG	İmparatorluk Oda Mahkemesi
RM	Roma Ayı
RVJB	Üç Aylık Rhenish Kağıtları

<i>sqn</i>	<i>süvari filosu-hava filosu</i>
<i>StAD</i>	<i>Darmstadt Devlet Arşivleri</i>
<i>tlr</i>	<i>18. Y.y. daki gümüş madeni para</i>
<i>WF</i>	<i>Württemberg Franconia</i>
<i>WVJHLG</i>	<i>Württemberg üç aylık ulusal tarih dergileri</i>
<i>WZ</i>	<i>Westphalian dergisi</i>
<i>ZBLG</i>	<i>Bavyera Eyalet Tarihi Dergisi</i>
<i>ZGO</i>	<i>Yukarı Ren tarihi için dergi</i>
<i>ZHF</i>	<i>Tarihsel araştırma için dergi</i>
<i>ZHG</i>	<i>Hessen tarihi ve bölgesel çalışmalar için dergi</i>
<i>ZSRG</i>	<i>Alman Bölümü Savigny Vakfı için Yasal Tarih Dergisi</i>
<i>ZWLG</i>	<i>Württemberg Eyalet Tarihi için Dergi</i>

Giriş

Bu kitap Avrupa tarihinin paradokslarından birini çözmeye çalışmaktadır: Kutsal Roma İmparatorluğu, zayıf ve içten bölünmüşken savaşıyan eyaletlerin merkezinde saldırgan bir ortamda hayatta kalmaya çalıştı. Ortaya çıkan cevaplar, geleneksel savaş ve Alman siyaseti imajından çok farklı bir tablo ortaya koydu. Prusya tarafından temsil edilen militarist güç devleti (Machtstaat) Alman tarihinin önemli bir parçasıdır fakat aynı zamanda bu militarist güç devleti bir çözüm, müşterek güvenlik ve iç çatışma sistemidir. Bu yüzden, çok çeşitli politik geleneklerin nispeten uyumlu bir şekilde bir arada var olması söz konusuydu. Bu sistem, Alman Hükümetini komşularının güvenliği için tehlike oluşturmaktan zorlu saldırılara karşı korudu. Daha sonraki Alman devletlerinin siyasal kültürünün aksine, Kutsal Roma German İmparatorluğu (Reich) siyasal kültürünün özü itibarıyla savunmaya dayalıydı ve hem iç hem de dış ilişkilerde barışı savaşa tercih ediyordu.

1990'ların bakış açısına göre, bunu BM, NATO veya Avrupa Birliği gibi müşterek savunma ve barışı sağlama konusundaki son çabalarla karşılaştırmak doğrudur. Bugünün büyük güçleri kendi manevralarıyla Eski Yugoslavya'daki katliamı durdurmak için acı verici bir şekilde yavaş girişimlerde bulunmuşlardır. Kuşkusuz, ütöpik amaçlar ve bu yeni dünya düzeninin pratik gerçekleri arasındaki uçurum, daha önce küçük despotlar ve alaycı fırsatçılar olarak görevden alınan prenslere ve devlet adamlarına daha sempatik bir şekilde muamele edilmesine teşvik etmektedir. Alman politikası üzerine kızgın eleştirmenler tarafından yapılan sonsuz protokol tartışmaları ve sonuçsuz kalan kararlar, bilinen tüm yaşamı yok etme kapasitesine sahip devletlerin savaş suçluları olarak resmen erkekleri tutuklayamadığı bir dünyada hem daha somut hem de anlaşılabilir görünüyor.

Bununla birlikte erken modern Almanya'nın yeniden değerlendirilmesinde, 1933 veya 1871'den ziyade bugünün endişeleri ile ilgilenmek daha büyük katkı sağlayacaktır. Almanya'nın Avrupa işlerine katılımı, emperyal politika bağlamında ya da bileşen kurumlar ve Alman bölgeleri arasındaki ilişkiler içinde değerlendirilmelidir. Alman Hükümeti hiçbir zaman sadece Avusturya Habsburg monarşisinin bir alt yardımcısı değildi, düşüşünü gösteren son işaret olan Vestfalya Barışı'ndan (1648) sonra bile, başıboş bir devlet haline gelmedi. 158 yıl hüküm sürmekle kalmadı, gelişmeye devam etti ve Avrupa diplomasisi için bir forum sağlayarak zayıf unsurları için ortak hareketleri koordine edecek bir çerçeve oluşturdu.

Bu büyük yönlerinin takdir edilmesini sağlayan Alman siyasetini uluslararası politikaya taşıyacak uygun bir analitik yapının olmamasıdır. Birinci bölüm, Alman siyasal gelişmelerini, erken modern devlet oluşumu bağlamında inceleyerek bunu düzeltmeyi amaçlamıştır. Fransa gibi ulusal monarşilerin merkezileştirilmesinin aksine, Kutsal Roma German İmparatorluğu parçalanmış egemenlik ve birbiriyle örtüşen hukuksal sınırlar olarak kaldı. Komşu devletlerle ilişkileri karışık ve tepkileri sertti. Güç; imparator, prensler ve küçük bölgeleri yöneten daha düşük rütbeliler arasında hiçbir sınır unsuru olmadan eşit olmayan bir şekilde dağılmıştı. Savaşma konusu ve dış ilişkileri yürütme kararları tek bir mercide toplanmamıştı, ancak her bölge kendi hareket özgürlüğünü sınırlayan yazılı olmayan kural ve anayasal kısıtlamalara bağlıydı. Geleneksel monarşik ve hiyerarşik yapının hayatta kalması, bu sert dengenin korunmasına bağlıydı; bu denge de ya Alman bölgelerinin birbirine saldırması ya da dış tehditlerle bozulabilirdi.

Devamındaki sekiz bölüm, 1648'den sonra geliştirilen bu tehditlere verilen cevapları içeriyor. Bu karışık olay dizini için, kabaca kronolojik bir yaklaşım benimsenmiştir.

Almanya'nın zengin bölgesel ve anayasal tarih geleneği, devlet oluşumu ile modern ulusal sınırlar arasındaki sert ilişki ile batı Avrupa'nın başka yerlerinde sağlanan güçlü anlatı çizgisinin yokluğunu birleştirerek bireysel bölge ve kurumlar hakkında ayrıntılı çalışmalar yapma eğilimindedir. Bu dönemin tek bir hadisesini yazma girişimlerinin çoğu, ya Avusturya gibi tek bir büyük bölgeye yoğunlaşarak ya da olaya özünü katan insansal faktörlerden yerel politika ve kişisel hırs nedeniyle olayları farklı bir yöne çekebilir. Devletler ne toplumdan uzak bağımsız aktörler ne de kendi nüfusunu hiçe sayarak uluslararası çatışmalara giren monarşiler değildir. Hükümdarlar “sınırlı” ya da “kabine savaşlarının” egemen olduğu bir çağda bile bağımsız hareket etmemişlerdir. Sebep olacağı sosyal boyut göz ardı edilemez. Çalışmanın alanı bu boyutları baştan sona incelemeyi imkânsız kılarsa da bu çalışma bir düzen içerisinde söz konusu bilgileri sırasıyla açıklayacaktır. Yolcunun yolculuğa başlamadan önce varış noktası hakkında bir fikir sahibi olması yararlı olduğundan, bu kısım karşılaşılabilecek arazinin kaba bir haritasını çizer.

Vestfalya Barışı Otuz Yıl Savaşı'na (1618-48) neden olan tüm gerilimleri çözüme kavuşturamadı. Bu çatışmadan geriye kalanlar, 1680'lere kadar emperyalist politikada sürekli belirsizlikler doğuran, hala sorunlar yaşayan bir uluslararası ortamla birleşti. Aslında imparatorun Kutsal Roma Germen İmparatorluğunu eskisi gibi mutlak bir otoriteye bağlaması mümkün olmasa da bunun olma olasılığı birçok Alman prens ve Avrupalı komşularında sürekli bir korku olarak kaldı. Avusturyalı Habsburg hanedanı, 1440'tan beri henüz kırılmamış olan imparatorluk unvanını korumayı ve son savaşta kaybettikleri etkinin çoğunu kurtarmayı başardı ancak Alman İmparatorluğu içindeki yetkileri, prensler ve kurumların aracılık ettiği çok dolaylı bir yönetim biçimi olarak kaldı. Kendi miras topraklarında bile, Habsburgların bölgesel kaynaklara erişimi, geleneksel elitlerin yerleşik gücü ve hala tamamıyla merkezi olmayan ve az gelişmiş bir devlet yapısının sınırlı etkili erişimiyle ilişkili pratik zorluklar ile sınırlıydı. Avrupa'nın önde gelen kraliyet ailelerinden biri olarak statülerini devam ettirmek, bu seçkinler ve Alman prensleri ile iş gücüne erişim, para ve nüfuz için sürekli bir pazarlık sürecine bağlıydı.

Otuz Yıl Savaşı'nın gösterdiği gibi, zorla daha büyük bir kuralın doğrudan uygulanması neredeyse imkânsızdı, ancak bazı önde gelen prensler, giderek daha mutlakiyetçi hatlar boyunca kendi bölgeleri üzerindeki tutumlarını pekiştirebildiler. Askeri güçlerini ve stratejik önemlerini değerlendirmek isteyen yabancı güçlerin sübvansiyonlarının yardımıyla, bu prenslerin birçoğu ya diğer devletlerin yardımcıları ya da kendi hesaplarıyla Avrupa çatışmalarına aktif olarak katılmaya başladı. Faaliyetleri, güvenlik konusundaki uzun süredir devam eden endişelerden ve egemen Avrupa devletlerinin bir sistemi haline gelen, Alman imparatorluğunun ortaçağ dokusu ile giderek daha fazla çelişen yapıda yerlerini alma ihtiyacından kaynaklandı.

Dış saldırılarla mücadele ihtiyacı, ilk olarak doğu sınırında (1663-1664) Osmanlı Türkleri ve daha sonra 1667'den sonra batıda Fransız yayılmacılığı şeklindeki olaylar imparatoru bu militarize “ordu sahibi prenslere” (Armierteren) daha fazla bağımlı olmaya zorladı. 1672'de Hollanda Savaşı'nın patlak vermesi siyasi bir krize yol açtı, çünkü mevcut toplu savunmayı harekete geçirme mekanizması Fransız meydan okumasına karşı gelemeyeceğini kanıtladı, imparatoru daha zayıf, silahlanmamış bölgeler pahasına bir dizi tehlikeli çözümlere itti. Fransa ve Danimarka Alman topraklarına girmeye devam ederken 1679'da resmi düşmanlıkların bitmesinden sonra baskı başladı. Geleneksel yapı, büyük bölgelerin başıboş federasyonunun lehine bir şekil alırken Habsburg otoritesini ve küçük prenslerin özerkliğini baltaladı. Bu süreç 1679-1684 yıllarında dış tehdidi etkisiz hale getiren ve kolektif güvenliği mevcut hiyerarşiyi pekiştirecek ve ömrünü uzatacak şekilde revize eden bir dizi siyasi uzlaşma ile durdurulmuştur.

Bunun Türklerin 1683'teki Viyana saldırısından önce gerçekleştiği dikkate alınmalıdır ve bu durum Kutsal Roma Germen İmparatorluğunun, 1688'de Dokuz Yıl Savaşı'nın başlamasıyla batı tarafından tehlike oluşturacak durumların tekrar etmesine rağmen, uzun süren

bu savaşı hayatta kalabilmesini kolaylaştırdı. Bununla birlikte, Büyük Türk Savaşı (1683-1699) olarak bilinen savaşın başarısı, Avusturya'yı İspanya veraset savaşı sürecinde daha fazla toprak kazanmasıyla (1701-1714) ve sonraki Türk savaşıyla birleşerek bir Alman gücü olmaktan Avrupa gücü olmaya taşımıştır. İmparatorluk, Büyük Kuzey Savaşı (1700-1721) sırasında Baltık bölgesindeki ek gerginlik karşısında bile toprak bütünlüğünü korudu, ancak iç güç dengesi değişti. 1556'dan bu yana ilk kez Habsburg'un siyasi önem merkezi Almanya'nın dışındaydı. Hükümdar Alman benliğinden uzaklaştıkça, imparatorluk içindeki gizli gerginliklerle de başa çıkamaz olmuştu. 1718'den sonraki stratejik çıkarlarının coğrafi kapsamı, Polonya Veraset Savaşı (1733-175) sırasında ciddi zayıflıklar gösteren imparatorluk siyaseti imparatorun yönetimini zorlaştırdı. 1737-1739 yılındaki Türk Savaşı'nda alınan ciddi yenilgi, hanedanı kritik bir zamanda savunmasız bıraktı ve Prusya'nın Habsburg Silezyasının 1740'ta ele geçirilmesine zemin hazırladı.

Bu zafer, Prusya'nın Avrupai prestijini ikinci Alman gücü olarak ortaya çıkışının sinyalini verdi. Bu durum müteakiben Avusturya'nın veraset savaşı boyunca (1740-1748) Silezya'yı savunması ve Yedi Yıl Savaşı'nda (1756-1763) düşman bir koalisyona karşı hayatta kalmasıyla desteklendi. Bu iki çatışma, Alman iç savaşı olduğu kadar aynı zamanda uluslararası mücadelelerden meydana gelmekteydi. Bu mücadeleler mevcut gerilimi daha çok arttırıyor ve imparatorluğu bir arada tutan anayasal mekanizmaların kademeli olarak parçalanmasına neden oluyordu. İki büyük Alman gücünün 1763'ten sonra Polonya pahasına devam eden siyasi ve askeri büyümesi, diğer bölgelerin en büyüklerini bile gölgede bırakarak, Almanya'nın da bölünme olasılığını artırdı. Geleneksel yapının korunması, Avusturya ve Prusya'nın daha büyük Alman hâkimiyeti ile uluslararası bir avantaj elde etmesinden endişe duyan Fransa ve Rusya gibi yabancı güçlerin artan ilgisine bağlıydı. Fakat Kutsal Roma Germen İmparatorluğu çökmekten çok uzaktı ve 1790'larda toparlanma gücünü göstermeye devam etti. 1806 yılına doğru, nihai dağılmayı hızlandırmak için devrimci Fransa şeklinde yeni bir dış tehdit ortaya çıktı.

Birinci Bölüm

Savaş ve Alman Politikası

Devlet Oluşumunun Boyutları

Avrupa siyaset biliminin olağan sınıflandırmasına uymadığı için, 1667'de Alman filozof Samuel Pufendorf, Alman İmparatorluğunu “canavarlık” olarak nitelendirmiştir ve bu herkesçe bilinmiştir. ¹ Farklı unsurları uyumlu hale getirmek için gerekli olan merkezi koordinasyondan yoksun olduğu için, tüm kıtayı korkutacak yeterli insan ve maddi kaynaklara sahip olunmasına rağmen Alman İmparatorluğu kendini neredeyse hiç savunamamıştır. Reformdan bu yana mezhepsel kin ile alevlenen sürekli iç kavga, imparatorluğu daha da zayıflattı. Bu durum sadece batı Avrupa'daki komşuları ile aralarının açılmasına neden olan 30 yıl savaşlarındaki kıyıma kolaylık sağladı. Daha sonraki yorumcular, güçlü bir hanedanlık sistemiyle geçen bir monarşinin bulunmamasının zayıflığın ana sebebi olduğunda hem fıkirdiler. Bu durum, Prusya ve Avusturya bağımsız olarak hareket edene kadar ve siyasi liderlik için rakip olarak ortaya çıkana kadar Almanya'yı büyük ölçüde pasif bir uluslararası role mahkûm etti. Her ne kadar tanındık olsa da bu çerçeve en azından Fransız, İngiliz ve Flemenk gelişmelerinin daha iyi anlaşılması ve Alman tarihindeki revizyonlar sayesinde olan modern bir incelemeye dayanmıyor. Birçoğu siyaset bilimi ve sosyal teoriden alınan yeni analitik yöntemler, aynı zamanda erken modern Avrupa'sındaki güç ve devlet oluşumunu neyin oluşturduğunun yeniden değerlendirilmesine katkı sağladı. Kitabın bu bölümü, daha sonra Alman siyasi gelişmelerini ve uluslararası ilişkilerde bu siyasi gelişmelerin yerini göstermek içi uygulanan bu fikirlerin bazılarını inceleyerek başlar. Üçüncü bölümde İmparatorluğun genelinde kolektif güvenliği koordine etmek için 1648'den önce kurulan mekanizmaların genel bir değerlendirmesi yapıp sonuca geçilmeden önce Alman toprak parçalanması ve bu parçalanmanın bölgesel siyasi önemi incelenmiştir.

Devletler diğer kurum ve organizasyonları reddedip kendi tekelleştirme güçleriyle nitelendirilir. ² Bunların başında örgütlü baskı veya askeri güç anlamına gelen şiddetin tek elden yürütülmesi gelir. Böyle bir tek gücün oluşturulması, merkezi güce sadece münhasır savaş hakkı sağlamakla kalmayıp bunun için gerekli altyapının oluşturulduğu bir militarizasyon sürecini de içerir. Ayakta kalmak için hayati önem arz eden tekelleşme, resmi olarak desteklenebilir zorunluluklar ile ekonomi ve nüfustan destek alınarak materyal kaynağı çıkarmak için oluşturulan vergileme sistemidir. Devletin toplumu düzenlemesine ve uygulamaya bağlı olarak destekçileri ödüllendirmesine ve iç rakipleri cezalandırmasına olanak tanıyan adaletin muhtemelen en önemli yere sahip olduğu başka tekeller de vardır.

Bu tekellerin çoğu, yalnızca devlet tarafından kontrol edilen coğrafi bölge olarak ilçelerde uygulandıkları için bölgesel olarak sınırlı kalmıştır. Tamamen egemen olmak için, devlet iç işleri üzerindeki tüm etkilerini dış kurumlardan arındırmalıdır. Tam egemenlik sadece teoride elde edilebilir. Avrupa tarihi boyunca devletler, özellikle de Katolik Kilisesi üzerindeki papalık otoritesi gibi dış etkiye maruz kalmıştır. Ancak bir devletin siyasi gücü diğer egemen devletlerin topraklarından dışlanmış olsa da askeri gücü sınırlarının ötesine ulaşma kapasitesine sahiptir. Dahası tarihsel olarak 17.yüzyılda kendi ordularına ve filolarına sahip olan İngiltere

ve Hollanda Cumhuriyeti'nin ticari şirketleri gibi devlet olmanın dışındaki kuruluşlar baskıcı bir gücü kontrol ediyorlardı. Bu gibi alan ve toprak dışındaki şiddet şekilleri üzerine hâkimiyet kurmak devletin askeri gücünün tekelleşmesi açısından önemlidir.³

Tüm tekel yetkilerinin kullanılması meşruiyet düzeylerine göre nitelendirilir. Tarihsel olarak meşruiyet, siyasi seçkinlerin “ideolojik gücü” olarak adlandırılan duruma ve inançlarının başkaları tarafından kabulünü ne ölçüde teşvik edebileceklerine bağlı olup oldukça esnek bir kavram olmuştur.⁴ Bu, hiçbir zaman tamamen yukarıdan aşağıya bir süreç olmamıştır, otorite sahibi kişilerin bir konu üzerine topluma fikir empoze etmesi ve teolojinin doğrudan zorlanması veya manipülasyonu yoluyla, kabulü zorunlu kılmasıyla tek yönlü olmuştur. Bunun yerine meşruiyet, güç sahipleri büyük bir direnişle karşılaşana kadar ellerinden geleni yapmadıkları için karmaşık bir pazarlık süreciyle oluşturuldu ama aşağıda olanlar üst makamlara başarılı bir şekilde kendi isteklerini dikkate almaya zorladılar. Bu dönem boyunca her zaman, toplumun her düzeyinde, daha geniş bir düşüncede hemfikir olmayan dini itiraf, sosyal davranış ya da politik felsefe açısından farklı şekillerde ifade edilen insanlar vardı. Bu tür bireylerin varlığı meşruiyet kavramının hiçbir zaman tam olmamasına sebep oldu ancak genellikle muhaliflere karşı bazen de muhaliflerle iş birliği içinde sürekli zeki bir şekilde bunun üzerine yeniden çalışıldı.

Devletler meşru gücü tekelleştirmeleri ile karakterize edilirse devlet gelişimi, tekelleştirmenin oluşum süreci ile bağlantılıdır. Bu süreç üç bölüme ayrılabilir. Birincisi tanınmış bir merkezi otoritenin elinde tartışmasız bir mali-askeri tekel kurulmasını içerir. Bu da genellikle belirli bir alan üzerindeki kontrol için diğer tüm rakipleri yenen bir hükümdardır.⁵ Çoğu Batı Avrupa devleti, Fransa ve İngiltere gibi büyük monarşilerin hem yönetme yetkisi olarak tanınan önemli yönetici veya “despotik” güç biriktirdiği hem de kendi emirlerini uygulamaya koyacak yeterli güce sahip kraliyet yönetimine bağlı bir altyapı oluşturduğu 15. yüzyılın ortalarına kadar bu aşamaya ulaştı.⁶ Kurallarına, önemli ölçüde özerkliğe sahip gruplar ve kurumlar aracılık ettiği için bu kurallar hala büyük ölçüde dolaylıydı. Hükümet, maaşlı profesyonel kadrolara yer veren bir yönetime değil pozisyonlarını bir hak veya ayrıcalık olarak gören, kraliyete sadakatle bağlandıkları kadar gayri resmi himaye ağları tarafından sivil topluma entegre edilen kişilere bağlıydı. Tüm bunların yanında nüfusun bir kısmı adına kralla müzakere etme hakkı olduğunu iddia eden meclislere veya sınıflara da itimat etmekteydi. Bu tür bağlar hâlâ kişiseldi ve devlet güçleri, biriktikleri kadarıyla, hükümdarın özel tekeliydi.⁷

Bu güçlerin varlığı ve kapsamı, Otuz Yıl Savaşı da dâhil olmak üzere Avrupa'nın pek çok bölgesini rahatsız eden şiddetli politik çalkantıların çoğunu açıklayan bir faktör olan 16. ve 17.yüzyıllar boyunca anlaşmazlık içinde kaldı. Bu iç mücadeleler tekelleşme oluşumunun ikinci aşamasının bir parçası oldu ve mali-askeri gücün merkezileştirilmesinin artık tersine çevrilemeyeceği açıklığa kavuştuğu için çekişmeler bu gücü kontrol etme ve ilgili fayda ile yükleri farklı sosyal gruplar arasında dağıtma çabalarına odaklandı. Bu mücadelelerin değişik sonuçları, 1660'a kadar Hollanda Cumhuriyeti hükümetinden İngiltere'nin sınırlı monarşisine ve Fransa'daki kraliyet mutlakiyetçiliğine kadar farklı Avrupa devletlerinin anayasalarını açıklamaya yardımcı olur.⁸ Her ne kadar biçimsel iktidar, önceki iki vakada daha geniş sosyal gruplara kaymış olsa da ikincisinin ve diğer mutlak monarşilerin gücü, küçük özel tekeller olarak kaldı.

Son aşama, kişiye bağlı kurallardan daha geniş bir halk kontrolüne geçiştir. Bu değişim 1789'daki şiddetli Fransa devrimi ve genellikle devletin doğası için derin sonuçlarla bağlantılıydı. Devlet, “sahipleri” yerine hizmetkârı olan münferit hükümdar ve yöneticilerin hayatlarını aşan bir varlık haline geldi. Her zaman değil ama çoğunlukla bu geçişe, güç tekellerini sürdürmek için gerekli olan idari unsurun devlete tamamen entegre olması ve ilk kez

gündelik yaşamın daha önce büyük ölçüde özel ve özerk alanlarına giderek artan gözetim ve düzenlemenin başlaması eşlik eder.⁹

İmparatorluk Anayasası ve Uluslararası ilişkiler

Tekel oluşumu, bir dizi faktörden dolayı imparatorluk içinde zor bir yol izledi, bir nevi böyle geniş bir alan üzerinde sağlam kontrol kurmanın pratik zorluklarıydı. En geniş sınırlara sahip olduğu dokuzuncu yüzyıldan beri büyük ölçüde toprak kaybı yaşamasına rağmen imparatorluk 1648'de hala belki de 18 milyon insanın yaşadığı 750.000 km²'yi kapsıyordu. Buna ek olarak iki milyondan fazlası kuzey ya da İtalya İmparatorluğu olarak adlandırılan bölgenin 65.000 km²lik bölümünde yaşıyordu (İtalya Krallığı).¹⁰ Alman siyaseti ayrı fakat birbiriyle ilişkili dört seviyeye ayrıldı ve anlaşılması güç imparatorluk anayasasını anlamının en kolay yolu bunu bu temelde incelemektir.¹¹

Diğer Avrupa ülkelerinin aksine, ulusal düzeydeki merkezileşme, birleşmiş bölgelerdekilerle paraleldi. Bu da Orta Çağ siyasi ve askeri gücünün parçalanmasını uzatan bir durumdu. İmparator, iktidarı tüm bölgenin üstün bir derebeyi olarak kendi ellerinde yoğunlaştırmaya çalıştıkça bireysel bölgesel yöneticiler yetkileri altındaki alanları aynı ölçüde etkileyebiliyordu. Bu da iki ayrı güç birliği seviyesi oluşturuyordu.

Ortak eylemler için para toplamak ve iş gücünün toplanmasına yönelik merkezi mekanizmalar üzerindeki kontrol, imparator ile Kutsal Roma Meclis (Reichstag) üyeliği yoluyla ulusal düzeyde İmparatorluk mülkü (Reichsstände) sahipleri olarak resmi temsil hakkı kazanan prensler ve diğer küçük yöneticiler arasında paylaşıldı.¹² Ulusal kurumlar ve prensler arasında olan Kreisenin ikinci düzeyi ya da imparatorluk çerçevesidir. Ki bu da kendi Kreis Meclislerinde toplanan bölge grupları arasında bölgesel bazda siyasi iş birliği için bir forum görevi görür. Bölgelerdeki siyasi faaliyet, imparatorluk hukukunun karmaşık ağında resmen tanınan yerel kurumlar içinde gerçekleştiğinde dördüncü bir seviyeyi oluşturdu.

Bu tür kurumlar arasında en önemlisi, kendi yöneticileriyle yapılan görüşmelerdekine istinaden kabaca benzer güçler iddia eden genellikle yerel din adamları, asiller, kasaba ve nadiren de olsa köy temsilcilerinden oluşan bölgesel meclislerdi (Landstände). Bu iş Kutsal Roma meclisinde prensler tarafından yapıyordu.¹³ Böylece bölgesel düzeyde tekel oluşumu iki yönlü bir süreci kapsamıştır; bir yandan yerel kaynaklara erişim için prens ve meclis arasında, diğer yandan Kreis ya da ulusal kurumlardan gelen müdahaleyi sınırlamak için prens ve imparator arasında pazarlık yaparak gerçekleşmiştir.

İktidar ve statü hem geleneksel anayasanın hiyerarşik karakterini yansıtan farklı seviyedekiler arasında hem de bütün olarak Alman toplumunda eşitsiz bir şekilde dağıtılmıştı.¹⁴ Bir bireyin toplumdaki yaklaşık yerine öncelikle doğum ve cinsiyetine göre karar verildi. Nadir istisnalar dışında, yalnızca erkeklerin siyasi güce erişimi vardı ve onu kullanabilecekleri düzey, hangi sosyal gruba ait olduklarına göre büyük ölçüde değişiyordu. Uygulama, din adamları ve bürokratlar tarafından genişletilen ideallerden önemli ölçüde sapmış olsa da toplum hala işlevsel çizgiler boyunca bölünmüştü ve insanlar daha fazla ortak yararı teşvik etmek için ne rol oynadıklarına göre ayrılıyordu.

En temel anlamda, bu bölünmeler bir zamanlar Roma Katoliklerinin dokunduğu Avrupa'nın diğer bölgelerinden farklı değildi. En düşük statü, toplumun Fransa'daki Üçüncü eyaletine karşılık gelen geniş kesimine aitti. Meslek bazında çok sayıda gruba, bölgeye ve dine

göre daha fazla alt dallara bölünerek bu bölüm, ortak işlevinin toplumun maddi refahını sağlamasıyla ve genel olarak asil statü ile ilişkili kalıtsal ayrıcalıkların olmaması nedeniyle bir araya toplanmıştır. Zenginlik açısından da önemli ölçüde değişiklik gösteren bu halklar, kentsel ve kırsal nüfusun büyük kısmını oluşturdular ancak en yerelleştirilmiş seviyenin ötesinde çok az resmi siyasi güce sahiptiler. Almanların çoğu, asaletin bu işler üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğu Doğu Almanya hariç, daha iyi kurulmuş ailelerin başkanları tarafından yönetilen küçük topluluklarda yaşıyordu. Bu başkanlar normalde köy konseyi ve hukuk mahkemesinin seçimini veya atanmasını kontrol ediyordu. Doğu Almanya'da asillik tüm bunların önüne geçtiği için durum farklıydı. Bölgesel yöneticiler bu pozisyonları kendi idari altyapılarına entegre ederek kontrol altına almaya çalışsalar da çoğu topluluk 19.yüzyıla kadar kendi işleri üzerinde özerkliklerini elde tutarak önemli bir başarı gösterdi. Dolayısıyla, mali-askeri tekelin hayati unsurları, sonuçta çoğu yöneticinin vergi toplama, er asker seçme, asker bulma ve askerlerin kütüklerini bulma emrini uygulamak için bağlı olduğu bu patriğe dayanıyordu. Bu yükleri toplum içinde nasıl dağıttıkları konusunda kayda değer bir kapsamları olmasına rağmen köy muhtarlarının çoğunun seviyelerini belirlerken çok az söz hakları vardı, çünkü az sayıda bölgesel meclis köylü temsilci bulundurmaktaydı. Buna karşılık, 1800'e kadar Almanların yaklaşık dörtte birini oluşturan kentsel nüfus çoğu zaman nispeten ayrıcalıklıydı, çünkü çoğu büyük şehir konseylerinden bir veya iki üyeyi din adamlarının ve asillerin yanında yerel meclislerde oturmaya gönderme hakkına sahipti. Beylikler bünyesine dâhil olmaktan kaçan imparatorluk şehirleri (Reichsstädte), kendi sulh hâkimleri altında özerk sivil cumhuriyetler olarak çalışmaya devam etti ve 1648 yılına kadar da ulusal siyasette yer aldı.¹⁵

Din adamlarının toplumun kurtuluşu için dua etme işlevi onlara Tanrı'ya ve onunla birlikte nominal sosyal üstünlüğe daha fazla yakınlık kazandırdı. Protestan bölgelerine ruhani evlilik getiren Reform'dan sonra bile üyelerini ağırlıklı olarak diğer sosyal gruplardan almaya devam ettiler. O zamandan beri Alman politikası günah çıkarma olarak bilinen bir süreçle karakterize edilmişti. Böylece yöneticiler, hem muhalif azınlıkları hem de dış dini yargı yetkisini mümkün olduğunca dışlayarak kendi bölgeleri içinde dini tekdüzelik oluşturmaya çalıştılar.¹⁶ Sonuç olarak milli olmayan Alman kilisesi vardı ve Protestanlar kendi ayrı bölgesel kurumlarını oluştururken Katolikler çeşitli derecelerde papa etkisine maruz kaldılar. Protestan din adamları, Katolik din adamlarına göre daha fazla devlet denetimine maruz kaldılar ancak her ikisi de önemli ölçüde özerkliğe sahipti ve birçok Protestan bölgesi, bölgelerinde ruhani temsiliyetini ve aynı zamanda prens hazinesinin yetkisinin dışındaki ayrı dini vakıflarını korudu.

Özellikle Katolik bölgelerde yüksek din adamları, bir grup olarak toprak sahipliğinden elde ettikleri servetin yanı sıra toplumun savaşıları olarak nominal işlevleriyle ilişkili özel ayrıcalıklara sahip olan asil kişilerdi. Sosyal olarak Alman asilleri prensleri ile aynı geniş gruba aitti fakat ondan farklı olarak asiller imparatorun kendisinden başka bir metbunun olmadığını gösteren önem farkından yoksundu. Siyasi güçleri, toprak mülklerindeki resmi temsillerinden daha çok ekonomik kaynakların himayesi ve kontrolü yoluyla gayriresmî etkilerinden güç almıştır. Köylüler, kuzey ve doğu Almanya'daki bazı kesimler gibi soylulara doğrudan köle olarak bağlı olmasa bile genellikle farklı bağımlılık ve kulluk derecelerindeki diğer feodal yükümlülüklerle bağlıydılar.

Bölgesel yöneticiler giderek bu ilişkilere savaş yapmayı etkileyecek kadar izin veriyordu. Prens kendisi büyük bir toprak sahibiydi ve gelirinin bir kısmını doğrudan kendi ekonomik teşebbüslerinden yararlanarak elde etti. Devlet iktidarının hala büyük ölçüde özel bir tekel olduğu bir çağda, bu devlet arazilerinden sağlanan gelirler, ek olarak hükümetin eyaletlerden vergi borcu alabileceği veya pazarlık edebileceği büyük bir askeri finans kaynağı

oluşturdu. Bu pazarlık, genellikle imparator tarafından onaylanan tüzüklerde yer alır. 15.yüzyılın sonlarından beri eyaletleri imparatorluk anayasasının resmi bir unsuru olarak güçlü gösterdi. Vergi hibelerini toplamak ve Prens'in borçlarının bir kısmını yönetmek için paralel bir altyapının geliştirilmesine katkıda bulundular. Bu tür ademimerkeziyetçilik Prens'in gücünü zedeledi ve nihayetinde bölgesel tekel oluşumunu tehlikeye soktu. Bu durum Prens'in kendi yönetiminde yetkilerini mümkün olduğunca üzerine alarak eyaletlerin özerkliğini engellemek için harekete geçmesine zemin hazırladı. Bu yönetimin büyümesi, devlet bürokratları adlı yeni bir grubun ortaya çıkmasını teşvik etti. Bu grubun üyeleri genellikle üniversite eğitimi almışlardı ve evlilik, akrabalık ve himayeyle ilişkili olarak bulundukları çevrede onları öne çıkaran ayrıcalıklara sahiptiler.

Her bir prensin gücünün uygulama boyutu, kendi topraklarındaki bu gelişmelerin sonucuna bağlı olsa da imparatorluk içindeki konumu, resmi statüsü ve maddi kaynaklarının bir kombinasyonu ile belirlendi. Toprak ve biçimsel siyasi iktidar, imparatorluk kanununda belirli alanlarda belirli haklar veren kurallarla ilgiliydi. İlk geniş ayırım, bölgesel önemi sebebiyle İmparatorluk meclisinde oy hakkı da olanlar ve bu nitelikten yoksun olanlar arasındaydı. Prense bütün ait bölgeler (Fürstentümer) bu ayrıcalığa sahipti ancak kontlar (ImperialCounts), başrahipler (Reichsprälaten) ve imparatorluk şehirleri ulusal düzeyde temsil hakkını kazanmakta yavaştı. Kontlar ve rahipler daha ünlü komşularıyla eşitliği güvence altına alamadı ve her birinin Prens Heyeti'nde (Fürstenrat)1654 yılına kadar tek bir toplu oy hakkını paylaştığı six "banks" da sınırlı temsili kabul etmek zorunda kaldılar. Kalan 51 imparatorluk şehri 1648'de sonunda bireysel oy haklarına sahip oldu ancak bunları kendi üçüncü bir alt heyette kabul etmek zorunda kaldı. Birince heyet, Polonya ya da papalık gibi seçmeli bir monarşi olan imparatoru seçme ayrıcalığına sahip seçkin bir prens grubunu içeren seçmenlerini (Kurfürsten).¹⁷ 350 küçük imparatorluk şövalyesi ailesi ve diğer birkaç küçük bölge hiç temsil hakkı elde edemedi ve doğrudan imparatorluk üst yönetimi altında kaldı. İkinci ayırım, sadece rütbe ve unvanla değil aynı zamanda dini ve başlarındaki prenlere göre bölünen bölgesel yöneticiler arasındaydı. En prestijli üç seçim (Mainz, Köln, Trier) katedral papaz meclisi tarafından seçilen ve bölge içinde ve dışında kayda değer bir serveti ve devlet başkanlarının çoğunu kontrol eden aristokrat kanunların egemen olduğu kraliyet başrahipleri tarafından yönetildi. Kraliyet bölgelerinin yaklaşık 21'i de yerel papaz meclisleri tarafından benzer şekilde seçilen piskoposlar ve başpiskoposlar tarafından yönetilirken toplu oylamalardan ikisi 42 rahip tarafından paylaşıldı. Bu 42 kişinin içerisinde resmi siyasi gücü anayasal hak ile elinde tutan tek kadın grubu olan birkaç başrahibe de vardı. Bu bölgeler, 1648 Osnabrück piskoposluğundan sonra katı bir şekilde Katolik olan ve imparatorun geleneksel Pan-Avrupa iddialarıyla Hristiyanlığın laik savunucusu olarak yakından ilişkili olan imparatorluk kilisesinden oluşuyordu.¹⁸ Laik seçimler, beylikler ve ilçelere ilişkin kurallar kalıtsal veraset ve resmi imparatorluk onayına tabi olan birikim ve bölünmelerine izin veren mevcut miras yasaları ile kararlaştırıldı. Sonuç olarak bir hükümdarın miras aldığı toprak kombinasyonuna bağlı olarak farklı güç türlerini kullanması mümkün olmuştur. Prensler, özellikle Brandenburg, Bavyera ve Saksonya gibi laik seçmenler, tam olarak ilgili oylara sahip olan kolektiflerin hisselerinin yanı sıra tam oy kullanmaya hak kazanan birkaç toprak parçasına sahiptiler ve imparatorluk şövalyelerine ait mülkleri diğer yöneticilerin yetkisi dâhilinde miras olarak ya da satın alabilirlerdi. Feodal bağlar, bu karmaşık haklar ve ayrıcalıklar ağı için hatalı bir eşleşmeydi. Böylece çoğu bölge, hükümdarları tarafından imparatorun tebaası olarak tutulan ayrı imparatorluk tımarları oluştururken diğerleri laik veya dini prenslerin bağımlılarıyla.

İmparatorluk siyaseti çoğu zaman yanıltıcı bir şekilde prenslerin ve imparatorun çekişmesi olarak tasvir edilmiştir, birincisi ikincisinin kontrolünden kaçmak ve kendi bağımsız

devletlerini kurmak istemektedir. Bir çözölme hali içinde olmaktan çok uzak olan imparatorluk, 1648'den sonra üç olası gelişme yolunun açık kalmasıyla gelişmeye devam etti. Zayıf bölgeler ve Avrupalı komşularının çoğu tarafından tercih edilen seçenek, imparatora bağlı olan ancak doğrudan otoritesine tabi olmayan mevcut hiyerarşiyi sürdüren iç dengeyi düzeltmekti. Fransa ve İsveç gibi güçler, prenslerin çoğunluğu ile birlikte Otuz Yıl Savaşı sırasında savaştıkları “İmparatorluk mutlakiyetçiliği” vesvesesinin temsil ettiği daha büyük merkezi kontrolün çözümlerine karşıydılar. Bölgesel seviyede daha fazla özerklik ve devrim yönünde olan federalist seçenek muhtemelen daha küçük, daha zayıf öğelerin laik seçmenler gibi daha büyük prensiplere dâhil edilmesine kadar uzanan ilkelerle uyuşmuyordu.

Varoluş sürecinin büyük bir kısmı boyunca, Kutsal Roma Germen İmparatorluğu bu tür çelişkili eğilimleri sindirebilmek için yeterince esnek olduğunu kanıtlamış ve iç dengesini sürekli olarak iyileştirerek farklı seviyelerde çeşitli gelişmelere yer vermiştir. Fakat mezhep çatışması gibi diğer baskılarla birleştirildiğinde ortaya çıkan gerilimler anayasayı kısmen felç ederek bu süreci engelleyebilir. Bu son olarak 1608'den sonra politik ve itiraf kutuplaşması hızlanınca ulusal sorunları iç toprak krizleriyle ilişkilendirerek gerçekleşti. Bunların en önemlisi 1618'den sonra Habsburg merkeziyetçiliğine karşı Bohemya isyanında ve Alman hükümdarlar ile yabancı güçler arasındaki daha geniş Avrupa çatışmalarından Otuz Yıl Savaşı'na neden olanlardı.¹⁹

İsveçliler ve az da olsa Fransa, savaş sırasında Alman topraklarını ele geçirse de hiç kimse Kutsal Roma Germen İmparatorluğu üzerinde siyasal üstünlük kuramadı ve bunu zaten istemediler. Büyük güçlerin temel amacı, evrensel bir monarşi kurmak için Avrupa'da üstünlük kuran Habsburg hanedanının girişimlerine karşı çıkmaktı.²⁰ Bu hedef, sadece Almanya'da kan dökülmesini sona erdirmekle kalmayıp aynı zamanda Avrupa çapında kalıcı barışı sağlamayı amaçlayan 1648'in Vestfalya Antlaşması'nda güvence altına alınmıştır.²¹ Avusturya ve İspanyol monarşilerini yöneten iki Habsburg kolunun potansiyel birliği, barış antlaşmasının resmi olarak iki parçaya bölünmesiyle engellendi. Osnabrück Antlaşması (IPO), Ren Nehri'nin doğusunda bulunan imparatorluk için barışı güvence altına alırken Münster için olan Münster Barış Antlaşması (IPM), İspanya'ya karşı uzun uğraşlarından sonra Hollanda'nın bağımsızlığını tanıyarak Batı Avrupa çatışmalarını tam anlamıyla çözemedi. Avusturya Habsburglarının Fransa ile savaşta olan İspanya'ya Alman yardımını kolaylaştırmak ve imparatorluğun büyük güç ilişkileri ile ilgili olarak bağlantısız kalmaya yönelik genel niyetini güçlendirmek için imparatorluk unvanına sahip olmaları yasaklandı.

Resmi güçleri sınırlı olsa da Fransa ve İsveç'in Osnabrück Antlaşması (IPO) dış garantörü olarak varlığı, yüzyıl ilerledikçe büyüyecek olan imparatorluk politikasının uluslararası bir yere geleceğinin sinyallerini verdi. Danimarka'nın zaten kuzey Almanya'da anayasada resmi bir mevcudiyet hakkı veren önemli bir bölgesi var iken Hollandalılar savaş sırasında işgal edilen Vestfalya ve Rhenish kasabalarında bir dizi garnizonu korudu. Barış antlaşmasının uygulanması, 1653 yılına kadar İsveç ve Fransız birliklerinin geri çekilmesini sağlamıştı ancak tamamen İspanya topraklarından oluştuğu gerekçesiyle Münster Barış Antlaşması'nda çıkarılan Ren'in batısındaki BurgundyaKreis bölgesinde ciddi yansımalar yaşandı. İmparatorluk işlerine yapılan yabancı müdahaleye ek olarak imparatorluğun resmi sınırları dışındaki Habsburg ve Hohenzollern eyaletleri de Alman çıkarlarını Avrupa'nın diğer bölgelerine genişletmiştir, bu da uluslararası işlere diğer hanedanların katılımı ile artacak bir faktördür.

Aynı anda hem uluslararası bir antlaşma hem de içsel bir anayasal belge olan dış garantörlere rağmen Osnabrück Antlaşması (IPO) imparatorluk geleneğine yabancı değildi. 15.yüzyılın sonlarında sözde imparatorluğa özgü reform hareketinden bu yana iç siyasi dengede

yapılan tüm revizyonların devlet ve Alman siyasi kültürünün temelde barışçıl özelliklerini güçlendirmesi amaçlanmıştı. İmparatorluk, kralın Osmanlı Türklerine karşı üstün olarak gerçek işlevini yerine getirmesine izin vermek için kendi içinde ve Hristiyan komşularıyla barış içinde kalacaktı. Çok azı bu idealin gerçekten elde edilebileceğine inansa da İmparator I. Maximillian tarafından 1495'te ilan edilen iç “kamu barışının” (Landfriede) sürdürülmesi ve gereksiz dış savaşlardan kaçınılması, devlet politikasının birincil hedefi olarak kaldı.

İmparatorluğun iç yapısı, barışçıl çatışma çözümü ve savunmacı kolektif güvenlik üzerinde durularak bu amaçlarla gelişti. 1495'ten sonra gösteriş ve gecikme konusundaki ününe rağmen cezalandırılmaktan ziyade tahkim ile ilgili olan bir resmi adalet sistemi gelişti. 1498'de prenslerin egemen olduğu İmparatorluk Yargı Mahkemesi Reichskammergericht (RKG, ImperialCamerel Court) ile ulusal düzeyde iki yüksek mahkeme kurulmuşken 1498'den Viyana'da bulunan imparatorluk saray mahkemesi Reichshofrat (RHR, ImperialAulicCouncil) imparatora daha bağımlıydı.²² Etkileri, prenslere bağlı özerk bölgesel adaletin büyümesiyle kısıtlanmış olsa da her iki mahkeme de yöneticiler ve konular arasındaki ve bölgelerin kendileri arasındaki anlaşmazlıklara müdahale edebilirdi. İmparatorluk mahkemesi, çatışmadan ziyade uzlaşmayı teşvik eden ek bir mahkeme sağladı. Bunu mahkeme kararlarını uygulayan Kreis kurumları da yapıyordu. Kan dökülmesinden kaçınma öncelik olmaya devam etti ve uygulamada mahkemeler yasalara sıkı sıkıya bağlı kalmak yerine uygulanabilir çözümler bulmaya çalıştı

Kolektif güvenlik 16.yüzyılın başlarından itibaren ancak ortaya çıktı. Doğu sınırında Türk tehdidinin ortaya çıkmasına kadar, barış için en büyük tehlikenin şövalyelerin ve prenslerin iç çatışmasından kaynaklandığı ortaya çıktı. İçsel barışı koruma ve barışı uygulama için bölgesel kaynakları harekete geçirmek üzere geliştirilen mekanizmalar, imparatorun kendi saldırı operasyonları için onları kullanma fırsatını reddederken dış tehditlere karşı savunma sağlayacak şekilde uyarlandı. Bu etkiye yönelik yasaklar, seçmenler tarafından her yeni imparatorlardan alınan tavizleri içeren seçim anlaşmalarına yazılırken Osnabrück Antlaşması, tam bir imparatorluk savaş çabasını onaylamadan önce imparatorluk meclisi onayını almak zorunda bırakan ek kısıtlamalar getirdi.

Federalizm ve imparatorluk mutlakiyetçiliği, kabul edilen normlara ve kolektif tarafsızlığa barışçıl bağlılık konusundaki bu vurguyu tehdit etti çünkü her ikisi de savaşıma eğilimli özellikteki unsurlara sahipti. Alman siyasi gelişiminin aynı anda iki ters yönde nasıl hareket edebileceğine bir örnek olarak imparatorluk gücünün büyümesini kontrol ederek geleneksel yapıyı güçlendiren Osnabrück Antlaşması, ayrıca bölgesel toprak egemenliğini onaylayarak federalizme bir destek verdi. Tam egemenlik, hala yabancı güçlerle uğraşırken imparatorluk için harekete geçmeye devam eden ve tüm meclis kararlarında münhasır bir vetoyu koruyan imparatora aittir. Fakat prensler, daha önce dış ilişkiler yürütme hakkını talep eden eyaletler gibi yerel organlar hariç olmak üzere, topraklarının tek temsilcisi olarak tanımlandı. Dahası, bölgesel yöneticilerin devlet anayasasına göre direkt hükümdara karşı bir durum olmadığı yabancı güçlerle antlaşma yapmalarına izin verildi. Bu aslında sadece mevcut durumu onaylayan ancak bunu yaparken daha fazla meşruiyet kazandıran bir düzenlemeydi.

Bölgesel egemenliğin teyidi, prenslerin iç güç tekeliğini sağlamlaştırdı ancak uluslararası statülerini hala şüphe içinde bıraktı. Vestfalya'dan sonra evrensel monarşiye dayanan devletlerarası ilişkilerin geç orta çağ kavramları olduğu açıktı ve birleşik Hristiyanlığın yerini yeni bir bağımsız egemen güç sistemi aldı fakat bunların birbirleriyle eşit mi yoksa bir hiyerarşik düzen şeklinde mi ilişkili olduğu açık değildi. Daha alt Alman hanedanlarının hâlâ Avrupa hâkimiyetini iddia eden bir hükümdarın özerk tebaası olarak muğlak durumu, pozisyonlarını ciddi bir şekilde savunmasız hale getirdi. Giderek İmparatorluk içinde yaratılmış

veya onun dışında miras ya da fetih yoluyla kazanılmış bir kraliyet unvanına sahip olmak diğer egemen güçlerin yanında bir yer sağlamanın en güvenli yolunu sunduğu görülmüyordu ve bu 17.yüzyılda Alman hanedan hırslarının “monarşik bir hal alması” olarak nitelendirilen durumu açıklıyor.²

Ek güvenliğin toprak ve unvanların uzun süredir devam eden hanedan hedefleri ile birlikte bu tür hedeflere ulaşılması, kaynakların seferber edilmesini gerektirdi ve daha sonra bölgeselleşme sürecini ve esasen mutlakiyetçiliğin büyümesini körükledi. Popüler mitolojinin XIX. Louis'i olmaktan çok uzak olan Alman Prensler, yabancı modellerin öykünmesinde siyasi değişiklik arayışında bulunmadılar ancak sadece hırslarının gerçekleştirilmesinde engellerle karşılaştıklarında, dış etkileri çıkararak ve iç yönetim birliğiyle bölgelerini yenilediler. Bunların hiçbiri tam bağımsızlık arzusu kadar ileri gitmedi çünkü en güçlü prens bile güvenliğini ve prestijini Avrupa'nın önde gelen hükümdarının yönettiği bir rejimin sürekli üyeliğinden elde etti. Her birinin aradığı şey, rakiplerine benzer avantajları reddederken kendi lehine bölgesel ve politik bir denge kurmaktı. Bu nedenle, Alman prenslerinin istekleri birbirinin etkisini yok etmek eğilimindeydi, bu durum sadece imparatorluğu zedeleyen gerginlikleri etkisiz hale getirmekle kalmadı aynı zamanda yetenekli bir imparatorun rekabetini kendi lehine manipüle etmesine de fırsat verdi. Bununla birlikte uzun vadede, özellikle zayıf imparatorların iç veya dış düşmanlara karşı prenslerden yardım alması gerektiğinde, bütün istekleri karşılamasının zor olduğu kesindi. İmparatorluk yeni arazi edinmediği için bir prensin yüceltilmesi sadece mevcut sınırlar içindeki diğerlerinin pahasına olabilir. İmparatorluk şövalyelerinin yanı sıra en savunmasız potansiyel kurbanlar, genişleyen laik beylikler içine dâhil edilmek suretiyle orta çağın sonlarından bu yana sayıları azalmış olan kontlar, imparatorluk şehirleri ve dini prenslerdi. Osnabrück Antlaşması birçok dini bölgenin laikleştirilmesi de dâhil, bölgesel yeniden dağıtımın daha fazla yapılmasını onayladı.

Bu tür değişiklikler, ana destekçilerini azaltarak ve imparatorluk otoritesini sarsarak geleneksel hiyerarşiyi zayıflattı. İmparatorun prestij ve gücü imparatorluk siyasetini tek seferde çok fazla prensi yabancılaştırmadan yönetme yeteneğine dayanıyordu. Bu, dolayısıyla büyük ölçüde zayıf bölgelerin imparatora karşı devam eden saygılarına bağlıydı. Bu durum, toprakların genişlemesine rağmen çoğunluğu imparatorluk meclisi ve Kreis meclisinde tutuyordu. Onu tarafsız bir hâkim ve yüksek koruyucu olarak görmeye devam ettiler ve ona desteklerinin şartı bu ideale bağlı kalmasıydı. İmparatorluğun yaptığı iyilikten yararlananların uzun süre minnettar kalacağına dair bir garanti olmamasına rağmen destekçilerini ödüllendirmek için toprakların ve unvanların imparator tarafından yeniden dağıtılması diğerlerinde kıskançlık ve korku uyandırdığı için onun uzun vadeli çıkarlarına zarar verme eğilimindeydi. Bunun iyi bir örneği, seçim unvanının 1623'te Üst Palatinatlık Prensligi (Principality of the Upper Palatinate) V. Friedrich'ten, Otuz Yıl Savaşı'nda Habsburg imparatorunun baş Alman müttefiki Bavyera düküne verilmesidir.

Bavyera 1648'de yalnızca kazanımlarını korumakla kalmadı. Prensligi toparlamak için yeni bir sekizinci unvanın yaratılması gerekiyordu. Bavyera, böylece seçim kurulunun gücünü pekiştirdi ve bu iki bölgeyi yöneten Wittelsbach hanedanının rakip kollarını canlandırdı.

Habsburg hedefleri için imparatorluk imtiyazlarını kullanma girişimleri de gücün kötüye kullanıldığı gerekçesiyle karşı çıkan prensler tarafından ters tepkiye sebep oldu. II. Ferdinand'ın Protestan muhaliflerini suçlu ilan etmesi ve yandaşlarını ödüllendirmek için bu muhaliflerin mülklerine el koyması böylelikle imparatorluk yasağını kötüye kullanması Otuz Yıl Savaşı sırasında Katolik hükümdarların bile endişelenmesine sebep oldu. 1636'dan itibaren imparator, resmi bir yargılama yapılmadan, yasağı çıkarmadan önce seçmenlere danışmak

zorunda kaldı ve 1711'de yeni bir seçim kapitülasyonu, imparatorluk meclisinden resmi bir anlaşmayı bulundurması şeklinde genişletti.²⁴

Bununla birlikte imparatorluk mutlakiyetçiliğinin biçimi, savaş sırasında zorla empoze etmeye yönelik tüm girişimlerin başarısızlığa uğramasına rağmen 1648'den sonra bir seçenek olarak kaldı. Doğrudan yönetime tam geçiş ne uygulanabilir ne de dikkate alınabilirdi. Ancak imparatorun ani ve kışkırtıcı eylemlerden kaçınması şartıyla prenslerin özerkliğinin kademeli kabulü olasılıklar dâhilinde idi. Seçmen hükümdarlar olarak bir pozisyona sahip olmaları iktidarın sağlamlaşmasını engellese de Habsburg hanedanı, Alman müttefikleriyle dostluk kurarak ve Türkleri geri tutma rollerinin yaygın olarak takdir edilmesiyle seçim tekrarlarını güvence altına almaya devam etmişti. 1526'da Macaristan'ın üçte birini elde etmeleri dâhil olmak üzere sahip oldukları mülk zaten en yakın rakiplerinin üç katı büyüklüğündeydi. En yakın rakibi ise 1648'den sonra bir sonraki en güçlü hanedan olan Bavyera Wittelsbachs'a karşı benzer bir üstünlük elde eden Brandenburg-Prusya'nın Hohenzollern hanedanıydı.²⁵ Bu mal varlığı Habsburg'a imparatorluk politikasında kuşkusuz bir avantaj sağladı ancak yine de uluslararası siyasette ayrı bir Avusturya kimliğini desteklemek için yetersizdi. Hanedanın Avrupanın büyük bir gücü olarak konumu imparatorluk ünvanının prestijine bağlı olmaya devam etti ve bu prestije erişimin azalması hükümdarı 1648'den sonra Kutsal Roma İmparatorluğu içinde tekrardan etkisini kurmaya odaklanmaya zorladı. Bu süreç “imparatorluk tepkisi” olarak bilinmesine rağmen iyileşme daha uygun bir terim olacaktır ve 1680'lerin ortalarındaki başarısı, imparatorun konumunun Otuz Yıl Savaşı'ndan sonra düşüşte olmaktan çok uzak olduğuna işaret ediyor.²⁶ Bununla birlikte toparlanma nihayetinde imparatorun, hanedanlık hırslarını uzlaştırma yeteneğine bağlıydı. Bu hırslar genellikle iç barış ve kolektif güvenlik için ortak arzu ile temsil edilen daha geniş imparatorluk çıkarlarıyla dış bölgesel büyümeyi dâhil ediyordu. Bu kitabın temasının büyük bir çoğunluğunu bu ilişkinin doğasında var olan gerilimler oluşturmaktadır.

Kreise ve bölgesel siyaset

Emperyal etki, siyasi gelişimin eşitsiz yapısından dolayı imparatorluk içerisinde önemli ölçüde değişiklik gösterdi. Bu hiçbir yerde Otuz Yıl Savaşı'ndan sonra savunma ve çatışma çözümünün düzenlenmesinde önemli bir rol oynayacak olan Kreise'nin değişiminden daha iyi gösterilmemiştir.²⁷ Kurumlarının ve bölgesel yapılarının tartışılması, bu çalışmada daha sonra yer alacak hanedan ve bölgesel politikaların tanıtılmasına da hizmet eder.

Kreise, imparatorluk reformu döneminde, bölgeleri başlangıçta altı 1512'den sonra on bölgeye bölerek kurulmuştu. Amacı ise halkın barışını sağlamak ve ortak sorunları çözmektir. Bunların yapıları yeniden oluşturuldu ve böylece milli politikanın hem güçlü hem zayıf yanlarını getirerek anayasal dengeyi güçlendirdi. İmparatorun düzenleyici rolü, üye ülkeler ve daha yüksek kurumlar arasındaki tüm resmi yazışmalar için kanal görevi gören bir, iki veya nadiren üç Kreis yürütme prensiyle bölgesel düzeyde uygulanmıştır. Özellikle acil durumlarda kendi inisiyatif yetkileri sınırlıydı ancak yetkileri Kreis Meclisi'nde (Kreistag) temsil edilen diğer bölgelerin çoğunluğuyla dengelendi.²⁸ Kreis askeri komutanının (Kreisoberst) atanması, bölgenin RKG'deki hakimlerinin aday gösterilmesiyle ve İmparatorluk Meclisi tarafından belirlenen vergi ve diğer sorumlulukların alt bölümlerinin tamamı Meclisin onayına tabi tutuldu. Bunun uygulamada nasıl çalıştığı, her Kreis'in coğrafi bölgesine ve bölgesel uyuma bağlıydı. Özellikle resmi yapı, koşullara tepki olarak geliştiğinden imparatorluk genelinde önemli farklılıklar oluşmasına neden oldu.

Kreise, gelecekteki siyasi kalkınma için olası üç yönün herhangi birini daha ileriye taşıma potansiyeline sahipti. En iyi işlev gördükleri ve tam kurumsal büyümelerini elde ettikleri yerde, farklı bölgeleri anayasal çerçeve içinde birlikte çalışmaya zorlayarak geleneksel hiyerarşiyi güçlendirdiler. Ancak vergi alma ve askere alma bölgeleri olmalarından ötürü rolleri onları imparatorluk mutlakiyetçiliğinin araçları haline de getirebilir. Bu da zaman içinde daha zayıf üyelerinin farklı kimliklerini sarsabilir. Aynı şekilde, özellikle hükümdarları yürütme görevlerini yerine getirdiyse bir veya iki daha baskın bölgenin etkisini yansıtmak için uygun bir yapı görevi görebilirler.

Habsburglar bu yapı içerisinde önemli avantajlar elde ettiler. I. Maximilian, bu yapının kuruluşunu sadece Avusturya çevresindeki miras topraklarının kendine özel farklı Kreis olarak gruplandırılması şartıyla kabul etmişti. Daha sonra güneybatı Almanya'daki ve Ren'deki Breisgau bölgesindeki yerleşim bölgelerini içerecek şekilde genişletildi. Kreis'e dâhil olan diğer birkaç prens, 1648 yılına kadar Habsburg bölgesel asaleti statüsüne düşürülmüştü. Sadece tek başına bağımsız bir kurumsal kimliği sürdürebilecek bir pozisyona sahip olmayan Trent ve Brixen'in piskoposları buna dâhil değildi. Moravya ve Silezya dâhil olmak üzere Bohemya hanedan toprakları, 1526'da Maximilian'ın mirasçıları tarafından satın alındıklarında Kreis yapısına dâhil edilmedi ve Habsburg bölgelerinin Kutsal Roma Germen İmparatorluğundan kademeli olarak ayrılmasını destekledi. Osnabrück Anlaşması bunu, Protestanlara sağlanan dini güvencelerden Silezya'nın küçük bir kısmı dışında neredeyse tümünü muaf tutarak doğruladı. Bu da imparatora gücünü arttırmak için gerekli gördüğü Katolik günah çıkarması sürecine devam etmesi için imkan sağladı. Habsburg bölgeleri de imparatorluk mahkemelerinin yargı yetkisinin dışındaydı ve imparator kendi yönetiminin hükümdarı olduğu için diğer kurumların müdahalesi neredeyse yoktu. Bununla birlikte Avusturya Kreis'inin resmi varlığı imparatorluk yetkisine doğrudan müdahale etmek zorunda kalmadan imparatorluk siyasetini etkilemek için yararlı bir nokta olarak korunmuştur. Dernek Hareketi'nin daha sonraki tartışmasının göstereceği gibi bunun güney ve batı bölgelerindeki kaynakların Habsburg stratejik hedeflerine ulaşmasında önemli bir konumda olduğu kanıtlanacaktı.

Habsburgs, V. Charles 1556'da mülkünü böldüğünde İspanyol koluna geçmesine rağmen Burgundya Kreis'i de kontrol ettiler. Madrid'den olan dolaylı yönetim Charles'ın saltanatı sırasında halihazırda devam etmekte olan bu bölgelerin İmparatorluğun geri kalanından ayrılmasını kolaylaştırdı. Bu durum Mechelen'deki ayrı bir kuruma boyun eğme lehine imparatorluk mahkemelerinin yargı yetkisinden çıkarılmalarına yansıdı. Westfalya Antlaşması Kreis'i Alman barışından çıkararak bu eğilimi pekiştirdi ve birçok prensin Kreis'in İmparatorluğa ait olup olmadığı konusunda tartışmasına yol açtı. Bu durum 1659'da Fransız-İspanyol düşmanlıklarının bitmesiyle sona ermesine rağmen Lüksemburg'un batısındaki daha savunmasız bölgelerin imparatorluğa ait kolektif güvenlik altında yardım alma hakkına sahip olup olmadıkları konusunda şüpheler devam etti. Fransız diplomatlar, 1667-1668 Devrim Savaşı'ndan önce bunları ayırtırmak ve tüm bunlara eşit derecede maruz kalan Franche Comté eyaletini güneye ayırmak için bu belirsizliklerden ustaca faydalandı. Yenilgiye rağmen İspanya İngiltere, İsveç ve Hollanda Cumhuriyeti'nin Üçlü İttifakının diplomatik müdahalesi sayesinde Burgonya topraklarının çoğunu kurtardı. 1668'den sonra Fransız tehdidi artmaya devam ettikçe Almanlar ayrıca bölgenin tampon olarak değerini anlamaya başladı. İmparatorluk meclisi, Kreis'in yardım etme hakkına sahip olduğunu 1674'te resmen kabul etti ve İmparator I. Leopold'u iki yıl sonra onu koruması için yetkilendirdi. Daha sonraki bir bölümde göreceğimiz gibi o zamana kadar bölgenin çoğu Fransa'ya karşı zaten kaybedilmişti. İspanyol Habsburg'unun tamamen yok olma olasılığı, Burgundy'nin mirası ve diğer malları sorununu gündeme getirdi ve özellikle Wittelsbach'lar arasında, bu toprakların en azından bir bölümünde

yeni bir Alman krallığı yaratma umutlarını canlandırdı. İspanyol Veraset Savaşı, tüm bölgenin Avusturya'ya gitmesi gerektiğini belirledi ancak Habsburg kontrolünün doğrulanması, imparator için bu savunmasız sınır bölgesinin ikinci Kreis üzerinde ayrı bir kontrol sorumluluğu getireceği karışık bir durumu kanıtlayacaktı.

Kalan sekiz Kreise'deki politika, Kreis ve bölgesel sınırlar arasındaki bozuk eşleşme nedeniyle karmaşıktı. Birçok önemli yönetici, aynı anda birden fazla piskoposluk yönetmesine izin verilen çok sayıda dini prensler de dâhil olmak üzere birden fazla Kreis'te toprağa sahipti. Nispeten küçük hanedanların bile özellikle de yürütme pozisyonlarından birine hak kazanan sahip oldukları bölgelerde Kreis yapısı içindeki etkilerini manipüle ederek politik profillerini yükseltmeleri mümkün hale geldi. Wittelsbachlar beş farklı Kreise'de önemli bölgeye sahipti ancak çeşitli rakip dallara bölünmeleri bu potansiyeli en üst düzeye çıkarmayı engelledi. Seçmenler toplam yüzey alanının üçte ikisini kapsadığından Bavyera Kreis ağırlıklı olarak ellerinde idi. Diğer laik bölgelerin çoğu Sulzbach ve Neuburg'un küçük dalları tarafından yönetiliyordu. Seçmen ilişkileri genellikle Regensburg, Freising ve Passau'nun küçük piskoposlarını yönetti. Ancak Regensburg Şehri gibi birkaç küçük bölgenin yanı sıra sık sık Avusturyalı bir aday tarafından kontrol edilen büyük Salzburg başpiskoposunun varlığı, tamamen Wittelsbach kontrolünün ötesinde ayrı bir Kreis kimliğini sürdürmek için yeterli siyasi hızı sağladı. Wittelsbach etkisi, Palatinlik şeklinde Orta Ren'de bulunan Ren Seçim Kreis'inde bile mevcuttu. Ancak bu üç dini seçmen ve Mainz'un özel bir tekel yetkisine sahip olmasıyla dengelendi. Simmern'in küçük bir beyliğine sahip olmak Wormların piskoposuyla birlikte iki Üst Ren idari pozisyonundan biri üzerinde aile kontrolünü sağladı. Bununla birlikte Wittelsbachs ayrıca üç tane Üst Ren beyliğini elinde bulundursa da Kreis içindeki en büyük bölgesel blok Kassel ve Darmstadt'taki iki Hessian Alman Prensi tarafından yapıldı. Lorraine düklüğü hala daha büyüktü, ama İspanya'nın müttefiki olduğu için Burgonya gibi Vestfalya barış Antlaşması'nda dışlanmıştı. Bu durum, diğerlerinin 1738 yılına kadar yeniden birleşmesi için baskı yapmaya devam etmesine rağmen Kreis'deki etkili üyeliğini sona erdirdi. Ren'in hemen batısındaki Alsas'ın parçalanmış alanı da resmi olarak Kreis'in bir parçasıydı ancak 1648'den sonra bu bağlantıyı kaybetti. Alsas'ın sadece Avusturya kısımları Vestfalya'da Fransa'ya devredilmiş olsa da Kardinal Mazarin Vestfalya antlaşmasındaki belirsizlikleri ustaca lehine çevirerek tüm bölgenin imparatorlukla bağlarını çözdü. XIV.Louis, 1661'de kendi egemenliğini üstlendikten sonra Üst Ren Kreis'i 1681 yılına kadar nehrin doğusundaki alanla sınırlandırarak bu politikayı daha şiddetli bir şekilde sürdürecekti. Çok sayıda küçük bölgenin ve şehrin varlığı, özellikle Fransız tehdidinin büyüdükçe daha büyük beyliklere iş birliği yapmaya zorlaması nedeniyle uygulanabilir bir kolektif kültüre temel oluşturdu.

Wittelsbachs'ın Jülich-Cleves mirasının bir parçası olarak bir yönetici pozisyonu talep ettiği Vestfalya (alt Ren) Kreis'de de benzer bir güç bulunuyordu. Jülich, 16. yüzyılda, Cleves ve Berg Dükalığı ile Mark ve Ravensberg kontluklarını kontrol ettiği zaman, Aşağı Ren içinde büyük bir güçtü. Ancak 1609'da iktidar ailesinin yok olması, Wittelsbachs'ın Pfalz-Neuburg kolu ile Brandenburg Hohenzollerns arasında bu stratejik alanlara sahip olma konusunda bir anlaşmazlığa yol açtı. Bu gerginlik Otuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesine neden oldu ve buna takiben yabancı ittifakların savaş gruplarıyla vurmasıyla imparatorluk siyaseti, uluslararası bir konu haline geldi ve İspanya Katolik Pfalz-Neuburg'a desteklerken Hollanda Protestan Brandenburg'u destekledi. Eski bağlantı savaşın ötesinde hayatta kalmadı ancak sonra Hohenzollerns ile cumhuriyet içinde de Vestfalya ve Üst Rendeki Alman mülklerindeki gibi önemi bir etkiye sahip olan Orange prensleri arasındaki hanedan bağları güçlendirildi. Uzun süreli miras anlaşmazlığı Kreis içindeki en önemli laik gücü etkisiz hale getirerek Münster piskoposunun Vestfalya olayları üzerinde yürütücü bir "idare" kurmasına izin verdi. Bunun

1648'den sonra hayatta kalıp kalamayacağı, diğer bölgesel iktidar mücadeleleri gibi Alman ve Avrupa siyaseti arasında giderek artan etkileşime bağlıydı.

Bu, özellikle hem İsveç hem de Danimarka'nın büyük bir etki yarattığı kuzey Almanya'da dile getirildi. İsveç'in Osnabrück Antlaşması garantörü olarak resmi pozisyonu, üç kuzey Kreise'inin tümünün toplamda 16.351km2 olan ya da birçok seçim bölgesinden daha büyük olan mülkleriyle desteklendi. Yukarı Sakson Kreisteki Batı Pomeranya'ya ve Vestfalyadaki Verden eyaletine ek olarak, İsveç Wismar ve Aşağı Sakson Kreis yönetiminde pay sahibi olan Verden'in Vestfalya'daki prensliği ve Bremen'in eski piskoposluğunu elinde tutuyordu. Danimarka, İsveç'in resmi anayasal pozisyonuna uymadı ancak yine de 1667'de Oldenburg ve Delmenhorst'u (1.700km2 ile birlikte) miras alan Aşağı Saksonya ve Vestfalya'nın önemli kısımlarını barındırıyordu. Aşağı Saksonya bölgesi toplamda 18.050km2lik, Schleswig, Holstein ve Gottorp'un üç stratejik düklüğüne yayılmış ve imparatorlukla Danimarka sınırını ayırmıştır. Danimarka kralı Holstein'in 5,800km2sine (İmparatorluk içindeki 3.850km2 de dâhil) hüküm sürdüğü sırada Gottorp dükü İskandinavya ile Avrupa ana karası arasındaki dar yarımadaı oluşturan geri kalan kısma hükmederken egemenlik parçalandı. Hemen kuzeye doğru imparatorluğun dışında yer alan Schleswig de ayrıldı. Kral zaten doğrudan halkın üçte birine sahipti ve geri kalanı üzerinde üstünlük sağladı. Otuz Yıl Savaşı sırasında engellenmesine rağmen Danimarka, büyük liman kenti Hamburg üzerinde eski hakların yeniden etkinleştirilmesi de dâhil olmak üzere tüm bölgeye kural koyma emellerini sürdürdü.²⁹

Brandenburg ve Aşağı Saksonya Guelph dükleri iki İskandinav krallığının baş Alman muhalifleriydi. Brandenburg, Otuz Yıl Savaşı sırasında 24.000km2'den fazla ek bölgeyi güvence altına alan İsveç himayesinden yararlanmıştı. Bu, Aşağı Saksonya'da da varlığını sağlayan Halberstadt ve Mandeburg beklentisiyle birlikte Batı'daki etkisini güçlendiren eski Minden piskoposunu içeriyordu. Kazançların büyük kısmı, Doğu Pomeranya'nın Brandenburg'un en önemli yerine eklendiği Yukarı Sakson Kreis'e düştü. Bununla birlikte İsveçliler Batı Pomeranya'yı elde etme girişimlerini engelledi ve genişleyen Baltik İmparatorluğunun muhtemelen dâhil edeceği bilindiği için ayrılan imparatorluk dışında bulunan Doğu Prusya'daki seçmenlerin mallarına el uzatıldı.³⁰

Bununla birlikte Brandenburg önemli ölçüde genişlemişti ve bu durum zengin toprakları sık sık hanedan paylaşımları ile parçalanan Welf (Guelph) Düklerini telaşlandırdı. 1635'e kadar her birinde 17. yüzyılın sonlarında 150.000 ila 200.000 arasında insanın yaşadığı eşit olmayan büyüklükte üç parçaya bölündüler: Brunswick-Wolfenbüttel'deki Dannenberg hattı (3.828km2), Hanover'deki Calenberg (3.850 km2) ve Celle'deki Lüneburg (13.470km2). Savaş sırasında iş birliği yapmış olmalarına rağmen Brandenburg'un kazanımlarından faydalanamadılar. Sadece Osnabrück Aşağı Sakson piskoposluğunun (2.750km2) kısmî kontrolünü elde ettiler. Bunu da küçük bir Guelph kolu ile Cathedral Meclisi tarafından seçilen Katolik rahiplerin dönüşümlü olarak yapacağı Osnabrück Antlaşması'yla kararlaştırılmıştı.³¹ Hildesheim'de Katolik rahiplerden korudukları Protestan vatandaşları koruma görevine devam ettiler fakat bunu tam laikliğe çevirme ve bu bölgeyi topraklarına katma çabaları başarısızlıkla sonuçlandı.³² Bununla birlikte üst yönetimin idari makamlardan biri olarak gösterdiği Aşağı Saksonya'da baskın güç olarak kaldılar. Diğer tek önemli bölge olan birleşik Mecklenburg düklüğü savaş nedeniyle harap edilirken üçüncüsü onlara karşı çıkabilecek hiçbir pozisyonu olmayan Magdeburg'un yöneticisi tarafından yönetildi. Guelphliler giderek artan bir şekilde Kreis'i bölgesel etkilerini genişletmek için uygun bir mekanizma ve Brandenburg, İsveç ve Danimarka'ya karşı bir siper olarak görecekti.

Bu tutum, Yukarı Sakson yönetimini tek elde toplayan ve Reform'dan bu yana Alman Protestanların siyasi lideri olarak görev yapan Saksonya'nın Wettin elektörü tarafından paylaşıldı. Brandenburg'un genişlemesi Kreis'i daha da sertleştirerek Sakson seçmeninin hemen kuzeybatı ve güneydoğusundaki daha küçük bölgelere indirdi. Bunların çoğu, V. Charles'ın Albertine kuzenlerine aktardığı 1547'de seçmen unvanından yoksun bırakılan Wettinslerin Ernestine kolu tarafından yönetildi. Wettinler arasındaki rekabet iş birliği yapmanın önünde bir engel olmaya devam etti ancak Kreis yapısı Hohenzollern etkisi üzerinde bir kontrol olarak herkese değer verdi.

Hem Suabiya hem de Franconia, tek bir baskın bölgenin olmamasından yararlandı. Württemberg, Suabiya'nın yaklaşık üçte birini kapladı ve dükü iki yürütme görevinden birini elinde tuttu ancak gücü bölge meclisinde çoğunluğu elinde tutan 96 diğer üye bölgenin kolektif etkisiyle dengelendi. Çok daha küçük bir prenslik olan Baden-Durlach ile dönemsel rekabet Württemberg'i Protestan üyelerin ayrıcalıklı liderliğini yürütmekten alıkoymdu. Bu durum hem Katolik Konstanz piskoposunun yönetici pozisyonunu korumasına hem de dini gruplarda kalıcı bir bölünme olasılığını azaltmasına yardımcı oldu. Bamberg piskoposu Katolik pozisyonunu sürdürürken iki Hohenzollern kolunun Ansbach and Bayreuth'u dönüşümlü olarak laik Protestan olarak yürüttüğü Franconiada durum benzerdi. Her iki yürütme prensinin gücü, Würzburg'un büyük piskoposluğunun yanı sıra düzenli Meclis toplantılarını ve canlı bir siyasi kültürü sürdüren 20'den fazla küçük bölgenin varlığıyla dengelendi.

1648'de Emperyal Ortak Güvenlik

Böyle bir kültür, son çatışmalardan ciddi biçimde etkilenmiş olan ortak güvenliğin etkili bir şekilde işlemesi için hayati öneme sahipti. Savaş önemli maddi hasarlar vermişti ve nüfus kayıplarına ilişkin daha önceki tahminler abartılmış olsa da hayatta kalanlar üzerinde kalan psikolojik etki hala derindi.³³ Gelecekte böyle bir yıkımdan kaçınmak için ağır basan bir arzu ile şiddetli bir hassasiyet vardı.

Eğer savaş yol açtığı sefalet ve ıstırapı sınırlandırmak için ortadan kaldırılamazsa uzlaştırılmak zorundaydı. Yabancı ordular imparatorluktan sürülecekti ve bu amaçla imparatorun Meclis onayı olmadan dış askeri yardımı davet etmesinin yasaklanması Osnabrück Antlaşması'yla anayasal güvence altına alındı. Alman birliklerinin bölge sınırlarından geçişi ve anavatanları dışındaki alanlarda konaklamalarının da düzenlenmesi gerekiyordu. Muhtemelen daha da fazla baskı yapılan konu, "katkılar" olarak bilinen gaspın yerini almak için savaşı finanse etmenin bir yolunu bulma ihtiyacıydı.³⁴ Bu durum ordunun eşya ihtiyacı karşılanmadıkça tüm yerleşkeyi yakmakla tehdit etmesiyle gerçekleşiyordu.

Siyasi tartışmalar, anayasal değişim için olası yönlerine karşılık gelen üç farklı çözümle bu hedeflere en iyi şekilde nasıl ulaşılabilceğine odaklandı. İmparator, doğrudan veya Kreise aracılığıyla prenslerden sağlanan nakit katkılarla yürütülen doğrudan kontrolü altında tek bir ulusal orduyu tercih etti. Büyük beyliklerin yöneticileri zaten 1648'den önce kendilerine ait küçük daimi güçleri oluşturmaya başlamışlardı ve bunları, daha zayıf, ordusu olmayan komşularından gelen ödemelerle sürdürülen ortak bir ordu olarak birleştirmeyi tercih etmişlerdi. İmparatorluğun monarşik çözümü emperyal mutlakiyetçilikle eş değerken silahlı prenslerin argümanları federalist siyasi seçenекle aynı doğrultuydu. Her iki çözüm de caydırıcılık yoluyla güvenliğini sağlamanın farklı bir yoluydu. Çünkü kalıcı bir silahlı kuvvetlerin altyapısı ile birlikte ulusal veya bölgesel düzeyde etkili bir şiddet tekelinin oluşumuna güvendidiler.

Daha az silaha sahip bölgelerin seçeneği, bir tür tek taraflı silahsızlanma yoluyla barışı istemektir. Çoğu bölgedeki zümre meclisleri gibi daha alt kademe prensler daimi kuvvetlerin çevre devletlerde korku ve kıskançlık uyandırarak savaşı teşvik ettiğini savundu. Onlara göre diğerinin tartışmalarına karışmaktan kaçınarak acil bir görev olan savaş sonrası iyileşme çalışmalarına katılmak çok daha iyiydi. Komşu bir devlet imparatorluğa saldırırsa emperyal mahkemelerin kararlarını uygulamak ve iç kamu barışını desteklemek için askerleri harekete geçirmeyi amaçlayan mevcut sistemi canlandırarak savunma örgütlenebilir.

Bu mekanizmalar, bölgeler arasında ortak askeri ve mali yükleri paylaşmak için 15. yüzyılın başlarından beri kullanılan matriküler sistemde (Matrikelwesen) duruyordu.³⁵ Her yönetici, katkıda bulunmak zorunda olduğu asker sayısını ve bir süvari için 12 florin (fl.), bir piyade için 4 fl. şeklinde aylık ücret faturası olarak ifade edilen nakit para eş değerinin olduğu bir listeye dâhil edildi. İmparatorluk meclisi bu listeyi belirli aralıklarla yeniden düzenledi ve 1521'de Worms'ta hazırlananlar, sonraki tüm değişiklikler için referans haline geldi.³⁶ İmparator ile anlaşmaya tabi olarak İmparatorluk Meclisi bölgelerden asker, para ya da her ikisini de temin etmelerini isteyebilir. Nakit ödemeler, Papa'nın imparatora taç giydirdiği geleneksel törende imparatora eşlik eden silahlı korumanın aylık maaş faturasından sonra bir Roma Ayı (RM, Römer Monat) adı verilen birimlerde ölçüldü. Standart rakam 1521 Worms listesindeki 4.202 süvariye ve 20.063 piyadeye karşı yaklaşık 128.000 fl olarak hesaplandı. İmparatorluk Meclisi herhangi bir sayıda RMS'nin yanı sıra temel birlik kotasının (Duplum, Triplum, vb.) katlarına da yaptırım uygulayabilir.

Listeye dâhil edilmek Reichstandschaft'ın bir işareti olarak kabul edildi ve dâhil edilmeyen bölgeler mecliste ayrı bir kimlik ve temsil elde etmeyi zor buldu. Bununla birlikte listedekilerin yükün daha büyük bir bölümünü omuzlama isteği çok azdı ve genellikle mevcut yükümlülüklerini azaltmaya çalıştılar. Bu tür düzenlemeler resmi olarak meclisin (Reichstag) onayına tabiydi ancak birçoğu sıklıkla izinsiz olarak yapıldı. Özellikle Kreise genellikle toplamalarını orijinal rakamın oldukça altına yerleştirerek ulusal listenin kendi bölgesel versiyonlarını oluşturmaya başladı. Bu “kendini yönetme” (Self-moderation) uygulaması, emperyal ordunun (Reichsarmee) gerçek gücünün neden genellikle İmparatorluk Meclisi'nin yaptırımlarının altına düştüğünü açıklamaya yardımcı olur.

Bu gücün dış rakiplere karşı konuşlandırılması, ülke içerisindeki kural ihlallerine karşı düzenlenen aynı mekanizmalara bağlıydı. Bunların başında, halk içerisinde barışı sağlamak ve emperyal mahkemelerin kararlarını uygulamak için Kreis yapısı aracılığıyla artan bir seferberlik sağlayan 1555 tane İmparatorluk Yürütme Yönetmeliği (Reichsexekutionsordnung) vardı.³⁷ Eğer Kreislerden birinin güçlerinin yetersiz olduğu kanıtlanırsa, yönetici olan prensler ulusal bir acil durum ilan etmek için imparatora, imparatorluk meclisine yardım etmek veya doğrudan itiraz etmek için başkalarını çağırabilir. 1570 meclis toplantısı, dış tehditlerle başa çıkmak için bu prosedürü kabul ettiği için hem imparatorun hem de Kreis'i yöneten prenslerin bir saldırı eylemi başlatmalarının yasak olmasına rağmen askeri girişimler Kreis ya da milli gelirden karşılanabilir.

Bu mekanizmalar resmi olarak Osnabrück Antlaşması'yla onaylanmış ancak bunları detaylı revizyonu altı ay içinde toplanacak olan meclise ertelenmiştir. Çünkü meclis resmi olarak altı ay içerisinde toplanırdı. Fakat sonunda 1653'te Regensburg'da açıldı. Geleneksel seferberlik yapısını güçlendirmek için daha alçak kademeli prensler, siyasi hiyerarşideki devam eden üyeliklerini destekliyorlardı. Burada iktidarı daha büyük ve daha iyi orduya sahip komşularıyla paylaşıyorlardı. Bu komşuların sadece kendi askeri birliklerinden oluşan kolektif bir orduyu tercih etmesi, eski anayasanın ruhuna zıt argümanlara dayanıyordu. Siyasi iktidarın bölgesel statüsüyle geleneksel birlikteliği yerine, ordu sahibi prensler onu askeri güçle

ilişkilendirdi. Önerileri askeri olarak daha büyük, kalıcı güçler sağlayacakları için mantıklıydı ancak daha küçük bölgelerin ayrı kimliğini de sona erdireceklerdi. Bu da kaçınılmaz olarak prenslerin otoritesine tabi olan ve askerleri için ödeme yapan kasaba ve soyluların seviyesini düşürecekti. İmparatorun fikirleri, özerkliği sadece meclis aracılığıyla koruyabilecekleri her türlü etkiye dayanacak olan tüm bölgesel yöneticiler için benzerdi

Üç çözümden, imparatorunki 1648'den sonra en az gerçekleşme şansına sahipti çünkü ellerindeki askeri gücü merkezileştirmek için yapılan tüm girişimler başarısız olmuştu ve her türlü yeni çaba kırılğan otoritesini daha da zayıflatacaktı. Sonuç olarak meclisteki resmi tartışmalarda, monarşik çözümü teşvik etmek konusunda isteksizdi. Bunun yerine acil yardım almak ve etkisini tekrardan hissettirebilmek için önde gelen prenslerle gizli ikili müzakereleri tercih ediyordu. Resmi olmayan müttefiklerini genişleterek imparator ilerleyen zamanda askeri gücün tek elde toplanmasının daha resmi bir yolunu bulabilecek bir ittifak bağı yaratabilirdi. Bu arada imparatorun açık tartışmalara katılma konusundaki isteksizliği, geleneksel olarak inisiyatif almak için kendisine bakan ve her durumda yetersiz kaynaklarla ilgili iddialara karşı alınacak önlemlere itiraz eden alt tabakadaki prensleri cesaretlendirdi. Ordusu olan prensler, kendi askerileştirme çalışmalarına daha fazla meşruiyet kazandıran her şeyi desteklemekten mutluluk duyuyorlardı. Fakat özerkliklerini daha büyük anayasal kısıtlamalarla sınırlayabilme ihtimali olan bir sürece de girmek istemiyorlardı. Savunma reformunun tamamlanmasındaki uzun gecikmeyi açıklayan 19. yüzyıl yorumcuları tarafından söylenen ise genel bir vatanseverlik eksikliğinden ziyade bu faktörlerdi. Hangi çözümün hâkim olacağı izlenmeye devam etti ve imparatorluğun bölgeleri boyunca tek tip bir yapı benimseyip benimsemeyeceği nihayetinde kanıtlandığı gibi düzensiz bir karışım da birden fazla öğeyi birleştirip birleştirmeyeceği henüz sonuçlanmamıştı. Açık olan bir şey vardı: Seçim, anayasanın geleceğini, imparatorluğun dış baskılara dayanma kabiliyetini ve Almanların uluslararası işlere katılımının doğasını belirleyecekti.

İkinci Bölüm

Vestfalya'dan Réunions'a 1648–84

Bölgesel orduların gelişimi

Bazı hükümdarlar, 1618'den önce bile az sayıda asker bulundurmışlardı; fakat Habsburg topraklarında uzun zamandır var olan daha büyük güçlerin yanında, ilk gerçek bölgesel ordular, Vestfalya Barışı'ndan sonra ortaya çıktı. Bu orduların ortaya çıkmasının Germenlerin komşu devletlerle ilişkilerinin değişmesi gibi imparatorluk politikalarının her seviyesinde önemli sonuçları oldu. Ordu gücüne sahip prenslerle, ordu gücü olmayan prensler arasındaki fark, imparatorluk politikalarındaki en büyük ayrım olarak mezhepçiliğin yerini alırken hanedanlıkların imtiyazları ve yerel partikularizm zararına, yerel mutlakiyet sağlam bir şekilde yerleşti. Mutlakiyetçilik ile prenslerin özerklik ve hırslarının uluslararası tanınırlığını güvence altına almadaki kararlılıklarını yansıtan ve geleneksel pasifik kültürüne zıt olan bir savaş durumu ortaya çıktı.

Habsburg hanedanının güçsüzleşmesi, hanedanın Almanya'da zaten zayıf olan konumunu daha da zayıflatarak, bu gelişmelere katkıda bulundu. İmparator III. Ferdinand, 1653-4 kurultayında ihtşamlı bir gösteri tertip ederek 31 Mart 1653'te de, Romalıların Kralı ve kendisinin veliahtı olarak en büyük oğlu Ferdinand Maria'yı tanıtarak hala güçlü olduğunu gösterdi. Fakat kral, 1654 yılının temmuz ayında çiçek hastalığından öldü. İmparator III. Ferdinand, Bohemyalıları ve Macarları, 14 yaşındaki ikinci oğlu Leopold Ignatius'u kralları olarak kabul etmeye ikna etmiş olsa da, Ignatius'un 18 yaşına gelmeden imparatorluğu yönetmesi mümkün değildi. III. Ferdinand da 2 Nisan 1657'de, 50 yaşındayken beklenmedik bir şekilde ölünce Habsburg'un resmi gücü son bulmuş oldu ve 18 Temmuz 1658'de ikinci oğlu İmparator I. Leopold seçilene kadar imparatorluk fetret devrine girdi.¹ XIV. Louis'in gelecek vadeden alternatif bir aday olması; elektörlerin Vestfalya Barış Antlaşması şartlarını daha fazla dayatarak yeni imparatora daha sert kapitülasyonlar dayatmalarına yol açtı.

Leopold'un bu koşulları kayıtsız şartsız kabul etmesi, Habsburg'un imparatorluk politikalarındaki önemli bir değişikliğin sinyallerini verdi. İmparator, anayasayı devirmek için uğraşmak yerine belirsizliklerini kendi çıkarı için kullanarak ve soyluluk yarışından faydalanarak tatbik gücünü arttırmaya çalıştı. Habsburg kaynaklarına artan talepler ve Leopold'u, ordusu olan prenslere bağımlı hale getirme tehdidi bulunan belirsiz bir uluslararası durumun olduğu bir zamanda bu taktikleri uygulamak sabır gerektiriyordu. Sonuç, belli stratejik ve maddi avantajlardan yararlanan prenslerin, yerel kurumların ve zayıf komşularının zararına, güçlerini arttırabildikleri bir fırsat penceresi oldu. Bu süreç, 1672'de Hollanda Savaşı'nın başlamasından sonra ciddi bir krize yol açarak imparatorluğun kilit unsurlarını tehdit etmiş olsa da radikal değişim şansının azalmakta olduğuna dair işaretler zaten vardı. Bu gerilimlerin 1679-84 yıllarındaki bir dizi anlaşma ile kısmen çözülmesi, geleneksel siyasi hiyerarşiyi ve müesses normlara bağlılık vurgusunu yeniden teyit ederek pencereyi kapattı. Bununla birlikte silahlı prenslerin müdahaleci gelişimi yavaşlasa da tersine çevrilemeyen ve sonuçta 1806'da imparatorluğun parçalanmasına neden olan bir ivme oluşturdu.

Bu dönemde oluşturulan ordular, kökenlerini on beşinci yüzyılın sonlarına kadar takip edebilecek yapılar içeriyordu ve güçlendirilmiş tesisler, paralı profesyonel garnizon birlikleri ve feodal vergilerden oluşuyordu. Bu unsurlar öncelikli olarak savunmacıydı; hükümdarların büyük, savaşa hazır saha kuvvetleri oluşturamadığını gösteriyordu ve aynı zamanda saldırı savaşları başlatmanın Hristiyanlığa aykırı olduğu inancını da yansıtıyordu.² Vergiler tedavüle koyularak ve takviye paralı askerler tutularak suçluları cezalandırmak ya da Müslüman

Türklerle savaşmak için seferberlikler başlatıldı. Tam anlamıyla etkili olabilmek için, geniş ve disiplinli ordu düzenine ihtiyaç duyan yeni silah teknolojisinin yayılmasıyla birlikte, paralı askerler daha fazla önem kazandı.³ Ancak bu profesyonel askerler pahalıydı; prensler, artan savaş masraflarını karşılayabilmek için, eyaletlere vergi tahsislerini arttırmaları konusunda baskı yapmaya başladılar. Soylu vasalların ve çiftçilerin sınırlı özlük hizmetlerinin nakde ya da yeni taktikler uygulamak için kurulmuş ve eğitilmiş milis güçlerinde askerlik hizmetine dönüştürülmesi gibi eski feodal dayatmalar, aşama aşama yeniden yürürlüğe kondu. Milis güçler, paralı askerleri tamamlamak için acil durum birlikleri olarak konuşlandırıldı ya da 1660'lardan beri olduğu gibi savaş alanı düzeninde kalıcı olan bir asker havuzu olarak kullanıldı. Öte yandan, paralı askerler de, hatırı sayılır yetkilerle donatılmış özel askeri yetkililer ya da "girişimciler" tarafından, müthiş bir merkezi kontrole tabi tutuluyordu.⁴ Bu özel askeri yetkililer, büyük bir savaş anında hizmet etmek ya da yeniden düzenlenmiş milisleri eğitmek için, on altıncı yüzyılın başlarından itibaren birçok büyük bölgede yarı kalıcı olarak tutuldu. Çoğunlukla stratejik kaleleri tutmak ve birçok prensin büyüyen güçlerini sembolize etmek amacıyla yaptırdıkları kaleleri korumak için de küçük profesyonel asker birlikleri oluşturuldu.

1590'larda esas alınan bir model vardı ve bu model, Otuz Yıl Savaşları'na katılan orduların temelini oluşturuyordu. Laik elektörlerin bulunduğu bölgeler; taarruz hareketlerinde saha birlikleri olarak görev yapmaları için, milis kuvvetleri ya da paralı askerler dahil edilerek büyütülebilecek küçük muhafız ve askeri garnizon birlikleri kurmuştu. Hem büyük hem de küçük bölgelerde, kiliselerin çanlarını çalarak saldırıları veya yabancı birliklerin geçişini önlemek için harekete geçirilebilecek eğitilmiş milisler sayesinde, minimum düzeyde daimî bir savunma sağlanmıştı. Birçok prens, kendi profesyonel güçlerini arazi gelirleriyle idame ettirirken yerel toplulukların masrafları paylaşmaları beklenmesine rağmen milislerin idame masraflarını genellikle eyaletler karşılıyordu. Son çare olarak kitlesel seferberlik (Landsturm) ve soyluların süvari olarak hizmet vermesi (Lehns- orRitterpferde) gibi eski feodal yükümlülükler, resmi olarak hala mevcuttu. Soylular etkili güçler üretemiyor olsalar da bu hakkı geleneksel ayrıcalıklarının bir savunması ve vergiden kaçmak için bir bahane olarak gördükleri için, sıkı bir şekilde korudular.

Prusyalı tarihçiler daha sonra aksini iddia etseler de; 1618'den önce sadece imparator, Habsburg halkına ilk Alman daimi ordusunu kurmanın imtiyazlarını veren önemli kalıcı güçlere sahipti. İmparator, Türklerle birlikte doğu askeri sınırı (Militärgrenze) boyunca kalıcı milis örgütüne ek olarak, 1580'lerden başlayarak Macar ve Avusturya kalelerinde de kalıcı garnizon birliklerinin varlığını sürdürdü. Diğer bölgelerde bulunmayan süvari birlikleri, önemli miktarda silah ve ağır silah, Tuna üzerinde bir deniz müfrezesi ve Harp Mahkemeleri Konseyi'ne (Hofkriegsrat) bağlı bir idari yönetim kadrosu da dahil olmak üzere diğer küçük saha birimleri de vardı.⁵

1618'de düşmanlıkların patlak vermesinden sonra bu güçler, ünlü Albrecht von Wallenstein gibi askeri liderleri yeni birlikler oluşturmak için görevlendirilerek genişletildi. Wallenstein, 1634'te düşmanla iş birliği yapılabileceğinden korkulduğu için, imparatorun emriyle öldürülmüş olsa da çoğu askeri lider imparatorluğa nakit ödeme dışındaki bağlarla da bağlıydı. Yavaş yavaş devlete hizmet eden profesyonel askerlere dönüştükleri için, daimî bir Habsburg ordusunun varlığına giderek alışan bölgesel soylular da askeri kariyer ve ödül beklentisiyle onlara katıldı. Aynı süreç, hangi tarafı seçtikleri fark etmeksizin, aktif olarak savaşa katılan diğer Alman bölgelerinde de gerçekleşti.

Bu diğer güçleri tek bir imparatorluk ordusunda toplama girişimleri, 1635'te Prag Barışı'nda kısmen başarılı olmasına rağmen sonuç vermedi. 1648'de, Vestfalya Antlaşması'nın hükümlerini uygulama zorunluluğu ve acil ekonomik toparlanmanın gerekliliği, tüm bölgesel güçleri terhise ya da kısmen dağılmalara zorladı. Savaşa yaklaşık 20.000 hazır unsurdan oluşan, Habsburglu olmayan orduların en büyüğü ve en iyisi olan Bavyera Ordusu; Saksonya, Hessen-

Kassel ve GuelphDükaliğı gibi -yeterli sayıda personel içeren- birkaç koruma ve garnizon birliğine indirgenmişti. Saha kuvvetlerini 1644'te yeniden düzenleyen ve arttıran Brandenburg, 1649'da birliklerinin çoğunu, özellikle de pahalı süvarileri dağıttı. Daha sonra “Büyük Elektör” olarak tanınacak olan Frederick William'ın, hala diğer prenslerden daha fazla askeri olmasına rağmen henüz kalıcı bir ordusu yoktu. Geriye kalan birliklerin çoğu da bir ya da iki birliğin kadrosuna geçirilip bu birliklerin bulunduğu iller arasında dağıtıldığı için, birleşik bir ordu yoktu. Bu birliklerin, Brandenburg-Prusya devletinin siyasi entegrasyonu gibi tek bir güçte birleşmesi, ancak 1650'lerin ortalarında başlayabilen uzun bir süreçti.⁶

Habsburg monarşisi de benzer bir siyasi parçalanma ile ortaya çıktı ancak bunun aksine kalıcı bir ordu kurabildi. 1648'in sonlarında 37.000 askere ulaşan imparatorun doğrudan komutası altındaki saha kuvvetleri azaltıldı; ancak Eylül 1650'de yine 25.000'e ulaştı ve 1657'de tekrar 30.000'in üzerine çıktı. Dahası, bunlar 1648'den önce kurulmuş olan birlikler halinde gruplanmışken ordu; garnizonlar, deniz kuvvetleri ve kalıcı bir idari yönetim birimi tarafından desteklenmeye devam etti.⁷

Vestfalya Barışı'ndan sonraki altı yıl içinde, yaklaşık on bölge, en az 1000 veya daha fazla askerden oluşan daimî güçler barındırıyordu. Karşılaştırıldığında, Fransa, 125.000 kişilik ordusundan, savaş dönemindeki önemli düşüşlerden sonra bile, 1665 yılında 50.000 askeri korumuştur. Bununla birlikte, Alman askerlerinin sayıları, 1618 öncesinin on katına kadar çıktı ve bu, küçük bölgeler için daha büyük bir yük oluştuyordu. Dahası, çoğu 1660'lara doğru genişlemeye devam etti. Lorraine, 1654'te artık önemli bir askeri güç olmamasına rağmen Münster, Brandenburg ve Guelph düklerinin yanında 18.000-20.000 kişiyi alabilen bir bölge olarak ortaya çıktı, ancak ortalama gücü 5.000'e yakındı. Bavyera, Saksonya ve Pfalz'ın her biri 1660'lı yılların ortalarında aşağı yukarı 3000-5.000 askerden oluşan daimi orduya ve acil bir durumda ek askerler ve somut milislerle bu sayıyı ikiye katlama kapasitesine sahipti. Hessen-Kassel, Mecklenburg-Schwerin ve Ernestine dükleri gibi diğer laik beylikler, garnizon birliklerine yenilerini eklemeye başlamışken Pfalz-Neuburg ve Holstein-Gottorp'un her ikisinin de 1.000-2.000 askeri vardı.⁸ İmparatorluk şehirlerinin çoğunda daimi piyade birlikleri bulunuyordu ancak sadece Hamburg'da ve daha az bir ölçüde Nürnberg ve Frankfurt'ta her zaman 1.000'den fazla asker bulunuyordu.⁹ Daha sonraları sergiledikleri silahsız bölge imajının aksine Mainz, Cologne ve Münster, en güçlü orduları kurarak bu gelişmelerin en ön safhasında yer aldı. Her iki bölge, hükümdarın kararıyla diğer piskoposlara bağlandı, kaynaklarını genişletti ve modern surların inşasıyla birlikte 1660'larda 1.000-2.000 asker aldı.¹⁰

Bu orduların ortaya çıkışı, merkezi hükümet gelirin üçte birini karşılayan Brandenburg gibi bir alanda bile toprak gelirleri yetersiz olduğundan prenslerin, kendi mülklerinden düzenli olarak fon temin etme yeteneğine bağlıydı. Eyaletler, dış tehlikelerin varlığına duyarsız oldukları için değil ama kişisel çıkarlarından ve siyasi inançlarından dolayı, imparatorluğun artan askeri harcama taleplerine karşı çıktılar. Her bölgedeki konumları ve geniş imparatorluk yapısı gereği, prenslere verdikleri hibeler karşılığında tavizler talep ediyorlardı. Bu hibeler artırılırsa veya daha da kötüsü kalıcı hale gelirse, eyaletler en önemli pazarlık araçlarını ve üyelerinin yerel ve bölgesel meselelerdeki etkisini kaybederlerdi. Eyaletler, savunma reformuna göre, daha çok geleneklerle ve geleneklerin hükümlerini korumak için imparatorluk mahkemelerine bakmak, eski tüzükleri uygulamak ve uymayanları cezalandırmak gibi görevlere bakıyorlardı. Prensler ise, acil ihtiyaçların eski geleneklerden ve uygunsuz uygulamalardan çok daha öncelikli olması gerektiğini vurguladılar. Her iki taraf da elitistti, çünkü her ikisi de imparatorluğun en iyi yargıcı olduklarını iddia ettiler ancak eyaletler kararların kendilerine danışılması gerektiğini savunurken prensler neyin gerekli olduğunu belirlemek için mutlak ve münhasır bir hak iddia ettiler.¹¹

Her ne kadar değişimi savunsalar da, prensler de eyaletlerle aynı muhafazakâr felsefi çerçevede kaldılar, böylece fikir birliği sağlanmış oldu. Öte yandan prensler, askeri güç toplamalarını meşrulaştırmak için imparatora ve imparatorluk anayasasına da başvurarak, halk

barışını koruma ve kolektif güvenliğe katkıda bulunma yükümlülüklerini yerine getirmek için, askeri güçlere ihtiyaç duyduklarını savundular. Aslında “Ev Birlikleri” (Haustruppen) ve prensin şahsi malı (Eigentum) gibi görülseler de, askerler, bölgede (Kreis) polis eylemleri gerçekleştirirken ya da İmparatorluk Ordusu’nun (Reichsarmee) bir parçası olarak hareket ederken Bölge Birlikleri (Kresitruppen) olarak adlandırılıyorlardı.¹²

Prensler ve eyaletler arasında bölgesel kaynaklara erişim konusundaki yerel mücadeleler, prenslerin kolektif güvenliğe yönelik daha geniş çaplı yenilikler yapmasıyla, kendi ordulaşma hareketlerini meşrulaştırma çabaları ile ulusal politikaya bağlandı. Ortak bir reformu kabul etmedeki genel başarısızlıklarına rağmen Regensburg’daki 1653–4 meclisinde, kısmi bir başarı elde ettiler. Nihai belgenin 180. Maddesi, imparatorluğa bağlı tüm bölgesel yönetimlerin, “gerekli kaleler, müstahkem yerler ve [onların] garnizonları” için vergi ödemesi konusunda resmi bir yükümlülük oluşturarak prenslerin argümanlarını güçlendirdi.¹³

Eyaletler artık tüm askeri finansman taleplerini reddedemiyordu, ancak belgedeki belirsiz ifadeler, eyaletlerin finansman rakamlarını belirlenmesinde rol oynamalarına, imparatorların da anlaşmazlıklara müdahale edebilmesine vesile oldu. Ayrıca, bu belge, imparatorluk için gerekli savunma yapılarını ve güçlerini belirterek prenslerin bağımsız eylem yapabilen daha büyük ordular kurma isteğini reddetti.

Yeni bir uluslararası gerilim, durumlarının belirsizliğini artırdı. İsveçliler 1654’te Bremen şehrini özerkliğinden mahrum bırakmak için ve kendi Aşağı Sakson topraklarına dahil etme amacıyla saldırdılar; fakat bu girişim başarısızlıkla sonuçlandı. Bunu, Fransız ve İspanyollar hala Burgonya Bölgesi’nde savaşıırken 1655’te patlak veren genel bir Kuzey Savaşı takip etti (bkz. S. 35). Prensler buna, bölgenin kendi çevresinden ve doğrudan ikili anlaşmalar yoluyla ittifaklar kurarak karşılık verdiler. Bu ittifaklar, dış tehlikelere ve olası bir mutlakiyetçiliğe karşı güveni arttırmanın yanı sıra, kendi yararlarına başka anayasa revizyonları için talepleri taşıyacak birer araçtı. Habsburg hanedan krizi, pozisyonlarını güçlendirdi ve elektörler, 1658’de Leopold’un kapitülasyonlarına, eyaletlerin meclis kurma haklarına getirilen kısıtlamaları da eklediler. Onun seçilmesi, ayrıca Mainz elektörü olarak esas çıkarlar odak noktası olan Johann Philipp von Schönborn liderliğindeki Fransız destekli Rhenish İttifakı’nın (Rheinbund) oluşumunu da ortaya koydu (bkz. Bölüm 5). İttifak, resmî kurumlardan bağımsız olarak kendi meclisini ve askeri yapısını oluşturmanın yanı sıra, eyaletler yararına önemli bir iş birliği taslağı oluşturmuştur. Bu ittifakın 1668’deki çöküşünden sonra, 1654 ve 1658 mevzuatını, vergilerin prensibi üzerindeki tüm kısıtlamaları kaldırarak genişletmek istedikleri için “Ekstensiyonistler” (Extendisten) olarak bilinen yeni bir grup ortaya çıktı. Bavyera, Köln, Brandenburg, Pfalz-Neuberg ve Mecklenburg-Schwerin’in bir araya geldiği grup, meclisi toplayarak önerilerini onayladı. Önerileri, 1671’de Leopold tarafından veto edildikten sonra üyeler, bölgelerindeki potansiyel muhalefeti ezmek ve imparatora karşı lobilerini güçlendirmek için 20.000 askerden oluşan ortak bir ordu kurmaya karar verdiler.¹⁴

Ordusu olan prensler, vergi toplamak ve inatçı eyaletleri bastırmak üzere asker görevlendirdikleri için, bölgesel politikalarda sömürü talepleri ortaya çıkmaya başladı. 1650-1678 yıllarında Münster Prensi’nin savaşçı piskoposu Christoph Bernhard von Galen, başkentini 1655’te iki kez, ardından 1657’de ve son olarak 1661’de Ren İttifakı’nın yardımıyla başarılı bir şekilde kuşattı.¹⁵ Schönborn de 1664’te Mainz yönetiminden Erfurt’un özerkliğini almak için ittifakı desteğe çağırdı. Haziran 1671’de Guelph dukleri, otoritelerine doğrudan teslim olmayı reddeden Brunswick kentini bombalamak için 100 top ve 20.000’den fazla asker topladı. Bu harekâtlar, Büyük Elektör (The Great Elector) olarak bilinen Frederick William’ın 1661-1663’te Doğu Prusya eyaletlerine, 1666’da ise Magdeburg şehrine karşı güç kullanılarak büyük zaferlerle sonuçlandırıldı.¹⁶

Yine de keyfi şiddet eylemlerinin ortaya çıkması yanıltıcıydı ve gücün mutlakiyetçiliği dayatmada zayıf bir araç olduğu kısa sürede kanıtlanmıştı. Galen’in, Münster’in direnişini kırması 4 yıl sürerken 1663’te Erfurt’u ele geçirme girişimleri esnasında Schönborn’un birlikleri

kaçmıştı. Askerî eylemlere, kamuoyunu etkileyen ve diplomatik destek kazandıran ortak seferberliklerin eşlik etmesi gerekiyordu. İmparatorluk desteğinin -imparatorluk sınırları dışında kalan Doğu Prusya dışında- her durumda önemli bir önkoşul olduğu kanıtlandı ve hatta Büyük Elektör, Varşova'ya itiraz olasılığını engellemek için Polonya'da tam egemenlik kazanana kadar bekledi. Cleves ve Mark'daki Brandenburg baskısı ancak 1655'te Orange House ile yaptıkları ittifak ve Hollanda'nın eyaletlere verdiği desteği kaldırmasından sonra başarılı oldu ve ittifakın birlikleri, sekiz ay içinde yerel halktan 300.000 gümüş sikke topladı.¹⁷ Bu büyük bir kazançtı. Diplomatik desteğin ve halk desteğinin olmadığı doğrudan askeri müdahalelerde çok daha mütevazı kazançlar elde edilmişti. Münster, Erfurt, Magdeburg ve Brunswick'ten zorla alınan sivil imtiyazlar, imparatorluk hukukunun katı uygulamalarıyla hiç bağdaşmadı ve hiçbirinin yerel ayrıcalıklarına dokunulmadı. Büyük Elektör, birçok bölgedeki eyaletleri kaldırmadı, sadece eyaletlerin anayasalarını değiştirdi ve hatta 1663'ten sonra Doğu Prusya'daki vergileri geçici olarak azalttı. 1653 yılında Brandenburg eyaletleri ile eyalet mensuplarının üye olarak seçilmesi ve bazı güçlü gayriresmî iltimas ağlarına dâhil edilmesi konularında yapılan pazarlıkların, finansman sağlamada ve dikta rejimini geliştirmede daha etkili birer araç olduğu kanıtlanmış oldu.

İmparatorluk mahkemelerinin 1670'ten sonra yeniden canlanması, imparatorun yerel meselelere müdahale etme kabiliyetini arttırdı ve prenslerine karşı çıkmayı seçen eyaletlerin hayatta kalmasına yardımcı oldu. Ancak şiddet içermeyen araçlara güvenmesini sağlayarak uzun vadeli bir sonuç almak, otoritesini genişletmek Alman bölgesel devletini güçlendirmekte yatıyordu. Alman bölgesel devleti, demokratik bir imaj için gerekli olan resmi yapılanmadan yoksun olsa da sosyal tabanını genişletme ve popüler taleplere daha duyarlı olma eğilimindeydi. Sosyal açıdan muhafazakâr olan ve muhalifleri bulunan bu müşfik Alman otoriter rejimi, 19. yüzyılda her şeye rağmen imparatorluğun da ötesinde varlığını sürdürebilmek için yeterince esnek davrandı.

Toprak sınırlarının ötesindeki sömürge talepleri de uygulamalı ve anayasal kısıtlamalar ile sınırlıydı. Silahlı güçlerin çoğalmasına rağmen prensler arasında silahlı çatışmalar nadirdi; aralarındaki ihtilafları çözmede, İmparatorluk Mahkemeleri aracılığıyla tahkim, en çok tercih edilen yöntem oldu. On sekizinci yüzyılın başlarından önce sadece iki tane ciddi çatışma oldu ve onlar da 1670'lerden kalma imparatorluk anayasasının yeniden canlanmasından önce meydana gelmişti.

Bu çatışmalardan ilki, 1651'de Büyük Elektör tarafından Vestfalya'daki ihtilaflı Jülich-Cleves'in mirası üzerine başlatıldı. Brandenburg 1614'te Cleves, Mark ve Ravensberg'i ele geçirmişti ancak Pfalz-Neuburg, imparatorlukta yetki sahibi makamı sayesinde Jülich ve Berg'i elinde tuttu. Neuburg 12.000 asker görevlendirmişken, Frederick William 16.000 asker seferber etmesine rağmen yakın çevrede sadece 3.800'ü konuşlanabilmişti. Lorraine dükü Neuburg'u destekleyip, Orangist ihtilafı da Brandenburg'u desteklemede, Hollanda'yı müdahale etmesi için galeyana getirdi ve çatışma daha da arttı. Bununla birlikte hakiki muharebeler, "Düsseldorf İnek Savaşı" (Düsseldorf Cow War) etiketini de beraberinde getirerek nispeten kan dökülmeden yapıyordu ve birleşik Jülich-Cleves eyaletleri, her iki tarafa da mali yardımda bulunmayı reddediyordu. Brandenburg geri çekilmek zorunda kaldı ve çatışma, imparatorluğun arabuluculuğuyla yatıştırıldı. Diğer ikili müzakereler, 1666'da bölgesel statüko boyunca mirasın bölünmesine yol açtı ve bu da Brandenburg için fiili bir üçüncü Vestfalya yürütme makamının ortaya çıkmasına ve eyaletlerin askeri vergilendirmeye karşı muhalefetini kırmak için bir işbirliğe zemin hazırladı.¹⁸

Müzakere aynı zamanda, çatışan taraflar için daha az tatmin edici olmakla birlikte, ikinci çatışmayı da çözdü. Wildfang Anlaşmazlığı olarak bilinen ve kökenleri Mainz ile Pfalz'ın Ren Nehri'nin orta kısımları üzerinde süregelen hükümdarlık mücadelesine dayanan şiddet olayları, 1651'de başladı ve Ren Bölgesel İmparatorluğunu 1695'e kadar çalışamaz hale getirdi. Lorraine ve diğer daha küçük Ren bölgeleri tarafından desteklenen Schönborn, 1665'te ikinci

Worms piskoposuna bağılılığını sağlamlaştırmayı amaçlayan bir saldırı başlattı. Her iki tarafın da belirgin bir üstünlüğü olmadan 1668'e kadar bir dizi aralıklı çatışma devam etti. Fransız-İsveç diplomatik müdahalesi, bu çatışmalara bir ön çözüm getirdi ancak şiddete son verilmesinin asıl nedeni, artan XIV. Louis korkusu ve imparatorluk mahkemelerine duyulan güvenin daha fazla olmasıydı.¹⁹

İmparatorluk, sınırları içerisinde şiddetin yayılmasını azaltmayı başardıysa da sınırların ötesinde şiddetin ortaya çıkmasını önlemenin imkânsız olduğunu anladı. İmparatorluk sınırları dışında şiddetin artması, uluslararası unsurlarla Alman unsurlarının çatışmasından kaynaklanıyordu. Hiçbir bölge hatta Avusturya bile tek başına büyük bir savaş başlatabilme kabiliyetine sahip değildi ancak birçok ülke, kendi çıkarları için nakit para ya da ganimetlerden pay vermeye hazır yabancı güçlerin potansiyel müttefikleri olarak ehemmiyet kazanıyordu. Bunlar maddi unsurların, kar getirmekten ziyade asker alımına mali destek sağlamak amacıyla kullanıldığı, siyasi bir ilişki için hatalı bir adlandırma olan Alman "asker ticareti" (Soldatenhandel) olarak bilinen uygulamanın kökenlerini oluşturuyordu.²⁰ 16. yüzyılın ilk yıllarından başlayarak yabancı güçler, Almanya'dan asker topluyorlardı ancak bu, imparatorluk izni olmadan yasaktı ve kendi orduları için tüm potansiyel askerlere ihtiyaç duyan prensler, buna karşı çıkmıştı. Fransa, potansiyel bir Habsburg dirilişine karşı destek kazanma hamlelerinin bir parçası olarak 1650'lerde bazı Ren prenslerine ödemeler yapmaya başladı ancak taarruz amaçlı ilk anlaşma, 13 Haziran 1665'te İngiltere tarafından Münster ile yapıldı.

II. Charles, bir yıldır Hollandalılarla süren savaşta, Galen desteğinin doğudan istila ederek Cumhuriyet'e karşı ikinci bir cephe açmasını istedi. İngilizler 500.000 £ vaat etmişti ancak Galen'in en büyük motivasyonu para değildi.²¹ Çünkü sınır anlaşmazlıkları ve Münster şehrine verdikleri destekten dolayı Hollandalılara zaten karşı çıkıyordu. Doğu Hollanda'yı topraklarına katıp, Katolikleştirmek isteyen piskopos, eylül ayında 20.000 adamla saldırıda bulundu. Daha sonra Cumhuriyet'in bir müttefiki olan Fransa, hükümdarı ElectorMaxHeinrich'in desteği ile Liege'den takviye alırken Hollandalılar, Mart 1666'da Münster'in doğu sınırında yer alan 24.000 Brandenburg ve Guelph askerini orduya alarak yanıt verdi. Sonradan bu tür anlaşmaların bir özelliği haline geldiği gibi İngiltere, vadettiği nakit yardımların tamamını ödeyemedi ve hatta taksitlerden birini bir gemi dolusu kurşun şeklinde ödemek zorunda kaldı. Galen, Hollanda'nın Gröningen ve Overijssel eyaletlerinden zorla "katkılar" aldı, ancak kendi katedral bölümünün muhalefetiyle ve Cumhuriyet'in yardımcılarıyla savaşa daha fazla devam edemedi. İngiltere temmuz 1667'ye kadar savaşmış olsa da, Münster 18 Nisan 1666'da Cleves'te barış yaptı ve ordusunu 3.000 garnizon birliğine indirmeyi kabul etti.²²

Piskoposun yenilgisi, onu ya da müttefiki olan hükümdarları yıldırmadı aksine, Almanların uluslararası çatışmalara katılımı artmaya devam etti ve 1667'de, XIV. Louis'in ilk büyük savaşının hedefi olarak İspanyol Flemenki'ni yalnızlaştırmak için Fransız diplomatlar tarafından müzakere edilen bir dizi anlaşmayı imzalayanlardan biri de Münster'in kendisiydi. Pfalz-Neuburg, Mainz, Köln ve Brandenburg gibi Münster'in yeni antlaşması da savunmacıydı ve Münster'in sadece Avusturya'nın Burgonya Krallığına girmesini önlemek için asker bulundurmasına izin veriyordu. Bununla birlikte bu anlaşmalar, daha önce Ren İttifakı gibi imparatorluk anayasasına bağlı büyük ittifakları finanse ederek imparatoru kontrol altında tutma politikasını izleyen Fransa için yeni bir ayrılığa işaret ediyordu. İkili anlaşmalara geçiş, Fransız diplomatlara hükümdarlarının genişleme hedeflerine uyacak anlaşmalar düzenleme konusunda daha geniş bir alan sağladı.

Hanover ve Osnabrück birlikte Hollandalıları güçlendirmek için, 1668'de Flanders'daki harekâtlarına son vermesi için Fransa'ya diplomatik baskı uygulamak üzere, 4.617 asker sağlayarak İsveç ve İngiltere'ye katılırken İspanyol askeri hazırlıkları ise, Galen'in 1666'da dağıtmak zorunda kaldığı sekiz alayın kendi ordusuna aktarılmasını ve 1667-1668'de Celle desteklerinin geçici olarak orduya dâhil edilmesini içeriyordu.²³

Kuzey Savaşı, 1655–1660

Çoğunlukla büyük güçlerin mızrak taşıyıcıları olarak kalsalar da Alman prenslerinin bu savaflara katılmaları, artan siyasi ve askeri özerkliklerini ortaya sermişti. Bölgesel orduların ilk ortaya çıkışı, Polonya'nın Kuzey Savaşı'nda çökmesi ve daha sonra Türklerin 1663'te Habsburg Macaristan Krallığına saldırmasıyla; seçildiği dönem imparatorluğun doğu sınırında bir krize denk gelen yeni imparator üzerindeki baskılara eklendi. Bu sorunlar, çatışmaların çözümlenmesi ve müşterek güvenliğin sağlanması mekanizması için ciddi bir sınavdı ve imparatorluk nispeten zarar görmemiş olsa da hem Avusturya hem de Brandenburg'un pozisyonu önemli bir dönüşüm geçirdi.

Polonya krizi, bir Alman prensinin yabancı bir tahttaki ilk başarısının doğrudan sonucuydu. Palatine Wittelsbachs'ın Kleeburg kolundan olan Karl Gustav, 1648'den önce imparatorlukta İsveç komutanıydı ve temmuz 1654'te Kraliçe Christina'nın terk edilmesinin ardından Kral X.Charles oldu.²⁴ “Kuzeyin İskender'i” olarak bilinen X. Charles, Brandenburg ve Polonya bölgesine girmek için Pomeranya ve Livonia (şimdiki Letonya) arasındaki mevcut mülkleri birleştirerek İsveç'in Güney Baltık kıyısındaki egemenliğini pekiştirmekte kararlıydı. Kazak isyanı ve doğuda ayrı bir Rus saldırısı ile aynı zamanlarda 1655'in başlarında Polonya'ya saldıran İsveçliler, bir “Tufan” gibi geldi. Polonyalıların bütün savunmalarını yerle bir edip bir iç kaos dönemini hızlandırdılar.

Polonya neredeyse Kutsal Roma İmparatorluğu kadar büyüktü ve olması yakın muhakkak çöküşü, tüm Orta Avrupa'nın istikrarını bozabilecek bir güç boşluğu yaratma tehdidi taşıyordu. Kutsal Roma İmparatorluğu dışındaki Doğu Prusya Dükalığı, yardım etmek zorunda olduğu Polonya Krallığının idaresi altında olduğu için Büyük Elektör, saldırı ve tenkide tamamen açıktı. Askerî müdahale son derece riskliydi, çünkü eyaletlerinin son vergi tahsisatına rağmen Büyük Elektör, eylül 1655'e kadar sadece 8.000 asker toplayabildi ve bu sayı, halihazırda Polonya'da bulunan İsveç kuvvetinin dörtte birinden daha azına eşdeğerdi. Bir çözüme aracılık etme girişimleri, savaşa taraf olan devletler tarafından bir kenara itildi ancak en azından Habsburg bakanlarının alarına geçtikleri Viyana'da, özellikle 1657'de İsveçlilere destek olan Transilvanya müdahalesinin düşmanca bir Türk saldırısını kışkırtmasından sonra, olumlu bir yankı buldu.

Süregelen eylemsizliği nedeniyle Polonya misillemeleriyle karşı karşıya kalan Frederick William, İsveç baskısına boyun eğdi ve X. Charles'ı desteklemek için savaşa girdi. Sonraları, Doğu Prusya'nın bağımsızlığına yol açan zekice bir hareket olarak çokça övülen Büyük Elektör'ün bu hamlesi, güç ve kurnazlıktan çok çaresizlik ve zayıflıktı. Köylü milis kuvvetlerinin seferber edilmesi, Brandenburg ordusunu 1660 yılında 27.000 askere çıkardı ancak bu, özellikle finansman güvenli olmadığı için, büyük güçlerin çekişmesinde tamamen bağımsız bir rol oynamak için çok az bir sayıydı. Yine de, Haziran 1656'daki Brandenburg müdahalesi, Polonyalıların tamamen yenilmesi olasılığını artırarak İsveç'in Varşova'daki zaferine katkıda bulundu. Paniğe kapılan Rusya, Polonyalılar için sınırlı askeri yardım sözü veren Avusturyalılar tarafından düzenlenen bir anlaşmada geçici olarak taraf değiştirdi. Bu arada, Danimarka ve Hollanda Cumhuriyeti, X. Charles'ın anavatanı ile irtibatını tehlikeye sokacak bir hamleyle yarı özerk liman şehri Danzig'i korumak için Baltık'a bir filo gönderdi.²⁵

İki büyük Alman prens, şimdi de batıya, Alman topraklarına doğru ilerlediği anlaşılan uluslararası bir çatışmada, muhalif partilerle ittifak kurmuştu. 1656 sonbaharında Ruslar, çağdaşlar tarafından Hunlara yapılan ikinci istilaya benzer bir operasyonla Doğu Prusya'ya saldırdılar. Bu arada Brandenburg'a baskın yapmak için 3.000 Polonyalı süvari Oder Nehri'ni geçmişti. Doğuda yenilgiler ve batıda Danimarka müdahalesi ile karşı karşıya kalan X. Charles, Öresund Boğazı'na hâkim olmak için Danimarka'ya karşı yapacağı saldırıya yoğunlaşmak amacıyla Polonya'dan çekildi. Askeri yardım karşılığında, Danimarka'da tam bağımsızlık

vadeden Holstein-Gottorp Dükü ile bir ittifak kuruldu.²⁶ Charles, Şubat 1658'de Kopenhag'a saldırmak için donmuş Baltık'ı geçerek, Danimarkalıları Schleswig'in Gottorp bölgelerine tam egemenlik vermeye ve savaşı terk etmeye zorladı.

Fakat bu savaş Charles'ı başka yerlerde zayıf bıraktı ve Büyük Elektör'ün derebeyliği Polonya'dan İsveç'e devrettiği önceki bir düzenlemeyi tersine çevirerek 20 Kasım 1656'da Labiau Antlaşması ile Doğu Prusya'nın egemenliği kabul etmek zorunda kaldı. Frederick William şimdi İsveç hâkimiyetinden topyekûn kurtulmaya çalışıyordu ve 1657 yılı boyunca, özellikle de 12.000 Avusturyalının Polonya'ya gelmesiyle müdahalelerini azalttı. İmparatorluktaki hükümdarsız dönem sırasında, en önemli prenslerin iltimaslarını korumaları gerektiğinin farkında olan Avusturyalı diplomatlar, 19 Eylül 1657'de Wehlau Antlaşması'nı müzakere etti ve Polonya, Doğu Prusya üzerindeki derebeyliği karşılığında "sonsuz ittifak" almayı kabul etti. Kasım ayında Bromberg'de yapılan bir antlaşmanın ardından Brandenburg taraf değiştirdi ve Polonya'daki İsveç mevzilerine saldırmak için Polonyalıları katıldı. 15 Şubat 1658'de Frederick William'ın, Batı Pomeranya'daki 15.000 Brandenburg ve 3.000 Polonya askerine yardım için 10.000 Avusturyalı asker göndermeleri karşılığında Leopold'a oy vermesiyle bir pazarlık daha yaşandı.

Kısa süre önce kurulan Ren İttifakı, Aşağı Saksonya'nın büyük bir bölümünün tarafsız olduğunu ilan etmek için Guelphs ile iş birliği yapsa da özellikle imparatorun kendisi bir savaşçı olduğu için Mecklenburg ve Holstein-Gottorp'a yayılan çatışmayı önlemek imkansızdı. Koşullar, Otuz Yıl Savaşı sırasında yaşananlara benzedikçe halk dehşet içinde bölgeden kaçmaya başladı. Danimarka, 1658'de Brandenburg ve Avusturya'nın yardımıyla Holstein-Gottorp'u etkisiz hale getirerek savaşa tekrar katıldı; Hollanda ve İngiliz savaş gemileri ise İsveç takviye kuvvetlerini engellemek için Baltık'a tekrar girdi. Leopold, olası bir Fransız-İspanyol barışıyla XIV. Louis savaşa dahil olmadan İsveçlileri Almanya'dan uzaklaştırmayı umarak 1659'da güçlerini 14.000 askerin üzerine çıkardı. Doğu Prusya'ya yönelik bir İsveç saldırısı püskürtülmüş olsa da ne Austro-Brandenburg kuvvetleri ne de Danimarkalı ve Polonyalı müttefikleri, başka bir bölgede kesin bir zafer elde edemediler. Louis, Ren İttifakı'nın Reich'in kuzeyinde barışı yeniden sağlama çabalarını desteklemek için 30.000 asker gönderme tehdidinden dolayı 1659 Kasım'ında, Fransa ve İspanya arasında yapılan Pirene Antlaşması, başarı şansını ortadan kaldırdı.

Hollandalılar Danimarkalılara desteklerini geri çekerken İsveç karşıtı ittifak dağıldı ve Frederick William, İsveç'in Alman sömürgelerini ele geçirme umudundan feragat etmek zorunda kaldı. Fransız aracılığıyla Mayıs 1660'ta Oliva Barışı imzalanarak hem Doğu Prusya hem de Gottorp-Schleswig egemenliği onaylandı ancak statüko yeniden kuruldu. İsveç Pomeranyası'nın, Avusturya ya da Brandenburg'un elinde tutulması, söz konusu Vestfaly Anlaşması'nı yürürlüğe koyacaktı ve büyük güçlerin bunu desteklemek istememesi, henüz hiçbirinin Reich'taki önemli değişiklikleri tolere etmeye hazır olmadığını gösterdi. Avusturya'nın müdahalesi, Brandenburg askeri potansiyelini gösteren ve Doğu Prusya'yı bağımsız bir devlet olarak güvence altına alan Frederick William'ın aksine, Leopold'un konumunu iyileştirememişti. Bununla birlikte savaş her ikisinin de kaynaklarını tüketmiş ve ikisinin de uluslararası meselelerde henüz bağımsız hareket edemeyeceğini göstermişti. Reich içindeki Fransız itibarı, Louis'in barış gücü rolü ile güçlendirilmişken imparatorluk politikalarının uluslararası bir hale gelmesi, 1660 yılında Holstein-Gottorp'un potansiyel Danimarka revanşizmine karşı gelmek için İngiliz-İsveç garantisiyle devam etti. 1659'dan sonra Transilvanya iç savaşına katılması ve Türklerle yeniden yüzleşmeye doğru kayması nedeniyle itibarı daha da düştü.

1663-1664 Türk Savaşı ve Daimi Reichstag

Türk Savaşları (Türkenkriege) olarak bilinen uzun süreli mücadeleler, Reich ile genişleyen Osmanlı imparatorluğu arasında bağımsız bir tampon olan Macaristan'ın çöküşünden sonra imparatorluk politikasının önemli bir parçası olmuştur. Habsburglar, artık sadece Avusturya'daki kendi topraklarını değil, kraliyetin bir kısmı 1526'da Türklerin egemenliğinde kalınca güvence altına aldıkları Kraliyet ve batı Macaristan'ı da savunarak, Hristiyan Avrupa'nın ön cephesinden sorumlu olmaya başlamışlardı. Ne Hristiyan ne de İslam felsefesi, başka dinden olanlarla barış yapmayı kabul etmediği için; yarı kalıcı bir savaş durumu ortaya çıkmıştı. Çatışmalar sona ermiyordu sadece ara veriliyordu. Böylece son büyük savaş 1606'da sona erdiğinde Zitvatorok Antlaşması'yla, 5.000'den az asker içeren savaşların ateşkesi ihlal etmediğini kabul edildi. Türkler, Otuz Yıl Savaşı süresince eski düşmanlarıyla yeni mücadelelere girmekten kaçınsa da Macar sınırındaki sürekli çatışmalar, Habsburg kaynakları üzerinde baskı yarattı.

Balkan siyaseti, hâlihazırda hüküm süren belirsizliğe katkıda bulundu.²⁷ Fethettikleri yerlerdeki siyasal ve dini yapıları yok etmedikleri ve bölgeleri kendi yönetim sistemlerine dâhil ettikleri için 16. yüzyılda Osmanlı fetihleri oldukça hızlıydı. Macar ve Sırp siyasi liderler, ezilmiş veya sürülmüş olsa da Katolik ve Ortodoks Kilisesi liderleri yeni hükümete aracılık etme yetkilerini ve özerkliklerini korudular. Transylvania, ve Eflak-Boğdan'da hükümdarlar ve yerel liderler de padişaha yıllık vergi vermeleri karşılığında, oldukları yerde kaldılar. Fakat bu Hristiyan liderlerin konumu belirsizdi. Birçoğu imparatoru (ve daha sonra Rus çarını) potansiyel bir kurtarıcı olarak görse de birkaçı da nispeten daha serbest olan Türk hakimiyetini, Habsburg mutlakiyetçiliğine değişmeye hazırды. Transilvanya; Polonya ile Macaristan'ın Türk ve Habsburg bölgeleri arasında kalan stratejik konumu sayesinde, kendi eyaletlerini de kapsayan özel ayrıcalıklara sahipti. Bu arada Habsburg Kraliyet Macaristan'ının soyluları, Transilvanya Prensi'ni, hatta Türk hakimiyetindeki Macaristan'ın Osmanlı padişahlarını, seçimli monarşilerinin zulme direnme haklarının ve geleneksel anayasalarının koruyucusu olarak görmekteydiler. Bu yüzden Habsburgların müdahalesi, tarihçi Orest Subtelny'nin “iki karşıt politik felsefenin çatışması olarak” tanımladığı olayı temsil etmektedir.²⁸ Bir yanda ana hedefi hiyerarşi ve rasyonel kurallardan düzenlenmiş güç olan bir düzenleme ilkesine dayanan bir mutlakiyetçilik vardı. Öte yandan amacı ayrıcalıklı seçkinlerin refahı olan bir yerel eyaletler sistemi yatıyordu.

Bu gerilimler Avusturya, Bohem, Macar ve hatta Polonyalı soylular arasındaki kültürel yakınlık nedeniyle Reich'in doğu sınırına kadar taşıdı, On yedinci yüzyılın başlarında Protestanlığın yayılmasıyla güçlendi ve 1618'deki Bohemian isyanıyla Otuz Yıl Savaşları'nın başlamasına sebep oldu. Protestanlık ve soylu partikülerizmi, 1620'de Prag dışındaki Beyaz Dağ'daki Habsburg zaferinin ardından Avusturya, Bohemya, Moravya'da vahşice bastırıldı ve asi soyluların mülkleri, Habsburg desteğini genişletmek için imparatora sadık Katoliklere yeniden dağıtıldı. Bununla birlikte Habsburg yürütme gücünün genişletilmesinde sınırlamalar vardı. Bohem ve Moravyalı eyaletler, tamamen ortadan kaldırılmak yerine sadece anayasaları yenilendi. Siyasi merkezileşme ve Katoliklerin günah çıkarma yoluyla iktidarın güçlendirilmesi, 1648'den sonra Leopold'un, III. Ferdinand'ın Calvinist Magyar soyluluğunu tabi tutma çabalarını yoğunlaştırmasıyla devam etti.²⁹

Böylece imparatorun doğudaki konumu, imparatorluğun ve hanedanın çıkarlarının çakışabileceği, yenilginin de felakete yol açabileceği bir alanı temsil ediyordu. Viyana'ya bu kadar yakın olan “Hristiyanlığın kalıtsal düşmanı”nın varlığı, Reich'in varlığı ve içindeki imparatorun otoritesi için önemli bir gerekçe oluştuyordu. Luther'den itibaren Protestan ve Katolik din adamları Türklerin aleyhine propagandalar yapıyorlardı. Türklerin, çocukları öldüren ve tüm nüfusu köleleştiren kana susamış kâfirler olduğu klişesini yaydılar.³⁰ İmparatorluk generallerinin Kudüs'ü kurtarmayı ciddi bir şekilde düşünebileceği bir çağda, Türk Savaşları Avrupa'nın son haçlı seferi olma özelliğini taşıyordu. 1606'dan sonra aktif bir Türk tehdidinin olmaması, imparatora Otuz Yıl Savaşı sırasında daha geniş bir yetki alanı

vermiş olsa da aynı zamanda Almanya'nın verdiği desteği baltaladı. 1663'te yeniden başlayan Osmanlı ilerlemesi, Almanların korkularını yeniden uyandırdı ve Leopold'un Hristiyan âleminin savunucusu olarak imparatorluk görevini üstlenmesine yol açtı. Leopold bu görevi sadece vicdani kanaatiyle değil imparator unvanının pan-Avrupa iddiasını yeniden vurgulayacak bir araç olarak da ciddiye alıyordu.

Fakat ilahi lütufla bile zaferin başarılması zor görünüyordu. Türkler, siyasi ve askeri kurumlarının gerilemeye başlamasına rağmen korkutucu bir düşman olmaya devam ediyorlardı. 1683'teki büyük Hristiyan zaferinden sonra gerilemeye başlamaları kesinleştiğinde bile Alman askerleri, Osmanlıları insanüstü varlıklar olarak görüp korkmaya devam ediyorlardı. Sonraları, Habsburg komutanları arasında giderek artan aşırı özgüven, onları Türk direncini küçümsemeye itti. Bölgenin coğrafyası ve iklimi de zorluklara katkıda bulundu. Habsburg sınırından doğuya ve güneye uzanan Büyük Macar Ovası, o zamanlarda kurak ve yaşanmaz bir bölgeydi. 1686'da Brandenburg kolordularındaki bir cerrah bölgeyi şöyle anlatıyordu: “30 mil, hatta daha fazla bir vahşi doğa; ne kasaba ne de köy vardı, otlar bir adam boyu kadar uzundu, bu yüzden sık sık kendimize yol açmak zorunda kalıyorduk. Kırsal alan ise, insanlara ve sığırlara kurtlar gibi saldıran vahşi köpeklerle doluydu.”³¹ Her bahar ve yaz, dağların karı eridikçe ovaya akan nehirler, alanın üçte birini sıtmaya boğdu. Sıtma, bu alanda savaşma talihsizliğini yaşayan ve yetersiz beslenen askerlerin üçte birinin ölümüne neden oldu. Haydutluğun ve sığır yetiştiriciliğinin yerel ekonominin dayanak noktası olduğu bir bölgede malzeme ele geçirmek imkânsız olduğu için sağ kalan askerleri hayatta tutmak daha zor oldu. Macaristan'ın sadece yüzde 5'i ekilebilir araziydi ve km2 başına sadece 9 ila 10 kişi düşüyordu.³²

Leopold, Transilvanya'daki müdahalesine başlar başlamaz bu sorunlarla karşılaştı. Kuzeydoğu sınırındaki bu stratejik prenslikte Osmanlı etkisini dizginlemek amacıyla Mareşal Montecuccoli ve 15.000 askeri, Eylül 1661'de kendi prens adayını desteklemeye gönderdi. Dizanteriden kırılan Montecuccoli'nin ordusunun 1663 Nisan'ında savaşa dönüşen Türk karşı atağıyla başa çıkamayacağı anlaşıldı. Durum kritik hale geldi. Geriye kalan Habsburg düzenli kuvvetlerinden ancak 12.000 tanesi Macaristan'da konuşlandırılabilir olan 28.000 askeri zorladı. 15.000 “İsyancı”nın (Macar feodal yardımcıları) gelmesiyle bile Eflak-Boğdan ve Tatar desteklerinin ulaşmasıyla sayısı 100.000'e ulaşan Türk saha ordusu ile başa çıkamadılar. Ağustos ayı itibarıyla Habsburglar Kraliyet Macaristan'ından sürülmüştü ve 70.000 kişi panik halinde Viyana'dan kaçarak güney ve doğu Almanya'ya yayıldı.³³ Koşullar kötüleştikçe Leopold, yeni bir Reichstag toplamak isteyen prenslerin baskısına karşı giderek daha savunmasız hale geldi. Haziran 1662'de yapılması planlanan bu toplantının artık ertelenemeyeceği anlaşıncaya, toplantı 20 Ocak 1663'te yapıldı. İmparatorluk şansölyesi mevkiinden faydalanan Schönborn, prosedürleri göz ardı ederek Leopold'un nakit katkı çağrısı ile birlikte toplu güvenlik reformunu da tartışmaya açtı. İttifak'ın mevcut askeri yapılanmasını, imparatorluğun emrinden bağımsız yeni bir ordu için bir model olarak kullanan Schönborn, Frankfurt'ta yer alan bir savaş konseyi tarafından kontrol edilen 4.000 süvari ve 10.000 piyade kuvvetini desteklemek için matriküler sistemi gözden geçirmeyi önerdi. Tartışmalar, daimi elektörlük kapitülasyonu sorunu nedeniyle çetrefilliydi. Gelecekteki tüm imparatorların güçlerini tek bir belgede toplamak üzere tasarlanan öneri, dikkate alınmazlarsa geri çekilme tehdidinde bulunan Protestanlar tarafından zorla kabul ettirilmeye çalışıldı.

Leopold kötü hazırlanmıştı, toplantı yapılmadan önce önemli prenslerin nabzını yoklayamamıştı. Temmuz 1663'te Türklerin hızlı ilerlemesinden doğan panik, durumu değiştirdi ve Fransız elçiler bile imparatorun sadece krizi kendi lehine çevirmeye çalıştığına inanmıyordu.³⁴ Leopold uzlaşmaya mecbur bırakıldı ve 11 Temmuz'da, Ren İttifakı'nın şartlarını kabul etmek zorunda kaldı. XIV. Louis de bu anlaşmalara dahil edildi. Louis, tek başına savaşan bir kişi olarak değil bir İttifak üyesi olarak bir birliğe katkıda bulunacaktı. Sultanla iyi ilişkilerini bozmadan kendisini “En Hristiyan Kral” olarak tanıtmaya izin verdi.

Bunu yaparken şu anda Fransız yardımına bağımlı olarak görülen imparatoru alenen aşağıladı. Louis hemen sonuca gelerek 300 aristokrat gönüllüyü de dahil edip asker katkısını 6.000'e çıkardı.

Bu arada, daha zayıf bölgelerin çoğu Schönborn'un planı çok pahalı olduğu için Reichstag'da kaldı ve bunun yerine 1555 yürütme kararını harici bir tehdide karşı harekete geçirme temeli olarak tercih etti. Leopold hangi planı tercih ettiğini açıklamak istemediğinden Reichstag bir karar vermeyi reddetti. 22 Aralık 1663'te, mükemmel bir sahne yönetimiyle Leopold görüşmeye bizzat gelerek kendini çıkmazdan kurtardı. Leopold'un gelişyle cesaretlenen ve Türklerin ilerlemesiyle telaşa kapılan diğer prensler de aynı şeyi yaptı ve üst düzey yöneticileriyle kişisel görüşmeler yapmak için Regensburg'da bir araya geldiler. Leopold, Schönborn'a topluluk önünde teşekkür ederek ve önemli konular hakkında daha fazla bir araya gelme sözü vererek nihai bir karar ihtiyacından kaçındı ve İttifak ordusuna asker göndermemiş olan bölgelerden de önemli destek sağladı.

Fakat Reichsarmee'nin harekete geçirilmesi, 1681-1682'deki büyük reformdan sonra karşılıklı güvenliğin simgesi olan özelliklerin çoğunu zaten gösterdi. Birincisi, 4 Şubat 1664'te kararlaştırılan 30.000 askerlik resmi güç, ittifak birliklerinde hali hazırda hizmet veren birliklerin çıkarılması kararı ile kesildi. Kalan 20,993 kişi, daha sonra seferberlik düzenlemeleri öngörülerek bireysel Kreis'e bağlandı ve imparatorun sahada zaten askerleri olduğu için Avusturya Kreis'i es geçildi. Ordusu olan bölgelerle ve ordusu olmayan bölgeler arasındaki ayırım zaten ortaya çıkıyordu. Çünkü daha zayıf prenslerin birçoğu yükümlülüklerini üstlenmek için daha güçlü komşulara ödeme yapıyordu. Bunun bir örneği Swabia'da meydana geldi. Württemberg, Baden, Fürstenberg, Ulm, Augsburg ve Esslingen'in birçoğu katkıda bulunmak istemeyen diğer Kreis üyeleri adına birlikler kurdu.

Öte yandan, Reich'in katılımı oldukça etkileyiciydi (bakınız Tablo 2.1). Svabya imparatorluk şövalyeleri, iş birliği yapmak zorunda olmamalarına rağmen 220 piyadeinin Svabya ordusuna dahil edilmesine izin verdiler. Burgundyalılar dışında diğer Kreis'ler, 5000 askerle ortaya çıktılar. Dahası, Haziran 1664'te Reichsarmee'nin ortaya çıkması, büyük ölçüde sıfırdan yükseltilmesi gereken bir kuvvet için önemli bir başarıyı temsil ediyordu.³⁵

Tablo 2.1. 1664 İmparatorluk Kuvvetleri

Birlik	Resmî Güç	Savaşa Hazır Güç
<i>Reichsarmee</i>		
Burgundian <i>Kreis</i>	2,022	Yok
Elektör Ren <i>Kreis</i>	505	476(1)
Vestfalya <i>Kreis</i>	2,450	2,422
Aşağı Sakson <i>Kreis</i>	2,350	2,350
Yukarı Sakson <i>Kreis</i>	3,950	1,024(2)
Bavyera <i>Kreis</i>	2,461	1,060
Frankonya <i>Kreis</i>	2,255	2,450
Svabya <i>Kreis</i>	3,500	3,512
Yukarı Ren <i>Kreis</i>	1,500	1,873
Ara Toplam	20,993	15,167
<i>Ren İttifakı</i>		
Mainz	900	1,200(3)
Trier	380	380(4)
Köln	1,200	1,200(4)
Pfalz-Neuburg	1,100	1,110(5)
İsveç	650	?
Pfalz-Zweibrücken	150	?
Guelph Düklüğü	1,320	1,320(5)
Württemberg	300	370(6)
Hessen-Kassel	300	460(7)
Hessen-Darmstadt	220	350(8)
Münster	1,200	1,200(9)
Fransa	2,400	6,000
Ara Toplam	10,120	13,590
<i>Bağımsız Birlikler</i>		
Brendenburg	2,000	2,088
Saksonya	1,200	1,174
Bavyera	1,400	1,250
Ara Toplam	4,600	4,512
Toplam	35,713	33,269
İlave Habsburg Ordusu	62,000	51,000
Nihai Toplam	97,713	81,269

Notlar: Resmi Güçler, “Reichstruppen”, s. 637, 639. Savaşa hazır güçlerin kaynakları aşağıda belirtilmiştir:

- (1) 400 Palatine askeri and 76 Cologne süvarisi. Bezzel, *Kurpfälzischen Heeres*, vol. I, s. 91–6; Schempp, *Feldzug 1664*, s. 202–6.
- (2) Brandenburg and Saksonlar, birliklerini bağımsız olarak oluşturdular. Anhalt, Reuss and the Ernestine dükleri, onların yükümlülüklerini yerine getirdi. Patze (ed.), *Geschichte Thüringens*, vol. V, s. 96, 202, 205, 237; Tessin, *Regimenter*, s. 65.
- (3) Mainz, 300 süvarisini, iki katı piyade ile takas etti.
- (4) Hepsinin gönderilip gönderilmediği kesin değildir.
- (5) Bezzel, *Kurpfälzischen Heeres*, vol. I, s. 151–5. Neuberg, 1664’te sonrada 55 takviye süvari daha göndermiştir.
- (6) Hanover, Brunswick ve Celle. Sichart, *Hanoverischen Armee*, vol I, s. 124–6, 345–9; Elster, *Braunschweig-Wolfenbüttel* vol. I, s. 76.
- (7) 70 Kreistruppen.

- (8) Süvarilerini takviye piyade birliklerle değiştirdiler. Keim, *Infanterie Regiments Großherzogin*, s. 1.
 (9) İmparatorla yapılan orijinal antlaşmaya dâhil edilmemiş, ancak İttifak Kolordusu ile birlikte hareket edildi. Münster, ayrıca Kreistruppen olarak 50 süvari ve 651 piyade gönderdi.

Etkili asker alımlarıyla 9000 Macar askeri tarafından desteklenen Habsburg kuvvetleri, 1664 Şubatında 51.000 askere çıkarıldı ancak hastalık ve sınır kalelerinin garnizon ihtiyacı, Montecuccoli, 1 Ağustos 1664'te Raab nehrindeki St. Gotthard manastırında 50.000-60.000 kişilik güçlü Osmanlı ordusuyla savaşırken Birleşik Kuvvetleri 24.450'ye düşürdü.³⁶ Seçkin askerlerden oluşan Türk kuvvetleri nehri geçtikçe, müttefik merkezdeki deneyimsiz Kreistruppen yolu açtı ve çoğu kaçtı. Fransız ve İttifak birlikleri soldan karşı saldırıda bulunurken Montecuccoli'nin süvarileri sağdan hücum ettiler ve sadece Türklerin ilerlemesini yavaşlatmayı başarabildiler. Montecuccoli geri çekilmeyi düşündü ancak emrindekiler tarafından yeniden saldırı yapmaya ikna edildi. Kreistruppen toplandı ve sonunda Osmanlıları nehrin karşısına çeken genel bir saldırı başlatıldı. Askerlerinin 30.000'i bağımsız olmasına rağmen Osmanlı sadrazamı, savaşın ona karşı yapıldığını düşündü ve Hristiyanları savaş meydanında bırakarak geri çekilmeye karar verdi. Hemen hemen aynı sayıdaki kaçakla birlikte başta Almanlar olmak üzere 2000 asker kaybedilmişti. Türk kayıpları ise bilinmiyor ama muhtemelen daha azdı.

Şaşırtıcı bir şekilde Leopold, 10 Ağustos'ta Vasvár Barış'ının (Eisenberg) şartlarını hızlıca kabul etti; Transilvanya'daki Osmanlı adayını tanıyarak ve 20 yıl ateşkes karşılığında sultana 200.000 florin tazminat ödeyerek birkaç stratejik sınır kalesini teslim etti. Macar ileri gelenleri öfkeliydi, Leopold'u zaferini boşa harcamakla suçladılar; ancak Leopold, marjın ne kadar dar olduğunun bilincindeydi. Montecuccoli'nin ordusu çoktan dağılmıştı ve Reichstag sınırsız bir süre için askeri yardım sağlamış olsa da, İttifak'la anlaşma sadece bir yıllığına yapılmıştı. Leopold'un parası da bitmişti ve varlıklarını itibarına bir hakaret olarak gördüğü ve Macar soylularına bağımsızlık için cesaret veren Fransızları, kendi topraklarından çıkarmak için bir bahane arıyordu. Osmanlıların başka bölgelerdeki savaşları, Habsburg yönetimiyle Macarlar arasındaki anlaşmazlıklar artmasına rağmen On Karanlık Yıl (1671–1681) olarak bilinen dönemde, ateşkesin sürmesini sağladı.³⁷

Almanlarla Türklerin sonraki çatışmaları, Avusturya, Bavyera, Guelphs ve birçok katolik prens tarafından oluşturulan 5000 askerden oluşan destek kuvvetinin işgal altındaki Venedik Cumhuriyeti'nin Girit'te 1645'ten beri aralıklı olarak kuşatılan Candia'ya tutunmasına yardım etme çabalarının bir parçası olarak sınırlandırıldı. Cumhuriyet, önemli mali teşvikler sunmasına rağmen savaş hevesi Almanlara askerlerinin çoğunu ücretsiz olarak sunmaları için ilham verdi. 1667'de gelen askerlerin dörtte üçü, -27 Eylül 1668'deki kahramanca direnişten sonra şehir düşerken- hastalık, alışkın olmadıkları iklim koşulları ve düşmanın saldırıları sonucunda kaybedildi.³⁸

Hollanda Savaşı, 1672-1679

Leopold'un 600'den az askerle sınırlı olması, diğer Almanlara göz kulak olmak ve büyük bir Fransız birliğinin varlığını dengelemek için bir reklam kampanyası niteliği taşıyordu. Güçlü Fransız ordusu, 1663'ten sonra Versay'da muhteşem bir sarayın inşasıyla birlikte, XIV. Louis'in Avrupa hükümdarı olmayı amaçladığı izlenimini veriyordu. Bununla birlikte Fransız tehdidi, daha önceki milliyetçi tarihçilerin de savunduğu gibi Alman üzerindeki toprak hırslarından değil kralın İspanya ve Hollanda Cumhuriyeti'nden farklı olduğunu kanıtlama kararlılığından kaynaklanıyordu. 1667'den beri açıkça görülen savaş hali, Reich'in uluslararası ilişkilerdeki hukuki olmayan statüsünü tehdit ederek doğrudan Vestfalya'ya uzanıyordu. Hem İspanya hem de Hollandalılar, Leopold'un ve Alman prenslerinin Fransız genişlemesine karşı direnmelerine yardımcı olmalarını beklerken Louis'in Reich'e yaydığı askeri operasyonlarının önlenememesi, tarafsız kalma niyetini yendi. Fransız hükümdarının Hristiyan bir kral olması

ve halka arzın garantörü olması, Türklerle yapılan savaşlarda karşılaşılmayan başka sorunlar da ekledi. Farklı dinlere inananlarla barışın imkânsız olduğunu savunan doğu sınırının aksine Leopold, emperyalist ve uluslararası yasalarla batı Hristiyan komşularıyla savaştan kaçınmak zorunda kaldı. Fransa ile herhangi bir çatışma, Reichstag'ın resmen tanınmasını gerektirecekti; bu da Bavyera yöneticisi Ferdinand Maria gibi hırslı yöneticilerin, XIV. Louis'e yaranmaya çalışması gibi durumlar göz önüne alındığında çok olası görünmüyordu.

Bütün bunlar Leopold'un endişelerini iki katına çıkarıyordu çünkü bunlar kendi hanedan çıkarları tehlikedeydi. Artık yalnızca hasta II. Carlos tarafından temsil edilen İspanyol asıllı Habsburgların, uzun süre ayakta kalmaları beklenmiyordu ve geniş imparatorluklarını kimin miras alması gerektiği sorusu gündeme geliyordu. Louis, İspanyol karısı yararına, Leopold'un kötü hazırlanmış olduğu uluslararası bir çatışmaya sürüklenme olasılığını artıran bir talepte bulundu.

Bu faktörler, temel amacı Louis'den İspanya üzerindeki haklarından ödün vermeden savaş ihtiyacını ortadan kaldıracak bir anlayışa ulaşmak olan Leopold'un cevabını şekillendirdi. 19 Ocak 1668'de yapılan gizli bir ikili anlaşmayla ideal çözüm bulundu. II. Carlos'un ölümü durumunda, Leopold İspanya'yı, Amerikan kolonilerini ve Milano da dâhil olmak üzere kuzey İtalyan mülklerini alacaktı; Hollanda, Napoli ve Sicilya Fransa'ya kalacaktı. İspanyol mirasının temellerinin teminatı ile Leopold, Devrim Savaşı'na (1667-1668) müdahale etmekten kaçındı ve daha sonra Kasım 1671'de Louis'nin Hollanda Cumhuriyeti'ne planlı saldırısına müdahale etmemeyi taahhüt eden ikinci bir tarafsızlık antlaşması müzakere etti.³⁹ Bu arada, kolektif savunmanın Burgundya Kreis'e kadar uzatılmasıyla ilgili garip sorular bir kenara bırakıldı ve prensler, 1663'te yaptıkları askeri yardım karşılığında siyasi tavizler alma çabalarını tekrarlamayacaklarını bildirdiler.

Ancak Louis 16 Nisan'da Hollanda saldırısına başladığında bu çizgiyi korumak imkânsız hale geldi. Fransız birlikleri, Liège piskoposunu işgal yolu olarak kullanıp Reich tarafsızlığını bozmakla kalmadı hem Köln hem de Münster sübvansiyon ve siyasi destek karşılığında harekâtlara aktif olarak destek verdi. Bavyera, Hanover ve Pfalz-Neuburg bağımsız kalmaya devam ederken güçlerini Fransız yardımı ile artırdılar ve Louis'in talepleri lehine toplu diplomatik müdahale için baskı yapmaya başladılar. Brandenburg'u takiben Trier, Celle, Wolfenbüttel ve diğerleri Hollanda ve daha sonra 1673'te İspanya'ya destek kuvvetleri sağlamaya başladılar. Bu tür bir müdahaleyi sonlandırmaya yönelik yanlış bir girişimle Louis, 1674'ün başlarında Rheinland'da sistematik bir yıkıma başlayarak, savaşı kasıtlı olarak batı Almanya'ya yaydı.

Ordusunun büyük bir kısmı, 1672'de Macaristan'daki mutlakiyetçi politikaları sebebiyle ortaya çıkan ayaklanma ile uğraşan Leopold için daha kötü bir zamanlama olamazdı. En önemli prensler, Rheinland'ın büyük bölgelerini işgal eden her iki tarafı ve Fransız ordularını aktif olarak desteklerken Leopold'un tarafsız kalması imkansızdı. 1672 ve 1674 yılları arasında pasif seyirci olmayı bırakıp aktif katılımcı olmaya başladı ve Reich'i Fransız yayılmacılığına karşı uzunca bir süre sürecek olan çatışmaların ilkinde dahil etti. 1675'ten sonra İsveç, Louis'in adına müdahale ederken savaş Kuzey Almanya'ya yayıldı, ancak önemli bir atılım yapılamadı ve kral, kendisine karşı oluşturulan koalisyonu bölmek için diplomasiye güvenmek zorunda kaldı. Rheinland'da operasyonlar düzenleyerek özellikle Flanders'ta devam eden Fransız askeri çabaları, diplomatlar 1678-1679'da İspanya'da barışı güvenceye alana kadar rakiplerini durdurdu.

Leopold'un bu yıllardaki emperyal savunmasının donukluğu, geçmişte Büyük Elektör'ün daha enerjik katılımı ile kıyaslayan milliyetçi tarihçiler tarafından eleştirilmiştir. Bugün bile bu Hollanda Savaşı'nın Alman boyutu, resmi bir Reichskrieg içerdiği sanılarak ve Leopold'un savaş yönetiminin derin sonuçlarını gözden kaçırarak yanlış anlaşılmaktadır. Resmi bir savaş ilanından kaçınma kararı onu, daha zayıf, silahsız olanların yararına, daha büyük, ordusu olan bölgelerin yardımıyla savunmalı bir şekilde savaştırmaya zorladı. Bu yarar, 1679'dan

sonra Réunions politikasında yeni Fransız saldırılarının başlamasıyla savaştan sonra kolektif güvenlik politikalarını uygulamaya koymak isteyen silahlı prenslerin büyümesini sağladı. Onları iç ve dış tehditlere karşı koruyamadığı açıkça görülen bir imparator tarafından yalnız bırakılan daha zayıf bölgeler, Reichstag'ta isyan etti ve 1681'den sonra emperyal anayasayı istikrara kavuşturan ve sonuna kadar süren siyasi ve askeri çerçeveyi sağlayan reformların yolunu açtı. Daha sonraki gelişmeleri dönemin şartlarına yerleştirmek için savaş yıllarının olaylarına dönmeli ve Leopold'un kolektif savunma üzerinde nasıl kontrol sahibi olmaya çalıştığını incelemeliyiz.

Brandenburg'un 1672 Mayıs'ından itibaren Hollandalıların yanında savaşa girmesi ve siyasi açıdan hassas olan Köln kentinde elektörün askerlerinin varlığı Frederick William'ın, Leopold'un büyük gücünü çalabilme ve Fransız saldırganlığına karşı emperyal muhalefet lideri olma olasılığını artırdı. Fransa ile tarafsızlık anlaşmalarına rağmen Haziran 1672'de elektörle askeri bir sözleşme imzalama kararı, Brandenburg'un savaşa katılımının etkilerine yönelik bir girişimdi. İmparatorun generali Montecuccoli, ortak hareketleri boşa çıkarmak için gizli emirler alırken Leopold'un baş danışmanı Prens Lobkowitz, Louis'e Avusturya hareketlerini çok ciddiye almaması gerektiğini bildirdi. 1672 yaz harekâtı, ertesi yıl Avusturya asıllı Brandenburg'un geri çekilmesine ve Fransız kuvvetlerinin Mainen nehrine kadar nüfuz etmesine yol açarak tahmin edildiği gibi başarısız oldu.

Leopold'un daha fazlasını yapamaması altta yatan zayıflığını gösterdi. İmparatorun özellikle Macaristan'daki diğer taahhütleri göz önüne alındığında Montecuccoli'nin 15.000 askerlik yetersiz ordusu, 1672-1673'te elde tutulması gereken tek şeydi. Çaresizlik içinde, baş belalarını etkisiz hale getirmek için yasa dışı gizli operasyonlara başvurdu. Şubat 1673'te emperyal ajanlar, hala Fransa ile müttefik olan Münster'in piskoposunu öldürme girişimlerinde başarısız olurken diğerleri bir yıl sonra Köln başbakanını kaçırmayı başardılar.⁴⁰ Fakat bu girişimlerin hiçbirisi, ordusu 1678 yılına kadar 253.000 askere kadar yükselen XIV. Louis ile çarpışacak asker gücü eksikliğini telafi etmedi. Fransız diplomasisinin prensleri yatıştırma politikasındaki başarısı, Leopold'un niyeti olsa bile Reichstag'ı savaş ilan etmeye ikna edememesine neden oldu. Fransa tarafından tahrip edilen alanlar için halkın endişesini göstermesine rağmen matriküler revizyondaki ilerleme eksikliğiyle gerekli ordu gücünün yaratılması olası görünmediği için imparator prenslere yeni tavizler vermek istemiyordu. Avusturya askeri harekâtları, Fransa'ya karşı resmi savaştan ziyade Reich'teki kamusal barışı yeniden sağlama çabaları olarak görüldü. 1674 yılının başlarında Pfalz'daki Fransız felaketleri, yardım etme yükümlülüğünü göz ardı etmeyi imkansız hale getirdiğinde Leopold, Fransız büyükelçisini Regensburg'dan çıkararak ve Mart ayında Reichstag'ı bilgilendirerek akıllıca adımlar attı. Fransızlar, kendi eylemleriyle kendilerini Reich'in bir düşmanı haline getirdiler. Daha sonra, Fransız karşıtı bir moda giren delegelerin 31 Mart'ta Pfalz'a ve diğer tehdit altındaki bölgelere yardım etmesine izin verdi. Tarihçiler tarafından "resmi bir Reichskrieg" olarak ele alınan Nisan ve Mayıs aylarındaki müteakip kararlar, aslında sadece bu talimatın detaylandırılmasıydı.⁴¹

Leopold, Fransa ile yaptıkları Vossem Barışını (1673) tek taraflı sonlandırmaya ve savaşa yeniden girmeye çalışan Brandenburg'u kontrol altında tutmak için, Temmuz 1674'te elektörle yeni bir anlaşma imzaladı. Brandenburg'un masraflarının yarısını karşılamak için İspanya ve Hollandalılarla başka diğer anlaşmalar yaparak Büyük Elektör'ün, Fransız geçici sınırlamalarını geçici olarak Bournonville'e emanet eden güçlendirilmiş bir Avusturya ordusuyla birlikte hareket etmek üzere 16.000 asker sağlamasını istedi. Yatıştırma politikasından artık vazgeçilmişti ve baş mimarı Lobkowitz Ekim ayında Avusturya hükümetinden temizlendi.⁴²

İmparatorluk onuru, inisiyatifi savaş yönünde söz söylemekten kaçınan prenslere bırakmadan idame ettirilmişti. Bunun önemi, Reichstag'ın Louis'in ısrarı üzerine Nijmegen'deki barış konferansı toplantısına resmi bir heyet göndermeyi düşündüğü 1675-1676

yıllarında belirgin hale geldi. Leopold, geleneksel imtiyazlarını hiçe sayan bu harekete şiddetle karşı çıktı ve Reich adına kendi müzakere hakkını korumak için bir Reichskrieg'in yokluğundan faydalandı. 1689 ve 1702'deki resmi savaş ilanlarına rağmen imparatorun Reichstag'ı 1697 ve 1713-1714'teki daha sonraki müzakerelerin dışında tutmasını sağlayan önemli bir emsal oluşturulmuştu.

Fakat imparatorluk nüfuzunu korumanın bedeli ağırdı. Savunma reformunun ertelenmesi, Reichstag tarafından onaylanan seferberliği mevcut Kreis yapısına bağlı hale getirdi ve burada yetkin prensler tarafından raydan çıkarılabildi. Frankonya, Svabya, Yukarı Saksonya ve Yukarı Ren'in, 1673'ten sonra Ren'e asker göndermesine rağmen Fransız sempatizanlarının varlığı nedeniyle Bavyera, Vestfalya, Aşağı Saksonya ve Ren Kreise'den neredeyse hiç destek gelmemişti. Aslında, 1675 yılına kadar sahadaki 15.000 kadar Kreistruppen, özellikle Ren boyunca giden karakollarda hayati bir ön cephe görevi yerine getirirken ve milis kuvvetleri ve garnizon birlikleri Mainz, Koblenz ve Ehrenbreitstein gibi kaleleri toprak savunması için korurken hiç de önemsiz değildi. (Tablo 2.2). Fakat yine de 50.000-70.000 kadar asker gönderebilecek olan XIV. Louis'e karşı batı sınırını tutmakta hala yetersiz kalıyorlardı.

Tablo 2.2 Kreis birlikleri, 1673–1678

Kreis	Birlikler					
	1673	1674	1675	1676	1677	1678
Ren Elektörlüğü	Resmi katkıda bulunmadılar.					
Burgonya						
Avusturya						
Vestfalya	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
Yukarı Ren	-	2.100	4.200	4.200	4.200	4.200
Frankonya	2.151	3.000	6.000	6.000	6.000	-
Svabya	2.556	2.556	3.600	4.200	4.200	-
Yukarı Saksonya	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Aşağı Saksonya	-	700	-	-	-	-
Bavyera	-	600	600	600	600	600
Toplam	6.907	11.156	16.600	17.200	17.200	7.000

Not: Vestfalya grubu Köln'ü korudu. Bavyera'nın sayısı, Salzburg'un bir piyade taburu gönderdiğine dayanan bir tahmindir.

Olumsuz askeri denge, Leopold'u kaçınmaya çalıştığı ordusu olan prenslerden gelen baskıya tam olarak açık bıraktı. Leopold'un yöntemlerine adapte olan bu prensler, Reichstag'ı amaçlarına giden bir araç olarak görmeyi bırakmışlardı.⁴³ Bunun yerine savaşın sunduğu fırsatları arıyorlardı. Ordularını, önemli savaşçılarla bağımsız anlaşmalar çerçevesinde oluşturarak Avrupa ilişkilerinde, Regensburg'taki delegeleri aracılığıyla ulaşmayı hedeflediklerinden çok daha fazla etkiye sahip olabildiler. Alman destek kuvvetlerinin savaşın başlangıç aşamalarında yer almasından sorumlu olan bu uygulamalar, diğer prenslerin 1675 yılında kurulan İspanya, Danimarka, Avusturya ve Hollanda Cumhuriyeti'nin Fransız karşıtı koalisyonuna asker kiralamasına sebep oldu. Hem Köln hem de Münster 1674'te yenilgiye uğradı, Münster koalisyona transfer oldu. Artık tüm Alman yardımcı kuvvetleri Reich'in ortak düşmanı ile savaşıyordu (Tablo 2.3). Prensler Kreis seferberliğine katkı yapmamak için bundan faydalandılar ve askerlerinin yokluğunda çok daha fazla yardımcı kuvvet oluştuğunu iddia ettiler. Buradan, bunların tamamen Kreis birliklerinin yerini alması ve silahsız bölgelerden nakit ödeme karşılığında Reich'in resmi kuvvetleri olarak hizmet etmesi gerektiği görüşleri ortaya çıktı.

Tablo 2.3 Fransa'ya karşı Alman yardımcı kuvvetleri, 1674-1678

Bölge	İlk Anlaşma	İş Birlikçi	Asker Sayısı
Saksonya	13 Ağustos 1673	Leopold 1	2.848
Pfalz	10 Mart 1674	Avusturya, İspanya Hollanda Cumhuriyeti	2.500
Münster	12 Mayıs 1674	Leopold 1	10.000
Celle	20 Haziran 1674	Avusturya, İspanya Hollanda Cumhuriyeti	7.220
Wolfenbüttel	20 Haziran 1674	Ditto	5.780
Brandenburg	1 Temmuz 1674	Ditto	16.000
Osbabrück	Aralık 1674	Ditto	5.100
Pfalz-Neuburg	Ocak 1676	İspanya, Hollanda Cumhuriyeti	8.500
Toplam 1673			2.848
1674			53.448
1675			47.100
1676			55.600
1677			59.660
1678			61.692

Not: Sakson kolordu 1674 yılında azaltıldı ve ertesi yıl tamamen geri çekildi. Münster'in anlaşması 7 Eylül 1674'te yükümlülüklerini 1.000 kişi azaltarak revize edildi. İspanya ve Hollandalılar 1675-1677 döneminde bakım maliyetlerinin bir kısmını omuzlarken, Danimarkalılar 1677'de 4.060 asker daha kiralamış ve Nisan 1678'de asker sayısı 6.092'ye yükselmiştir. Brandenburg aslında 20.000 askeri sahaya alırken, Pfalz-Neuburg koşulu 1678'de süvari alaylarının üçü dağıtıldığında azaldı. Yukarıdaki tablodaki tüm bölgelerin kendi harcamaları ile daha fazla birlik sağladıkları da unutulmamalıdır.

Bu paraya, yabancı yardımlara rağmen katılımlarını ciddi bir yük olarak gören ordusu olan prensler acilen ihtiyaç duyuyordu. 1648 sonrası ekonomik toparlanma tamamlanmaktan uzakken, Uzatmacıların (Extensionists) başarısızlığı, pek çok prensi mülklerinden gelen hibelere bağımlı hale getirdi. Sübvansiyonlar çok yeterli değildi ve ilk seferberlik için ödeme yapsalar da uzun vadeli katılımın maliyetini zar zor karşıladılar. Kendi ordusunu zar zor ödeyebilen İspanya, söz verdiği parayı hızlı bir şekilde temerrüde düşürürken Hollandalılar 1672 Mayıs anlaşmalarında sadece Brandenburg'un giderlerinin yarısını karşılamayı kabul ettiler. Katkıda bulunmak zorunda oldukları asker sayısı göz önüne alındığında -Brandenburg 20.000 asker çıkarıyordu- çoğu yöneticiler, özellikle yabancı ortakları kendi askerleri için en iyi yerleri ayırmaya çalıştıkları için ciddi zorluklar yaşadılar. Halen tarafsız olan Brandenburg, Celle, Saksonya ve hatta Hanover hükümdarları, ortak nedenden dolayı üzerlerine düşeni yaptıklarını belirterek komşu Alman topraklarından giderek daha fazla askeri konut ve katkı talep etmeye başladılar.

Nüfuzunu gösterme ve acilen ihtiyaç duyulan yedek kuvvetleri edinme ihtiyacıyla karşı karşıya kalan Leopold, askeri konut tahsis etme ve ülkeler arası anlaşmazlıkları tahkim etme yetkisini kullanarak zorunlulukları kendi lehine çevirdi. Bu taktiğin başarılı olması, ordusu olan prenslere verilen tavizlerle ordusu olmayan mağdurların sadakatini korumayı dengelemeye bağlıydı. Bu da 1675 Ocak'tan sonra çok zorlaştı.

Kreis seferberliği ve imparatorun Brandenburg ile yaptığı ikinci anlaşmanın ardından ortak ordu, 1674 sonbaharının başlarında 50.000'den fazla askere yükseldi ve onu, 1648'den beri Reich tarafından toplanan en büyük güç haline getirdi. Strazburg'da Ren Nehri'ni geçtikten sonra Almanlar, Alsace'de düşmanlarına rağmen kışa çıkmayı umuyorlardı ancak Belfort boşluğunda patlayan ve onları Türkheim'de (5 Ocak 1675) yenip Svabya'ya geri gönderen Turenne güçleri tarafından baskına uğradılar.⁴⁴ Leopold, 1648'den önce Alman varlığını bu kadar zayıflatan yetkisiz askeri konaklama ve devlet tarafından zorunlu el koymalara geri dönüşü önlemek için hızlı hareket etmek zorunda kaldı.

Leopold, askeri konutlar ve gümrüksüz geçişleri kısıtlama konusundaki yasal yükümlülüklerine aykırı hareket ederek geri çekilen ordusunu Svabya, Frankonya ve Tübingiya'ya dağıttı hatta kendi Kreis birliklerine sahip bölgelere bile askeri birlikler gönderdi.

Durum, Elektör Ferdinand Maria'yı Fransa'ya açıkça savaş ilan etmek zorunda bırakmamak için Bavyera Kreis'lerini dağıtma ihtiyacıyla daha da kötüleşti. Eşzamanlı olarak Brandenburg'a yapılan İsveç saldırısı, kuzey cephesini açtı. Ren ve Flanders'dan Brandenburg, Celle, Wolfenbüttel ve Münster yardımcı birliklerinin yeniden göreve çağırılması gerekti ve Hanover'ı düşman etmemek için benzer düzenlemelerin yapıldığı Vestfalyan ve Aşağı Sakson Kreise'de yeniden bir araya geldiler. Bu hareketlerin hızliliği ve kapsamı, Leopold'un savaşın yönünü belirleme yeteneğini ciddi bir şekilde baltaladı ve inisiyatif, 1660lardan beri olduğu gibi Kreise'de nüfuz sahibi olan silahlı prenslere geçti. Ocak 1664'te Leopold, Reichstag ile birlikte Kreis prenslerine de askerlerini sorun yaratan bölgelere göndererek imparatorluk savaş vergi borçlarını toplama yetkisi vermişti. Böylece Kreis Meclislerinin prenslere, eylemlerinin hesabını verme sorumluluğu oluşturma çabalarını boşa çıkaran birçok yanlış uygulama yapmak için prenslere bir kapı açılmış oldu. Vestfalyalılar adına hareket eden Büyük Elektör, 1666 yılına kadar Lippe ilçesinden asıl borçların beş katını topladı.⁴⁵ Bu bakımdan, 1673 yılında yürütme prenslerinin yetkileri genişletilmiş ve askeri konutların tahsisi ve para bağışları konusunda da sözleri geçmeye başlamıştı. Bu prosedürler kapsamında bölgelere, kendi ordularını oluşturabilecek ve savaş vergilerini, eksik birliklere kendi askerlerini ikame etmek için doğrudan kendi kasasına koyabilecek ordusu olan prensler atandı. Münster Piskoposu Galen gibi bazı vicdansız yöneticiler komşularına rastgele yaptırımlar uygularken; diğerleri yükümlülük dayatma ve müdahil olabilecek kişileri dışarıda tutma yolu olarak, müzakere edilen anlaşmalarla alınan resmi onayları tercih etti. Temelde Otuz Yıl Savaşları'nın aşırılıklarını sınırlamak amacıyla tasarlanan bu uygulama, imparatorluğun bu yarı kalıcı vergilendirme biçiminde sıkı denetimler yapmamasından dolayı kolaylıkla amacından sapmıştı.⁴⁶

Hem Reichstag hem de imparator 1675 boyunca merkezi koordinasyonu yeniden denemeye çalışsalar da kararlarının uygulanması, prenslerin yürütme yetkilerine dayanıyordu. Brandenburg'da olduğu gibi ciddi mali zorluklarda ve yabancı işgallerle karşı karşıya kaldıklarında savaş çabası için çok az şey yapıyor gibi görünen daha küçük prenslerin haklarına saygı duyulmuyordu. Dahası, Leopold'un kendisi de uygulamayı giderek kendi birliklerini finanse etmek için uygun bir yöntem olarak görmeye başladı ve 1675-1676 kışında diğer askerleri Svabya ve Frankonya'daki askeri konutlardan çıkarmaya çalıştı. Zayıf bölgelerin konumu istikrarsız bir hal almaya başlamıştı. 1674-1675 kışında, Frankonya'da dört ay boyunca 400.000 talerden az olmayan ve Ansbach ve Bayreuth'un yıllık vergi gelirlerinin yaklaşık üç katına mal olan barındırmanın maliyeti, 12 Brandenburg alayını önemli bir yük haline gelmişti.⁴⁷ Svabyanlar daha da kötü bir durumdaydı, ordu kurmanın maliyeti 500.000 florinden fazla tutuyordu ve bu, 97 üye toprağın 12 tanesinden toplanan gelirden daha fazlasına tekabül ediyordu.⁴⁸ Dahası, imparatorluk komutanları Reich bölgesi dışındaki bölgelere asker yerleştirmeyi başaramadığı için bu prosedür, savaşın sonraki dört kışında da uygulanan bir emsal oluşturdu. Svabya'daki maliyetler yaklaşık 2-3 milyon florinde sabit kalırken Frankonya'da 1675-1676 kışında ve sonraki kış aylarında 2,1 milyona yükseldi. Askeri barınma maliyetleri, Svabya'nın 21 milyon florin olan toplam savaş giderlerinin en az 8 milyon florinini

oluşturuyordu ve böylece 3.000 Kreistruppen'ın 500.000 florinlik yıllık maliyetini gölgede bıraktı.⁴⁹ Üstüne üstlük piyade askerler ev sahiplerine karşı giderek daha süvari hale geldi ve geri çekilen Saksonlar, 1677'de Svabyanların topçularına el koydu.⁵⁰

Kuzeyde durum daha kötüydü, çünkü Leopold, hepsi Flanders'daki müttefik çabalarına yaptıkları katkıdan dolayı İspanya ve Hollandalılardan diplomatik destek alan Celle, Wolfenbüttel, Münster ve Brandenburg'un nüfuzunu zayıflatmakta başarısız olmuştu. 21 Eylül 1675'te Münster, Brandenburg ve Danimarka, Aşağı Saksonya'nın büyük bir bölümündeki Hanover askeri konutlarını, Dük'ün İsveç'e yönelik harekâtlarına müdahale etmemesinin bedeli olarak kabul ettiler. Bu düzenleme Hanover'in ayda 33.500 taler çekmesine izin verirken örneğin Hildesheim'daki ek haraçların sadece 1677 yılında piskoposluğa getirisi 973.000 talerden fazlaydı.⁵¹ Leopold, meseleleri çözmek için Mühlhausen'de bir konferans düzenlemesine rağmen katılımcıların anlaşmaları siyasi hedeflerine uyacak şekilde yeniden düzenlemelerini engelleyemedi. Örneğin Essen, Werden ve Dortmund'un silahsız Vestfalyan bölgeleri 1675'te Münster'e atandı ancak piskopos onları, Mart 1676'da eski Bremen piskoposundaki Brandenburg askeri konutları karşılığında sattı, İsveç'ten ilhak edilmek üzere kütükler işlem gördü. Bu sırada Brandenburg, Cleves ve Mark'ın etrafındaki yerini sağlamlaştırmak için Vestfalya'daki askeri konaklama haklarını kullandı.

Bu tarz önlemler, hem Brandenburg'u hem de Münster'i kuzey Almanya'nın baskın gücü olarak yerinden etmeyi ümit eden Celle Dük Georg Wilhelm'in ekmeğine yağ sürdü. Tarafsız Hanover ile Wolfenbüttel ve Osnabrück'teki diğer iki Guelph hükümdarını arkasına alan Georg Wilhelm, hırslarını gerçekleştirmek için Aşağı Sakson Kreis'teki nüfuzunu kullandı. 1671'de Kreisoberst olarak seçilince seferberlik güçlerini diğer üyelere sormadan yasalar yapmak için kullandı. Reichstags'ın Fransa'ya karşı yardım çağrısına yanıt olarak Meclis tarafından 1674 yılında onaylanan 3.000 Kreistruppen, aslında tamamen Celle ve Wolfenbüttel tarafından sağlanmıştı. Reichstag'ın 1675'teki İsveç müdahalesinden sonra resmi taahhütlerinin ikiye katlanması, dükün komşularına 3.000 asker daha göndermesini sağladı. Büyük Elektör'den korkan prens Magdeburg tarafından desteklenen Georg Wilhelm, Nisan 1677 Meclis toplantısını yönetmek için Brandenburg ve Danimarka saldırılarından dolayı giderek artan endişeden faydalandı. Askeri konaklamayı organize etmek için imparatorluk taleplerini reddeden delegeler, bölgesel askeri komutan olarak dük'e özel yetki verdiler. Tüm "yabancı güçlere", Brandenburg'luları Mecklenburg'dan ve diğer üye bölgelerden çıkarmak için tasarlanmış bir hareket için birliklerini göndermeleri emredilirken 20.000 Kreistruppen Quindecuplum'a, Celle'nin silahsız alanlarından nakit toplama yetkisi verildi.⁵² Bunların birçoğu, imparatorluk yükümlülüklerini yarı kalıcı olarak üstlenmeleri için Celle ile resmi ikili düzenlemeleri tercih ediyordu. Her iki Mecklenburg dükü de 1676'da Brandenburg etkisi altına girmek için bunu kabul ederken Vestfalya'daki Lippe, 1678'de Münster baskısından kaçmak için benzer bir anlaşmaya vardı.⁵³ Bu tür anlaşmalar, ordusu olan bir prensin bir bölgeden ne kadar nakit toplayabileceğine dair sınırlar koyma avantajına sahipti ancak söz konusu imparatorluk yükümlülüklerini doğrudan yerine getirmediği için prensler çok geniş bir nüfuza sahipti.

Bu gelişmeler, toplu savunmayı ciddi biçimde zorladı ve orta bölgeler için çıkarılan dersin net olduğu ortaya çıktı: siyasi konumlarını korumak ve komşularının egemenliğine girmek için, kendi bağımsız ordularına sahip olmaları şarttı. Würzburg, Bamberg, Eisenach, Gotha ve Darmstadt, 1674'ten itibaren Leopold'un Ren'deki kuvvetlerine, sınırlı nakit yardımı ve konaklama giderlerinden muaf tutulmaları karşılığında askeri birlikler sağladı.

Leopold'un maddi yardımı kesmesine ve 1675-6'da hala Würzburg ve Bamberg'e Avusturya birimleri atmasına rağmen, piskopos Peter Philipp von Dernbach, katedral bölümlerine dört tane yardımcı kuvvetin sadece 265.000 florine mal olduğunu vurgulayarak iyi bir anlaşma yaptığına inanıyordu; kıyaslandığında, yabancı ordular için sadece altı ay içerisinde 1.050.000 florin harcandığı görülüyordu. İmparatorluk ve papalık desteği de, şikâyetçi

papazların Dernbach'ın mutlakçı iç tedbirlerine karşı çıkmalarına engel oldu.⁵⁴ Leopold ile doğrudan bir anlaşmaya varamayan Regent Hedwig Sophie, Nisan 1677'de İsveç'e karşı operasyonları için 2.000 askerlik destek kuvvetini teslim ederek Danimarka'nın silahlı güce sahip olmasını sağlayan ayrı bir anlaşma yaptı. Bu kuvvetler, düşmanın saldırması ile derhal yok edildiğinden, sonraki Nisan ayında 1.300'lük ikinci bir güç gönderildi, bu sefer konaklama masraflarından muafiyete kadar uzanan, resmi imparatorluk onayı alındı (Tablo 2.4).⁵⁵

Tablo 2.4 Orta düzey bölgelerden gelen yardımcı kuvvetler, 1674-1678

Bölge	Anlaşma	Asker Sayısı	Geçerlilik Süresi
Würzburg	Şubat 1674	2.140	1675'e kadar
Würzburg ve Bamberg	Kasım 1675	6.000	Nisan 1677'de 5.000'e düşürüldü. 1678'e kadar
Eisenach	Haziran 1674	1.000	1676'ya kadar
Gotha ve Eisenach	Kasım 1676	3.000	1678'e kadar
Hessen-Darmstadt	Ağustos 1677	1.100	1678'e kadar
Hessen-Kassel	Nisan 1677	2.000	1678'e kadar
Hessen-Kassel	Nisan 1678	1.300	1679'a kadar

Not: Hessen-Kassel'in anlaşmaları Danimarka ile; diğerlerinin hepsi imparatorla yapılmıştı.

Bu bölgelerin toplu savunmadan çekilmesi, Kreis yapısına katılan komşularını doğal olarak kızdırırken, konaklama giderlerinden muaf olmaları imparator ve ordusu olan prensler için mevcut alanları azalttı. Görevlendirilen asker sayısının yetersizliği ve katkıların azlığı, Büyük Elektör'ün savaş çabalarını baltalamaya başlayınca, işler 1676 Ekim'e kadar krize ulaştı. Brandenburg 1672-1678 yılları arasında İspanyol, Hollanda ve Avusturya sübvansiyonlarından yaklaşık 2 milyon taler almasına rağmen, ödemedeki düzensizlikler nakit akışında sorunlara neden oluyordu ve İsveç müdahalesi; ordunun siyasi hedeflerine paralel olarak genişlediği bir dönemde, vergi tahsilatını bozdu.⁵⁶ İsveçlileri Pomeranya'dan sürmeye hazır olan elektör, yeterli kaynakları sağlamayamazsa operasyonlarının çökeceğinden korktu ve ölümünün yakın olduğuna dair söylemleriyle kendini acındırarak, yasayı kendi ellerine aldı. Ekim 1676'da Franconia'ya; konaklama ve maddi katkı talebinde bulunmak için dört tane birlik gönderildi, bunu sonraki ay Hessen-Kassel, Fulda, Anhalt ve Thuringian eyaletlerinden gelen 5 birlik takip ederken, iki birlik de Köln'ün Vestfalyan bölgesini işgal etti. Hessen-Kassel, milis kuvvetlerini Brandenburgluların yaklaşımını engellemek için seferber etti ve ortak karşı önlemler için Ernestine Dükleri ile görüşmelerde bulundu; bu sırada Hanoverlular da katkı bölgelerini korumak için yakınlarla konuşlandırıldı. Vatansever çabalarının göz ardı edildiğine inanan Frederick William, Nisan 1677'de Celle'in Aşağı Saksonya'yı Frederick'in güçlerine kapatma kararı almasına çok öfkelenildi. Gelir kaybetmeme konusunda kararlı olan elektörün ajanları, silahlı bir prens kisvesi altında sömürüden kaçmasını önlemek için Magdeburg Yöneticisinin yeni kurulan birliğinde bir isyan çıkardı.⁵⁷

Leopold'un elektörle olan ilişkilerini korumak için feda edildiklerine inanan Frankonya ve Svabya, savaştan tamamen çekilmeye, 16 Nisan'a kadar Kreistruppen'lerini geri çekmeye ve tarafsızlıklarını tek taraflı olarak ilan etmeye karar verdiler.⁵⁸ Frederick William'ın batıdaki savaştan çekilme tehdidine rağmen, Leopold, otoritesine yapılan bu devamlı hakaretleri daha fazla görmezden gelemedi ve elektör, birliklerini geri çekmeye ve adam başı cizye vergisi ödemeye mecbur bırakıldı. Ancak olan olmuştu. Kolektif savunma artık sadece kağıt üzerinde mevcuttu, emperyal artık Leopold'un kendi birliği ve ikili müzakerelerle sağlanan yardımcı birliklerden ibaretti. Burgundy ve Ren Elektörlüğü ile Yukarı Ren Nehri'nin büyük bölümleri düşman tarafından işgal edildi; Svabya ve Frankonya, işbirliği yapmayı reddetti, Bavyera

katılımı Salzburg ile sınırlı kaldı. Aşağı Saksonya artık neredeyse tamamen Guelphs tarafından kontrol ediliyordu; Vestfalya ve Yukarı Saksonya sırasıyla Münster ve Brandenburg ile Saksonya Elektörlüğü arasında bölündü.

Hollanda Savaşı'nın Reich'in batısı ve kuzeyi üzerinde önemli etkileri oldu. Devrim Savaşı'nın aksine, Fransa 1678-1679 Nijmegen Barış Anlaşması'ndaki savaş kazanımlarını kalıcı olarak sürdürdü. Kuzey sınırı İspanyol Hollanda'nın bir kısmı karşılığında bir arada tutulurken, doğuda Fransa, tüm Franche Comté'yi, Decapolis olarak bilinen on Alsatian imparatorluk şehrini, Kehl ve Freiburg'un stratejik köprübaşı mevziilerini ve Lorraine'in fiili kontrolünü ele geçirdi.⁵⁹ Sonraları, 1697-1738'de durum geçici olarak tersine çevrilirken, Kehl ve Freiburg 1698'de kalıcı olarak Reich'in eline geçti; ancak Ren bölgesi, 1648'den beri alışlageldiği gibi yine savunmasızdı. 1552'de Metz, Toul ve Verdun'un kaybedilmesi, 1648'de Yukarı Alsas'ın Fransa'ya bırakılması ile stratejik önem kazanmaya başladı. Pirene Barışı, Nancy'nin istihkâmlarının hafifletilmesi hükmüyle ve Fransa'ya Verdun'dan Metz'e askeri bir koridor vererek Reich'in batı savunmasındaki boşluğu genişletti ve 1670'de Lorraine'i'n işgaline giden yolu açtı. Decapolis'in ele geçirilmesi, Alsas ve Vosges dağlarını Fransa için güvenli hale getirirken, hâkimiyetlerini Franche Comté ve Belfort Gap'ın kontrolü ile güneye doğru genişletti.

Reich koruyucu kalesini kaybetmişti ve cephe, Fransa'nın stratejik avantajı elinde tuttuğu Ren nehrinin üst kısımlarına doğru ilerlemişti. Sadece Saverne'in doğusundan ve Belfort Boşluğu'ndan ulaşılabilen Vosges'in aksine; Kara Orman'a birçok dolambaçlı yoldan ulaşılabilirdi. Fransızlar, geniş Alsas ovasında nehir tarafını savunmak için manevra yapabilirlerken; Almanlar, Ren'in sayısız kolu tarafından kesilen dar doğu kıyısına sıkışmıştı.

Ortak akıl, nehrin arkasındaki acil savunmanın uygulanamaz olduğu konusunda hemfikir ve düşmanın düzgün bir şekilde konuşlanmadan önce nereden geçip üzerine düşeceğini görmek için Kara Orman'ın doğusunda merkezi bir savunma pozisyonu almak daha iyiydi.⁶⁰ Bununla birlikte, Fransa'nın, doğu bölgesini harap etmek için nehir boyunca baskın yapma uygulaması, politik olarak imkânsız hale geldi; çünkü imparator, Renliler'i düşman yağmalamasına bırakmayı göze alamazdı.

Alsas'a başarılı bir saldırı yapmak için gereken insan gücüne sahip olmadıkları için, emperyal generaller, arazinin sağladığı doğal korumayı artırarak nehir hattını tutmak için yeni yöntemler geliştirmek zorunda kaldılar. 1675'te Montecuccoli binlerce köylüyü olası geçiş noktalarını ve Kara Orman geçişlerini engellemek için sahra tahkimatı inşa etmeye zorlamıştı. “Hat Savunması” adı verilen bu savunmalar, emperyal savunmanın önemli bir özelliği haline gelecekti. İspanya Veraset Savaşı sırasında geliştirilen bu hat savunmaları; birbirine bağlı toprak duvarlar ve hendekler, ateşe hazır toplar, 90 km. veya daha fazla uzanan sivri kazıklardan yapılmış çitler ve beton sığınaklardan oluşuyordu. Bölge halkı ve fiziksel çevre üzerindeki etkisi oldukça büyüktü. 1695-1697'deki 86 km. uzunluğundaki Eppingen Hatlarının inşası sırasında, 1.6 milyon m³'ten fazla toprak taşınmıştı. Bu hendeklerin ve setlerin kalıntıları, yirminci yüzyıla kadar uzanmaktadır. Öte yandan, inşaat alanında kullanılmak üzere veya 100 metreye kadar uzanan tel engellerine dolamak için ağaçlık alanlar yok edilmişti.⁶¹

Bütün köyler geleneksel odun kaynaklarından yoksun kalmıştı, ancak işgücü hizmeti ve nöbet yükü daha da meşakkatliydi. Komutanlar, mevcut iş gücü dayatmalarını ve milis sistemlerini kullanarak, güneybatı Almanya'nın sağından insan gücü sağladılar. Köyler, toplum yararına karın tokluğuna çalışması için, çalışma ekipleri göndermek zorunda kaldı. Maliyetler bazen mevcut vergilerle karşılasa; Kreis Meclisleri genellikle bunları toplu savunmaya katkı çerçevesinde, herhangi bir bedel ödemedi yaptırdı. Doğal olarak en ağır yük, yakın çevredeki alanlar olan Breisgau ve Baden'e düştü; ancak Pfalz, Württemberg ve hatta Frankonya bölgeleri de yardım etmeleri için çağrıldı.⁶² Genişletilmiş savunma mevzilerinde konuşlanmak üzere, aynı yolla milis kuvvetleri toplandı. Avusturyalılar'ın, Breisgau'da kendi bölgelerinde devriye gezmek için sekiz bölüme ayrılmış 8.000–12.000 askerden oluşan kendi milis kuvvetleri vardı.

Svabyan Kreis, Württemberg (4.800) ve iki Badens (yaklaşık 3.000) yerel milislerine ek olarak 4.000-8.000 asker daha seferber etti. Bu güçler, 1700'de sadece Württemberg'de 10.000-50.000 olmak üzere, Breisgau ve Avusturya'ya bağlı 290.000 nüfus olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bölge nüfusunun önemli bir kısmını temsil ediyordu. 1696 yılında Kara Orman'daki nöbetçi milis gücü, erkek nüfusunun dörtte birine karşılık geliyordu.⁶³

Savunma hazırlıklarına, karakolların yoğun bir şekilde kullanılması da eşlik etti. Düşman hareketlerini izlemek ve arka bölgeye yapılabilecek baskınları önlemek için koruyucu bir kordon oluşturmak üzere hatlara, doğal setlere ve müstahkem kasabalara küçük müfreze birlikleri yerleştirildi. Başlangıçta, kış karargâhlarının geçici bir şekilde siper edilmesi amaçlansa da, Hollanda Savaşı sırasında emperyal savunmanın kalıcı bir parçası haline geldiler ve 1801'e kadar Fransa'ya karşı her çatışmada kullanıldılar. Bu savunma sistemi; Her prensin ve şehrin, kendi mıntıkasının ihlal edilmediğinden emin olmasını sağlamak için bölgeler arası düzeyde üç bölgesel savunma unsurunun (kaleler, garnizonlar, milisler) koordinasyonunu içeriyordu. Kreis, 1673'ten sonra geliştirdiği yapıyı korumayı zaten başarmıştı. Svabyanlar ve Frankonyalılar, Philippsburg'un güneyindeki Ren'i izlemek için yerel Avusturya makamlarıyla birlikte çalışırken, Yukarı Ren ve Elektörlük Ren Kreise oradan Vestfalyanların devraldığı Koblenz'e kadar uzanıyordu. Bu faktörler, Kreis gelişiminin onsekizinci yüzyıla kadar değişen modelini açıklamaya yardımcı olmaktadır. Frakonya ve Svabya, sadece siyasi açıdan en parçalanmış bölgeler olmakla kalmayıp, aynı zamanda Ren'in saldırıya en açık bölgelerini korumaktan da sorumluydu. Dokuz Yıl Savaşları'nda olduğu gibi, Fransızlar Kara Orman'ı geçtikten sonra, Svabya-Frankonya havzasını tahrip etmekte özgürdüler.

Elektörlük Ren ve Yukarı Ren Kreis ise Pfalz sayesinde, Ren ile Saar arasındaki diğer Alman toprakları üzerinde bir miktar koruma sağladı. Fransızlar bu toprakları geçse bile, Ren Nehri'nin doğusundaki Taunus ve Spessart'ın ormanlık ve zorlu bölgelerini geçmek çok daha zordu. Kuzeye doğru gidildiğinde de, Vestfalyanlar Ardenne's'in ormanlık, engebeli toprakları ve batıda da, Brabant ve Flanders'in bariyer kaleleri ile korunuyordu.

Bu jeostratejik faktörler, 1714 yılına kadar emperyal askeri gücün temel modelini oluşturan Svabyalılar, Frankonyalılar, Renler ve Avusturyalılar arasındaki çıkar çatışmasını kızıştırdı. 1733-1735 ve 1792-1801 krizleri sırasında yeniden ortaya çıkan bu çatışmalar, önemli kaleler üzerinde milis kuvvetleri ve garnizonlar tarafından desteklenen Avusturyalı, prens ve Kreis birliklerinin, Fransız kuvvetlerini nehrin karşısına doğru dağıtmak için; daha küçük müfrezeler ise Saar, Moselle veya Meuse boyunca saldırı durumunda daha aşağı pozisyonda durmak üzere yerleştirildiği bir karma ordunun ortaya çıkmasıyla sonuçlandı.

Buna karşılık, 1675-1679 yıllarında kuzeyin savunması, neredeyse tamamen bölgesel güç dengesinin değişmesinden faydalanan ordusu bulunan yerel prenslerin elinde duruyordu. İsveç Baltık imparatorluğu aşırı genişlemiş ve kaynak yetersizliği nedeniyle, hem İsveç saldırılarını 1655 ve 1675'te olduğu gibi yeni kaynaklar bulmaya teşvik ederek hem de bu saldırıların ciddi yenilgilerle sonuçlanması durumunda güç boşluğu olasılığını artırarak bölgesel istikrarsızlığa katkıda bulunmuştu.⁶⁴ Askeri açıdan belirleyici olmaktan uzak olsa da, Büyük Elektör'ün Fehrbellin'deki zaferi (28 Haziran 1675) İsveç'in zayıflığını ortaya çıkararak bölgesel bir güç mücadelesini tetikledi. Büyüyen Brandenburg askeri gücünün bir göstergesi olarak önemli olan savaşın gerçek önemi, Danimarka'nın İsveç'e müdahalesini teşvik etmesiydi. Hollandalı bir filo tarafından desteklenen Danimarka filosu, İsveç'in Alman topraklarının fethi için ilk alması gereken yer olan Baltık'ın kontrolünü ele geçirdi. Stralsund, Stettin, Stade, Wismar ve İsveç'in diğer Alman kalelerinin düşürülmesi; Münster, Celle, Brandenburg ve Danimarka'nın işbirliğini sürdürebilmesi halinde, an meselesi haline geldi.

1679'un başlarında Vestfalya'daki Fransız müdahaleleri, onları fetihlerinden geri göndermeye zorlasa da, altta yatan durum değişmedi, 1680'den sonra hiçbir iç reform İsveç'in, bir askerin bakım maliyetinin yerel bir askerin maliyetinin on katı olduğu kuzey Alman mallarını savunmadaki yetersizliğini değiştiremedi.⁶⁵ Hangi bölgenin bundan fayda

sağlayacağını görmek için, bu süreç devam etti, ancak Danimarka'nın hırslarını yenebilirlerse Hanover, Celle ve Brandenburg'un Protestan güçleri olacağına dair işaretler vardı. Hollandalılar, güney sınırındaki Fransa tehdidi nedeniyle bölgeye daha az ilgi gösterirken, Münster'in kalıcı kazançlar elde edemeden sadece savaşıması, 1678'de etkili Piskopos Galen'in ölümünü engelleyemedi.

Réunions ve savunma reformu, 1679-84

1679'da barışın sonuçlanması, birbiriyle ilişkili iki sorunla karşı karşıya kalan Reich'e çok az rahatlama getirdi: toprak bütünlüğünün korunması ve kolektif güvenliğin yeniden sağlanması. Birincisi, önemli birkaç büyük savaşçısına, savaş döneminde kazanılan ganimetleri vermeyen Nijmegen Yönetimi ile ilgili hayal kırıklığıydı. Bunların başında, XIV.Louis'in Bourbon monarşisinin son 250 yılında en büyük toprak alımlarına rağmen tatmin olmadığı Fransa geliyordu. Louis, korkusuzluğunun ve ihtişamının daha fazlasını hak ettiğine inanıyordu ve özellikle Habsburg'un kan kaybetmesinden faydalanmak için iyi hazırlanmak istiyordu: Leopold'un hastalık durumu emperyal bir seçim olasılığı yaratırken, II.Carlos'un ölümü zaten tahmin ediliyordu.⁶⁶

1679 sonbaharı ve 1684 yazında Fransa, doğu ve kuzey sınırlarını genişletmek için yenilenen savaş tehdidi ile birlikte, gerçek ve sonradan planlanmış haklarını kullandı. Metz Parlamentoları (bölgesel yüksek mahkemeler) ve yeni açılan Besançon'un yanı sıra özel Chambres de Réunion aracılığıyla da faaliyet gösteren Fransız avukatlar, 1648 ve 1678- 1679 barış antlaşmalarından elde edilen kazanımları "birleştirmek" üzere yeniden yorumladılar. Eşzamanlı olarak, Almanların ve uluslararası alanların kalıcı edinimler olarak tanınmasını güvence altına almak ve Dauphin'in Romalılar kralı olarak olası adaylığını duyurmak için diplomatik bir saldırı başlatıldı.⁶⁷

Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, bu eylemler son derece tartışmalıydı ve o zamandan beri hararetli bir şekilde tartışılmaktadır. Milliyetçi perspektifler, bu olayları, Fransa'nın "doğal sınırlarına" haklı olarak genişletilmesi ya da Almanya'ya karşı uzun bir dizi saldırıdan biri olarak yorumlama eğilimindedir.⁶⁸ Bununla birlikte, XIV.Louis'in yöntemlerinin benzersiz olmadığı göz önünde bulundurularak, daha geniş bir bağlamda değerlendirilmeleri gerekmektedir. Heinz Schilling ve John Stoye, Fransız Réunions ve Danimarka ile daha büyük Alman bölgelerinin agresif politikaları arasındaki benzerliklere dikkat çekerken; Schilling, Münster, Erfurt, Magdeburg ve Brunswick'in, prensleri tarafından baskılandığını ve Syoye de, Danimarka'nın Hamburg üzerindeki planlarını vurgulamıştır. Aretin gibi, Strazburg'un özerkliğinin diğerlerinden daha iyi bir yasal temele (emperyal bir şehir) sahip olduğunu iddia etmek önemsizdir, çünkü hepsi aynı gözdağı, eski iddiaların yeniden yorumlanması ve yenilerinin üretilmesi kombinasyonunun kurbanlarıdır.⁶⁹ Bu tür politikalar, ancak Reich'taki temel zayıflıklardan dolayı mümkün olmuştur. Reich, ilk olarak 1670'lerde iç hukuki düzenlemeyle ve daha sonra 1680'lerin başlarındaki reformlarla daha da canlandıkça, bu saldırılar kesilmiştir. Danimarka, Brandenburg, Hanover ve Münster'in de Nijmegen ile ilgili eşit derecede hayal kırıklığına uğraması; 1679-1684'te Fransa ile Kuzey Almanya'daki savaşı yeniden başlatmanın ve Ren'deki Fransız Reunion'ına karşı direnişten ziyade yatışmanın danışmanlığını yapması kesinlikle tesadüf değildir.

Eylül 1679'dan itibaren Fransız birlikleri, Ren'in sol yakasında 30 Eylül 1681'de Strazburg'un ele geçirdiği bölgeleri işgal etti. Daha sonra dikkatler, 1683-1684'te Dükalığın Fransa tarafından alınmasına yol açan ve Lüksemburg'a yapılan saldırıların İspanya ile tam savaşa dönüştüğü kuzeye çevrildi. Fransız saldırganlığı izlenimi, Louis'in başka yerlerdeki politikaları ile büyümüştür. Ren'deki ilk saldırılar, Fransız birliklerinin Monako ve Pinerolo'ya gelişiyi paraleldi; Mantua'daki Casale, Strazburg ile aynı zamanda ele geçirildi; Cenova, Sakız ve Cezayir'in bombardımanı Lüksemburg'un ele geçirilmesiyle aynı zamanda denk gelmişti;

papalık üstünlüğü Gallican Yasaları görmezden gelindi. Bu arada, 1679'da Hamburg'u ele geçiremeyen Danimarka, üç yıl sonra Holstein-Gottorp'u istila etti. 1684 yılına kadar Aşağı Sakson, Yukarı Ren ve Elektörlük Ren Kreise'in geniş alanları ve Burgonya'nın geri kalanı, Reich'in bu bölgelerdeki sürekli hâkimiyetine itibar etmesi pek olası olmayan yabancı güçler tarafından işgal edildi.⁷⁰

Bu gelişmeler, kolektif güvenliğin çöküşü ve silahlı prenslerin yükselişi ile daha da güçlendi. Onlar için, endişe verici olsa da, Fransız ve Danimarka savaşçıları, savaş zamanlarında ordusu olmayan komşularının sömürüsüne devam etmek için uygun bir bahane sağladılar, 1678'de Hollanda, İspanyol ve Avusturya maddi yardımlarının artık son bulduğu da göz önüne alındığında, askeri finansman daha hayati bir hal almıştı. Fransa gibi, geçici işgalleri daimi mülkiyete dönüştürmek niyetinde olanların, daha fazlasını istediği açıkça görülüyordu. Brandenburg, 1679'da Doğu Frizya'ya verdiği sözü tutmak ve Frederick William'ın ortak amaç uğruna gösterdiği çabaların karşılığı olarak, imparatorluğun Dortmund, Nordhausen ve Mühlhausen şehirlerinin ilhak edilmesine izin vermek için Reichstag'a baskı yapmaya başladı. Daha da rahatsız edici olan, Leopold'un, Fransa'ya kaybedilen Freiburg'a karşılık olarak; Überlingen ve üç Ortenau kasabası Zell, Gengenbach ve Offenburg'u istemesiydi. Her iki talep de reddedilmiş olsa da, daha zayıf bölgelerin konumu istikrarsız kalmıştı. Zaten savaş sırasında düşmanların ve müttefiklerin tahribatlarından orantısız bir şekilde zarar görmüşken; şimdi de, komşularının yeniden birleşme politikalarının birincil hedefi olmuşlardı.

Barış antlaşması; Macar isyanı, Bohemya'da başlayan ciddi bir köylü isyanı ve Viyana'daki veba salgınıyla aynı zamana denk geldiği için, Leopold bir dezavantajla yakalandı. Savaş, Leopold'un İspanya'dan pek fazla beklentisi olmadığını göstermişti. 1680-1681 yılları boyunca Hollandalılarla işbirliğini sürdürme girişimleri de başarısız olmuştu. Leopold'un geleneksel destekçilerini koruyamadığı ve ordusu olan prenslerin artan taleplerini karşılayamadığı açıkça görülen Reich'ta da, diplomatik desteği azalmıştı. Réunions krizine veya savunma reformuna yönelik bulunacak her çözüm, Reich'taki Habsburg etkisini yeniden inşa etme girişimleriyle bağlantılı olmalıydı.

Bu nedenle, Ağustos 1684'te Fransa ile imzalanan Regensburg Ateşi'nde doruğa ulaşan Alman çıkarlarının Habsburg'u elden çıkarması ve Leopold'un 20 yıl boyunca Réunions'ın geçerliliğini kabul edip, bunun yerine Türklere karşı bir fetih savaşı yapmanın peşine düşmesi kararlaştırıldığı için, bu dönemin farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Leopold, Reich'i terk etmekten çok, bütünlüğünü yeniden sağlamak ve korumakla meşguldü; bunun emperyal toparlanmayı sağlamak için ne kadar önemli olduğunu fark etmişti. Ancak 1683'te Türkiye'nin Viyana'ya yaptığı saldırı sonrası, kaçınılmaz bir şekilde doğuya döndü.

Eylemlerinin yanlış anlaşılması, Fransız saldırganlığına karşı tek makul tepkinin savaş olduğunu sanmaktan kaynaklanmaktadır. Aslında direniş ters etki yaratacaktı ve Ernst Opgenoorth; Brandenburg Avusturya'ya ortak bir çaba ile katılmış olsaydı Réunions'ın durdurulabileceği fikrini reddetmekte haklıydı.⁷¹ Büyük Elektör'ün başarısızlığı, Borussian tarihçileri tarafından, Fransız maddi yardımlarının zararlı etkisine bağlanmaktadır. Frederick William, kendi çıkarlarını ilerletmek için Fransa'nın planlarına uymaya hazır olsa da, Louis'in taleplerini hafifletmenin tek geçerli yolu olarak yatıştırma politikası da izledi. Reich'in 1681-1682 reformlarından önceki askeri zayıflığı göz önüne alındığında, bu yerinde bir düşünceydi. Dahası, elektör, daha da genişleyen uluslararası mevkiden memnundu. Almanların 1681'de silahlanmaya başlamasından sonra Louis'in dikkatini başka bir yere çevirmesi önemliyken, Reich, Lüksemburg'daki Réunions'ı önleyebilecek veya Alsas'takileri dış yardım almadan geri çevirebilecek bir konumda değildi. İspanya'nın kronik zayıflığı göz önüne alındığında, bu sadece Hollandalılardan gelebilirdi, ancak 1684'ten sonraki döneme kadar Cumhuriyet harekete geçmeye hazır değildi, çünkü Orange'dan William, dış politikaları üzerinde kontrolü yeniden ele geçirmiş ve Louis'ini Nantes Fermanı'nı iptal etmesiyle, Fransız karşıtı his yeniden uyanmıştı.⁷² Bu arada, 1684'Ten sonra Türkler'e karşı kazanılan Habsburg zaferleri, doğudaki

baskıyı hafifletti ve sonunda beklenen savaş 1688'de patlak verince, Leopold'u Ren'de bir şeyler yapmak için daha iyi bir konuma getirdi. Bu yüzden, Regensburg Barış Antlaşması, eldeki toprakları kaybetmekten ziyade; imparatorun sadece Reich'daki pozisyonunu yeniden kurmasını değil, aynı zamanda Almanya'daki Fransız etkisi için büyük bir diplomatik dönüşümü de sağlayan, zarar azaltma çalışması olarak yorumlanmalıdır.

Fransız savaşının yıkımlarına rağmen, imparatorluğa bağlı eyaletlerin çoğu, Leopold'un Avusturya güçlerini Rheinland'dan çekmesini gerektiren bir Reichstag kararını güvence altına alma talepleriyle birlikte, barışı korumak için 1679'dan sonra Louis ile işbirliği yapmaya hazırdı. Leopold, bu birliklere uyararak, kendi birliklerini geri çekemeyen ve Reunions'ı başlatan Louis'in aksine, destek kazandı.⁷³ Leopold ile daha küçük bölgeler arasındaki işbirliği, Fransa'nın Nijmegen Antlaşması'na uymasını sağlamak için alınan diplomatik önlemlerle giderek büyüdü. Louis, kazandığı toprakları barış şartlarının yerine getirilmesinin bir şartı olarak görüyordu ve taleplerinin ne kadar artacağı ya da onları uygulamak için şiddete başvurmaya ne kadar hazır olacağı belli değildi. Savaşa karşı olan tutum, güç kullanımını son çare olarak görüp, anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesinde ısrarcıydı.⁷⁴ Savaş isteyen prenslerin azınlıkta olması, silahlı direnişten ziyade müzakereyi tercih etmelerini sağladı. Fransız tehdidinin devam etmesi, pek gönüllü olmasa da, Leopold'u Reichstag'ı devam ettirmeye ve saygın Theodor Heinrich Altet von Strattmann'ı (1637-93) atayarak meclisin prestijini artırmaya ve 1663'ten beri mevcut olan etkisini pekiştirmeye zorladı.⁷⁵

İmparator ve prensler arasında devam eden işbirliği, Reichstag'ın Reich ile ilgili uluslararası anlaşmazlıkları tahkim etmek için Vestfalya Barış Antlaşması'nda kendisine verilen rolü yerine getirmesini sağladı. Fransız tekliflerine yanıt olarak, 1681 Mart ayında Frankfurt'ta imparatorun müzakerecilerine yardımcı olmak için üç heyetten temsilcilerle birlikte bir Reichs heyeti kuruldu. Genellikle anlamsız bir konuşma mekanizması olarak görülen Temsilciler Heyeti, aslında yararlı bir amaca hizmet etti.⁷⁶ Protokol anlaşmazlıklarını bir bahane olarak kullanarak, her iki taraf da önemli Alman prenslerinin çıkarları için yarışırken, yasal taleplerde bulundu. Leopold, bu konuda Louis'den çok daha başarılıydı. Bu arada savunma reformu konusundaki uzlaşma (aşağıya bakınız), ordusu olan komşularının çoğunu yabancılaştırmadan ordusu olmayan prenslerin korkularını da ortadan kaldırdı. Leopold, Fransız ilhaklarını kalıcı olarak tanımayı inatla reddetmesiyle saygı kazanırken; 1682 Haziran'daki Laxenburg İttifakı, ordusu olan ve olmayan prensleri, resmi bir şekilde birleştirerek konumunu güçlendirdi. Belki de en önemlisi, Temsil Heyeti'nin kendi rolüydü. Leopold, Reich'ı da dahil ederek, Fransız saldırganlığının Louis'in Almanya'daki kredisini baltaladığı bir zamanda, geleneğe ve anayasaya saygı gösteren bir imparator olarak nüfuzunu gösterdi. Leopold bu desteği 1682'den sonra müzakereleri Reichstag'a geçirerek ve Türkler'in Viyana'ya yaptığı saldırının ardından Alman mahkemelerini saran emperyal vatanseverlik dalgasından yararlanarak korudu. Reich'daki pozisyonu, Fransa taleplerinden vazgeçip, Regensburg'daki 20 yıllık ateşkesi kabul edince, 1684 yazında önemli ölçüde güçlenmişti. Leopold ve savaş yorgunu küçük prensler yeni bir savunma işbirliği sisteminde bir araya geldiler, çoğunluk artık Leopold'un dış politikadaki üstünlüğünü tanıdı ve 9 Eylül'de ateşkesi onayladı. Bu arada, ordusu olan Fransız yanlısı prensler dışlandı ve Habsburg politikasına karşıtlıklarını sonlandırmak zorunda kaldılar. Sonunda, tüm bunlar Reich'a zarar vermeden başarılmıştı. Gerçekten de, Reichstag imparatorun geleneksel otoritesini etkilemeden işlevlerini gerçekleştirebildiğini gördü ve Fransız tehdidine savaşlarla değil, anlaşmalarla son verildiği için federalist eğilimlerin çoğu yön değiştirdi.⁷⁷

Aynı dönemdeki savunma reformunu da ele alırsak, Leopold'un kalkınmasını çok daha net bir şekilde görebiliriz. Savaş yönetimindeki eksikliklerini, 1679'a kadar Viyana'daki bakanlar tarafından biliniyordu ve Fransız saldırganlığının devam ettiği ve Türklerle yapılan Vasvar Ateşkesinin 1684'te sona ereceği göz önüne alındığında; bu konudaki yetkiler, somut reform teklifleri üzerinde çalışan Avusturya Mahkemesi Savaş Konseyi (Hofkriegsrat)'ne verilmişti. Tercih edilen seçenek, imparatorun uzun zamandır arzu ettiği monarşik çözümdü ve

prenslerin savaş vergileri ödeyeceği bir merkezi savaş hazinesi (Reichskriegskasse) aracılığıyla finanse edilen kalıcı bir ordu (Reichsarmada) kurmak hedefleniyordu. İkinci seçenek, ordusu olan prenslerin, atamaların kalıcı hale getirilmesi çözümünü desteklemektir. Alternatif olarak, Reich mevcut matriküler sistemi güçlendirebilir ve herkesi, genel imparatorluk altında kurulacak ortak bir orduya fiili katkılarda bulunmak zorunda bırakabilirdi.

Hangi çözüm seçilirse seçilsin, Leopold savaş yönetimi ve barışı sağlama konusunda tam kontrolü elinde tutmaya kararlıydı ve daha önce olduğu gibi, gerçek niyetlerini gizledi ve Reichstag'a Ekim 1679'da sadece Fransız tehdidinin nasıl karşılanabileceğine dair genel tavsiye için danıştı. Aralık ayında Mainz'in, açık tartışma önerisi, imparatorun ilk önce elektörlerle konuşmak istediği öne sürülerek reddedildi. Bu arada, emperyal diplomatlar ordusu olan önemli prenslerle ayrı ayrı müzakerelerde bulundular. Bu müzakereler, ikili savunma paktları için yapılıyor gibi görünüyordu; fakat aslında yeni bir kolektif güvenlik sistemine dönüştürülebilecek bir ittifak ağı oluşturmak için yapılıyordu. Diğerlerinin, varılan bütün kararları kabul etmesi bekleniyordu.

Fransa, bu girişimleri, Réunion'ların daimi olarak tanınması için, önemli prensleri kazanmayı umarak, rüşvet ve gözdağı verme girişimlerinde bulundu. Fransız birlikleri zaten sınırlarının ötesindeyken, Mainz, Trier, Köln ve Pfalz'daki dört Ren elektörü Louis'i kızdıracak bir şey yapmak istemedi ve Leopold'un ittifak tekliflerini reddetti. Mainz'in 1679 sonlarındaki yeni elektörü Anselm Franz von Ingelheim'in rolü özellikle önemliydi, çünkü eylemsizliği, küçük bölgeleri geleneksel bir seçenek olan Habsburg liderliğinden mahrum etti. 1679 Kasım ayından beri Fransa'dan maddi yardımlar alan Saksonya da işbirliği yapmayı reddetti, Brandenburg ise Leopold'un çabalarına aktif olarak karşı çıktı. Fransızların maddi kaynakları ve diplomasisi ile cesaretlendirilen Frederick William, Jägerndorf'un Silesian Düküğü'ne aday olmasını reddeden ve İspanya'ya olan borcundan kurtulmasına yardımcı olamayan Leopold'a daha da düşman oldu. İmparatorluk kararlarına cevaben Frederick William, 1679'da barışı sağlayamayarak mevcut krizi kendisine ve Reich'a imparatorun yaşattığını ve diğer seçmenlerin güvenilirliğinden de şüphe duyduğunu belirtti. Emperyal diplomatlar, sadece Bavyera'da ilerleme kaydedebildi, özellikle Ferdinand Maria'nın Mayıs 1679'daki ölümü Fransız nüfuzunu azalttı. Bavyera ve Avusturya'nın cesaretsiz düşmanlar olduğuna inanan Louis, onların ortak çıkarlarını küçümsedi ve Max Philipp ve yeni seçmen Max Emanuel'in Leopold'a yakınlaşmasını engellemek için pek çaba göstermedi. Yakınlaşma, Temmuz 1680'de hız kazandı ve 1683'te sağlam bir Avusturya-Bavyera ittifakına yol açtı.⁷⁸

Ancak bu, planlarını gerçekleştirmek için yeterli değildi ve Leopold, farklı bir hareket tarzı benimsemek ve daha az prensin taleplerini dikkate almak durumunda kaldı. En ses çıkaranlardan biri, toprakları Münster piskoposunun yıkımlarına maruz kalmaya devam eden Waldeck'ten Georg Friedrich'di. Fransa'nın, Réunions'a karşı ortak bir muhalefeti önlemek için daha küçük yöneticilerin hoşnutsuzluğunu kullanacağını öngören Waldeck, 19 Eylül 1679'da Wetterau Birliği veya Frankfurt İttifakı olarak bilinen karşılıklı yardım paktında en kötü etkilenen on kişiyi bir araya topladı.

Bu birliği önemli kılan şey, benzersiz askeri örgütlenmesiydi. Geleneksel birlik sistemini uygulamak yerine, her üye Frankfurt'ta merkezi bir hazine ödedi, bu da Waldeck'in birleşik komutası altında ortak silahlar, üniformalar ve matkaplarla tek bir entegre orduyu kurmalarını sağladı. Bu planı muhtemelen Waldeck'in 1672'den sonra benzer şekilde parçalanmış Hollanda Cumhuriyeti'nin ordusunu reform etme deneyimine borçlulardı. Daha önce Leopold tarafından düşünülen üç fıkre yeni bir alternatif sundu ve diğer prensler tarafından hızla ele alındı. Katolik bölgeleri de, Waldeck'in başlangıçta Protestan olan grubuna katılmaya başladı. Aynı zamanda yeni ortaya çıkan küçük ordulu prensler de bu birliğe ilgi gösterdi. Bunlar arasında o zamana kadar reformu yalnızca daha büyük, askerileşmiş prenslerin tercih ettiği hatlarda savunan Peter Philipp von Dernbach da vardı. Son zamanlardaki çalışmalar onun nihai reformların kaynağı olmadığını ortaya koysa da, Leopold ve daha küçük prensler

arasındaki boşluğu doldurmadaki rolünü yeniden vurgulamıştı. Hem 1674'ten beri imparatorun sadık bir müttefiki hem de Frankonyalı eş yönetici olan Dernbach, her iki tarafta da etkili olmuştu ve Waldeck'in Birliğini 1682'deki daha geniş Laxenburg İttifakı'na kadar genişletmeyi başarmıştı. Waldeck, bu başarısından cesaret alıp, örgütünü, tüm Reich'ı kapsayacak, Kreis seviyesinde bulunan ancak merkezi bir emperyal savaş konseyinden sorumlu olacak 90.000'lik entegre bir orduya dönüştürme teklifinde bulundu.⁷⁹

1680'in sonunda Leopold, monarşik çözümünü gerçekleştiremeyeceğini anladı ve çoğunluk desteğini toparlamak için dikkatlice tasarlanmış bir dizi öneriyi seçerek, elektörlerin muhalefetini etkisiz hale getirmeyi umduğu Reichstag'a taşımaya karar verdi. 17 Ocak 1681'de ilan edilen plan, Waldeck'in projesine birçok açıdan benziyordu, çünkü Leopold merkezi bir savaş hazinesinde ve birleşik komutada ısrar etmeye devam etmesine rağmen, şimdi Kreise'ye önemli güçler devretmeye hazırды. Waldeck'in Birliği tarzında güçler kurmak için kendi savaş hazinelerini kuracaklardı, merkezi idare sadece genel personele ve kuşatma topçu birliğine ödeme yapmakla sınırlıydı. Bunun sonsuz gecikmeye yol açacağına farkında olan Leopold, Kreise meclislerinin gelecekteki toplantılarına nakit ve insan gücü katkılarının ayrıntılı altbölümünü bırakarak; Kreise'ye kotalar koyarak eski matriküler sistemi revize etme konusunu tartışmaya çalıştı.

Bu kamu inisiyatifi Leopold için, ordusu olan prenslere karşı belirgin bir avantaj sağladı; Leopold'un önerileri özellikle Kreis'in mevcut çerçevesini kullandığından, onların ordularının bencilce hırslarını yansıttığını vurguladı. Münster'in yeni piskoposu Ferdinand von Fürstenberg, Leopold'un ona tüm Vestfalyan Kreis'i kalıcı askeri üs olarak ataması durumunda 25.000 asker gönderme sözü verdi. Frederick William, emperyal ordunun komutanı olsaydı Bavyera ve Saksonya'dan iki katı asker gönderebileceğini söyleyerek övünüyordu. Hanover'den Ernst August, Aşağı Saksonya'yı sömürmesinin sona ermesinden korktuğu için, Waldeck'in Birliğe başkanlık etme tekliflerini reddetti ve Kasım 1681'de Leopold'un planına karşılık gizli Herzberg Planı'nı önerdi. Bu plan, Réunions'a karşı ani bir saldırı durumunda ittifakların, büyük toprakların mevcut ordularından 60.000 asker toplamayı kapsıyordu. Kuvvet; Hanover, Brandenburg ve Sakson komutası altında tamamen bağımsız üç kolorduya bölünecek ve maaşları, ordusu olmayan bölgelerin yönetimleri tarafından ödenecekti.⁸⁰

Bu tür planlar, büyük prenslerin artan özgüvenlerini gösteriyordu ve Kreis yapısına dayalı daha önceki reformları, tamamen kendi özerk daimi ordularına dayanan çözümleri savunmak onayladıklarını gösteriyordu. Bununla birlikte, bu prenslerin, Leopold'un önerilerini hem Fransız saldırganlığına hem de Alman tecavüzüne ideal cevap olarak gören Reichstag'daki hakim ruh hali ile nasıl adım adım dışlandığı görülmüyordu. Brandenburg'un Fransa ile kurduğu ve bütün reformlara muhalefet eden ilişkisi, tartışmalardaki kritik bir anda aktif bir güç olarak, ortadan kaldırdı. Aslında, alışılmış durum tersine döndü, Leopold Reichstag'ın rolünü savunurken, Frederick William da meclisin acilen tasfiye edilmesini istiyordu.

Baş rakipleri saf dışı bırakılınca, Leopold'un teklifleri Mayıs 1681 ile Mart 1682 arasında aşama aşama kabul edildi ve Reich'in çöküşüne kadar devam eden yapıyı oluşturdu.⁸¹ 23 Mayıs'taki ilk karar ordunun temel gücünün (Simplum) 40.000 asker olacağına karar verdi. Dernbach ve Waldeck'in umduğundan çok daha azdı, ancak bu, gerektiğinde iki katına (Duplum) veya üç katına çıkabilen (Triplum) bir rakamdı. 30 Ağustos Regensburg Hükümleri'yle, toplam asker sayısı, Reichstag'ın 1521 matriküler listesinin nihai olarak gözden geçirilmesinden sonra, 10 Kreise'a dağıtıldı. (Tablo 2.5) Eylül, Aralık ve Ocak 1682'deki bir dizi karar, emperyal liderlik altında birleşik komutayı teyit ederek ve genel kadro ile topçuların merkezi idare tarafından, Kreis ordularının ise, kendi savaş hazinelerinden ödenmesini sağlayan iki kademeli mali yapı onaylandı. Roma Ayları'na göre yapılacak ödemelerin, birincisi Reichstag anlaşmasıyla alınabilirken, ikincisinin işleyişini Kreis meclisleri kontrol etti.

Table 2.5 Kreis quotas for the imperial army, 1681

Kreis	Süvariler	Piyadeler	Toplam
Elektörlük Ren Krallığı	600	2.707	3.307
Yukarı Saksonya	1.322	2.707	4.029
Avusturya	2.522	5.507	8.029
Burgonya	1.322	2.708	4.030
Frankonya	980	1.902	2.882
Bavyera	800	1.494	2.294
Svabya	1.321	2.707	4.028
Yukarı Ren	491	2.853	3.344
Vestfalya	1.321	2.708	4.029
Aşağı Sansonya	1.322	2.707	4.029
	12.001	28.000	40.001

Not: Süvari toplamlarına 2.000 ağır süvari de dahil edilmiştir.

Uygulamada bu, askeri bir faktör olmaktan ziyade mali bir durumdu ve her Kreis için yeniden bölünmeye yol açıyordu. Her ne kadar sabit bir süvari ve piyade payı tahsis edilmiş olsa da, Kreis'ler bunları nakit eşdeğeri olarak üyeleri arasında paylaştırdı ve resmi koşullarını sağlamayı veya süvari kotalarını 3'te 1 oranında piyadeye dönüştürme tercihini büyük ölçüde bölgelere bıraktı. Svabya'da olduğu gibi küçük bölgeleri içeren aşırı durumlar, bazı koşulların askerleri bölerek sağlanmasına neden oldu. Daha sonra alay konusu olsa da, bu tamamen kimsenin haksız bir şekilde yük altına girmemesini sağlamak için yapılan bir uygulamaydı.

Kreise'ler, bölgesel bir orduyu devam ettirmek için para toplayıp toplamama veya üye bölgelerinden entegre alaylar olarak birleştirilebilecek birlikler sağlanmasına izin verip verip vermeyecekleri konusunda oldukça özgür kaldı. 15 Eylül 1681 tarihli kararla, dolaylı olarak İmparatorluk Savaş Hazinesi aracılığıyla veya doğrudan yerel bir ordusu olan prensle yapılacak ayrı sözleşmelerle kullanılabilecek Relutionen adı verilen nakit katkıları kullanarak, izin verilen bölgelerin yedek askerler alabilmesinin yolu açılmıştır. 16 Mart 1682'deki son mevzuatın, 180. paragrafı, bölgesel yetkililerin bu kuvvetler için ödeme yapmaya yardımcı olacağını doğrulayarak mali düzenlemeleri sonuçlandırmıştır.

Reich, sıkça belirtildiği gibi, sıfırdan daimi bir ordu yaratmayı değil, mevcut seferberlik sisteminde bir reform yapmayı seçmişti. Bununla birlikte, 40.000 askerlik kotasının boyutu küçüktü, ancak bu tamamen parasal strateji olduğundan, Fransa'nın daha büyük, kalıcı güçleriyle karşılaştırmalar yapmak yanıltıcı olabilir. Seferberlik kaçınılmaz olarak yavaş olacaktır, çünkü birçok bölge hala asgari yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterli birliğe sahip değildi; ancak asıl amaç; ordusu olan prensler tarafından yapılan sömürülerden kaçınma arzusuyla, küçük bölgeleri bile 1681'den sonra kalıcı güçler kurmaya teşvik etmektir.

Öte yandan, ordusu olan prensleri mevzuatla uzlaştırmaya yönelik boşluklar göz önüne alındığında, reformların uygulanması düzenli bir şekilde ilerlemedi. Sonuçta, aktif Kreis'ler tarafından organize edilen bir askeri birlikler sistemi, elektörlerin bölgesel orduları ve daha büyük beyliklerin orduları ile birleştiren melez bir yapı ortaya çıktı. Frankonyalılar ve Svabyalılar, Yukarı Ren ve Bavyera'daki yöneticilerle birlikte, resmi kotalarına aşağı yukarı denk düşen entegre birimler oluştururken, Bavyera elektörleri, kuzey ve doğu Almanya'nın daha büyük, militarize toprakları ile birlikte güçlerini korudular. Ayrıca, Kreistruppen olarak adlandırılan ayrı alayların veya imparatorla özel bir düzenleme altında yardımcı birlikler olarak gönderilmesi sağlandı. Hessen-Kassel, Hannover, Saksonya ve Bavyera da 1679-1682 yılları boyunca güçlerini yeniden düzenledi ve yeniden donattı ve her biri 7.000–15.000 askere sahip oldu; ve bu birlikler eyaletleriyle yaptıkları yeni finansman anlaşmaları ile desteklendi.

Vestfalya, Aşağı ve Yukarı Saksonya'nın daha zayıf ve büyük ölçüde hala silahsız bölgelerin ise, kendi entegre Kreis güçlerini oluşturarak kendilerini daha büyük bölgelerin hakimiyetinden kurtaramayacakları da görülmüş oldu. Elektörlük Ren Krallığı; Mainz ve Pfalz arasındaki bölgesel güç mücadelesi ve Fransız misillemesi korkusuyla hala kısıtlanırken, geri kalan iki Kreise, Avusturya ve Burgundy, kendi alanlarını yönetme konusunda tamamen serbest bırakılan Habsburg yöneticileri tarafından yönetilmeye devam etti.

Yeniden düzenlenen yapı şüphesiz kusurludur ve hem o sırada hem de daha sonra önemli eleştirilere maruz kalmıştır. Ama yine de, geleneksel emperyal anayasanın ömrünü uzatmak için askeri verimliliği feda eden politik bir uzlaşmanın ürünüdür. İmparator, emperyal genel personelin (Reichsgeneralität) sanal bir tekeli haline gelen güç üzerinde minimum yürütme kontrolü hedefine ulaşırken, kendi kuvvetleri Reichstag kontrolünün ötesinde kalmıştır.⁸² Ancak, daha zayıf prenslere ve şehirlere Kreis yapısı aracılığıyla kolektif bir silahlı statüye ulaşma fırsatı verilerek, bölgesel siyasi ve askeri özerklik de korunmuştur. Reichsarmee'nin seferber edilmesi ve konuşlandırılması ile birlikte savaş ilanı hala Reichstag onayına tabiidir ve yapılan reform, Habsburg hanedan hedeflerinin çığrından çıkmasını engelledi. Kısacası, Reich, askeri yapısını iç siyasi dengesi ve uluslararası savunma yönelimi doğrultusunda revize etmişti. Birincil görevi, ilk olarak 1683'ten sonra Türklerle savaşmak için Kreis koşullarının seferber edilmesi ve daha sonra 1688'den itibaren Fransız saldırılarına karşı Ren'i savunmak için resmi bir Reichsarmee konuşlandırılması yoluyla dış saldırganlığa karşı itici bir güç olarak, caydırıcı rol oynamaktı.

Üçüncü Bölüm

İki Cephede Savaş, 1683-1699

Büyük Türk Savaşı 1683-1699

Türklerin, 1683'te Viyana'ya saldırısı Leopold'un uzun saltanatının en ciddi krizini temsil ediyordu. Osmanlılar, 1529'dan o güne kadar ikinci kez ve sadece bir süreliğine Kutsal Roma'ya girdi ve imparatorluk başkentini kuşattı. Saldırı, Leopold'un 1670'lerdeki gerilemelerden sonra emperyal siyasetin tam kontrolünü ele geçirmesinden önce gerçekleşti. Hanedanlığın kaderi dengede duruyor gibiydi fakat 1699'a kadar bu durum değişti ve Avusturya kendi başına büyük bir güç olma yolunda ilerledi.

Leopold, 1680'den beri bir Türk saldırısı bekliyordu, ancak 1683 baharına kadar Polonya ya da Rusya yerine Avusturya'nın hedef olacağı kesin değildi. Büyüyen tehditle Leopold, Ren'deki Fransız saldırganlığı ile birlikte barış zamanında güçlerini arttırmanın o zamanlar hala nadir olan adımını atmaya ve 1681 ile Şubat 1682 arasında Avusturya ordusuna toplamda 62.400 kişilik askeri güç sağlamak amacıyla 30.000 asker daha eklemek için harekete geçti. Viyana ve sınır kalelerinin savunmaları iyileştirilmiş olsa da güvenlik Macar soylularının büyük kesimini hala Habsburg yönetimine karşı koyduğu Macaristan'daki kötüleşen durumlarla birlikte zayıfladı. Leopold, 1671'den beri uygulanan baskıcı politikalarından geri çekilmek zorunda bırakıldı ve Mayıs 1681'de Sopron kurulunda geniş çaplı tavizler teklif etti. Daha önceki isyanı yöneten Kont İmre Thököly uzlaşmayı reddetti ve silahlı mücadeleyi sürdürdü. Güçleri, 12.000 Türk desteğinin katıldığı Eylül 1682'ye kadar yukarı (kuzey) Macaristan'ın çoğu 20.000-30.000 askere ulaşmış ve hatta aşmıştı. Başka yerlerden gelen başarılarla moral bulan yeni sadrazam Kara Mustafa Paşa, Viyana'nın "altın elması"nın ele geçirilmesinin Osmanlı saltanatındaki konumunu güvence altına almasını umarak açık savaşa desteğini artırmaya karar verdi.

Styrian Milisleri ve Hırvat sınırları bölgeyi güneye kapatırlarken Habsburg saha kuvvetleri Raab ve Waag nehirleri arasındaki sınır boyunca sadece 32.000 düzenli ve 6.000 isyancı birliği konuşlandırdı. Komuta Leopold'un Alman temsilcisinin deneyimli bir generali ve üyesi olarak Lorraine'den V. Dük Charles'a verildi. Her ne kadar gerçekçi olarak elde edilebilecek her şeyi temin etseler de bu hazırlıklar maalesef sayıları 170.000 kadar olduğundan ev sahibi Osmanlı ile yüzleşmek için yetersizdi.

Kara Mustafa Paşa'nın selefinin 1663'te yaptığı gibi sınır kalelerini azaltmakla zaman kaybetmeyip doğrudan Viyana'ya itme kararıyla düşmanı sınırlı bir taarruzla erteleme umutları yıkıldı. Leopold, ilk Tatar ve Türk hafif süvarilerinin Avusturya sınırını geçmesinden üç gün sonra 7 Temmuz'da şehri terk etti. Stratejik açıdan bu akıllıca bir hamleydi ve Passau'daki yeni vazifesinde, imparator destek kuvvetini toplamakta özgürdü ama manevi etkisi yıkıcıydı. Köylüler, savaşa başladıktan sonra Leopold onları terk ettiği için onu lanetlediler. Bir gün içerisinde 60.000 kişi Viyana'dan kaçarak nüfusu üçte iki oranında azalttılar. Bir hafta sonra Türk ordusu geldi ve düzensiz ordular çevredeki kırları tahrip ederlerken kuşatmaya başladılar.

Yanan köylerden çıkan yüksek dumanlar, Tüm Kutsal Roma İmparatorluğunda hissedilen tehlike duygusunu ateşleyerek ve uzak bölgelerde dahi panik yaratarak bütün ufku kapladı.

Osmanlıların şehri ele geçirip geçirmediklerine dair bazı spekülasyonlar olsa da yine de kısa süreliğine şehrin kaybedilmesi Hristiyan Avrupa'ya büyük bir psikolojik darbeye ve Habsburg prestijinde ciddi bir çöküşe yol açabilirdi. Osmanlı sınırı Kutsal Roma'ya doğru 160 km ilerleyecekti ve bu Habsburg'un atalarından kalan topraklarını savunmasızlaştıracak ve Bavyera ve güneydoğu Almanya'nın büyük bir kısmını doğrudan tehdit edecekti. Osmanlı İmparatorluğunun kendi içerisinde çürüme belirtileri gösterdiği açık olsa da bunlar o zamanlar kesinlikten çok uzaktı. Viyana kurtarılmalıydı.

Viyana'nın kurtarılması yeniden yapılandırılmış seferberlik yapısını kilit prensler ve ittifaklar ile birleştiren yeni Leopoldi'ne ortak güvenlik sistemi aracılığıyla organize edildi. İmparatorluk Savaşı ilan edilmedi çünkü bu Türklere karşı gereksizdi ama Alman meclisi emperyal komuta altında üçlü bir bölge birliği kotasını onayladı. Danimarka ve Fransız tacizleri nedeniyle kuzey ve batıda devam eden gerilim göz önüne alındığında tek başına resmi bir yapının yeterli olmayacağı açıktı. Swabia ve Franconia tam olarak harekete geçmesine rağmen Burgundian bölgesi o eylül ayında Fransa'nın Lüksemburg'u işgaliyle felç oldu. Aşağı Saksonlar Danimarka ve Brandenburg'un oyunları ile meşgullerken Fransa korkusu seçmen prensi ve Vastfalyalıları evde tuttu. Waldek'in birlik kuvvetleri yukarı birlik bölgesinin yerine geçiyordu ancak Alman yardım ordusunun çekirdeği Leopold'un Bavyera ile yeni anlaşmasıyla sağlandı. Max Emanuel, 26 Ocak 1683'te defansif bir ittifakı takip ederek ordusunu hali hazırda ayakta bırakmıştı ve 6 Ağustos'ta yapılacak bir başka antlaşma, tüm ordusunu Bavyera birliği ile derhal sevkiate yöneltti.

Ordusu olan prenslerin kolektif güvenlik içindeki ayrıcalıklı konumunu pekiştiren tavizlerle başka yardımlar alınması gerekiyordu. Anhalt ve Ernestine dükleri kendi birliklerini sağlamalarına rağmen Leopold, Kutsal Roma'nın sonuna kadar süren sanal bir bölge tekeli başlatarak Saksonya'dan seçmen III. Johann George'un 7 Haziran 1683'te kalan daha küçük üst Saksonların mali katkılarını devralmasına izin verdi.

Benzer bir düzenleme Hanover ile 14 Ocak 1653'te gerçekleştirildi. 10.000 kişiyi hazır bulundurması karşılığında Dük Ernst August, Avusturya'dan 50.000 taler peşinatın yanı sıra kendi birliklerini seferber etmek için aşağı Sakson silahsız bölgelerinde ayda 16.000 taler toplama yetkisine sahipti. Saksonya, 30 Temmuz'da Leopold ile yapılan bir anlaşmanın ardından en büyük Alman birliklerini gönderdi ancak Celleve Wolfenbüttel ile birlikte Hanover, hala Fransa ve Danimarka ile müttefik olan Brandenburg'dan korktuğu için yardım edemedi.

Büyük Hükümdar, Viyana'nın kötü durumuyla gerçekten ilgilendi ve Türk tehdidini Hristiyanlar için bir sorun olarak gördü ancak yine de Almanya'daki savaşı yeniden başlatma planlarına derinden bağlıydı ve karşılığında bir şey almadan Leopold'a yardım etmek istemiyordu. Önemli askeri potansiyeline rağmen Brandenburg olaylarda küçük bir güç almaya devam etti, alt statüsü Frederick William'ın Bromberg Antlaşması (1657) altındaki yükümlülüklerini yerine getirme ve Polonya'ya yardım etme kararını daha da vurguladı. Bu, 1672-1674'te Polonya'nın daha önceki bir çatışması sırasında yine olmuştu ve Doğu Prusya'nın zor kazanılmış egemenliğine rağmen seçmen hala eski derebeyine bağlıydı.

Polonya'nın katılımı Leopold'un sistemini Roma'nın ötesine taşıdı. 1 Nisan'da imzalanan ancak Nisan 1 Şakası Günü'nün damgalanmasından kaçınmak için 31 Mart'a çekilen bir anlaşmada, Kral Jan Sobieski, 40.000 askere 200.000 taler seferberlik maliyeti karşılığında Viyana'yı rahatlatmaya yardım sözü verdi. 450 km'lik yürüyüşle ilgili lojistik sorunlar, acil itirazlara rağmen hareketlerini erteledi ve Polonyalılar geldiğinde muhtemelen 21.000'den fazla

sayılamadı. Bununla birlikte Brandenburgerların yokluğuna rağmen 12 Eylül'e kadar Polonyalılar ve Viyana yakınlarındaki 21.000 Avusturyalıya katılmak için zamanında 33.000 Alman geldi (Tablo 3.1) ve bu durum çok kısa bir sürede gerçekleşmedi. O gün bir Türk topu şehir surlarında bir delik açtı. Savunmacılar sadece 4.000'e düştü ve yardımları hızlandırmak için imdat fişekleri atıldı. Müttefikler Viyana'nın üzerindeki Kahlenberg sırtında göründüklerinde Türkler sabah saat 5'e karşı saldırı başlattılar.

Üzüm bağları ve küçük ağaçların kestiği zeminde yukarı doğru hareket etmek oldukça dezavantajlıydı. Yine de Avusturyalılar ve Saksonlar kendi yerlerinde güçlük çekiyorlardı ancak Polonyalıların sağa saldırması baskıyı hafifletti. Tüm Hristiyan hattı yavaş yavaş yokuş aşağı ilerledi ve tekrarlanan karşı saldırıları alt etti. Bu sefer birlik grupları Bavyeralılarla birlikte iyi performans gösterdi. Ovaların daha düz ve daha açık ülkelerine ulaştıklarında Polonyalılar büyük bir süvari saldırısı başlattı. Türk hattı yavaş yavaş dağıldı ve saat 18.00'e kadar tüm güç topçu ve devasa çadır kampından vazgeçerek tam kaçış halindeydi. Rakipleri sadece 2.000 asker kaybederlerken Türkler kuşatmada zaten öldürülen 40.000 askere ek olarak, 10.000-20.000 asker daha kaybetmişti. Viyana kurtarıldı ve Avusturya ile Raab Nehri arasındaki tüm alan Hristiyanlar tarafından kurtarıldı. Gerçekten büyük bir zaferdi.

Bölünmüş güç, göz önüne alındığında müttefiklerin zafer iddiaları doğal olarak boşa çıktı ve heterojen kuvvetlerin katkıları üzerindeki tartışmalar hala devam ediyordu. Geçmişe bakıldığında bunun gerçekten birleşik bir çaba olduğu açıktır. Tek bir saldırı tek başına savaşa karar vermedi, ordunun her unsuru ilerledikçe Türk kuvvetlerini alanın başka bir kısmından uzaklaştırdı ve bu bölgede yeni bir saldırıya izin verdi. Üstün moral, daha fazla ateş gücü ve rakiplerinin taktik hataları ile birlikte bu soruna karar verdi. Bununla birlikte tartışmaların savaştan hemen sonra müttefikler üzerinde ciddi bir etkisi oldu. Leopold'un Macar Protestanlarına sert muamelesi, öfke, mali zorluklar ve kuzey Almanya'daki artan gerilim ile III. Johann Georg'u zaferden sonraki birkaç gün içinde Sakson kolordusunu geri çekmeye zorladı. Leopold'un dikenli Sobieski'yi dokunmadan ele geçirmesi Avusturya-Polonya ilişkilerini kaynakladı. Sobieski'nin Türklerin peşinde koşması sırasındaki kötü generalliği ya da Macaristan'a doğru ilerledikçe bir yıkım izi bırakan birliklerinin davranışı bu duruma yardımcı olmadı. Bununla birlikte müttefikler Kraliyet Macaristan'ın tamamını temizlediler ve hatta yaklaşık 150 yıldır Türkler tarafından tutulan Macaristan Katolik başpiskoposunun merkezi olarak sembolik öneme sahip bir şehir olan Gran'i (Esztergom) ele geçirmek için sınırlarını zorladılar. Kara Mustafa Paşa için bu aksiliklerin sonuçları ölümcül oldu. Astlarının suçlanmasına ve 50 alay komutanının infaz edilmesine rağmen padişah baskısız kaldı ve büyük vezir 1683 Noel Günü'nde idam edildi. Bu ibret verici ceza, 1685'e kadar kötü durumda kalan Osmanlı ordusunu geliştirmeye çok az bir katkı sağladı.

1683'teki başarı, Viyana hükümdarlığındaki küstah planları ateşledi ancak ilk başta Leopold, 1664'te büyüyen Fransız tehdidi ile başa çıkabilmek için hızlı bir barış müzakere etmeyi tercih etti. Papa XI. Innocent, Avrupa'daki Osmanlı İmparatorluğunun tamamen yıkılması için zamanın geldiğine inanarak bunların hiçbirine dâhil olmayacaktı. Elçisi aracılığıyla Kardinal Francesco Buonvisi (1616-1699), imparatorun yeni itirafçısı Masum, Leopold'u fikrini değiştirmeye teşvik etti. Papalık arabuluculuğu Ağustos 1684'te Regensburg Ateşkesi'ni güvence altına alırken diğer müzakereler 5 Mart 1684'te Leopold, Polonya ve Venedik arasında Kutsal İttifak'ın kurulmasına yol açtı. İkincisi, son 200 yılda padişahla olan her savaşı kaybettiği için ikna etti ancak kayıp bölgeyi kurtarmayı ve Ege'deki varlığını artırmayı umarak Cumhuriyet, 15 Temmuz 1684'te savaş ilan etti. Papalık diplomasisi, Toskana ve Malta Şövalyeleri'nden deniz desteği vaadinde bulundu. Balkan Hristiyanlarının ayaklanmasına büyük teşvik verildi ancak Venedikliler Karadağlılardan sınırlı bir iş birliği

sağlasalar da ilk yanıt hayal kırıklığı yarattı. Ragusa Katolik Cumhuriyeti (Dubrovnik) Leopold'un koruması altına girmeye ve 5.000 dukete haraç teklif etmeye ikna edildi. Cumhuriyet, Osmanlı ile ilişkilerini resmi olarak terk ederek bahislerini asla korumazken para, Leopold'un Hersek'i ele geçirmesine bağlı olduğu için asla ödenmedi. Mayıs 1686'dan sonra Polonya ile ikili bir anlaşma yoluyla iş birliği yapan ve resmi olarak 8 Şubat 1697'de Kutsal İttifak'a üye olan Rusya tarafından daha önemli yardımlar sağlandı.

Tablo 3.1 İmparatorluk güçleri, 1683–

Çinnetçesi	1683	1684	1685	1686	1687	1688	1689	1690	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699
Electoral Thuringia Knt			5,300 ^a												1,200 ^a	1,200 ^a	1,200 ^a
Mecklenburg Knt						1,150 ^b				5,500 ^c							
Lower Saxony Knt	400		11,546 ^c	1,000 ^d						6,427 ^b	6,427 ^b	5,427 ^b					
Upper Saxony Knt	800 ^e	800 ^e	800 ^e	800 ^e	800 ^e	800 ^e	800 ^e										
Bohemian Knt	2,300 ^f	2,300 ^f	2,300 ^f	2,300 ^f	2,300 ^f	2,300 ^f	2,300 ^f								2,400 ^g	1,000 ^h	
Frenchman Knt	3,598	2,000	4,000 ⁱ	2,300 ^j	3,600 ^k	4,700 ^l										6,400 ^m	6,400
Saxony Knt	5,000 ⁿ	5,015	4,500 ^o	4,000 ^p	4,000 ^p	2,300 ^q											
Upper Austria Knt	2,400 ^r	2,000	1,960 ^s	1,390	1,960	1,960											
Bohemia	9,000	8,000	8,000	8,000	8,000	7,000	1,000	1,000	2,000	5,000							
Saxony	10,454			4,700		1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	3,000	12,000	12,000	12,000 ^t	
Brandenburg	1,200 ^u	2,000	2,000 ^v	8250					6,524 ^w		6,000 ^x	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000 ^y	
Wendenburg Bamberg	3,750 ^z	2,000															
Total	35,125	34,116	41,996	33,329	17,360	22,710	5,000	2,500	9,824	14,427	11,927	15,427	14,000	15,000	18,500	23,600	7,900

Bunların hiçbirisi Leopold için çok doğrudan yardım değildi. İttifak çerçevesi 1683'ün bölünmüş komuta yapısını pekiştirdi. Her üye Türklerle ayrı ayrı müzakere etmemeyi kabul ederken kendi cephesinde kazanabileceklerini yapmak için ayrıldılar. Ruslar faaliyetlerini Ukrayna cephesine hapsettiler, sonunda Azov'u 1696'da Don'un ağzına götürdüler. Sobieski'nin Transilvanya, Podolia ve Macaristan'ın bir kısmını alma umutları vardı ancak bu tutkular doğrudan Leopold'un niyetleriyle çatıştı ve kral taraflarını Moldavya ve Wallachia'ya yerleştirdi. 1685 ve 1686'da başlatılan büyük saldırılar başarısız oldu ancak Podolia sonunda 1699'da iyileşti. Bu arada, Venedikliler Leopold'u merkezi Macar cephesinde yalnız bırakarak Bosna ve Morea'da (Peleponnesus) saplandı.

Leopold'un 1684'teki kararı, İspanyol mirasının kaderinin belirsizliğini koruduğu bir dönemde onu Balkanlar'da uzun süreli katılımına adadı. Hem doğu hem de batıdaki bu kaygılar, kolektif güvenliğe olan tutumunu ve Kutsal Roma'daki politikasını şekillendirdi. Avusturya kendi başına savaşmak için çok zayıftı ve Leopold savaş çabalarını finanse etmekte önemli zorluklarla karşılaştı. En az 500.000 florin orduyu Macaristan'da bir yıl boyunca korumak için gerekliydi ve silahlar, mühimmat, operasyonel maliyetler ve başka yerlere yerleştirilen birlikler için ek para gerekiyordu. Bu maliyetler, Leopold'un Fransa'ya karşı ikinci bir cephe açmak zorunda kaldığı 1688'den sonra arttı. Geliri artırmak için bir "Türk vergisi" getirildi ancak Viyana çevresindeki harap alanların hızlı bir şekilde toparlanması ve Bohem ekonomisinin canlanmasıyla bile kalıtsal topraklar 1686'ya kadar yıllık sadece 3,5 milyon florin katkıda

bulunabilirdi. Bu Macaristan'daki baskıcı uygulamaların açıklanmasına yardımcı olur. Başlangıçta, her yıl sadece 60.000 florin toplanabildi. Toplamda 1683'e kadar 2 milyon fl.'ye ulaşılacak ve 1693'te standarda dönecek yeni dolaylı vergiler getirildi. Soylular Leopold'u değerlendirmelerini aşağıya doğru revize etmeye ikna etseler de tüm ülke 1698'de en az 4 milyon florin bulmak zorunda kaldı. Yükün büyük kısmı payı 3,5 milyon florine yükselen köylülere düştü. Feodal aidatlarla birlikte 20 milyon florin sadece 1685 ile 1689 arasında onlardan alındı. 12 garnizonun yanı sıra bir miktar olarak 1687'den sonra Transylvania da 700.000 florin sağlamak zorunda kaldı. Bu ödemeler 1690'da geçici olarak kaybedilmesine rağmen 1692'den sonra her yıl prensip 400.000 florin katkıda bulunmak için yapıldı. Bu meblağlar bile yetersiz kaldı ve dış yardımı daha da önemli hale getirdi. Kutsal Roma İmparatorluğu meclisi 2,75 milyon florin önerdi. 3'te 2'si zaten vatanseverliğin kesin bir işareti olarak ödenmişti. Papa, 1683'te Avusturya ve Bavyera din adamlarına özel vergiler vermek için nadir bir adım atarak daha da cömert oldu. Artık gelirlerinin üçte birini savaş çabasına ödemekle kalmadılar aynı zamanda Leopold, son 60 yıl içinde Avusturya kilisesi tarafından satın alınan arazilerin üçte birine uygun hale getirildi. Masum 1685'teki ölümünden sonra Başpiskopos Szelepcsényi ve Piskopos Sinelli'ye ait devasa sitelerin satışına da izin verdi. Elden çıkarılınca bu varlıklar 1687'ye kadar 1,6 milyon florin arttı. Sobieski'nin 1683'te harekete geçmesine yardımcı olmak için gönderilen 500.000 florine ek olarak papa Leopold'a en az 1 milyon florin verdi. Max Emanuel'e 300.000 florin daha gönderilirken Polonyalı Kazakların bir müfrezesi doğrudan Masum'un kendi cebinden ödendi. Bununla birlikte 1686'ya kadar, Masum, kısmen kendi fonlarının tükenmeye yaklaştığı için değil aynı zamanda parayı çöpe atmanın yolsuz Avusturya mali idaresinden şüphelenmesinden dolayı daha az yaklaşıyordu. Yardım azaltıldı ve mümkün olan yerlerde artık doğrudan sahadaki birliklere ödeniyordu.

Para mevcut olsa bile Leopold yeterli sayıda asker almayı zor buldu. 1684 seferi için sadece 34.000 daimî asker ve 9.000 Macar bulunabildi. Bu, 1685'te 60.000'e ve ertesi yıl 67.000'e yükseldi ve 1688'e kadar kabaca bu seviyede kaldı. Dokuz Yıl Savaşı'nın başlaması, giderek isteksiz olan Transilvanya yardımcıları da dâhil olmak üzere bunu sadece 30.000'e düşürdü.

Fon ve insan gücü eksikliği Kutsal Roma'nın yardımını zorunlu kıldı. Ren savunması ihmal edilmedi ancak Macaristan'daki savaşta ikinci sırayı aldı. Kutsal Roma meclisi katkıda bulunan bölgeler pahasına Kreistruppen konuşlandırılmasını onaylamaya devam etti. Sefer kayıpları ve Fransızların korkusu, 1683'ün sonunda toparlanmak için geri çekilen çoğu birliklerin geri dönüşünü geciktirdi ancak 1685'ten sonra Macaristan'da kışı geçirdiler ve orduyu kendi ülkelerinden gönderilen silah altına yeni alınan askerlerle doldurdular. Bununla birlikte ordusu olan prensler ve dört Rhenish seçmeni, kalıcı Fransız ve Danimarka tehditleri nedeniyle katkıda bulunmayı reddetti. Geri kalan dört Kreise'den gelen birlikler (Swabia, Franconia, Yukarı Ren, Bavyera) özellikle bunlar, batıdaki durum güvenli olmaktan uzak görüldüğünde şimdiye kadar doğruya asker göndermekten endişe duyuyorlardı.

Leopold, tüm prensleri bir ittifak ağı aracılığıyla stratejisine bağlama çabalarında bu endişelerden yararlandı. Hem silahlı prensleri hem de kolektif silahlı birliği entegre etmeyi amaçlayan bu politika, Hollanda Savaşı yönetiminin değiştirilmiş bir versiyonunu temsil etti. Güçlü kuzey prenslerinin bir gecede hırslarını neredeyse terk edeceğini bilen Leopold, kolektif güvenlik versiyonuna desteklerini kazanmaya çalıştı ve büyük değil küçük imtiyazlar ve sınırlı sübvansiyonlar sunarak yardımcılara katkıda bulunmaya ikna etti. Sembolik matriküler yükümlülüklerini fazlasıyla aşan Macaristan'a Avusturya'nın özel ilişkisi Bavyera ile, doğrudan yardım arayışları ve Leopold'un kızı Maria Antonia'nın 1685'te Max Emanuel ile evlenmesi ile sürdürüldü. Bu arada, Laxenburg İttifakı, 1686'da Ausburg İttifakı olarak genişletilerek Louis

saldırganlığını sürdürmesi halinde Ren'i savunmaya kararlı büyük ve küçük bölgeleri kapsayacak şekilde genişletildi. Küçük yöneticilerin sadakati, Kreis yapısı aracılığıyla bu yeni grubun toplu üyeliğine izin verilerek korunmuştur. Üyeleri doğuda yarışmaları ve gerektiğinde Ren'i savunmaları karşılığında üyeler, askeri katılım seviyelerine eşdeğer olan kütük, transit ve diğer yüklerden muaf tutulmuşlardır (bkz. Bölüm 5). Sadece birliklerin büyük ölçüde büyük bölgelerin elinde olduğu kuzeyde, Leopold Macaristan'daki yardım karşılığında savaş uygulamalarının devamına tahammül etti.

Erkeklerde ve parada maliyet önemliydi ve hiçbir prens, siyasi faydaları değerli bulsalar bile düzenlemelerden kar etmedi. Hanoveryalı yetkililer, Macar bölgesinde bir askerin maliyetinin Ren'de hizmet eden bir kişinin masrafının iki ila üç katı olduğunu hesapladı. Celle ve Wolfenbüttel birimleriyle birlikte kolordu 400 ölü ve 1.500 yaralı kaybetti ve bu gücünün neredeyse beşte biriydi. 1692'de gönderilen 6.000 askerden 800'ü de geri dönmedi. 1686 kişi olan Brandenburg birliğinde bulunan 3.000'den fazla asker geldikten sonraki dört ay içinde öldü. Beş yıl sonra ise gönderilenler 4000'den fazlasını ya da üçte ikisinden fazlasını kaybetti. Bu tedbirler, en büyük toprakların bile kaynakları üzerinde bir tahliyeyi temsil etti ve prenslerin baş politika aracını yok etmekle tehdit etti. Kreistruppen'in sağlanması da özellikle aslan payını omuzlayan küçük bölgeler için önemli bir yük oluşturdu. Hessen-Darmstadt'ın tek başına katkısı, yıllık gelirinin neredeyse yarısına denk gelen 1685 yılına kadar 103.710 florine mal oldu.

Giderek birçok bölge devam edemediğini hissetti ve askerlerini doğrudan Avusturya ordusuna nakletme karşılığında başka yükümlülüklerden muafiyet istedi. Bu tür transferler Leopold'un askeri yardım almanın tercih edilen yolu haline geldi ve sık sık müzakereleri dile getirirlerken prensler, askerlerini kendi memurlarını işe alma maliyetinden daha düşük bir fiyata satmaya zorlaması umuduyla yardımcıları için müzakereleri başlattı. Ayrıca askerleri doğrudan kendi ordusuna hazırlamak için bölge yükümlülüklerini azaltmayı teklif etti. Bu, bölgeyi Avusturya ordusu için işe alım bölgelerine dönüştüren monarşik çözüme ulaşmak için uzun bir yol kat ederdi. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde bu, 1687'de Yukarı Ren'e konulduğunda Waldeck, askeri yapılarını mahvedeceğini ve "dürüst askerlere kaba bir ahlaksızlık olacağını" iddia ederek onları ödeme ve koşulları çok uzak olan Avusturyalılara teslim etmek için şiddetle itiraz etti. Bununla birlikte Frankonyalılar daha az spesifikti, 1685'in sonunda güçlerinin bir kısmını zaten transfer ettiler. O zamana kadar Würzburg bu kadar zor boğazdaydı, artık kendi koşullarını ödeyemedi. Hannover, Köln, Münster, Salzburg ve diğer yerlerden birimlerle birlikte 1698 yılına kadar yaklaşık 11.000 adam doğrudan Avusturya ordusuna çekildi. Buna ek olarak her yıl Dokuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesine kadar 11.000-14.000 Kreistruppen görev yaptı. Buna rağmen Leopold'un ikili antlaşmaları, 1699'a kadar her yıl ortalama 12.600 yardımcıyı güvence altına alarak genellikle 30.000'den az olan kendi saha kuvvetlerini önemli ölçüde arttırdı.

Alman çabasının ölçeği, sınırlı nüfusu kendi toprak kuvvetlerinin yükseltilmesine izin vermeyen Venedik Cumhuriyeti'ne başka yardımcıların sağlanmasıyla büyütüldü. Daha önce olduğu gibi St Mark Aslanı pençelerini sağlamak için Alman prenslerine döndü. Kesin asker sayısı kesin olarak tespit edilemez ancak mevcut detaylar Tablo 3.2'de özetlenmiştir. Rakamların resmi güçlere dayandığı ve yedek asker alımlarını içermediği göz önüne alındığında gönderilen sayı muhtemelen Andler tarafından belirtilen 18.500'e yaklaştı ve toplam kayıplar yaklaşık 14.000 idi. Candia'da olduğu gibi askerler düşman eyleminden ziyade hastalık ve sert iklim tarafından tahrip edildi ve etkili güç genellikle kuruluşun çok altındaydı. Beş Hanoverian alayı, 1686 Eylül ayında sadece 2.258 kişiye ulaştı ve bunların 1.700'den fazlası hastalandı. Memurlar kurtuldu. Hanoverian birliğinin tek başına 140 kaybı vardı ve üç

Sakson kolonisinin hepsi öldü. Tamamen bu tür kayıplar, sömürge Amerika'daki bilinen seferlerdeki yaşanan kayıpların çok üstündeydi.

Tablo 3.2 Venedik hizmetinde Alman yardımcıları, 1685–89

Territory	1685	1686	1687	1688	1689	Losses
Bayreuth ¹		2,000	2,000	2,000		1,500
Waldeck ²				1,000	1,000	?
Wolfenbüttel ³				1,210	1,210	910
Württemberg ⁴			3,144	4,532	4,532	2,769
Saxony ⁵	3,000	3,000				2,239
Hessen-Kassel ⁶			1,000	1,000		820
Hanover ⁷	2,451	3,200	4,000	1,600	1,600	3,000
Sachsen-Meiningen ⁸				100		?
Total	5,451	8,200	10,144	11,442	8,342	11,238

Bu acımasız zayıflar ilk anlaşmalar imzalandığında öngörülmedi. Birincil neden, kar için değil sadece askerlerin bakımını garanti etmek için finansaldı. Ernst August'un, zayıf hasatın ardından ve Fransız sübvansiyonlarının sona ermesindeki mali krizini takiben Aralık 1684'te ilk anlaşmayı imzalaması şaşırtıcı değildir. Saksonya'dan III. Johann Georg, 1684'ün sonunda pahalı ordusunun bir kısmına istihdam sağlamak için görüşmeler başlattı. Her ikisi de nispeten avantajlar elde etti ve özellikle imparatorla imzalanan anlaşmalarda maliyetleri karşılamak zor olduğu için diğerlerini izlemeye teşvik etti. Venedik hizmeti bu nedenle özellikle Macaristan için büyük bir grup sağlayamayan küçük toprakların genç prensleri ve yöneticileri için cazip görünüyordu. Württemberg'den Regent Friedrich Carl, sahneye ilk olarak Hanover için bir taşeron olarak girdi ve büyüyen ailesi için uygun istihdam yaratmayı ve geri döndüğünde dükânın sitelerinde alayı açmayı umuyordu. Aynı zamanda gereksinimleri karşılaması zor olduğu için Hessen-Darmstadt Prensi Georg (1669-1705) adlı bir alayın benzer pozisyonundaki bir adama yükseltilmesini de taşeronu verdi. Saltanat toprağının kardeşi olarak siyasal iktidarın bir umudu yoktu ve birçok genç prens gibi 1687'de Macaristan'da gönüllü olarak hizmet etmişti. Bir alayın komutasının alınması, askeri kariyerini ilerletmek için mantıklı bir sonraki adımdı. Benzer nedenler Bayreuth, Waldeck ve Sachsen-Meiningen'i birlik sağlamaya itmiş gibi görünüyordu. Hessen-Kassel'in Landgrave Carl'ı başlangıçta daha az hevesliydi ve Venedik'in 1685'ten sonra dört ya da beş alay kiralama tekliflerini reddetti ancak sonunda imparatorla müzakereler bozulduktan sonra Mart 1687'de tek bir alayı kabul etti.

1687 yılının sonunda sefer düzenlemenin pahalı bir girişim olduğu ve belli sayıda sözleşmenin kasıtlı olarak yenilenmediği anlaşıldı. Morea seferinin karlı sonu Dokuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesine denk geldi ve anlaşmaları sona erdiğinde kalan birimlerin geri çağırılmasıyla sonuçlandı. Venedikliler, Morea'daki pozisyonunu korumak ve Dalmaçya'daki saldırıları savuşturmak için birliklerden uzak kaldılar ve böylece 1690 ve 1695 arasında yedi Alman piyade alayı daha topladılar. Daha öncekilerin aksine bunlar tamamen özel askeri girişimcilerden geldi. Kendi hesabına hareket eden Alman subayları veya genç prensler 1695'te yetiştirilen Württemberg alayı ile benzer bir yapıya sahip olduklarını varsayarsak toplam 7.000 kişi olacaktı; aksi takdirde nadiren 20.000'i aşan Cumhuriyet ordusunun omurgasını oluşturacaktı.

Roma İmparatorluğunun yardımı, Leopold'un 1684'te herhangi bir Türk Savaşı'nda ilk kez saldırıya geçmesine izin verdi, ancak sefer güçlerinde ciddi eksiklikler olduğunu gösterdi. Macaristan'ın başkenti Buda'nın hedefi çok iddialıydı ve kuşatmanın 108 gün sonra 24.000 askerin bedeli ile terk edilmesi gerekiyordu. Felaket, özellikle mühendislik ve destek hizmetlerinde reformlara yol açtı. Levazım sınıfı iyileştirildi ve nehir taşımacılığı, büyük nehirlerin çoğunun Habsburg ilerleme çizgisi yönünde aktığı gerçeğinden yararlanmak için arttı. 1690'lara gelindiğinde Alman yardımcılarının bile Tuna'nın güneyine doğru ilerlediklerinde kendilerine eşlik eden kendi yüzen fırınları ve hastaneleri vardı.

Türkler saha ordusunu 1685'e kadar 80.000'e çıkarmış olsa da Alman birlik üyeleri 60.000 Avusturyalıya 42.000 asker ekleyerek emperyalistlere kararlı bir avantaj sağladı. Daha ihtiyatlı bir strateji de sonuç getirdi. Neuhausel çevresindeki Türk bölgesi bu kalenin ele geçirilmesiyle etkisiz hale getirilirken Gran'de bir yardım ordusu yok edildi. Bu zaferler Thököly'in kaderini mühürledi. Sonbahardaki kalelerinin sonuncusunu alarak Yukarı Macaristan'a acele bir yazı gönderildi. Başka bir yere bağlanan Türkler yardım edemedi ve bir kez yenilince Thököly, Buda'nın paşası tarafından onu barış sağlarken takas etmek için beceriksiz bir girişimde ele geçirildi. Moralleri çökmüş 17.000 savaşı Ekim 1685'te kolluklarını bıraktılar ve derhal General Capara ve Pál Esterhazy tarafından Habsburg ordusuna alındılar.

1686'da Bavyera, Brandenburg ve Sakson yardımcılarının gelişiyi emperyalistlere tekrar 100.000 kişilik bir güç verdiği Buda'ya karşı yeni bir girişimde bulunuldu. 78 günlük bir kuşatmadan sonra dördüncü denemede kararlı bir şekilde şehre girmişlerdi ancak ekipman ve uzmanlıktan yoksundular. Buda bu süreçte tamamen yanmış olmasına rağmen 145 yıllık Osmanlı yönetiminden sonra ele geçirilmesi büyük sembolik ve stratejik öneme sahipti ve Türkler geri döndüklerinde güney ve güneybatı Macaristan'ın çoğunu terk ettiler. Halen 60.000 saha askeri olan Türkler, 21 Ağustos 1687'de kararlı bir şekilde yenildikleri Mohaç'ta (Berg Harsan) yolunu kapattı. Zafer, Macaristan'daki son kazanımları sağladı ve Slovenya'nın çoğunu sonbaharın sonlarında Habsburg fethine açtı. Daha da önemlisi, yıllar süren yenilgilerden sonra Mohaçgiller, Türk moralini kırdı. Sultan III. Mehmed'i deviren ve kardeşi II. Süleyman'ın yönetimine götüren bir isyanda ordu dağılınca yalnızca 7.000 kişi emir altında kaldı. Ordunun geri toparlanması 1690'a kadar sürdü ve bu da Leopold için eşi görülmemiş bir fırsat oldu.

Lorraine, Türk çöküşünü öğrendiğinde Transilvanya'yı tecrit etmek isteyen Timisoara'ya doğru ilerliyordu. Doğrudan iterek Ekim'e kadar prensliğin çoğunu çabucak ortadan kaldırdı. 1688'de hastalıklı dükün yerini alan Max Emanuel, 6 Eylül'de Belgrad'ı ele geçirerek bu başarıların üzerine kattı. Bu büyük kalenin sadece üç hafta sonra alındığı Türkiye'nin zayıflığının göstergesiydi. Tuna Nehri hattı artık güvenli ve Sırbistan'a giden yolu açtı. Batıda Bosna'ya, güneyde Sırbistan'a ve güneydoğuda Bulgaristan'a üç saldırı düzenlendi. Uzun zamandır beklenen Hristiyan ayaklanmaları başladığında Osmanlı otoritesi neredeyse tamamen ortadan kayboldu. Bosnalı Sırplar, Banat'takilerle birlikte imparator için açıkça beyan edildi, Bulgar Katolikleri Ciprovcı'nın yükselişine başlarken Ermeni dönek Jegen (Şeytan) Osman Paşa Sophia'nın etrafındaki bölgeyi Bulgar ve Yunan Ortodoks Hristiyanların ordusuyla kontrol etti. Karışıklıklara ek olarak güneydeki Macar toprak sahibi Djordje (George) Brankoviç, Balkanların çoğunun kalıtsal despotunu ilan etti. Bu arada Thököly, 1000 haydutluk bir güçle hala büyüktü.

Öncelikle savunma operasyonundan, savaşın karakteri Habsburg politikası ve prenslerle ilişkiler için derin sonuçlarla değişmişti. Dokuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesine rağmen Kutsal Roma'nın, Habsburg savaşı haline gelen şeyi isteyerek destekleyip desteklemeyeceği şüpheliydi ve Leopold tarafından 1688'den sonra sürekli destek sağlamak için verilen tavizler

kısmen prenslerin Balkan alanlarının genişlemesine yardımcı olmaya yönelikti. Hiçbir zaman yeni bölgeyi imparatorluğa dâhil etmeyi düşünmedi, bunun yerine yerel mülklerin gücünü kısıtlayarak yeni alanlar üzerinde kendi doğrudan kuralını güçlendirmeye çalıştı. Bu, Pressburg'daki birleşik Macar-Hırvat rejimi toplantısının Macar tacını kalıcı yapmaya ve keyfi kurallara karşı silahlı direniş haklarını iptal etmeye ikna edildiği 1687'de başlamıştı. Hem Türkler hem de Transilvanyalılar artık müdahale etmekte güçsüzken büyüklerin manevra alanı son derece sınırlıydı. Bununla birlikte, Leopold 1670'lerin hatalarını tekrarlama korkusuyla geleneksel anayasanın geri kalanını ortadan kaldırmaktan geri çekildi. Bu akıllıca bir hareket oldu çünkü kısa süre sonra askeri yönetimin verimsiz olduğu ortaya çıktı. Paranoyak askeri Vali Kont Antonio Caraffa, tüm Macarların potansiyel hainler olduğuna dair eski inancına bağlı kaldı. Yeni bir komplodan şüphelenerek sert kanıtlar bulamayan altı aylık vahşi bir soruşturma olan meşhur “Eperjes mezbahasına” başladı. Ancak Esterházy ve diğer büyükler Ağustos 1687'de transferini sağladıktan sonra cinayet ve işkenceler sona erdi. Temmuz 1688'de kurulan Dietrichstein Komisyonu, önceki uygulanan baskının bir başka geri dönüşünü temsil etti. Neredeyse tamamen Avusturyalılar ve Bohemyalılar tarafından görevlendirilen bu organ, yeni alanların iyileşmesini ve yönetimini denetlemeyi amaçladı. Politik olarak hassas alt komitesi olan Commissio Neoacquistica'da ele geçirilen mülkü yeniden dağıtmak için kurulan Magyarlar yoktu. Orijinal sahiplerin çoğu artık izlenemedi ve ortaya çıktıklarında bile fiillerin ve belgelerin imhası, iddialarını artık kanıtlayamadıkları anlamına geliyordu. Starhemberg, Heister ve Prince Eugene gibi önemli generallerin yanı sıra ordu yüklenicileri ve üst düzey mahkeme yetkilileri, Macaristan'da Leopold'a büyük mülkler vererek ödüllendirme ve geri ödeme fırsatı verdi. Son zamanlarda meydana gelen yıkım ve az gelişmiş Macar tarımı göz önüne alındığında bu toprakların çoğu büyük ölçüde değersizdi ancak keyfi dağılımları yerel asaleti kızdırdı. Bölgenin Almanlaştırılması, eski sınır kalelerinde güvenilmez olduğu iddia edilen Macar garnizon birliklerinin dağılması ve bunların yerine Avusturya birimlerinin yerleştirilmesiyle sonuçlandı. Sivil yetkililer askeri hükümetin yerini almaya ve 1695'ten sonra kötüye kullanımları sınırlamaya başlaması, artan kızgınlığın Habsburg yönetimi üzerinde zayıflatıcı bir etkisi oldu. Yenilgiye uğrayan bir ülke olarak Transylvania askeri işgali çok az ya da orta düzeyde yapabiliyordu. Yerel rejim 1685-1686'da müzakere etmeye çalışmıştı, ancak Prens I. Mihály Apafi ön anlaşmayı onaylamayı reddetti. 1687'deki askeri çöküşü ona başka seçenek bırakmadı. Kişisel güvenliğinin garantilenmesi karşılığında 27 Ekim'de Blasendorf Antlaşması (Blaj) ile taraf değiştirdi. On iki kale işgalcilere teslim edildi ve daha fazla direnç imkansız hale geldi. General Caraffa, 9 Mayıs 1688'de Hermannstadt'ta (Sibu), Transilvanya'yı Habsburg korumasına dönüştüren bir anlaşma daha yaptı. İmparator daha sonra 4 Aralık 1691'de sözde Diploma Leopoldinum'u yayınladı ve 1848'e kadar süren bir Transilvanya anayasası kurdu. Siyasi ve dini ayrıcalıkları için yenilenen garantiler karşılığında Transilvanlılar silahlı kuvvetleri üzerinde tam kontrolü Habsburglara devretti. Bu düzenlemenin siyasi sonuçları, ordunun yalnızca 6.000 etkin güce sahip olduğundan çok daha ağır bastı ancak kaybı ülkeyi özerkliğinden mahrum etti. 1690'daki üyeliğinden beri yeni prens II. Mihály Apafi, Viyana'da sanal bir mahkumiyet yaşadı. 1696'da çekildikten sonra ana vatani tamamen Habsburg monarşisine geçti. Macaristan'ın sınırlarından ve Habsburg topraklarından doğuya doğru Karpatlar'a kadar uzanan büyük bir istikrarsızlık kaynağı kaldırılmıştı.

Bu zafer, kısmen XIV. Louis'in Balkanlar'daki Habsburg kazanımlarındaki artan kaygısının neden olduğu Dokuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesiyle dengelendi. Kreistruppen'in ve diğer Almanların çoğunun geri çekilmesi emperyalisti 24.000 etkin güce indirgedi ve kuşkusuz Leopold'un fethini uzatmak için en iyi şansı yarattı. Ancak Osmanlı İmparatorluğundaki devam eden kaos sayesinde daha da ileriye gidilebilirdi. Yeni saha

komutanı Baden-Baden Margrav'ı Eylül 1689'da Sırbistan'da güneyi Niş (Nish) ele geçirmeye itti. Marshal Piccolomini daha sonra güneybatıya Bosna ve Arnavutluk'a ayrıldı, Baden ise kuzeybatı Bulgaristan'daki Vidin'i ele geçirdi. Piccolomini Sırp ve Arnavut Hristiyanlar tarafından memnuniyetle karşılandı ancak veba nedeniyle Üsküp'ten vazgeçmek zorunda kaldı. 9 Kasım'da, yerel liderlerle çarpıcı anlaşmalar yapma becerisine sahip, yetenekli bir müzakerecinin emperyalistlerini yenik duruma düşürdü. Ocak 1690'a gelindiğinde Kacanik'te 2.200 kişi kaybolduğunda emperyalist konum çökmeye başlamıştı ve Bosna'daki gücün neredeyse üçte birini ve şu anda çok azaltılmış ordunun büyük bir kısmını temsil ediyordu. Bu ivmeyi sürdürmek için Leopold, Balkan Hristiyanlarına ünlü beyanını, dinsel özgürlük ve onu kalıtsal yönetici olarak kabul etmeleri halinde ayrıcalıklarını korumalarını garanti etti. Yanıt hayal kırıklığı yarattı. Bulgar Katolikleri, Ciporvci'nin yüksellememesi sonucu katledildi ve 1689'da isyan eden Makedonlar da benzer bir kadere kavuştu. Boğulan Habsburg ilerlemesi başkalarının da aynı şeyi yapmalarını engellemiştir. Bu arada padişah ordusunun kontrolünü ele geçirdi ve Transilvanya'nın Thököly prensine bildirdi, Ağustos 1690'da o ülkeyi aşmak için 16.000 asker gönderdi. Baden'e karşı, 18.000 ile kuzeye döndü ve eylül ayına kadar Thököly'i mağlup etti. Pyrrhic bir zafer olduğunu kanıtladı. Onun yokluğunda Osmanlılar, Belgrad'ın Macar Ovası'na girişini koruyan Belgrad da dâhil olmak üzere alt Tuna boyunca tüm kasabaları yeniden ele geçirerek Sırbistan'ı 80.000 adamla işgal etti. Bu büyük şehrin hızlı kaybı, Tuna'nın güney bölgelerinden gelen bir mülteci dalgasını tetikleyen büyük bir stratejik ve psikolojik darbe oldu.

Şimdiye kadar Leopold'un batı müttefikleri, Avusturya'nın Balkanlar'da Ren üzerinde savaşı gerekli güçle kovuşturmak için çok derin bir şekilde karıştığı konusunda endişelenmişlerdi. Ancak Anglo-Hollanda sponsorluğundaki barış görüşmeleri 1691'de dağıldı çünkü her iki taraf da hala açık bir zafer kazanabileceklerine inanıyordu. Başarılı olmaya kararlı olan Leopold, III. William'ın Ren'deki korktuğu şeyi yaptı ve Ren'deki kuvvetinden beş buçuk alay dışında hepsini hatırlattı. Brandenburg ve Bavyera ile ek yardım almak için yeni anlaşmalar yapıldı ve Baden, 19 Ağustos 1691'de Slankamen'deki 120.000 kişilik Osmanlı ordusunu yenmek için ilerledi. Baden rakibine 7.000'den 20.000'e kadar asker kaybettirdi. Neredeyse dayanılmaz bir sıcaklıkta savaşma eylemi her iki taraf için de zordu. Yıl sonunda, Baden'in ordusu sadece 14.000 etkin güce düşmüştü, ancak zafer Macar cephesini stabilize etti ve Transilvania'daki emperyal toparlanmayı sağladı.

Yeterli güçler olmadan Baden hattı tutmaktan biraz daha fazlasını yapabilirdi ve kısa süre sonra Fransızlara karşı benzer bir tutma operasyonu için Ren'e transfer edildi. Bu çıkmaz Balkanlar'da 1692-1696'da daha fazla Alman yardımcısının gelmesiyle devam etti. Belgrad (1693), Peterwardein (1694) ve Timisoara (1696) alma girişimleri başarısızlıkla sonuçlanırken Türkler izole edilmiş emperyal müfrezeler üzerinde küçük yenilgiler vermeye devam etti. Komutanlar aksiliklerden defalarca suçlanmış olsalar da asıl sorun yetersiz insan gücü idi.

Fransa ile barış ihtimali durumu değiştirdi ve büyük bir atılım şansı verdi. Leopold sadece Avusturyalı kuvvetleri batıdan yeniden konuşlandırmakla kalmadı aynı zamanda diğer prensler de daha önce III. William tarafından işe alınan askerlere yardım etmek için atıldılar. Bu, yeni komutan Prens Eugene'e yaklaşık 80.000 kişilik bir güç verdi. 1688-1696 seferlerinde olduğu gibi ordu üç gruba ayrıldı. İki birlik Macaristan'ın batı ve güney kesimlerini kaplarken üçüncüsü Transilvanya'yı korudu. İki Macar cesedini kullanan Eugene, Belgrad'ın hemen kuzeyindeki Drava'nın alt kısımlarını kapsayan büyük bir Türk kalesi olan Peterwardein'e karşı hareket etti. Yeni padişahın (II. Mustafa-1695-1703) kişisel komutası altında 100.000 Türk onu kuzeye çevirmek için harekete geçti. Eugene, 11 Eylül 1697'de onlarla Zenta'da buluşmak için döndü ve Tisza (Theiss) nehrini geçerken onları yendi. Padişah kaçmış olmasına rağmen 30.000

askeri öldü, birçoğu nehirde boğuldu ve Yeniçeriler hiçbir zaman tam olarak iyileşemeyecekleri bir darbeye maruz kaldılar. Avusturyalılar sadece 428 subayı ve erkeği kaybetti.

Bu kez Leopold akıllıca barışı kabul etti. Batıda savaşın sona ermesi Anglo-Hollandalı desteğe bir son vermişti ve yaklaşmakta olan İspanyol krizinin farkında olan imparator, Balkanlar'da Rus nüfuzunun artmasıyla da ilgileniyordu. Öfkelenmiş olan iki alayın sakin bir tavır sergilediklerinden ve diğerlerinin kötü durumda olmalarından dolayı ordusunun savaşacak durumda olmadığı anlaşılmıştı. Uzun müzakerelerin ardından sultan, 26 Ocak 1699'da Karlowitz'de (Sremski Karlovici) şartlar üzerinde anlaştı ve ilk kez kalıcı sınır ilkesini kabul etti.

Türkler Timisoara ve Belgrad'ı elinde tutular da Habsburg'un Transilvanya'ya ve Macaristan'ın geri kalanına sahip olduğunu doğruladılar. Bu fetihler, Habsburg monarşisini dönüştürdü, topraklarını yüzde 60 oranında artırdı ve ağırlık merkezini V. Charles'tan bu yana ilk kez Kutsal Roma'nın dışına attı.

Savaş, batıda bilinmeyen bir vahşet seviyesi ile karakterize edilmişti. Başka yerlerden farklı olarak Balkan kalelerinin komutanları, duvarlar ihlal edildikten sonra nadiren teslim oldular ve rakiplerini içeri girmeye zorladılar. Generaller, kaçınılmaz ağır kayıplardan öfkelenen ve yabancı düşmanlığı ve dini nefretle sarhoş olan erkeklerinin kontrolünü hızla kaybetti. Johann Dietz'in Buda'nın 1686'da ele geçirilmesinden sonraki sahnelerin görgü tanığı açıklaması, Otuz Yıl Savaşı sırasında Grimmelshausen'in kurgusal vahşet hesabında ortaya çıkan her şeyi geride bırakıyor: "Annenin karnındaki çocuk bile korunmadı... Bir ya da iki yaşındaki çıplak bebeklerin üzerlerine tükürülmüştü ve şehir surlarının üzerinden atıldılar! Yapılanlar beni şaşırttı ve insanlığın kendisini canavarlardan çok daha acımasız gösterdiğini görmek beni şoka uğrattı." Slankamen ve Zenta'daki emperyal zaferler mağlup rakiplerinin katliamları ile sonuçlandı ve daha sonra Peterwardein'in (1716) nişanlanmasında sadece 20 Türk canlı kaldı. Çoğu zaman bu eylemler Osmanlı vahşeti için misilleme olarak alındı ancak bu kısır şiddet sarmalını kimin başlattığını tahmin etmek anlamsız. Alman birlikleri sık sık içki ile güçlendirilerek savaşa girerken rakipleri hafif uyuşturucu kullandılar. Türk askerlerine geleneksel olarak bölgeden geri getirilen her kâfir kafası için altın para verildi, bu da cesetleri yok etmeleri ve mahkumları başlarını kesmeleri için cesaretlendirdi. Geri çekilen Türkler, 1664'te St Gotthard'daki düşmüş ve yaralı 200 yoldaşının başlarını keserlerken Hanoverian birlikleri çaresizce seyretti.

Savaşlar uzadıkça insanlık dışı düzeyi artmış gibi görünmektedir, bu da savaşa katılanların İkinci Dünya Savaşı'nın doğu cephesindeki askerler arasında tanıklık edilen aynı artımlı vahşeti yaşadıklarını göstermektedir. Hanoverians tarafından St Gotthard'da, bir çift Türk su ısıtıcısı insan derisi ile kaplanmak üzere ele geçirildi. Buda'nın başarısız bir sorti sonrasında tuzağa düşürülen Türk askerleri katledildi ve çoğu öldürüldü, yağlar kavruldu ve erkek bireyler kesildi ve büyük çuvallarda kurutularak mumya olarak hazırlanmak üzere saklandı. Vahşet kasıtlı olarak düşman bir rakibi korkutmak için psikolojik bir silah olarak kullanıldı. Prens Eugene, Zenta'dan sonra Türk Bosna'yı işgal ettiğinde, Fransızların Rheinland'da yaptıklarından çok daha kötü bir yıkım izi bıraktı. Saraybosna'yı yaktıktan sonra, geri çekilme çizgisi boyunca tüm Türk yerleşimlerini yok etti, kadınları ve çocukları köle olarak kullanmaya başladı.

Nüfusun şiddetli yer değiştirmesi çatışmanın en önemli özelliği haline gelmişti. 1690'da Sırbistan'daki emperyal çöküşün ardından 200.000 Ortodoks Hristiyan, Osmanlı birliklerinden kaçmak için Habsburg topraklarına kaçtı. 1699'da 130.000 Slav ve Hırvat Müslüman, ilerleyen emperyalistler tarafından Osmanlı Bosnası'na sürülmüştü. Bu olayları, eski Yugoslavya'daki son savaş karakterize eden "etnik temizlik" in daha eski bir versiyonu olarak görmek kolay

olurdu, ancak benzer vahşeti paylaşırsalar da sahte-tarihsel milliyetçi gerekçeden yoksundular ve genellikle çeşitli servetlerden savaş alanında türetiltiler. On dokuzuncu yüzyıl kurtuluş hareketlerinin kökenlerini daha önceki Türk savaşlarına kadar izlemek kesinlikle mümkün değildir çünkü çeşitli grupların hepsi tarihi “anavatanlar” iddia etseler de hiç kimse kesin sınırları tanımlayamadı. Ulusal kimlikten ziyade bölgesel özerklik ve dini yakınlık, yerel halkın işgalci ordulara verdiği tepkinin arkasındaki önemli etkenlerdendir. 1683'te Aşağı Avusturya'ya baskın düzenleyen Türkler, çoğunlukla kadın ve çocuklar olmak üzere 81.200 kişiyi fidye veya köle olarak sattılar ve değeri olmayan 30.000 esir daha öldürdüler. Macaristan'ın fethinde ilerleyen Habsburg birlikleri, küçük köylüleri tahrip ederek yerel köylüleri gittikçe tahliye etti. Hayvanları ile birlikte Habsburg kontrollü bölgelere sürülerek izole edilmiş rakipleri açken Habsburg garnizonları beslendi. Türk savaş esirleri Viyana, Münih ve diğer büyük şehirlerde sur ve inşaat projeleri için köle işçi olarak Almanya'ya geri götürüldü.

Bu tutsakların bazıları nihayetinde Alman toplumuna entegre oldu ve bu da Türk savaşının kültürel öneminin savaş alanındaki vahşetin ötesine geçtiğini gösteriyor. 1686'da Buda'nın Brandenburg komutanı General Schöning, daha sonra Hristiyanlığa dönerek “seçkin evlilikler” yapan “dünyanın en güzel kadınlarından ikisi” ile yola çıktı. Başka bir esir olan Fatima, Sakson Hükümdar Friedrich August'un sevgili oldu ve sonra soylu kabul edildi. Oğlu Friedrich August Kont Rutowski, 1745-1763'te Sakson ordusuna komuta etti. Hristiyanlığa geçen yirmi sekiz Türk daha sonra Württemberg'e yerleşti ve bu tür vakalar muhtemelen nadir değildi. Türk modası Avusturya'da anlaşılır bir şekilde popüler olmasa da diğer Almanlar Osmanlılar tarafından hem büyüldü hem de dehşete kapıldı. Saksonlar, 1683'te Viyana'da halka açık bir şekilde sergilenen beş çadır ve on bir topunu Dresden'de halka açtı. Hükümdar ayrıca yakında ölen bir fil tuttu ve yakalanan develeri kullanarak bir damızlık çiftliği kurmaya çalıştı ancak başaramadı. 1699 ve 1729-1731 yıllarında Türk tarzı uniformalar içinde görkemli bir “Jamissary corps” orduya bağlandı. On sekizinci yüzyıl Prusya topçuları da içlerinde Yeniçeri tarzında giyinmiş müzisyenler bulundurulurken 1783'te Amerika'dan dönen askerlerin Kutsal Roma'ya geri getirilmesinden çok önce Alman koruma birimlerinde su ısıtıcısı ve trompetçi olarak siyah Afrikalı “Moors” arandı. Türklerin zil ve piriç enstrümanlarını daha fazla kullanmaları Almanya'da da taklit edildi. Bilimsel ve entelektüel ufuklar da genişletildi, örneğin Kur'an'ın yağmalanmış kopyaları Dresden'deki seçim kütüphanesine yerleştirilirken Habsburg ordusunda bir mühendis memuru olan Marsigli, yoldaşları Buda'yı yağmalarken Türk ve İbranice el yazmalarını aradı.

Tutumlardaki kademeli değişim Osmanlıların askeri muhalifler olarak gerilemesini gösteriyordu. 1664'te St Gotthard'da yenilmelerine rağmen Türkler iyi düzende geri çekildiler ve Montecuccoli zorlu güçlerine ikna olmuştu. Bununla birlikte, Kahlenberg'de ilk kez büyük bir angajmana yönlendirildiler ve Mohacs, Slankamen, Zenta ve Peterwardein ve Timisoara'daki daha sonraki savaşlarda benzer bir dağılma düşüşlerini teyit ediyor gibiydi. Yenilgiler ordunun maddi üssünü zayıflattı -sadece Kahlenberg'de 300'den fazla top kayboldu- ve 1715'e gelindiğinde yeni bir Osmanlı ordusunun ilerleyişi Hristiyan gözlemciler arasında kaygıya yol açtı. Türklere karşı daha fazla “haçlı seferi” için talep 1699'dan sonra yükseldi ancak 1730'larda gözlemlenir derecede azaldı ve 1740'lardan sonra belirgin bir şekilde düştü. Avusturya'nın son Türk Savaşı'na (1788-91) kadar, “Savaş Vergisi” oyununun yazarı Avusturyalıları ve Türkleri ortak bir insanlığın parçası olarak tasvir ederken Cossi Fan Tutti Arnavutların kıyafetlerini komik bir şekilde giydirdi.

Dokuz Yıl Savaşları, 1688–97

XIV. Louis'in, 1688'de Ren'i istila ederek Köln elektofisinde tartışmalı bir seçim yapma kararı, emperyal toparlanmanın istikrarını bozdu ve Leopold'un Türklerden elde ettiği kazanca mal oldu. Yeni saldırı, 1670'lerden beri Fransa'nın emperyal politikasının başarısızlığından dolayı gerçekleşti ve Louis'in Mazarin'in Alman işlerine karşı ihtiyatlı ve pragmatik yaklaşımından ne kadar ilerlediğini gösterdi. Fransa, Hollanda Savaşı sırasında sindirme politikası ve rüşvet uyguladı. Bununla birlikte Fransa geleneksel emperyal politika kategorilerine ne kadar az bağlı kalsa da özellikle Louis artık eski Roma ittifakı gibi emperyal anayasaya bağlı bir prensibin üyesi olmak istemediğinden, Alman müttefikleri bulmak daha zor hale geldi. Louis, giderek artan bir şekilde Kutsal Roma içerisinde Fransız vekilleri olarak hareket etmek için diplomasi, sübvansiyonlar ve zorlama yoluyla manipüle edilebilecek daha büyük silahlı prenslerle ilgileniyordu ve daha zayıf komşularını sadece daha geniş hedeflerinin çıkarlarına kurban edilebilecek piyonlar olarak görüyordu. Bu politika, özellikle 1684 yılına kadar daha büyük Alman mahkemelerinde Fransa'nın, Ren'deki tecavüzleri tolere ettiği için vaat edilen siyasi ödülleri asla vermeyeceği açık olduğundan verimsiz hale geldi. 1677'den bu yana savaş bakanı Louvois, "Almanların bundan böyle gerçek düşmanlar olarak görülmesi gerektiğine" inanmasına rağmen hem o hem de kraliyet ustası politikalarının prensip görüşü üzerindeki etkisini takdir edemedi.

Louis, özellikle 1686'da Buda'nın ele geçirilmesinden sonra Macaristan'ın Leopold'un fetihleri ölçüsünde Frances Barriere de lest ya da Orta Avrupa'da Habsburg gücünün doğu karşı ağırlığı olarak Osmanlıları ortadan kaldıracak korkusuyla endişe yarattı. Augsburg Birliği'nin oluşumu, Leopold'un Kutsal Roma üzerindeki artan tutumunu doğruladı gibi görünüyordu ve 1687-1688 döneminde Fransızların önemli prensleri kazanma çabalarını yoğunlaştırdı. İlkel emellere yönelik diplomatik ve mali hırsların yenilenmesine rağmen Bavyera, Brandenburg, Hannover, Württemberg ve başka yerlerdeki müzakereler sağlam bir destek sağlayamadı. Louis, bölgelerinin çeşitli potansiyel müttefiklerini mahrum bırakan Réunions'ın uyandırdığı kızgınlığı hafife almaya devam etti. Louis'in 1685'te Palas'ın Neuburg mirasına Fransız müdahalesiyle Réunions'ı kalıcı olarak tanımayı zorlamak için kardeşinin Alman eşi adına seçmene hak iddia ettiğinde kötü niyet arttı. Fransız Protestanlar için hoşgörüyü sona erdiren Nantes Fermanının iptali, Almanya'daki ortak dindarlarını kızdırdı ve Brandenburg'un Fransa'dan yabancılaşmasına ve sonrasında Hollanda ile ittifakına ve Avusturya ile yakınlaşmasına katkıda bulundu. Bu arada, 1684'ten sonra Réunion tarzı politikalarını sürdüren, Holstein-Gottorp'u reddeden ve 1686'da Hamburg'a kısa süreli saldıran Danimarka'ya verilen Fransız desteği, Louis'in Hanoverian seçim hedeflerine verdiği desteğe rağmen Guelph dükleriyle sağlam bir anlayışı engelledi.

Bununla birlikte Fransızların yanlış hesapları, Roma içinde güvenilir bir Habsburg karşıtı bloğun oluşturulması için desteği gerekli olan Wittelsbachs durumunda en ciddi sonuçlara sebep oldu. Haziran 1688'de Max Emanuel'in kardeşi Max Heinrich Köln'ün Max Heinrich'ini başarılı kılmak yerine Louis, Fransız politikasına önceki desteği daha fazla bağlılık gösterdiği Wilhelm von Fürstenberg'i tercih etti. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde Fransa'nın güney Almanya'daki olası Bavyera ilhaklarına göz yumma teklifleri, özellikle Leopold'un Wittelsbach adayına desteğini verdiği için sağır kulaklara düştü. Sonra başka bir üretken Fransız politikasının sonucu olduğunu kanıtladı. Louis'in dini otoritesine meydan okumasıyla öfkeli olan IX. Papa Innocent, gerekli çoğunluğu sağlamada başarısız olmasına rağmen Joseph Clemens'in seçimini onayladı.

Louis, bu aksilikleri gidermek için şiddete başvurdu. Ren'de sınırlı bir grevin Macaristan'daki Türk kararını sertleştireceğini ve Almanları Köln ve Réunions'a olan taleplerine yol açmaları için korkutacağını hesapladı. 24 Eylül 1688'de sınırdan geçen Fransız birlikleri, Philippsburg, Mainz ve diğer önemli müstahkem noktaları alarak Köln ve Pfalz'ı hızla ele geçirdi. Bununla birlikte Köln kentini ele geçiremediler. Diğer başarılar sadece altta yatan zayıflıklarını maskeleydi. 1685'ten bu yana Fransız askeri hazırlıkları, Réunions'a eklenmiş bölgelerdeki takviye noktalarına odaklanarak öncelikle savunma amaçlıydı ve ordu, uzun süreli bir saldırı savaşı için engellendi. Örneğin, Fransızlar bu silahların Alman ordularında yaygın olarak kullanılmasından çok sonra 1697'ye kadar soket süngü ve çakmaktaşı silahı benimsemeyen teknolojik ve örgütsel avantajlarını kaybediyorlardı. Vauban, askerlerin artık 1670'lerin başlarındaki disiplin ve dayanıklılıktan daha düşük olduğuna inanıyor ve ordunun kışın etkili bir şekilde çalışma yeteneğinden şüphe ediyordu. Daha o zamandan Aralık 1688'de yüksek komuta, yakın zamanda aldığı alanın çoğunu tutamayacağını hissetti, seferberlik ise mücadele eden bir ekonomiyi zorladı. Louis'i Almanların taleplerini kabul etmeye zorlama arzusuyla birleşince, bu endişeler 1689'un başlarında 15.000km² Palatine ve Rhineland bölgesini kapsayan yenilenmiş bir sistematik yıkım politikasına yol açtı. 1673-1677 yıllarında yaşanan şiddet düzeyi aşıldı, Louvois asıllarının sakinlerini öldürmek istese bile Alman köylerini yakma emirlerini yerine getirmeleri konusunda ısrar etti. 1688'in sonuna kadar saha komutanları bu taktiklerin bilgeliğinden şüphe ediyordu ve Vauban kralın niyetlerini açıklamak için daha insani terimler kullanmaya çağırdı. Büyüyen Fransız disiplinsizliği, iyi davranışı garanti etmesi gereken katkı paylarını ödemeye yönelik teşviki kaldırdı ve yerel sakinler yalın müfrezelere saldıran köylü gerillalardan kaçtı ya da onlara katıldı. Şubat 1689'a kadar Fransız baskın partileri artık Alman karakollarının bir kordonuna nüfuz edemedi ve generalleri, yalıtılmış binaları yakmak için gizli ajanlara güvenmek zorunda kaldı. Bonn'daki Furstenberg hükümeti, şarap mahzenini masraflarını ödemek için bile satan Fransızların bir kuklası olarak kalırken diğer prensler saraylarına topçu ateşini yönlendirmek gibi açık bir zorlamaya rağmen gözdağı vermeyi reddetti. Fransızların Mayıs ayında Alman karşı saldırısından önce geri çekilmesiyle yıkımın yoğunlaşması, politikanın yararsızlığını pekiştirdi.

Fransız birlikleri Eylül 1688'de Ren'e girdiğinde, Alman ordularının çoğu hala 800 km doğuydu. Kuzey Almanlar zaten bir Habsburg fetih savaşı ile olan olaylardan kopmuş olsa da çoğu kolektif güvenliğe yardım etmek için daha iyi bir yere sahip değildi, Orange'ın William'ı İngiltere'yi işgal ederken birliklerinin bir kısmını Hollanda Cumhuriyeti'ni kapsayacak şekilde tahsis etti. Leopold, tehdit altındaki bölgelere ulaşabilecek askere neredeyse hiç sahip değilken isabetli Palatine ordusunun tamamen çökmesi, Renlilerin kendilerini savunma yeteneğine olan güvenlerini pek etkilemedi. Durum 1670'lerin başlarına geri döndü. Sadece Leopold ve daha küçük bölgeler hala mevcut güçleri olanların yardımına daha da bağımlıydı. Saksonya, Brandenburg ve Hanover, yerel sakinlerin pahasına Alt ve Orta Ren Nehri'ni savunmak için Ekim 1688'de Magdeburg Konseri olarak bilinen gizli bir düzenlemede birleşti. Fransız ilerlemesini sağlamak için geldiklerinde kurtarıcılar olarak karşılanmasına rağmen kuzey Almanlar, Ocak 1689'da Kreistruppen'in Macaristan'dan geri dönmesine rağmen özellikle güney Almanlardan da ödeme talep etmeye başladıkları için kısa süre sonra tepki gördüler.

Leopold, yeni güvenlik sisteminin parçalanmasını ve onunla liderliğini önlemek için hızlı bir şekilde hareket etti. Waldeck ve 11 Aralık 1688'deki Meclis tartışmalarında daha az prens tarafından desteklenen Leopold, atanan tüm kütüklerin ve katkıların merkezi olarak koordine edilmesi ilkesini oluşturdu. Bunu 3 Nisan 1689'da Fransa'ya karşı resmi bir kraliyet savaşı takip etti. Devam eden eyalet seferberliğini ve tam bir Kutsal Roma İmparatorluk Ordusu'na dönüşmesini onayladı. Bununla birlikte görevleri denetlemek için seçilen adam

General Caraffa'nın, ünlü Eperjes Bloodbath'tan sonra Macaristan'daki görevinden geri çağırılması neredeyse hiç ilham verici değildi. Düzenlemeler, her halükârda, 1689 baharından sonra savaşın tırmanmasıyla iptal edildi.

Orange William'ın 1688'in sonunda İngiltere'yi beklenmedik şekilde hızlıca fethetmesi, Louis'i Ren'deki sınırlı operasyonlarını İspanyol Hollandası ve Hollanda Cumhuriyeti'ne tam ölçekli bir saldırıya genişletmeye zorladı. İkisi de Alman yardımcıları ile güçlerini artırarak karşılık verdi. William 1690'da Boyne Savaşı'nda İrlanda'da II. James'i yenmek için Danimarkalı birlikleri getirdi. Fransız karşıtı Büyük İttifak 1689'da kuruldu. Louis'in zayıf savunulan Milano Dükalığına saldırarak İspanya'ya vurma girişimi, Haziran 1690'da Savoy'un İtalyan müttefiki Duke Victor Amadeus'un Büyük İttifak'a kaçmasıyla başarısız oldu. Böylece üçüncü yılın sonunda çatışma, aşağı ülkelerdeki ağır savaşlar ve Ren, kuzey İtalya ve Pireneler boyunca ikincil cephelerle Hollanda Savaşı'nın genişletilmiş bir versiyonuna benziyordu.

Fransa, ordusunu 340.000'i tamamen etkin olan, 420.000 sayıya çıkararak eşi görülmemiş büyük bir çaba gösterdi. Bunun sonucunda ortaya çıkan kaynak sapması donanmayı tüketti ve denizlerin komutasını İngiliz-Hollanda filosuna bıraktı ama Louis'e karada sayısal üstünlük verdi. Kuvvetlerinin genişlemesi, rakiplerini de benzer şekilde yapmaya zorladı, William İngiliz ordusunun büyüklüğünü 1695'e kadar ikiye katlayarak 63.000'e yükseltti. Bunlardan sadece 20.000-40.000'i yine 1695'e kadar gücünü 63.000'e yükselten Hollandalıları desteklemek için kıtaya gönderilebilirdi. İngiliz-Hollandalıların büyük bölümü, Fransızların Flanders'daki ana çabalarıyla yüzleşmek için Meuse Nehri'nin (Maas) batısında konuşlandırıldı ve diğer alanların savunmasını William'ın müttefiklerine bıraktı. İspanya, Hollanda, Milano ve Pireneler arasında yayılmış 30.000 askeri zorlukla toplayabiliyordu. Savoy'un ittifaka girişi, İtalya'nın kuzeyinde 8.670 güç daha eklerken Danimarka ve İsveç'ten daha fazla birlik elde edildi ancak kolektif toplam hala Fransa'nın yarısından daha azdı ve bu da Alman katılımını hayati derecede önemli kılıyordu.

William, 1688'de İngiltere'ye gitmeden önce yapılan sözleşmeleri yenileyerek kuzey Alman silahlı prenslerinin hizmetlerini hızla güvence altına aldı. Zaten yaklaşık 15.000 Brandenburg, Celle, Wolfenbüttel, Hessen-Kassel ve Gotha birlikleri 1690 yılına kadar Meuse'nin batısında hizmet ediyordu. Beş yıl sonra, Hanover, Meiningen, Köln ve Münster'den takviye ve ek koşulların gelmesiyle 36.000'in üzerine çıktı. Ardından 1696'da 2.130 Holsteiner daha geldi. Brandenburg, düzensiz İspanyol yardımları ve yerel olarak alınan katkılar karşılığında Meuse ve Rhine arasında Lüksemburg birliğine 21.000 adam sağladı. Fazladan 2.800 Brandenburglu, Bavyera grubu ile birlikte 1694 yılına kadar Savoy'a yardım ederken geri kalan 8.000-10.000 Bavyeralı da 1689'da Macaristan'dan döndü ve Yukarı Ren'deki kısa hizmetlerinin ardından 1692'de Lüksemburg birliğine transfer oldu. Max Emanuel, kardeşi Joseph Clemens'i 1689'da Fransız adaylığı üzerine zafer kazandıktan sonra Köln ordusunu yeniden inşa etmek için başka birliklere ödünç verdi. Palatine ordusu da 1690'dan 1696'ya kadar 16.000'e yükseldi. Mainz'den 3.000-4.000, Hessen-Kassel'den 6.000-7.000, Hessen-Darmstadt'tan 1.600 ve Koblenz ve Ehrenbreitstein'dan yaklaşık 2.000 asker Trier garnizon birliği ile birlikte Orta Ren Nehri'ni elinde tuttu. Yukarı Ren Nehri savunması, Swabia, Franconia, Yukarı Ren ve Bavyera tarafından sağlanan Kreistruppen'e düştü. 1689'da 20.000'in altında olan bu rakamlar, Brandenburg tarafından sağlanan 3.000'den fazla güç de dâhil olunca 1695'te 41.300'e yükselmişti. Pfalz ve Münster, Vestfalya adına Köln şehrini elinde tutacaklardı. Batıda konuşlanmış yaklaşık 140.000 Alman askeri vererek Saksonya tarafından 1695'e kadar periyodik olarak 10.000-12.000 asker daha gönderildi. Yardımcı askerlerin sayısının 1690'da tüm zamanların en düşük seviyesi olan 2.500'den 1695'ten sonra 14.000'in

üzerine çıktığı Macaristan'da daha fazla asker savaşıyordu. O zamana kadar Leopold'un kendi ordusu 93.000'in üzerine çıktı ve bunların en az üçte ikisi tutarlı bir şekilde doğuya yerleştirildi (Tablo 3.3-3.5). Ek Alman alayları, batıda Danimarka, Hollanda ve İspanyol ordularının ve doğuda Venedik ordusunun ayrılmaz unsurları olarak hizmet ederken daha fazla güvenlik sağlamak için topraklarda, özellikle kuzeyde olmak üzere yaklaşık 10.000-20.000 asker kaldı.

Alman katılımı, Leopold'u 1689 Mayıs'ından başlayarak Avusturya'nın William'ın Büyük İttifakı'na resmi girişiyle başlayarak savaş yönetimini değiştirmeye zorladı. Leopold, daha önce Fransız karşıtı koalisyonu destekleyen 4 Ağustos 1672 tarihli Lahey İttifakı'nda İspanya ve Hollanda ile iş birliği yapmıştı ancak mevcut gruplaşmaya katılımı çok daha önemliydi. İlk birleşme Leopold için çok az şey yapabilirken İngiliz üyeliği ile güçlendirilen yeni grup daha fazla yardımcı oldu. En önemlisi Leopold'un, Carlos'un miras konusundaki iddiasını desteklemek için şu anki çatışmaya rağmen batıdaki endişelerini hafifleten gizli Anglo-Hollandalı girişiminde bulunmasıydı. Üyelik ayrıca, başlangıçta Flanders'a yardımcı olmalarına rağmen katılma iznini reddeden kuzey prenslerinin üstesinden gelmesini sağladı, Kutsal Roma da bir bütün olarak resmi savaş ilanına rağmen dışlandı. Bununla birlikte uzun vadede imparatorun pozisyonu, şimdi bir koalisyonun savaştığı bir savaşa bağlı olduğu ve operasyonlarını planlarken İngiliz ve Hollandalı endişeleri dikkate almak zorunda kaldığı için daha karmaşık hale geldi. William'ın batıdaki taahhütlerini ihmal ettiğinden şüphelendiği için Macaristan'daki kampanyalarına devam etme kararlılığı özel sorunlara neden olurken Leopold Türklerle daha az barış yapmak için baskıya karşı çıktı. Bu arada, Alman yardımcılarının Flanders ve Lüksemburg'daki savaşa verdiği önem, İngiliz-Hollanda'nın emperyal politikaya ilgisini artırdı ve geleneksel olarak Habsburg'un koruduğu alanlarda artan müdahaleye neden oldu. Bu da William'ın Arşidük Joseph'in 1690'da Romalıların kralı olarak seçmesinde olduğu gibi, Habsburg'un vekaletini güvence altına almasında yardımcı olabilirdi. Bununla birlikte William'ın prenslere olan yükümlülükleri onu, ittifakın resmi üyeliği yoluyla daha büyük bir uluslararası profil arzusunda olduğu gibi Kutsal Roma ve dışındaki hanedan hırslarını desteklemeye yöneltti.

Tablo 3.3 1695'teki Büyük İttifak Kuvvetleri

State	Army
Britain	63,000
Dutch Republic	63,000
Spain	30,000
Savoy	9,000
Swedish auxiliaries	9,700
Danish auxiliaries	7,540
German auxiliaries (Flanders)	36,100
German auxiliaries (Hungary)	14,000
Brandenburg	21,000
Brandenburg (with Savoy)	2,800
Bavaria	10,000
Saxony	12,000
Palatinate	10,000
Mainz	4,000
Armed Rhineland territories	10,100
Kreistruppen	41,300
Austria	93,000
Total	436,540
Against France	362,540
Against the Turks	74,000

Kaynak: Not 34 olarak. Alman birliklerinin daha ayrıntılı dökümü Tablo 3.4 ve 3.5'te verilmiştir.

Stratejik planlama Lahey, Viyana ve Alman mahkemelerinde önümüzdeki kış için eylemleri koordine etmede daha önemli ve uzun süren müzakereleri içeriyordu. Ordusu olan prenslerin emperyal kolektif güvenlik içindeki ikili rolü ve Büyük İttifak'ın yardımcıları olarak bunları genellikle karşılayabileceklerinden daha fazla birlik sağlama yükümlülüğü altına sokan konular karmaşıktı. Çoğu, Ren'in savunmasında aktif bir rol oynamaya ve Strazburg'un ve Réunions'a kaybedilen diğer alanların başarılı bir şekilde yeniden ele alınmasını sağlayacak ihtişamı paylaşmaya hevesli olsa da hiç kimse birlikleri yalnızca emperyal komutaya emanet etmeye hazır değildi. Max Emanuel, Brandenburg'dan III. Frederick, Hannover'dan Ernst August, Saksonya'dan III. Johann Georg ve Hessen-Kassel'den Landgrave Carl gibi adamlar kendi başına bağımsız bir komuta istediler ancak Leopold ve William, herhangi bir nihai barışta birisi komutayı ele geçirince uygun siyasi taviz beklentilerini arttırabileceğinden, bunu yaptırmaya hazır degillerdi.

Tablo 3.4 İngiliz-Hollanda hizmetinde Alman destek kuvvetleri 1688–1697

Territory	Initial treaty	Partner	1688	1689	1690	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697
Hessen-Kassel	10 July 1688	Dutch Rep.	2,442	2,442	2,442	2,442	2,442	3,834	4,670 ¹	4,760	4,670	4,670
Württemberg	2 Aug 1688	Dutch Rep.	1,296 ²									
Brandenburg	18 Aug 1688	Dutch Rep.	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000
Wolfenbüttel	18 Aug 1688	Dutch Rep.	1,388	1,388	1,404	1,404	3,023	3,063	5,391	5,091	5,091	5,091
Wolfenbüttel	19 Jan 1690	England			1,604	1,604 ³						
Celle	18 Aug 1688	Dutch Rep.	2,720	2,720	2,944	6,511 ⁴	6,511	6,793	6,793	6,793	6,793	6,793
Gotha	15 May 1689	Dutch Rep.	425	425	425	425	425	425	425	425	425	425
Gotha	21 Jan 1691	England				1,600 ⁵						
Hanover	26 June 1692	Dutch Rep. and England					7,949	7,949	7,349	7,949	7,349	7,949
Cologne	29 Sept 1693	Dutch Rep.						456	456	456	456	456
Saxony	23 Oct 1693	Dutch Rep.						396 ⁶	396	396	396	396
Meringen	2 Dec 1693	Dutch Rep.							348	348	348	348
Münster	18 May 1695	Dutch Rep., England and Leopold I								4,000 ⁷	4,000	4,000
Holstein- Gottorp	14 May 1696	England									2,130	2,130
Total			14,271	12,975	14,819	19,986	26,350	27,484	32,128	36,128	38,258	38,258

Tablo 3.5 birlikler, 1689–97

Kreis	1689	1690	1691	1692	1693	1694	1695	1696	1697
Electoral Rhine ¹									
Upper Rhine ²	4,720	4,720	4,720	4,720	4,720	8,000	8,000	8,000	
Westphalia ³	2,400	2,400	3,075	3,075	3,075	3,075	3,075	3,075	3,075
Upper Saxony	2,648	2,648	2,648	2,648	2,648	2,648	2,648	2,648	2,648
Lower Saxony ⁴	7,754	1,112		2,310	2,310	1,755	3,794	1,810	2,584
Swabia	4,000	4,000	5,500	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
Franconia	7,023	7,023	9,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
Bavaria	1,450	1,450	1,450	1,220	1,220	1,220	1,220	1,220	1,220
Total	29,995	23,353	26,393	37,973	37,973	40,698	42,737	40,753	33,527

Sorun 1689'da Reichsarmee ve ilgili güçleri Lorraineli Dük V. Charles'a emanet edilerek geçici olarak çözüldü. 18 Nisan 1690'daki ölümü, konuyu yeniden açtı ve III. Frederick'i, Bavyera veya Sakson komutası altında hizmet etmesini önlemek için tüm saha ordusunu Meuse-Rhine bölgesine yönlendirmeye teşvik etti. Sorunlar sadece William, Leopold'u 1693'te Baden-Baden'den Margrave Ludwig Wilhelm'i Macaristan'dan Ren'e transfer etmeye ikna ettiğinde çözüldü. Doğudaki son zaferleri nedeniyle zaten “Türk Louis” (Türkenlouis) olarak ünlenmişti ve silahlı prensler ve güçlerine emrettiği kolektif silahlı birlikler arasında büyük saygı gördü.

Komuta üzerindeki bölünmeler, müttefiklerin farklı çıkarlarından dolayı daha da kötüleşti. Hem kral hem de devletin sahibi olmasına rağmen William hükümeti hem parlamento hem de devlet generalleri tarafından kısıtlandığı için İngiliz-Hollanda politikası üzerinde münhasır kontrolden uzak kaldı. Başlangıçta ittifakın baskın ortağı olan Hollanda'nın, Cumhuriyet'in savaş baskılarıyla iyi başa çıkamamasından sonra 1690'ların ortalarında İngilizlerin yolu açıldı. Her ikisi de esas olarak denizcilik güçleriydi ve Louis'in yayılmacı politikalarıyla ilgili endişeleri paylaşıyorlardı. İngilizler Kanal sahili ve potansiyel bir Jacobite restorasyonu ile daha çok uğraşıyorlardı. Ancak Leopold ve prenslerle Anglo-Hollandalı müzakerelerde gecikme yarattılar ve hem Londra hem de Lahey politikayı uyumlu hale getirmek için mücadele ettiler.

Bu arada Leopold, *Réunions*'ı geri alma konusundaki gerçek taahhüdüne rağmen Macaristan'ın fethine öncelik vermeye devam etti. Askerler Ren'e büyük bir katkı sağlamadılar ve Kreistruppen'e ve ordusu olan prensleri yedeklemek için ikna edeceği adamlara güvenmek zorunda kaldı. Bu takviyelere geç kalındı çünkü prensler hem Anglo-Hollandalıların kaçını Flanders'da istediklerini hem de Leopold'un Ren'de vermek için hangi kütükleri hazırlayacaklarını kestirene kadar zaman geçti. Bir şey olursa Leopold'un 4 Haziran 1690 tarihli bir antlaşma ile Savoy'a yardım etmek için 6.000 güç sağlamak zorunda olduğu kuzey İtalya'da

işler daha kötüydü. Brandenburgers ve Bavyeralılarla birlikte 1691 yılına kadar bölgede yaklaşık 30.000 Alman, İspanyol ve Savoyard askeri vardı ve üç yıl sonra bu sayı 40.000'e yükseldi.

Bavyera'nın bu bölgeye katılımı, Leopold'un diğer sorunlarının bir göstergesiydi. Ana Alman müttefiki olan Max Emanuel, Avusturyalı karısından uzaklaştıkça İspanyol mirasının bir payı için Madrid'de artan bir endişe yaratıyordu. 12 Nisan 1691'de Büyük İttifak'a kabul edilmesi özellikle endişe vericiydi çünkü bu tasarısı olası Anglo-Hollanda onayının göstergesiydi. Daha da kötüsü, hükümdar 12 Aralık'ta İspanyol Hollanda valisi olarak atanmasının ardından ordusunun büyük kısmını Lüksemburg'a aktardı. 1693'te Fransızlara Katalonya'ya yapılan saldırının ardından Alman rakipler İspanya'daki kredilerini artırmak için oraya asker göndermeyi düşündüler. 1695'te Leopold'un Madrid'deki Arşidük Charles'ın şansını artırmak için üç alay gönderdiğini duyan Max Emanuel, Bavyeralı bir alayı Katalonya'ya transfer etti.

Bu tür problemlerden dolayı müttefikler genellikle rakiplerinin neler yapabileceği konusunda çok az düşünerek strateji geliştirdi. Eş zamanlı saldırılar için ayrıntılı planlar, önemli koşulların geç gelmesiyle veya Dauphin'in 1690'da Yukarı Ren'i geçtiği ve Alsace'ye saldırmak için toplanan güçlerin üstesinden geldiği gibi beklenmedik Fransız saldırıları tarafından sık sık yıkıldı. Müttefikler, diğer ortakların mutabakatı olmadan yapılan soylu hedefler veya ikili anlaşmalar uyarınca bir bölgeden diğerine taşındıkça müttefik cephesinde ciddi boşluklar açıldı. Saksonlar, Leopold'un atamalarının yapılmamasını protesto etmek için defalarca Ren cephesinden çekildiler. 1692'deki çekilmeleri, Württemberg ve Swabia'ya baskın düzenleyen Fransızlar tarafından değerlendirildi ve bir sonraki yıla ciddi zarar verdi. Louis, ittifakı bozmak ve olumlu bir barış sağlamaya yardımcı olmak için tarafsız bir "Üçüncü İttifak" kurmak için doğrudan Hanover, Münster, Gotha, Saksonya, İsveç ve Danimarka ile müzakere ederek bu durumdan daha fazla avantaj sağladı. Leonsold ve William, Münster'in Hanover'i takip edip 1691'de katılımını kestiğinden ve planlarını bozarak Fransızların derebeylikte bir saldırı başlatmasına izin verdiğinden dolayı büyük bir endişe duydular. Münster'in müttefik kış mahalline yakın konumlarından yararlanan bu ikisi eylül ayında piskoposun gözünü korkutmak üzere güçlerini birleştirmeyi planladılar. Demperyal diplomatların Dük Ernst August'ı gizli Fransız ittifakından ayırma başarısı sayesinde silahlı müdahaleye gerek kalmadı. Aslında Dük, özellikle İsveç'in 1675'te olduğu gibi müdahale edemeyeceği açıkça anlaşıldığı için Fransa ile hiçbir zaman açıkça müttefik olmayı amaçlamamıştı. Bunun yerine, Fransızların Leopold'u sadakati için daha yüksek bir fiyat ödemeye zorlama çabalarını manipüle etti. Macaristan için önemli bir Hanoverian ve Celle koşulu teklifiyle cesaretlendirilen Leopold, 1692'nin başlarında dokuzuncu seçim unvanı için ana talebini kabul etti. Böyle bir olay daha önce görülmemişti. Çünkü Albertine Wettins ve Bavyera Wittelsbachs'a seçmenlerin daha önceki ödülleri imparatorun yerli rakiplerinden birinden mevcut bir unvanın transferini içeriyordu. Hareket, Hanover'i on sekizinci yüzyıla kadar sadık bir müttefik olarak güvence altına aldı ve özellikle de yeni seçmen Brandenburg'un yükselişiyle de ilgilendi. Unvanının Reichstag'dan resmi onayını güvence altına almak için imparatora bağlı kaldı. Dahası, Ernst August'ın deniz kuvvetlerine tanınması için başka askerler alma kararı onu ittifaka daha da yakınlığa taşıdı. Seçmen Palatine ile daha fazla iş birliği ile birlikte bu, Bavyera kaybını Habsburg emperyal politikasının hayati önemi olarak dengelemeye yardımcı oldu. Aynı zamanda hepsi, Dükten daha çok emperyal iyiliği hak ettiklerini düşünerek tepki ortaya koydular.

En ön sırada, Guelphs'un en kıdemli temsilcisi olarak unvanın kendisine gitmesi gerektiğini hissedenden Wolfenbüttel'den Anton Ulrich vardı ve Celle'yi miras almak için Hanoveryalı düzenlemelerin ailenin topraklarında kendi dükasını marjinalleştireceğinden

endişe duyuyordu. Danimarka tarafından desteklenen ve desteklenen Anton Ulrich, Mayıs 1692'de Muhabir Prensler Birliği'ni kurdu ve sonunda Münster, Gotha, Ansbach, Würzburg, HessenKassel ve diğer orta bölgeler katıldı. Fransa, Saksonları kurula dâhil etmeyi umarak bu gelişmeleri hızlandırmaya çalıştı ancak istikrarlı bir Üçüncü İttifak için bir kaynak bulmak imkansızdı. Fransa'nın potansiyel müttefiklerinin çatışan hırsları, 1693'te Aşağı Saksonya'daki Elbe'deki SachsenLauenburg Dükaliği'nden düştüklerinde ortaya çıktı. Saksonya tarafından 1689'da son dükünün ölümüyle ilgili olarak iddia edilen Lauenburg, Ratzeburg'a yerleşmiş olan Guelphs tarafından ele geçirildi. Danimarka ayrıca özellikle Hanover ve Celle'nin 1686'da Hamburg'u ele geçirme planlarını ilk kez durdurduktan ve daha sonra 1689'da Altona Antlaşması'nda HolsteinGottorp'u tahliye etmeye zorlamak için İsveç ve denizcilik güçlerine katıldıktan sonra bölgeyi çok sevdi. Fransa tarafından kışkırtılan Danimarkalılar, Ağustos 1693'te Ratzeburg'a saldırıp bombaladılar, kasabanın çoğunu yok ettiler ve kasaba sakinlerinin dokuzunu öldürdüler. Leopold ve deniz kuvvetleri Danimarka'nın geri çekilmesini müzakere etmek için hızla hareket ettiklerinden dolayı kuzey cephesini açamadılar. Anton Ulrich, Lauenburg'u ortak bir Guelph meselesi olarak gördü ve geçici olarak Hannover'in arkasına geçti. Dokuzuncu seçim unvanı konusundaki tartışmalar hız kesmeden devam etti ancak Fransa Münster veya Wolfenbüttel'i hiçbir şey üstlenmeye ikna edemedi. 1695'e gelindiğinde, Üçüncü İttifak için yapılan müzakereler başarısız oldu ve Münster, Büyük İttifak'a katıldı.

Bununla birlikte hırs ve gerilimin artması, Leopold'un vazife ve katkı taleplerini reddetmesini zorlaştırdı ve bu da 1682'den beri kurulan daha zayıf bölgelerdeki liderliğini zayıflattı. 1688 Magdeburg Anlaşması, bölgeler üzerindeki iç anlaşmazlıklar nedeniyle parçalanmış olsa da kuzey Almanlar, Fransızları Köln ve Pfalz'dan çıkarmak için büyük güçler göndermişti. Birliklerinin her kış eve gitmek yerine Ren ve onun iç bölgelerindeki karakollarda ve mahallelerde kalması mantıklıydı. Prensler, güçlerinin matriküler yükümlülüklerini ve adına da hizmet verdikleri silahsız kuzey Almanlarınkini zaten aştığı için bu tür vazifelerin zaten ücretsiz sağlanması gerektiğini iddia etti. Bölgeye 1689'da 30.000 Avusturyalı ve Bavyeralı'nın gelmesi, özellikle bunların masraflarının daha önce Macarların giderleriyle karşılandığı için ve şimdi Viyana ve Münih'teki sert baskıcı hükümetler tarafından ödenmesi gerektiğinden, vaziflerin ücretsiz sağlanması talebi daha da arttı. Leopold, baskı altındaki güney Kreise'ye, kendi birliklerini yerleştirdikleri sürece ordulu prenslere atamama sözü vermişti. Bununla birlikte daha az bölge Hollanda Savaşı'nda dersini almıştı ve çaresiz pasifliğe geri dönmek yerine bu hakaretle başa çıktı. 1691'de Franconia ve Swabia ile birlikte olan Kreise, kolektif silahlı statüsünü sürdürmek ve tüm tahakküm girişimlerini dışlamak için Ortaklık Hareketi'nde bir araya geldi. Mainz'ın yeni Lothar Franz von Schönborn'un önderliğinde 1695'ten itibaren hız kazanan hareket hem kuzey prenslerine hem de imparatora meydan okumaya başladı.

Louis, 1695'te Rijswijk'teki görüşmelerde anlaştıktan sonra barışın gerçek bir seçenek haline gelmesiyle sorunlar baş gösterdi. Max Emanuel, III. Frederick, Ernst August'a ek olarak Schönborn liderliğindeki derneği Büyük İttifak'a katıldı. Avusturya temsilcisi Seilern sadece Kutsal Roma adına hareket edecekti. Leopold bunu liderliği için ciddi bir tehdit olarak gördü ve görüşmelerden çıkarmak için uğraştı. Hem deniz güçlerinin hem de Louis'in prensleri tartışmalarda eşit ortak olarak kabul etmemelerinden faydalandı. Sonuç olarak, Alman varlığı 1919-1920 Paris Barış Konferansı'ndaki ilgili güçlerinkine benziyordu ve gerçek müzakerelerin dışında bırakıldı. Schönborn, prenslerin çabalarını koordine etme konusundaki beceriksiz girişimleriyle pek etkili olamadı. İmparator, Roma'yı temsil etmek için resmi bir emperyal temsilci seçerken ciddi bir taktiksel hata yaptı. Bu nedenle Reichstag'ı dâhil etmekten kaçındı. Ancak, Reichstag'a vekilin üyeliği konusunda danışılması gerektiğinden imparator

oluşumlarını erteleyebilir ve etkinliğini zayıflatabilirdi. Nijmegen'de olduğu gibi Leopold, Roma'nın adına müzakere etmeyi başardı ve sadece Reichstag'a sahte olarak eşlik etti.

Ayrıcalığını korudu ancak savaş sırasında zaten görünen emperyal politikanın giderek uluslararasılaşmasını sağlayamadı. Yargılamalarda ve tam bir söz sahibi olma girişimlerinde hayal kırıklığına uğramış olsa da prensler, bir Avrupa ittifakına üye olmalarının emperyal kurumlar aracılığıyla toplu eylemden ziyade uluslararası karar alma süreçlerine daha iyi erişim sunduğunu fark etti. Aralarında daha hırslı olan kişiler, konferans masasına pasaport olarak kraliyet unvanlarının konulmasına odaklanarak fark edilmeye yönelik çabalarını iki katına çıkardı. Saksonya Hükümdarı Friedrich August 1697'de seçimini (II. August) Polonya tacına bağlayarak 1763'e kadar sürecek bir hanedan birliği başlattı. Onu 1700 yılında, krallık unvanı karşılığında İspanya'nın Leopold'a veraseti üzerine askeri ve siyasi yardımını satan III. Frederick, teknik olarak sadece Roma dışındaki Doğu Prusya egemenliğinde geçerli kabul edildi. Onlara 1714'te İngiliz tacını I. George olarak devralan seçmen Georg Ludwig ve 1718'de İsveç XII. Charles varisi olan Hessen-Kassel'in Veliaht Prensi Friedrich katıldı. Bununla birlikte Max Emanuel'in alınmaması onları İspanyol mirası üzerine çarpışma yoluna itti.

Bu arada, Leopold'un Rijswijk'teki tek temsili sadece 20 Eylül 1697'de hayal kırıklığı yaratan bir barış için sorumluluğu olduğunu vurguladı. Lüksemburg İspanya ve Lorraine'e kaçak dükün geri getirilmesine rağmen Strazburg da dâhil olmak üzere diğer Réunionların çoğu Fransa tarafından alıkonuldu. Leopold daha fazla iyileşmek için elinden geleni yapmıştı ancak Fransa'ya karşı herhangi bir açık askeri avantajın olmaması onu çaresiz hale getirdi. Macaristan üzerindeki kişisel tutumunu pekiştirdiği bir zamanda gelirken birçoğuna hanedan çıkarlarını Kutsal Roma'nın çıkarlarının üstünde tuttuğu görülüyordu. Daha da kötüsü partizan katılımı, Alman bölgelerinin yöneticilerine geri döndüğünü belirten barış antlaşmasının dinî maddesi ile Fransız işgali sırasında zorla yenilenen Katolik ibadetini koruyacak şekilde büyütüldü. Bu aslında, Katolik Seçmen Palatine, Johann Wilhelm'in, 1695 Kasım'ından bu yana, Réunions ve son Fransız operasyonları altında kaybedilen topraklarını kurtarmak için Louis ile gizlice müzakere eden çalışmasıydı. Seçmen, İspanya'nın gelecekteki bir krallığının potansiyel hükümdarı olarak Max Emanuel'in yerini almaya odaklanarak kendi emellerini ilerletmek için emperyal bir iyilik kazanmak istiyordu. Dindar Katolik Leopold'un Kutsal Roma İmparatorluğu içinde ortak inançlarını açıkça ilerletemeyeceğini bilen Johann Wilhelm, Clause'nin kendisini güvence altına aldı ve ardından Rijswijk Konferansı'nda bunu onların boşluğuna getirip kabul ettirdi. Bunun Leopold'un bilgisi veya rızası olmadan yapılıp yapılmadığı belirsizdir ancak bunu daha yakın Austro-Palatine iş birliği izlemiştir: 17 Aralık 1698'de Avusturya'nın Johann Wilhelm'in İspanyol Mirasını desteklemesi karşılığında Palatine güvenliği için devam eden bir ittifak yapıldı. İlerdeki iki yıl boyunca seçmen Hanover ile bağları güçlendirmenin yanı sıra Habsburg ittifakları ağını Trier, Würzburg ve Saksonya'ya yaymak için çok çalıştı. Bununla birlikte Clause'nin haberi, Polonyalı tacı elde etmek için Sakson hükümdarı Katolikliğe neredeyse çağdaş dönüşümünden ikiye katlanan Protestanlardan bir protesto fırtınası başlattı. Hanoveri seçmenlerinin hala çözülmemiş meselesiyle birleştiğinde tartışma 1698 ve 1702 yılları arasında resmi emperyal siyaseti felç etti. Bunların hiçbirisi, şimdi II. Carlos'un yaklaşmakta olan ölümü ışığında, Alman uyumuna her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyan Leopold için uygun değildi.

Dördüncü Bölüm

Kıtasal savaşıta Habsburg stratejisi

İtalya İmparatorluğu ve İspanyol Veraset Savaşı

Leopold'un Rijswijk'teki emperyal çıkarları zorlama isteksizliğinin arkasında İspanyol mirasına dair endişeler yatıyordu. Bir zamanlar V. Charles tarafından yönetilen tüm imparatorluğun toparlanması bir hedefken, Leopold bölünmenin daha olası bir sonuç olacağını değerlendirecek kadar gerçekçiydi. Konuyla ilgili müzakere etmeye istekli olması, 1668'de Fransa'yla olan gizli anlaşmada zaten kanıtlanmıştı. Bu antlaşma artık açık bir şekilde hükümsüzdü ve Leopold, Louis ile böyle avantajlı bir anlaşmaya varılmasını engelleyebilecek herhangi bir şey yapmamanın bilincindeydi. Deniz güçlerinin İspanya'nın kaderine giderek artan ilgisi, William la uzlaşmaya zorunlu kılındığı için durumlar daha da karmaşık bir hal aldı. Bu durum, Batı Avrupa ve Akdeniz'de ticareti ve gücü tek elde toplayabilecek bölgesel bir dev yaratabileceği için ne Britanya ne de Hollanda Cumhuriyeti Louis ya da Leopold'un tüm veraseti tek başlarına ele geçimelerine hazırlıklıydı. Fransa'nın İspanyol Hollandası'nı ele geçirmemesi şartıyla ya imparatorluk bölünecekti ya da tarafsız üçüncü bir tarafa gidecekti. Daha sonraki seçenek. Bavyera Veliaht Prensi Joseph Ferdinanda İspanya, Hollanda, Sardunya ve sömürge imparatorluğunu veren, Fransa'ya Napoli, Sicilya ve Bask ülkesinin bir parçasını veren ve Leopold'un küçük oğlu Arşidük Charles'a sadece Milan'ı veren sözde Birinci Bölünme Antlaşması 11 Ekim 1698'de kararlaştırıldı. Olmek üzere olan II. Carlos tarafından doğrulansa da, Louis ve William arasındaki bu antlaşma Leopold'a ancak Ocak 1699'da bahsedildiğinde onu büyük ölçüde endişelendirdi.

Amerikan sömürgelerinin ticari potansiyeli ya da Anglo-Hollandalı devlet adamlarını endişelendiren İspanya'nın Akdeniz ulaşım hakimiyeti, şu anda en önemli görevi olan İtalya'nın kaderiyle ilgilenmek olan imparator için çok da önem arz etmemekteydi.¹ İtalya, on beşinci yüzyılın sonları ve on altıncı yüzyılın başlarındaki Franco-Habsburg mücadelelerinin merkezindeydi ve son savaşta da yer almıştı Rönesans medeniyetinin, Antik Roma'nın ve Hristiyan Kilisesi'nin beşiği olduğundan, İtalya'nın prestiji bölgenin ve kaynakların stratejik değerini artırdı ve Leopold'un İtalya imparatorluğundaki konumunu canlandırma kararlılığını güçlendirdi.

1496'dan beri hiçbir İtalyan temsilci *Reichstag*'a katılmamasına rağmen, Venedik hariç neredeyse tüm kuzey İtalya *Reich*'ta yer alıyordu. Bu alanın emperyal politika ile ilişkisinin incelenmesi, sadece Habsburg hanedanlarının çıkarlarına değil, imparatorun *Reich*'taki durumuna da önemini vurgulayan Karl Otmar von Aretin tarafından neredeyse tek başına ortaya koyuldu.² Kreis yapısı ve kolektif güvenlik sisteminin dışında kalsalar da Kuzey İtalyanlar hala *Reich* ile bağlarını önemli olarak görüyorlardı. Avusturya'nın 1690'larda İtalyan vassallara bağlılık yeminlerini yenileme girişimleri imparatorluk Şansölyesi'nin varolan listesinden daha fazlasının öne çıkmasıyla birlikte beklenmedik bir şekilde coşkuyla karşılandı. Artan sayıda İtalyan yerel anlaşmazlıklarını İtalyan imparatorluğu'ndaki yargı yetkisine sahip tek yüksek mahkeme olan Büyük İmparatorluk Mahkeme Konseyi'ne taşıdılar. İmparator, Savoy, Toskana ve Napoli gibi büyük eyaletlerin daha güçsüz bölgelere saldırımlarına karşı bir savunucu ve papalık etkisine de denk bir güç olarak görülürdü. İmparator, Roma, Milano, Pisa ve Pavia'daki kalıcı elçilikler tarafından temsil edildi ve görevlilerinin de Almanya'daki kıtlık gibi sorunları çözen Kreis altyapısına benzer rolleri vardı. İtalyanlar önderlik ve yardım için Viyana'nın yanı sıra Regensburg'a ve Roma'ya güvenmeye devam ettiler. 18. yüzyılın sonlarında bile *Reichstag*

hala İtalyan meseleleri tartışırken, 1742'de kuzey İtalya'dan gelen bir delege, İmparator VII. Charles'a hitap etti. İmparator II. Joseph İtalyan rolünü ciddiye aldı ve 1767, 1777 ve 1788'deki eşkıyalığa karşı uyguladığı kararlar yerel yöneticiler tarafından takdir edildi. İtalyan bağlantısı, imparatorun prestiji, pan-Avrupa'daki hak iddiaları ve arabuluculuk rolü için hep birlikte önemliydi. Kuzey İtalya'daki imparatorluk pozisyonu uzun zamandır İspanya'nın Milan, Finale ve Presidi olarak bilinen Toskana limanlarının yanı sıra Napoli, Sicilya ve Sardunya'da daha güneyde bulunmasıyla karışık hale geldi. İtalya İmparatorluğu, Napoli-Sicilya üzerindeki sözde üstünlüğün yanı sıra imparatora bağımlı olan 250-300 bireysel tımarın bulunduğu bir alanı ve papanın hakim olduğu İtalya'nın ortasında bulunan 296 tımandan oluşan bir alanı kapladı.

V. Charles'ın İtalyan mülklerini 1556'da İspanya'ya bağlama kararı, imparatorluk ve papalık kontrolündeki alanlarını ayırmaya çalışan ve Milan ve Napoli ile mevcut feodal bağlara dayanan kendi sömürge ağını kurmaya çalışan İspanyol hükümdarlığına bağlı bir derebeyi'ne engel oldu. Bu, III. Ferdinand'ın Fransa'ya karşı gizli destek karşılığında İtalya'daki konumundan dolayı İspanya'nın tanınması çıkardığı 1648 yılına kadar iki Habsburg şehri arasında bir sürtünme kaynağı olduğunu kanıtladı. Almanya'daki son aksiliklere karşılık İtalya'yla feodal ilişkileri artırmak ve 1659'dan devam eden İspanyol zayıflığından yararlandı. Louis'in réunion politikası ile bölgede yenilenen Fransız müdahalesinin ortaya çıkması, İspanyolların bağımsız bir etki yaratma girişimlerini hayal kırıklığına uğrattı ve 1682'den sonra onları Avusturya'nın korunmasına bağımlı bıraktı. Milano'daki İspanyol yetkililer, Avusturya'nın imparatorluk nüfuzunu canlandırma çabalarıyla işbirliği yaparken, giderek artan sayıda İtalyan soylu, İspanya ya da Papa'nın tercihinine göre Habsburg hizmetine girdi. İtalya, Avusturya ordusu için önemli bir işe alım alanı haline geldi ve 1690'da Prens Eugene, ilk kez İtalyan vasallarından imparatorluk savaş çabalarına katkı sağlamak için vergileri artırmaya çalıştı ve talep edilen toplam meblağların beşte birinin tahsilat oranı, Almanya'dakiyle kıyaslanamazdı.³

Savoy'un 1696'da ayrı bir barışla iltica etmesiyle sona eren Fransa'ya karşı hayal kırıklığı yaratan kampanyaların deneyimi, Milano'nun stratejik önemini yeniden vurguladı. 1494–1559 İtalyan Savaşları'nın kanıtlandığı gibi, Milano'yu kim elinde tuttuysa Alpine'nin İtalyan tarafının Fransa ve Avusturya'ya geçişine hükmetti. Macaristan'ın Fethi 1699 yılında Karlofça barış anlaşmasıyla teyit edildiğinde, Kuzey İtalya'da İspanya'nın diğer hakları ile birlikte dükalığı edinimi Leopold hesaplamalarında ilk sırada yer aldı.

Ancak, Joseph Ferdinand'ın 6 Şubat 1699'da çiçek hastalığı ile beklenmedik ölümü Birinci Bölünme Anlaşmasını geçersiz kıldığından, Milan'ı ele geçirme şansı zayıf görünüyordu. Deniz güçlerinin hiçbiri, Ostende aracılığıyla ticaretini teşvik ederek İspanyol Hollanda'yı ele geçirme girişimleri ticari çıkarlarına zarar veren Max Emanuel'e payını yeniden atamaya hazır değildi. 11 Haziran 1699'da İspanya'yı, Hollanda'yı ve kolonileri Arşidük Charles'a ve tüm İtalyan mülklerini Dauphin'e yeniden dağıtan ikinci bir Bölünme Antlaşması hazırlandı. Bu antlaşmayla aynı zamanda Milan, Fransa'daki topraklarından feragat etmeye ikna edilirse Lorraine düküne gidecekti. Leopold'un onları reddetmek ve William ile olan daha önceki işbirliğini terk etmek zorunda olduğuna inanarak, Louis'nin bu koşulları kabul etmesi oldukça olası görünüyordu. Şüphesiz, imparator şimdi 1689'da ona yardım etme vaatlerini değersiz olarak gördü ve bunun yerine Fransa ile doğrudan bir anlaşma aramaya çalıştı ve İtalya'daki malvarlığı ona düştüğü sürece Louis'in imparatorluğun geri kalanını almasına izin vermeye hazırlandı.⁴

Batıdaki Savaş, 1701-1714

Nihayetinde II. Carlos, tüm mirasını Louis'in torunu Philippe d'Anjou'ya bırakarak İspanyol çıkarlarının hiçe sayılmasına son verdi. Louis, Leopold'un tecritini tamamlamayı

umarak bunu kabul etti ve Carlos'un 1 Kasım 1700'de uzun zamandır beklenen ölümünden sonra d'Anjou usulüne uygun olarak Kral V. Philip olarak ilan edildi. İspanyol Milan valisi Philip'i hükümdar olarak tanıdığına, Leopold harekete geçmek zorunda hissetti. Yılın sonları rağmen, Prens Eugene, Tirol'de toplanan toplam 24.000 erkekten oluşan tek Avusturya saha ordusunun komutasına yerleştirildi. Victor Amadeus, Louis'i desteklerken, Fransız birlikleri Milano'ya gelmeye başladı ve Eugene, onları şaşırtmak için Haziran 1701'de tarafsız Venedik topraklarında izinsiz geçilemez olarak bilinen dağlara hareket etti. Bir dizi zekice manevrayla, çok sayıda Fransız-İspanyol'u Milano'nun derinliklerine taşıdı ve bu süreçte Fransız yanlısı Mantua dükünü işgal etti.⁵ Her ne kadar Eugene'nin ordusu Avusturya'dan gelen askeri birliklerle beraber 45.000'e yükselmesine rağmen hala Leopold'un tek saldırı gücünü temsil ediyordu. Tek başına kazanma umudunun olmadığı *Reich*'in ve deniz güçlerinin tepkisini kesinlikle çok önemli hale getiren bir savaşa başlamıştı.

Louis'in aşırı güveni sayesinde oynadığı kumar başarılı oldu. Fransız birlikleri Max Emanuel tarafından İspanyol Hollanda'ya teslim olduğunda, William endişe duydu. Louis'in, torununun Fransız tahtına ilişkin haklarını doğrulaması, Pyrennees'i kapsayan bir Bourbon devletinin hayalini artırdı ve Eylül 1701'de Eski Pretender'ı III. James olarak tanıma kararı, İngiltere'deki Protestan halefine doğrudan meydan okudu. Bu arada, Prens Eugene'nin kuzey İtalya'daki başarısı Avusturya'nın askeri gücünün kanıtı gibi görünüyordu ve Leopold'un Fransa'ya karşı potansiyel bir müttefik olarak güvenilirliğini artırdı. Büyük İttifak, 7 Eylül 1701'de Leopold'un niyetlerine en uygun düzenlemeyle yeniden bir araya geldi: İspanya'nın Hollanda ile birlikte tüm İtalyan mülkleri Archduke Charles'a giderken, V. Philip imparatorluğun geri kalanını korumak için deniz güçlerine ticari imtiyazı kabul etmek zorunda kalacaktı. En önemlisi, İttifak, William'ın 8 Mart 1702'de ölmesine rağmen, hem Queen Anne hem de Hollanda Devleti Generali onayladığı için gerçekleşti.⁶

Leopold yeniden, imparator konumunu karmaşıklştırmak pahasına askeri zafer şansını artıran bir faktör olan Fransa'ya karşı uluslararası bir koalisyonun üyesi olmuştu. Hızla değişen Avrupa durumu, önde gelen prensler hırslarını gerçekleştirme şansından yararlanmaya çalıştıkça, *Reich*'ta yankısını buldu. 1700'e kadar Saksonya, Brandenburg, Hanover, Bavyera ve Pfalz'ın her biri 10.000'den fazla iyi eğitilmiş orduya sahipti ve bu da Brandenburg durumunda nakit yardımlarıyla 20.000-30.000 veya daha fazlasına enjekte edilmesi ile genişletilebilir.

Augustus II, Kasım 1700'de İsveç'in Baltık imparatorluğunu parçalamak için hemen uygulamak üzere tavsiye edilmeyen bir planla Danimarka ve Rusya'ya katıldı. Polonya'daki konumunu güvence altına almak, ki bu çok ani bir felaket olduğu ortaya çıktı, ve 1721'e kadar Büyük Kuzey Savaşı olarak bilinen uzun süreli bir çatışmaya sokmak niyetindeydi. Buna karşılık, Prusya'daki Frederick I ve Georg Ludwig, eski yeni kraliyet statüsü için uluslararası tanınma umuduyla batıdaki kargaşadan kar elde etmeye karar verirken, ikincisi Queen Anne'nın mirasçı olmadan ölmesi durumunda başarılı olma şansını arttırmak istiyordu. Büyük İttifak'a girişleri askeri potansiyellerini güçlendirdi ve Leopold ile birlikte yarı bağımsız Alman aktörler olarak statülerini teyit ettirdi. Daha da kötüsü, Max Emanuel'in Louis ile müzakere ettiği ve İspanyol mirasının bir payı karşılığında Fransız yanlısı bir Bavyera'nın stratejik getiri sunduğu biliniyordu. Sadece Johann Wilhelm sadık göründü, ancak o da İspanya'nın imtiyazı için taviz istedi. Bu arada, Hessen-Kassel'den Landgrave Carl ve Württemberg'den Dukes Eberhard Ludwig, Wolfenbüttel'den Anton Ulrich ve Gotha'dan Friedrich II gibi daha küçük yöneticiler, her biri 3.000-10.000 kişilik güçler kurdular ve bu sırada büyük güç politikalarına erişmeye çalıştılar. Hessen-Kassel, Württemberg ve diğerleri, Hollanda Cumhuriyeti savunması ve İspanyol Hollanda'nın fethi için yardımcıları sağlamak amacıyla denizcilik yetkileriyle anlaşmalar imzaladılar.

Dokuz Yıl Savaşında olduğu gibi, Alman katılımı müttefik çabaları için hayati önem taşıyordu; Hollandalılar Kasım 1700'de sadece 45.000 erkeğe sahipken, İngilizler sadece 7.000

artı İrlanda'da 12.000 kişiydi. Cumhuriyet, gücünü İsviçre ve Almanya'da alınan alaylar da dahil olmak üzere 1707 yılında 76.800'e çıkardı. ancak İngiliz müessesesi 1709'da 69.095 zirveye ulaşsa da, Kraliçe Anne, Jacobit yanlısı bir çıkarma tehdidi nedeniyle hiçbir zaman kıtaya 50.000'den fazlasını, çoğunlukla çok daha azı, ayıramadı.⁷ Buna karşılık, Louis, Fransız ekonomisindeki artan baskıya rağmen, belki de 255.000'i tamamen etkili olan, 380.000'den daha az miktarda yükseltmeyi bile başaramadı. Teorik olarak 44.000 kişi olarak bilinen İspanyol ordusu 1703'te sadece 18.000 kişi gerçek güce sahipti ve sonraki toplamalar nadiren bunu aşarken, Fransızların parası, ekipmanları ve ihtisası ile olan mücadelesinin etkinliği arttı. Ayrıca, kaypak Victor Amadeus 1704'te tekrar taraf değiştirene kadar Louis 9.000 Savoyard'a güvenebildi.⁸ İngiliz-Hollanda takviyeleri, dükün 1710'a kadar 22.412'ye yükselmesini sağladı, ancak 1703'te Portekiz'in girişi Grand Alliance'a 10.000-15.000 daha fazla erkek eklerken, bu rakiplerinin saha sayısının yarısından daha azıyla kaldı.

Hem Britanya hem de Hollandalılar, özellikle Flanders'ta savaş çabalarını sürdürmek için Alman desteklerine hızla güvenmeye başladılar. Hollandalılar 1707'ye kadar 56.000'den fazla Alman askere alındı, savaşın ilerleyen aşamalarında ise Flanders'daki 97.000 Alman ve 12.000 Danimarkalıdan, İtalya'da 10.600 Alman ve İspanya'da 7.000 Palatine askerinden daha azından Flanders savaşında faydalanılabildi.⁹ (Tablo 4.1 ve 4.2)

Leopold'un müttefiklerinin Leopold'un Fransa'ya karşı bir savaş için *Reich*'a hareket etmesini beklerken, Alman kuvvetlerinin şaşırtması kolektif güvenliği zorladı. Kendi katkısı, İttifak tarafından 1700'de ordusunun kağıt üstündeki 82.000 olan sayıya eşitlenmesi belirlendi. 1701'de 108.670'e yükseltildikten sonra, müteakip resmi rakam daha sonra 119.000 ve 138.000 arasında dalgalandı, ancak muhtemelen hiçbir zaman üçte ikiden fazla etkili olmadı ve bunların hepsi doğrudan Fransa'ya karşı konuşlandırılmadı.¹⁰ Her halükarda, Leopold, Ren'i izlemek için ikinci derecede önemli olan bölgelere güvenerek mevcut insan gücünün büyük kısmını İtalya'da yoğunlaştırmaya kararlıydı.

Ne yazık ki Louis, Hanoverian seçmenlerini çevreleyen tartışmalardan ve *Reichstag*'ın durumunu kötüleştirmek ve Rijswijk Din Antlaşması'ndan istifade etmek için hiç zaman kaybetmemişti. 1698'den itibaren İspanyolların mirasına ilişkin herhangi bir çatışmada Fransız sponsorluğundaki Alman tarafsızlığına destek sağlamak için ciddi bir çaba harcanmıştı.¹¹ Louis, Brandenburg, Bavyera ve Saksonya gibi önde gelen Alman güçleriyle ikili ittifaklar aramaya ek olarak, daha zayıf batı ve güney bölgelerini etkisiz hale getirmek için Kreis yapısını kullanmaya çalıştı. Lothar Franz von Schönborn ve Türk Louis gibi önemli isimler Ortaklık Hareketini pasif, silahsız bir tarafsız bölge bloğu olarak canlandırmak için Kreis meclislerindeki etkilerini kullanmak isteyen Fransız diplomatlar tarafından hedef alındı. Bu arada Louis, Ernst August'un 1698'deki ölümünün ardından Orta Bölge'yi manipüle etmek için Prensler Birliği'nin yeniden kurulmasını bir çerçeve olarak teşvik etmek amacıyla dokuzuncu seçmenlere dirilen muhalefeti sömürdü. Leopold'un 1697 Polonya seçimlerinde adaylığına karşı çıkmasından ve Avusturya'nın generalinin maaşını ödememesinden ötürü öfkelenen Türk Louis bu planları destekledi ve Ağustos 1700'de canlanan Birlik'e Durlach, Wolfenbüttel, Würzburg, Münster, Meiningen, Gotha, Anhalt ve Danimarka hükümdarlarıyla katıldı.

Fakat, Alman kaygılarını ve Fransız hırslarını uyumlaştırmanın imkansız olduğu kanıtlandığı için, Louis'nin diplomatları 1690'larda daha önce karşılaştıkları sorunlarla karşılaştılar. Louis, Alman müdahalesini yıldırmak için birliklerini Köln'e taşıyarak kendine fazla güvendi. Güney Almanlar ve Rheinlandlılar, daha önceki deneyimlerinden sonra silahsız bir gruba ait olmaya hazır değildi ve Dernek Hareketi'ni canlandırırken Lothar Franz'ı takip ettiler. Danimarka ve Sakson'ların hırslarının teşvik edilmesiyle kuzeyde yeni bir oyalanmaya neden olma girişimleri, bunların Fransa'nın ana Baltık müttefiki olan İsveç'le çapraz amaçları olduğu kanıtlandığında çöktü. Diğerleri, Leowig'i 1701'de Ludwig Wilhelm'in Ortenau ilçesine girmesi gibi taviz vermeye zorlamak için tartışmalara devam etti.

Fransa'nın Sorumlu Prensler Birliği'ni Leopold'a daha açık bir muhalefete yöneltme çabaları neredeyse 1701 Mart'ında parçalanmasına neden oldu ve sadece Gotha ve Wolfenbüttel Fransa'ya ittifak yaptı. Seçim unvanlarını ümit ederek, her ikisi de ordularını arttırdı, ancak diğer prenslerin aktif desteği olmadan hiçbir şey yapmayacaktı. Joseph Clemens'in Max Emanuel'ın liderliğini izlemesi beklendiği için diplomatik faaliyet giderek Bavyera'ya odaklandı. Kararını vermeden önce, Leopold, Mart 1702'de müttefik Hanoverian ve Celle'nin Wolfenbüttel'i işgaline izin vererek ihtimalleri azalttı. Kışlarında şaşırılmış olan Wolfenbüttel ordusu kısmen silahsızlandırıldı ve dükalık emperyal politikaya uymaya zorlandı. Bu arada Prusya birlikleri Gotha'da benzer bir operasyon gerçekleştirdi ve her iki dükte de sürekli sadakatini sağlamak için Büyük İttifak'a destek kuvvet kiralamak zorunda kaldı.¹²

Jospeh Clemens, Hollanda ve Kuzey Almanların elinde benzer bir kaderden kaçınmak için Mayıs 1702'de Fransa'yı desteklediğini açıkça ilan etti ve Max Emmanuel'e, Leopold'un İspanyol mirasından kendisine pay vermesini zorlayacağını umut ederek kendi operasyonlarını başlatmasından başka çok az seçenek bıraktı. 1714'e kadar toplam 39.8 milyon florin Fransız sübvansiyonu almasına rağmen Wittelsbach'lıların hiçbiri, Habsburg'larla bir yüzleşmeye hazır değildi. Köln sadece 5.000 kişiyi toplayabildi ve bunlar 1701 kışında kamplarına kök salan vebadan kırılıyorlardı. Bavyera 1703'e kadar ordusunu neredeyse iki katı olan 23.000'e çıkardı ancak maliyetleri de yılda 3.4 milyon florine çıktı ve ordunun zaten gecikmiş 1.2 milyon florin alacağı vardı. Yaklaşık 18.000 milis tarafından desteklense bile, Max Emanuel tam bir saldırı için yeterli kuvvete sahip olduğundan şüphelendi ve ilk saldırısını Eylül 1702'de bazı Swabian emperyal şehirlerini ele geçirmekle sınırladı.¹³ Bunu yaparken saldırısı Protestanları ulusal seferberlikle ilgili herhangi bir tartışmayı dini tartışmaların çözümü ile ilişkilendirme konusunda ısrarlarını azaltmaya ittiği için farkında olmadan imparatorun yardımına geldi. Regensburg'a Bavyera saldırısı olasılığına rağmen, *Reichstag*, *Reichsarmee* olarak üçlü bir kotaya karar verdi ve Eylül-1702'de Fransa'ya savaş ilan etti.¹⁴

Leopold, savaşın ilk krizini, hâlâ sağlam olan daha az önemli prenslere yaptığı liderlikle aşmıştı ancak hanedan ve emperyal çıkarları arasındaki uyumu sürdürme yeteneği çatışmanın devam eden tırmanışıyla zayıflarken Bavyera birlikleri tarafından tehdit altında kaldı. İngilizler, 16 Mayıs 1703'te Portekiz ile ittifak halinde İspanya'nın operasyonlarını genişletme kararlarından büyük ölçüde sorumluydu. Deniz üsleri, ticaret imtiyazları ve askeri yardım karşılığında, Kral Pedro V. Philip'i kovmak için İspanya'dan toprak, sübvansiyonlar ve müttefik bir bağlılık istedi. Şimdi lider ortak İngiltere, Hollandalıları ortak savaş hedeflerinin genişlemesinin gerekliliği konusunda ikna etti ve birlikte direnen Leopold'u Temmuz ayında antlaşmaya zorladılar.

Tablo 4.1 Anglo-Hollanda Hizmetindeki Alman Destek Kuvvetleri, 1701-1712

Territory	Initial treaty	Partner	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	1711	1712 ³
Mecklenburg	27 Mar 1701	Dutch Rep.	1,680	1,680	1,680	1,680	1,552	1,552	1,552	1,552	1,552	1,552	1,552	1,552
Arzbach	29 Mar 1701	Dutch Rep.	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214	2,214
Hanover and Celle	25 Apr 1701	Dutch and Rep. England	6,000	16,000	16,300	16,000	16,000	16,000	16,800	16,800	16,800	16,800	16,800	16,800
Hessen-Kassel	24 Apr 1701	Dutch Rep. and England from 1702	2,000	8,450	9,360	9,360	9,360	10,080	10,080	10,060	10,080	10,080	10,080	10,080
Palatinate	27 May 1701	Dutch Rep. and England from 1703	4,400	4,400	7,000	7,000	7,000	10,000	10,000	10,000	10,000	14,400	14,400	14,400
Münster	17 Oct 1701	Dutch Rep. and England from 1703	2,020	2,020	4,420	4,420	4,420	4,420	4,420	4,420	5,500	5,500	5,500	5,500
Prussia	30 Dec 1701	Dutch Rep. and England ¹		5,129	5,129	5,129	13,129	25,129	25,129	25,129	25,129	25,129	25,129	25,129
Liège	Jan 1702 ²	Dutch Rep.		2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379	2,379
Trier	8 May 1702 ³	Dutch Rep. and England		2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Osnabrück	13 Mar 1703	Dutch Rep. and England			800	800	800	800	800	800	800	800	800	800
Holstein-Gottorp	15 Mar 1703	Dutch Rep. and England			2,872	2,872	2,872	2,872	2,872	2,872	2,872	2,872	2,872	2,872
Gotha	27 Mar 1703	Dutch Rep. and England			2,600	2,600	2,500	2,500	2,600	2,600	2,600	2,600	2,600	2,500
Württemberg	31 Mar 1704	Dutch Rep.				4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
Saxony	24 Apr 1707	Dutch Rep. and England							5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
Welfschützel	25 Feb 1709	Dutch Rep.									1,500	1,500	1,500	1,500
Öttingen	30 May 1711	England and Dutch Rep. from 1712 ³											800	800
Total			18,214	44,282	56,454	50,454	58,326	84,046	89,545	89,846	92,426	96,826	97,626	97,626

Kaynaklar: As n9 plus PRO, SP108/214, 217, 218, 220, 225, 227, 228, 234, 237, 240, 241, 244, 246, 247, 249, 251, 405, 406; HSAS, A6: Bü. 59; G.Brauer, Die hannoversch-englischen Subsidienverträge, 1701–1748 (Aalen, 1962).

Notlar: ¹Çoğu asker Nisan 1713'e kadar terhis edildi.

²Yerel katedral meclisinin işbirliği ile Liège'de 3 piyade askeri birliği toplandı ve piskoposluğun parasıyla korundular.

³Trier, Ehrenbreitstein ve Koblenz'e 3 piyade taburu yerleştirildi. 700 askerden oluşan 1 tabur 1709'da İngiltere'yle yapılan özel bir anlaşmaya göre savaş alanında hizmet etti.

Tablo 4.2 İmparatorluk, Almanya ve Danimarka Hizmetindeki Alman Destek Kuvvetleri, 1701-1712

Territory	Initial treaty	Partner	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	1711	1712
Prussia	16 Nov 1700	Emperor	8,000	6,000	5,000	12,000	12,000							
Bayreuth	18 Jan 1701	Emperor	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	3,100 ²
Würzburg	27 July 1701	Emperor	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
Saxony	16 Jan 1703	Emperor		5,000 ³	5,000									
Weimar, Eisenach and Weisenfeld	1 Apr 1702	Emperor		2,300 ³										
Baden-Baden	1702	Emperor		2,300	2,300	2,300	2,300	2,300 ⁴						
Wolffenbüttel	1 Mar 1702	Emperor		3,200 ⁵			1,113	1,113	1,113	1,113				
Nassau-Dillenburg	3 Mar 1702	Prussia		600	600	600	600	600	600	500	600	600	500 ⁶	
Gotha	23 Mar 1702	Prussia		2,121										
Osnabrück	12 June 1702	Emperor		2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300 ⁷
Hildesheim	18 Aug 1702	Emperor		800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800 ⁸
Schwarzburg and Reuss	8 Feb. 1703	Frederician Army		1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000 ⁹
Mecklenburg	13 Apr 1703	Prussia			253	253	253 ¹⁰				742 ¹¹	742	742	742
Mecklenburg	23 Apr 1703	Danmarks			505	505 ¹²								
Paderborn	1 May 1703	Palatinate			1,280 ¹³	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280	1,280
Hessen-Darmstadt	28 Nov 1704	Hanover and Celle				1,582 ¹⁷	1,582	1,582	1,582	1,582	779	779	779	779
Hessen-Darmstadt	21 Mar 1710	Wolffenbüttel										641 ¹⁸	641	641
Palatinate	24 May 1705 ¹⁹	Emperor					4,100	4,100	4,100	4,100	4,100	4,100	4,100	4,100
Mainz	5 Aug 1705	Emperor					800 ²⁰	800	800	800	800	800		
Ansbach	14 Mar 1709	Saxony									1,344 ²¹	1,344	1,344	1,344
Total			15,100	31,721	27,138	29,720	35,228	22,975	20,675	20,675	20,845	21,986	20,686	20,086

Kaynaklar: As n9 plus StAD, EH 13258/1–14, 259/2–3; Wrede, Wehrmacht, cilt, I, II; Jany, Preußische Armee, cilt I; Bezzel, Kurpfälzischen Heeres, cilt I.

Notlar: ¹Prusya'nın kraliyet unvanını aldığı “Kraliyet Antlaşması” Resmi askeri gücü 8.000 idi. 1704-1705'te daha büyük birlik Prusya'nın Reichsarmee'deki katkısının yerini aldı.

²1712'den sonra tamamen Avusturya tarafından ele geçirildi. Bayreuth, Saksonya için 1699-1703'te 2 birlik topladı.

³Piyade, Avusturyalı Kreistruppen'in yerini aldı, 800 süvari 1706-1710 arası Macar isyancılara karşı görev yaptı.

⁴Saksonya'nın 8.000 asker sağlaması gerekiyordu, ancak Kasım 1702 Nisan 1704'e kadar sadece 5.000 asker hizmet etti. Avusturya 1712 yılına kadar para desteği vermeye devam etti.

⁵Alay dağıldı ve kalanlar diğer birimlere gönderildi. Weimar ayrıca Saksonya için en az 1 birlik topladı.

⁶Doğrudan Avusturya hizmetine alındı. Sonraki grup İtalya'da görev yaptı.

⁸Prusya politikasını ilerletmek için 1705-1707'de Bayreuth'a destek verdi. 1711'de Palatine ordusuna transfer edildi.

⁹Magdeburg'a garnizon kurmak için kullanıldı. 1703'te Anglo-Hollanda hizmetine transfer edildi.

¹⁰1716'da Avusturya tarafından tamamen ele geçirildi.

¹¹Katedral meclisi tarafından ihtiyacı karşılandı. 1713'te tamamen Avusturya tarafından ele geçirildi.

¹²Frankonya Birliği'nin kotasını karşılamak için işe alındı. 1714'te terhis edildi.

¹³Prusya'nın Reichsarmee'deki yerini aldı.

¹⁴Anglo-Hollanda hizmetindeki Prusya kolordusunun sayısını arttırmak için çalıştı.

¹⁵Danimarka'nın 1701-1709 döneminde Avusturya'nın 7.000 kişilik kuvvetlerini oluşturması için işe alındı.

Mayıs 1705'te Macar isyancılar ile yapılan antlaşmayla ortadan kalktı.

¹⁶Palatine Vestfalya Kreis birliğinin yerini aldı.

¹⁷Hannover Kreis birliğinin yerine geçmiştir.

¹⁸Wolfenbüttel Kreis birliğinin yerine geçer.

¹⁹Pfalz bundan önce imparatora bağlıydı, ancak 1705 yılındaki antlaşmaya kadar resmi bir birlik sağlamadı.

²⁰Macar isyancılarına karşı hizmet eden bir süvari birliği. 1710'da Avusturya tarafından tamamen ele geçirildi.

²¹Sakson Kreistruppen'in yerini aldı. Tamamen Saksonya tarafından Nisan 1713'te devralındı. Saksonya ayrıca 10 Temmuz 1713'ten Şubat 1717'ye kadar 2.219 Ansbachers (daha önce Hollanda hizmetinde olan) işe aldı.

Arşidük Charles şimdi İngiltere, Portekiz ve Hollanda'ya uygun tavizler vermek için kral olarak İspanya'ya gidecek, Leopold ise Pedro'nun desteğinin üçte biri kadar katkıda bulunacaktı. Büyük İttifak'ın Habsburg hanedanı emellerine olan menfaati yok edildi ve Leopold oğlunu sadece İngiliz ve Hollandalıların ticari çıkarlarına hizmet eden tehlikeli bir görevle göndermeye karar verdi. Charles'ın kendisi, fetihleri Protestan Anglo-Hollanda birliklerine bağlı olan bir Katolik ülkenin kralı olmaktan mutsuzken, büyük kardeşi Joseph ile olan ilişkileri, Milan ve Finale'nin Avusturya'ya atanması konusunda ısrar ettiğinden dolayı bozuldu.¹⁵

İttifak'ın hedeflerindeki bu genişleme, Avusturya'da Habsburg gücünün temellerini tehdit eden artan bir krize karşı gerçekleşti. Leopold'un müttefikleri güvence altına almadaki ilk başarısı mali-askeri pozisyonundaki temel zayıflığını gizlemişti. Kasım 1700'deki ilk seferberlik ancak askeri vergilerinde yüzde 50 artış sağlayan ve 40 milyon fl olan toplam devlet borcunun yarısını devralan mülk yardımı ile mümkün olmuştu. Bu önlemler Avusturya Hazinesi (Hofkammer) üzerindeki acil baskıyı hafifleterek yeni krediler açmasına olanak sağladı. Bununla birlikte, vergi geliri mevcut harcamaların sadece yarısını kapsıyordu, yani ülke savaşa girdiğinde mali durum zaten güvencesizdi. İngiltere ve Hollandalılardan farklı olarak, Avusturya'nın uzun vadeli kredilere hizmet etme imkanı yoktu ve onları bireysel finansörlerden gelen yüksek faizli kredilere güvenmeye mecbur bıraktı. Mayıs 1703'te Samuel Oppenheimer'ın ölümü, 1701'den beri yöneticiliğini yaptığı nakit ve levazım bölümü için hazineye 11 milyon fl'nin sadece yarısını geri ödeyebileceği ortaya çıktığında bir devlet iflasına sebep oldu. Daha da kötüsü, bu yeni bir Macar isyanının patlak vermesiyle çakişti, Hazineyi acilen ihtiyaç duyulan vergi gelirinden mahrum bıraktı ve Avusturya'nın doğu sınırını tehdit etti. Mahkemelerden alınan zorunlu krediler ve tüm özel ve kilise gümüşlerinin toplanması, yetersiz kaynak seferberliği ve güvenli kredi eksikliği sorununu gidermek için çok az şey yapabildi.¹⁶

Ordu üzerindeki etki 1702'de çoktan hissedilmişti. Kuzey İtalya'da olmasını umduğu 80.000 askerin yerine Leopold, Aralık 1702'ye kadar sadece 20.000 kişi bulabildi ve bunların sadece 7.400'ü Nisan ayına kadar etkili oldu. Acemi erler çabucak toplamı tekrar 20.000'e çıkarılsa da, Ren'de hem batıda Fransızlarla hem de doğuda Bavyeralılarla başa çıkmak için sadece 32.000 saha askeri vardı. Bu arada Leopold'un Protestanlara daha önce dini sorgulamayı kabul etmek için verdiği sözü yerine getirmeyi reddetmesi Reichstag'da oluşan felçlerin yenilenmesine yol açtı. Prusya liderliğindeki Protestanlar, 20 Ocak 1703'te toplu gündeme gelene kadar başka tartışmalara katılmayı reddetti. Swabia, Franconia ve Üst Seçim Rhenish Kreise, derneğin himayesinde seferber olmuş olsa da, Westfalya, aşağı ve yukarı Saxon birliklerinin oluşumu hala eksikti.

1702'nin Eylül ve Kasım aylarındaki ilk emirlerden sonra kalan detayların netleştirilmemesi Hannover, Prusya ve Saksonya'ya silahsız kalan daha küçük Kuzey

Almanların nakit yerine asker temin etmesini engellemeye devam etmeleri için uygun bir mazeret sağladı (Tablo 4.3).

Bavyera Kreis(Bavyera Krallığı), kuvvetleri şimdi Swabia'nın bir bölümünü işgal eden Max Emanuel'in faaliyetleri nedeniyle herhangi bir eylemde bulunamadı.Villars ve 30.000 Fransız askeri, Rheinland'dan Nisan ayında elektöre katılmak için ayrıldıklarında elektörün pozisyonu daha da gelişti.1703 baharında Bavyera'ya karşı bir Avusturya saldırısı asker eksikliğinden dolayı başarısız oldu. Avusturya ordusunun durumu öylesine ağırdı ki, Franco-Bavyera'nın Tirol istilasına karşı direnişi büyük ölçüde yerel köylülere bırakıldı. Saldırı ve Milano'daki Fransızların Alpleri geçme girişimi püskürtüldü, ancak başka yerlerde Louis'in orduları önemli zaferler kazandı. Swabia'daki Avusturya-Alman kuvvetleri Max Emanuel'in Tirol geçişlerinde yokluğunda Bavyera'ya saldırdığında, Höchstädt'ta net bir şekilde yenildiler (20 Eylül 1703). Ren'den ayrılmaları, Alsace'deki Fransızların Breisach (8 Eylül) ve Landau'nun (21 Kasım) kilit kalelerini ele geçirmelerine olanak sağladı. Hessian, Hanoverian, Palatine ve diğer Alman birliklerinin Bavyera'yı rahatlatma girişimi Speyerbach'ta (15 Kasım) yönlendirildi. Bu arada Max Emanuel, Leopold ve Reich üzerindeki Regensburg'u (Nisan 1703) ve ardından doğrudan Avusturya sınırında Passau'yu (Ocak 1704) işgal ederek daha iyi şartlar sunma baskısını artırdı. Leopold Bavyera tarafından Regensburg'un tarafsız bölge olması teklifini kanunlara uymayanlarla uzlaşma sağlanamayacağı gerekçesiyle sürekli olarak reddetti, ancak Reichstag'ı koruyamaması onun sadece güçsüzlüğünü ortaya koydu.¹⁷

Avusturya'nın mali - askeri çöküşü Leopold'u krizi kendi lehine çevirmekte yavaş olmayan denizcilik güçlerine şiddetle bağımlı bıraktı. 1701-2'de Max Emanuel ile uzlaşmaya yönelik baskılarına direnecek kadar güçlü hissetmesine rağmen, bu daha sonra giderek zorlaştı. Avusturya'nın zayıf askeri gücünden umudu kesen Hollandalılar yardımlarını kesmek ve İttifak'tan tamamen çıkmak istiyorlardı. İngiltere, Hollandalı'yı hatta tutarak ve Leopold'u 1703'te Bavyera ile görüşmeleri yeniden açmaya zorlamak için ortak etkilerini kullanarak galip geldi. İmparatorluk siyasetine karışmak için çok az istekli olmasına rağmen, özellikle Flanders'daki müttefik orduya I. Frederick ve Georg Ludwig gibi Protestan prenslerin önemi düşünüldüğünde, İngiltere kaçınılmaz olarak başka sorunlara bulaştı. Eylül 1702'de Londra, Leopold'un Protestanlara, özellikle Silezya'ya yaptığı muameleye resmi bir şikayette bulundu ve bunu 1703'te protestolar izledi. Macar dindarlarının kötü durumlarına karşı İngiliz-Hollandalı anlayışı, güneydoğuda daha fazla dikkat dağıtmaktan kaçınma zorunluluğu ile birleştiğinde, onları Leopold'u Ocak 1704'te Rákóczi yönetimindeki isyancılar ile müzakere etmeye itmeye itti.

Tablo 4.3 Kreis Birlikleri, 1701-1714

Kreis	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	1711	1712	1713 ¹
Electoral Rhine		1,450	1,470	1,470	1,470	1,470	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	2,732
Upper Rhine		3,325 ²	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325	3,325
Westphalia	4,026 ³	4,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000
Upper Saxony			2,250	2,250	2,250	2,250	2,000	2,000	2,794	2,794	2,794	2,794	6,294
Lower Saxony			3,273	3,273	4,905	2,421	4,666	4,333	3,478	1,720	1,720	1,720	2,722
Swabia	10,718	10,718	12,000	11,351	11,351	11,351	11,351	11,351	11,351	9,812	9,812	9,812	9,812
Frankonia ⁴	7,940	7,940	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580	9,580
Bavaria			1,500	1,500	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250
Total	22,684	27,433	40,398	39,749	41,231	39,647	41,672	41,339	41,278	37,981	37,981	37,981	44,415

Kaynaklar: Tablo 4.2 plus Storm, Feldherr, Sicken, Wehrwesen; Helmes, "Übersicht"; Feldzüge, cilt, IV – XIV.

¹Haziran 1713'ten itibaren imparatorla yapılan özel anlaşmalar kapsamında Reichsarmee'ye katılan daha önceden Anglo-Hollanda hizmetindeki yaklaşık 30.000 asker hariç. Tüm birlikler Aralık 1714'e kadar geri çekildi.

²1702-1704'te Reichsarmee'ye bağlı 1.292 Hessen-Darmstadt askeri birliği hariç.

³Köln garnizonu. 1703'te 2.000-4.000 ilave asker savaşta hizmet etti.

⁴3.000 asker (1.600'ü 1790 yılından) hariç, süpernumanlar büyük ölçüde ülke savunması için tutuldu.

Flanders ve Lüksemburg'taki askeri çabalar çok da başarılı olmadığında, saldırılara direnen Leopold için tüm bunlar hoş karşılanmadı. Sadece deniz kuvvetlerinin değil aynı zamanda Leopold'un yakın Alman müttefiki Pfaltz'li Johann Wilhemm'in de daha diri ve etkili bir savaş yönetimi isteyen Arşidük Joseph etrafında toplanan sözde "Genç Mahkeme"nin muhalif üyelerine katılmasını görmek Leopold için sinir ediciydi.¹⁸

Babasının güvenilir hizmetkarlarını yaşlı beceriksizler olarak gördüğünden, Joseph onları kendi himayesindekilerle değiştirmek için can atıyordu. Bu güç kavgasının ilk ayağı, Leopold'un Prens Eugene'i Savaş Mahkemesi Konsey Başkanı ve Gundaker Starhemberg'i de Hazine'nin başına atadığı tarih olan 30 Haziran 1703'te başladı. Bu personel değişikliği mali-askeri yapıdaki zayıflığı ortadan kaldırmak için neredeyse hiç faydalı olmadı ama güven tazelemek için yeterince başarılıydı. Sonraki ödemeler Habsburg'lu aristokratlardan ve yetkililerden gelirken, deniz kuvvetleri 3.6 milyon florin avans vererek karşılık verdi.¹⁹ İtalya'daki saldırıya devam etmeden önce Avusturya'daki askeri önceliklere Bavyera'dan gelen acil tehdidi ortadan ortadan kaldırmaları emredildi. En önemlisi, bu karar, İngiliz savaş stratejisinde daha fazla nüfuz sahibi olan Marlborough Dükü'nün düşüncesi ile aynı doğrultuydu. Sonuç, sadece savaş için değil aynı zamanda imparatorluk politikası için de gerçekten belirleyici olduğu kanıtlanan meşhur 1704 Blenheim Savaşı'ydı.²⁰

Askeri avantajını kullanmaya kararlı olduğundan ve Max Emanuel barış yapar korkusuyla, Louis, Bavyeralılara destek olarak 36.000 asker daha gönderdi. Mayıs ve Haziran 1704'te iki dalga halinde hareket eden Fransızlar, toplam Franco-Bavyera gücünü yaklaşık 60.000'e çıkarmak için Ren savunmasını kırıp geçti. Güneydeki diğer Fransız müfrezeleri Victor Amadeus'un ordusunun bir kısmını silahsızlandırdı ve geri kalanını Torino'da köşeye sıkıştırdı. Guido Starhemberg birkaç Avusturya takviyesi ile mücadele etmesine rağmen, dükün pozisyonu tehlikeli görünüyordu ve Franco-Bavyera tehdidi ortadan kaldırılmadıkça Savoy'un Swabia ve Yukarı Ren ile birlikte düşmesi muhtemel görünüyordu.

Niyetlerini açığa vurmada Marlborough, Flanders cephesinden 19.000 İngiliz-Hollanda askeri çekti ve Württemberg'de Eugene ve Türk Louis ile buluşmaya giderken Ren boyunca çeşitli Danimarkalı ve Alman yardımcılarını kendine çekerek güneye doğru döndü. Tallard'ın ikinci takviye dalgasının gelmesini önlemek için çok geç olsa da, şimdi 40.000 güçlü askerden oluşan Marlborough'nun ordusunun ortaya çıkması durumu değiştirdi. Ren'i korumak için müfrezeler bıraktıktan sonra, müttefikler 2 Temmuz'da Donauwörth tarafından Schellenberg tepesinde Bavyera ordusunu yenerek doğuya doğru Bavyera'ya ilerledi. Dokuz gün sonra Bavyeralılar, Reichstag'taki hakimiyetlerini bırakarak Regensburg'u boşalttı. Müttefiklerin ilerlemesine, Leopold ile uzlaşma şansını yok etme korkusuyla Max Emanuel'in karşı saldırıya geçmeyi sürekli reddetmesi yardımcı oldu.

Son olarak, son dakika müzakerelerini kabul etmeyen Max Emanuel, kaderini Blenheim'daki savaş alanına bıraktı. (13 Ağustos) ve kaybetti: Franco-Bavyera ordusunun dörtte üçü öldürüldü, yakalandı veya dağıldı, elektör dahil geri kalanı, Ren üzerinden kaçacak kadar şanslıydı.²¹

İngiliz-Hollanda askerleri Blenheim'daki müttefik ordunun beşte birinden daha azını oluştursa da, Marlborough'nun güney Almanya'ya müdahalesinin belirleyici olduğu kanıtlandı. Kişisel otoritesi, 25.000'den fazla Hessian, Hanoverian, Prusya, Mecklenburg, Württemberg, Gotha ve Ansbach yardımcılarının geçici olarak yeniden yerleştirilmesine ve 17 Danimarka alayının Eugene ve Türk Louis'i güçlendirmesine izin verdi.²² Muhtemelen daha da önemlisi, kıdemli Habsburg personeliyle sadece Eugene değil, yakında Bohemian şansölyesi ve İmparator Joseph'in hükümetinde önemli bir isim olacak Kont Johann Wenzel Wratislaw gibi Genç Mahkeme ile ilişkili diğer kişilerle kurduğu bağlantıydı. Hatta Max Emanuel'den ele geçirilen Mindelheim'daki Swabia lordluğuyla ödüllendirilerek imparatorluk prensi oldu ve bu yüzden kendisine bağlı olan 48 Bölgesel Birliği toplu savunmaya sağlamaktan sorumludur.²³ Marlborough'nun prenslerle artan temaslarıyla birlikte, bu kişisel bağların koalisyon savaşını uyumlaştırmak için gerekli olan karmaşık müzakereleri hızlandırmada hayati olduğu kanıtlandı.

Blenheim'in önemi, Habsburg'lara yönelik bir siyasi inisiyatif unsurunu eski haline getirmek için acil askeri faydaların ötesine geçti. Anglo-Hollanda müdahalesiyle mümkün olmasına rağmen, zafer Leopold'un acil yardım ihtiyacını ortadan kaldırarak denizcilik güçlerine olan bağımlılığını azalttı. Bavyera'nın aşılmasıyla Viyana mahkemesi rahat bir nefes alıp önceki görevlerine dönebildi. Leopold'un son yılında başlayarak, daha iddialı Habsburg tutumu, Joseph'in Mayıs 1705'te katılımıyla daha belirgin hale geldi. Macaristan'da başlamak zorunda oldukları barış görüşmeleri, isyancı liderliği bölmek için bir araç olarak avantajlarına dönüştürüldü. Mevcut sınırlı güçlerin daha sofistike kullanımı ile birleştiğinde, bu taktikler, isyancıların teslim olduğu 1711 Nisan'ına kadar başarılı oldu.

Bavyeralı köylü ayaklanması da bastırıldı. Ekim 1705'te başlayan, bu, 1618'deki Bohem isyanından bu yana *Reich* içindeki mutlakiyetçi yönetime karşı en ciddi doğrudan popüler meydan okumayı oluşturdu. Leopold, Blenheim'dan sonra, işgal altındaki seçmenlerin yönetiminde ve kaynaklarının çıkarılmasında Bavyera hanedanlarının desteğini sağlamaya dikkat ediyordu. Dolayısıyla ayaklanma Bavyera mitolojisinin vatansever hareketi değil, Avusturya askeri hükümeti ve yerel elitler içindeki işbirlikçilerine bir saldırı oldu. Joseph ilk sorun raporlarını hafife aldı ve askeri valisine, İtalya'daki ordusunu desteklemek için 12.000 Bavyeralının sembolik Bölgesel Birlik olarak alınması talimatını verdi.

Köylüler, seçmenlerin milis yapısını örgütsel bir çerçeve olarak kullanarak silahlı direnişle karşılık verdiler. Kasım ortasına kadar Joseph 7.000 kişilik garnizonunun yetersiz olduğunu ve takviye için zaman kazanmak adına ılımlılık ve müzakere politikasını benimsemiştir. Avusturyalı birlikler işgal güçlerini Aralık ayına kadar 12.000'e çıkarmak için yönlendirilirken, dört bin Württembergli Kara Orman'daki kış mahallelerinden çıkarıldı. Köylüler, isyancılar olarak adlandırıldı, böylece *Reich* ve Bavyera bölgelerinde halk desteğini kazanan askeri desteği meşrulaştırdı. Münih'teki Avusturya garnizonu, Sendungen köyünü

2.000-3.000 civarı çevreleyen ve şehre yakışan 16.000 köylüyü defetmek için saldırıya geçti. Köylüler teslim olmasına rağmen, Avusturyalılar hücum ettiler ve 25 Aralık'ta meşhur Sendungen Noel Katliamı'nda 1.034 köylüyü öldürdüler. Seçmenlerin başka yerlerdeki direnişi, çoğu affı kabul ettiği için iki hafta içinde çöktü. Yaklaşık 4.000 köylü ölmüş olsa da, geri kalanına gösterilen tavır nispeten ılımlıydı. Yakalanan liderlerin çoğu idam edilmekten ziyade hapsedildi, zorunlu askerlik durduruldu, ekstra güçler geri çekildi ve Avusturya hükümeti askerlerinin aşırılıkları için tazminat bile ödedi. Ayaklanma deneyimli profesyonellere karşı çok az şansa sahipti ama hafifletilmiş ceza, baskının sınırlarının olduğunu gösterdi. Joseph, Bohemya'daki huzursuzluk ve o zamanlar zirvede olan Macar isyanı nedeniyle sorunları hızla çözmek istedi. Ayrıca Bavyera ayaklanmasının kışın gerçekleştiği ve Ren'deki operasyonları aksatmadığı için şanslıydı.²⁴

Başlangıçta net olmaktan uzak olsa da, Habsburg'un *Reich*'taki konumu da geliyordu. Generallerin atamalarında dini parite konusunu kabul ederek Leopold, seferberlik emirlerinin sonuçlandırılması için kilit bir engeli kaldırdı. Son talimatlar, kapıya dayanan Bavyera askerlerinin varlığına rağmen 11 Mart 1704'te *Reichstag* tarafından doğrulandı. İki gün sonra Blenheim Avusturyalı birlikleri Regensburg'u işgal etti. Bavyeralılar o zamana kadar gitmiş olsa da, General Herbeville, Protestan imparatorluk şehrine girmek için bir hile yapmak zorunda hissetti: Süvarileri çiftlik vagonlarında saklanarak kapılardan geçti. Joseph, imparatorluk garnizonuna karşı olan dini ve siyasi itirazları onları 1705'te geri çekip bunun yerine sivil güvenlik şirketlerine teslim ederek çözdü. Bu arada müttefiki Johann Wilhelm, 21 Kasım 1705'te Protestan muhalefet lideri I. Frederick ile anlaşmaya vararak çözülmesne yardımcı olduğu dini tartışmayı etkisiz hale getirmek için çok çalıştı. Ortaklık Hareketi savaş boyunca Katolikler ve Protestanlar arasındaki işbirliğini kolaylaştırmaya devam ederken, kalan zorlukların çoğu, 1707'de İsveç'in Saksonya'yı işgalinden sonra Joseph tarafından daha fazla taviz verilerek kaldırıldı.²⁵

Habsburg'un nüfuzu, Büyük İmparatorluk Mahkeme Konseyi'nin çatışma çözümündeki boşluğu doldurmak için 1704-1711 yıllarında İmparatorluk Yargı Mahkemesi'nin geçici olarak kapanmasından faydalanarak diğer alanlarda da arttı. Bu arada, Joseph Habsburg hükümetindeki imparatorluk şansölyesinin rolünü, kilit karar organı olan imparatorluk şansölyesi Lothar Franz'ı kovarak ve sadece Avusturyalı kuruluşlara daha fazla öncelik vererek azalttığına, Avusturya topraklarına daha fazla destek verildi. Bakanlık iktidar mücadelesi çözülmedi çünkü Genç Mahkeme yeleri, Joseph iktidara geldiğinde kendi aralarında nüfuz için yarıştı ama en azından Eugene'e daha sıkı destek verdi ve Anglo-Hollanda liderliğindeki diğer önemli isimler ve Marlborough'yla hayati bağlantılarını sürdürmesine yardımcı oldu. Marlborough'nun 1704-5'teki geleneksel kış savaşı planlamasına müdahalesi, 8000 Prusyalının geçici olarak Kuzey İtalya'da görevlendirilmesi deniz kuvvetlerinin yaklaşan savaş için harcalmalarını güvence altına aldı.²⁶

Bavyera'nın, 1703'ün sonlarında Köln'le beraber yenilgisi, *Reich*'ta inisiyatifi kurtarmak ve dış etkenleri tersine çevirmek için daha fazla olasılık açtı. Fransa'ya açıkça destek olarak Max Emanuel ve Joseph Clemens, kendilerini imparatorluk yasasına göre açıkça yanlış yere koymuşlardı. Yenilgileri, tahttan indirilmelerinin ve devlete kalan tımar arazilerinin yeniden dağıtılmasının önündeki engelleri kaldırdı. 1629'daki daha önceki Habsburg askeri yükselişinde olduğu gibi, imparatorun hatırı sayılır kıskançlık uyandırmadan maksimum avantaj elde etmeyi amaçladığı için bu durum tehlike ve fırsata gebeydi.

Leopold, Regensburg hariç hepsi Hollandalı birlikler ve kuzeyinde Alman destekçileri tarafından istila edildiği için Köln ve Joseph Clemens'e bağlı Liege piskoposluğu, Hildesheim ve Regensburg savaşını 1703'te çok çabuk kaybetti. Birkaç birlikle, Leopold doğrudan müdahale edecek bir konumda değildi ve bu yüzden her durumda katedral bölümlerine ara gücün geçici transferini onayladı. Eski hükümdarları Fransa koruması altında olan Nancy'de sürgündeyken, katedral rahipleri, asker ve konaklama yeri sağlamak için Hollanda ve

imparatorluk taleplerine uyararak yeni özerkliklerinden emin oldular. Joseph'in Wittelsbach'ın Kuzey Alman İmparatorluk Kilisesi'ndeki etkisinin yokluğundan yararlanma girişimi, piskoposluk seçimlerinde Hollanda, Prusya ve Palatine müdahalesi ile engellendi: 1706'da Hollandalı aday, Münster'in stratejik papalık seçiminde imparatorun favorisini yendi.²⁷

Anglo-Hollandalılar, destek kuvvetler ve Bölgesel Birliği Flanders ve Ren'e döndükten sonra orada kalan Avusturyalı askerler tarafından ısıtla edildiği için Bavyera'nın durumu oldukça farklıydı. Max Emanuel resmi bir yasak altına alındıktan sonra teorik olarak mümkün olsa da, bölgeyi hemen toparaklarına katma olası düşmanca tepki göz önüne alındığında mümkün değildi. Bununla birlikte, Avusturya, muhtemelen nihai bir barış anlaşmasından dolayı, bölgenin en azından bir kısmını kalıcı olarak almayı bekleyebilir.

Bu arada, hem Leopold hem de Joseph'in daha sonra bir kararı ertelemek için geçerli nedenleri vardı, çünkü bu durum Joseph Clemens'in piskoposlarının kaderiyle ilgili nihai kararı ertelemelerine olanak sağladı ve Avusturya etkisinin daha uygun koşullar altında, orada genişletilmesi olasılığını serbest bıraktı. Aynı zamanda, isyancıların kontrolündeki Macaristan'da olanların geçici kaybını telafi eden Bavyera kaynaklarının acımasız sömürüsüne devam etmelerine izin verdi ve onlara resmi onay beklemeden Max Emanuel'in Swabian Lordu Wiesensteig'i akılsızca ele geçiren Württembergli Eberhard Ludwig'i ele geçirdi.²⁸

Palatine baskısı, bir kararın süresiz olarak ertelenmemesini sağladı. Johann Wilhelm, otuz yıl Savaşı sırasında kaybedilen daha prestijli beşinci seçim unvanının ve yukarı Pfalz'ın iadesinin yanı sıra, aşağı Ren'de yeni bir krallık yaratma ek toprakları ve hakları için yasal bir temel olarak resmi bir yasaklamaya itti. 1705 yılına gelindiğinde Viyana, geçmişte bu tür imtiyazların bir hata olduğuna ve her şeyden önce Kraliyet haysiyetine olan yükselmelerin önleneyeceği kanaatine vardı. Prusya'nın Frederick'ini tatmin edemeyen yeni taç sadece daha onu aç bıraktı ve o şimdi Ren Ek Yardım sunarak Güney Almanya'da bir dayanak kurmaya çalıştı. Uzak Prusya Frederick tatmin olmaktan, yeni taç sadece onu daha da isteklendirdi ve Ren'e Ek Yardım sunarak Güney Almanya'da bir dayanak kurmaya çalıştı. Palatine hırsları şüpheli olsa da, Frederick Viyana'da baskıyı yükselmek umuduyla Johann Wilhelm teşvik etti. Hem İtalya hem de Rheinland'daki birlikler için umutsuz olan Joseph'e, tüm bu talepleri reddedemeyeceği açıktı, ancak daha fazla taviz vermek, sadece başka bir eşekarısı yuvasına çomak sokmak olacaktı. Joseph'in cevabı, bir kararı mümkün olduğunca uzun süre geciktirmek, sadece kesinlikle gerekli olduğunda ve karşılığında bir şey kazandığında parça parça tavizler vermektir. Bu kaçınılmaz olarak, daha fazlasını bekleyenlerin hayal kırıklığına yol açtı, ancak Habsburg'un iyileşmesini 1708'e kadar güvence altına aldı. Joseph, 29 Nisan 1706'da Max Emanuel ve Joseph Clemens'i yasaklayarak başladı, böylece otoritesini gösterdi, Bavyera kaynaklarının sürekli sömürülmesi için yasal bir bahane oluşturdu ve Johann Willhelm'i İtalya'da askerlerine ihtiyaç duyulduğunda çok önemli bir anda taciz etti. Ancak, seçmen eski Bavyera toprakları ve unvanlarından etkilenmek istediği için bu yeterli değildi ve 1708'de Joseph kabul etmedikçe 10.000 erkeğini alıkoymakla tehdit ediyordu. Joseph, 1708'deki olağanüstü sorunların karmaşık bir çözümünün her aşamasında önemli avantajlar sağlayarak süreci başlattı. İtalya'ya daha fazla birlik gönderdikten ve adamları 1702'de Köln'e götürdüğü Kaiserswerth şehrini iade ettikten sonra Üst Pfalz ve beşinci unvan 23 Haziran 1708'de Johann Wilhelm'e verildi. Buna karşılık, Köln kanunları imparatorluk savaş çabasına bir 30.000 tlr daha ödedi, Johann Wilhelm ise seçim kolejinde genel bir yerleşim düzenlemelerine yardım etti, sadece Hanoverli unvanını doğrulamakla kalmadı, daha önce hariç tutulan Habsburg kontrolündeki bohem oylarını yeniden ekledi.²⁹

Joseph, Protestan seçmenlerin kurumlarının gelecekteki yükselişlerinin seçimini etkilemek için yapılan girişimlerini engellerken, düzenlemeler Avusturya'nın Bavyera'nın geri kalanının kontrolünü etkilemedi.

Bu daha iddialı politikanın kaçınılmaz sonucu Prusya'nın yabancılaşmasıydı; kaçınılmazdı, çünkü ne Leopold ne de Joseph, Frederick'in artan taleplerini kendi konumlarına

zarar vermeden karşılayamadı. 1704 de Leopold Ren'e hizmet etmesi için teklif edilen 14.000 ekstra asker gücünü reddettive ertesi yıl Moselle'ye başka güçler gönderme önerisini engelledi. çünkü her iki plan da bağımsız bir Prusya komutanlığını kabul etmeyi ve Frederick'in Ansbach, Bayreuth, III. William'ın eski topraklarının Alman bölgesinden Nürnberg'e kadar uzanan önemli toprak taleplerini onaylamayı içerecekti, Subvansiyon borcları ve imparatorin konaklama taleplerini kabul etmeyi reddetmesi, kendi birliklerini tekrar Avusturya ve imparatorluk ordulanndan geri çağırmakla tehdit eden kralı kışkırttı. Fransa'yla 1706'da gizli görüşme yapması Joseph'in ilerleyişini başarısızlığa uğrattığında Frederick 12.000 askerini aşağı Ren'den Flanders'a yönlendirdi, bu da Reichsamce ile işbirliğini bilfiil sonlandırdı. Bu arada, İtalya'daki 8.000 askerin sözleşmeleri savaş boyunca yenilenmiş ve kral Protestanlara taviz vermek için Joseph'e baskı yapmada deniz güçlerine katılmıştır. Karşılığında maliyetini, Hollanda'nın Alman topraklarının ele geçirilmesi için politik desteğini. Fransa- İsviçre sınırındaki Neuchâtel eyaletini kapsayan yardım aldı.

Bu davranış göz önüne alındığında Joseph, Avusturya-Prusya'nın 1700'deki anlaşmasının sona erdiğini varsaydı ve Frederick'in güney Almanya'daki diğer heveslerini engellemeye başladı. İmparatorluk büyükelçisi gelecek ay Berlin'den ayrıldı ve buna müteakiben Frederick'in temsilcisi de Eylül ayında Viyana'dan ayrıldı.³⁰ Oldukça ciddi olan bu gelişmeler Avusturya-Prusya ilişkilerindeki bozulmanın telafi edilemez olduğu anlamına gelmiyordu çünkü ne Frederick ne de halefi olan oğlu isleri zorlayıp anlaşmayı bozmaya hazırlıklıydı. Dahası, Joseph'in Prusya planına kararlı bir şekilde karşı çıkması ona Georg Ludwig ve nüfuzu Frederick'in Frankonya'daki planlarından dolayı tehdit edilen Lothar Franz'dan sempati kazandırdı. Sürekli devam eden yardımları Johann Wilhelm'in sürekli artan sabırsızlığıyla birlikte Habsburg'un *Reich*'taki nüfuzunu sürdürmesine yardımcı oldu ve Joseph'in İtalya'daki inisiyatifi ele geçirmesini sağladı.

Blenheim'daki zafere rağmen, kuzey İtalya'daki durum 1705'in başında hala umutsuz görünüyordu. Eugene komutanlık etmeye devam etmek için oraya döndüğünde 15.000 askerin sadece 8.000'ini savaşa hazır buldu. İkinci bir ordu Torino'da kuşatılan Victor Amadeus'a rahat vermezken, bunlar, Marshal Vendôme ve 30.000 Fransız tarafından tarafsız Venedik topraklarındaki Garda Gölü yakınındaki dağlarda kuşatıldılar. Joseph, Margrave Ludwig Wilhelm ve denizcilik güçlerinden gelen protestoları göz ardı ederek 30.000 savaşa hazır gemi ve 8.000 Prusyalı askerle Johann Wilhelm tarafından sağlanan 4.000 askeri yaza kadar vermek için derhal askerlerini Ren'den gönderdi. Bunların yetersiz kaldığı kanıtlandı ve Eugene'nin Venedik topraklarından kurtulma girişimi Cassano'da suya düştü. (16 Ağustos)1704'te olduğu gibi, Avusturya'nın yenilgisi kendisine çıkar sağladı çünkü müttefikleri imparatorun kuzey İtalya'daki çöküşün eşiğine gelmesini kendi planlarını tehlikeye attığını gördüler. Turin 1706'da rahatlamadıkça tüm kuzey İtalya'nın Fransa'ya yenileceği ve Louis'in birliklerin İspanyol Hollanda'yı savunmasına olanak tanıyacağı kesin görünüyordu. Marlborough yine kışın yaptığı mekik diplomasisinde, Frederick'i adamlarını İtalya'da bırakmaya ikna ederek ve Johann Wilhelm'i Anglo-Hollanda maaşlarında varolan mevcut gücü karşılığında 3.000 kişi göndermeye ikna ederek çok önemli bir rol oynadı. Wolfenbüttel, Gotha ve Hessen-Kassel ile srasıyla 1.000, 3.000 ve 10.000 kişi için anlaşmalar yapıldı, ancak bu, Belçika'daki mevcut rollerinden çekilmeleri anlamına geliyordu. Hala yolda olan Hessianlar hariç tutulduğunda, tüm ordu 1706 yazında üçte birinin maaşları Anglo- Hollandalılar tarafından ödenen 50.000 kişiye ulaştı. Buna ek olarak, Marlborough Kasım 1705'te 300.000 tlr'lik bir acil yatırım elde etti, ardından Şubat ayında 250.000 £ tutarında bir kredi aldı ki bu da Avusturya'nın yıpranmış maliyesinin düzelmesinde etkili oldu. Joseph, İspanya'daki boş savaşa olan bağlılığını desteklemek zorunda olsa da, şimdi İtalya'daki saldırıyı sürdürme olanağına sahipti.

Burada durum bir önceki yılın başında olduğu gibiydi: Vendôme ve 44.000 askeri, Eugene'nin Garda Gölü'nden yolunu keserken, La Feuillade ve 48.000 askeri, Turin'de Victor

Amadeus'un 16.000 askerini ablukaya aldı. Ancak, Vendôme, Marlborough'nun Ramillies'teki zaferinden sonra (23 Mayıs 1706) komutayı deneyimsiz dük d'Orleans'e bırakarak düzeni yeniden sağlamak için aniden Flanders'a geri çağırıldı. Eugene, Torino ya doğru saldırmak için Orleans'ı kuvvetlerini bölmeye ve onu ekipler halinde takip etmeye zorlayarak ve Hessianlar ve diğer takviyelerin Alpler' deki boşluktan saldırırsa diye General Count Medavi ve 23.000 askeri Adige yakınlarında bırakarak, geçici dikkat dağınıklığından faydalandı. Orleans ve La Feuillade'in orduları 7 Eylül'de Turin'de Eugene tarafından yenildi ve kalanlarsa Fransa'ya çekildi.

Bu gerçekten büyük bir zaferdi, ancak Medavi'nin Castiglione'deki Hessen'leri yenmesi (9 Eylül) ile çakıştığı için sonuçlar Blenheim'dan daha az netti.³² Hem Savoy hem de Milan temizlenmiş olsa da, Medavi, Eugene'nin Alp geçitleri ile iletişimini ve Tirol'den gelen desteğe köprü kurarak hem Cremona'da hem de Mantua da kaldı. Ek Fransız birlikleri halâ başka kilit kasabalara sahipti ve Napoli'deki 8.000 İspanyol asker tarafından desteklenebilme gibi uzak bir olasılık vardı. Joseph, güneydeki İspanyol mülklerinin fethine kadar uzanan İtalyan planlarının tamamlanmasının yolunu açmak için Medavi'yi en kısa sürede defetmeye kararlıydı. Bu planlar, Eugene in muzaffer güçlerinin, Fransız deniz kuvvetlerinin Toulon üssünün müttefik kontrolünü güvence altına almak ve Louis'i barış yapmaya zorlamak için Provence'i istila ederek doğrudan Alpledin saldırmasını isteyen denizcilik güçlerinin niyetine ters düştü. Habsburg ve Anglo-Hollanda nn. 1703'te İspanya'daki operasyonlar konusundaki anlaşmazlıklardan sonra yeniden kurulan savaş hedefleri arasındaki uyum. Joseph'in kendisine uyması için İtalya'daki meseleleri halletmeye başlamasıyla artık çöktü. Toulon seferi için müttefikleri tarafından talep edilen 20.000 askeri sağlasaydı, hem Medavi ile hem de Napoli'yi işgal etmek için yetersiz güçlere sahip olacağını biliyordu. Neyse ki, Louis de eşit derecede asker sıkıntısı vardı ve Aralık 1706'da Eugene ile gamizonlarını Fransa'ya çekmek için müzakereler başlattı. Anglo-Hollandalı protestolara rağmen Joseph, 13 Mart 1707'de Milano'da imzalanan ve Medavi'nin birliklerinin tahliyesine izin veren ve güneyin işgaline zemin hazırlayan ikili antlaşmayı kabul etti.³³

Eugene ve Victor Amadeus Alpleri Toulon'a gitmek için 35.000 asker ile geçerken, Marshall Daun ve 10.000 asker Nisan ayında Torino'dan ayrıldı ve 22 Haziran'da Napoliten sınırına ulaşmak için papaya ait bölgelere ilerledi. İspanyol direnişi 7 Temmuz'a kadar çöktü ve Napoli'nin tamamını Habsburg kontrolüne verdi. Toulon seferi için Batı Akdeniz'de Anglo-Hollanda filosunun varlığı Fransa veya İspanya'dan gelebilecek herhangi bir destek umudunu engelleyerek Daun'a yardımcı oldu. Ağustos'ta çöken Provence'teki operasyonlarının başarısızlığı konusundaki hayal kırıklığına rağmen deniz kuvvetleri, ertesi yıl savaş gemilerini Sardunya'yı ele geçirmek için kullandı ve İspanyol İtalya üzerinde müttefik kontrolünü tamamladılar.

Joseph, hanedan ve imparatorluk çıkarlarını karşılıklı güçlendirici olarak görerek, İtalya üzerindeki tutumunu pekiştirmek için imparatorluk güçlerini kullandı. Zaten 1705'te Reichstag'ı, Reichskrieg'in kapsamını İtalya ve Macaristan'ı da kapsayacak şekilde genişletmeye ikna etmeye çalıştı. Orduyu bizzat yönetmeyi teklif etmesine rağmen delegeler, Ren cephesindeki Alman kaynaklarını sürekli oyalandığı açıkça görüldüğü için reddetti. Joseph, İspanyol yönetiminin çöküşünün feodal üstünlüğüyle rekabeti ortadan kaldırdığı İtalya'da daha başarılıydı. Philip V'nin dükalığı dedesine bırakmaya hazırlandığı ortaya çıktığı için bölgenin seçkin tabakası huzursuzlaştığı sırada Milan daki Fransız orduları kötü davranışlar sergilemeye başladı.

Bu, 1706'daki Avusturya zaferinin ardından feodal bağların yoğunlaştırılması için bir temel oluşturdu. İtalya, nakit katkı payı ödemek zorunda kalan Cenova, Toskana, Lucca ve Massa'nın kıyı statüsüne bölünürken, Modena, Mantua, Mirandola, Parma ve Guastella'nın kara ile çevrili bölgeleri Avusturya birliklerine konaklama yeri olarak atandı. Bunların birçoğu borçlarını rüşvet ile ödemeyi tercih ettiklerinden Joseph başka bir gelir kaynağı daha buldu;

1707 yılında talep edilen meblağın %20 ile %30 civarı ödenerek 2 milyon fl'ye ulaştı ve sonraki her yıl 5 milyon fl. olarak arttı.³⁴

Habsburg otoritesi, Joseph'in otoritesi üzerine, ömek ceza için Fransız yanlısı Charles Charles Ferdinand Gonzaga'yı seçen İmparatorluk Mahkemesi Konseyi'nin müdahalesiyle güçlendirildi. Bavyera öneğinde olduğu gibi, Joseph, Mayıs 1707'ye kadar hazırlanmış olan yasağı uygulamak için acele etmiyordu, çünkü Leopold'un Victor Amadeus'a söz verdiği Montferrat'ın Gonzaga eyaletini terk etme arzusu yoktu. Dükün 1708'deki ölümü kalan mazeretini kaldırdı ve yasak Avusturya'nın Mantua'yi tımar arazisi olarak kendisine alması ve Montferrat'ın Savoy'a geçmesiyle 30 Mayıs'ta resmen ilan edildi. Mirandola Dükü Francis Maria ve Concordia'nın prensliği Fransa'yı desteklediği için 1707 yılında yasağa dahil edildi ve topraklarına el konuldu. Mirandola daha sonradan eşi Guelph prensesi Charlotte Felicitas olduğundan ve bu yüzden de imparatorun Alman müttefiki Hanoverli Georg Ludwig'le ilişkisi olan Joseph'in ana İtalyan destekçisi Modena Dükü Rinaldo'ya devredildi. Bu arada Toskana, zayıf Medici hattı yok olduğunda imparatorun bu bölgeden kurtulma olasılığını pekiştirerek imparatorluk üstünlüğünü tanıdı.

Otoritesi kuzeyde pekiştiren ve birlikleri güneyi sahip olan Joseph, feodal yargı yetkisi Avusturya'nın tuttuğu alanları kapsayan papayla boy ölçüşerek kontrolünü sağlamlaştırmaya devam etti. Ortaçağ papalık-imparatorluk çatışmalarının ve Reform mücadelelerinin imajını çağrıştıran Joseph, Reich'ta, özellikle Prusya gibi Protestan güçlerden biraz destek kazandı. XI. Clement, Jacobite destekçisi olarak bilindiği için denizcilik güçleri de aynı taraftaydı, ancak Joseph'in papayı Fransa'nın kollarına itmediğinden en düşeliydiler. Katolik tepkisi, özellikle Clement'in 2 Nisan 1707'de aforoz etmekle tehdit etmesi ve dini seçmenlerin bir uzlaşmaya aracılık etmeye çalışmasından sonra tahmin edilebilir şekilde düşmüştü. İtalya'da sadece Modena ve Savoy diplomatik destek sağladı, ancak Joseph, 1708 Mayıs'ta papalık devletlerine saldırmak için Milan'dan Daun ve Bonneval kontrolündeki birlikleri göndererek ne olursa olsun devam etmeye karar verdi.

Avusturya-Papalık Savaşı, kendisine aşırı güvenen bir imparatorun düşüncesiz bir yanlış hesaplaması olarak tanımlanmıştır³⁵, ancak düşüncesiz olmasına rağmen, Joseph aslında uluslararası duruşuna verilen zararı en aza indirmeye özen gösterdi. Daun ve Bonneval'a, 1527'de V. Charles'ın birliklerinin papalığın başkenini yağmalayıp papayı esir olarak alması olayının tekrar yaşanmasını önlemek için Roma ve diğer büyük şehirlere kısırtıcı saldırılar yapmalarından kaçınmaları talimatı verildi. Bu arada Joseph, Katolik eyaletlerinin tarafında İsviçre'deki Toggenburg dini anlaşmazlığına diplomatik olarak müdahale ederek Katolik kimliğini geliştirdi ve 4.500 paralı asker için papalık talebini reddederek onu zorladı.³⁶

Clement'in diğer askeri faaliyetleri pek başarılı olamadı. 25.000 askeri olmasına rağmen, gözden düşmüş eski imparatorluk generali Marsigli emrindeki yeni Roma ordusu, sayısal olarak az olan Avusturya kuvvetlerinin ilerlemesini durduramadı ve sürekli olarak geri çekilmelerinden dolayı yerel halk arasında *Papagallini* veya "Papa'nın Tavukları" olarak tanındı. **(Korkak Tavuk olabilir ama orijinali böyle olduğu için değiştirmedim.)**³⁷ Zafer umuduyla kalmayan Clement, Ocak 1709'da barış yaparak daha fazla aşağılanmadan kaçındı. Lafi dolandırmasına rağmen, sonunda 1710'da Joseph'in ana taleplerini kabul etti, Arşidük Charles "III" ü İspanya kralı olarak tanıdı ve papalığın feodal yargılama yetkisinin sona ermesi karşılığında Avusturya'nın kuzey İtalya'daki konsolidasyonuna gizli bir destek sağladı.

İtalya'ya odaklanma, muhtemelen haksız bir şekilde 1707 Milan Kongresi'nin Toulon seferinin başarısızlığından sorumlu olduğuna ikna olan deniz kuvvetleriyle ilişkileri gerginleştirdi. Kuşkusuz, Medavi'nin dönüşü Louis'e Almanza'daki büyük müttefiklerin yenilgisine katkıda bulundukları Provence ve İspanya'daki askerlerini yeniden konuşlandırmasına izin verdi. Daha da ciddisi, Joseph'in İtalya ile meşgul olması, Ren'in savunmasını zayıflatarak onun *Reich*'taki konumunu zayıflattı. 1705'e kadar *Reichsarmee* hizmet veren sadece 5.900 Avusturyalı vardı. 1707 yılındaysa 26.000 Alman arasında sayıları

2.200'e düştü. Bunlar tamamen yetersizdi ve Fransızların o ayın sonunda Swabia'ya ilerlemesini engelleyemedi.³⁸

Durum kısa bir süre sonra dengelenmesine rağmen, Joseph'in savaş yönetimine yönelik artan Alman ve uluslararası eleştirileri susturması zorunlu hale geldi. Macaristan'daki devam eden kritik bir duruma rağmen, 1708'de Ren'deki 20.000 Avusturya askerini vermek için birlikler oradan ve İtalya'dan çekildi. Johann Wilhelm 10.000 Palatine askeri birliğini orada yeniden konuşlandırmaya ikna edildi ve diğer birliklerle birlikte Alman kuvvetleri 80.000'e ya da savaşın en büyük ordusuna yükseldi. Bununla birlikte, Joseph'in Anglo-Hollanda güvenini kazanması gerekiyordu ve bu yüzden Marlborough'nun İspanyol Hollanda'daki büyük bir saldırı planını kabul etti. Eugene'e, tüm Avusturyalılar da dahil olmak üzere 33.000 asker emanet edildi ve Marlborough'nun Flanders'teki saldırısıyla koordinasyonu sağlamak için Moselle'ye gönderildi ve bir dizi zafer elde edildi (Oudenarde, Lille, Ghent, Bruges).

Her ne kadar bu Georg Ludwig'i Alsace'de istenen ilerlemeyi elde etmek için yetersiz insan gücüyle bırakmış olsa da, en azından Ren artık güvende ve imparatorluk prestiji yüksek kaldı.

1709'a kadar Joseph, büyük Habsburg hedeflerine ulaşmıştı. İspanya'nın tüm İtalyan mülkleri, Mantua'nın stratejik düklüğünü bonusu ile birlikte artık onun elinde idi. Macaristan'daki savaşın gidişatı tersine döndü ve isyancıların yenilgisi an meselesiyken, Marlborough'nun son zaferleri Hollanda'nın çoğunu kontrol altına aldı. Habsburg emperyal etkisi Prusya'nın yabancılaşmasına rağmen yükseliyordu ve Baltık Savaşı, Ango-Hollanda'nın yardımıyla İsveçli XII. Charles'ı dikkatini doğuya yönlendirmesine ikna etmek için körfezde yapıyordu. O kış Fransa'yı kötü bir şekilde vurmuştu ve savaşın zorlaşması Louis'i 1709 baharında barış görüşmeleri yapmaya zorladı.

Artık savaş avantajlı şartlarda bitirmek için gerçek bir şans vardı, bu arada Joseph'in pozisyonunu rahatsız eden hiçbir şey yoktu. Olası bir Fransız askeri canlanmasının yanı sıra tehditler iki yerden geldi: kardeşi Charles'ın talepleri ve Ortaklık Hareketi'nden Ren üzerinde kalıcı bir güvenlik bariyeri (Reichsbarriere) baskısı tehditlerdi. İspanya her zaman ikincil bir hedef olarak kalmasına rağmen, Joseph onu görmezden gelemedi, çünkü ele geçirilmesi bir hanedanlık prestiji sorunu haline geldi ve herhangi bir başarısızlık ailenin geleceği için ciddi yankılara yol açacaktı: Leopold'un Charles İspanya'yı alamaması durumunda Tirol ve Dış Avusturya'yı (Vorderösterreich) *Reich*'ta özerk bir bölge olarak alacağını belirtti.³⁹ Yine de imparatorluk prestiji, güvenliklerinin Batı sınırını Fransa'nın zararı uğruna sağlamlaştırmaya bağlı olduğuna ikna olan Lothar Franz ve küçük prenslerin sadakatini ve güvenini korumaya dayandı. Son zaferlere rağmen, Avusturya sadece tüm bu hedefleri yerine getirecek kaynaklardan yoksundu ve hem Fransız hem de İspanyol topraklarını almak için deniz gücüne bağlı kaldı.

Bu aşamada Joseph'in politikalarıyla ilgili bazı tartışmalar vardı. Baş biyografi yazarı Charles Ingrao, tamamen hanedana ait düşüncelerin önceliğini vurgulayan ve Habsburglu'ların artık *Reich*'ı "işleyen bir siyasi beden" olarak görmediğini savunan büyük ölçüde olumsuz bir görüşte bulunuyor. Diğerleri, özellikle Aretin, Joseph'in hala imparator olarak görevini ciddiye aldığını ve Habsburg hanedan gücüne önemini vurgulayarak daha yardımsever bir görüş benimsedi. Elbette, Ingrao'nun yorumu Reich'in parçalanmasını en az 40 yıl kadar öncesinden öngörme eğilimindedir: on sekizinci yüzyılın başlarında onu bir arada tutan "her prensin bireysel çıkarlarının şans tesadüflerinden" daha fazlası vardı. Dahası, "imparatorluk politikanın siyasallaşması" Joseph yönetiminde telaffuz edilirken, ne yeni ne de "meşruiyetinin imajı ve kutsallığı..." ya da daha büyük Alman prensleri arasındaki son sadakat izlerini Leopold'un savaş yönetiminin 1670'lerde neredeyse yaptığı gibi bastırmakla tehdit etmedi.⁴⁰

Joseph, birçok yönden, bir kriz sırasında Alman sadakatini korumada babasının daha başarılı olduğunu kanıtladı, böylece imparatorluk döneminde hükümdarlığın kendini toparlaması zirve yaptı. Yine de Ingrao, Aretin'in birbirine denk olarak kabul etme eğiliminde

olduğu hanedanlık ve imparatorluk politikaları arasında bir ayırım yapmakta kesinlikle haklıdır: Joseph'in başarısının anahtarı, çok sayıda gerginlik ve doğal çelişkiyi bağdaştırma yeteneği idi.

Joseph, Almanların amaçlarını görmezden gelmedi fakat İspanya ve İtalya'nın arkasında üçüncü sırada yer alan fakir bir ülke olmasına rağmen *Reichsbarriere* için programlarını kabul etti ve bunları kendi hanedanlık arzularıyla aynı çizgiye getirmeye çalıştı.⁴¹ Avrupalı güçlerin, Avusturya ve İspanya'nın daimi birliğine karşı koyamayacağını görece kadar zekiydi, ancak Anglo-Hollanda'nın en azından ticaret çıkarlarının garantisi için kardeşinin yönetimini destekleyebileceğine inanıyordu. Bu şekilde hanedan ve *Reich*'in çelişkili çıkarlarını hala bağdaştırabileceğine inanıyordu. Avusturya'nın İspanya'daki askeri varlığını artırmayı veya Ren'e geri göndermeyi reddetti ve birliklerinin İspanya ve Flanders'ta savaşı kazanmasını beklerken İtalya ve Macaristan'daki çabalarını sürdürmek için Anglo-Hollanda yardımlarına güvenmeye devam etti. Bu bir yanlış hesaplamayı kanıtladı.

Anglo-Hollandanın, özellikle İngilizlerin ticari çıkarlarının, Bourbon tarafından İspanya'nın Habsburg kralı kadar kolayca karşılanabileceğini fark edemedi. Bu arada Hollandalılar, Joseph'in genişleyen savaş hedeflerini barışın önünde bir engel olarak görüyorlardı. Cumhuriyet 1706'da Louis'in sınırlı teklifinden zaten memnun kalacaktı ve sadece İngiltere'ye olan bağımlılıkları onları savaşta tutmuştu. 1708 yılına kadar, bunun sadece İngilizlerin çıkarlarına hizmet edeceği duygusu gizli Fransız-Hollanda barış görüşmelerine yol açtı. Marlborough ve savaş partisi iktidarda kaldığı sürece, İngiltere müttefiklerinin birbirinden farklı amaçlarını onları savaşta tutmak için hoşgördü, ancak maalesef bu, diplomatlarının, Louis'in İspanya'dan torununu çıkarmasını gerektiren ön antlaşmanın 37. maddesinde ısrar ettiği için 1709 müzakerelerinin başarısız olmasına katkıda bulundu. Bütün müzakereler çöktü ve avantajlı barış için en iyi şansa son verdi. İngiliz kamuoyu, yalnızca kıta güçlerinin yararına yapıldığı düşünülen savaşa düşmanca davrandı. Ekim 1710'daki Tory seçim zaferi, özellikle İngiliz şartlarında barış için artan taleplere yol açtı. 17 Nisan 1711'de Joseph'in ölümü, Charles'ı tek erkek Habsburglu olarak bıraktı ve canlanan evrenselci iddiaların kuruntusunu arttırdı ve Fransa ile ikili görüşmelerde son İngiliz şüphelerini ortadan kaldırdı. İngilizler 1712'den itibaren yardım taahhütlerini kestiğinden ve savaştan bıkmış Hollandalıları ortak çabanın tek finansal destekçisi olarak bıraktığından 8 Ekim 1711 tarihli İngiliz-Fransız barış ilkeleri Büyük İttifak'ın dağılmasının sinyalini verdi. Sadece nakit enjeksiyonu ve sürekli ortaklıklarının politik hedeflerini güvenceye alma umudu İttifak'ta Savoy ve Prusya gibi küçük güçleri korumuştur.

Ayrıca savaşla hayal kırıklığına uğradılar ve kaybedeceklerinden korkuyorlardı, büyük oyuncular 1712-13 Utrecht barış Konferansı'nda bir anlaşma yapmadan önce müzakerelere katılmak için çok uğraştılar.⁴²

Büyük İttifak'ın çöküşü, Büyük Kuzey Savaşı'nın yoğunlaşması ve 1709'dan beri batıdaki savaştan büyük ölçüde yoksun olan Hanover ve Prusya ile Saksonya'nın dikkatini dağıtan Aşağı ve Üst Sakson Kreise'ye düşmanlıkların yayılmasıyla aynı zamana denk geldi. Louis, Charles'ın savaşı sürdürmesini engelleyebilecek bir üçüncü taraf için yeni planlar kurarak düşmanları arasındaki karışıklıktan faydalandı. Bununla birlikte, Kont von der Mark gizlice Seçmen Johann Wilhelm ile temasa geçtiğinde, Louis'in Haziran 1711'den başlayarak Alman aracılığıyla sadece dolaylı bir görüşme yapması Fransız karşıtı hissinin bir işaretidir. Diğer ajanlar, Württemberg Dükü Eberhard Ludwig'in etkili metresi Christiane Wilhelmine von Grävenitz'in desteğini kazandı ve sayısız Mecklenburg ilişkisi aracılığıyla, 1712 baharında Mecklenburg-Schwerin'den Duke Friedrich Wilhelm ile görüşmeler başladı. İkincisi, Prusya'dan Frederick I'in kayınbiraderi ve her ikisi de Fransa'nın kazanmayı umduğu Hessen-Kasseli Landgrave Carl'in damadı olarak bağlandı. Friedrich Wilhelm'den, mülküne bağımlılıktan ve toprak bütünlüğünü korumak için diplomatik desteğinden kurtulmak için

Fransız mali yardım vaatleri karşılığında Üçüncü Tarafın oluşumunu ilerletmesi istendi. Johann Wilhelm, Fransız tekliflerine istikrarlı bir şekilde direnmiş olsa da, Eberhard Ludwig'in ki gibi özellikle bazıları cazipti, ancak Louis XIV'in ordularının Denain'deki zaferine rağmen (26 Temmuz 1712) kesin bir askeri avantaj sağlayamamaları, Max Emanuel'in önceki örneğini takip etmeyi bıraktı. Hükümdarlar, Charles'a sadakatlerini Eberhard Ludwig'in, Fransa'nın Fransız vaatlerini asla yerine getiremeyeceği netleştiği için Fransa'nın Franconia'da onun için yaratacağını umduğu "krallık" yerine imparatorluk alanı mareşaline terfi etmekten memnun olduklarını tekrar teyit ettiler.⁴³

Yine de Charles, özellikle Hollandalıların Fransa ile Utrecht Uzlaşmasını kabul etmesi ve Flanders'ta bir ateşkes kabul etmesiyle gittikçe daha da zorlandı. Reichsbarriere taleplerini zorlayarak Alman desteğini sürdürme ihtiyacının bilincinde olan ve daha önceki Habsburg kazanımlarını Fransa ya da İspanya'ya bırakmamaya karar verdi ve Charles uzlaşmayı reddetti. İspanya'nın terk edilmesi gerekiyordu ve 11 Mart 1713'te imparator, 25.000 Avusturya-Alman askerini İngiliz deniz yardımlarıyla tahliye ederek ve İtalya'nın tamamı için tarafsızlığı sağlayarak bir ateşkes kabul etti. Operasyonlar şimdi Reich'in çıkarlarının doğrudan tehlikede olduğu Rheinland ile sınırlıydı. 1712'de 1 milyon fl oy veren Reichstag, 18 Ocak 1713'te Hollandalılar tarafından Nisan ayında terhis edildiklerinde destek kuvvetleri devralmak için 4 milyon fl daha verdi.

Bu vatansever harekete rağmen, kuzeydeki ordu gücü olan prensler İsveç'in Alman mallarını ele geçirmeye odaklandıklarından İmparatorluk ordusu çoktan dağılmıştı. Hanover, daha önce Guelph birlikteliğinin hakkından gelen Hessen-Darmstadt ile olan anlaşmasını iptal ettiği yıl olan 1712'nin sonunda zaten ayrılmıştı Ansbach ve Bayreuth destek kuvvetleri Hollanda hizmetinden ayrılırken, Saksonya'nın Polonya'daki ordusunu güçlendirmek için daha önceden yaptığı anlaşmayı görmezden geldiler. Charles, Haziran ve Eylül 1713 arasında bir dizi anlaşmayı müzakere ederek diğer birimlerin kaybını önlemek için hızla hareket etti ve Württemberg, Hessen-Darmstadt, Münster, Paderbom, Wolfenbüttel, Würzburg ve Gotha'ya Ren için ilave birlik hazırlığına karşı 4 milyon florin tutarında vergi sağlanmasına izin verdi. Siyasi tavizler çıkarma girişimleri kritik duruma rağmen defedildi. Landgrave Carl, (medium princes) orta prenslerin pazarlık gücünü artırmak için Mecklenburg ve Ansbach birliklerini yöneterek bağımsız bir ordu kurmak için Hessen-Kassel'in Yukarı Ren yakınlarındaki stratejik konumunu kullanmaya çalıştı. Rheinfels'i ve İtalya ya da Hollanda'nın bir bölümünü alma umutları sonuçsuz kaldı ve Palatinlik ve hatta Hanover yaptığı gibi 1713'deki savaş için büyük bir birlik gönderdi.

Bununla birlikte, bu müzakereler Prens Eugene'nin enerjisinin çoğunu tüketti ve yıl boyunca 160.000 Fransız'a karşı sadece 60.000 askeri vardı. Zaten 1734-1735'te Ren'i savunması sırasında aşırı eleştirilen tedbir sergiliyordu ve Fransızların Landau'yu (Ağustos) ve sonra Freiburg'u (Kasım) ele geçirmesini önlemek için adımlar atmayı reddetti.⁴⁴

Reichsbarriere'in şimdi elde edilemez olduğu açık olsa da, Alman askeri çabaları en azından Fransa'nın daha ciddi kazançlar elde etmesini engelledi. Louis savaşı devam ettirecek bir konumda değildi ve sürgün edilmiş Prens Rákóczi'nin Macaristan'a iadesi gibi daha abartılı, ancak daha az hayati taleplerinin bazılarından vazgeçmek zorunda kaldı

Charles Hollanda, Milano, Napoli ve Sardunya'yı Toskana Presidi kasabaları, Mantua ve Mirandola ile elinde tutan anlaşma Rastatt'ta 7 Mart 1714'te kabul edildi ancak Fransa ile 1697'de belirlenen sınırlarını kabul etti. Max Emanuel'in ve Joseph Clemens'in talihsizliğinden kar elde etmeyi ümit eden Johann Wilhelm ve diğerlerinin hayal kırıklıklarına karşı her iki

elektör de eski topraklarına geri döndüler. Fransa tarafından alıkoyulan Landau dışında, *Reich* hiçbir bölgeyi kaybetmezken, Avusturya Habsburg monarşisinin 1683 öncesi boyutunun neredeyse yarısına eşdeğer 142.873km2 daha kazandı. Çok az seçeneğe sahip olan *Reichstag*, 7 Eylül 1714'te Baden Antlaşması'nda bu düzenlemeyi kabul etti. Bu değişikliklerin Alman siyaseti üzerindeki etkisini değerlendirebilmemiz için, imparatorun *Reich*'in kuzeyinde barışı koruma çabalarında nasıl bir yol izlediğini görmemiz gerekiyor.

Kuzeydeki Barış, 1700-1721

İspanya Veraset Savaşı batıda yapılırken, aynı derecede devasa bir mücadele kuzey Avrupa'daki güç dengesine karar vermekteydi. Bu Büyük Kuzey Savaşı, İsveç imparatorluğunun düşüşüne işaret etti ve Polonya'nın kaderini komşularının savaş alanı olarak kabul etti. Tüm bu gelişmeler Prusya'nın yükselişi ve Alman tarihinin geleceği için uzun vadede önemliydi. Daha acil bir endişe, bu çatışmanın, tıpkı İsveç'in daha önceki Baltık savaşlarını 1630'ların Fransız-Habsburg mücadelelerine girmiş olması gibi, Polonya'yı yıkıcı kaostan *Reich*'a yayılmasıyla batıdaki çatışmanın sürekli tehlike oluşturmasıydı. Bu tehlikenin 1711-1715'te Mecklenburg, Pomerania ve Holstein'daki kısa ama yıkıcı bir dizi savaşın ötesinde gerçekleşmemesi, Fransa dışındaki herkesin iki savaşı birbirinden uzak tutma arzusuna minnettardır. Korku savaşın kapsamını sınırladığında, Almanlar kuzeydeki savaşı ateşlemeye büyük bir hırsla yardımcı olarak katkı sağladı. İmparatorluk çatışma çözümü, özellikle uluslararası güç mücadelesi Alman topraklarındaki yerel anlaşmazlıkları ateşe verdiği için ciddi bir şekilde sınandı. Yine de *Reich*'in hayatta kalması, aynı zamanda kuzeyindeki barış, uluslararası çıkarların çatışmasından daha fazlasına dayandığından siyasi kültürünün bir zaferiydi, aynı zamanda çoğu Alman, imparator ve prensler tarafından içtenlikle arzu edildi.

1694'ten bu yana Saksonya elektörü olan Friedrich August'un geniş tutkusu Büyük Kuzey Savaşı'na katkıda bulundu ve en güçlü Alman prensin bile uluslararası rolünü sınırlayan hedefler ve kaynaklar arasındaki tutarsızlığı ortaya çıkardı Güçlü Augustus olarak bilinen elektör, lakabını bölgesindeki askeri potansiyelden değil 355 çocuğa babalık yaparak, verdiği partilerde gümüş tabakları bükmesinden ve at nallarını düzleştirilmesinden almaktadır.⁴⁵ Geleneksel olarak önde gelen Alman bölgelerinden biri olan Saksonya, bölgesel rakipleri Brandenburg ve Hanover tarafından geçirildi ve Alman siyaseti uluslararası bir hal aldıkça ve Avrupalı hükümdarlar *Reich*'a gölge düşürdükçe Saksonya'nın gerilemesi üzerinde duruldu. Alman rakipleri gibi, Sakson elektörlerinin de *Reich*'taki siyasi emelleri kısa vadeli değildi. Bu tür niyetler tamamen gerçek dışıydı, sadece İspanya topraklarının Habsburg ve Bourbon iddialarına aykırı olmakla kalmadı, aynı zamanda *Reich* içindeki değiştirilmesi zor olan toprakların şimdi yeniden dağıtılmasını gerekli kıldı.

Her halükarda, Augustus, uluslararası duruşunu iyileştirmek için çok az şey sunan geleneksel Sakson politikasının dar ufukları ile sınırlı olacak adam değildi. Diğer birçok Alman hükümdarı gibi, dikkatini başarılı adaylara çabucak kraliyet haysiyeti sunan Polonya'nın seçimli monarşisine çevirdi. Neuburg Wittelsbachs 1667 gibi erken bir tarihte başvururken Augustus'un ağabeyi IV. Johann George, 1692'den beri olası bir Sakson adaylığına hazırlıyordu. Kral Sobieski'nin 17 Haziran 1696'da ölmesi ve Türk Louis'in Fransız prensi de Conti'nin yanı sıra öne çıkmasıyla Almanya'nın ilgisi arttı. Daha sonra, *Reich*'taki emelleri hayal kırıklığına uğrayınca yöneticiler Württemberg ve Hessen-Kassel de Polonya'yı monarşik hayallerini gerçekleştirmek için uygun mekan olarak görmeye başladı. Ancak seçim hiç kolay olmadı ve Augustus Polonyalı soyluların çoğunluğu tarafından az bir farkla yenildi. Kararlı davranarak 26 Temmuz 1697'de Polonya'yı 8.000 Sakson ile işgal etti. 4 milyon zlotinin dağılımı, az maaş

ödenen Polonya ordusunun sadakatini garanti altına alırken, sonradan ödenen bir milyon daha soyluların Conti'yi terk etmesine neden oldu. Conti bu fikri hiç merak etmedi ve akıllıca Fransa'ya geri döndü.⁴⁶

Augustus'un şüpheli zaferi, Polonya-Litvanya Topluluğu'nun (Rzeczpospolita) kaotik politikalarına ilk büyük Alman müdahalesi olarak büyük önem taşıyordu. Doğu Prusya'nın Polonya'dan ayrılmasıyla sonuçlanan 1655-1660 Kuzey Savaşı'na Brandenburg müdahalesinin aksine, Sakson hükümeti Polonya içişlerini *Reich*'la ilişkilendirdi, çünkü Augustus'un yönetimini ancak Alman imkanlarıyla devam ettirebileceği açıktı. Zaten Sakson müdahalesi sadece Leopold'un lütfuyla mümkün olmuştu, çünkü Polonya'yı işgal eden birlikler Macaristan'daki imparatorun ordusundan çekildi ve Avusturya'nın Silezya şehrine geçti. Polonya siyaseti de yabancı ülkelerle olan nüfuza giderek daha fazla nüfuz ediyordu ve Augustus pozisyonunu ancak daha agresif bir Avrupa rolü alarak pekiştirebileceğini düşünüyordu.

Başlangıçta, Polonya'nın Büyük Türk Savaşı'na katılımını Moldavya, Wallachia ve hatta Transilvanya'yı ve Macaristan'ın bazı kısımlarını ele geçirmesiyle sonuçlandırmayı umuyordu, ancak Leopold'un son zaferleri ve Sobieski'nin daha önceki yenilgileri göz önüne alındığında, bu açıkça gerçekçi değildi. İsveç'in daha zayıf bir hedef olduğunu düşünen Augustus, XII. Charles Baltık imparatorluğunu parçalamak için Danimarka (1698) ve Rusya (1699) ile ittifaklar kurarak emellerini kuzeye çevirdi. Hanedana ait asıl plan, Avrupa hükümdarları arasında Wettins için kalıcı bir yer sağlamak için maddi ve siyasi temel sağlamayı amaçlamaktaydı. Livonia, mutlakiyetçiliğin kanser gibi Polonya'nın geri kalanına yayılabileceği kalıtsal bir mülk olarak ele geçirilecekti ve bu da denize daha iyi erişim sağlayacaktı. Donanma tarafından korunan gelişmiş Polonya ve Sakson ticareti, elektörleri pahalı Alman ücretlerine tabi ithalatlardan kurtaracak ve Wettin gücünün konsolidasyonunu finanse edecekti.

Kaybedilen Polonya Baltık Denizi hakimiyetinin geri kazanılması olarak ifade edilse de, bu hedefler 1667'de Rusya'ya kaybedilen toprakları yeniden ele geçirmeyi tercih eden çoğu Polonyalı arasında çok da olumlu karşılanmadı. Dahası, Augustus, sürekli olarak ucu kesik ama mutlakiyetçi bir Wettin Hanedanlığı adına dış destek kazanmak için bölünmeler öneren ve genişleyen Milletler Cemiyeti'nin toprak bütünlüğünü koruma konusunda asla ciddi değildi.⁴⁷

Saksonya'nın kaynakları bu tür hırsları sürdürmek için çok sınırlıydı ve Augustus yeni krallığını yönetmeye çalışsa bile aşırı gerilmiş olacaktı 40.150km²'lik bir alana ve 2 milyonluk bir nüfusa sahip olan Saksonya, en büyük Alman bölgelerinden biriydi, ancak yine de taleplerle baş edemedi. Araziler yılda 1 milyon Taler'den fazla verirken, 1702'de tüketim vergileri ve 1709'da bir oylama ile emlak vergisi getirilmesi toplam geliri 6,7 milyona yükseltti. Satış hakları ve diğer Alman hükümdarların hanedanlıktaki hak iddiaları ve Wettin'in İspanya'ya Habsburg talepleri karşılığında y00.000 da gelmesi geliri 3.14 milyonun üstüne yükseltti, ancak bu meblağlar bile artan masrafları karşılayamadı ve Yahudi kapitalistler tarafından pahalı kredilere başvurmaya zorladı. 1702'de Saksonya'da zorunlu askerlik hizmeti başlamasına rağmen, askerlerin başka yerlerde de bulunması gerekiyordu. Zaten 1697'de Saksonya, Eisenach, Gotha, Weimar, Zeitz, Bayreuth, Mainz, Hanover, Mecklenburg. Wolfenbüttel ve Danimarka ile 1702 yılına kadar yeni sözleşmeler müzakere etmenin yanı sıra deniz kuvvetleri tarafından kısa süre önce terhis edilen Alman vardımcılarını kiralamaya çalıştı. 1698-1699 ve 1701'deki geçici Danimarka yardımının yanı sıra, bu anlaşmaların çoğu sona erdi, çünkü Augustus imkânsız kısa sürelerde ısrar etti ve seferberlik maliyetlerini karşılamak için hazır paradan yoksundu. Ordusunun kâğıt üzerindeki gücü 1702'ye kadar 27.000'e yükselse de, piyade tek başına gücün yüzde 31'i kadar (5.000 asker) altındaydı ve pratikte, Saksonya'nın

giderek azalan insan gücü tarafından daimi askerlerle sağlanan 15.000'den fazla savaşa hazır askeri yoktu.⁴⁸

Bu askerler 733.500km² genişliğinde, Fransa'nın neredeyse yarısı kadar büyük ve seçmenlerin on sekiz katı büyüklüğünde, Milletler Topluluğu'nun uçsuz bucaksız geniş arazisinde kayboldu. Türk savaşlarının savaş alanı kadar az nüfuslu olmasa da, Polonya-Litvanya'da sadece yaklaşık 8 milyon kişi yaşıyordu ve yıllık 2,5 milyon Taler gelir elde ediyordu ve bunun bir milyonu Augustus'a ulaşmaktaydı Kraliyet yönetimi dolaylıydı Seym'e veya Polonya meclisine egemen olan güçlü bir aristokrasinin aracılık ettiği eyaletlerde iktidarı elinde tuttu ve bölgesel ve yerel yönetim işlevlerinin çoğunu gerçekleştirdi. Seym nihayetinde kraliyet ordusunda 1699'da 24.000'den 1710'a 64.000'e kadar bir artışa izin vermesine rağmen, gerçek gücü nadiren 35.000'i aştı ve bunların 20.000'den fazlası Augustus'un doğrudan kontrolü altında değildi.

Sakson askeri varlığı Polonya anayasası altında yasadışı kaldı ve Seym sürekli olarak mutlakçılık aracı haline gelmeleri için geri çekilmelerini istedi. Augustus Conti'nin destekçilerini kazanmasına rağmen, Litvanya'da gelişen bir iç savaşı çözemedi veya Beyaz Rusya'da köylü isyanlarını ve başka yerlerde asil hoşnutsuzluğu bastıramadı. Augustus diplomatik olarak da daha iyi bir konumda değildi. Her müttefik ayrı bir cephede savaştığından dolayı, topladığı koalisyon, on yıl önce Türklere karşı rekabet edenlere benziyordu. Augustus Livonia'yı işgal ederken, Çar Peter Ingria'ya saldırdı ve IV. Frederick, Holstein- Gottorp'a 18.000 Danimarkalı gönderdi. Augustus'un operasyonları neredeyse hiç başarılı olmadı ve Peter'ın Narva'da (20 Kasım 1700) yenilgiye uğramasına karşın, Danimarka'nın eylemi imparatorluk halk barışı için doğrudan bir tehdit ve İsveç'in ana Alman müttefikine yapılan bir saldırıyı temsil etti.

Holsteinliler, son Danimarka işgali 1689'da sona ermesinden bu yana mütevazı bir ordu inşa etseler de, 5.300 askerin işgalcilere karşı şansı olmadı ve Tönning'deki takviye edilmiş üslerinin güvenliğine kaçtılar. Holstein ordusunun üçte birini sağlayan İsveç, yardım için 7.400 kişiyi daha gönderdi. Celle ve Hanover. Danimarka yayılmacılığına karşı geleneksel kale duvarlarına destek olarak 9.650 askeri daha güneyde toplarken, son yerleşime aracılık eden Hollandalılar 3.000 takviye gönderdi. IV. Frederick ve Augustus, 20.000 Wolfenbüttel, Gotha, Ansbach ve Würzburg askerine Guelphs'a saldırmak için Birbirine Denk Prensler Birliği'ni yeniden etkinleştirmeye çalışırken acil karşı önlemler aldı ve Danimarka parasıyla 8.000 Sakson takviyesi aldı.

Bununla birlikte, Baltık çatışmasını *Reich*'a yayma girişimleri, Alman ve Avrupa çıkarlarıyla birbirine zıttı. Brandenburglu Frederick, Prusya kraliyet tacı için Leopold ile müzakerelerini bozabilecek herhangi bir şeyden kaçınmak istedi ve böylece kenarda kaldı. Alman rahatsızlığı XIV. Louis'i memnun etmesine rağmen, her iki ülkeye de kuzeyde Fransız çıkarlarını sürdürmek için her iki ülkeye de güvendiğinden Danimarka-İsveç düşmanlığını teşvik etme arzusu yoktu. Fransız yardımları olmadan, Alman prensler seferber edemedi ve Münster'in Hollandalı bir ittifakta güvenlik arama kararı, Würzburg, imparatorla birlikte eski Hanover karşıtı birliğin artık Fransız veya Danimarka imparatorluk politikasının bir aracı olarak hizmet edemediğini belirtti. Çaresizce askeri birlikleri olmayan Augustus, çoğu Almanca konuşamayan Sorb askeri olan sadece 3.185 askeri kullanabildi. Bunlar Celle kadar ilerledi ama Hanoverli takviyeler geldiğinde geri çekildi. Zelanda'ya İsveçlilerin gelişiyile tek başına kalan ve yüzleşen IV. Frederick, 18 Ağustos 1700'de Traventhal'da barış yaptı.⁴⁹

Krizden de kurtulmak isteyen deniz kuvvetleri tarafından aracılık edilen antlaşma, Gottorp ve Danimarka'nın Holstein'in kendi bölgelerindeki askeri varlığını sınırlandırdı ve stratejik Flensburg-Rendsburg-Hamburg karayolu boyunca askerden arındırılmış bir bölge

kurdu. Uluslararası yardım, Danimarka kıskacındaki Gottorp'un korunmasına yardımcı oldu ve Kopenhag'ın kuzey Almanya'ya olan hevesinin daha fazla yayılmasını engelledi. Uyumu sağlamak için, Danimarkalı ve Gottorplu birlikler, batıda yeni savaş için denizcilik güçleri tarafından tutulurken, 1705-1707 arasındaki daha fazla diplomatik müdahale, imparatorun Lübeck'in seküler piskoposluğu konusundaki anlaşmazlığını çözmesine yardımcı oldu. XII. Charles Alman savaşlarında doğrudan Saksonya'da topladığı 19.000 askeri konuşlandırarak Danimarka'nın kuzey savaşından ayrılmasını önlemek için İsveç'e baskı yapılmaya başlandı. Anglo-Hollanda deniz kuvvetlerinin yükselmesi, deniz kuvvetlerine Baltık genelinde İsveç iletişimini kesme potansiyeli verdi. Tehdit yeterliydi ve Charles adamlarını Polonya'ya götürdü.⁵⁰

Bu karar Almanya'yı kurtardı, ancak Danimarka ve Rus yardımlarından yoksun olan ve İsveç saldırısına dayanamayacak olan Augustus için felaketti. Temmuz 1704'e kadar XII. Charles, Varşova'yı ele geçirdi ve kendi adayı Stanislaw Leszczyński'yi kral olarak atadı. Rusya cephesinde savaşa devam etmesine ve hatta Saksonları güçlendirmek için 6.000-7.000 asker göndermesine rağmen, Augustus bir Polonya iç savaşına dahil oldu ve kazanma şansı azaldı.⁵¹

Seçmen prens'in çıkmazından hemen yararlananlar kuzey Almanyadaki rakipleri Hanover ve Prusya idi. Doğuya Polonya'ya dönerek Augustus, Saksonya'nın bu iki bölgeye karşı bir denge ağırlığı olarak geleneksel istikrar rolünü terk ederek kuzey Almanya'da bir güç boşluğu yarattı. Prusya, acil olarak ihtiyaç duyulan nakit karşılığında Quedlinburg ve imparatorluk şehri Nordhausen için Sakson korumasını elde ederken, Hannover, Mansfeld'in daha fazla meblağ karşılığında karşılığında geçici olarak ele geçirilmemesinin yanı sıra Saksonya'nın Lauenburg, Hanau ve Schwarzburg-Sondershausen'e yönelik hak iddialarını üstlendi. Daha da önemlisi, Reform'dan bu yana sürekli bir faktör olan Alman Protestanlarının Sakson siyasi liderliğinin Gotha'daki Bordo bölgesi ile birlikte daha fazla para toplamak için rehin alınan düşman Ernestine sınıfına transferi oldu.⁵²

Prusya, yeni koruyucusunu kalıcı olmaya dönüştürmeyi ve diğer eski Sakson alanlarına genişletmeyi amaçlayarak bundan faydalandı. Bu yeni kararlılık, Hannover'i, genişleyen Prusya etkisini dengelemek için Aşağı Sakson bölgesel birliği yerine koymak üzere küçülten Nordhausen'de açıkça gösterildi. Bunun onaylanmasından önce harekete geçen 1100 Prusya askeri, 7 Şubat 1703'te saat 3'te şehri gafil avlamak için donmuş bir gölün oradan saldırdı. Kapılar yıkıldı, iki top şehrin yöneticisinin evine çevrildi, askeri birlikler dövdü, tüm silahlara el koyuldu ve public key ele geçirildi. 500 Prusyalı daha geldikten sonra, vatandaşlar bu gözdağından korktular ve 10 Mart'ta on yıl boyunca Prusya'nın yeni korumasının Nordhausen'i garnizon yapma ve şehrin askeri birliğini kendi ceplerinden karşılama hakkını elde eden bir anlaşma imzaladılar.⁵³

Dramatik olan ve yasal olmayan bir şekilde Nordhausen'in acımasızca boyun eğdirilmesi, Avrupa ilişkilerinde çok az yer buldu ve Saksonya'nın iki katından fazla askeri olan bir devlet için önemsiz bir kazanç gibi görünüyordu. Bu, Alman tarihçilerini Prusya'nın iki büyük savaş arasındaki stratejik konumundan daha fazlasını çıkarıp çıkartamayacakları konusunda endişe yaratan soruyu gündeme getiriyor. Droysen'den bu yana Prusya'nın ilk kralının “batıda politikasız bir savaş ve doğuda savaşırsız bir politika” fikrinin peşinde olduğu sonucuna varmak geleneksel hale geld.⁵⁴ Büyük Elektör'ün daha bağımsız ve kararlı olduğu iddia edilen politikalar yerine Frederick ordusunun hizmetlerini, sarayına ödemek için Anglo-Hollanda yardımlarına sattı, böylece böylece Prusya'yı İsveçlileri kuzey Almanya'dan çıkarma ve Polonya'nın pahasına kazanma şansından mahrum bıraktı. Son zamanlarda, Linda ve Marsha Frey kralın itibarını iade etmek için ellerinden geleni yaptılar ve çabaları genel olarak kısmen ikna edici olsa da, Prusya'nın riskli konumunun değerlendirilmesi, hüküm süren koşullara önceki kararlardan daha duyarlıdır. Akranları gibi Frederick de esasen Batı Prusya'nın Polonya koridorunu arzu eden hırslardan kesinlikle uzak değildi ve savaş boyunca orayı elde etme şansını hangi güç sunarsa onunla baş etmeye hazırdı. Bununla birlikte, doğal kararsızlığı,

yüksek kazancın büyük riskler gerektirdiği bir zamanda dikkatli olmayı teşvik etti.⁵⁵ Ancak Frederick'in kararsızlığı, Augustus'un ve Max Emanuel'in aceleci politikaları seçmenlerini mahvettiğinden Prusya'yı korudu.

Prusya, Avrupa'da hala küçük bir gücü ve Saksonya'dan daha büyük bir orduya sahip olmasına rağmen, artık bağımsız eylemde bulunamıyordu. Prusya'nın profilini yükseltmeyi amaçlayan Frederick'in yeni kraliyet statüsü, geçerliliğini tanıyan uluslararası anlaşmalar ile doğrulanması gerekiyordu ve muhteşem haysiyeti sürdürmek ve siyasi isteklere güvenilirlik kazandırmak için uygun görkemli bir saraya ihtiyacı zorunlu kıldı. Bu hedeflere ancak Frederick'in Augustus ve Georg Ludwig gibi yetiştirdiği imparator ve denizcilik güçleriyle iyi ilişkiler yoluyla, batıdaki savaşa yardımcıları sağlayarak ulaşılabilirdi.

Bu batı yönelimi Frederick'i başka türlü daha dinamik Hohenzollerler arasında bir istisna olarak değil, ailenin *Reich* içindeki etkisini genişletmenin geleneksel kalıbına yerleştiren aynı zamanda bir Alman yönelimi idi. Batı Prusya'nın ele geçirilmesi, Doğu Prusya'yı Brandenburg'un kentine bağlamak için bir kara köprüsüdür ancak Polonya'yı topraklarına katmak için bir başlangıç noktası değildir. Ana kuzey hedefi, Büyük Elektör'ün Vestfalya'da sağlam bir pozisyona girme çabalarının yoğunlaştırılmasıyla tamamlanan 1637 yılına kadar tüm Pomeranya'ya yönelik iddiaların gerçekleşmesi olarak kaldı.

O bölgedeki mevcut koruyuculuğunu genişletmenin yanı sıra, Frederick, kendi tahminine göre yılda 400.000 Taler kar ederek veya Augustus'un Polonya kralı olarak aldığı üçte birinden fazla olan 60 milyon Taler değerinde olan mülklerinde hak talep etti. Prusya nüfuzu, Frederick'in diğer hak iddia edenlerin 1696-1700 arasında haklarını satın almasının ardından Tecklenburg'un çoğunun satın alınmasıyla Vestfalya'da daha da sağlamlaştırılırken, Moers ve Gelders, Anglo-Hollanda desteği ile elde edildi. Doğu Frizya arazileri ile yerel olarak müzakere edilen bir anlaşmanın imparatorluk onayı 1694'te askeri destek karşılığında elde edildi ve 1744'te prensliğin nihai olarak topraklara katılması için temel oluşturulmuştur. Bu hedefler, 1713'ten sonra babasının Prusya nüfuzunu Swabia ve Franconia'daki Hohenzollern tarafından yönetilen bölgelere daha yakın bağlarla güney Almanya'ya yayılmasını devam ettirmeye oğlu I. Frederick William tarafından daha az başarılı bir şekilde gerçekleştirildi. Frederick'in 1695'te Swabian şubesiyle yaptığı anlaşma sonunda Hohenzollern-Hechingen ve Sigmaringen'i 1848'de genişleyen Prusya devletine dahil ederken, Ansbach ve Bayreuth'daki müzakereleri, Büyük Frederick ve halefi II. Frederick William'ın 1792'de Prusya mirasını oluşturmak için zemin hazırladı. Max Emanuel onu Yukarı Pfalz'daki Wolfstein ilçesinde yenmesine rağmen, Frederick Franconia'da Geyer ve Limburg-Speckfeld'i güvence altına aldı ve Hanau, Mömpelgard ve Jülich-Berg'e karşı gerçekleşmemiş hak taleplerini bastırdı.⁵⁶ Bu, geleneksel Habsburg hakimiyeti için, mümkün olsa bile, Polonya topraklarının ele geçirilmesinden çok daha büyük bir zorluktu.

1714'ten önce Polonya'ya müdahale felaket olurdu. İsveç ve Rus-Sakson hareket merkezlerinin arasında yatan Prusya bölgesi, Hannover'den çok daha fazla korumasızdı ya da bu konuda Saksonya'nın kendisi, Augustus ve Peter uzlaşmayı inat edip reddettikleri için bir arada tutulan son derece güvenilir ittifak partileri olduklarından ikisinin de İsveç ile avantajlı bir barışa ulaşmasını eni 1655'te Polonya'da ortak müdahaleye yol açan İsveç'le daha önceden yapılan ittifakın tekrarı, XII. Frederick'in Charles'ın emelleriyle doğrudan çeliştiği düşünüldüğünde neredeyse mümkün değildi. Her halükârda, yabancıların topluluğun anarşik politikalarında sağlam bir dayanak sağlayamayacağı açıktı. Herhangi bir araziye kendi topraklarına katmaya çalışırken karşılaşılacak zorluklar, Frederick'in Elbing konusundaki tecrübesi tarafından açıkça gösterilmiştir. Bu Baltık limanı, 1657'de Bromberg Antlaşması'ndaki Polonyalılar tarafından Prusya'ya, daha önce hiç geri ödenmemiş 300.000 Talerlik bir kredinin güvenliği olarak taahhüt edildi. Augustus'un izniyle, 1698 Ekim ayında Prusya birlikleri, yeni kralları ile Polonya'nın hoşnutsuzluğunun bir sembolü haline gelen

kasabayı bombaladı ve fırtına etti. Augustus'un rızası olmadan hareket eden Polonyalı birlikler misilleme amacıyla Doğu Prusya kasabası Soldau'nun altını üstüne getirdiler.

Rus diplomatik baskısının ardından Frederick, Polonya taç mücevherleri karşılığında borç güvenliği olarak Aralık 1699'da Elbing'i tahliye etti. Augustus'un onları bir bahane olarak kullanamamasını kullanan Frederick, şehri 1703'te tekrar işgal etti, ancak İsveç baskısının ardından XII. Charles'ın Polonyalıları ülkelerinin parçalanmasına izin vermeyeceğinden emin olmak istemesi sebebiyle hızla ayrıldı. Salgın 1707'de Polonya'ya yayıldıkça daha fazla müdahale intihara sebep oldu ve 1711'de 270.000 Doğu Prusyalı sivil öldü ve eyaletin nüfusu üçte bir oranında azaldı.⁵⁷

Frederick'in kaçınması, ne kadar isteksiz olsa da, Saksonya'nın vatandaşlarının kaderini bağışladı. Augustus'un kuvvetleri 3 Şubat 1706'da Fraustadt'a yönlendirildikten sonra, Anglo-Hollanda baskısı bile Charles XII'nin seçmen kitlelerinin tam ölçekli bir işgalini başlatmasını engelleyemedi. Sakson ordusu parçalandı ve mülteci akarsu boyunca Thüringen'e kaçtı, 40.000 İsveçli Polonya'dan batıya doğru ilerledi ve merkezini Leipzig yakınlarındaki Altranstädt'ta kurdu. İsveç işgali, krizi *Reich*'tan saptırmak ve iki Avrupa savaşının kesişmesini önlemek için imparatorluk çekişmesinin çözümünün ikinci büyük sınavını verdi. Koşullar Fransa'ya 1700'de olduğundan daha elverişliydi, çünkü Danimarka ve İsveç artık resmen barış içinde idi. Diğer Kuzey Alman prensleri Reichsarmee'ye takviye gönderilmesini geciktirirken, Augustus birliğini Ren'den geri çekti ve Fransız cephe savaşına yüklerinin hafifletmek için katkıda bulundu. Almanların İsveç'e duyduğu sempati de, öncüllerinin 1630'da Gustavus Adolphus ile birlikte olduğu gibi, bazı prenslerin yeni "Kuzeyin İskender" ine katılma olasılığını da artırdı. İsveç Kraliyet evinin zaten zweibrücken, Hessen-Kassel ve Holstein-Gottorp ile hanedan bağları vardı, Charles XII'NİN bir asker-kral ve Protestan kahramanı olarak kişisel karizması Georg Ludwig, Frederick I veya Landgrave Carl gibi savaşçılara baştan çıkarıcı olduğunu kanıtladı. Hanover ve Prusya, Charles'ın imparatorluk Anayasasının garantörü rolünü de değerlendirdi ve Alman topraklarında planlar yaparken, onu tamamen kaldırma arzusu yoktu. Danimarka tehdidinin azalmasına rağmen, Kuzey Almanlar İsveç'in dış tehlikelere karşı bir karşı ağırlık rolü oynadılar ve bu rol Rusya'nın Baltık denizinin güney kıyısı boyunca ilerlemesiyle daha da önemli hale geldi. Hannover, özellikle, 1704 yılında uzun süredir devam eden savunma düzenlemeleri yenileyerek ve kuzey Almanya'nın devam eden bütünlüğü için özel güvenlik önlemleri içerecek şekilde genişleterek, Holstein-Gottorp gibi imparatorluk şehirleri emperyal siyaset sistemi içinde İsveç ile işbirliğini sürdürmek için istekliydi. Dahası, bunlar, örneğin Danimarka'nın şehri ele geçirmek için Hamburg'da yenilenen huzursuzluk fırsatını kullanacağı ortaya çıktı, Wolfenbüttel, Prusya ve İsveç ile işbirliği yaparak 1708-1712'de 2.800 barış gücü görevlendirdi.

Bu işbirliğinin, Alman ve Macar Protestanlar için daha iyi koruma sağlamak için Frederick tarafından kurulan İsveç, Hannover ve Prusya'nın üçlü İttifakı planı gibi daha iddialı projelere uzanabileceği tehlikesi vardı ve muhtemelen I. Joseph'in yerine geçmek için Protestan bir imparatora kadar gidiyordu. Klasik "Üçüncü Parti" düşüncesinin bir ürünü olan İttifak'ın batıda kapsamlı bir barış dikte etmesi gerekiyordu ve bu da ne Habsburglar'ın ne de Bourbon'ların bir üstünlük kazanmasını sağladı.⁵⁸

Aslında, bu tür tehlikeler gerçeklerden daha belirgindi, çünkü 1700'de XIV. Louis dışında hiç kimse krizi istemedi, en azından XII. Charles Polonya'yı Baltık İmparatorluğu'nu ayakta tutabilecek bir İsveç uşağı olmaya indirgeyen ana hedefinden

dikkatini dağıtmak için *Reich* müdahalesine izin verme şansı yoktu. Saksonya'nın işgali sadece Augustus'u bitirmeyi ve bu hedefin önündeki ana engel olarak kalan Rusya'yı yenmek için mevcut tüm kaynakların yoğunlaşmasına izin vermeyi amaçladı. Bu başlangıçlar, Augustus'un Leszczyński'yi Polonya kralı olarak tanıdığı ancak nezaket kraliyet unvanını koruduğu Altranstädt İlk Antlaşması'nda gerçekleştirildi. Frederick'in tehlikeli projesini takip etmek gibi bir niyeti olmamasına rağmen Charles, 1 Eylül 1707'de İkinci Altranstädt Antlaşması'nda Joseph'ten daha fazla imtiyaz almak için nihai niyetini çevreleyen belirsizliği manipüle etti ve Leszczyński, Lübeck piskoposluğunda kral ve Gottorp etkisi, İsveç'in Alman topraklarının tüm imparatorluk savunma yükümlülüklerinden kalıcı olarak muaf olması ve özel olarak Yukarı Silezya'daki Protestanlara karşı dini hoşgörünün uzatılması ile birlikte İsveç garantisi teyit edildi.⁵⁹ Prestijinin artması ve İsveç'in Reich'teki anayasal konumunun lehine revize edilmesiyle Charles, savaş çabaları için 13-14 milyon taler'lik bir para çıkararak Saksonya'dan ayrıldı ve Rusya'yı işgaline girişti.

Kuzey Almanya'ya, kralın 1709'da poltava'daki ünlü yenilgisinin ardından savaşın orta Avrupa'ya geri dönmesinden önce üç yıl nefes aldırın bir ara verildi. Charles Türkiye'de geçici sürgüne kaçarken, Rus - Danimarka-Sakson koalisyonu reform yaparak, Çar'ın Baltık'ta yenilenen Danimarka faaliyeti ve Polonya'ya bir Sakson dönüşü ile Finlandiya ve Livonya'yı işgal etmesini destekledi. İsveç ve Finlandiya'daki 17.000'e ek olarak, Stockholm'deki saltanat konseyinde General Krassow'un batı Polonya'da 10.000, Alman garnizonlarında ise 11.800 asker vardı. Krassow, 1675'te Fehrbelin'in Çöküşü'nden sonra, *Reich*'in kuzeyinde bir boşluk açtığı, Augustus'un yeniden ortaya çıkmasından çok veba sebebiyle geri çekiliyordu.⁶⁰ Uluslararası çıkarlar Almanya'nın barış arzusuyla çakıştı ve deniz kuvvetleri Joseph'in İsveç'in *Reich* içindeki toprakları için resmi tarafsızlık oluşturma çabalarına yardımcı oldu. Bu hile, daha önce, Rhenish İttifak'ının Birinci Kuzey Savaşı sırasında Bremen ve Verden'i teminat aldığı 1658'de kullanılmıştı. 31 Mart 1710'da Joseph ve deniz güçleri tarafından imzalanan, iki gün sonra Reichstag tarafından onaylanan ve kısa bir süre sonra İsveç karşıtı koalisyonun üç üyesinin katıldığı Lahey Konvansiyonu ile İsveç'in Tüm Alman malları tarafsız ilan edildi. Danimarka korkusu, Prusya, Hanover ve Münster'i Stockholm hükümeti tarafından kabul edilen düzeni desteklerken, deniz kuvvetleri Krassow'un ordusunu Fransa'ya karşı yardımcı olarak istihdam etmek için müzakereler başlattı. Daha önceki nötralizasyon projesi nin Rhenish İttifak'ının silahlı gücüne dayandığı gibi, Joseph de yeni düzenlemeleri uygulamak için barış güçlerine ihtiyaç olduğunu fark etti. 4 Ağustos'ta yapılan ikinci bir kongre deniz güçleri tarafından finanse edilen 15.000-16.000 Prusya, Hanoverian, Palatine, Münster ve Wolfenbüttel birliklerinden oluşan bir ordu öngörüyordu. Yaklaşık 3.000 Palatine askeri, Mainz'ın Erfurt'taki yerleşim bölgesinden küçük bir müfrezeyle birlikte, emperyal komuta altında Aşağı Silezya'daki Grünberg'de toplandı, ancak tüm tasarımlar Charles XII'nin onaylamayı reddetmesi nedeniyle tehlikeye girdi. İngiliz-Hollandalı devlet adamları Fransızların karşı karşıya olduğu güçleri tüketmenin bilgeliğini sorgulamaya başlarken, bazı prenslerin adamlarını veba basmış Polonya'nın yakınına göndermek konusunda şüpheleri vardı.⁶¹

Barış kuvvetleri ile bile Lahey Sözleşmesinin kuzeydeki barışı koruma yeteneği sorgulanabilirdi, çünkü bu şimdi İsveç'in yenilgisinin ardından çökmüş bir güç dengesinin yapay olarak uzamasına dayanıyordu. Rus-Sakson kuvvetlerinin ilerlemesi, Joseph'in Nisan 1711'de ölümüyle çakışması ve Charles VI'nın Ekim ayında seçilmesine kadar ikinci bir siyasi boşluk yaratması nedeniyle durum kritik hale geldi. İmparatorluk yasalarına göre, imparatorun

bir interregnum'daki otoritesi kuzey için Saksonya, güney için Palatinate olmak üzere iki imparatorluk papazına devredildi. Augustus bu yetkileri kullanarak Ağustos 1711'de Yukarı Saksonya ve Mecklenburg'daki tarafsızlık bölgesinin doğu yarısını çökerterek müttefiklerinin *Reich*'a girmesine izin verdi. 25.000 Danimarkalı, batıdan Holstein-Gottorp ve Mecklenburg'u süpürürken, 6.000 Sakson, 12.000 Rus ve 6.000 Polonyalı, Krassow'un doğudan Brandenburg üzerinden geri çekilen ordusunu sürdü. Tuzağa düşen İsveçliler, Stade, Wismar, Stralsund ve Stettin'deki müstahkem pozisyonlarında kendilerini kapattılar. Ne Grünberg'deki resmi barışı koruma görevlileri ne de Brandenburg'daki hâlâ önemli Prusya kuvvetleri bunu durdurmak için herhangi bir pozisyonda değildi, özellikle Frederick, yeni başlayan Utrecht barış görüşmelerinde davasını tehlikeye atmadan Flanders'dan takviye çıkaramadı. İsveç'in Pomeranya kaleleri abluka altındayken, Stade'deki ve Bremen ve Verden'deki başka yerlerdeki pozisyonları şimdilik korunmuştu, çünkü Danimarka Aşağı Saksonya'nın yanı sıra Yukarı Saksonya'da da bir sefer yapamadı.

Bu, Celle'nin bu alanları topraklarına katmak için daha önceki amaçlarını birleştiren Hanover planlarının kapısını araladı. I. Frederick gibi, Georg Ludwig'in politikası Janus'la karşı karşıyaydı ve batıya Anglo-Hollanda iyi niyetini sürdürürken, aynı zamanda doğuda bölgesel hırslar barındırıyordu. Eğer bir şey olursa, seçmen Prusya kralından bile daha tedbirliydi ve özellikle vatandaşının kanını dökülmesini istemiyordu, rakiplerinin zayıflıklarından faydalanmayı ve aktif olarak kendine karışılmadan ganimetlerini paylaşmayı tercih ediyordu. İsveç'in Danimarka ile birlikte Almanya'daki varlığının azalması, Frederick IV'ün Hanoverian seçmenlerini nihayet tanıdığı 1706'dan sonra daha gerçekçi hale geldi. Görüşmeler, 1708 sonbaharından itibaren yoğunlaştı, çünkü XII. Charles'ın Rusya'da ciddi bir zorluk çektiği ve Hannover'in Nisan 1709 sona erdiğinde İsveç ile savunma ittifakını yenilemediği ortaya çıktı. Herhangi bir işlem yapılmadı, ancak Georg Ludwig, 1711'de Delmenhorst'un geçici mülkiyetine ve Oldenburg'un bir kısmına karşılık olarak Danimarka'nın önemli mali rezervlerinin bir kısmını avans olarak verdi.

Bu, Danimarka'nın 16 Eylül 1712'de İsveç'in Aşağı Sakson mülkünü işgal etmesi ve Stade'yi (2.600'e kadar) almasına izin vererek kuşatması, tarafsızlık bölgesinin batı yarısını yok ederek Bremen üzerindeki kontrolü tamamlamasıyla sonuçlandı. Danimarkalıların veba taşıdığı bahanesini kullanarak Hannover, İsveç için koruma için görünüşüyle Verden'i işgal etti.⁶² İsveç'in konumunu zorla geri almak için kararlı bir teklif tevekküm etmesiyle olaylar buradan sonra Alman kontrolünün hızla dışına çıktı. General Steenbock, 25 Eylül'de Rügen Adası'na Wismar, Stralsund ve Stettin ablukalarını kaldırarak 10.000 askerlik takviye ile indi. Ancak Danimarka donanması derhal ikmal hatlarını keserek Stralsund'da 3.000 kişiyi bırakıp geri kalan 16.000 kişiyle birlikte kaçmaya zorlandı. Polonya'ya gitme talimatlarını göz ardı eden Steenbock, Batı Almanya'da malzeme bulmak için Aşağı Saksonya'ya döndü ve 1620'lerin durumuna geri döndü. Steenbock, kalan 15.000 Danimarkalıyı Mecklenburg'dan sürdü ve 20 Aralık'ta Holstein'a geçerken Gadebusch'ta onları mağlup etti. 36.000 Rus, Polonyalılar ve Saksonların hemen arkasında Steenbock, geri çekilen Danimarkalıları Aşağı Saksonya'nın derinliklerine kadar takip etmek zorunda kaldı ve yerel bir krizi çöktürdü.

Dük IV. Friedrich, Polonya 1702'de İsveçlilere hizmet ederek öldürüldü ve ölümünden bu yana dükliği işleri yavaş yavaş kontrolden çıktı, çünkü gottorp Mahkemesi ve regency hükümetleri hizip tarafından bölündü, orduyu ve yerel yetkilileri büyük ölçüde kendi tertibine bıraktı. Hırslı bakan Baron von Görtz, İsveçlilerle gizlice pazarlık yaparken Danimarkalıları tarafsızlıklarını açıkça itiraf ederek ikili oyun oynadı.

Ancak, Flanders'daki Holstein yardım hizmetlerinin varlığının Lahey üzerindeki etkisini güvene alacağına dair umutları Hollandalıların onları Utrecht Anlaşması'ndan çıkardıkları Nisan 1713'te suya düştü. Alternatif işveren eksikliğinden, birlikler Kuzey Almanya'ya dolambaçlı bir yoldan geri döndüklerinde Pomerania'da İsveçlilerin komutasına transfer edildiler. O esnada, Tönning, Steenbock'un ordusu için bir ölüm tuzağı olduğunu gösterdi; hızlıca yiyeceği biten İsveçliler Stralsund'dan çok daha dar bir alanda sıkıştı. Üç bin kişi öldü ve kalan dokuz bin kişi 16 Mayıs'ta teslim olduğunda 2800'den daha fazlası hastaydı. Danimarkalılar Görtz'ün eyleminin savaş sebebi teşkil ettiği gerekçesiyle hala kalede olan 1600 Holsteinerli'yi kuşatmaya devam etti. Kahramanca ama nafile bir direnişten sonra Şubat 1714'te teslim oldular ve son Holstein birliklerinin İsveçlilerle birlikte 1715'te ele geçirilmesini takiben, Danimarka'nın Gottorp mülkleri üzerindeki kontrolü tamamlandı.⁶³

Steenbock Tönning'de hapsolunca Menshikov Rus müttefik ordularını 29 Eylül 1713'te Saxon teknik yardımına Stettin'i aldığı Pomerania'ya yönlendirdi. Peter askerlerini 15 Haziran'da padişah tarafından zorla kabul ettirilen Edirne Antlaşması gereği Almanya'dan ve Polonya'dan çektiğinde, kalan İsveçlilere, Finlandiya'ya saldıran ordusunu güçlendirmek için beklenmedik bir zaman verildi. Çatışma, XII. Charles'ın Türkiye'deki maceralı gezisinden döndükten sonra Kasım 1714'te Stralsund'a bizzat teşrifini takiben dördüncü kez *Reich* topraklarına geri döndü. Charles yeni bir saldırı üstlenmek amacıyla ilave Alman birlikleri için görüşme yaparken, Stralsund garnizonuna sayısını 17000'e çıkarmak için takviyeler gönderildi.

Gottorp'tan yardım beklenemeyeceği için, 1709'dan beri diplomatların aktif olduğu Kassel'deki çabalarını yoğunlaştırdı. Kasım ayında kaçak kralın kişisel ziyaretini takiben, Landgrave Carl 30 Ocak 1715'te Pomerania'daki İsveçlilere yardım amacıyla tüm ordusunu hazır bekletmek için resmi bir ittifak oluşturdu. 15 Nisanda, Veliyaht Prens Friedrich, XII. Charlesın küçük kız kardeşi Ulrike Eleonore ile kendisini 15 yaşında Holstein-Gottorp dükü olmasının yanı sıra İsveç tahtının muhtemel adayı yapan bir evlilik gerçekleştirdi. İsveç bağlantısı küçük Hessian prensini Avrupa hanedanlıkların arasına sokmak için ayarlanmış bir adım gibi görünüyordu. Hessianlar, çocuğu olmayan XII. Charles'ın varisi olacaklarından emin olmak için, Kuzey'de barış sağlamak amacıyla İsveçlileri ikna etmede yardım teklif ederek Fransa, Prusya ve Sakson desteğini kazanmaya niyetlendi. 1713'te Anglo-Hollanda para yardımının kaybı prensi 6000 kişilik ordusunu azaltmaya zorlasa da, prensin Gotha, Darmstadt, Württemberg, Ansbach ve Baden-Durlach'ı ilave 20000 asker sağlamaya ikna etmek için umudu vardı.

Darmstadt isteksizce 300 süvari katkıda bulunmayı kabul etti, ama diğerlerinin hiçbiri saçma bir plan olarak görünen bu durumda hali hazırda daha da azalmış olan ordusunu çökmekte olan İsveç imparatorluğunu desteklemek için riske atmaya hazır değildi. İsveç'in Hessen-Kassel'e para desteği 1717'ye kadar zaten 855.000 Talerdi ve diğerlerini harekete geçirmek için hiç para bulunamadı.⁶⁴

Yine de, Charles tekrar bizzat komutaya geçtiğinde kalan İsveç garnizonlarını azaltmak için büyük bir askeri çabanın gerektiği açıktı. Veba tarafından yok olmaktan olan ve neredeyse iflas eden Danimarka bunu tek başına yapamadı, ancak Rus yardımı çok uzaktaydı ve Saksonya'dan çok az şey beklenebilirdi. Augustus 1709'da savaşa tekrar girdiğinde sadece 9.000 asker topladı ve Kasım 1713'te ödenmemiş borçları 1717 itibarıyla 85 milyon zlotide gezen Polonyalıların sayısı 12.000'e bile ulaşamamışken Ansbach, Beyrut ve Meiningen'in zorunlu ve paralı askeri birlikleri bu sayıyı 28.732'ye yükseltmelerine rağmen fiili olarak hiç

22.000'den fazlası olmadı.⁶⁵ Augustus Polonya'daki konumunu güçlendirme konusunda daha endişeliydi ve askerlerinin büyük çoğunluğunu 1714 yazında mutlakiyet yönetimini dayatmak için oraya yönlendirdi. Her zamanki gibi bu da geri tepti; Polonya asilzadeleri Tarnograd'da tüm Sakson'ları kovmaya adanmış genel bir konfederasyon oluşturdu ve Kasım 1715'te iç savaşı canlandırdılar.

İsveç karşıtı koalisyonadaki zayıflık, Utrech ordusunu ani bir emirle arttırdıktan sonra yardımcılarının geri dönmesiyle Hannoverli ve Prusyalıların pazarlık gücünü arttırdı. Ayrıca Uzlaşma Yasası George Ludwig'i baltık çıkarlarının onlarıki ile uyduğu konusunda MPS'leri ikna ettiği sürece deniz gücüne erişim vererek Ağustos 1714'te İngiliz tahtına geçirdi. Prusya ile ilişkilerinin gelişmesi onun pozisyonunu daha da güçlendirdi. Kuzey imparatorluk politikasını, Hanover ve Prusya arasındaki 1866'da Hanover'ın Prusya'yı topraklarına katmasıyla sonuçlandıran basit bir rekabet olarak tasvir etmek kolaydır. Gerilim asla tamamen ortadan kalkmasa da, her iki taraf da işbirliğinin sadece ortak güvenliği değil politik etkiyi de arttırdığını düşündüğü için ilişkiler her zaman karşıt değildi. Evlilik ittifakları ile birlikte 1692 ve 1700'deki yeni unvanların karşılıklı olarak tanınması sayesinde 1684'e kadar ilişkiler büyük ölçüde iyileşti. I. Frederick'in Şubat 1713'te ölümünü takiben, oğlu Frederick William Holstein-Gottorp'u Danimarka toprağı olmaktan korumayı kabul edip Mayıs 1714'te Aşağı Sakson Kreis ortak yönetimini oluşturarak ve 27 Nisan 1715'te askeri iş birliğine ve İsveç topraklarında bir bölünmeye karar vererek Hanover ile olan anlaşmazlıkları çözmek için çabaladı.⁶⁶

Bu çalışma ilişkisinin kurulması, birleşik askeri çabadan faydalanmak için müttefik zayıflığını devam ettirerek her ikisini de aktif savaşçılar olarak savaşa girmek için teşvik etti. Ekim 1713 ve Haziran 1714'te Rusya ile ikili anlaşmaların ardından, Prusya birlikleri nihai bir barış anlaşması bekleyerek Peter ve Augustus'un seferberliğine 400000 Taler katkıda bulunma karşılığında Stettin'i işgal etti.

2 Mayıs 1715'te Hannover, Danimarka'nın Verden'de olduğu gibi Bremen'in de üzerinde fiili kontrolü olması karşılığında Schleswig'in yarısı olan Gottorp üzerinde kalıcı sahipliğini kabul ederek ve 300000 Taler ödeyerek Danimarka ile benzer bir pazarlık yaptı. Hanover birlikleri Bremen'deki Danimarka garnizonlarının yerini alırken, 50000 Prusyalı, Sakson ve Danimarka birliği Danimarka donanması desteği ile Stralsund'u kuşattı. Durumun ümitsiz olduğunu fark eden XII. Charles, üç gün sonra teslim olacak birliklerini 21 Aralık 1715 tarihinde bırakarak bir bot ile İsveç'e kaçtı.

Hanover ve özellikle Prusya desteği, Danimarka ve Saksonya'nın Rus yardımından vazgeçmesini sağladı ve bu da çarın koalisyon içindeki konumunu zayıflattı. Ancak Peter savaşı tek seferde bitirmek için İsveç'i birlikte işgal etme planını Danimarka'nın kabul edeceğini umarak Kuzey Almanya'ya dönme konusunda kararlıydı. Birlikleri, Polonya'daki şiddetli yağıştan dolayı gecikti ama müttefikler Wismar düşmeden önce oraya ulaşacaklarından korktular ve bu yüzden 24 Nisan 1716'da takviyeleri kaydırma şartıyla acilen İsveç'e vererek teslimiyet konusunda anlaştılar. Yine de, İsveç'e son saldırı hazırlığı için Haziran 1716'da Danimarka'ya geçmeden önce Polonya'da kötüleşen durum onları Rusların kışı Mecklenburg'da geçirmesine izin vermeye zorladı.⁶⁷

Wismar'ın düşüşü daha zayıf kuzey bölgelerini tehdit etmeye devam eden yabancı orduların varlığını değilse de Alman topraklarındaki savaşı sonlandırdı. Ruslardan, 1711'de batıya doğru ilerlemeleri onları topraklarının dışında yaşamaya ve teçhizat ve savaş

malzemeleri için gereken parayı arttırmaya güvenmeye zorlayarak Peter'ın ilk mali-askeri altyapısını hızla geride bıraktığı için özellikle korkuldu. Danzig'den 1711-1716 yılları arasında 1 milyon Taler alınmasının yanında Hamburg ve Lübeck'in 1713'te 233000 Taler katkıda bulunmaya zorlanmasıyla Kuzey Alman ticaret şehirleri çekici bir hedef olduğunu kanıtladı. Ocak 1713'te Holstein'e kaçarken talep ettiği 100.000 Taler'i ödemeyi reddetmelerinden sonra Steenbock Altona'yı yakıp kül ederken benzer şekilde sert baskı yapan Danimarkalılar da 1712'de Hamburg'dan 250000 Taler çekti. Pomeranya ve Polonya cepheleri arasında ana transit bölge ve konaklama alanı olarak Mecklenburg, sadece 1711-1713 yılları arasında 2.6 milyon Taler tutarında sert bir vuruşla hasar gördü.⁶⁸

VI.Charles artan kriz boyunca imparatorlukla ilgili sorumluluklarını ihmal etmedi. Seçildiği sırada(Ekim 1711) Joseph'in tarafsızlık politikasının çöktüğü zaten belliydi, böylece bu öncelik tüm yabancı güçleri kuzeyden uzaklaştırma amacı ile hasar sınırlaması haline geldi. Bu amaçlarla, 1712-1716 yıllarında imparatorluğun şansölye yardımcısının kardeşi Kont Damien Hugo von Schönborn'ü üst düzey bir sorun giderici olarak göndererek Brunswick Barış Kongresi'ne destek oldu.

Avusturya ve kuzey silahlı bölgeleri gelecekteki çatışmaları ortadan kaldırmak amacıyla İsveç bölgelerine el koymak ve barışı güçlendirmek için Prens Eugene emrinde 30 bin önemli askeri gücü seferber edeceklerdi. Eğer İsveçliler gönüllü olarak ayrılmazlarsa, ambargo uygulanacaktı. Bu iddialı ama yine de kusurlu olmayan proje kısa süre zorluklarla karşılaştı. Hollandalılar, topun ağzında oldukları zaman olan Nisan 1417'ye kadar Alman desteğinden vazgeçmeyi reddetti. Ren'deki son imparatorluk savaşı, Hannover ve Prusya savaşın aktif katılımına doğru ilerlerken ve barış güçlerinin konuşlandırılmasına karşı çıktıklarında 1714 yılına kadar askerleri meşgul etti. İsveç'e sempati duyan Hessen Kassel topraklarına el koyulmasına itiraz etti ve ateşkes çağrısı yaptı. 1716 yılında yeni bir Türk savaşının çıkmasıyla sonuçlanan Balkanlarda kötüleşen durum, tam olarak Ruslar, Danimarka ve Mecklenburg'ta yeniden ortaya çıktığında tüm umutları yok etti.⁶⁹

Rusların 1716 yılında Alman İmparatorluğu'na dönüşü empyyal politikada önemli etki yarattı. 1711-1713 yılları arasında operasyonlara katılan 6.000 birlik yerine, şu anda 30000'i geçici olarak Danimarka'ya götürülen 50.000 birlik vardı. Rus mevcudiyetinin büyüklüğü, Çar'ın Alman siyasetindeki gelişen önemini ve empyyal ilişkilerin uluslararası olmasındaki bir sonraki aşamayı vurguladı. Çoğu Alman için Rusya ile ilk temaslar Peter'ın tuhaf görünüşü ve kaba davranışının Moskova barbarlığına karşı genel önyargıyı doğruladığı 1697'deki büyük turuydu. En azından bir Hanoverli Rus misafirlerden daha fazla içmeyi başarsa da, çoğu onların Hollanda'ya gidişini görmekten memnundu. Prensler arasında, hiç kimse siyasi bağlantıların faydasını görmedi: Celle'li George Wilhelm Çar ile tanışmanın 1000 Taler değerinde olduğunu ancak onu tekrar görmemek için memnuniyetle iki katını ödeyebileceğini söyledi.⁷⁰ Ancak kısa süre içinde Alman İmparatorluğu'nda Rus etkisinin oluşması Büyük Kuzey Savaşı'nın kalıcı bir sonucu olacağından bu konuda çok az seçenekleri olacaktı.

Bunu tam olarak anlamak için, Rusya'nın Alman güçleriyle ilişkilerini batıya doğru genişlemesi bağlamına yerleştirmek gerekiyor. Çar imparatorluğu hepsi Alman çıkarlarını etkileyen üç yönde ilerleyebilir. Karadeniz ve Balkanların güneybatısında hareket, Rusya'ya 1686'dan itibaren batıya doğru genişlemesi Polonya'nın iç işlerine müdahaleye yol açan Habsburg'la temasa geçmesini sağladı. Augustus'un 1706'daki yenilgisinin ardından, Peter bile kendi kukla hükümdarını yerleştirmeyi düşündü. Anarşik Polonya asillliğini kontrol etmenin

imkânsızlığı, onu 1709'da savaşa tekrar girmesi Rus insan gücüne bağlı olan Augustus aracılığıyla dolaylı etki fikrine tekrardan yönlendirdi. Birçok Polonyalı hala Peter'a, 1716'da Tarmagrod Konfederasyonu'nu Saksonlardan ziyade onun birlikleri yendiği için Peter'a Augustus'tan fazla koz veren Çar'a "özgürlüklerini" koruması için bel bağlamıştı.

30 Ocak 1717'de sözde Sessiz Şeym'de, Peter, kral ve soylular arasında Fransa ve İsveç'in Vestfalya'da başardığının her şeyin ötesine geçen bir iç denge kurdu. Ordu büyüklüğü ve vergi seviyeleri ciddi şekilde kısıtlandı ve Augustus Saksonları Polonya topraklarından geri çekmek zorunda kaldı. Osnabruck Barış Antlaşması'nın aksine, bu çözüm son derece zarar verici oldu çünkü en acil konularda bile birlikte çalışamayan kral ya da asilzade için çok az esneklik bıraktı. Rus müdahalesi, özellikle Çar ve halefleri şimdi Letonya'nın bir parçası olan Baltık'ta Polonya sömürgesi olan Courland üzerinde bir koruyuculuk kurduklarından daimi bir tehdit olarak kaldı.⁷¹

Rusya'nın kuzeybatıya doğru genişlemesi, onları 1698-1727 yıllarında Ingria, Livonia ve Finlandiya'daki seferlerle beraber ana ilgi alanı olan Alman İmparatorluğu'na getirdi. Çar'ın müdahalesi, Peter'ın dış politikaya alışılmadık yaklaşımı nedeniyle imparatorluk politikasına yeni bir etken getirdi. Augustus'un Polonya'daki eyleminin aksine, Peter'ın çıkarları öncelikle ekonomik ve stratejiktir. Baltık'a ilk ulaşma amacı, Çar'ın Avrupa-Asya ticaretini Rusya'nın yararına yönlendirme niyetine müsaade ederek 1713'te başarıldı. Mallar, Rusya'nın yeni Baltık limanları üzerinden Batı'ya gönderilecek ve Kuzey Alman ticaret şehirlerinden dağıtım için Meklenburg'ya stoklanacaktı. Peter, 30 Yıl Savaşlarında İsveç'e kaybeden Dük'ün Wismar'ın Meklenburg limanını kurtarma arzusunu kabul etti, çünkü burası Danimarka geçiş ücretlerinden (Danish Sound Dues) kaçınmalarını sağlayan Elbe'ye kanal yoluyla bağlanacak bir Rus ticaret ve deniz üssü olarak hizmet edecekti. Holstein ile birlikte Meklenburg, İsveç'i işgal etmeye niyet eden güçler için stratejik bir öneme sahipti.

Ancak, Rusya'nın *Reich*'a girişi Çar'ın yerel müttefiklere olan ihtiyacını arttırdı ve sonunda onu Alman politikasını "Batılılaştırma"ya zorladı. İsveç, Fransa, İngiltere ya da Hollanda'nın aksine, Peter Batı ve Orta Avrupa siyasetinde para yardımı veya siyasi nüfuz sağlayacak konumda değildi ki bu da onu nispeten bol miktarda sahip olduğu tek şeyi sunmaya zorladı: İnsan gücü. Örneğin, 1708'de Georg Ludwig Ren'de imparatorluk komutanıyken, eğer Hanover İsveç ile müttefiklikten vazgeçerse *Reichsarmee* büyük bir askeri birlik sağlayacağını sözünü verdi. Daha sonra eğer Hanover ve Avusturya XII. Charles'a karşı yardım ederlerse, 1712'de savaştan henüz çekilmiş olan İngilizler'in yerini alacak 60000 bin asker teklif etti. Nihayetinde bu alışılmadık yaklaşım bu gösterişli hırsın Romanovlarla evlilik ittifakından daha az çekici olduğunu kanıtladı. Wolfenbüttel'deki müzakerelerle başlayıp Hessen-Kassel ve Holstein-Gottorp'a kadar uzanan Alman ailelerle hanedan bağları 1707'den beri aranıyordu.

Alman müttefiklerini güvenceye almak için kısa vadeli çareler olarak kabul edilen hanedan politikası Çar'ın 1716'dan sonra Kuzey Almanya'daki Rus müdahalesinin arkasındaki en önemli neden olan ticari faktörlerin yerini alan büyük Avrupa hükümdarlarıyla eşit bir şekilde kabul edilmeye çalışılması nedeniyle daha büyük önem kazandı.⁷² Bu hanedan, stratejik ve ticari çıkarlar, yerel siyasetin 1648'den beri *Reich*'taki önemli eğilimlerin özellikle çarpıcı resmini sunduğu Mecklenburg'ta keşişti.

Coğrafya dükalığı tam olarak Danimarka, İsveç, Prusya ve Hanover çıkarlarının örtüştüğü ve dış müdahaleye açık bıraktığı yere yerleştirdi. Otuz Yıl Savaşı'nda zaten bir savaş alanı haline gelen dükalık, 1680'ler ve 1690'lar boyunca Prusya ve Hannover'in haraçlarından muzdarip olmasına karşın 1675-1679 ve 1711-1713'te yeniden istila edildi. Holstein-Gottorp ve diğer eşit derecede savunmasız bölgelerdeki çağdaşları gibi, Mecklenburg Dükleri de tek

eylem planı olarana görünen bireysel silahlanma ve güçlü müttefikler aramanın peşine düştü. Köylülerden ve küçük kasabalardan sempati kazanmalarına rağmen, mülklere hakim olan ve duka politikasının tahıl ticaretlerini ve siyasi ayrıcalıklarını yıpratacağından korkan çoğu soylu ve Rostock hakimlerince çeliştiriler.⁷³

İmparatorluk mahkemesi ve imparatora hitap etmenin yanı sıra, Dük Friedrich Wilhelm (1692-1713) İspanya Veraset Savaşı'na katılımını finanse etmek için zorla vergi topladığında, soylular destek aramak için Hannover ve Prusya bağlantılarını kullandı. diğer birlikler uluslararası destek elde etmek için 1701'den itibaren Hollanda desteği altına alınırken, Dük acilen Kreis askeri birliğini tedarik ederek imparatorluk nişanı kazandı. İç siyasetin kutuplaşması özellikle hem Hanover hem de Prusya'nın dükalığı istemesi empyrel ve uluslararası gerilimlerle birleşti. 1708'de Hanover Renitenten(Muhafifler ya da İsyan edenler) olarak bilinen muhalif asilzadeleri sıkıca takip ederken, Prusya kız kardeşi 1. Frederick ile evlenen Dük ile hanedan ittifakı kurmuştu

Dönemin yöneticilerinin aksine, Friedrich Wilhelm güç kullanmaktan ve köylü milis güçlerini güçlendirmek için Nisan 1708'de eniştesinden bir süvari alayı ödünç almaktan korkmadı. Dük'ün köylüleri işçileri askere almak için köylere baskın düzenlerken, 830 süvari soyluların evlerinde konakladı. İmparatorluk mahkemesi Prusyalıları kovarak tepki verdi ve başka yerdeki birlikler olmadan Frederick'in Nisan 1709'da boyun eğmekten başka seçeneği yoktu. Başarısızlık Friedrich Wilhem ve 1713'ten sonraki halefi Carl Leopold'u ancak askeri destek ve dış politik destekle mutlakiyet kurabileceklerine ikna etti. Köklü silahlı prenslerle rekabet etmek için kaynaklardan yoksun oldukları için böylesi yardım bulmak zordu ve 1713'te imparator, İngiliz ve Hollandalılara asker teklif ederek destek kazanma girişimlerinin tümü başarısız oldu.⁷⁴ Carl Leopold'un tahta çıkmasından sonra olayların hızı arttı, çünkü bu, yardımcıların batıdaki savaştan geri dönmesine denk geldi ve saldırıya kendi bölgesinden devam etmesini sağladı.

Yeni dük, mutlakiyetçilik kurmak ve Mecklenburg'un güvenliğini ve siyasi özerkliğini artırmak için tasarlanmış üç kanallı bir program başlattı. Rostock'un işgali ve vergilerin zorla toplanması da dahil olmak üzere doğrudan baskıya ek olarak Carl Leopold, küçük kasabalara verilen tavizlerle destek kazanmaya ve soyluların arazilerinde köleliği tersine çevirmeye çalıştı. Zaman eksikliği ve mali krizin artması, programın bu bölümünü hayal kırıklığına uğrattı ve üçüncü unsuru olan güçlü dış desteği, daha da zorunlu hale getirdi.

İmparatora belli zaman aralıklarıyla teklifler yapmasına, hatta Katolikliğe geçmeyi dahi teklif etmesine rağmen, gerçekçi olmayan talepleri bir Avusturya ittifakı şansını ortadan kaldırdı. Diğer güçlerin hiçbirine güvenilemediği için Rusya tek seçenek gibi görünüyordu ve tahta çıkmasından sonraki iki ay içinde Carl Leopold Peter ile müzakereler başlatmıştı. Sonuç olarak, 7 Nisan 1716'da hanedan ittifakı gerçekleşti ve Carl Leopold, çarın yeğeni Ekaterina Ivanovna ile evlenerek ticari imtiyazlar ve Mecklenburg'un Rus askeri operasyonları için kullanımı karşılığında ücretsiz askeri koruma sağladı.

1716'da Rusların Mecklenburg ve Danimarka'daki varlığı çok endişe vericiydi İsveçliler Kuzey Almanya'dan sürüldüğünden, Rus ordu yardımı çok da acil değildi ve çar'ın müttefikleri Carl Leopold'u davet ettikleri için ondan kurtulamayacakları konusunda endişelenirken, İngiltere, Leopold'un İsveç'i deniz mağazalarının tekelsi olarak değiştireceğinden korkuyordu. Hannoverli başbakan Bernstorff, Renitenten(Muhafifler ya da İsyanıcılar), ile yakın bir ittifak kurduğu ve dük için çarın desteğini reddettiği için, kişisel nedenler bu uluslararası çıkarlarla eşleşti. İsveç, Hannover ve Londra'da giderek Rusya'ya denk güç olarak görüldü ve 1716'nin sonlarında İngiliz-Fransız ittifakının kurulmasından sonra, I.

George, İsveç'in Hannover ve müttefiklerine İsveç imtiyazları karşılığında İsveç'ten Rus kazanımlarını sonlandıran kuzeyde uzlaşmacı bir barış için bastırdı.

İsveç karşıtı koalisyon içindeki artan gerilim, Peter'ın Eylül 1716 da İsveç'e yönelik hem deniz hem de kara saldırısını iptal etme kararının arkasında bir faktördü. Rus ordusu Mecklenburg'da kışı geçirmesine rağmen, çarn Carl Leopold ile yeni hanedan ittifakının temeli çökmüştü. Askerlerinin yakında yerel yiyecek tedarikini tüketeceği açık hale gelince, Peter Ağustos 1717'de İsveç'e Fransız mali yardımın sona ermesi karşılığında Mecklenburg'u tahliye etmek için Anglo-Fransız baskıma boyun eğdi Rusları çoğu Temmuz ayına kadar gitmişti, ancak dük Mecklenburg ordusunu güçlendirmeyi istediği için 3 300 kişilik bir müfreze kaldı.

Rusya'nın geri çekilmesi, VI. Charles'ın, daha fazla şiddeti önlemek için bir mahkeme emriyle başlayarak Mecklenburg anlaşmazlığını sona erdirmeye çabalarına devam etmesine izin verdi. Bununla birlikte politikası, resmi çatışma çözümlemesinin, etkilenen bölgede kararları uygulamak için imparatorluk komisyon üyesi olarak seçilen kimsenin tutumuna ne kadar bağlı olduğunu göstermektedir. Hem Hannover hem de Prusya, dükalikle ilgili konumlarını sağlama almak ve resmi imparatorluk otoritesini kullanmak umuduyla atanmak için rekabete girdi. Dükü ve onun mutlakiyetçi programını destekleyen I Frederick William'ın aksine I. George, politikasını imparatorluk geleneklerine, düzenin restorasyonuna ve yerel statükonun korunmasına dayandırdı. Ayrıca, VI Charles, İspanya'nın İtalyan mülklerini zorla yeniden ele geçirmek için hazır görüldüğü Akdeniz'de İngiliz yardımına ihtiyaç duyuyordu. Hannover ve Wolfenbüttel'in Mecklenburg soylularını koruma yetkisi, 1716 Anglo-Avusturya antlaşmasıyla aynı zamana denk geldi ve George, Akdeniz için 15 gemi ve 200.000 £ kredi verdi.⁷⁵ Prusya giderek tek başına bırakıldı, çünkü tek müttefiki olan Rusya parya statüsünden kurtulamadı, Frederick William'ı ikili oynamaya zorladı ve Carl Leopold'u gerçek müdahaleyi ertelemeyi amaçlayan diplomatik çabalarla desteklemeye devam ederken, aynı zamanda IV Charles'i resmi bir imparatorluk komisyonuna dahil etmek ve hatta Renitenten(Muhallifler ya da Isyancılar) parasını borçlandırmak için dilekçe verdi.

Rus çekilmesi Carl Leopold'u tehlikeli bir pozisyonda bıraktı ve Hanover ve Wolfenbüttel müdahale etmeden önce rakiplerini parçalamak için artan baskıya girdi. Ordu 9.000' kişiye çıkarıldı ve ayda 35.000 taler koparmak için 1.200 milis ve 3.300 Rus tarafından desteklendi, bu da soyluların daha önce bir yıl içinde ödediği paraya eşitti. Bu önlemler, İmparatorluk yasaları, 180. madde dahil, temelinde savunulurken, soyluların en azından bir kısmıyla uzlaşmaya yönelik son dakika çabaları gösterilmiştir. Dük avukatları ve Prusya diplomatik desteği, VI. Charles 'ın Ekim 1717'de mahkeme kararını resmen icra etmeleri için resmi olarak yetkilendirilmesinden sonra Hanover ve Wolfenbüttel eylemini ertelemeye yardımcı oldu, ancak onları tutan ana faktör, hala Polonya'da 30.000 askere sahip olan Rusya korkusuydu. Dahası, VI. Charles, son hamlesini yapmadan önce tam Alman desteğinden emin olmak istedi, ancak Pfalz'daki yenilenmiş dini tartışmalara partizan müdahalesi nedeniyle pozisyonu geçici olarak tehlikeye düştü.

Sonunda, İngiltere, Fransa, Avusturya ve Saksonya Akdeniz'deki İspanya'ya karşı çıkmaya ve Rusların Polonya'dan çekilmesini talep etmeleri üzerine zemin askeri olarak değil diplomatik olarak temizlendi Şu anda tam emperyal komisyon üyeleri olan Hanover ve Wolfenbüttel, Rusların Polonya'dan ayrılmayı kabul etmelerinden bir ay sonra, Şubat 1719'da ilerlemelerine başlayarak, geçici bir hükümet kurmaya ve Ekim 1718'den 11 018 kişilik bir imparatorluk yürütme gücü toplamaya başladı Yaklaşan yenilgiyi defetmek için umutsuz bir girişimde bulunan Carl Leopold, Uzatma Ligi'ni (Extensionist League) diriltmeye çalıştı.

Bu anakronist plan evrensel red ile buluştuktan sonra, Dük 27 Şubat'ta tüm imparatorluk emirlerini sunacağını, soylulardan el konulan mülkleri iade edeceğini ve Rusları eve

göndereceğini açıkladı. Ne yazık ki, savaş alanı komutanı General Schwerin, askeri bir çözümün mümkün olduğuna ikna oldu ve direnmemek için talimatları görmezden geldi. Yolunu bulması 6 Mart'ta Hanover birlikleri tarafından Walsmülsen'de engellenen ve kaçıp giden Schwerin'in yürütme gücü el bıraktırılmaya zorlandı. Bununla birlikte, daha fazla karşı koyma için siyasi irade yoktu ve Schwerin Dükü Prusya'ya kadar takip ederek Dömitz ve Schwerin kalelerinde garnizon bıraktı. Misyonerlik nedeniyle çok azalmış olan Mecklenburg ordusu daha sonra Ruslara Ukrayna'da kendilerine dayatılan sürgüne eşlik ederken, delegeler hükümetlerini Rostock'ta kurdular.

Mecklenburg'daki silahlı müdahale, kuzey Almanya'daki operasyonları sonlandırdı ve son yabancı askerlerin geri çekilmesini sağladı, ancak Norveç ve Finlandiya'da savaş hala devam etti ve İsveç topraklarının nihai kaderi kararlaştırıldı. I. George, kral ve elektör olarak ikili rolünde imparatorun kuzeydeki baş barışçı olarak yerini değiştirdi. Charles XII'nin Kasım 1718'deki ölümü ve Stockholm'de Hessian Partisi'nin yükselişi ve müzakere edilen bir anlaşmanın kolaylaşması ona yardımcı oldu. 1719 Kasım'ında Stockholm Antlaşması ile başlayan İngiliz ve Hanoverli diplomatlar, 1721 Eylül'üne kadar savaşı sona erdirmek için tüm İsveç muhalifleriyle bir dizi anlaşma sağladılar. Öncelikle Bremen ve Verden'in daimi mülkiyeti için ve müteakip antlaşmadaki iyi hizmetleri karşılığında 1 milyon taler temin ettiler. Saksonya, Augustus'un Polonya kralı olarak İsveç tarafından tanınmasıyla satın alındı Prusya daha sonra Stettin ve Pomeranya'nın bir kısmını tutmak için Şubat 1720'de 2 milyon Taler ödedi ve Stralsund ve geri kalanını İsveç'e geri verdi. Beş ay sonra Danimarkalılar Wismar'ı ve işgal altındaki bölgeleri mali tazminat ve İsveç'n Schleswig'i Danimarka'nın tam mülkiyeti olarak tanınması karşılığında geri verdiler. Bu son imtiyaz, oradan oraya seyahat eden Duke Carl Friedrich'i sıkıca Rusların kollarına sürükleyen Gottorp'un rakiplerine Hessian esintili bir darbe oldu. Hessian veraseti kesinleştirildi ve İsveç rejimi Friedrich'i 1720'de kral olarak tanıdı. Alman bağlantılarını kullanarak Friedrich kurtarılan bölgeleri olası Rus-Prusya saldırısından korumak ve Peter's barış yapmaya zorlamak için bir koalisyon kurmaya çalıştı. Reich'taki dini tartışmalar İsveç'e Protestan sempatisini ateşledi ve prenslerin yardımlarına gönüllü olma umutlarını artırdı. Bununla birlikte, İsveç'in ödenekler için parası yoktu ve 24 Mayıs 1721'de Stralsund'u garnizonuna çıkarmak için sadece 3.000 Kassel ve 500 Darmstadt birliği, Nystad'da Peter ile bir anlaşmaya varılacağı anlaşıldıktan kısa bir süre sonra geri döndü.⁷⁶

Hessen'in 1721'deki seferberliği, 1700'den beri kuzey Almanya'yı rahatsız eden bir savaşın son demleriydi. Reich'in gerginliği etkisiz hale getirme ve Alman katılımını engelleme konusundaki göreceli başarısı, imparatorluk kurumlarının itibarını gösterdi. Şiddetli çatışmalar 1712-1713 ve 1715 yıllarıyla ile sınırlı kalsa da, 1700, 1706, 1711 ve 1716-1717'de bölgenin bazı bölgelerinde bir hayli fazla birlik hareketlerine tanık oldu. Hasar, özellikle Mecklenburg. Pomerania ve Holstein'da ağırdı, ancak 1675-1679'dan daha kötü değildi. Dahası, daha önceki çatışmanın aksine, daha küçük Vestfalya ve Aşağı Sakson topraklarının siyasi özerkliği artık Alman bölgesel güçlerinin acil tehdidi altında değildi. Hannover ve Prusya, İsveç topraklarını ele geçirmiş olabilir, ancak sayfa 281-25'in açıklayacağı gibi, imparator tarafından kuzey beyliklerinin en küçüğünün bile çiğnenmesi engellendi. Bununla birlikte, Polonya'daki Sakson maceracılığı uluslar arası şiddet üzerindeki emperyal kontrolün sınırlarını gösterirken genel huzur da bozuldu. Dahası, resmi mekanizmaların uluslararası çıkarlara uygun olduğunda kamu düzenini sürdürmek için en verimli şekilde çalışması önemlidir. Lahey sözleşmeleriyle birlikte Altranstädt barışındaki Travendahl Barışı, Dokuz Yıl Savaşı arifesinde kuzeyde daha önceki gerginliği ortadan kaldıran benzer bir dış işbirliği gerçekleştirildi. 1711'den sonra kuzey tarafsızlığının bozulmasına olan İngiliz kayıtsızlığı, Hollanda'nın dikkatinin dağılması ve Rus müdahalesiyle, imparatorluk politikalarının uluslararasılaşmasını sürecini uzattı ve imparator

ve Almanların barış için gerçek arzusunu boşa çıkardı. Uluslararasılaştırma, Hanover'in İngiliz hükümdarlığının yerini almasıyla 1719 yılına kadar sahneye çıkmasıyla devam etti. Mecklenburg'daki yerel bir iç anlaşmazlığın çözümü bile, dükalığın sahilinde dolaşan bir İngiliz deniz filosunun ve Avrupa'nın en iyi diplomatlarının enerjilerini tüketti. Bu gelişmeler giderek artan bir şekilde bir sonraki bölümün konusunu oluşturan gayri resmi barış ve güvenlik mekanizmalarını gereksiz hale getirdi.

Beşinci Bölüm

Soylu birlikler ve dernekler

Savunma iş birliğinin yöntemleri ve amacı

Önceki dört bölümün odak noktası ulusal politika ve 1655-1721 arasındaki uzun süreli savaş boyunca Reich'in korunmasında resmi güvenlik ve çatışma, çözüm ağının göreceli başarısı olmuştur. Şimdi, bu dönemdeki yazının çoğunun dar bakış açısı nedeniyle büyük ölçüde göz ardı edilen savaşın ve Alman siyasetinin önemli bir yönüne dikkat etmenin zamanıdır. Barış ve güvenlik için resmi mekanizmaların yanı sıra, onları tamamlayan veya resmi yapılarıdaki herhangi bir bozulmanın yerini alan münferit bölgeler arasındaki iş birliği, uzun zamandır mevcuttu. Böyle bir eylem kendi içinde emperyal hukukun ruhu içinde kalması şartıyla anayasaya aykırı değildi ve barışın iç ihlallerine ve toprak bütünlüğüne yönelik dış tehditlere karşı koymayı amaçlıyordu. Zayıf bölgelerin korunmasına ve uluslararası ilişkilere katılımlarına katkıda bulunması 1648'den sonra resmi müşterek güvenliğin yeniden canlanmasından sonra emperyal politikanın kilit bir unsuru olarak kaldı.

İş birliği, karşılıklı olarak münhasır olmayan birtakım biçimler alabilir. Bunlardan en eskisi ise bir grup imparatorluk kentinden evrimleşen 1488'den sonra ve 1534'e kadar çökmüş ilçeleri ve beylikleri dâhil etmek için Swabian birliği gibi farklı bölge türlerinin bölgesel veya bölgeler arası ittifakıydı. Reform, 1531-1548 Protestan Schmalkaldic Birliği'nin çeşitli Katolik gruplarla karşı karşıya kalmasıyla bu tür örgütleri mezhep çizgileri boyunca ayırdı.¹ Otuz Yıl Savaşı'ndan önce yenilenen siyasi ve dini kutuplaşma, ne savaştan kurtulan bir Protestan Birliği'nin (1608) ve ne de bir Katolik Birliği'nin (1609) yeniden kurulmasına tanık oldu. Daha sonra din sadece bir iş birliği kriteri olarak azalmakla kalmadı, birliklerin oluşumu daha da münhasır hale geldi. Schönborn'un 1670'lerin başlarındaki ittifak projeleri, üye olarak emperyal şehirleri içeriyordu ve Frankfurt, 1682'nin Laxenburg ittifakına katıldı ancak aksine bir zamanlar bu tür organizasyonların ön saflarında yer alan şehirler yoktu, bunun yerine kreis yapısı içinde iş birliği yapmayı tercih ediyorlardı.

1534'te müttefiki Ulrich'in Württemberg'e zorla restorasyonu da dâhil, özellikle ilk çıkarları için araç olan birliklere eğilimi, Hessen Philipp ile kendi çıkarlarını ilerletmek için Schmalkaldic Birliği'ni kullanması ile başlamıştı.² 1552'de kurulan Prensler Birliği, Habsburg karşıtı yönelimi için de önemli olan bir başka erken girişimdi. Her iki kuruluş da Otuz Yıl Savaşı sırasında İsveç'in Protestanlarla bağları da dâhil olmak üzere daha kapsamlı yabancı katılımı kapsayacak şekilde Fransa'dan destek aldı. Bu, 1648'den sonra bir özellik olarak kaldı ancak bu tür ligleri yalnızca bencil hırslar için platform veya üyeleri yalnızca alaycı yabancı güçlerin çiftleri olarak yorumlamak yanlış olurdu. Her ne kadar dinin savunulması büyük bir motivasyon olmaktan çıksa da çoğu grup üyeleri çıkarlarını belirsiz bir ortamda korumaya kendini adanmıştı. Belirttikleri amaç her zaman Westphalian Settlement'i desteklemek ve ortak bir iyiliği teşvik etmektir. Sırf söylenmiş olması için söylenen, araç olarak kullanılan tamamen göz ardı edilemeyecek düşüncelerdi çünkü önceki bölümlerde belirtildiği gibi bu amaçlar ve bazıları da temel çıkarlara hizmet edebilecek farklı yorumlara açıktı.

Aynı hanedan üyeleri arasındaki ittifaklar, resmi aile sözleşmeleri (Hausunion) ya da savunma anlaşmaları, mirastaki sık bölünmelerle oluşan bölgesel parçalanmanın dengelenmesine yardımcı oldu. Farklı ailelerden, bir bölgesel veya çapraz bölgesel olarak karşılıklı savunmak, genişlemek ya da *Extensionists or League of Corresponding Princes* a karşılık gelen benzeri bir Lobi grubu olarak toplu potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için gelen yöneticiler

de bir araya geldi. Özel bir varyant, aynı piskopos tarafından birlikte tutulan kişisel dini bölgeler arasındaki iş birliği idi.

Emperyal veya Kutsal Roma İmparatorluğunun girişimlerinden bağımsız bir şekilde son hali kreis bünyesinde gerçekleşti. Kreise, dernekler aracılığıyla bölgelere yayılabilecek tanınmış bir iş birliği temeli sağlamıştır. Her ne kadar resmi kolektif güvenliğin uygulanmasına yakından bağlı olsa da aynı zamanda bunlar, özellikle zayıf veya savunmasız bölgeleri yönetenler olmak üzere temel çıkarları teşvik etme potansiyeli de sundu. Dernekler açık ara en önemli iş birliği biçimidir ve bu bölümün ana odağını oluşturacaklardır. Bununla birlikte bir sonraki bölüm, dini bölgeler arasında başlayarak diğer türleri analiz edecektir.

Din bölgelerinin çoklu tutulması, siyasi ve askeri iş birliği için en zayıf temele zemin hazırlamıştır. Kalıtsal kural eksikliği ve her bölgede kendi ayrıcalıklarını kısıkanan bir katedral bölümünün varlığı, uzun vadeli iş birliğini engelledi. Yine de ortak dini ve anayasal konumları, bu bölgelerin Katolikliği savunmanın önemini yitirmesinden sonra bile bir araya gelmelerini teşvik etti.

Bunun en önemli örneği, 1647-1673 yılları arasında Mainz, Würzburg ve Worms'u birlikte yöneten ve politikalarını koordine ederek potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaya çalışan Johann Philipp von Schönborn'dur. Mainz ve Würzburg arasında, karşılıklı anlaşmazlıkları barış içinde çözmek, siyasi ve askeri iş birliğini kolaylaştırmak için 26 Ocak 1663'te dini konularda iş birliği için yapılan bir başka anlaşma ile desteklenen bir birlik ve ittifak kuruldu. İki katedral bölümünün isteksizliğine rağmen Schönborn sivil ve askerî yönetimi uyumlu hale getirmeye çalıştı ve 1655'te her iki ordu için ortak düzenlemeler getirdi. 1663-4'te Erfurt'a karşı iş birliği yapan iki kuvvetle ve 1663'te Türklerle savaşmak için karma bir alay gönderilerek nispeten yüksek bir askeri bütünleşme sağlandı. Daha sonra Würzburg ordusuna komuta etmek üzere transfer edilen Mainz General Kraft Kuno von der Leyen de dâhil olmak üzere ekipman ve personel değiştirildi.³

Würzburg ile bağlantı, en büyük (Salzburg'dan sonra) ve en ağır askerî güney Alman Piskoposluğu, Schönborn'un siyasi profilini yükseltmede önemli bir faktördü ancak ölümünden kurtulamadı. Yeğeni Lothar Franz, 1697-1699 yıllarında Würzburg'da piskopos yardımcısı olarak ve daha sonra piskoposluk adayı olarak ayakta durmaya çalıştı. Önemli olarak imparator, papa ve kanunlardan destek kazanma çabalarında önceki bağlantıdan elde edilen avantajlardan bahsetti ancak amcasının Würzburgerları endişelendirme korkusu olduğu için merkezileştirici önlemleri üzerinde durmadı. “Kombinasyon” olarak adlandırdığı gibi dini bölgelerin laikleştirilmesinin ve uluslararası krizlerden kurtarmanın tek yolu olduğuna gerçekten inanıyordu ancak diğer yüksek din adamları gibi asıl endişe, kendi prestijini ve uygun bir yaşam tarzını finanse etmeyi ve onun görüşlerinin kapsamlı ve kalıcı birleşmesini kapsamamıştır.⁴

Worms ile müteakip bağlar (1673–1675, 1729–1732, 1756–1802), Speyer (1673-1675) ve Bamberg (1695-1729) Mainz'i Würzburg'un kaynaklarının kaybından dolayı telafi etmedi. Her iki durumda da ortak hükümetteki siyasi ve askeri nüfuzu arttıran Würzburg ve Bamberg arasında ve Köln ve Münster arasında diğer önemli bağlantılar vardı. Köln'ün Wittelsbach başpiskoposları, özellikle 1688-1761 yılları arasında ek görüş toplama konusunda muhtemelen en başarılı olanlardı.⁵ Buna karşılık Trier sadece üç dini seçimin en zayıf noktası olarak konumunu güçlendiren bir faktör olan nispeten önemsiz piskoposluklara bağlandı.⁶

Münster ve Köln tarafından belirtildiği gibi diğer faktörler elverişli ise, ortak bir hükümdarın resmi bir bağlantısı olmadığında iş birliği devam edebilir. Münster bölümünün 1650'de Bavyera Ferdinand'ın ölümünden sonra başka bir yabancı seçmemesine rağmen yeni piskopos Christoph Bernhard von Galen, başbakanı Franz Egon von Fürstenberg (1626-82) ile olan dostluğu aracılığıyla Köln ile yeniden bağlantı kurdu. Her ikisi de Hollanda'nın bağımsızlığını ve Minden'in Brandenburg ve Bremen ve Verden ve İsveç tarafından laikleştirilmesini onaylayan Vestfalya Yerleşiminden sonra kuzeybatı Alman Katolik topraklarının pozisyonunu savunmasız olarak gördüler. Bu korkulara ek olarak hem

Westland'ın dükaliği hem de Köln'e ait Recklinghausen bölgesi, Berg laik Dükaliği tarafından bölgelerden ayrıldığı için ortak sınırları paylaştı. 1654-1661'de başkentinin özerkliğini bastırmak adına Galen'in girişimleri için yardım ve topçu temin eden Fürstenberg ile Köln başlangıçta baş ortak oldu. Daha sonra Galen'in daha güçlü kişiliği, özellikle Münster'in 1670'lerde en ağır ordusu olan Alman bölgelerinden biri haline gelmesiyle hem Fürstenberg hem de usta Elector Max Heinrich'e üstün geldi. Galen, 1665'te Hollandalılara yaptığı saldırıyla başlayarak dış saldırganlığa karşı iş birliğini yeniden yönlendirmede liderlik yaptı. Fürstenberg başlangıçta cesaret verici olmasına rağmen somut yardım vermeyi reddetti ancak daha sonra olası Hollanda misillemesine dair endişe, 1670 yılında Köln'ün Recklinghausen yakınlarındaki Dorsten kalesini güçlendirmek için iş birliği yapma anlaşmasına zemin hazırladı. Galen'in etkisi, 1672-1674'te Cumhuriyet'e yapılan talihsiz ortak saldırıdan sonra azaldı ancak iş birliği teşvikleri 1678'deki ölümüyle zayıfladı. Max Heinrich, 1683'te seçilmesinin ardından piskoposun hala müthiş durumda olan ordusunun kontrolünü ele geçirdi. Münster, elektörlerin ikincil piskoposlarından biri olan Liège'de bir isyanı ezmek için gereken askeri gücü sağladı ve Paderborn ve Hildesheim ile birlikte 1685'te Türklere karşı karma bir sefer kuvveti gönderdi. Daha sonra Münster, yardıma ihtiyaç duyduklarında, yönetip yönetmediklerinden bağımsız olarak Köln elektörlerinin doğal tercihi olarak kaldı. Joseph Clemens, Münster birimlerini 1688-9 tartışmalı Köln seçimleri sırasında Dorsten ve Recklinghausen'i garnizonuna kiraladı. Sonrasında da Köln asla Münster'in yarısından fazlasına sahip değildi ve daha sonraki elektörlerin siyasi hırsları temelde 1723-1802 sırasında güçlerini kontrol etmelerine dayanıyordu.⁷

Yine de bu tür iş birliği 1680'lerden sonra katedral bölümlerinin ve eyaletlerinin piskoposların kaynaklarını farklı politikalara kullanmasına izin vermemeleri nedeniyle başka yerlerde de azaldı. Papa, birden fazla bekletmeyi aynı anda ikiden fazla görmeyecek şekilde sınırladığında 1731'de başka bir kısıtlama geldi. Kreis yapısının ve resmi kolektif güvenliğinin paralel gelişimi, özellikle mezhep düşmanlığı azaldıkça bir alternatif sundu.⁸ Hessen-Darmstadt'ın Lüteriyan toprakları, Mainz Katolik elektörlerinin Schönborn'un kentin pahalı tahkimatına devam etmesine yardımcı oldu ve Orta Ren'i savunmadaki değerini takdir etti.⁹

Laik bölgelerin en eski gruplaşması, on dördüncü yüzyıldan beri çeşitli şekillerde var olan Wetterau Sayımları Birliği'ydı. Başlangıçta Hessian'ın tacizine karşı ortak savunma ve emperyal eyaletlerin tam statüsüyle kulis yapmak için kurulan birlik, on altıncı yüzyılın sonlarından itibaren dış tehditleri geri püskürtmekle giderek daha da fazla meşgul oldu. Mainz, Trier, Köln ve Hessen arasında sıkışan Nassau, Hanau, Solms, Isenburg, Wied, Wittgenstein, Waldeck ve Manderschied ilçeleri sık sık hanedan bölümleri ile zaten küçük olan işletmelerini daha da azalttı. Bölgesel parçalanma, birçok evin özellikle Nassau'nunkiler olması nedeniyle daha da kötüleşti, sözde Westphalian Kreis'e ait ana toprakları ise Yukarı Ren Nehri'ndeyken Westerwald'da da arazi düzenledi. Kendi aralarında ve başka yerlerde sayımlarla iş birliği yapmak hayatta kalmalarını sağladı ve Kutsal Roma İmparatorluğundaki prenslerin yanında topluca bir ses olmasına yardım etti.

Dini ve siyasi gerginliğin artması, Nassau-Dillenburg'dan VI. Kont Johann, diğerlerini ortak bir güç ve savunma politikasını kabul etmeye ikna ettiğinde 1565'ten sonra daha yakın iş birliğine olanak sağladı. Hollanda İsyanı'nın patlak vermesi, toprakları İspanyol takviyeleri rotasında uzanırken güvensizliklerini artırdı ve Nassau ailesi isyancı liderliğe bağlıydı. Köylü milisleri İspanyollar tarafından 1574'te yenildikten sonra sayımlarını, düzenli eğitim ve tatbikatını, standart üniformalarını ve ekipmanını tanıttı ve sistematik bölgesel savunmaya (Landesdefension) temel oluşturmak için deneyimli subayların ve NCOS'un kadrolarını korudu. Bu reformlar, Hollanda'daki modern savaşın doğrudan deneyimini, geleneksel Alman milis sistemlerinin yeniden düzenlenmesi ile doğrudan süren önemini kanıtlayan ucuz, kalıcı bir savunma modeli üretmek için yeniden ilişkilendiren Nassau-Siegen'den VII. Kont Johann tarafından sürdürüldü. Yeni fikirler, Nassau Maurice'den ve 1616'da Siegen'de kurulan askeri

akademi Saksonya, Brandenburg, Doğu Prusya, Wolfenbüttel ve Hessen-Kassel'de öykünmeye ilham veren reformlu Hollanda ordusunun başarısı ile duyuruldu. Her ne kadar Wetterau ilçeleri gibi yoksul bölgelerin ihtiyaçlarına uygun olsa da Otuz Yıl Savaşı sırasında bölgesel savunma milisleri yetersiz kalırken birlik içindeki siyasi iş birliği Nassau liderliğinin politikaları ile artan baskı altına girdi. Protestan-İsveç bloğu ile ittifak, 1634'te yenilgiyle sonuçlanırken bazı Nassau şubeleri Katolikliğe dönüşerek mezhep çatışması üyeliği böldü.¹⁰

Bununla birlikte fikir, 1648'den sonra hala savunmasız hisseden çoğunluk için çekici oldu. Birlik, 1652'de yorulmak bilmez Georg Friedrich von Waldeck'in önderliğinde yeniden canlandırıldı ve 1670-95'te Worms — Pfalz rekabeti tarafından işletilen, çalışmayan Üst Rhenish Kreis'in yerine vekil olarak resmi bir askerî ittifaka yol açtı. Hollanda Savaşı'nın patlak vermesi, daha büyük bölgelerin ilk kez dâhil edilmesini teşvik etti. Tartışmalı Kreis yöneticisinin çözümüne aracılık etmemelerinin ardından, Hessen-Darmstadt ve Hessen-Kassel'in toprak mezarları, 1674 yazında bir dizi toplantıda Fulda'nın sayıları ve piskoposuyla buluştu. Birlikte ağustos ayındaki 2.100 erkeği yedek Kreistruppen olarak seferber ettiler ve ertesi yıl resmi olarak toplu savunma ile birlikte güçlerini ikiye katladılar. Her ne kadar bu yeni grup Katolikler, Lutherans ve Kalvinistleri bir araya getirmede önemli olsa da her iki toprak kazası da bölgeye uygulanan baskıcı görevlerden kaçmak için kendi ordularını kurmayı seçtiğinden kısmen başarılı oldular.¹¹

Kararlı olan Waldeck, Nassau (çoğu şube), Hanau, Solms, Isenburg, Wied, Wittgenstein, Waldeck ve Manderschied'in yanı sıra Stollberg ve Westerburg sayıları da dâhil olmak üzere orijinal birliğini 19 Eylül 1679'da Frankfurt'ta kurdu. Yeniden canlanan birliğin, kolektif ordusu olan statüsünü kolaylaştırarak üyelerini Réunions'a ve ordusu olan prenslere karşı koruması amaçlandı. Waldeck, 1.550 düzenli askeri, 2.000 kişilik canlandırılmış bir bölgesel savunma milisiyle birleştiren bir sistem kurmak için son çatışma ve Otuz Yıl Savaşı deneyimini temel aldı. Kutsal Roma İmparatorluğu 1681-1682'de savunma reformlarını geçtiğinde, birlik mevcut kuvvetlerini üyelerinin Kreistruppen'i olarak belirledi, 1683-1697 döneminde önce Türklere daha sonra Fransa'ya karşı kesintisiz saha hizmetinin düzenli temin edilmesini sağladı.¹²

Bu arada Waldeck mezhepsel bölünmeyi geçmeye ve Katoliklerin yanı sıra Protestanları da dâhil etmeye çalışırken birlik orijinal kapsamının ve amacının çok daha ötesine genişledi. İlk katılacak olan, 900 düzenli birliğin ittifakın mevcut birleşik gücünün dışında kalması şartıyla 26 Eylül 1679'da Hessen-Kassel'den Calvinist Landgrave Carl oldu. Köln'den Max Heinrich 16 Kasım'da organizasyonu ilk kez Yukarı Ren dışında genişletti. Fulda ve Hessen-Darmstadt, 1681 Eylül ayı sonuna kadar katıldı, ardından Thuringian Schwarzburg, Gotha ve Eisenach toprakları Mart 1682'ye kadar, Westerwald sayıları Westphalian Kreis kendi gücünü örgütleyene kadar iş birliği yapmayı kabul etti. Bununla birlikte en önemli yenilik, 31 Ocak 1682'de üyeliğini on gün sonra tüm Franconian Kreis tarafından takip eden ve birliği Kassel Savunma Konfederasyonu olarak genişleten ve toplam 17.000-18.000 erkek gücü ile Würzburg'dan Bishop Dernbach oldu. Bu aşamada örgüt, Dernbach ve Hessian toprakları, çalışmayan Üst Rhenish ve Yukarı Sakson Kreise gibi küçük toprakları ve tamamen işleyen Franconian Kreis gibi yeni ortaya çıkan ordusu olan prenslerin bir melezini temsil etti. Dernbach şimdi Landgrave Carl ile ortak liderlik üstlendi ve 10 Haziran 1682'de Leopold ile Laxenburg İttifakı'nda zirve yaparak yeni grubun imparatorluk yörüngesine yönlendirilmesine yardımcı oldu.¹³

Bu gelişmeler, küçük prenslerin ütöpik savunma reformlarını uygulama girişiminde bulunmaları halinde cesaretlendirme amacıyla sık sık tasvir edilir ancak daha yakından incelendiğinde Waldeck ve iş birlikçilerinin toplu güvenliğe yaklaşımlarında daha gerçekçi ama aynı zamanda daha kararsız olduklarını göstermektedir. Birlik veya son emperyal mevzuatın ordusu olan prensleri kısıtlayabileceğine inanmak yerine, Waldeck ittifakını kendi gibi zayıf bölgelerin kaynaklarını birleştirerek daha büyük komşularıyla eşitlik kazanabilecekleri bir yol

olarak gördü. Leopold'un reformlara ılımlı tepkisinden ve ordusu olan prenslerin katkılarının tamamının kaybını önlemeyi reddetmesinden, Waldeck'in politikası, özellikle Kreise'nin yıkıldığı bölgeler için tek gerçekçi seçimdi.

Laxenburg İttifakını kurarken tüm sendika üyeleri için konaklamadan battaniye muafiyetine ve şu anda bakımı bu meblağa eşit olan birlikleri yerleştirdikleri gerekçesiyle 130 Roma Ayının değerine katkı sağladı. Dernbach da kolektif ordusu olan statünün tanınması için bir fırsat olarak gören Frankonyalılar için aynı şeyi aldı. İttifakın imparatorla üye bölgelerde geçiş ve konaklatmayı düzenleyen ayrıntılı kurallar; zararlı ve resmi olmayan hareketler için tazminat ile ilgili kurallar içeren ilk anlaşma olması önemlidir.¹⁴ Şaşırtıcı olmayan bir şekilde bu, ordusu olan prenslerin şiddetli protestolarıyla bir araya geldi. Frederick William, eski arkadaşının eylemlerini Waldeck'in sadece bir hesap olduğu gerekçesiyle kendinden çok emin bir şekilde çağırdı ve Fransa ile savaşa yol açacaklarını tahmin etti. Leopold'un birliğin askeri katkısına zaten değer verdiğinin ve sadece bu protestoları görmezden gelmediğinin ancak Waldeck'i Haziran 1682'de imparatorluk prensi statüsüne yükselttiği başarısının bir ölçüsüdür.¹⁵

Ancak karşılığında Leopold, ordusu olan prensleri yatıştırmak için mevcut olan potansiyel kütük havuzunun ittifakın toplu ordusu olan statüsünü paylaşan diğer küçük bölgeler tarafından daha da azaltılmamasını garanti altına aldı. Bundan böyle yeni üyelerin onun tarafından onaylanması gerekiyordu, İttifak etkin bir şekilde Üst Ren topraklarının orijinal merkezi ile sınırlıydı, Laxenburg İttifakı'na katılanlar bunu ayrı bir anlaşma altında yaptılar. Birliğin rolü hala çalışmayan Üst Rhenish Kreis'in yerine geçerek azaldı, Hessen-Kassel'in Landgrave Carl'ın hırslarına karşı savunmasız bırakıldı.

Birlik ile ilgili olarak sadece Hessen'in Üst Ren Nehri üzerindeki etkisini genişletmenin bir yolu olarak değil aynı zamanda kendisine daha belirgin bir siyasi rol vermek için bir platform olarak da göz önüne alınmıştır. Yürütme prensleri arasındaki anlaşmazlık bölgedeki en güçlü iki yöneticiyi etkisiz hale getirerek Carl'ın boşluğa adım atmasına neden oldu. Viyana ile ilgilendi ve hatta 1684 yılının Nisan ayında İspanya'ya 4.000 kişiden oluşan destek kuvvetini tedarik etmeyi kabul etti ancak Fransa ile savaş bu durum gerçekleşmeden önce sona erdi.¹⁶

Waldeck'i 1681'de birlik müdürü yapmaya ikna eden Carl, en sonunda 26 Ocak 1687'de Leopold ile kendi ikili anlaşmasını sağlayarak konumunu pekiştirdi. Kasten belirsiz ifadeler, Kreis müdürünün görevini üstlenmesine izin vererek geri kalan ordusu olmayan Yukarı Ren bölgelerini 1689-1697 yıllarında askeri giderlerine yılda yaklaşık 200.000 taler katkıda bulunmasına zorladı.¹⁷

Her zaman yedek olarak düşünülmüş ve resmi yapı için kalıcı bir ikame olmayan Kreis örgütünün 1698'den sonra yeniden canlanması hem Hessian manipülasyonuna hem de birlik ihtiyacına son verdi. Westerwald sayımları, 1702'de Wetterau grubunun üyeliğini bitiren kendi askeri düzenini kurar kurmaz Westphalian Kreis'e tekrar katıldı. Sonraları, daha fazla sayı kabul edilerek artmaya devam etse de kolektif etkisi sadece Hessian egemenliğiyle değil, orijinal üyelerin birçoğu nedeniyle Waldeck ve Nassau haneleri gibi prensip statüsünü kazanmış ve onların altında daha az kişi ile iş birliğinin olduğunu hissetmişti.

Wetterau Birliği bölgesel iş birliğinin başlıca örneği iken Ernestine Dükleri arasındaki hanedan iş birliğinin de iyi bir örneğidir. Ernestine Wettins, 1547'den sonra Sakson seçim unvanını elinde bulunduran, toprakları ve kaynakları 1648'e kadar çok fazla olan daha prestijli Albertine kuzenlerinin gölgesinde kaldı. Albertinler topraklarını bir arada tutmayı ve askeri öğrenci şubelerinin tam özerklik kazanmasını önlemeyi başarırken Ernestinler primojenerasyon eksikliği nedeniyle parçalandı. 1672'ye kadar iki şubeye indirilmiş olsa da Gotha 1680-1681'de yedi parçaya ayrılırken Weimar'la birlikte Eisenach ve Jena'da iki yeni hat kurarak tekrar ayrıldılar. Daha da kötüsü, Franconia'daki Hetteberg'in Wettin mülkiyeti sadece elektör ve dük çizgileri arasında paylaşılmakla kalmadı, çeşitli şubeler arasındaki payını da alt bölümlere ayırdı. Weimar ve Gotha'nın ana şubeleri ile harbiyeli tarafının kontrolünü yeniden kurmaya

çalışan ve çok sayıda erkek çocuğu için yeterli tesis sağlamayı amaçlayan bu durum, sadece aile çatışması yarattı. Özellikle I. Friedrich, küçük kardeşleri adına bölgesel egemenliğin özel olarak kullanılmasına izin veren bir Nexus Gothanus kurmak için mücadele etti.¹⁸

Table 5.1 Ernestine territories in 1800

Branch	Main duchy		Share of Henneberg territory		Total	
	Area (km ²)	Population	Area (km ²)	Population	Area (km ²)	Population
Weimar	1,320	64,000	291.5	15,000	1,611.5	79,000
Eisenach	440	30,000			440	30,000
Gotha	1,540	82,000	33	1,800	1,577	83,800
Altenburg	1,430	104,000			1,430	104,000
Coburg-Saalfeld	841.5	49,300	148.5	7,600	990	56,900
Hildburghausen	563.75	30,000	41.25	1,800	605	31,800
Meiningen	330	25,000	709.5	34,000	1,039.5	59,000
Total	6,465.25	384,300	1,223.75	60,200	7,693	444,500

Sources: Patze (ed.), *Geschichte Thüringens*; V.Wallner, "Kreisässigen Reichsterritorien", pp. 709–11; W.H.Bruford, *Germany in the eighteenth century* (Cambridge, 1935), pp. 334–51, and his *Culture and society in classical Weimar, 1775–1806* (Cambridge, 1962), pp. 15, 56–9.

Principal changes prior to 1800:

(a) Eisenach fell to Weimar in 1741.

(b) Altenburg fell to Gotha in 1672.

(c) Absorption of junior branches (area and population included in the above totals):

Jena (1672–90) to Weimar and Eisenach in 1690.

Eisenach (1680–1710) to Gotha in 1707.

Römhild (1680–1710) to Gotha, Meiningen, Hildburghausen and Saalfeld in 1710.

Coburg (1681–99) Over 1,265km² to Saalfeld and Meiningen in 1699.

Bu koşullar altında, iş birliği yaşamsal derece sorunluydu. ErnstGotha Pious (1640-1675), Türkiye'nin 1663 tehdidine tepki olarak ilk girişimi ortak savunma fikrini destekleyerek yaptı. Sadece Üst Sakson Kreis içinde değil aynı zamanda doğrudan Ernestine dükleri üzerinde de liderlik kurmak isteyen Seçici II. Johann Georg, 1669-1670 yıllarında bölgenin emperyal yükümlülüklerini yerine getirebilecek ortak bir Sakson ordusu önerisi aldı. Ernst kabul etti ama öneri, özerklikten korkan Weimarlı Johann Ernst (1662-1683) tarafından reddedildi. Hem Eisenach hem de Jena, 1672'den sonra Elektörler Johann Georg ve Frederick William'ın çelişen emelleri ile felç olan Üst Sakson Kreis'in yerini almak için Gotha'ya katıldı. Alman prensi Hessian gibi 1674'te Leopold ile kütükten muaf tutulmak üzere 1000 kişiye ikili anlaşma imzalatıp Eisenach'tan I. Johann Georg (1671-1686) ordusu olan prenslerin rotasını seçti. 1672, 1675 ve 1676'da Avusturya birliklerini ağırlamak zorunda kalan Weimar, Eisenach alayının bakımına katkıda bulunmak ve 3.000 adam daha sağlamak için 1676 Kasım ayında imparatorla Ernestine ittifakında diğerlerine katıldı. Leopold'un savaş yönetimi, 1676 sonbaharının dördüncü çeyreğinde yaşanan krizde çöktüğü için Ernestines, iş birliğini Brandenburg zorluklarına katlanan diğer yöneticileri de içerecek şekilde genişletti. Savaşın sonunda hayatta

kalmasa da 1677 Kasım Saksonya, Mainz ve Würzburg-Bamberg ile yapılan bu antlaşma, gelecekteki Gotha ve Eisenach'ın Laxenburg İttifakı üyeliği için bir temel oluşturdu.

Bu arada, 1682'de Brandenburg uzlaşmazlığının ardından Üst Sakson Kreis'in yıkımı ışığında hanedan iş birliğini ilerletme görüşmeleri devam etti. Eisenach hariç tüm şubeler, Mart 1681'de 3.000 kişilik ortak bir ordu kurmayı kabul ettiler ancak bu planlama ertesi yıl Gotha ve Jena'nın seçim Saksonya elektörlerini kabul etme konusundaki isteksizliği nedeniyle çöktü. Kararsız olan Weimar'lı II. Johann Ernst'in ölümü, 1683'te Gotha'nın hırslı I.Friedrich'inin daha önemli bir rol oynamasına izin veren büyük bir engeli kaldırdı. Uzun müzakereler tüm duklerin 1686'da Leopold'un Augsburg Ligi'ne katılmasına sağlarken Dükalıkların ordusu olan durumu 1683-1685'te Türklere karşı karma bir alay düzenlenerek korundu. Batıda gelecekte yapılacak herhangi bir savaşta 1.000 ortak alay sözü vermesi karşılığında duklere diğer tüm askeri yüklerden muafiyet sözü verildi. Savaş nihayet 1688'e geldiğinde bir süvari ve iki yaya alayının karma güçlerini arttırarak emperyal bir talebe cevap verdiler.

Leopold daha önceki vaadini yerine getirdiğinde ve Üst Saxon Kreis, seçim bölgesi olarak Elektör III. Johann Georg'u atadığında dukler, 1689'da Leipzig Antlaşması'nı imzalayarak yenilenen faturalandırmadan kaçtılar. 2.000 adamının Sakson ordusuyla iş birliği yapmalarına karşılık Elektör, onları nakit ve kışla sağlama yükümlülüğünden kurtardı ve adamlarını 1697'ye kadar Ren'de hizmete verdi. 1692'de yenilenmesine rağmen Gotha, başlangıçta Fransa ile gizli müzakereler yaptı. 1693'ten sonra yeni Hanoverian seçim unvanında eşit derecede mağdur olduğunu hisseden Ansbach ve Würzburg ile iş birliği içinde kendi isteklerini sürdürmek için düzenlemeyi bıraktı. Bu arada, diğer dukler, Elektör Saksonya'nın kombine Wettin iddiasını Sachsen-Lauenburg'a itememesi ve böylece 1695'te Leipzig Anlaşması'nın süresinin dolmasıyla hayal kırıklığına uğramıştı.

Ana Gotha hattı başka bir yerde kendi politikasını sürdürmeye devam ederken Meiningen, genç Gotha şubeleri öldükçe toprakların yeniden dağıtılmasına itiraz ettiği için iş birliği giderek zorlaştı. Yine de Weimar ve Eisenach, 1696 ve Nisan 1700'de iş birliğini yeniledi ve iki alayı yükseltmeyi ve Sakson elektörüyle daha iyi bir anlayış aramayı kabul etti. Weimar ve Eisenach, savaş boyunca hizmet veren ortak bir Kreis birliği ile yeni bir alay oluşturdular ancak Augustus'un Polonya macerası için daha fazla yardımcı kuvvet sağlayarak Sakson elektörüyle iş birliği yapma girişimleri, para eksikliği ve askere alım zorlukları nedeniyle 1702-1703'te hayal kırıklığına uğradı.¹⁹ İlişkiler, elektörün Polonya'daki yenilginin telafisi olarak topraklarının tamamını veya bir kısmını topraklarına katmayı düşündüğünü açıkladığı için daha da bozuldu. İki yıl önce Fransa ile tedbirsiz ittifakından kurtulan ve 3.074 kişilik bir ortak ordu sağlamak için 1707'de resmi bir konfederasyona yol açan Gotha'nın da katıldığı, 1704'ten sonra düzenli hanedan konferansları yapıldı. Augustus İsveç'in Saksonya istilasının ardından topraklarına kaçarken Ernstinler iş birliği yaparak Mainz, Hessian, Prusya ve imparatorluktan ertesi yıl uzaklaştırmak için yardım istedi. Bu diplomatik bağlar, 1708'den sonra Hanover ve denizcilik güçlerini içerecek şekilde genişletildi ve Georg Ludwig, askerleri orada kuvvetlendirme izni karşılığında dukleri korumaya söz vermesiyle 1711'de Hanover ile resmi bir ittifak sağladı. Bu yarar, 1712-15'te Büyük Kuzey Savaşı kuzey Almanya'ya geri döndüğünde, Ernestinlerin korunmasına yardımcı oldu.

1710'a kadar Gotha, Weimar ve Eisenach harbiyeli şubelerin topraklarını yeniden içine aldıkça iş birliği teşvikleri azaldı ve Coburg-Saalfeld, Hildburghausen ve Meiningen'in kalan hatlarını gölgede bıraktı. Önde gelen üç dukün hepsi, artık kendi başlarına tamamen bağımsız ordusu olan prensler olma temellerine sahip olduklarına inanıyorlardı. II. Gotha Friedrich (1691-1732) ve Weimar'ın II. Ernst August (1728-1741) sonunda tüm Ernestin topraklarını ve hatta seçim unvanını kurtarmak hayalindeydi. Askeri her şeye olan tutkusu nedeniyle Soldatenherzog olarak bilinen ikinci duk, Weimar ordusunu 3.000'in üzerine çıkardı, Gotha da bu dönem boyunca benzer bir sayıyı topladı. Bununla birlikte ne onlar ne de Eisenach yöneticileri, şişirilmiş kuruluşlarını karşılayamadı ve onları dış manipülasyona karşı

savunmasız bıraktı. Gotha, erkekleri 1713'ten sonra bile İngiliz-Hollanda sübvansiyonuna koysa da II. Friedrich, Saksonya ile daha iyi ilişkiler kurmaya zorlandı. 1720-1727'de diğer Ernestine dukesleriyle ortaklaşa yürütülen müzakereler, Augustus'un Katolikliğe kişisel dönüşümüne rağmen protestan Kutsal Roma İmparatorluğu bloğunun resmi liderliğini kabul etti. Gotha ve Weimar'ın her birinin 1739'dan sonra seçim Sakson ordusunun yeniden inşasına yaklaşık 800 adam sağladığını gördü. Gotha, Weimar ve Eisenach, 1732'den sonra VI. Charles ile ikili anlaşmalar yaparak Sakson liderliğinden kaçmaya çalıştılar ancak bu sadece başka bir işe yaradı ve on sekizinci yüzyılın ortalarından sonra düklerin önemli askeri güçlerini sona erdirdi.²⁰

Buna karşılık Guelph dükleri arasındaki iş birliği çok daha başarılıydı. Ernestenlerden çok daha büyük bir bölgeye sahip olmasına rağmen hanedanın parçalanması onları aynı siyasi belirsizliğe sevk etmekle tehdit etti ve Otuz Yıl Savaşı 1620'lerin ortalarında Aşağı Sakson Kreis'e yayıldığında üçü de tehdit altında kaldı. Celle'nin isteksizliğine rağmen Guelphs, güçlerini bir araya getirerek güvenliklerini ve etkilerini en üst düzeye çıkarmak için savunma politikasını koordine etmeye başladı. 1631-1642 arası gerçekleşen bu durum, 1640'a kadar 14.500'lük bir zirveye sahip olan ve üç bölge tarafından ayrı ayrı 6.000 kadar başka bir orduya sahip ortak bir ordunun kurulmasına zemin hazırladı. Birleşik kuvvet, 1642'den sonra kısmen emperyal baskıya tepki olarak parçalandı ve dükleri Vestfalya'daki barış görüşmeleri sırasında önemli bir askeri varlığı olmadan bıraktı.²¹ Büyük Elektörün görüşüne göre bu pazarlık, güçlerini zayıflattı ve buna neden olan Minden ve Halberstadt'ın laikleştirilmiş piskoposlarını almalarına katkı sağladı.²² Guelphlar Büyük Elektör ile aynı fikirde gibi görünüyorlardı çünkü onlar Brandenburg ve Saxony ile birlikte önde gelen kuzey Alman Protestan gücü haline gelmek için kaynaklarını bir araya getirerek askeri iş birliğine devam ettiler. İsveç ve Hessen-Kassel (1652) ve Brandenburg (1654) ile askeri anlaşmaların ortak üyeliğini, 1658'deki Rhenish Alliance'a toplu birleşme ve 1663-1664'te Türk Savaşı'na kombine bir koşulun sağlanması izledi.

Bu arada, Duke Ernst August 1662'de Osnabrück piskoposu olduğunda Wolfenbüttel Dükü Duke'tan yeni bir ordu kurmak için üç şirket aldı. Tüm bunların zayıf temellere dayandığı gerçeği, 1665'te Guelph'leri ayırmakla tehdit eden miras anlaşmazlığıyla kanıtlandı.²³ Ernst August tarafından desteklenen Johann Friedrich, Christian Ludwig'in ölümünden sonra Hanover'in daha iyi kısımlarını ele geçirirken kardeşleri Georg Wilhelm Hollanda'da idi. Georg Wilhelm nihayetinde Georg Friedrich von Waldeck'in aracılık ettiği bir yerleşimde Celle'nin daha büyük fakat daha yoksul bölgelerine yerleşti. Waldeck'in 1665'te Guelph hizmetine girmesi, bölgelerini canlandırma ve uluslararası prestijlerini artırmada esas olayı kanıtladı. Hollanda Cumhuriyeti'ndeki etkisi, Guelphların bu devlete büyük bir tedarikçi olmalarına zemin hazırlarken yedi yılda, güçlerinin birleşik gücünü 2.000'in altından (1664) 19.000'in üzerine (1671) yükseltti. (bkz. Tablo 5.2) 1665-1666'da Hollanda ile yapılan bir anlaşmanın ardından dükler, ordularının kurulması için dış finansman elde ederek İspanya (1667) ve Venedik (1669) için ortak birlikler sağlamaya devam etti. Bunlar, 1666'da Bremen kentindeki İsveç saldırılarını önlemek ve beş yıl sonra kendi Brunswick kentlerinin özerkliğini bastırmak için siyasi çıkarlarını ilerletmek için kullanıldı.²⁴ Bu tür bir iş birliğinin etkinliği, Guelphleri başka bir yerde yöneticilerle iş birliği yapma ihtiyacından kurtardı ve Genişlemeyi Savunanlar gibi kuruluş dışında kalarak hareket özgürlüğünü korudu.

Table 5.2 Growth of Guelph forces, 1665–1705

Date	Hanover	Celle	Wolfenbüttel	Osnabrück	Total
1665	5,322	4,980	4,400	2,500	17,202
1671	7,000	4,260	4,260	3,576	19,096
1674	13,000	7,220	7,749	3,864	31,833
1677	14,351	8,100	7,749	5,339	35,539
1679–80	3,675	5,000	1,972	2,894	13,541
1683	12,748	8,562	6,755		28,065
1684	14,448	8,964	4,540		27,952
1685	11,572	7,914	2,247		21,733
1688	8,440	5,060	1,800		15,300
1689	12,308	7,860	5,000		25,168
1692	14,300	9,577	6,720		30,597
1698–1700	7,000	3,820	3,960		14,780
1705	22,000		3,800		25,800

Sources: Sichart, *Hannoverschen Armee*, vol. I; Elster, *Braunschweig-Wolfenbüttel*, vol. I; Schnath, *Geschichte Hannovers* vol. I; HSAS A29: Btl. 168, lists of Guelph forces in 1700.

Note: Osnabrück's forces during the personal union under Ernst August (1679–98) are included in the Hanoverian totals.

Çağdaşların askeri oluşumun duklerin Avrupa siyasetine girişini kolaylaştırdığından şüphesi yoktu. 1668'de Hague'deki Fransız elçi bunu yazabilirdi:

Şimdi Almanya'daki en önemli prenslerdi. İsveç'in tüm eski kredilerine sahipler. 30.000 erkeği harekete geçirmeyi seçseler bile bunu birkaç ay içinde yapabilirlerdi. Kuzeyin tamamında birliklerini bu kadar zamanında ödeyebilecek başka prens yok. Şimdi çok sayıda kıdemli subay ile birlikte bulabilecekleri en iyi 13.000 adamlara sahipler.²⁵

Ortak duk güçlerinin toplamı, Brandenburg'la rekabet etmeye devam etti ve on yedinci yüzyılın geri kalanında diğer tüm ordusu olan prenslerinkini aştı.

Yeni iş birliği ruhu, 1672'de Waldeck'in Hollanda hizmetinden ayrılmasında ve Katolikliğe dönüşen ve Fransa ile gizli bir anlayış geliştiren Johann Friedrich'in giderek artan bağımsız hırslarından kurtulmasında yeterince dayanıklı olduğunu kanıtladı. Kardeşleri Hanoverian'ın konaklama yerlerini ve yardımları zorla gasp etmesine izin verirken Johann Friedrich askeri operasyonlarına müdahale etmekten kaçındı ve bu da Hollandalılar için birleşik bir kolordu sağladı. Hanoverian-Celle gerginliği, savaştan kalıcı kazançlarla ortaya çıkamaması üzerine karşılıklı suçlamalara yol açtı ancak Danimarka'nın ortak korkusu onları 1684'ten sonra tekrar bir araya getirdi. Ernst August, 1679-1698 yılları arasında Osnabrück ve Hanoverian güçlerini birleştirerek Johann Friedrich'in yerini aldı. Georg Wilhelm'in Aşağı Sakson Kreis'teki önemi ve Wolfenbüttel'in iki yönetmeni Rudolf August ve Anton Ulrich'in yöneticilerinin liderliğini takip etmeleri de iş birliğinin ilerlemesine yardımcı oldu. Ancak Ernst August, atasının isteklerini terk etmemişti ve 1692'de sadece Hannover için seçim unvanını alarak kardeşlerine bir gösteri yaptı. Wolfenbüttel hemen protestolarla cevap verdi, ardından giderek daha bağımsız bir politika izledi, Anton Ulrich daha tedbirli ağabeyini görmezden gelmeye başladı. Bununla birlikte çocuğu olmayan Georg Wilhelm'in Ernst August'ın eylemini kabul etmesi ve kendi topraklarını kendisine devretmesi nedeniyle iş birliği devam etti. Hannover, Dokuz Yıl Savaşı ve İspanyol Miras çatışması sırasında Hollandalılara yardımların sağlanmasında Wolfenbüttel'in yerini Celle'nin ortağı olarak değiştirirken Anton Ulrich bile diğerlerini Lauenburg mirasıyla destekledi. Celle, 1705'te Georg Wilhelm'in ölümü üzerine Hanover'e geçtiğinde Guelphs, marjinalleşmiş, kuzey genç Alman prenslerinin Avrupa

işlerinde önemli bir etkene yükselmişti ve yakında 1714'te İngiltere'de Hanoverian tarafından onaylanacaktı.²⁶

61,215 km²'de Wittelsbachs, Guelphs'den üç kat daha fazla toprağa sahip olsa da iş birliği yapamamaları nedeniyle potansiyellerini en üst düzeye çıkaramadılar. Rakip Pfalz ve Bavyera şubelerine ek olarak 1648'de Neuburg, Simmern, Sulzbach ve Zweibrücken'in en önemli olduğu on satır daha vardı. Farklı hatlar arasındaki dini farklılıklar, coğrafyanın aralarında hali hazırda yerleştirdiği mesafeyi artırdı, genç hatların önemli bir rolünü reddetti ve yaşlıların birleşmesini engelledi. İronik olarak Bavyera, Neuburg ve Pfalz işletmelerinin büyüklüğü, yöneticilerinin iş birliği yapmalarını engelledi, her biri zaten bağımsız bir politika için yeterli kaynağa sahip olduğunu düşünüyordu. Bu, bir sürü çocuğa imparatorluk kilisesinde uygun kariyer bulan Bavyera Wittelsbachs'ı ile iş birliğini azalttı. Freising ve Regensburg yerel piskoposlarına çeşitli yöneticiler sağlamanın yanı sıra iktidar elektörleri arasındaki ilişkiler de 1583'ten 1761'e kadar Köln'ü yönetti. Uzaklık bunu engelledi ancak Ferdinand Maria, Hollanda Savaşı sırasında Max Heinrich'e sınırlı askeri yardım sağladı ve kayınbiraderi Savoylu Duke Charles Emanuel'e 1672-1679'da Cenova'ya yardım etmesi için 1.700 piyade daha gönderirken Köln ordusunu 1672 ve 1674 arasında güçlendirmek için 1.360 piyade ve ağır süvari gönderdi. Dokuz Yıl Savaşında Savoy'a daha fazla yardım, 1690'da Köln ordusunu yeniden inşa etmek için kardeşi Joseph Clemens'e iki piyade alayı ödünç veren bir sonraki elektör Max Emanuel tarafından sağlandı. Bunun ötesinde çok az şey başarıldı ve Pfalz-Bavyera rekabeti, 1720'lerden önce bir aile sözleşmesi kurma çabalarını hayal kırıklığına uğratmaya devam etti.²⁷

Diğer örnekler, daha küçük bölgelerin yöneticileriyle sınırlıydı. Örneğin Speyer piskoposu üç piyade şirketini Würzburg'daki ilişkisine transfer eden Damian Hugo von Schönborn gibi 1734'te kısa süreliğine Avusturya'ya olan antlaşma yükümlülüklerini yerine getirecek olan Friedrich Carl gibi. Benzer şekilde, Thüringen'deki çok parçalı Reuss hanesini birçok şubesi, uzun süredir pahalı ağır silahlar satın almak ve Reichsarmee'ye adam sağlamak için iş birliği yapmıştı ve Schwarzburg'daki komşularıyla birlikte genellikle on sekizinci yüzyılda ortak alaylar düzenledi.²⁸ Bununla birlikte Ernestines, Guelphs ve Wittelsbachs'ın tartışmasının daha önce belirttiği gibi bu faaliyetler esasen mutlakiyetçiliğin büyümesi ile azaldı. Siyasi özerklik askeri özerkliğe ihtiyaç duyuyordu ve çok az yönetici, ordularını komşularınınkilere çok yakın bağlayarak prestij ve bencil amaçlarından taviz vermeye istekliydi. İş birliği, bireysel zayıflık nedeniyle gerekliydi ve bu yeterli kaynak elde edildiğinde terk edildi. Bu rotayı takip edemeyenler, orta vadenin ötesinde iş birliğini sürdürme potansiyeli daha yüksek olan Kreis yapısına düştüler. Kreise'yi bölgesel ve bölgesel olmayan ittifaklar için bir temel olarak kullanma olasılığı 1648'den sonra takdir edilmeye başlandı. Birçok anlamda, Kreise bunun için idealdi çünkü asıl amaçları böyle bir iş birliğini kolaylaştırmaktı. Barışı koruyan mevzuata ek olarak 1555 emperyal Para Yönetmeliği (Reichsmünzordnung), bir dizi mali ve ekonomik faaliyeti denetlemek için düzenli bölgeler arası konferansları onayladı. Bu işlevler IPO'ya dâhil olmaları ve savaş sonrası ekonomik iyileşme ve güvenlik için acil ihtiyaç nedeniyle yeniden canlandırıldı. İsteksiz veya kararsız yöneticilerin resmi Reich anayasası ile ilişkili bir organizasyona katılma olasılıklarının bağımsız bir gruplaşmadan daha fazla olduğu gerçeğinden yararlanıp Johann Philipp von Schönborn gibi zeki prensler, Kreise'yi siyasi ittifakları harekete geçirmek için hazır bir yapı olarak kullanarak halk ruhunu ve kişisel hırsları birleştirme fırsatı tanıdı. Dahası, emperyal yürütme emri Kreise'nin üye toprakları, barışı korumada ve savunmada yer almaya zorlamasına ve reddedenler üzerinde tehdit edici yaptırımlara izin verdi.²⁹

Diğer asil birliklerin aynı savunma yönelimini paylaşmasına rağmen bu girişimler her zaman sadece tüm Kreis üyelerini dâhil etmekle kalmayıp aynı zamanda iki veya daha fazla Kreise Derneği tarafından ittifakı diğer bölgelere yaymayı amaçlayan daha kapsamlı iş birliğinin temeli olarak tasarlandı. Aynı şekilde asıl hareket edenlerin nedenleri, son savaştan en çok acı çeken orta ve daha küçük bölgelerin ihtiyaçlarına duyarlı yeni bir emperyal reform

hareketi biçimi öngörmek için acil hanedanlık ve güvenlik endişelerinin ötesine geçti. Bu, Reich'i geleneksel formunda tutmaktan en çok endişe duyanları, lobi grubu olarak tanımlayıp Ortaklık Hareketi'ni Habsburg hâkimiyetinin potansiyel olarak yeniden canlanması ile ortaya çıkan ordusu olan prenslerin bencil partikularizi arasında bir tür “üçüncü yol” olarak nitelendirdi.

Emperyal politikanın uluslararası hale gelmesi, bu Üçüncü Şahıs kavramına ve Reich'i tehlikeye atan çatışmalara barışçıl çözüme aracılık etmek amacıyla Avrupa sahnesine yansıtan bir boyut daha kazandırdı. Bu, hareketin varlığı boyunca bir özellik olarak kalmasına rağmen emperyal geleneklerden, çeşitli geleneksel ve yeni tutumlardan savaşa yön verip ilk Schönborn liderliği aşamasında özellikle önemliydi. Reich'in çatışma çözümü sisteminin temellerini atmış olan geç Orta Çağ halk barış hareketi gibi dernek de batı Hristiyan düşüncesine derinden dayanan savaş yasalarının (helyum iustum) fikirleri üzerine inşa edilmişti. Bunlar, barışı ve adaleti yeniden tesis etmenin “doğru niyeti” için uygun şekilde oluşturulmuş ve tanınmış bir siyasi otorite tarafından savaşılan bir “adil savaş”ın önemini vurguladı. Dolayısıyla savaş, bir adaletsizliği gidermeye yönelik diğer tüm girişimler başarısız olduğunda başlayacak olan yasal bir savaşın genişletilmesi idi. Bu, her iki savaşan tarafa üçüncü bir tarafın arabuluculuğunu kabul etme yükümlülüğü getirmiştir, aksi takdirde her biri barışın üstünde devam eden çatışmayı tercih ederek saldırgan görünebilir.

Daha yakın tarihli doğal hukuk felsefesinin ortaya çıkması, uyum konusuna vurgu ve silahlara başvurmadan önce barışçıl bir çözüm arama yükümlülüğü bu fikirleri pekiştirmiştir. On yedinci yüzyılın ortalarındaki bilimsel keşifler ve teorik metafizik, devletleri evrendeki gezegenler gibi mükemmel dengede sürdürmek için tasarlanmış bir dizi temel yasa yoluyla faaliyet gösteren uluslararası ilişkilerin mekanik bir görüşüne olan inancı teşvik etti. Tarafsız bir üçüncü tarafın, güç dengesini yeniden sağlayarak barışı güvence altına almak için çatışmaya müdahale edebileceği izlenimi verilmişti. Tüm bu fikirler ve gelenekler IPO'da iç içe geçmişti. Reich'in iç dengesini Avrupa siyasetiyle doğrudan ilişkilendiren, sadece imparator ve iki yabancı garantör için değil, aynı zamanda ittifak politikalarını anayasa ve siyasi *status quo*.ları desteklemeye yönlendirmek için tüm prenslerde ve imparatorluk zümre meclislerinde yasal zorunluluk getirdi.³⁰

İşsel bir Alman anlaşmazlığına veya uluslararası bir çatışmaya aracılık etmeye çalışıp çalışmadığına bakılmaksızın her zaman zayıf bir konumda olan emperyal politikadaki Üçüncü Tarafın karakteristiği ve daha güçlü komşuları darbeye uğrarsa en çok kaybedenlerin ulusal sığınağı olmuştur.³¹

Emperyal politikada Üçüncü Tarafın karakteristiğidir; Alman iç anlaşmazlığına ya da uluslararası bir çatışmaya arabuluculuk yapar ve daha güçlü komşuları darbeye uğrarsa en çok kaybetmeyi başaranların ulusal sığınağı haline gelir. Son mücadeleler, pasif tarafsızlığın bir başkasının kavgalarının olumsuz etkilerine karşı bir koruma olmadığını, böylece kişisel çıkarların müdahale etme konusundaki ahlaki, teolojik ve yasal yükümlülükleri güçlendirdiğini göstermiştir. Nispeten güçlü yöneticiler bile bunu ciddiye aldı. Frederick William 1665'te Brandenburg Privy Council'e “Reich için barışı güvence altına almak benim elektör olarak görevim” dedi ve o yıl İngiliz-Hollanda-Münster Savaşı'nı tahkim etmeye ve mümkün olduğunca çok sayıda yabancı güçle dostane şartlarda kalmaya çalıştı. Ancak çatışmaya girmekten kaçınmak için siyasi ve askeri araçlar olmadan tarafsızlığı korumak zordu. Habsburg ya da Bourbon yörüngesine sapma eğilimi, Üçüncü Partiyi on yedinci yüzyıl boyunca etkiledi ve Schönborn'un politikası için neden askeri bir temel aradığını açıklamaya yardımcı oldu. İyi ordusu olan bir ittifaktan doğacak bağımsızlık ve özgüven, bunu zayıf bölgelerin güvenliğini korumaları için resmi anayasada sunulan seçeneklerden daha cazip bir araç haline getirdi. Uluslararası çatışmalarda emperyal mahkemelere müdahale normalde mümkün değildi, Reichstag'daki toplu eylem yoluyla “emperyal arabuluculuk” (Reichsmediation) bu kurumla ilgili problemlerle sınırlıydı. Buna ek olarak aynı zamanda bölgesel egemenliklerini yabancı

güçlerle bir müzakere ortamı sağlayan bağımsız bir dernek, Reichstag'daki arkadaşlarının kitlesinde kaybolabilecek prenslere daha büyük bir rol sundu.

Dernek Hareketi'nin ne zaman ortaya çıktığı ve bunun reform ve barışı koruma ile ne kadar yakından ilişkili olduğu konusunda bazı tartışmalar var. Çoğu, derneğin sadece 1681-1682 savunma reformlarını uygulamaya ve 1691'de Swabia ve Franconia arasındaki ittifakın hareketlerin gerçek başlangıcı olarak görülmeye çalışıldığını iddia ediyor. Bernd Wunder, 1672'de, Hollanda Savaşı'nın mevcut kolektif güvenliğin başarısızlıklarını ortaya çıkardığı ve bazı Kreiselerin iş birliği yapmasını istediği zaman, kaynaklarını biraz daha erken belirliyor.³² 1650'lerin başlarında dernekler kurma konusundaki başarısız girişimler daha sonraki çabaların öncülleri olarak kabul edilmektedir ancak sadece Aretin, araya giren Rhenish Alliance'ın (1658-1668), genel hareketin ayrılmaz bir unsuru olduğunu, kolektif güvenlik ve emperyal reform için bir araç olduğunu iddia eder.³³ Bu kesinlikle doğrudur çünkü hareketin uzun vadeli gelişimini, öncelikle üyeliğindeki değişikliklerle ve imparatorla olan ilişkisiyle ayırt edilen bir dizi aşamadan izlemek mümkündür. Bununla birlikte derneklerin asla sadece ortak amaç için iş birliği aracı olmadığını, bireysel üyelerin çıkarlarını ilerletmeye hizmet ettiklerini de hatırlamamız gerekir. Sadece Alman ve uluslararası profillerini yükseltme girişimlerini değil aynı zamanda kendi bölgelerindeki kişisel güçlerini geliştirme girişimlerini de içerir.

Kreis yapısında bulunan sorunlar göz önüne alındığında bir Kreise Derneği kurmak için yeterli desteği seferber etmek kolay değildi. İmparator, otoritesini zayıflatabilecek herhangi bir hareketten doğal olarak şüpheliydi ve genellikle önce kendi rızası olmadan, prensler arasından çıkan girişimlere karşıydı. Dernek destekçileri bunu iddia etseler de, IPO hükümlerinin Kreise'ye toprak birliği olarak genişlediğini açıkça belirtmekten uzaktı. Bununla birlikte başarılı iş birliğinin önündeki ana engeller, özellikle de daha büyük askerileştirici bölgeler, 1648 yılına kadar daha bağımsız politikalar peşinde koştukları ve kontrol etmedikleri daha geniş bir hareket içinde toplanma arzusu az olduğu için içeriden geldi.

Bir veya iki büyük bölgenin hâkim olduğu Kreise'nin dâhil edilmesi, iş birliği yapmaya hazır olmadıkça neredeyse imkânsız hale geldi. Avusturya tamamen imparatora bağımlıyken Burgonya, Reich'le olan belirsiz ilişkisi nedeniyle zaten dışlanmış olduğundan, Vestfalya'nın muhtemel katılımıyla potansiyel üye sayısı, çoğunluğunun kolektif iradesini savunabilmeleri koşuluyla Elektör ve Yukarı Ren, Franconia ve Swabia'ya düşürüldü. Böylece, Dernek Hareketi'nin arkasındaki ana hareketçiler, bu Kreise'deki yönetici pozisyonlarını kontrol eden ve dernekleri bölgesel etkilerini pekiştirmek için uygun bir araç olarak gören orta büyüklükteki bölgelerdi. Bunların başında, Orta Ren'de stratejik olarak yer alan ilk elektör olarak imparatorun zayıf bölgelerin geleneksel liderliğine bir alternatif sağlayan Mainz vardı.

Benzer şekilde, Württemberg, Würzburg, Bayreuth, Hessen-Kassel, Pfalz ve diğerleri de güvenlik bulma ve bölgesel çıkarlar için sözcüler olarak hareket etme fırsatı gördüler. Ancak, başrahipler, sayımlar ve şehirlerin mutabakatı olmadan, başarı tüm üyeleri ortak bir organizasyona dâhil etmeye bağlı olduğu için hiçbir Kreis Derneği kurulamaz. Gölgede kalan devletlerin çoğu, yetersiz kaynaklarına ek bir yük getiren veya daha güçlü komşularla çatışmaya yol açabilecek herhangi bir şeyden kaçınmak istiyordu. Bununla birlikte birçoğu aynı zamanda bireysel zayıflıklarının sadece kolektif eylem yoluyla üstlenebileceklerini ve emperyal anayasanın güvenliğini, barışını ve sürdürülmesini vurgulayan planlara açık olduklarını anladılar.

Schönborn Aşaması, 1648-1672

Savaştan hemen sonra bu tür programları tanıtan tek prens olmaktan uzak olsa da Johann Philipp von Schönborn Ortaklık Hareketi'nin ilk aşamasının hedeflerini ve yöntemlerini kişiselleştirmeye başladı. "Alman Soloman" olarak bilinen genel mizacı, onu kabul edilebilir uzlaşmayla çatışmanın barışçıl bir çözümüne yöneltti. Mainz Otuz Yıl Savaşı'nda hiçbir zaman önemli bir katılımcı olmasa da elektörü nihai anlaşmanın müzakeresinde önemli bir rol oynadı.

1643'te Würzburg piskoposu seçilmesinden kısa süre sonra Schönborn, kalıcı bir barışın temelini oluşturmak için üç yollu bir politika başlattı. İlk unsur Konjunktion, ortak savunma ve olaylar üzerinde kolektif etki iddia etmek için iki veya daha fazla Kreise birliği içeriyordu. Bu yöndeki ilk girişimleri başarısız olmasına rağmen daha sonraki derneklerin öncüleri oldular. Ayrılma'nın ikinci politikası daha başarılıydı çünkü Fransız-İspanyol çatışmasının IPO tarafından onaylanan Alman savaşından ayrılmasını içeriyordu. Son bölüm olan Pazifikation, tüm ilgili tarafların müzakere ettiği çözümlerden taviz vererek barışın önündeki tüm engelleri kaldırmayı amaçladı. Dini siyasetten ayırma umudu gerçekçi olmasa da Mart 1648'de Protestanlarla yapılan anlaşmaya büyük bir elverişli katkıda bulundu. Mainz ve dolayısıyla imparatorluk kilisesi başkanı seçimleriyle güçlendirilen Katolikliğe olan kararlı bağlılığına rağmen Schönborn, farklı itirafların kalıcı uzlaşmasının sağlanabileceğine ikna olmuş ve 1648'den sonra bunun için çalışmaya devam etmiştir. Ayrıca, gelecekteki çatışmanın Reich'in istikrarsızlaşmasını önleyeceğine inandığı Westphalian barış koruma programında bulunan genel bir garanti kavramının sağlam bir savunucusu olarak kaldı. Anti-emperyal olmasa da Schönborn, kısmen savaştan sorumlu gördüğü Habsburg hanedan gücünün genişlemesine karşıydı. Federal anayasa yapılarını, mevcut kurumların ve zayıf bölgelerin bütünlüğünü koruma arzusuyla birleştiren geleneksel anayasal yapının bir versiyonunu uygulamaya kararlıydı. Kendisi gibi prensler, yukarıdan müdahale etmeden kendi işlerini yönetmede daha fazla söz sahibi olacaklardı fakat kendilerini genel çerçeveden soyutlaştırmayacak ya da komşularının çıkarlarına zarar vermeyeceklerdi. Hem emperyal mutlakiyetçilik hem de daha büyük prenslerin saldırganlığı, IPO'da kodlanan anayasal kontroller ve dengeler geliştirilerek kontrol altına alınacaktı.³⁴

Kurumlar Habsburg hanedanlığı tarafından hâlâ büyük ölçüde korunmadığı için Kreise amacı için ideal olarak görülüyordu ve Schönborn 1650 Ağustos'ta bölgeyi hala batıda devam eden Fransız-İspanyol savaşından korumak için seçim ve Yukarı Ren Birliği' için müzakere etmeye başladı. Tüm üyeleri katılmaya ikna etme sorunu, bu küçük aşamada büyük bir engel olarak ortaya çıktı. Çünkü daha küçük bölgelerin çoğu imparatoru düşman etmeye isteksizdi. Schönborn, kendisiyle benzer bir pozisyonda prenslerle müzakere etmeye bırakıldı. (Askerileşmeye başlayan, ancak bağımsız olarak veya daha dar temelli bir soylu birliğinin üyeleri olarak hala hareket etmek için çok zayıf olan, orta büyüklükteki bölgelerin yöneticileri.) Bu prensler, girişimin büyük ölçüde daha küçük bölgelere dayandığı 1691'den sonraki parlak günün aksine, derneklerin dayanak noktasını erken aşamada temin etmiştir. Bununla birlikte Pfalz, Elektör Carl Ludwig'in Schönborn'a karşı yaptığı antipati nedeniyle iş birliğini reddetti, Hessen-Darmstadt ise Üst Rhenish katılımcıları arasında yoktu. Diğerleri 21 Nisan 1651'de Frankfurt Ligi olarak bilinen resmi bir ittifakta bir araya gelerek 3.240 adamın ortak savunma gücü olarak matriküler yükümlülüklerinin bir buçuk katını korumayı kabul etti. En bloc Kreis üyelerinin olmaması yeni gruba bölgeler arası soylu ittifakının özelliklerini verdi ancak bir dernek olarak doğru tanımlandı ve gerçekten de daha sonra 1696'da Schönborn Mainz grubu Lothar Franz'ın emsali olarak anıldı.³⁵

Köln'ün önde gelen bakanı Franz Egon von Fürstenberg, yeni örgüt konusunda hevesliydi ve elektörlerin Vestfalya'daki korumasız bölgelerini korumak için örgütü kuzeye doğru genişletmeyi umuyordu. Zaten bunu 1650'de Brandenburg, Pfalz-Neuburg ve Hollanda

Cumhuriyeti ile ittifaklar aracılığıyla yapmaya çalıştı ve başarısız oldu. Şimdi derneği daha umut verici bir alternatif olarak gördü. Burada hareketi takip eden başka bir sorunla karşılaştı. Westphalian yöneticileri yakın bölgelerinin dışındaki bir çatışmaya sürüklemesi durumunda Rheinlandlılarla müttefik olma konusunda isteksizdi.³⁶

Bu başarısızlıklar, Almanya'nın kuzeybatısındaki uluslararası istikrarsızlık döneminde ortaya çıktı. Guelph dukleri, Otuz Yıl Savaşı'ndan sonra hanedan iş birliğini yeniden kuruyorlardı ve Aşağı Sakson Kreis'i uygulanabilir bir güvenlik çerçevesi sağlamak için çok fazla bölünmüş olarak görüyorlardı. Onların çaresi, 14 Şubat 1652'de Hildesheim'da Hessen-Kassel, Lippe, Bentheim-Tecklenburg, Oldenburg, East Frisia, Rietberg ve Waldeck yöneticileriyle kurulan geleneksel bir soylu birliğiydi. İsveç, Bremen ve Verden adına katıldı ve herkes 6.000 kişilik ortak bir kuvvete katkıda bulunmayı kabul etti. Aşağı Saksonlar ve Batılıların bu gruplanması Köln'ün güvenlik sorunlarına cevap vermiş gibi görünüyordu. Hildesheim Birliği'ni Frankfurt'a bağlayarak Fürstenberg de katıldı. Bununla birlikte Paderborn davayı takip etmesine rağmen Münster ve diğer Westphalianslar dışarıda kaldı ve her iki grup da aslında öngörülen güçlerini topladı ancak bazı üyeler bölgesel garnizon birliklerini güçlendirdi. Her iki birlikteki esas önem, itiraflar arası ittifaklar için emsal teşkil ettikleri ve en azından bazı yöneticilerin Kreis yapısını güvenlik politikaları için bir çerçeve olarak kullanma konusunda istekli olduklarıdır.

İlk başta bu hala net olmaktan uzaktı çünkü her iki birlik de 1654'te ayrıldı ve üyeleri mezhep çizgileri boyunca kutuplaştı. İsveç'in Bremen şehrine saldırması, Hildesheim Birliği'ni böldü ve Guelphs'i daha geniş bir destek almadan bıraktı. Yardım, baş Protestan kuzey Alman rakibi Brandenburg gibi beklenmedik bir kaynaktan geldi. Büyük elektör, özellikle 1651'de tartışmalı Jülich mirasını çözmeye girişiminin başarısız olmasından sonra diplomatik olarak izole edildiği için İsveç eyleminden de endişe duydu. Koruması Georg Friedrich von Waldeck, potansiyel bir Habsburg- Katolik dirilişine karşı genel güvenlik ve koruma sağlamak için yeni bir Protestan Birliği için bir plan geliştirmeye başladı. Elektörlerin nihai niyetlerinden şüphelenmelerine rağmen Guelph'ler Eylül 1654'te 1.500 kişiyi Brandenburg'un 2.000'ine rehin vererek bir ittifak kabul etti. Dukler aynı zamanda resmi bir Aşağı Saksonya ve Vestfalya Derneği oluşturma planı ile iş birliği yapsa da elektör bunu sadece Westphalian Kreis yöneticisinin payını güvence altına almanın bir yolu olarak tasarladı. Bu Protestan birleşiminden korkan kuzey ve Rhenish Katolikleri, 15 Aralık 1654'te Köln, Trier, Münster ve Pfalz-Neuburg'dan oluşan Köln İttifakı'nı kurdular.

Bununla birlikte son ikisi onu eski moda bir itiraf bloğu olarak görse de Fürstenburg onu yeni Protestan gruplamasıyla bağdaşmaz olarak görmedi ve sürekli olarak ikisini birleştirmeye çalıştı. Brandenburg, Liège'e bağımlılığının Aralık 1653'te Lorraine dükü tarafından saldırıya uğradığı sırada Köln'ün yardımına gelen tek Alman hükümdar olduğu için umut için bir zemin hazırladı. Schönborn da benzer bir yol izliyordu, Ağustos 1655'te Fürstenburg'un yeni ittifakına katılmak için yerel farklılıkları destekledi ve orijinaliyle bağlantı yapmanın ilk adımı oldu ve şimdi büyük ölçüde artık ölü durumda olan Frankfurt Birliği'nden vazgeçti. Brandenburg'un Kuzey Savaşı'nda dikkatini dağıtması (1655-1660), Schönborn'un ittifakları pekiştirme çabalarının ardındaki itici güç olarak ortaya çıkmasını sağladı. Potansiyel bir Habsburg canlanmasının tehlikelerinin gerçekten farkındaydı ve imparatorun Reich'i İspanya'yı destekleyen yeni bir savaşa dâhil edebileceğinden korkuyordu. Mevcut gruplar birleşebilse bile kendilerini uluslararası ilişkilerde önemli bir faktör olarak arayacak araçlardan yoksun kalacakları açıktı. İsveç, Bremen'deki tasarımları nedeniyle birçok Protestan da dâhil olmak üzere çoğu Alman için kabul edilemezken 1657'de Hollandalıya yaklaşım, olumlu bir tepki ortaya koyamadı ve Fransa'yı tek gerçekçi ortak olarak bıraktı. Fransız politikasının yol gösterici ışığı, Habsburg'un hanedan krizi 1657'de yeni emperyal seçimler başlattığında eli güçlendirilen Kardinal Mazarin'di. Bir Alman ittifakının üyeliği, Rheinland'lı İspanyol Hollanda'ya saldırmakta özgür olacak şekilde etkisiz hale getirmeye odaklanan acil hedeflerine

uyuyordu. Muhtemelen Pfalz-Neuburg'un girişimiyle Fransa, 14 Ağustos 1658'de Schönborn tarafından kurulan yeni Rhenish Alliance'a (Rheinbund) katılmaya davet edildi.³⁷

Fransız üyeliği, Katolikler tarafından kuzey Alman malları için de kabul edilen İsveç'e karşı bir ağırlık olarak karşılandı. Guelphs katılmaya ikna edildi çünkü Kuzey Savaşı sırasında Brandenburg veya Danimarkalıların orada daha büyük bir toprak varlığı oluşturmasını önlemek için Fransa, Aşağı Sakson Kreis'i etkisiz hale getirme politikalarını destekledi. Buna ve Trier ve Münster gibi Frederick William'ın orijinal antlaşmayı onaylamayı reddetmesine rağmen Brandenburg, diğer bazı bölgelerle birlikte 1665'e katıldı. Böylece İttifak, Bavyera, Sakson ve Pfalz elektörleri dışında önde gelen Protestan ve Katolik prensleri başarıyla birleştirdi. Baden'nin iki uç beyi de başvurdu ancak fahiş talepleri nedeniyle üyeliği reddetti (bkz. Tablo 5.3).

İlk bakışta Rhenish Alliance'ı önceki ya da sonraki derneklerle bağlamak için çok az şey var gibi görünüyordu. Bu, genellikle Fransızların Rheinland'daki çıkarlarını ilerletmek için bir araç olarak reddedildi. Guelph'in umduğu gibi Aşağı Saksonya'nın tarafsızlığını korumasına rağmen kesinlikle resmi bir Kreis üyeliği yoktu. Bununla birlikte yeni grubu daha geniş Dernek Hareketi'ne bağlamak için 1651 Frankfurt Birliği'ne üyelik tesadüflerinden daha fazlası vardı. Kendisini çalışmayan ulusal ortak savunmanın yerine geçiyor gibi görmek için kurucu antlaşmasının açıkça belirttiği gibi ittifak, tüm soylu birliklerde mevcut olan geleneksel güvenlik endişelerini aştı.

Table 5.3 Rhenish Alliance membership, 1658–68

Territory	Date of membership	Military contingent	
		Cavalry	Infantry
Mainz	1658	300	600
Trier	1658 ¹	180	400
Cologne	1658	420	800
Brandenburg	1658 ²	500	1,000
Münster	1658 ³	400	800
Neuburg	1658	400	800
Sweden	1658	420	1,000
Guelph dukes	1658	420	900
Hessen-Kassel	1658	180	400
France	1658	800	1,600
Hessen-Darmstadt	1659		
Württemberg	1660	100	200
Pfalz-Limburg	1660		
Zweibrücken	1663		
Strasbourg (bishopric)	1665		
Basel (bishopric)	1665		
Ansbach	1665		
Kulmbach	1665		

Notes:

¹Only became a full member in 1661.

²Only became a full member in 1665.

³Only became a full member in 1660.

IPO'u korumak ve Reich'in hala sorunlu olan savaş aşırılıklarını sona erdirmek de dâhil olmak üzere tamamlanmamış Vestfalya işini tamamlamak açıkça endişeliydi. Bu amaçla ittifak,

üyelerine derhal geçiş, yerleştirme ve koşullarının tüm tedarik ve ödeme konularını düzenlemek için ayrıntılı talimatlar yayınladı. Disiplin yasalarının temelini oluşturmak için savaş maddeleri çıkarılırken ortak bir sıkıyönetim sistemini denetlemek üzere genel denetçi atanmıştır.³⁸ Frankfurt'taki bir kongre ile birlikte birleşik komuta ve bir merkez savaş konseyi için hükümler hazırlandı. Önemli ölçüde, itiraflar arası ve bölgeler arası üyelik geleceğe işaret etti, çünkü her ikisine de başarma yeteneği, tam teşekküllü bir derneğin geliştirilmesi için temel ön şartlardı.

Aksine protestolarına rağmen ittifak açıkça Habsburg karşıtı bir yönelime sahipti ve yeni seçilen İmparator I. Leopold tarafından şüphe duyuldu. Aynı zamanda mütevazı federalist programının çizgileri boyunca Reich'i geliştirme şansı olarak gören Schönborn'un kendisi de dâhil olmak üzere belirli çıkarlar için bir araçtı. Bu, 1668 yılına kadar çöküşünün nedenlerinden birini oluşturdu. Çünkü beş yıl önce elektör için örgütün Reichstag gibi yerleşik kurumlara uygulanabilir bir alternatif olarak hizmet edemediği açıktı. Türk Krizi 1662'den sonra atlılarla gelir gibi arttıkça Schönborn, programının bu unsurunu terk etti; Reichstag'ı yeniden bir araya getirmeye çağırdı ve ittifakı imparatora askeri destek sağlayarak antlaşmaya yönlendirdi. 1665 yılına kadar Fransa, Münster ve Brandenburg arasında ciddi gerilimler ortaya çıktığından farklı üyelik bir başka sorunu daha kanıtladı.³⁹

Bu zorluklar, Schönborn'un Birlik'in Habsburglar ve Bourbonlar arasında tarafsız bir Üçüncü Taraf olarak sözde duruşuyla ilgili olan uluslararası barışı sağlama çabalarının başarısızlığına denk geldi. Fransa ve İsveç'in üyeler olarak var olması bunu başından beri tehlikeye attı ancak Schönborn'u 1658-9'da Fransız-İspanyol çatışmalarına, 1660'taki Kuzey Savaşı'na ve 1662'den sonra Franco-Papal anlaşmazlıklarına bir arabuluculuk yapmaya teşebbüs etmekten caydırmadı. Her durumda, savaşan taraflar kendisine ve dini elektörlerine referans göstermeden barış yaptılar ancak büyük güçlerin çabalarını elden reddetmekten kaçınmışlardır. Alman tahkim arayışı göstermek zorunda olduklarını hissetmeleri hala önemlidir. Uzun vadede, Fransa ile bağlantı, özellikle XIV. Louis'in 1661'de kişisel yönetimini üstlenmesinden ve giderek daha savaşan politikalar izlemeye başlamasından sonra ciddi bir sorumluluk kanıtladı. 1666 Cleves konferansında Anglo-Dutch-Munster Savaşı'nı çözmek için ve 1667'den sonra Mainz ve Köln'ün Devrim Savaşı'nı sona erdirmeye çabalarında onu farkında olmayan bir ön adam olarak kullanıp Fransız diplomatlar Schönborn'un barış konusundaki istekliliğini kendi amaçları için bir pelerin olarak değiştirdiler. İkincisi Schönborn veya Louis'in beklediği gibi çıkmadı, diğeri gibi İngiltere, İsveç ve Hollanda Cumhuriyeti Üçlü İttifakı şeklinde daha etkili bir uluslararası Üçüncü Taraf, 1668'de Aachen Antlaşması'nda Fransa ve İspanya'ya barışı dayattı.

Devrim Savaşı, Schönborn'un sisteminin kırılganlığını ortaya çıkardı. Kendi egzersizi gibi orta bölgeleri ancak başkaları ile birleşerek yakın çevresi dışında etkileyebilir. Fransa, imparator, Brandenburg ve Bavyera gibi daha büyük, askerileşmiş güçler arasında bir denge kurabilir. Bu denge hem İttifak üyelerinin ortak güvenliğini hem de Schönborn'un çatışma çözme çabalarını destekledi ancak geçici olarak çıkarların yakınsamasına dayanıyordu. İspanyol Hollanda'sına yapılan Fransız saldırısı, Louis'in bir sonraki kurbanı olabileceğinden korkan Rheinlandlıları endişelendirerek ve ana prenslerle ikili ittifaklar yoluyla Alman politikasını yönetmenin yeni Fransız yönteminin başladığını işaret ederek ortak zemini kaldırdı. Leopold değil Louis şimdi Reich'in bütünlüğü için ana tehdit gibi görünüyordu ve Schönborn, Ağustos 1668'de "imparatorun korkacak hiçbir şey olmadığı için böyle bir ittifak için bir sebep olmaktan çıkarılıyor" cevabıyla Fransız İttifakını yenileme hareketini reddetti.⁴⁰

Bu aksiliklerden korkmayan Schönborn, Aachen Barışını, Üçlü İttifak, imparator ve Alman prensleri tarafından imzalanacak olan Westphalian Settlement'in genel bir garanti projesi ile ilişkilendirmeye çalıştı. Hem Burgundian Kreis'e hem de müttefik topraklarına, Lorraine düküne kadar uzanan garantiyi desteklemek için yeni çıkarlar, yeni bir askeri ittifakla korunacaktı. Sadece geriye dönük olarak bu fikirlerin ütopyacı olarak reddedilmesi kolaydır. Schönborn ve çağdaşlarının çoğuna göre bu tür planlar emperyal politikanın özüdür. Ancak

Fransız muhalefeti ve elektörün Palatinate ile yaptığı uzun süreli anlaşmazlığı planı başarısızlığa mahkum etti. Yeni öncelikleri göz önüne alındığında, Fransa projeye ilgi duymadı ve projeyi baltalamak için elinden geleni yaptı, Schönborn'un 1668-1669 Pfalz-Lorraine anlaşmazlığına aracılık etme çabalarını hayal kırıklığına uğratmak için partizan katılımını sömürdü. 1670 Ağustos ayında Fransa'nın Lorraine'i işgali, Schönborn'un baş destekçisini çıkardı ve önerilen askeri ittifakının çekirdeği olarak hizmet edebilen tek Rheinland ordusunu yok etti.⁴¹

Elektör, projesini küçültmek ve onu Lorraine'in toprak bütünlüğünü Avrupa'daki barışı korumak kadar geri kazanmak için yönlendirmek zorunda kaldı. Son versiyonunda, 1670 Ağustos'unun başlarında Bad Schwalbach'ta kabul edildiği gibi önerilen Birlik, kısmen Leibniz tarafından tasarlanan bir plana dayanarak her üyenin ortak orduya 1.000 erkek sağlamak için bir oy alması gerektiğini öngördü. Leopold'a iki oy önerilmesine rağmen Birlik Frankfurt'ta kendi kalıcı dizinini koruyarak emperyal kontrolden uzaklığını koruyacaktı. Rhenish Birliği gibi yeni örgütün Schönborn'un emperyal ve uluslararası politikada yüzüğü tutarak barışı korumasına izin vereceği umuluyordu.⁴²

Ekim 1670'te Fransa'nın Lorraine'i işgalini tamamladıktan sonra böyle umutlar açıkça gerçekçi değildi. Tahmin edilen 12.000-20.000 ordusu ile bile, Schwalbach planının Fransa hakkındaki görüşlerini dayatma şansı yoktu. Schönborn, Rhenish ittifakı'nın resmi üyeliği yoluyla Fransa'yı sistemine bağlamayı umarken birliğin barış girişimlerinin tarafsız olarak alınması gerekiyorsa o ülke ile olan tüm ilişkiden kaçınılması gerekiyordu. Olası üyeler, barış için en iyi şansları ve kendi çıkarlarını ilerletme yönündeki değerlendirmelerini farklılaştırdıklarından merkezdeki yeri korumak imkansız hale geldi. Schönborn'un projesi kötüleştikçe ve Fransız diplomatik faaliyetleri arttıkça barış isteyenlerin çoğu yeni ikili devlet desteği anlaşmalarıyla Fransa'ya yaklaştı. Böylece üçüncü şahısların politikası, bireysel prenslerin Louis'in Reich'in batı sınırındaki bölgesel hırsları için tarafsızlık ve hatta aktif destek vaat ederek kendi güvenliklerini satın almasıyla bir cazibe haline geldi. Bu yeni, gevşek grup Bavyera, Pfalz-Neuburg, Köln, Münster, Brandenburg, Hanover ve Osnabrück'ten oluşuyordu ve 1672 Nisan'ında savaşın başlamasından sonra Fransızların emperyal politikaları etkileme girişimlerinin temelini oluşturacaktı.

Bu yeni Fransız yanlısı grubun ortaya çıkması, Schönborn dönemi sona geliyor oluşunun işaretiydi. Onun politikası, barış ve güvenliğin ikiz hedeflerine yönelik tüm çabaları koordine ederek tek bir ittifakta belirli hırsların birikmesine bağlıydı. Bir süre, Rhenish Alliance'daki daha önceki farklı grupların üyelerini bir araya getirdiğinde, bunu başarabilirmiş gibi görünüyordu ancak 1668'de çöktükten sonra parçaları yeniden bir araya getirmesi imkansızdı.

1670 ve 1673 arasında prensler tarafından yediden az farklı girişim başlatılmadı, hepsi emperyal politikada sözlerini artıracak ve bunun kaçınılmaz olarak içerdiği risklere karşı güvenlik sağlayacak bir ortam arıyordu. Bunlar arasında Schönborn'un kendi Schwalbach projesi ve daha sonraki Marienburg İttifakı, Extensionist Birliği, 1672 Eylül Brunswick Birliği, öngörülen bir güney Alman Kreis Derneği (1673), kuzey Quedlinburg Derneği (1673) ve Pfalz'-Neuburg'un sponsor olduğu bir dizi program yer aldı.

Leopold'un otoritesini tehdit etseler de bu ittifaklar da etkisinin geri kazanılmasına karşı muhalefeti böldüler. Bir sonraki bölümün de göstereceği gibi Leopold liderliğini tekrar ortaya koydu ve erken Dernek Hareketi'nin doğasında var olan federalist, merkezden uzaklaşma eğilimleri yenerken Schönborn ötekileştirildi. Gözüpek Başpiskopos- elektör, danışmanı Boineburg ve sürekli icat edilen Leibniz tarafından taranan en uzak girişimlerden birinin başarısız olmasına rağmen devam etti. XIV. Louis'in emperyalizmini Hollanda yerine Mısır'daki bir sömürge imparatorluğuna doğru yönlendirdiğini öne süren bu "consilium Aegyptiacum", kral saldırısına başladıktan sonra Paris'e ulaştı. Schönborn, 12 Şubat 1673'te, genel barış garantisi için bir planı zorlama çabalarının ardından öldü.⁴³ Başarısızlığı bir

dönemin sonundan daha fazla sinyal verdi. Ne imparatorun ne de Fransa kralının uluslararası çatışmanın söz sahibi olarak onun gibi küçük nüfuzlu kimseler istemediğini belirtti. Yani özetlersek Dernek Hareketi'nin daha sonra yeniden canlanması sırasında, daha az Alman prensler, dini elektörler 1708-1709 Avusturya-Papal Savaşı'nı sona erdirmeye çalıştıklarında ve Nördlingen Derneği Utrecht barış konferansında ortak bir ses istediğinde barışçı olarak müdahale etti. Bu girişimlerin boşluğu, iç Alman uyuşmazlıklarını çözmek için Reichstag aracılığıyla emperyal arabuluculuğun ortak tahkimini kısıtlayarak Avrupa sahnesinde daha fazla ortaya çıkmayı caydırdı. En azından büyük prenslere, arabulucu olarak değil savaşçı olarak müdahale etmeleri halinde yabancı güçler tarafından ciddiye alınacakları, devlet desteği politikasının uzun vadeli büyümesini ve Alman çatışmalarının Avrupa çatışmaları için sağlanmasını teşvik eden bir faktör olarak açıkça görülüyordu.

Emperyal üstünlük, 1672-1688

1670 Extensionist Birliği'nde beyan edilen Fransız savaş durumu ve ordusu olan prenslerin büyümesi, yaşlanan Schönborn'u imparatorla daha iyi bir anlayış aramaktan başka seçenek bırakmadı. Uzun olumsuzlamaların sonucu, 1672'nin başında toplanan ve Schönborn ve Leopold, Saksonya, Trier, Münster ve daha sonra Brandenburg-Kulmbach ve Paderborn ile birlikte Marienburg İttifakı oldu. Bu orijinal Schwalbach projesinin içi boş bir versiyonuydu. Üyelik küçüktü ve şu anda Fransa ile gizlice müttefik oldukları için Bavyera, Köln ve Hannover gibi kişileri işe alma girişimleri başarısız oldu. Daha da önemlisi, prensipte özerkliği korumak ve Schönborn'un öncü rolünü sağlamak için tasarlanan tüm unsurlardan yoksundu. Bağımsız bir tüzük yoktu ve öngörülen ortak ordu sadece 8.000'di ve hiçbir zaman gerçekte toplanmadı, özellikle Münster Nisan 1672'de Fransa'ya açık bir şekilde katıldı. Bunun yerine Leopold'un etkisi çok önemliydi ve Schönborn'un stratejik prensleri imparatorluk kampına yerleştirmek için diplomasisini manipüle etti.⁴⁴

Bu arada Leopold, özellikle de XIV. Louis'in Hollanda Savaşı'ndan uzak durmayı ümit edemeyeceği açıkça anlaşıldığı için, kendi ittifak ağını genişleterek diğer bölgelerde iple çekmeye çalıştı. Haziran 1672'de Brandenburg ile ittifakını takiben Leopold 25 Temmuz'da Hollanda Cumhuriyeti ile kendi anlaşmasını yaptı ve 22 Eylül 1672'de Brunswick Birliği olarak bir araya gelen bir sonraki prens girişimini kontrol etmek için güçlü bir konuma getirdi. (Tablo 5.4). Hâlâ emperyal şehirleri ve küçük beylikleri birleştirmeye çalışan Marienburg İttifakından farklı olarak bu, ortak savunma için uygulanabilir bir resmi yapının yokluğunda karşılıklı yardım sözü veren özel bir ordusu olan prensler birliğiydi. Marienburg gibi Birliğin önemi de öncelikle politikti ve imparatorun arkasında destek toplamak için bir koruyucu örgüt olarak hizmet ediyordu. Danimarka ve Brandenburg, kendi bölgeleri tehdit edilmedikçe hızla iş birliği yapmayı reddederken Celle ve Wolfenbüttel Hollandalılarla kendi devlet desteği düzenlemelerini yaptılar böylece hiçbir birlik ordusu sahaya çıkmadı. Bununla birlikte Trier katıldı ve Leopold'un birlik ve Arienburg İttifakı'nın önderliğinde birleşmesi olasılığını yarattı.

Buna, Louis ile Hollanda arasında imparatorun savaşa girmesinden taviz veren tarafsız bir arabulucu olarak kendi güvenilirliğini bulan Schönborn tarafından şiddetle karşı çıktı. Ölümü ve Brandenburg'un Vossem Barışı tarafından geçici olarak savaştan çekilmesi (6 Haziran 1673) emperyal politikanın aktif unsurları olarak hem ittifakı hem de birliği kaldırdı.⁴⁵

Bu aşamada Leopold'un olaylar üzerindeki kontrolüne meydan okumak için iki yeni girişim ortaya çıktı. Her ikisi de Kreis Dernekleri kurma girişimlerine rağmen Schönborn'un önceki projelerinden bağımsızlardı. Bavyera, Almanya'nın güneyindeki genel bir uzlaştırma için Württemberg 1667 ile müzakere ediyordu ancak 1670'de Louis ile ikili ittifakından sonra bu planı Fransız çıkarlarına uygun hale getirdi. Ağustos 1673'te Dinkelsbühl'de bir toplantıda,

Bavyeralı diplomatlar Hollanda Savaşı sırasında ordusu olan tarafsızlığa temel oluşturmak için kendi Kreis'lerinin Swabia ve Franconia ile birlikteliğini önerdiler. Bu arada, Kuzey Almanlar da 1540'larda Üst ve Alt Sakson Kreise'nin resmi olarak ayrılmasından önce var olan bağları temel alarak Kreis yapısı içinde yakınlaştı. Zaten 1664 Türk Savaşı'nda, Üst Sakson Meclisi, Alt Saksonlarla savunmayı koordine etmeyi kabul etmiş ve 1665 yılında savaştan sonra da devam etmek için oy vermiştir. Her ikisi de 1672'de Sakson hükümdarlarının Henneberg kentlerinde toprak paylaştığı Franconia'yı da kapsayacak şekilde genişletmeyi kabul etti. Üst ve Alt Sakson Meclisleri Ocak 1673'te Quedlinburg'daki ortak oturumda bir araya gelerek Köln'e ait Hildesheim şehri için resmi bir ortak politika ve yaptırım korumasını resmi olarak oluşturdu.⁴⁶ Bu gelişmeler, Reich'in geniş alanlarını Leopold'un savaş yönetiminden kaldırmakla tehdit ettiği için derneklerin Habsburg karşıtı potansiyelini vurguladı. Leopold, yeni Frankonya yürütme prensi Dernbach ile ciddi bir anlaşma yaptı ve böylece doğrudan müdahale ayıbından kaçındı. Dernbach, 14 Ağustos 1673'te Mühlhausen'deki bir toplantıda Frankonyalıları Quedlinburg grubuna yönlendirdi, böylece Bavyera'nın Dinkelsbühl'deki çabalarını engelledi ve Hannover'in Aşağı Saksonya'daki faaliyetlerini dikkatle izledi. Şimdi yavaş yavaş kendini batıda savaşa adanmış ve Ren'i savunmak için desteğe ihtiyaç duyan Leopold için bu kısmi bir zaferdi.

Genişletilmiş Quedlinburg Birliği, herhangi bir Reichsarmee'ye katkılarının yanı sıra yaklaşık 11.000 kişilik bir ortak ordu üzerinde anlaştı. Dernbach, bu gücün Ren'e hemen gönderilmesini talep etti ancak İsveç ve Hanoverian entrikaları iki Sakson Kreise'den anlaşmayı engelledi. Ancak, Leopold ve Saksonyalı Elektör II. Johann Georg arasındaki ikili anlaşma, 3 Ağustos 1673'te, Fransa ile sağlam bir bağlantı kuramaması sonrasında sonuçlandı.⁴⁷ Franconia, özellikle Dernbach'ın 1675'te Würzburg'a seçilmesinden sonra bölgedeki en büyük bölgesel bloğun kontrolünü sağlayarak imparatorluk yörüngesine giderek daha fazla girdi. Dernekler tarafından sunulan politik tehlikeler etkisiz hale getirilmişti ve iki Sakson Kreise 1674 ve 1675'te iş birliğini onaylamasına rağmen Quedlinburg grubu özerk bir birlik olarak işlevini yerine getiremedi ve Turenne'nin ordusu 1674'te ana nehirde görüldüğünde Saksonlar, Franconia'nın yardım çağrısına cevap veremedi.⁴⁸

Ne yazık ki Leopold için bu arada Pfalz-Neuburg'dan Dük Philipp Wilhelm tarafından teşvik edilen planlar şeklinde yeni bir tehdit ortaya çıktı. Dükün Aşağı Ren'deki mülklerinin stratejik önemi, Vestfalya'daki etkisi, hanedan bağlantıları ve Louis ile tedaviye hazır olma durumu göz önüne alındığında Leopold bu zorluğu görmezden gelemedi. Philipp Wilhelm son Polonya kraliyet seçimleri sırasında Avusturya'ya karşı çıkmıştı ve bu yüzden Fransa'ya daha sempatik olmaya meyilliydi ancak yine de Hollanda'ya yakınlıkları göz önüne alındığında kaçınılmaz olarak kendi toprakları için olumsuz yansımalarla yol açacak bir çatışmaya doğrudan dâhil olmaktan kaçınmak istiyordu. Schönborn gibi Fransız egemenliğini tarafsızlık için bedel olarak kabul etmeyi reddetti ve 1672 Nisan'ında savaş patlak verdiğinde kendi arabuluculuk girişimlerini sürdürdü. Bunlar ayrıca, dükün İsveç, Bavyera ve Pfalz'daki Wittelsbach ilişkilerini çağırarak oluşturmayı umduğu Üçüncü Taraf ilkesine dayanıyordu. İlk adım olarak 24 Temmuz'da Fransa ile İsveç'le anlaşabileceği umuduyla Louis ile Zeist'te tarafsızlık anlaşması üzerinde anlaştı. Yardımı, Brandenburg'un 1673'te geçici olarak savaştan çekildiği Vossem Barışı'na katkıda bulunduğunda kısmi bir başarı elde etti. Embolden, Wittelsbach hanedanları birliğinin Köln, Brandenburg, Hanover ve Württemberg tarafından savaştan taraflara barışı empoze edecek kadar güçlü bir grup oluşturarak genişletilmesi konusundaki görüşmelerine devam etti. Bu umutlar yanıltıcıydı ve Schönborn gibi Philipp Wilhelm de Fransız diplomatlar tarafından ustalarının İspanyol Hollanda'sının parçalanmasında Alman müdahalesini güvence altına almak için manipüle edildiğini düşündü. En başından beri Zeist Antlaşması ile uzlaşıldı ve Aralık 1672 ile Mart 1675 arasında Fransız para yardımlarının alınması, Turenne ordusuna transit geçişine izin verdi. Dükün Üçüncü Partisinin neredeyse tüm önerilen üyeleri Fransız müşteriler olduğundan her şeyden otomatik olarak hem

Hollandalılardan hem de imparatorun şüpheleniliyordu. İsveç'in 1675'te savaşa girmesi son umudunu ortadan kaldırdı ve onu tamamen izole etti.

Dük şimdi, 16 Temmuz 1674'te bir ön anlaşma müzakere etmiş olan Leopold'un doğrudan yaklaşımına karşı savunmasız kaldı. Dükün zümre meclisleriyle olan anlaşmazlığındaki olumlu bir RHR kararı hem Leopold'un kızıyla evlenmesi hem de bu stratejik hanedanla dört yıllık iyi ilişkiler kurması, 1676'da daha iyi bir anlayışa yol açtı. Philipp Wilhelm şimdi kendini savaşa adanmış, ordusunu arttırdı ve Hollanda desteği altında cepheye gönderdi.

Ancak dük, tarafsız bir Üçüncü Şahıs fikrinden sonra artık sınırlarına dökülen çatışmayı sonlandırmanın en iyi yol olmasını yine de istiyordu. 1676-1677 kışındaki konaklama krizi, onu topraklarını benzer bir konumda iş birliği yapmaya teşvik etti. Mainz, Trer, Würzburg-Bamberg, Hessen-Kassel, Hessen-Darmstadt, Ernestine Saksonlarının birleşimi için kolektif ordusu olan statü elde etmek ve diğer güçlerin haraç almasını engelleyen kısmen İspanyol para yardımları tarafından finanse edilen 30.000 ortak orduya sahip bir projeye yol açtı. Hessen-Kassel ve diğerleri buna karşı olmasına rağmen Hessen-Darmstadt ve diğer yerlerden biraz destek aldı ve 1678 baharından sonra Ren nehrinin batısında barışı empoze etmek için daha büyük tüm Vestfalya, Aşağı Saksonya ve Seçim Ren bölgelerini de kapsayacak bu fikrin bir varyasyonu ile devam etmesini teşvik etti. Bu kez, Kuzey Almanya'daki kazanımlarını Fransız müdahalesinden korumanın bir yolu olarak gören Westfalian yürütme prensleri Frederick William ve Münster'den Bishop Galen'in desteğini kazandı. Westphalian Kreis'in Osnabrück Duke Ernst August altında ortak bir kuvvete 15.000 adamla katkıda bulunması gerektiği kabul edildi. Bazı birlikler batı sınırı boyunca toplandılar ancak Fransızların Vestfalya'ya taşınmasını Münster, Brandenburg ve Celle'yi fetihlerini İsveç'e 1679'da geri göndermeye zorlamalarını engelleyemediler. Anlık alarma neden olmasına rağmen özellikle de Dük imparatorun orta bölgelerin gevşek ittifakları çerçevesinde tercih ettiği ve emperyal reform için bir araç yaratmaya çalışmadığı için bu planların hiçbirisi Leopold'un politikalarını ciddi bir şekilde bozmadı.

1682'deki savunma reformlarının sonuçlanmasıyla Leopold, bir tür kriz yönetiminden emperyal politikaların daha güvenli bir şekilde kontrol edilmesine geçti. Kolektif güvenliğe olan ilgisini kaybetmedi.⁵⁰ Ancak ittifak sistemini takviye etmek için geliştirmede.⁵¹ Bunun yerine yeni koşullara uyacak kilit prenslerle tercih edilen ikili anlaşma politikasını uyarladı. Reformlar şimdi özerk soylu ittifakları olasılığını azaltarak Leopold'un avantajına çalıştı: kim Reichsarmee için bir tane alana ihtiyaç duyduklarında koşullu olmalarını zorunlu kılan bir düzenlemeye girmek ister ki? Sadece yeni savunma yapısına katkıda bulunmak istemeyen daha büyük prensler geleneksel ittifaklara açık kaldı. Leopold şimdi ordularını kolektif güvenlik sistemi içinde ancak Kreise'nin kısıtlayıcı yapısının dışında toplamaya davet ederek onları gemiye meclise çalıştı. Ona, 1681'de Franconia ve Üst Ren Birliği birliklerini resmi yapıya alternatif olmaktan ziyade Reich'e yardım etmek için geçici bir yol olarak görmeleriyle bu tür ittifakların yeni sistemi çalıştırmanın tek yolu olduğunu fark eden Dernbach ve Waldeck yardım etti.

Leopold, potansiyel olarak tehlikeli olan bu özerk grubu 10 Haziran 1682'de Laxenburg Antlaşması ile ilk üç yıllığına ona katılarak kontrol altına aldı. Bu tür kombinasyonların çoğu gibi politik çıkarımlar da pratik askeri sonuçlardan daha önemliydi. İronik bir şekilde önceki yılın Herzberg Planına benzeyen ittifak, batı sınırını savunmak için üç kolordu kurulmasını öngördü. Orta Ren, 3.000 Avusturya süvari tarafından desteklenen 18.000 kişilik güçlü birlik ve Frankoniyen kuvvetleri tarafından durdurulacaktı. Bunlar katılmaya ikna edilebilirse diğer 20.000 Avusturyalı, Bavyera ve Bavyera Kreis tarafından sağlanacak 10.000 askerle Yukarı Ren'i koruyacaktı. Hannover ve Saksonya, kuzey bölgesini korumak için gereken 20.000 katkıda bulunmaya davet edildi.⁵²

Bavyera Kreis'i Frankonyalılarla daha yakın bir anlayışa varırken hem o hem de Swabia katılmayı reddetti. Birlik kuvvetleri dışında Ren'de hiçbir birlik yer almamıştır. Bununla birlikte

Laxenburg Protestanları ve Katolikleri hem bölgesel bölgeler arası gruplaşmayı hem de ilgili Ernestine hanedan savunmacı ittifakını emperyal liderlik altında sıkı bir örgüte katarken ortak ordusu olan statülerini tanıyarak Dernbach, Waldeck ve müttefiklerine hitap edecek şekilde hesaplandı. Bu arada, ordusu olan prensler, bağımsız komutlar ve Leopold'un imzalayanlara seferberliklerini finanse etmek için 130 RMS yetiştirme yetkisi vermesiyle kazanıldı. Bavyera, Hannover ve Saksonya'nın tamamı 1683 yılında ayrı antlaşmalarla katıldı. Asıl amacına ulaşan Leopold, grubu İttifak kuvvetleri için potansiyel kış yerleşkelerinin havuzunu azaltacağından grubu daha da genişletmekle çok az ilgiliydi. Örgüt, reform yapılan savunma yapısı ruhu içinde kalmasına rağmen ne Reichstag ne de Kreise'nin çoğunluğu resmen dâhil değildi. Hayati önem olarak Leopold'un üstünlüğü, özellikle hem Fransa'nın hem de Türklerin korkusu onunla iş birliği yapma konusunda daha büyük bir istekliliği teşvik ettiği için sağlandı. Viyana'nın 1683'te Türk saldırısına uğramasından sonra İttifak üyeleri ve Swabia gibi aktif Kreise tarafından gönderilen güçleri daha da ikili anlaşmalar güçlendirdi.

İttifak 1685'te sona erdiğinde yenilenememesine rağmen 9 Temmuz 1686'daki Augsburg Birliği yapısını kopyaladı ve Leopold'un kontrolü elinde tutmasına izin verdi. Potansiyel Fransız saldırganlığına karşı güney Almanya'yı savunmak için 58.000 sağlamayı amaçlayan rakam, yakında sadece 16.000'i Avusturyalı olacak olan 41.000'e yeniden düzenlendi.⁵³ İsveç, Alman toprakları adına belirtilmemiş bir sayı vaat ederken katıldı. Saksonya ve Brandenburg ile yapılan ayrı anlaşmalar kuzey için bir miktar koruma sağladı. Komutanlar atanmasına rağmen hiçbir birlik pozisyon almadı ve birliğin önemi politik kaldı. Burgundian Kreis en sonunda dâhil edildi ve Ren güvenliğini batıya doğru ortak güvenliği genişletti. Küçük bölgeler ve Kreise, Leopold'un onları görmezden gelmesi ve büyük prenslerle özel bir ittifak yapması tehdidiyle gemide tutuldu. Hollanda üyeliğini veto edebileceği ve böylece Laxenburg İttifakının Lahey Garanti Güçleri ile ilişkisinin Kreise'nin uluslararası antlaşmalar yapma hakkını desteklediği ortaya çıktığında, gücünün bir işaretiydi. Leopold, Reich'taki federalist eğilimler üzerindeki kısmi zaferini birleştirerek prenslerin özerk hareketlerini kendi otoritesi için araçlara dönüştürdü. Ancak bunun bir bedeli vardı. Savunma reformları sadece kısmen uygulanmışken Leopold'un ordusu olan prensler üzerindeki kontrolü, çatışan hırslarını manipüle etme yeteneğine güvencesiyle dayanıyordu. Altta yatan bu zayıflıklar, Fransız orduları 1688'in sonlarında Rheinland'ı işgal ettiğinde ortaya çıktı.

Dernek Hareketi'ni en parlak dönemi, 1688-1714

Dokuz Yıl Savaşı'nın patlak vermesi, Dernek Hareketi'nin yeniden canlanmasını ve imparatora bağımlılık ile ordusu olan prenslerin sömürülmesi arasında üçüncü bir yol oluşturma politikasına geri dönüşü tetikledi. 1691'deki ilk Franconian-Swabian Derneği tamamen savunmasız olmasına rağmen hareket, Mainz'ın ikinci Schönborn seçicisi Lothar Franz'ın 1695'te liderliği altına girmesiyle daha ideolojik bir hale geldi. 20 yıl önce amcasının aksine onları çalışmayan bir ulusal savunma sisteminin geçici yedekleri olarak kullanan Lothar Franz, Dernekleri mevcut kurumlara daha zayıf bölgelerin çıkarları için 1681-2 reformlarını tamamlamaları için kalıcı bir destek olarak tanıttı.⁵⁴

Bunun gerekliliği, 1688'deki Fransız saldırısından önce açıldı, çünkü Leopold'un atanmış kütükleri ve katkıları kullanmaya devam etmesi birçok bölgenin özerkliğini tehdit ediyordu. Bu en çok, 1681-1682 reformlarının uygulanmasını tartışmak için Kreis meclis toplantılarının sonucunun tatmin edici olmaktan daha az olduğu kuzeyde belirgindi. Westfalians'ın Mart 16 Nisan'daki Duisburg toplantısı, Brandenburg temsilcisi siyasi etkinin askeri katkıya orantılı olması gerektiğini öne sürdüğü için özellikle endişe verici oldu. Matriküler yükümlülükleri sadece birkaç erkeğe ulaşan küçük bölgeler, bireysel oy haklarının tamamını kaybetmeli ve her birinin üçte birini oy kullanmaya mecbur bırakılmalıdır. Bu reddedilmesine rağmen Brandenburg, aslında Kreistruppen'i kurma kararını engellemek için

diğer iki yürütme prensibi ile iş birliği yaparak ordusu olmayan üyeleri bu arada ikame sağlamak için ödeme yapmaya zorladı. Bu katkılardan aldıkları pay konusunda çok sayıda anlaşmazlığa rağmen üç yönetici 1680'lerde egemenliklerini sürdürdü. Brandenburg, Aşağı Saksonya'yı benzer bir temelde bölmek için Guelphs ile iş birliği yaparken Seçim Saksonya, kendi koşullarını Macaristan'a göndererek muafiyet kazanmayı başaran Anhalt gibi daha az olan Üst Saksonlardan nakit katkı sağlamaya devam etti. Zayıf bölgelerin desteğini koruma ihtiyacının bilincinde olan Leopold, bu devam eden gaspa karşı çıkmıştı. Hatta 1679'daki savaşın sona ermesine rağmen Essen'in küstahlığından para talep ettiği için Büyük Elektör'e para cezası verdi ancak pratikte bu tür kararları uygulayamazdı çünkü 1683'ten sonra Türk Savaşı için ordusu olan prenslerin yardımcı kuvvetlerine bağlıydı ve böylece onları Hollanda Savaşı sırasında katkı bölgeleri olarak oluşturdukları alanların kontrolüne bıraktılar.⁵⁵

Batı ve güney, Franconia, Swabia ve Wetterau Birliği'nin ortak arkerileştirme ile bundan kurtulmuştu ancak yeni savaşın patlak vermesiyle tehdit edilen bölgeler tam olarak bu bölgelerdi. Güçleri hala Macaristan'da iken bu bölgeler Fransızlar 1688 sonbaharında Ren'i geçtiğinde onları savunmak için kuzey ordusu olan prenslere bağlıydı. Bazı ordusu olan prenslerin Hollanda'nın destekleri olmasına rağmen Saksonya ve Hannover gibi önemli bölgeler başlangıçta bunlardan yoksundu ve seferberlik sırasında nakit akışı sorunları yaşadı. Brandenburglu III. Frederick, 1689'un başlarında Rheinlandlılara yardım etmek için 600.000 taler artırmak için özel alanlarını saklarken Ernst August, Leopold'a Hanoverian seferberliğinin kendisine ayda 120.000 taler'a mal olduğunu söyledi.⁵⁶ Onlara göre mevcut kriz sadece başından beri tartıştıklarını doğruladı. Küçük prensler açıkça kendilerini savunamadılar ve ölçek olan ekonomileri onları etkili savaş güçlerine sahip olmalarını sağlayanlara ödeme yapmalıydılar. En yakın sonuçlar, 19-22 Ekim 1688'de Kuzey ve orta Alman ordusu olan prenslerinin Ren'i savunmak için kurduğu Magdeburg Konseri oldu. Brandenburg, Hollanda Cumhuriyeti'nin Aşağı Ren'i savunmasına yardım ederken Fransızları Orta Ren'den temizlemek için ikinci bir ordu gönderilecekti (Tablo 5.5). İlkbaharda taarruz operasyonlarının başlamasına kadar bölge sakinlerinin pahasına Main-Tauber nehri hatlarındaki son kuvveti çeyreklemek için düzenlemeler yapıldı. Saksonların Main'in güneyindeki General Flemming yönetiminde yıl sonunda ilerlemeleri, Konser yetkilerinin Franconia ve Swabia'ya ulaşmasını genişletti ve burada Feuquières yönetiminde bir Fransız akıncı müfrezesini sürgün etmek için yardımlarına umutsuzca ihtiyaç duyuldu.⁵⁷

Table 5.5 The Magdeburg Concert, October 1688

Territory	Actual contingent
<i>Lower Rhine</i>	
Brandenburg (under Dutch subsidy)	18,400
<i>Middle Rhine</i>	
Electoral Saxony	10,000
Ernestine Dukes	1,000
Hessen-Kassel	6,000
Hanover	8,000
Münster	6,000
Brandenburg	1,500
	32,500
Total	50,900

Sources: Schnath, *Geschichte Hannovers*, vol. I pp. 432–7; Fester, *Armierten Stände*, pp. 70–5; Philipp, *Landgraf Karl*, pp. 113–18; Jany, *Preußische Armee*, vol. I pp. 360–6; Schuster & Franke, *Sächsischen Armee*, vol. I p. 114.

Bu düzenlemeler, onları engelleme konusunda güçsüz olan imparatora atıfta bulunmaksızın tek taraflı olarak yapılmıştır. Prenslerin talep ettiği destekleri ödeyemeyen Leopold, güney ve batı Almanya'yı, bölgelerin dağıtımlarını görevler yoluyla dağıtmak suretiyle çıkarma bölgelerine ayırmalarını kabul etmek zorunda kaldı. Franconia ile 6 Ocak 1689'da, haziran ayına kadar ayda 30.000 taler değerinde konaklama yeri verilen Seçim Piyasası'na, ordusu olmayan Yukarı Saksonlardan ayda 11.000 taler için ve ayda 12.000 taler Mainz'e ait bölgelerden çekilmesine izin verilen bir anlaşma imzalandı. Bu arada, kuzeydeki savaş öncesi durum, Ernst August ve ayda bir kez 19.000 taler değerinde Westfalia ve Aşağı Saksonya'nın iki taraflı bir bölümünü kabul eden III. Frederick arasındaki Hanover Uzlaşması ile pekiştirildi. O akşam 30 Ocak 1689'da Ernst August, yeni opera binasında, Agostino Steffani'nin Enrico Leone performansıya Brandenburg elektörünü, Orta Çağ Guelph hükümdarı Kuzey Henry topraklarına yaptığı iddialara açık bir ilgi ile eğlendirdi.

Durumlar Leopold'un kavrayışından kaybolurken durum hızla elden çıktı. Ordusu olan prensler bile kendi anlaşmalarına uymadılar. Hannover Uzlaşması hem Hannover hem de Brandenburg, Münster tarafından Vestfalya'nın başka yerlerinde karşı çıkarken East Frisia'dan kimin para çekmesi gerektiğine karar verdi. Ernst August, şimdi Hessen-Kassel ve Saksonya'nın iddia ettiği alanlarla örtüşen Leopold'u giderek abartılı taleplerini yaptırmaya zorlamak için Fransa ile olası müzakereleri ima etmeye başladı. Konserin ikinci ordusuyla Hanoveri birliği, Hessen-Darmstadt, Fulda ve Gelnhausen'deki kışlalarında çok kötü davrandı ve birçok bölge sakini sınırdan kaçtı. Kaynaklar üzerindeki rekabet stratejiyi etkilemeye başladı çünkü Hanoverlılar ilerleyen Avusturyalılara şu anki kütüklerini kaybedeceklerinden korktukları için Nisan 1689'da Fransızları Mainz'da abluka altına almaya başlamak için bir Hessian planıyla iş birliği yapmayı reddetti. Sonunda, kendi birliklerinin gelişi ancak ücretsiz yiyecek ve barınmaya ek olarak zorla 18,000 taler aldıktan sonra Leopold'un Hanoverians'ı tahliye etmesini sağladı. Ancak Macaristan'a yardımcı kuvvetlerine olan bağımlılığı ve Arşidük Joseph'in Romalıların kralı olarak seçilmesi için oy kullanması onu Magdeburg Konseri'nin iç rekabet yoluyla parçalanmasıyla mümkün olan yerlerde bireysel pazarlık yapmak olan görev sistemini genişletmeye zorladı. 1690'da Hanover her yıl büyük ölçüde Aşağı Saksonya ve Vestfalya'dan yaklaşık 320.000 florin çekiyordu. Brandenburg, Vestfalya'da ve ayrıca Mecklenburg-Güstrow, Anhalt ve Hamburg'da yıllık 340.000 taler değerinde alan atarken Vestfalya'nın Bentheim ve Rietberg gibi daha az kısmı Münster tarafından kontrol edildi. Leopold'un Yukarı Ren'deki fiilen Hessen-Kassel direktörlüğünü tanınması Landgrave Carl'ın bu bölgeden yaklaşık 270.000 florin toplamasını sağlarken Seçim Saksonyası hala ordusu olmayan Yukarı Saksonlardan ayda 11.000 taler, Hanau ve Frankfurt'tan yılda 50.000 taler daha çekti.⁵⁸

Ren'deki durum 1690'da istikrar kazanmış olsa da Leopold güney sektörünü savunmak için gereken güçleri telafi etmek üzere Saksonya'nın 12.000 adamının elektörüne bağlıydı. III. Johann Georg, sayıları resmi yükümlülüklerini aşan bu birliklerin hizmetlerinin Sakson finansmanını mahvetme pahasına olmaması gerektiğine karar verildi. Özellikle, ilkbahar ve sonbaharda faturalandırma ve eve geçiş masraflarını karşılamak için güney Almanya'da cepheye yakın kış yapmalarını istedi. Bu etkiyle ilgili anlaşmalar Leopold ile Mart 1690'da ve ertesi yıl tekrar Torgau'da yapıldı ve Hanau, Frankfurt ve Franconia görevlerine ek olarak ordusu olmayan Yukarı Saksonların sürekli sömürülmesini destekledi. Leopold tuzağa düşürüldü. Daha küçük bölgelerin güvenliğini ve sadakatini korumanın önemini takdir etti ancak Sakson taleplerine karşı çıkmakta güçsüzdü. 22 Nisan 1691'de III Johann Georg'un ölümünün Torgau Antlaşması'nın geçerliliğinden şüphe etme fırsatını yakaladı ancak Sakson komutanı Hans Adam von Schöning, dört Frankfurt köyünü ele geçirdi ve katkılardan payını alana kadar şehri abluka altına aldı.

1683'ten beri Kreistruppen'lerini sürekli olarak alan ve rızaları olmadan kendilerine verilen ek yüklere kızgın olan Frankonyalılar ve Swabianlar arasındaki kin büyüdü.

Frankonyalılar, özellikle ekstra birlik sağlama karşılığında yenilenen muafiyet vaatlerini müzakere ettikleri için özellikle yoğunlaşmışlardı. Würzburg, Aralık 1688'den sonra kendi alaylarından ikisini göndermeyi kabul ederken Franconia 5 Temmuz 1689'da başka üçü daha fazla faturalandırmadan üç yıl özgürlük elde etme sözü verdi. Bu anlaşmaların hiçbirine, bölgeyi Saksonlara atamaya devam eden Leopold tarafından saygı duyulmamıştı.⁵⁹

Bu sefer iki Kreise inisiyatifi teslim etmemeye karar verdi ve 1677 gibi çaresiz tarafsızlığa çekildi. Kreis, Ernestines'i Henneberg kontlukları adına katkıda bulunmaya zorladığı ve böylece tüm üyelerin iş birliği yaptığı herhangi bir başarılı dernek için önemli bir önkoşul oluşturan 1688'in sonunda Franconia'ya artan özgüven işaretleri zaten vardı.⁶⁰ 1690-1691 kışında Swabia ile ikili görüşmeler başlatıldı ve bu da Kreistruppen'i artırarak toplu ordusu olan statülerini yükseltme anlaşmasına yol açtı. Nürnberg'de yapılacak bir başka toplantı, iki Mayıs'ın 29 Mayıs 1691'den itibaren bir yıl geçici olarak resmi bir birlikteliğine yol açtı. O zamana kadar Swabia 1673'te Bavyera destekli derneğe ya da 1680'lerin başında emperyalist gruplara katılmayı reddeden tüm bölgeler arası iş birliklerine mahcup kaldı. En iyi şekilde çalışan iki Kreise kombinasyonu, geçerli bir birlik için sonunda en iyi umudu temsil etti ve 9.000 Frankonyalı (7 alay) ve 10.000 Swabian'ın (9 alay) güçlü bir ortak ordusunun gerçek oluşumu ile desteklendi. Kasım 1691'de Saksonya'ya konaklama yerine bir ödeme daha yapmayı kabul eden iki Kreise, kendilerine ekstra yük getirme girişimlerini reddetti ve Avusturya alaylarının Ren'den Macaristan'a çekilmesinin ardından, 10 Mart 1692'de Heilbonn'da birliklerini yeniledi, savaşın sonuna kadar uzattı ve güçlerini her biri 12.000 adama çıkardı.⁶¹

Güney Almanların artan özgüvenleri, hoşnutsuz kuzey ordusu olan prensler arasından Üçüncü Bir Parti kurmak için yeni girişimlerle çakıştı ve Leopold için büyük bir krize neden oldu. Hanover'in ihaneti, dokuzuncu elektör unvanının sorunlu tedbirleri tarafından önlendi. Ancak Sakson sadakatinin korunması daha da umutsuz önlemlere yol açtı. Güney Almanların masraflarına başka tavizler de açıkça söz konusu değildi ve Leopold'u yeni elektör IV. Johann Georg'u yatıştırmak için dış yardım çağrısı yapmaya zorladı. Elektörün tavsiyesi üzerine ve bir Fransız ittifakının savunucusu olarak bilinen General Schöning, 4 Temmuz 1692'de Bohemya'daki Teplitz'deki karasuları almaya gittiğinde Avusturyalı ajanlar tarafından kaçırıldı. Tavsiye edilmeden kararsız elektör 20 Şubat 1693'te Dresden Antlaşması'ndaki imparatorluk kampına geri çekildi. Ernestinler ve Anhalt gibi şu anda birlik sağlayan diğer bölgeler muaf tutulmasına rağmen yılda 100.000 taler değerinde ordusu olmayan Üst Saksonların sömürüsü doğrulandı. Frankfurt şehri, Leopold'un kendi kıt kaynaklarından benzer bir miktar eklediği yıllık 50.000 florin bedelini ödemeye devam etmek zorunda kaldı. Ekim ayında Hollanda ödemesi olarak bir süvari alayı alınırken kayıp güney Alman parasının büyük kısmı, yıllık para yardımlarında 150.000 taler katkıda bulunan deniz güçleri tarafından iyi hale getirildi. Başka bir 50,000 taler Brandenburg'un Doğu Frizya'ya olan miras iddiasının emperyal onayıyla ödüllendirilen Brandenburg, Hannover ve Hessen-Kassel'i kendi katkı paylarından vazgeçmeye ikna ederek güçlükle bir araya getirildi, Hannover, yeni seçim unvanını Sakson'dan tanıdı ve Hessen-Kassel, Leopold'un Üst Rhenish iç tüzük üzerindeki kontrolünü destekledi.

Johann Georg, Fransız İttifakı koalisyonu için Büyük İttifaka katıldı ve 1693'te Ren için 12.000 adam sağladı. İngiliz-Hollanda para yardımı, varisi Güçlü Augustus'un birliklerini 1695'te Macaristan'a çevirmesinden sonra bile devam etti. Son olarak Franconia ve Swabia Ekim 1693'te 150.000 florin daha ödemeye ikna edildi ve daha sonra tüm konaklamalardan muaf tutuldu.⁶² Leopold önemli bir savunma zaferi kazanmış, kuzey ordusu olan prenslerin kaçmasını engellemiş ancak aynı zamanda savaş yönetimindeki deniz kuvvetlerinin yanı sıra daha küçük prenslerin etkisini kabul etmişti.

Ortaklık Hareketi'nin hız kazandığına dair kesin bir işaret, Frankoniyen-Swabian kombinasyonunun daha önceki çabaları raydan çıkaran zorlukların üstesinden gelebilme yeteneğiydi. Bunun bir kısmı sadece tesadüftü. Württemberg'li genç Eberhard Ludwig'in

saltanat vekili Friedrich Carl, Swabia'nın katılımını dükalığı için ayrı bir ordusu olan duruma giden yol olarak gördü. 1692'nin sonlarına doğru deniz güçlerinden ayrı bir tanınma talep ediyordu ancak 17 Eylül'de Oetisheim'da Fransızlar tarafından ele geçirilmesi, onu ve dükalığı aktif bir rolden çıkardı. Birliğin yönetimini Swabian ve Franconian Kreis Meclisleri'ne hâkim olan daha küçük bölgelerin çoğuna bıraktı.⁶³ Diğer sorunlar uzlaşmayla ve çoğu açıkça zor kullanma yoluyla çözüldü. Swabianlar, 16 Ağustos 1691'de üst Ren'deki olayları sadık bir müşteri olarak kontrol etmek amacıyla Avusturya hükümeti tarafından emperyal savaş alanı mareşali yapılan iddialı Franconian Kreis generali Margrave Christian Ernst ile iş birliği yapmayı reddetti. Etkili birleşik komuta eksikliği 1692 mücadelesinin başarısızlığına katkıda bulundu ve Swabianlıları birliklerinin üzerindeki özel haklar üzerindeki ısrarlarını yeniden gözden geçirmeye zorladı. İmparatorluk desteğiyle iki Kreise Nisan 1693'te Türk Louis'e komutayı emanet etti. İyi seçilmiş bir görevdi. Christian Ernst'in aksine, Türk Louis sadece Kreise'de değil, Yukarı Ren'deki diğer Alman birliklerinde de saygı göstermek için gerekli olan tartışmasız askeri üne kavuştu. Brandenburglu Frederick yeteneğine hayran kaldı ve Landgrave Carl Üst Rhenish direktörlüğünden korkmasına rağmen birlik komutanı olarak onun yerini almak için hiçbir çaba sarf etmedi. Genç Eberhard Ludwig gibi hırslı yerel yöneticiler ona meydan okuyamayacağını hissetti, Christian Ernst arka koltukta oturdu ve sadece son derece kendine güvenen Max Emanuel hala hayatta iken onun yerini doldurmaya çalışıyordu. Üstelik emperyal bir yardımcı general olarak Leopold'un güvenini gördü ve bu yüzden Reichsarmee ve resmi Avusturya birimleri üzerinde resmi komuta yaptı.⁶⁴ Alsace'de istenen atılımı sağlayamasa da Türk Louis, birliğin kolektif ordusu olan statüsünü sağlamlaştırmak için çok şey yaptı. Sırasıyla 4.000 ve 8.000 adamın daha az kurulmasına karşın onun önerisi üzerine hem Franconia hem de Swabia 1694'te askeri organizasyonlarını kalıcı olarak ilan etmeyi kabul ettiler. Bu arada, Kreis Meclisleri piyade alaylarına daha korkunç şirketlerin girmesi de dâhil olmak üzere yeni düzenlemeleri, savaş eşyalarını, maaş yapılarını ve organizasyonu onaylamasıyla kolektif bir ordu için gerekli altyapıyı sağlamak için çok şey yapıldı.⁶⁵ Kreise, ordusu olan prenslerin diğer yeteneklerini de almaya başladı ve 1691-1692'de güçlerini arttırdıkça kendi devlet desteği düzenlemelerini yaptı.

Kararlaştırılan kotalarını telafi etmek için Franconia, 1691'den toplam 2.450 erkek olmak üzere toplam iki Würzburg alayı kiralarken Swabia Württemberg regent hükümetine her yıl 15 Temmuz 1691'den sonra 2.720 adamlı üç alay karşılığında 155.000 florin ödedi. Daha sonra Franconia, daha önce İngiliz maaşlarında olan üç Gotha alayını (1.600 adam) 18 Şubat 1692'de kendi hizmetine aldı ve Birlik kombine güçlerini arttırdıktan sonraki yıl sayıyı 3,279 erkeğe yükseltti.⁶⁶ Daha sonra, 1696 yılında Birlik, savaş ve olası bir barışın müzakere yönünde eşit fikir elde etmek amacıyla Büyük İttifaka katılan ordusu olan prensleri izledi.

Türk Louis bir rol oynamasına rağmen daha olumlu tavrın çoğu, 1693'te Bamberg ve Franconian ortak prensi olan Lothar Franz von Schönborn'dan kaynaklanıyordu. Margrave gibi birliğin güney Almanya'yı savunmak için geçici bir yoldan daha fazlasını temsil etmesi gerektiğine inanıyordu ancak Türk Louis hala esas olarak askerî açıdan düşünürken Schönborn siyasi olarak daha iddialıydı. Etkisi, 1695'te Mainz'i seçtikten sonra büyüdü ve savaş yapımının aşırılıklarını herkes için sona erdirecek kapsamlı bir toplu güvenlik reformu için kampanya yapmaya başladı. Amcası Johann Philipp gibi Lothar Franz da Habsburg egemenliği ve ordusu olan prenslerin bencilliği arasında orta bir yolu savunarak birliği Reich'te kalıcı bir genel garanti olarak genişletmeye çalıştı. Genel emperyal otoritesi altında kalması gerektiğini vurgulamaya dikkat etti ancak Leopold açıkça yeni sisteme bağlanacaktı. Bu husus özellikle Württemberg özel konseyi başkanı, Türk Louis'in arkadaşı ve birlik propagandacısı Dr Johann Georg Kulpis (1652-1698) tarafından desteklendi. Kulpis, 1696'dan sonra, Kreise'nin daha büyük askeri bölgeler kadar verimli ve etkili bir organizasyon yeteneğine sahip olduğunun kanıtı olarak görünen Swabian askeri yönetmelikleri koleksiyonunun önsözü de dâhil olmak üzere argümanlarını 1696'dan sonra yayınlamaya başladı. Davasını emperyal gelenek içinde sıkı bir

şekilde köklendiren Kulpis, Reichstag'ın geçmişe yönelik eylemine tabi olan Kreis düzeyinde karar vermeye izin veren 1555 Yürütme Yönetmeliği'nin daha da geliştirilmesi gerektiğini savundu. Siyasi çıkarımlar açıktı. İlk adım, Reichstag'a egemen olan ve Kreis Meclisleri'nde çoğunluğu elinde tutan daha küçük ve orta bölgelere dönen imparator ve daha büyük prenslerden uzaklaştırılmaktı. Bu argümanlar, Lothar Franz'ın kişisel gündemine ideal bir şekilde uyuyordu çünkü Mainz ve emperyal şansölye elektörü olarak Reichstags gündemini belirleme yeteneği o ve Kreise arasında hayati bir bağlantı haline getirecekti.⁶⁷

Mainz'a katıldıktan hemen sonra Lothar Franz, kendisinden önceki kimsenin seçim Rhenish Kreis'in yeniden etkinleşmesini engelleme politikasını tersine çevirdi. Bunun yerine onu birliğe dâhil etmeyi ve mümkün olduğunca da diğerlerini getirmeyi istedi. 1696'da Savoy'un Büyük İttifak'tan kaçması, ek Fransız birliklerinin Ren cephesine aktarılma olasılığını artırana kadar cevap ilgisiz kaldı. O aralık, Frankfurt'ta Franconian, Swabian, Westphalian, Bavyeralı, Seçim ve Yukarı Rhenish Kreise delegelerinin katıldığı bir kongre toplandı. Münster'den sadece Piskopos Plettenberg değil, III. Frederick de iş birliği yapmayı kabul ettiğinde daha iyi bir başlangıç yapıldı. İkincisi daha geniş bir Birlik kurulabilirse Brandenburg atamalarını sona erdirmeyi teklif etti. Ancak daha büyük bölgeler Frankoniyen- Swabian, artık Kreiselerinin etkili olmayan bölgelerinin koşullarını oluşturmalarını reddetti. Çünkü kimse ekstra askerleri ücretsiz olarak sahaya sürmeye hazır değildi. Lothar Franz daha iddialı politik programını terk etmek ve 23 Ocak 1697 tarihli Recess kongresinde onaylanan daha sınırlı bir askerî organizasyona yerleşmek zorunda kaldı. Her ne kadar bu, 1681 matriküler listesine dayanarak barış içinde çift kota (40.000 adam) ve savaşta üçlü (60.000) kalıcı bir ordu oluştursa da tamamen revize edilmiş bir sistemin diğer dört Kreise'ye genişletilmesi sadece geçici bir önlem olarak öngörülmüştür. Böylece birlik, Reich'in yerine değil, yardımcı rolü üstlendi. 1681-1682 sisteminin temel yapısı korunmuş, her bir Kreis kendi güçlerinin masrafları kendisine ait olmakla birlikte tedarik ve bakım yönetmeliklerini uyumlu hale getirmiştir. Savaş hasarı ve topraklarının bir kısmının hala Fransızlar tarafından işgal edilmiş olması nedeniyle üst ve seçim Rheinlandlılarına kotaların genel geçerliliği konusunda şüphe uyandıran bir unsur ekleyerek her biri 7.000 adama hafifletilmesine izin verildi. Türk Louis, derneğin mevcut emperyal yapıya tabi olduğunu kabul ederek genel komutan olarak tutuldu ancak Lothar Franz, imparatorun değil, birliğin gelecekteki yerine koyulmasına karar vermesini sağladı.⁶⁸

1681-1682'deki Reichstag gibi Birlik Kongresi de temel taslağı belirlemiş ancak ayrıntıları tamamlamak için bireysel Kreise'ye bırakmış ve önceki reformları uyaran aynı bölgesel gerilimlere kapı açmıştır. Girintinin sadece altı Kreis Meclisi tarafından tartışılması ve onaylanması gerekmiyordu ancak diğer dört Kreise'nin de imparatorun aktif desteği olmadan getirilmesi gerekiyordu. Durum, daha fazla askeri reform için ilk coşkuyu azaltan Rijswijk barış görüşmeleri ile daha da kötüleşirken sonraki Dini Maddeyi çevreleyen tartışma eski yaraları yeniden açtı, onaylama ve uzatma sürecini çok zorlaştırdı.

Aşağı Saksonlar biraz ilgi gösterdi ancak Hanover üyeliği seçim unvanının tanınmasına bağlı hale getirdiğinden bu durum kendisini aktif katılım haline getiremedi. III. Frederick, Üst Sakson katılımını önleyerek fikrini hızla değiştirdi, Burgundy neredeyse pazarlık yapamadı ve Avusturya Leopold'a bağımlıydı. Daha da kötüsü, Lothar Franz Kongre'de bulunan altı kişide bile zorluklar yaşadı. Köln iş birliği yapmayı reddetti ve seçim Rhenish Meclisi'ni Nisan 1697'deki toplantısında Birlik kotasını tek taraflı olarak 4.000 kişiye indirmeye zorladı.⁶⁹ Lothar Franz'ın Max Emanuel'in genel komutayı üstlenmesine izin vermeyi reddetmesi ve diğer beş Kreise'yi, matriküler kotalarda gözden geçirilemez revizyon konusunu tartışmaya bırakarak hoşnutsuz elektörü Haziran 1697 Kongresi'nden çekmeye çağırma telkini, Bavyera'ya katılımın başlıca nedenini kaldırdı.

Bu zorluklar Lothar Franz'ın orijinal Frankoniyen-Swabian Birliği dışında kalan alanlarda daha küçük bölgeler arasında sömürü kullanmasını engelledi. Yukarı Ren'de olanlar, 1692'den sonra Hessen-Kassel'in liderliğinden giderek memnun kalmamıştı. Hessen-Darmstadt

ayrıldı ve Leopold tarafından 510 Kreistruppen'e ek olarak yaklaşık 1.600 asker yetiştirdiği için ordusu olan bir devlet olarak tanındı.⁷⁰ Bunu kendileri yapamayanlar, 1690'da Worms ile olan anlaşmazlığını kısmen çözen eski Kreis yöneticisini yeniden etkinleştirmek isteyen Elektör Pfalz'nın arkasına sığındı. Elektör tarafından cesaretlendirilen Kont Johann Ernst von Nassau-Weilburg, Landgrave Carl'a meydan okuyan zayıf üyeleri yönetti. Franconian ve Swabian örneğinden esinlenen malcontentler, Hessian egemenliğindeki birlik güçlerinin yerini almak için uygun bir Kreis ordusu için bir plan tasarladı ve Pfalze desteğini sağlayarak Nassau-Weilburg, birliğin 1 Kasım 1696'dan itibaren dağıldığını ilan etti. Sonuç olarak Nassau, Fulda, Solms, Isenburg, Leiningen, Wittgenstein ve Westerwälders'in bir kısmı Hessen-Kassel'e katkılarını ödemeyi bıraktı ve Carl'ı Hanau, Waldeck, Stolberg, Friedberg, Wetzlar, Dillenburg, Siegen, Dietz, Wied ve yerel imparatorluk şövalyelerinin belirsiz desteğiyle terk etti. Hem kendisi hem de elektör Leopold'a Ekim-Kasım 1696'da bir krize neden olan konumlarını onaylamaları çağrısında bulundu. Lothar Franz Nassau-Weilburg'a diplomatik destek verirken Carl, "geciken ödemeleri" toplamak için asker gönderdi. Pfalzluk cevap verdi, Hanau'ya bir müfrezeyle yürüdü, bazı köyleri yağmaladı ve 40 Hessian askeri ele geçirdi. Hessian komutanı General Lippe, Schloss Weilburg'u havaya uçurmayı ve kontun çocuklarını misilleme olarak ele geçirmeyi önerdi ancak neyse ki Carl buna izin vermeyecek akla sahipti. Viyana'daki Pfalz ve Mainz etkisi galip geldi ve Leopold, ev sahibine bölgenin katkılarının 145 RMS değerinde bir son ödeme kabul etmesini emretti. Hessian rehber kitabı feshedildi ve Yukarı Ren, yerel komutanı olarak Weilburg Birliği'ne katıldı.⁷¹

Vestfalya'daki gelişmeler benzer farklı sonuçla benzer bir yol izledi. 1682'den sonra Münster, diğer iki yönetici prens ile olan farklılıklarını düzeltti ve aralarında Kreis'in çalışma tekeline kurdu. Üçlü, 1686'dan sonra yerel elektör tarafından tehdit edilen Köln şehrine 1.000 adamın yerleştirilmesinde iş birliği yaptı. Bu tehdit, Fransız tehdidi nedeniyle yıllık 855.000 florin maliyetle 1691'den sonra 3.000'in üzerine çıktı. Üç yönetici, birleşmiş etkilerini bu giderleri ve daha fazlasını ordusu olmayan üyelerden telafi etmek için kullandı. Sadece üçlü konferanslar yaptı ve toplu seferberliği engelledi. Bununla birlikte giderek artan sayıda Westphalians bu düzenlemeden memnun değildi ve Aşağı Saksonya'daki benzer şekilde sömürülen komşuları gibi ordusu olan prensler tarafından yapılan kontrolden kurtulmaya çalıştı. Lippe, Schaumburg-Lippe, Mecklenburg ve Paderborn gibi bölgeler, sadece ordusu olan prenslerin saflarına katılamayacak kadar zayıftı. Çünkü hiçbiri deniz güçlerine kiralamak için yeterli kuvveti sağlayamadı. Örneğin, Hollandalılar Mecklenburg'un teklifini reddetti 1693'te zaten daha geniş bölgelerden yeterli yardımcıya sahiptiler. Birliğe katılmak üzere Nisan-Mayıs 1697'de Köln'de bir Vestfalya Meclisi'nin toplanması, uzun süredir devam eden hayal kırıklığını ortadan kaldırma fırsatı buldu. Paderborn'dan Piskopos Wolf-Metternich, 1685'ten beri kendi Kreistruppen'i teslim ederek serbest kalmıştı ve şimdi nakit yerine koşulları sağlama taleplerine önderlik yaparak diğerlerinin yardımına geldi. Palatinate adına hareket eden Jülich temsilcisinin desteğini aldılar ancak diğer iki yürütme prensinden gelen delegeler, 1681-1682 reformlarının çöktüğünü ve askeri topraklardan gelen koşullu birliklerle değiştirmenin daha iyi olduğunu savunarak reddetti. Kasım-Aralık aylarında Köln'de yapılan ikinci toplantıda, bölgenin genişletilmiş birliğe katkısı olarak 12.000 kişilik bir kontenjan kabul edildi ve daha zayıf üyelere keyfi olarak görev verilmesini yasaklandı. Bununla birlikte Münster ve Brandenburg gerçek bir entegre kuvvet oluşumunu engellemeye devam etti.⁷² Franconia, Swabia, Westfalia, Yukarı ve Seçim Ren, Haziran 1697'de genişletilmiş birliğe olan bağlılıklarını tekrar teyit etseler de sadece ilk ikisi sahaya şartlar gönderdi ve planlanan sonbahar kongresi Rijswijk'te barışın sonuçlanması nedeniyle iptal edildi. Lothar Franz'ın en iyi çabalarına rağmen hareket dağıldı. Frankonyalılar ve Swabianlar hizmet dışı bırakıldı, entegre ordularını dağıttılar ve askerleri katkıda bulunan bölgelere geri götürdüler. Meclisleri, Fransızların Reich'e geri döndüğü Philippsburg ve Kehl'i garnizon kurmalarını kabul etti ancak bunun nasıl finanse edilmesi gerektiğine dair sorunlar sadece komşularıyla olan ilişkilerini bozdu. Münster ve

Brandenburg, Vestfalya'daki eylemi engellemeye devam ederken dini tartışmalar, Hessen-Kassel'in anlaşmazlığı Protestanları toplayarak liderliğini yeniden kurmanın bir yolu olarak gördüğü reformlu Üst Rhenish Kreis'i böldü.⁷³

İç momentumun kaybedilmesi Leopold'un Birliği etkisizleştirme etme görevini kolaylaştırdı. Orijinal Franconian-Swabian grubu savaş yönetimi için bir sorun oluşturmuştu ancak Lothar Franz'ın liderliğine kadar doğrudan siyasi bir sorun teşkil etmemişti. Elektör her zaman mevcut emperyal yasaya dayanıyordu ve diğer taraftan Leopold'un onunla yüzleşmesini zorlaştırarak sadık bir vasaal olarak hareket etti. Birliğin kolektif güvenliğe olumlu katkıda bulunabileceğini kabul eden Leopold, 1698'de Avusturya liderliğine siyasi liderlik etmesi şartıyla katılmak için başvurdu. Lothar Franz bunu kabul edemedi ve Temmuz 1698'de yapılması planlanan başka bir kongrenin emperyal ret yolunu açtı. Bu arada Leopold, Türk Louis'e, Bohemya'daki mülklerine el koyma tehdidiyle ve Margrave'nin Reich'in düşmanlarıyla entrikalar oluşturmak için askerî konumunu kullanmayı amaçlayan yeni bir Wallenstein olduğu söylentilerini dolaştırarak emrini çekmeye zorladı. Swabia ve Franconia, Meclis 1699 Haziran'ında 1691 ittifakını ertelemeye karar verene kadar bir dizi sonuçsuz toplantı yaptı. Lothar Franz'ın umutlarına göre bakıldığında bu sonuç ezici bir yenilgi gibi görünse de daha önceki çabalara kıyasla 1691'den bu yana birlikler "nitelikli bir başarı" olmuştu. Suabiyalılar ve Frankonyalılar, bölgesel olarak parçalanmış diğer alanları işaret ederek şimdi uygulanan (1681-1682) XIV. Louis savunma reformlarının artan korkusuyla güçlü askerî örgütler yaratmışlardı.⁷⁴ Dini tartışmalar ciddi bir darbe vursa da hem Franconia hem de Swabia sağlam kaldı ve siyasi gerginliklerin üstesinden gelindi. Hanoverian, seçim unvanına karşı çıkan Muhabirler Birliği üyeliğine rağmen Würzburg Birliğe bağlı kaldı. Daha temelde, 1670'lerin başarısızlıklarından sonra askerî iş birliğinin işe yaradığı gösterildi ve 1700'den sonra İspanyol Veraset krizi Reich'i devirdiğinde izlenmesi gereken açık bir emsal oluşturdu. Franconia ve Swabia, 23 Kasım 1700'de Heidenheim'daki ittifaklarını yeniden etkinleştirdi ve 1697 Frankfurt programındaki paylarını sırasıyla 6.000 kişiyi (5rgts) ve 8.200'ü (7rgts) seferber ederek açıkça kabul ettiler. Her iki Meclis de bu kararı Şubat ve Nisan 1701'de onayladı ve ortak güçlerini üçte bir oranında 18.800'e çıkarmayı kabul etti. 1691'de olduğu gibi bu tamamen defansif amaçlı sınırlı bölgeler arası iş birliğini temsil ediyordu. Her iki Kreise de Lothar Franz, Max Emanuel ve Leopold'un emellerinden şüphelendi. Franconia, 1701 ilkbaharında Fransa'ya kışkırtıcı herhangi bir eylemde bulunmak istemeyen birlikleri Ren'e göndermek için emperyal bir talebi reddetti.⁷⁵

Aslında, silahlı tarafsızlığın sınırlı hedefi, Lothar Franz'ın, Leopold'un Reich'i Habsburg hanedan hedeflerine tabi kılmasını önleme amaçlı, özerk bir orta yol için bir araç olarak daha geniş bir birliği canlandırma programını yerleştirdi. Ağustos 1701'de Heilbronn'da bir araya gelmesi için yeni bir kongre çağrısına Franconia, Swabia, Bavyera, Seçim ve Yukarı Ren ve hatta Avusturyalı Kreis'den iyi bir yanıt geldi ancak yönetici prensler Westphalian katılımını engelledi. Elektör Pfalz, Johann Wilhelm'in, Yukarı Ren'deki dini tartışmaları etkisiz hale getirmesine ve Hessen-Kassel dışındaki tüm Protestanları 1702'ye kadar Kreis yapısına geri getirmesine destek olduğu için hareketi teşvik etmesine yardımcı oldu. Landgrave Carl'ın yokluğu Kreis kuvvetlerini sadece 3.325'e düşürmesine rağmen Worms piskoposuyla (şimdiki elektörün kardeşi Franz Ludwig) son bir uzlaşma, yürütme konusundaki anlaşmazlığı sona erdirdi ve Kreis'i Reich'te en aktif olanlardan biri olarak restore etti. Bu arada Lothar Franz, Leopold ve Max Emanuel tarafından birliğe kendi amaçları için kontrolü ele geçirme ve saptırma girişimleriyle savaşılarak eski üstünlüğüne yeniden başladı. Avusturyalı Kreis, bu elektörlerden gelen 15.000 adamın teklifine rağmen Bavyera'da olduğu gibi üyelikten mahrum edildi.

Ancak Köln ve Aşağı Ren'deki Fransız operasyonlarının başlaması, herhangi bir ortaklık ordusu oluşturulmadan önce Mainz'e bırakıldı. Lothar Franz'ın başkentinin kuvvetlendirmesi, yakın bölge için güvenilir bir savunma sağlasa da Leopold'dan doğrudan bir

yaklaşımına açık bırakmasına rağmen kaynaklarından yoksun olduğunun farkındaydı.⁷⁶ Elektör Habsburg'un İspanya'ya iddialarını teşvik etmeyi kabul ederken 7 Ekim 1701'de bir dizi yanlış başlangıçtan sonra Avusturya sınırlı bir devlet desteği ve denizcilik güçlerinden daha fazla para elde etmek için yardım sözü verdi. Hemen, Lothar Franz Avusturya üyeliğine karşı olan muhalefetini bıraktı ve Bamberg piskoposu sıfatı ile, savunma siper hattı işlerinin inşası için 1.500 askerin Ren'e gönderilmesiyle Franconia'nın iş birliği yapmama politikasını tersine çevirdi.

Birlik, Ren'in savunmasını harekete geçirmek için uygun bir eğilime indirilmiş gibi görüldüğüne göre Leopold gücünü oluşumunun arkasına kullanmıştı. Nördlingen, Swabia, Franconia, seçim ve Yukarı Ren'deki bir kongrede, askerleri üçlü kontenjan gücünde tutmayı kabul ederek 20 Mart 1702'de yenilenen Frankfurt Birliği'ni yeniledi. Avusturyalı Kreis ertesı gün katıldı ve beşi de Büyük İttifak'a kabul edildi. Vestfalya 1 Ağustos 1702'de üyeliği kabul ettiğinde genişleyen birliğin kağıt üzerindeki gücü 53.480 kişiydi. Aşağı Sakson'ları dâhil etme girişimi başarısız oldu ancak Reich'in güvenilir bir savunması için hala yeterli insan gücü vardı (Tablo 5.6).

Birlik, Leopold'un Kasım ayında Reichstag'da bir Reich Krieg ilanını desteklemesine rağmen Avusturya'nın bazılarının iddia ettiği gibi siyasi özerklik kaybına yol açmadı.⁷⁷ Lothar Franz, Hareketin bütünlüğünü koruma konusunda amcasından daha başarılıydı ve Leopold'un kontenjanını oluşturmayı vaat ettiği gerçek alayların bir listesini çıkardı.

Table 5.6 The Nördlingen Kreis Association, 1702

<i>Kreis</i>	Contingent
Franconia	8,000
Swabia	10,800
Upper Rhine	3,000
Electoral Rhine	6,500
Austria	16,000 ¹
Westphalia	9,180
Total	53,480

Sources: Recess and supplementary agreements printed in Lünig (ed.), *Corpus iuris militaris*, vol. I pp. 402–7; Hofmann (ed.), *Quellen zum Verfassungsorganismus*, pp. 269–71.

Note:

¹Plus 1,200 militia and 1,000 entrenchment workers.

Birlik komutanı olarak Ludwig Wilhelm'in devam eden varlığı ve Büyük İttifak'a kabulü prestijini ve bağımsızlığını pekiştirdi. Reich bir bütün olarak ittifakın dışında kaldı. 1702'den sonra Fransız Silahlı Üçüncü Parti'nin çöküşü, soylu özerklerin ilgilendikleri şeyler için tek alternatif aracı kaldırırken Rheinland ve daha sonra Bavyera'daki ciddi Fransız saldırılarının başlaması XIV. Louis'in daha küçük bölgeleri korumak gibi bir niyetinin olmadığını açıkça ortaya koydu.

Dahası, bunların daha önceki çatışmalarda yaşadıkları sömürüye geri dönmeye izin vermek gibi bir niyetleri yoktu ve toplu savunmayı gerçeğe dönüştürmek için kararlıydılar. Frankonyalılar, Bavyera 1702'nin sonunda Fransa'ya açık bir şekilde katıldıklarında askerlerini tek taraflı olarak geri çekmelerine rağmen birlik içinde kaldılar ve hatta kendi kolektif güçlerini dört fazlalık alayla (3.000 adam) arttırdılar. Bunlar Blenheim'dan sonra Bavyera'yı askeri birlik haline getirmek için kullanıldı ve Eylül 1707'den sonra Ren'deki diğer birlik birimlerini

güçlendirmek için gönderildi. Swabia, koordinatörlerini savaş boyunca Üst Rheinlandlılar gibi sürekli olarak yerleştirdi ve Trier, Köln ve Pfalzlık büyük ölçüde iş birliği yapamamasına rağmen Mainz 2.500 piyade artı ilave garnizon birliği sağladı.⁷⁸

Ancak, Westhalian katılımı, daha küçük bölgelerin kolektif silahlı statüye ulaşamaması nedeniyle siyasi olarak en önemli katılımdı. Leopold isteklerine duyarsız olmamıştı ve kendilerini resmi Kreis yapısı içinde silahlandırmak isteyenleri cesaretlendirmişti. 1698'de 1.200 yedek asker ile vatan savunması için desteklenen 500 adet düzenli Kreistruppen daimî gücünün kurulmasını mümkün kılarak Lippe'li Kont Friedrich Adolf'u mülklerine ve daha önce kendi topraklarından katkıda bulunan Münster ve Brandenburg'a karşı destekledi. Daha sonra Leopold, Prusya kraliyet tacı üzerindeki müzakereler sırasında III. Frederick üzerindeki baskısını kullanarak elektörün, Westfalyalıları yönelik yasadışı taleplerinden vazgeçmesi konusunda ısrar etti. 1700 Kasım Taç Antlaşması'nın IV. Maddesi meselenin 18 ay içinde çözülmesini şart koştu ancak savaş patlak verdiğinde Leopold'un etkisi kısa süre sonra azaldı ve yeni kralı pazarlıktan alıkoyamadı. Prusya, Essen, Werden, Dortmund ve Limburg üzerinde koruma haklarını ve Tecklenburg, Aachen ve East Frisia'nın katkılarını talep etmeye devam etti. Bununla birlikte bu sefer geri kalan Westfalyalılar artık yöneticilerinin işlerinin yüksek elden yönetilmesini tolere etmeye hazır değildi. Münster'in piskoposu, 1697'den beri diğerlerinin taleplerini destekleyen Pfalz temsilcisinin arkasına geçti ve Dortmund gibi bazılarının Ağustos 1701'de birliğe katıldığı anda kendi koşullarını seferber etmesini engelleyemeyen Brandenburg'u izole etti. Leopold'un yeni desteği ve Reichskrieg'in ek bir resmi baskısı sayesinde meclisteki çoğunluk seferberlik emirlerini Nisan 1703'e kadar tamamladı. O zamana kadar Doğu Frisia, Bentheim, Westerwald kontları ve Dortmund ve Köln şehirleri Lippe ve Paderborn'a silahlı statü elde etmek için katıldı. Münster ve Pfalz'dan gelen birliklerle birlikte Kreis, yaklaşık 6.000 adamı veya resmi kotasının yarısını seferber etti ve savaşta yaklaşık 3.000 Köln'ü hapsetti. Onlara 1683'ten beri Hanover ile sözleşmesinden kaçan ve 1711'den itibaren kendi birliklerini alan ve ekstra alay sağlayan Lorraine'den Osnabrück'in yeni Katolik piskoposu, Kreis birliğine ek olarak Avusturya'ya ekstra birlik sağlayan Carl Joseph'in Schaumburg-Lippe kontu katıldı. Westphalians'ın kendine güveni, 1706'da saha komutanı olarak Prusya generali seçimini kaldırıp Pfalz subayı ile değiştirdiklerinde geldi.⁷⁹

Münster'in katkılara ilişkin önceki ısrarını terk etme kararı, Brandenburg'un seferberliğe muhalefetine yenilgisinde önemli bir rol oynamıştı ancak daha geniş bir gidişatı göstermek için bunun ötesine uzanmıştı. Münster, ordusu olan prenslerin saldırgan savaşçılığı temsil eden piskoposları, özellikle Christoph Bernhard von Galen ile, büyük bir militarize bölge olmuştu. Ancak 1700 yılına gelindiğinde genişleyen laik rakipleri Hanover, Prusya ve Saksonya tarafından marjinalleştirildi. Mainz, Würzburg ve diğer orta ordusu olan devletler gibi Münster de olaylar üzerinde bireysel bir iz bırakmayı zorlaştırıyordu ve on sekizinci yüzyıla nispeten ağır bir şekilde askerileşmesine rağmen giderek daha geniş kolektif güvenliğe bağımlı hale geldi. Bu devletlerin birlik içinde iş birliği yapma istekliliği, askeri güvenilirlik sağladı ve siyasi etkinliğini büyük ölçüde artırdı. 1702 Nördlingen Birliği çok başarılı oldu çünkü daha önce daha bağımsız politikalar peşinde koşacak olan bölgelerin sığınağı haline geldi.

Bu, 1670'lerin sonlarından beri kendilerini silahlandırmakta olan diğer küçük ve orta ölçekli bölgelerin konumunu incelediğimizde daha açık hale geliyor (Hessen-Darmstadt, Holstein-Gottorp, Mecklenburg, Weimar, Eisenach, Ansbach, Bayreuth, Paderborn, Lippe, Doğu Frizya, Ottingen, Reuss, Schwarzburg, Württemberg.). Bütün bunlar güçlü komşuların sömürsünden kaçmak için kalıcı birimler yetiştirmişti. Böylece 20 veya 30 yıl önce silahlanmaya başlamış olan daha geniş bölgelerle aynı sürece giriyorlardı. Ancak Württemberg, Mecklenburg ve Holstein-Gottorp'un kısmi istisnası dışında, hepsi "ölçek ekonomileri", daha büyük güçleri ve daha iyi uluslararası bağlantıları olan Bavyera, Saksonya, Hannover, Prusya, Pfalz ve diğerleri ile rekabet etmeyi giderek zorlaştırdı. Bazıları (Holstein-Gottorp, Mecklenburg, Württemberg, Ansbach, Bayreuth, Ottingen ve East Frisia), Anglo-Hollanda

hizmetinde bir veya iki ünite yerleştirmeyi başardı ancak daha büyük bölgeler tarafından sağlanan tugaylarla eşleşemedi ve bu nedenle orantılı olarak daha az etkilendi. Diğerleri diğer Alman yöneticilere taşeronluk yapmak zorunda kaldı: Hessen-Darmstadt, Guelph'in Reichsarmee'ye bağlı olmasını sağladı, Schwarzburg ve Reuss ise ortaklık payını karşılamak için Franconia'ya bir alay almak için iş birliği yaptı.⁸⁰ Tüm bu ordusu olan prenslerin karşılaştıkları sorunlar Weimar, Eisenach ve Weissenfels'in Albertine askeri öğrenci sınıfı ile grafiksel olarak gösterilmiştir. Üçlü, toplu savunmaya katkı da dâhil olmak üzere diğer tüm askerî yüklerden muafiyet karşılığında İtalya'daki Avusturya ordusu için 2.300 kişilik bir piyade alayı sağlamaya karar verdi. 1702'de Leopold ile bu sonuç için gizli bir anlaşma yapıldı ancak üç prensin kendi askerleri az olduğundan insan gücü talebinin yüksek olduğu bir zamanda hızlı bir şekilde asker almak zorunda kaldılar. Sadece 1.100 erkek bulunabildi ama 144 tanesi ekime kadar hastalandı veya görevi terk etti. Leopold anlaşmayı feshetti ve prensleri bunun yerine Reichsarme için yeni bir birim yetiştirmek zorunda bıraktı.⁸¹

Silahlı statü, üç Sakson prens gibi adamlar tarafından hala isteniyordu ve mutlakiyetçiliğin dayatılmasıyla ilgiliydi ancak şimdi kolektif bir durumda elde edilecekti. Prusya'dan I. Frederick gibi yöneticilerin aksine yukarıda tartışılanların tümü, birlik kuvvetlerine ve Anglo-Hollanda desteği altındaki birimlerine sundular. Avrupa sahnesini diğer hükümdarlarla birlikte ele alma tutkusu taşımaya rağmen çoğu sınırlı kaynaklarının bağımsız eylemi gerçekten engellediğini bilecek kadar gerçekçiydi.

Bununla birlikte savaş boyunca kolektif eylemi sürdürmek son derece zor ve hatta barışa devam etmek daha da zor oldu. Harekete geçirilmesine rağmen Vestfalya hala Franconia, Swabia, Yukarı ve Seçim Ren Nehri'nin çekirdek birliğinin üyeliği dışında kaldı. Zaten 1702'de Köln garnizonunu kotasından çıkarabileceği katılımı şartlı hale getirdi. Pfalz, diğerlerini güçlerini artırmaya ikna etme çabaları 1706'da başarısız oldu ve Prusya genel komutanlığı emrinden sonra bundan başka iş birliğini reddetti. Görevlere tercih edilmekle birlikte gerçek koşulların sağlanması, özellikle Yukarı Ren'de çok uzaklara hizmet etmek zorunda kaldıklarında, bir baskı yarattı. 1708'den sonra Westphalianlılar, kendi bölgelerinin dışındaki herhangi bir yeri savunmaya katkıda bulunmada daha az istekli hale geldi. Dört çekirdek üye, Vestfalya'yı kararlarını geriye dönük olarak bildirerek yanıt verdi ve Mart 1710'da Kreis bahar kongresine katılmamaya karar verdi. Yine de üç yönetici prens de 1711 Association Recess'ü onayladı ve hatta Prusya Lothar Franz'ın bariyer projesini destekledi.

Birliği, imparator için sorunlu kılan şey tam da bu tür komplolardı. Ehli bir savunma bloğu olarak gördüğü şeyin oluşumu, 1702'de acil ihtiyaçlarını karşılasa da Leopold şüpheli kaldı. Kaynak eksikliği onu birliklerini başka bir yere konuşlandırmaya zorladı ve Avusturya nadiren Yukarı Ren'deki 16.000 kişilik tam kontenjan gibi bir şeye sahipti. Sıkıntılı komuta sorunu başka zorluklar da ekledi. Leopold, Türk Louis'in Güney Almanya'daki tüm emperyal güçlerin komutanı olduğunu doğrulasa da Viyana'daki birçok kişi kararsız liderliğinden dolayı sabırsızlaşıyordu. Elektör Johann Wilhelm, Arşidük Joseph'in Romalıların kralı olma hakkına sahip olduğu için gücü şahsen yönetmesi gerektiğini söyledi. Joseph, "Fransız şeytanlarına bazı görgü kurallarını öğretmeye ve onlara Avusturyalı ve Reichstruppen'in neler yapabileceğini gösterme sözü vermeyi" istiyordu.⁸² Moralleri arttırmak için Landau kuşatmasına geldi ancak Ludwig Wilhelm, Leopold'un yer değiştirmesi için birlik liderliği ile çok iyi ilişkide kaldı. Bununla birlikte, 1705'te cansız performansı ciddi bir sorun olduğunu kanıtladı: Marlborough'dan ve sahtekârlıktan savaşın daha enerjik bir şekilde sürdürülmesine neden olan diğer etkili şahsiyetlerden eleştiri. Joseph, imparator olduktan sonra özellikle Margra ve Avusturya'nın İtalya'ya konuşlandırılması için alayları serbest bırakmayı reddettiği için daha da sabırsızlaştı. Avusturyalı bir askeri soruşturma, 1706'da hasta generalini yetersizlikle suçladı ve kısa bir süre sonra 4 Temmuz 1707'de komutanın ölmesiyle ondan kurtuldu. Hırslı güney Alman prenslerinin görkemli anlarını yakalamalarının yolu nihayet özgürdü. Eberhard Ludwig, Swabian'ları onu general hale getirmeye ikna etti ve Kreis askeri karakollarının Württemberg

egemenliğini kurarken Prusya tarafından desteklenen Margrave Christian Ernst, Ludwig Wilhelm'in yerini Yüce Dernek ve emperyal komutan olarak değiştirmeyi başardı. Tesadüfi bir seçim değildi.

Christian Ernst, Ren'in doğu bankasının çetin arazisini emrindeki yetersiz güçlerle savunmakla görevli değildi ve Mayıs 1707'de Fransızların Swabia'nın çoğunu harap etmek için savunma yoluyla hırpalamasını engelleyemedi.⁸³

Bu felaket, Joseph'in kendi seçtiği bir adamı atayarak ittifak güçleri üzerindeki kontrolünü savunmasının yolunu açtı. Resmi emperyal rütbeden yoksun olmasına rağmen Hanover'den Elektör George Ludwig'i atayabildiğinin gücünün bir işaretiydi. Bu, elektörü ödüllendirmek ve onu Habsburg müşterisine yaklaştırmak için tasarlanmış politik bir hamleydi. 1708-9 tarihli emir süresi başarılı olmasa da imparatorun kombine kuvvetler üzerindeki tutuşunu sağlamlaştırdı böylece George istifa ettiğinde, Joseph, Flanders cephesindeki görevinde kalmasına rağmen 1710'da onları Prens Eugene'e emanet edebilirdi. Eugene, Derneğe veya Reichstag'a başvurmadan Viyana Hofkriegsrat ile birlikte strateji geliştirdi ve yardımcısı Avusturya Saha Mareşali Kont Gronsfield aracılığıyla yerinde yetki verdi.⁸⁴

Dernek özerkliğinin ve onun politik bütünlüğünün bir parçası olan kilit bir unsurunu kaybetmişti. 1693'ten sonra Türk Louis yönetiminde Birleşik Birlikler Kuvvetleri'nin birleşik komutanlığının geliştirilmesi, hareketi bir arada tutmaya ve onu biçimsel yapıdan farklı fakat yine de bununla ilgili tutmaya yardımcı oldu. Örneğin, Kreise üyesince atanan generaller tarafından yardım edilen dernek komutanı olarak uç beyinin varlığı, resmi bir emperyal genel personel ve savaş konseyi eksikliğini daha az ciddi hale getirmişti ve gerçekten de 1701'den sonra Reichsarmee için yeni komutanlar atama konusunda Reichstag'daki tartışmaların gecikmesine yardımcı oldu. 1706'dan sonra, özellikle Prens Eugene devamsız bir komutan olarak kaldığı için Kreis üyelerinin güvenine ve saygısına ilham verecek kimse yoktu. Zaten 1707'de Swabianlar, Christian Ernst'ün birlikleri üzerindeki kontrolünü sınırlamak için 1693'ten önce uygulanan kısıtlamaları yeniden düzenlediler. O, bunları kabul etmeyi reddetti, Elector Georg da Swabian'ın güçlerinin artırılması, kuvvetlerinin en çok ihtiyaç duydukları bir zamanda başka bir yere konuşlandırılabilirliğinden korkuyordu. Eberhard Ludwig, Gronsfield'i Eugene'nin 1711'de vekil yardımcısı ve fiili komutan olarak değiştirdiğinde güven geri dönmesine rağmen tamamen birleşik komuta sistemi çökmüştü ve üye Kreise birliklerini kendi generallerinden başkalarına emanet etmekten kaçınmaya devam etti.⁸⁵

Komuta üzerindeki gerilim, imparator ve dernek arasındaki karşılıklı şüpheyi artırdı. Joseph tarafından 1706 sonbaharında Fransa ile yaptığı ikili görüşmelerden dışlanan üyeler, imparator başka bir yerde hanedan hırslarını takip ederken terk edildiklerini hissetti. 1707 felaketleri sırasında onlara yardım edememesinden sonra artık onu bir üye olarak görmüyorlardı ve Avusturyalı Kreis, 1707–1710 arasındaki derneğin girintilerini imzalamadı. 1709 Nisan'ında Joseph ve deniz güçlerinin Fransa ile tekrar müzakere ettiklerine dair söylentilere, Lothar Franz, dâhil edilmeye zorlandı ve Ren'i savunmak için bariyer projesinin kabul edilmesinde ısrar edildi.

Reichsbarriere fikri 1696'da Lothar Franz'a ve Leopold'un 1673'ten bu yana kaybolanları geri döndürme ve Reich bölgesini kurtarma umuduna geri döndü.⁸⁶ Hollandalılar, uzun yıllar boyunca güney sınırı boyunca Otuz Yıl Savaşı sırasında işgal edilen kasabaları muhafaza ederek Aşağı Ren ve Meuse'a uzanan güçlendirilmiş bir kasaba ağı geliştirmişlerdi. Cumhuriyet 1679 yılına kadar bunların çoğundan vazgeçmek zorunda kalmış olsa da 1698'de Liège ve Lüksemburg'da yeni askeri birlik kurdu. Lothar Franz'ın planı, Orta ve Yukarı Ren'e kapsamlı koruma sağlamak için Lüksemburg ve İsviçre sınırı arasındaki boşluğu kapatmaya odaklandı. Bunun bir kısmı Lorraine, Lüksemburg, Kehl ve Philippsburg'un geri dönüşünü sağlayan Rijswijk'te gerçekleştirildi. Ancak Lorraine, Metz, Toul, Verdun ve askeri koridorlar Fransa'ya kalıcı olarak bağlanmadan savunulamaz halde kaldı. Strazburg, Alsace ve Franche Comté, Yukarı Ren'i korumak için gerekiyordu. Bu alanların herhangi bir son barış antlaşmasına

dâhil edilmesi için baskı yaparken Lothar Franz, Habsburg ve Hollanda hedefleriyle örtüşen hedefleri destekliyordu. Cumhuriyet, Huy ve Liege City'yi kontrol ederek Liège'deki boşluğu tıkararak ve güneydoğuyu Bonn, Trier, Trarbach, Koblenz ve Kaiserswerth'te askeri birlikleriyle Moselle'ye -Orta Ren bölgesi- kadar genişleterek tüm İspanya Hollandası boyunca yeniden sağlam bir savunma hattı kurmak istiyordu. Bu arada Leopold ardından da Joseph, Lorraine'in toprak bütünlüğünü düzeltmeye ve Burgonya Kreis'in batı koruyucu şanını yeniden kurmaya hevesliydi. Bu sadece Avusturya'yı Ren'i savunma yükünü hafifletmekle kalmayacak aynı zamanda artan bir şekilde Lorraine Evi ile bağlantılı olan Habsburg'un çıkarlarını da arttıracaktı. Zaten 1698'de Leopold dükün kardeşini boş Alman piskoposluğuna aday olarak tanıtıyordu. Joseph ve VI. Charles, 1736'da Dük Francis Stephen'ın Mariage ile birleşmesiyle aileyi desteklemeye devam ettiler.⁸⁷

İmparator, elektör ve Hollandalılar arasındaki sonraki zorluklar, temelde farklı hedeflerden değil ortak bir hedefin tercih edilen varyasyonlarını güvence altına almak için taktik manevralardan kaynaklandı. Joseph, özellikle Metz, Toul ve Verdun'un tazminini Lorraine'i güçlendirmek için kullanılabileceği için bariyer planını benimsedi ancak Lothar Franz'ın Franche Comté ve hatta Burgonya'nın çağrılarının gerçek dışı olduğuna inanıyordu.

Korku yaşanmasın diye Joseph, İtalyan kazanımlarının teyidi için bu talepleri değiştirdi ve elektör, 1710'da savunma versiyonuna Hollandalı asker desteği vermeye çalıştı. İmparator'dan ayrı müzakere ederek Lothar Franz farkında olmadan derneğin bağımsızlığını çevreleyen anayasal belirsizlikleri emperyal kontrolden engellenmesiyle ilgili temel farklılıklara bağladı. Joseph, emperyal mevzuatın yorumlanmasına hızla meydan okudu ve Kreis'in yabancı güçleri içeren girişimlerinin meşruiyetini reddetti. Joseph ve ardından Charles, Liège ve Köln'deki Joseph Clemens'ten ele geçirilen kaleleri askerî birliklere izin vermeyi reddederek Reich egemenliğine dair Hollanda tacizleriyle ilgileniyorlardı. Şubat 1711 için Hollanda'nın dernek ile iş birliğini görüşmek üzere planlanan bir toplantı, Avusturyalılar Cumhuriyeti temsilcisini hatırlamaya ikna ettiğinde harap oldu. Bununla birlikte Hollandalılar 22 Ağustos 1711'de Lothar Franz'ın bariyer projesine destek vermeyi kabul ederken dört çekirdek Kreise için güçlerini 16.000 oranında artıracak ve yarısı Hollanda'da İngiliz-Hollanda devlet destekleri karşılığında hizmet verecek olan başka bir sözleşme düzenledi. Bu programlar derneğin özerkliğini ve ortak silahlı statüsünü pekiştirdi ama asla onaylanmadı. Bunun yerine VI. Charles, 31 Ağustos'ta derneğin girintisini imzalayarak aktif Avusturya üyeliğini geri yükleyerek ve Alsace ve Lorraine'in kurtarılmasını kendi savaşı olarak benimseyerek elektör üzerinde bir yürüyüş yaptı. Habsburg etkisi, geniş savunma için Hollanda coşkusunun azalmasından yararlandı. Cumhuriyet, Almanları daha az savaşta tutmak için 1711 antlaşmasını kabul etti ve Hollanda'da daha acil bir engel elde etme çabalarını yoğunlaştırdığı için Köln'ün güneyindeki alanlara olan ilgiyi hızla kaybetti. Bu hedef Habsburg ve Alman çıkarlarına ters düştü. Sadece Avusturyalıların Hollanda garnizonları Hollanda gelirlerinden ödemek zorunda kalmalarıyla değil, Trier, Köln ve Liège'nin kanaldaki boşlukları Kanal'dan Ren'e bağlamak için kaleleri teslim etmek zorunda kalmaları pahasına bu hedef sağlanacaktı. Charles, sonunda 1715 Bariyer Antlaşması'nda Hollanda gelirleri üzerine İngiliz-Hollandalı taleplerine rıza göstermekle birlikte Trier ve Köln'ün Hollandalıları savaş sırasında işgal ettikleri konumlardan kaldırma çabalarını başarıyla destekledi. 1711'den sonra Trier seçicisi Lorraine'den Carl Joseph, topraklarının Hollanda'ya olan bağımlılığını tersine çevirmeyi ve 1713'te Trarbach'ı kurtarmayı başardı. Charles savaştan sonra Bonn'dan onları çıkarmak için Joseph Clemens'e hiç konuşmadan onay verdi. Cumhuriyet, elektörleri Huy, Liège ve Bonn'u askersizleştirmeye zorlasa da nüfusu 1717'den sonra Rheinland'da açıkça düşüyordu. Charles'ın Reichsbarriere'yi kendisinin kabul etmesi ve Hollandalı tasarımlara karşı olması ona dernek içinde sempati kazandırdı. Avusturya, 8 Mayıs 1713 ve 1714 Ocak 1714'te diğer girintileri imzalayarak birlik kuvvetlerini sahadaki diğer müttefikleri tarafından terk edildiği bir zamanda değerli bir destek olarak tuttu. Dernek Hareketi, Kreise'nin etkili kurumlar olarak gelişmesine olumlu katkıda

bulunmuş ve bunu 1714'te yenilenmesinden sonra da sürdürmüştür ancak uzun vadede üyelik, çıkarları için bağımsız bir ses sağlayamama konusunda hayal kırıklığına uğramıştır. 1735'ten sonra bu hayal kırıklığı askeri taahhüdü etkiledi ve Reichsarmee'nin azalan verimliliğini açıklamaya yardımcı oldu. Çünkü bölgeler, sonucunu belirleme konusunda çok az şey söyledikleri bir savaşa koşullu göndermeye pek zorlanmadılar. VI. Charles'ın 1740'taki ölümünden sonra Habsburg etkisinin çöküşüyle daha fazla özerkliğe izin vermesine rağmen artan Avusturya-Prusya rekabetine artık dayanmak mümkün değildi.

Dernek Hareketi'nin düşüşüne, prens birliklerine genel bir ilgi eksikliği eşlik etti. Dernek tarafından desteklenen resmi savunma yapısının 1691-1714'te çalıştığı gösterilmişti ve daha az sayıda zayıf bölge, onları ek güçler yürütmek zorunda bırakan başka bir düzenlemeye girme arzusuna sahipti. Çoğu şimdi Kreistruppen'ın Hessen-Kassel ve laik elektörler gibi ağır ordusu olan bölgeler arasındaki askeri boşluğu sürdürmesine rağmen daha güçlü prenslerin kuvvetlerindeki genel genişleme ile genişledi. Bağımsız politikalar için fırsatlar azalıyordu ve daha büyük beylikler bile birlikleri sadece yabancı devlet desteklerine bir köprü ve hanedan hırslarına sponsorluk olarak kullandılar. 1744 Frankfurt Birliği'nin kısmi istisnasıyla 1780'lere kadar küçük yöneticiler ortak güvenlik ve emperyal reformu teşvik etmek için tekrar bir araya gelmediler, bu arada başarı şansı da azdı.

Altıncı Bölüm

Reich ve Avrupa Güçleri, 1714–1740

İmparatorlukta Hükümdar ve Avrupa Politikaları, 1714–1733

VI. Charles'ın hükümdarlığının ilk bölümü, doğuda Habsburg fetihlerine tanıklık etti, bu ise diğer son zaferlerin ardından Avusturya'yı büyük bir Avrupa gücü olarak teyit etti. Reich'de, imparator da güçlü bir pozisyona büründü ve bazı aksiliklere rağmen, 1720'lerde gücünü geliştirmeyi başardı. Ancak 20 Ekim 1740'taki ölümü ile Habsburg monarşisi neredeyse iflas etti, ordusu moralsizleşti ve Reich'deki duruşu büyük ölçüde lekелendi. Bu dönüşüm olmasaydı, Prusya'nın Aralık 1740'taki Silezya'ya sürpriz saldırısı neredeyse imkânsız olurdu ve geleneksel emperyal yapının ömrü muhtemelen uzamış olurdu. Bu değişikliği anlamak için Charles'ın İspanya Veraset Savaşı'ndan sonraki pozisyonunu incelememiz gerekiyor.

1713-1714'teki Utrecht-Rastatt Yerleşimi, 1683'ten beri Habsburg jeopolitiğindeki değişimi doğruladı. Doğu (Türkler) ve batı (Almanlar ve Fransızlar) arasındaki geleneksel düalizm yerine, Habsburg'un ilgi alanları şimdi pusulanın dört ucuyla karşı karşıya kaldı. Doğu sınırının savunulması önemli olmaya devam etti ancak bu artık Avusturya'nın ana merkezlerinden ziyade, Tuna ve Karpat Dağları kadar Macaristan'ı da korumak anlamına geliyordu. Bu alanda, Habsburg yönetimi, 1711'de Rakoczi İsyanının yenilgisiyle doğrulandı ve Macaristan'ın monarşideki yerini bir sınır bölgesinin ötesine yükseltti. Batıda Ren'in savunulması imparatorun birincil görevi olmaya devam etti ancak Reichsbarriere'i elde edememek nehrin büyük kısımlarını savunmasız bıraktı. Burada da doğrudan Habsburg ilgisi bölgesel kazanımlar ile artmıştı, Burgundian Kreis'in geri kalanının İspanya'dan alınması, imparatoru Fransa ile ön cephelede olanlar arasında yerleştirdi.

Bununla birlikte, bu kazançlar onu kuzeye doğru yönlendirdi, burada Avusturya, Hollanda'da ilk kez dikkate değer bir toprak varlığına sahipti. Kuzey Almanya'daki Habsburg faaliyetinde kısmen son zamanlarda yaşanan çatışma, Prusya'nın yükselişine tepki olarak artmıştı. Güneye doğru da benzer bir şekilde, Milano ve İspanya'dan diğer toprakların satın alınması, İmparatorluk İtalya'sını doğrudan ilgilendiren bir bölgeye dönüştürdü. Böylelikle, siyasi çekim merkezi sıkı bir şekilde doğu yönlü Macaristan'a doğru kaymasına rağmen, Reich'in çevresinde ek alanların satın alınması Habsburg'un kuzey ve güneye olan ilgisini arttırdı. Batıdaki geleneksel katılımı pekiştirdi.

İmparatorun Almanya'daki konumunun savunulması, artık çevre bölgeler tarafından tampon bölgeleri Avusturya ve Macaristan'ın genişlemiş çekirdek bölgelerinin korunması gereği ile karşı karşıya kaldı. “Avusturya dış politikasının seyrini belirleyecek ve monarşinin geriye kalan devrim öncesi çatışmalarına katılımını açıklayacaktır”, bunların her birinde yerleştirilmiş bir güç dengesi sağlama arzusudur.

Belirsizliğini koruyan uluslararası durum nedeniyle 1714'ten sonra böyle bir politika izlemek zordu. Utrecht Yerleşimi açıkça bir Avrupa dengesi kurarak barışı korumayı amaçlamış ancak geleneksel büyük güçlerin azalması ve yeni devletlerin yükselmesi nedeniyle sistemi doğal olarak istikrarsızlaştırdı. Reich'deki olayları etkilemenin yanı sıra Habsburg pusulasının dört noktasında istikrarsızlığın belirtileri ortaya çıktı. İsveç'in kuzeyindeki 1719-1721 yerleşmesiyle sınırlanan gerileme, Rus gücünün genişlemesine sebep oldu. Bu arada Polonya'nın iç çöküşü Rusların yanı sıra Alman nüfuzunun daha da genişlemesine izin verirken, Osmanlı yenilgileri Balkanlar'da da benzer bir çıkar çatışmasına yol açtı. Fransa'ya karşı uzun mücadeleler, Westphalian ve Rhenish siyasetine müdahale etmenin yanı sıra uzun süredir Avrupa diplomatik rolü oynayan Hollandalıları da zayıflatmıştı.

Habsburg çevresindeki olaylar, 1716'dan sonra, kaçınılmaz olarak Reich'i hiç yoksa dolaylı olarak içeren bir dizi çatışmayı tetikledi. Resmi kolektif savunma, Türklerin artık doğrudan Reich'i tehdit edecek bir konumda olmamalarından dolayı önemini yitirirken, Fransa 1733'e kadar daha fazla savaştan kaçındı, bunun yerine Utrecht Uzlaşmasını İspanyol revanşizmine karşı sürdürmek için İngiltere ile iş birliğini tercih etti.

Hanedanlığın kaderi Reich'deki duruşu ile yakından bağlantılı olması, Charles'ın emperyal rolünün genel stratejisinin önemini azaltmadı. İlk bakışta bu öyle görünmüyor, çünkü imparatorun saltanatı boyunca baskın olan düşüncesi, bir erkeğin varis yokluğunda kendi kalıtsal topraklarının geleceği olarak kaldı. Habsburg veraset yasası, 1713 Pragmatik Yaptırımında, Kral'ın kızı Maria Theresa'nın (1717 doğumlu), oğlu olmasa da çekirdek bölgelerde başarılı olmasına izin vermek için yeniden yazılmıştır. Bu belgenin Alman ve uluslararası düzeyde tanınmasını talep etme kararı, tamamının Avrupa geleneklerine uymakla birlikte, durumunu büyük ölçüde zayıflattı ve sonuç olarak değersiz olduğu anlaşmalar için pazarlık görevini üstlendi. Bununla birlikte, hakim görüşünün aksine, Charles Reich'i ihmal etmediyse de saltanatının çoğu için temel olarak zayıf bir imparator değildi.

Batı-sonrası kalıpta çok fazla kaldı, imparator olarak prestijini korumak için emperyal ve hanedan çıkarlarını dengelemeye devam etti ve bu da uluslararası duruşunu Avusturya toprakları kadar belirlemeye yardımcı oldu. Reich, Charles bunu doğrudan kalıtsal topraklar gibi yönetmemiş olsa bile Habsburg'un "öz" çıkarlarının büyük bir parçası olarak kaldı.

Charles'ın otoritesini iddia etme ve geliştirme kararlılığı, Prusya'nın yükselişine ve emperyal politikanın uluslararası bir hal alması bir tepkiden ibaret değildi; aynı zamanda Leopold I tarafından başlatılan emperyal toparlanmanın bir devamıydı. Charles, birkaç nesil için Frankfurt Gettosunun geleneksel saygısını alan ilk imparatoru ve eski hakları yeniden gün yüzüne çıkarması etmesi Yahudileri ve emperyal şövalyeleri vergilendirme girişimlerini genişletti. 1737-1738 döneminde Reich'deki sikkeleri standartlaştırma çabaları gibi yeni alanlar da geliştirildi. Bu çabalar, ciddi anlaşmazlıklara yol açana kadar, Lothar Franz'ın yeğeni Fried emperyal başkan yardımcısı Friedrich Carl von Schönborn tarafından Charles'dan ayrılıp 1734'e kadar yardım edildi.

1719'da yenilenen dini tartışmalarla birlikte, bu tür sorunlar Charles'ın başarılarının kapsamını sınırladı, ancak bu durum da seleflerinin Reich'i yönetmek için geliştirdiği resmi ve gayri resmi araçlardan tam olarak yararlanmasını engellemedi. Yasama meclisi, 3 Şubat 1732'de Pragmatik Yaptırımın onaylanması gibi hanedan önlemlerine ve 1731'deki ünlü esnaf loncalarının kısıtlanması gibi genel önlemlere meşruiyet kazandırdı. RHR'nin kullanımı Charles'ın üstün hakem konumunu güçlendirmek için hızlandırılırken Habsburg etkisi kuzey Kreise'ye nüfuz etti ve dernek minimum düzeyde savunma sağlamak için sürdürüldü. Bu önlemler, Viyana mahkemesi tarafından güçlendirilen ve Charles altında barok ihtişamın zirvesine ulaşan himayenin yoğunlaşmasıyla

desteklendi. Son olarak, Leopold'un ikili mukaveleler sistemi, tampon bölgelerini savunmak için fazladan insan gücü sağlayan eşi görülmemiş bir ittifak ağı olarak geliştirildi.

Uluslararası baskı, Charles'ın Reich'deki ilerlemesini yavaşlatmak için sürekli müdahale etti. Avusturya ya da Reich ile barış yapmayan İspanya ile kalıcı bir çözüm bulunamaması, hassas bir engel teşkil ediyordu. Charles'ın danışmanlarından bazıları İspanya'nın kendisini kazanma umudunu sürdürmeye devam ederken, asıl tehdit diğer taraftan geliyordu, özellikle Philip V'nin karısı Elizabeth Farnese'nin İspanyayı oğulları için bağımsız bir krallık olarak ele geçirme arzusuydu. Sardunya Ağustos 1717'de saldırıya uğradı ve ardından Temmuz 1718'de Sicilya'yı 30.000 kişi işgal etti. Avusturya birlikleri Balkanlardan saptırdı ve prenslerden başka birimler tuttu, ancak Charles'ın deniz yardımı olmadan İspanya'yı yenemediği açıktı. İngiltere ve Fransa, özellikle İspanya'nın Jacobitleri(İngiltere kralı İkinci James yanlılarını) desteklemesi ve hatta 1719'da İskoçya'ya 300 adam çıkarması nedeniyle bariz müttefiklerdi. 1715 yükselişinden bu yana George I, Münster, Gotha ve Wolfenbüttel'den Bariyer kalelerini örtmek için asker kiralarken, Hollandalılar antlaşma taahhütlerini şereflendirdi ve İngiltere'ye 6.000 adam gönderdi. Charles'ın İsveç'in pahasına Hanoverian'ın genişlemesi toleransı karşılığında 1716'dan Avusturya'ya daha fazla yardım sağlandı. Avusturya, 2 Ağustos 1718'de 1717 Anglo(İngiliz veya kuzey Avrupa kökenli kimse)-Franco-Hollanda Üçlü İttifakına katıldıktan sonra, Kraliyet Donanması, Sicilya'yı tutan 7.000 Savoyard'ı rahatlatmak için 10,000 Avusturyalı ve Alman'ı feribot etti ve ardından Passaro Burnu'ndaki İspanyol filosunu yendi. Acı bir savaş sonrasında, ada Sardunya ile birlikte 1720 yazında yeniden ele geçirildi. İkili daha önce İngiliz anlaşmasıyla değiştirildi, daha zengin Sicilya Charles'a giderken, Victor Amadeus kuşatılmış olan Sardunya'yı istila etmeyi kabul etmek zorunda kaldı.

İspanya politikası büyük ölçüde çökmüştü, ancak Avrupa dengesi üzerindeki İngiliz-Fransız kaygısı Charles'ın avantajından daha fazla fayda sağlamasına engel oldu. 1720-1721'deki önceden yapılmış olan uluslararası anlaşmalar Parma ve Toskana'yı imparatorluk şefleri olarak tanıdı, ancak Charles'ı Elizabeth Farnese'nin en büyük oğlu Don Carlos'u her iki eyalette mirasçı olarak aday göstermeye zorladı. Charles, özellikle bölgeler Alman baş müttefik, oğlu Francis Stephen'in Maria Theresa'nın amacı ve gelecekteki emperyal seçimlerde potansiyel bir Habsburg adayı olan Lorraine dükü için ödül olarak atandığından bu yükümlülüğü atlatmaya kararlıydı. İmparatorluğun başkan yardımcısı tarafından desteklenen Charles, iki bölgenin Don Carlos'un yatırımı için evrakları Ocak 1723'e kadar ertelemek için emperyal İtalya'nın bir parçası olduğu mazeretini kullandı ve daha sonra hala İspanya'da onları tutmaya itiraz etti.

Anlaşılır bir şekilde Charles'ın inatçılıkla ortaya konan İngiltere ve Fransa, 1721'den sonra İspanya'ya yaklaştı ve Avusturya diplomatik olarak saf dışında yalnız bırakıldı. Etkiler, hırslı prenslerin, işlerinde kendi seslerini geliştirmek için yenilenen uluslararası gerginlikten hızlı bir şekilde yararlanabildikleri Reich'de hızla hissedildi. Ancak, durum 1714'ten önce hüküm süren durumdan oldukça farklıydı. Sadece 1672'den bu yana uzun süren çatışmalar yüzünden büyük destek verenler değil, aynı zamanda Fransa'ya karşı Büyük İttifak'ın "Eski Sistemi" İngiliz-Fransız uzlaşması ile çökmüştü. 1718-2020 Dörtlü İttifak'ında Avusturya'nın Fransız işbirliğine işaret ettiği gibi, Franco-Habsburg düşmanlığının adetsel faktörüne artık güvenilemedi.

Fransa, 1714'te yasadışı Wittelsbach seçmenlerinin tam çıkarlarının bir koruyucusu olarak güvenilirliğini sürdürmek için yoğun bir şekilde restorasyonunda ısrar etmişti, ancak hem Köln hem de Bavyera'ya yardıma devam ederken, şemaları için güçlü bir destek sağlamakta zorluk çekti. Savaş sırasında Max Emanuel ve Joseph Clemens ile yapılan deneyimler, ikisinin de güvenilir müttefik olmadığını gösterdi ve bu, onların halefleri Carl Albrecht (1722) ve Clemens August (1723) 'ün değerlendirmesi olarak geride kaldı. Her iki yönetici de zayıf kaldı ve 1714'ten sonra kronik finansal pozisyonları göz önüne alındığında yalnızca 5.000-6.000 askeri korumayı

sağlayabildi. 1719'da Köln'de durum o kadar kötüydü ki Joseph Clemens imparatorun alacaklılarının kişisel eşyalarını ele geçirmesine izin vereceğinden korkuyordu. Her ikisi de Pfalz Neuburg'dan Pfalz ve Wittelsbach Trier, Franz Ludwig ile bir aile sözleşmesi yaparak profilini yükseltmeye çalıştı. 1724'te kurulup, kısa sürede özerk bir Wittelsbach Üçüncü Parti olarak kurularak işe yaramaz olduğunu gösterdi. İmparatora meydan okumanın ve ödüller almanın umudunun bilincinde olan Wittelsbachs, keskin bir karar ile Habsburg kampına geri döndü. Seçim okulunda müttefikler bulmak isteyen Charles, Habsburg müşterisinin sadık bir üyesi olan güçlü ilk bakanı Kont Ferdinand von Plettenberg tarafından Köln'e yardım eden Alman ittifak ağına bağlamak için zayıflıklarından yararlandı.

Özellikle seçmenlerin geniş kapsamlı siyasi taleplerini kabul etmeye hazır olmadığı için kendi sermaye eksikliği, Charles'ın başlıca sorundu. Sorunlar, İspanya'nın 1 Mayıs 1725'te Viyana Antlaşması'nda bir Avusturya paktına geçişiyle çözüldü ve 5 Kasım'daki gizli makalelerle desteklendi. İspanyol monarşisi, AngloFrench'in Utrecht'ten bu yana daha fazla kongre diplomasisi ile kalan zorlukları düzeltmek için gösterdiği çabalarla hayal kırıklığına uğramıştı. 1722 için planlanan toplantı, nihayet 1724'te Cambrai'de açıldı ve Viyana'ya doğrudan bir yaklaşımla daha iyi ulaşılabilceği açıklandı. Anlaşma, 7 Haziran'da kurultay tarafından onaylanan resmi bir Avusturya-İspanyol barışını temsil etti ve Charles'ın İspanya'yla ilgili iddialarının son feragatini içeriyordu. Avusturya yanı sıra İngiltere'den Cebelitarık ve Minorka'nın yanı sıra Fransa'ya daha önce kaybedilen Pireneler'deki toprakların kurtarılmasına yardım sözü verdi. Buna karşılık, İspanya bir sonraki imparatorluk seçiminde Habsburglara ve gelecekteki Polonya kraliyet seçiminde adaylarına destek sözü verdi ve ayrıca ticareti geliştirmek için Avusturya Hollanda'sında kurulan Ostende Şirketi'ne taviz verdi. Urgundya Kreis'i eski boyutuna döndürmek ve Alsace, Metz, Toul ve Verdun'u kurtarmak için ortak planlar tasarlandı. Bu hanedan evlilikleri ve 3 milyon fl. (sıvı ölçü birimi) ile Güney Amerika gümüşü ile ödenen tahsisat mühürlenecekti.

İngiltere ve Fransa'nın rakipleri, Hannover İttifakını 3 Temmuz 1725'te ilan ederek, 1727'ye kadar Prusya, Danimarka, İsveç ve Hollanda Cumhuriyeti'ni bünyesinde toplayarak Avrupa ve emperyal politika kutuplaşmış oldu. İngiltere, savaş durumunda Hannover'i güvence altına almak için ek ikili savunma ittifakları aramaya çalışırken, Charles kendi ağını genişletmeye çalıştı. İngiltere, Hessen-Kassel'e geri çekilmesini sağladı, sadece daha büyük sübvansiyonlar değil, aynı zamanda bir Habsburg müşterisi tarafından tutulan Rheinfels kalesinin Hessian'ı satın alması için siyasi destek de verdi. Bununla birlikte, çoğu prens, özellikle İspanyol gümüşü herhangi bir anlaşmayı uygun hale getirmek için gerekli minimum sübvansiyonu garanti ettiği için, imparatora yakın olma anlayışı tercih etti. Dört Wittelsbach seçmenin yanı sıra Mainz, Bamberg, Würzburg ve Wolfenbüttel ile birlikte 1726'da Avusturya ile savunma anlaşmaları imzaladılar. Noktasal bir darbe, Prusya'nın 23 Ekim 1728'de Berlin'in teyit ettiği 12 Ekim 1726 tarihli Wusterhausen Antlaşması ile İngiliz-Fransız uyuşmasından kaçmasıydı.

Çok fazla öne sürülen prensler, özellikle Avusturyalı bakanların, savaşın çoğu hükümdarın güçlü sadakatine güvenebileceklerini bildiği için, kendilerini her iki tarafın da mahvettiğini gördüler. Duke Eberhard Ludwig'in Fransa ile periyodik müzakerelere ve Charles'ın seçim unvanını vermeyi reddetmesine rağmen Habsburg kampından ciddi bir şekilde tereddüt etmediği Württemberg'da da durum böyleydi. Landgrave Carl bile, Hannover'i savunmayı kabul etmesine rağmen, sadık bir vasal yanına aldı. Saksonya örneği, Augustus'un seçmen ve kral olarak ikili rolü göz önüne alındığında daha sorunluydu, ancak talepleri o kadar gerçekdiydi ki, her iki taraftan da bir cevap bulamadılar: Bohemya ve Silezya'nın iki eyaleti arasında bir kara köprüsü olmasını istedi ve bir sonraki imparator olmayı hayal etti. Bununla birlikte, Augustus gibi kısmen güçlü bir prensin, rakip ittifaklar arasında geçerli bir orta konuma sahip olmayı ümit edememesi, Alman topraklarının büyük güç politikaları tarafından nasıl önemini kaybettiğini gösterdi.

Avusturya bile ölümcül olabilecek bu oyuna hazırlıksızdı. Habsburg ordusunun sözde büyüklüğü 122.945 (1722) 'den 190.257 (1727)' ye yükseltildi, ancak 125.000'den fazla etki yaratacak olması pek olası değil. Buna karşılık, Fransız ordusu 1727'de 229.458 idi. İspanyol yardımları, bir İngiliz deniz ablukası tarafından başıboş olduğu kanıtlandı, böylece sadece 2,5 milyon fl.(sıvı birimi) 1729'da Avusturya'ya ulaştı. Wittelsbach seçmenlerinin sübvansiyonları bile 4.17 milyonda durdu ve bunların hepsi ödenmiş olsa da, dördü de 1729'da Fransa'ya geri döndüler, burada daha iyi bir finansal anlaşma buldular, ancak yine de somut siyasi kazanç elde etmediler.

Avusturya 1726'da Rusya ile yapılan bir anlaşma ile güçlendirilmiş olmasına rağmen, 9 Kasım 1729'da Sevilla'daki Anglo-Fransız ittifakına geri dönen İspanya'ya yardım etmek için pek bir şey yapması mümkün değildi. 9 Mayıs 1730'a kadar Charles'ın İspanyol garnizonlarını Don Carlos için Parma ve Piacenza'ya kabul etmesini isteyen bir benimsetme bildirisi yayınlandı. Artan gerilime rağmen, gerçek savaş tehdidi 1727'den beri İngiliz-Fransız ilişkilerindeki anlaşmazlıklar nedeniyle azalıyordu. Sömürge ve ticari rekabet, her iki ortağın da Reich'e karşı çelişen politikası gibi sebepler ile buna katkıda bulundu. Fransa'nın Wittelsbach'ları Avusturya'dan ayırmadaki başarısı, geleneksel bir Alman ittifak ağı kurma politikasına geri döneceğinden korkuyordu. İngiliz hükümeti, 1731 yılına kadar Charles, Parma ve Piacenza'ya Don Carlos'u kabul etme taleplerini kabul edip Ostende Şirketi'ne olan desteğini bırakması takibinde Avusturya'ya yakınlaştı. 16 Mart 1731'de bir Avusturya-Hanoverian ittifakı vurulmuş olsa da, Hollanda tereddütü ve Fransa'nın İngiltere ile arayış çok fazla uzatmamaya özen göstermesinden dolayı "Eski Sistem" e tam anlamıyla bir geri dönüş mümkün değildi.

Her şeye rağmen, düzelmiş uluslararası durum Habsburg'un güney tampon bölgesine olan istikrarı yeniden restore edildi ve Charles'ın Korsika'ya müdahale ederek imparatorluk İtalya'sında daha yüksek bir profili sürdürmesini geçerli kıldı. 1729'da adada tam kapsamlı bir isyan patlak vermişti ve Korsikalıların Ceneviz ustaları imparatoru düzeni düzeltmeye yardımcı olmak için derebeyi çağırdı. Charles, bölgedeki nüfuzunu artırma şansını memnuniyetle karşıladı, özellikle de İtalyan garnizonlarını olası İspanyol saldırısına karşı önceden boşaltmak için artırma fırsatı verdi. Dahası, Nisan 1731'deki Cenevizlerin temyizi, olağanüstü elverişli koşullarla kesişti. İmparator Piedmont Sardinia ile iyi koşullardaydı, hem deniz güçleri ile sınırlı bir savunma anlaşması yapıldı ve İspanya ile iyi ilişkiler geçici olarak restore edildi. İsyanı bastırmak için Temmuz ayında dört bin adam Milano garnizonundan gönderildi. Masrafları ödeyen Cenevizliler, seferi kuvvetini olabildiğince küçük tutmak istiyordu, ancak Prens Eugene, aşağılayıcı bir yenilgiyi önlemek için takviye çağırdı. Ayılar 1732'ye kadar 12.000'e yükselmiş olsa da, bölge komutanı bir gerilla savaşı kazanmanın imkânsızlığını gördü. Macaristan'daki deneyim Habsburg'lara baskının yararsızlığını ve müzakere zorunluluğunu öğretmişti. İsyancılar, adanın egemenliğini imparatora teklif ettiler, reddetme durumundaysa Prens Eugene, ancak hükümet daha az iddialı bir çözümü tercih etti. Cenevizliler, 13 Mayıs 1732'de Corte'de karar vermek zorunda bırakılarak, emperyal güvence altında bir af ve reform vaat eden bir uzlaşmayı kabul ettiler.

Charles için uygun bir yerleşim yeri gibi görünüyordu, prestijini tarafsız bir arabulucu olarak yeniden teyit etti, ancak gerçekte ani gelişen zayıflığı maskeleydi. Avusturya'nın girişimi kontrolünün ötesindeki koşullara bağlıydı ve bunlar ortadan kaybolduğunda Charles, Cenevizlilerin adanın eski yönetimine geri dönmelerini engellemek için yeterli güce sahip değildi. 1734'te yeni bir isyan patlak verdiğinde lideri Giacinto Paoli'nin yardım için Avusturya'dansa İspanya'ya dönmesi önemliydi. Yine de, Mart 1736'da hükümdar olarak seçilen, Kral olacak başka bir Alman, Baron Theodor von Neuhoﬀ'du. Ek yardım bulmak için ayrıldığı ve acilen bir Hollanda borç hapishanesine yerleştirildiğinde sürmüştü olduğu hükmün sadece Ekim'e kadar devam etti. 1733-1739 Polonya ve Türk Savaşları nedeniyle müdahale edemeyince, Charles Şubat 1738'de isyanı ezmek için olağandışı bir Fransız-Avusturya seferinde sadece sembolik bir ortak olarak

kaldı. Fransızlar kalıcı bir işgalde kalmaktan dolayı endişeli olsa da, Cenova Charles'ı koşullu göndermeye zorladı, ancak 1740'ta yenilenen Avrupa savaşının patlak vermesinden önce hiçbir şey yapılmadı.

Diplomatik harekâtlarda da, Charles'ın 1731-1732'de Pragmatik Yaptırımın onayından geçtiği için prensleri güvence altına alma çabalarını yoğunlaştırdığı Reich'de bir izlenim bıraktı. Anglo Fransız ittifakının ve beraberindeki Anglo-Avusturya uzlaşmasının çöküşüyle birlikte, Alman müttefikleri 1730'dan sonra imparatora kaçan Fransa'yı zayıflattı. 1726-1728'in Würzburg ve Wolfenbüttel ile daha önceki ittifakları yenilenmiş ve ek askeri sözleşmelerle desteklenmişken, 1732'den sonra Ernestine dükleri ile benzer anlaşmalar müzakere edilmiştir. Çok önemli bir şekildeyse, Clemens August, 29 Ağustos 1731'de Charles ile bir anlaşma imzalayarak Liège ve Hildesheim meselesinde adaylığı konusunda yetersiz destek almasından dolayı Fransa'yı terk etti. Plettenburg, seçmen fikrini değiştirmeden önce Kutsal Roma Meclisine olumlu bir karar için kimlik bilgilerini imzalamasını sağladı, bu yüzden beş piskoposunun desteği Avusturya'ya gitti ve Bavyera, Saksonya ve Pfalz'ı tek rakip olarak tecrit etti.

Görünüşe göre bu ittifakların çıkarıcı doğası, emperyal prestijin Charles'ın yalnızca prenslere “nakit olarak” hitap edebileceği bir noktaya battığı standart yorumu güçlendiriyor gibi görünüyor. Prensler, iç hoşnutsuzluğu kışkırtmadan silahlı statülerini sürdürmek için sübvansiyonlar önemliydi, ancak imparatora bağlılık, geleneksel sadakat, kişisel ve hanedan bağları ve Charles'ın tüm onur ve siyasi ilerlemenin kaynağı olarak konumu ile güçlendirildi. İttifak ağının kapsamı öncekilerden daha fazla olsa da, esasen aynı zamanda belirlenmiş nakit ve imtiyazlar; siyasi ve askeri destek için taviz ticareti ile aynı politika olarak kaldı. Dahası, Pragmatik Yaptırımın hakiki zayıflığına rağmen, Charles hedeflerini Württemberg ve Hessen-Kassel'in talep ettiği yeni seçim başlıklarının verilmesi gibi tehlikeli çözüm yollarına başvurmaktan gerçekleştirdi. Örneğin, Wolfenbüttel'in desteği, Charles'ın Blankenburg'un öğrenci adayı için bir Kutsal Roma Meclisi oyu verebileceği ve oradaki mevcut Guelph hattının direncini kaybetmesi durumunda Hannover'e kesinleşmiş hale gelebileceğine dair güvencelerle korunuyordu. Clemens August, 17 Temmuz 1732'de Teutonic Grandmaster olarak seçilmesinde Avusturya'nın yardımı desteğinden daha somut ama yine de geleneksel bir ödül aldı.

Bununla birlikte, birçok prensin çelişkili hırsları nedeniyle bu politikanın sınırları vardı. Klasik dava, Charles tarafından 1725'te Pfalz mülkiyeti olarak garanti edilen ancak Berlin 1728 Antlaşması'nda Prusya'ya söz verdiği Jülich-Berg ile ilgilidir. Benzer şekilde Charles, Clemens August'un Hannoverlilerin Hildesheim işgalini sona erdirmeye girişimini destekledi, ancak İngiltere ile yakınlaşmasını tehlikeye atmadan bunun çok fazla üstüne gidemedi. Bu tür zorluklardan haberdar olan prensler, imparatorun rakiplerine yönelmesi için imparator üzerinde ek baskı oluşturmanın bir yolu olarak yabancı güçlerle ittifak kurdu. Wittelsbach ailesinin 1724'teki sözleşmesinin ve Augustus'un iki yıl sonra duruşunun başarısız olması, gerçekten bağımsız bir seyir şansının çok az olduğunu gösterdi. 1728'de Wittelsbach sözleşmesinin Bavyera'da yeniden canlanması, seçmenlerin ayrı tutkularını uyum sağlama ve güvenilir bir askeri varlığın gelişmesini engelleyen kronik bir fon kıtlığı ile başarısız oldu. Carl Albrecht'in zayıflığı, 1732'de Reichstag'daki tecridiyle ortaya çıktı ve onu savunma hazırlıklarını hızlandırmaya zorladı. Bunlar takviye finansmana bağlı olduğu için, özellikle Fransa siyasi hedeflerine diplomatik destek sunduğu için Fransız manipülasyonuna açıktı. Sadece Prusya ve Hessen-Kassel nispeten daha iyi şartlara dayanabildiler, ancak anlaşmalar imzalandıktan sonra siyasi taleplerinin bile göz ardı edildiğini ortaya çıkardılar.

Bu hayal kırıklıkları karşısında orta ve küçük prenslerin artık uluslararası gerilimi gerçek avantaja çevirme şansı azdı. Wolfenbüttel, 1727'de Avusturya ve yabancı güçler arasında yeni bir üçüncü güç kurmak amacıyla Prensler Birliği'ni canlandırdı. Württemberg, Gotha, Hessen-Kassel,

İsveç ve Danimarka'ya katılmasına rağmen, kısa bir süre sonra George II tarafından Anglo Hannoverli politikasının bir aracı olarak yıktı.

Alman ittifak politikaları, emperyalist ve uluslararası ilişkiler arasındaki bağlantıları güçlendirerek, Utrecht sonrası devletler sisteminin genel istikrarsızlığına katkıda bulundu. Çelişkili bir biçimde bu, istikrarlı karşıt bloklara kalıcı kutuplaşmayı önleyerek barışın çıkarlarını arttırdı. Her iki tarafla da müttefik olan Alman prensleri, imparatoru ve bir partiden diğerine olan ayrılmalarını, genellikle daha geniş Avrupa meseleleriyle bir araya gelerek, ortak yerel çıkarlardan türetilmiş, birbirlerine karşı savaşmak durumunda kalmak istemiyorlardı. Yine de, onların kararsız doğası belirsizliği körükledi, savaş tehdidini 1725-1733 yıllarında şimdiye dek ortaya çıkardı ve ordu yönetimini ve birçok bölgede daha mutlak yönetime hedeflendi.

1714'ten sonra Ren savunması

1672–1714'teki uzun süreli savaş, Ren'i savunmak için herhangi bir imparatora açık bir öncelik oluşturdu, ancak Charles'ın diğer taahhütleri onu bölgeyi korumak için Hollanda Savaşı'ndan bu yana geliştirilen kusurlu sisteme güvenmeye zorladı. Kreis seferberliği ve bölgesel yöneticilerle ikili düzenlemeler yoluyla sağlanan yerel milisler ve mobil düzenli kuvvetler tarafından desteklenen bir dizi güçlendirilmiş noktaya dayanan Reich, Bariyerinde sol cephe savunmasını elde edemedi.

Kalelerden ikisi, 1698'de toplu savunma sorumluluklarının bir parçası olarak devralınan emperyal yerleştirmeler (Reich'in savunması için sorumlu kale) olarak şüpheli bir ayrım yaptı. Philippsburg, 1615'te Speyer piskoposunun bölgesel bir güç noktası olarak varlığına başladı, ancak 1644-1676 ve 1688-1697'deki Fransız işgalleri bu stratejik siteyi güvence altına almanın öneminden bahsetti. Kehl'deki diğer durum, 1683'te Fransızlar tarafından Strazburg Ren Köprüsü'nün Alman noktasını korumak için inşa edilmiş, ancak Rijswijk'te teslim olmuş ve ödül olarak Türk Louis'e verilmiştir. 17 Mart 1698 tarihli kurultay kararı, konuyla ilgili nihai bir karar beklemeden imparator, Swabia, Franconia ve Yukarı Ren'e her iki noktanın savunmasını emanet etti.

Bu son derece yetersizdi. Bölgesel egemenlik, emperyal garnizonların varlığını özerkliklerinin ihlali olarak kabul eden Speyer ve Baden-Baden ile dinlenmeye devamlılık sağladı. Kreise birlikleri sağlarken imparatorun komutanları adlandırmasına izin verme kararı ile daha fazla açıklık getirildi. Diğer Kreise garnizonların bakımına ve surların onarımına katkıda bulunmayı reddettiği için sorunlar hemen başladı. Kehl söz konusu olduğunda bu felaket oldu. Bir Alman Ren nehri geçmesini önlemek amacıyla, tüm eserler doğudan batıya bir Fransız saldırısını önlemek için çok az bir karşılık aldı. Feyezan sular, 1732'de kumandanın tüm kalenin yıkanacağından korktuğu noktaya sürekli hasar verdi.

Nehrin diğer kısımları imparatorluk şehirleri ve toprak tahkimatı ile korunuyordu. Sadece Avusturya Breisgau, Mainz, Ehrenbreitstein ve Köln kentindeki Freiburg ve Breisach gerçekten önemliydi, çünkü Rheinfels'e politik önemine rağmen, stratejik değeri abartılıyken, diğer pozisyonların çoğu küçük ya da eskimişti. Koblenz'in yukarısındaki Ehrenbreitstein, Moselle'deki Trarbach ile birlikte, onları sürdürmek için genellikle yabancı sübvansiyonlara ihtiyaç duyan Trier tarafından sağlandı. Mainz'daki büyük istihkâmlar, garnizonun ödeme eksikliğinden kurtulduğu 1675 yılına kadar mali açıdan savunulmaz hale gelmişti. Seçmen, siyasi özerkliğini kaybetme korkusundan dolayı Avusturyalı bir garnizonu kabul etmek konusunda isteksizdi, ancak 1688-

1689'da kentin Fransa'ya geçici olarak kaybedilmesi, emperyal generalleri orta Ren'deki stratejik önemine karşı uyardı ve bir Avusturya alayı yeniden yakalandıktan sonra orada konuşlandı. Aşağı Ren, yerel seçmen tarafından sürekli tehdit altında olan imparatorluk şehri Köln tarafından kuşatıldı. 1671-1672'de Hollandalı bir alayın kiralanması seçiciye müdahale etme şansı vermiş gibi görünüyordu ve şehrin güvenlik sorunlarına politik olarak daha az hassas bir çözüm arayışını başlattı. Bir Westphalian Kreis garnizonu 1673'te geldi ve gelecekteki tüm krizlerde geri döndü (1684, 1686–1697, 1710–1713, 1734-1735). Daha doğuda, Frankfurt, Nürnberg, Augsburg, Ulm ve Heilbronn gibi önemli şehirlerin savunması, acil durumlarda Kreis koşullarını korumalarına izin verilerek güvence altına alındı.

Bu düzenlemeler, yalnızca müdahale eden açık zeminde Fransızları ayırıştırmak için yeterli alan kuvvetleri olduğunda işe yaradı. 1714'te barış, Avusturya'nın Hollanda'yı satın alması, Rensburg'un Habsburg merkezler ile bir iletişim hattı olarak stratejik önemini artırdığında bu birlikleri tam olarak ortadan kaldırdı. VI. Charles, Kreis Derneği'ni güvenlik politikasına tabi tutarak, asgari düzeyde askeri hazırlık sağlamak için kullanarak, Avusturya'nın sınırlı güçlerini başka bir yerde yeniden konuşlandırmasını sağlayarak kapattı. Dernek, 20 Haziran ve 19 Aralık 1714 tarihlerinde kongre araları ile üyelerini barış güçleri içinde temel kotalarının bir buçuk katı azaltılmış güçte, kalıcı olarak sürdürme zorunluluğu ile tekrar gündeme geldi. Bu düzenlemeler, Avusturya'nın Reich'i her tehdit ettiğinde harekete geçirebileceği 1681-1682 seferberlik yapısını sürdürdü. 1727'de gerginlik arttıkça Charles, Lothar Franz da dahil olmak üzere diğer üyeleri derneği 31 Mayıs'ta yenilemeye ve güçlerini ikiye katlamaya ikna etti - bu karar Akdeniz'de bir ateşkes ile önemini kaybetti. Bununla birlikte, üyeler daha sonraki bir emperyal talebe 17 Ağustos 1730'da tekrar üçlü kota vererek oy verdiler ve bu da gerginlik azaldıkça sadece kâğıt üzerinde kaldı.

Bu arada, Aralık 1714'teki aralıklar Franconia'yı Philippsburg'a 700 adam yerleştirmek zorunda bırakırken, Swabia Kehl'e 1.600 koyarak üst ve Seçim Rhenish Kreise Mainz üzerinde işbirliği yaptı. Düzenleme bozuldu çünkü Charles müzakerecilerinin iki Reichsfeste için 2.300 askeri güce söz vererek talimatlarını aştığını iddia etti. Bu arada bağlantılı Kreise, Reichstag'ın yükün kalıcı ve daha adil bir şekilde dağıtımını bulamamasıyla giderek hoşnutsuzluğa kapıldı. Diğer bölgelerden düşük mali yardıma rağmen, garnizonlarını prestij ve kolektif silahlı statü sembolü olarak sürdürmeye devam ettiler, Yukarı Rheinlandlılar da zorunlu olmasalar da 1698-1714'te Kehl ve Philippsburg'a bile katkıda bulundular. Buna ilave olarak, eğer tamamen çıkarılırsa, masraflarının asla geri ödenmeyeceği ve iddialarının dikkate değer olduğu korkusu vardı ve Swabia bu olaya 2 milyon florin harcadı. Bu nedenle, Swabia, Franconia ve Yukarı Ren'in her biri sırasıyla Kehl, Philippsburg ve Mainz'e yaklaşık 500 adam gönderdi ve rotasyonda hizmet veren müfrezeler üyeler arasındaki yükü dağıttı. Buna ek olarak, Charles profesyonel bir şekilde Her Kreis'in içindeki kilit prenslerin politikalarının arkasındaki diğer kişileri toplamaya yönelik emelleri manipüle etti. Örneğin, Mömpelgard'daki Württemberg mirasına Avusturya'dan destek, Eberhard Ludwig'in, Swabianları 1721-1722 ve 1727–1729'da Kehl ve Breisach'ın bakımına para katmaya katkıda bulunmaya ikna etmelerinde desteklendi. Benzer bir yardım, Charles'ın Hessen-Darmstadt'tan Ernst Ludwig'i yetiştirdiği Yukarı Ren'den de geldi.

Son olarak, Fransa ile olan uzun çatışmalar, Kreise'yi olumsuz koşullarda bile kolektif eylemi sürdürme yeteneğine sahip etkili kurumlar olarak şekillendirmişti. Önemli ölçüde, askeri yapılar 1714-1733 barış yıllarının uzun vadeli ekonomilerine rağmen Bağlantılı Kreise'de hayatta kaldı. Örneğin Franconia, koşullarını diğer üyelerin entegre güçlerinden ayırmak isteyen, daha geniş bölgelerin ortak sorunlarına maruz kaldı. Bamberg'in yönetmenlik hedeflerinden memnun olmayan Würzburg, askerlerini periyodik olarak diğer Frankonya alaylarından (1727-1731, 1752-1777) ayırırken, 1742'de iki Hohenzollern uç beyinin karısı yavaş yavaş Ansik ve Bayreuth

askerlerini ortak bir alaya dönüştürdü. Bir dizi ekonomik önlemlerle resmi güçlerini azalttı, birincisi sembolik üçlü kotasını 9.200 (1714)'den 7.220 (1757)'ye düşürürken, ikincisinininki 11.704'ten 7.944.28'e düştü ve bu rakamların sadece yarısı barış zamanında korundu ve o zaman bile, gerçek güçler genellikle bunun oldukça altındaydı: Swabianlar Aralık 1714'teki arada 5,900'ü korumak zorunda kaldı, ancak bunu 520 ile tek taraflı olarak kesti ve pratikte 1720'lerde sadece 4.400 silahaltında kaldı. Württemberg, Eberhard Ludwig ve Carl Alexander'ı sürekli olarak daha yüksek rakamlar için baskı yaptı, ancak ikincisi 1736'da diğerlerini kabul etmeye ikna etmesine rağmen, ertesi yıl ölümünden sonra kararı göz ardı ettiler. Eberhard Ludwig, 1717'de süvari atlarının satışını para biriktirmek için engelleyemedi ve 1729'da Esslingen'deki bir egzersiz kampı da dahil olmak üzere meseleleri iyileştirmek için periyodik çaba gösterilmesine rağmen, barış zamanında çok sayıda hata ortaya çıktı. Savaş Komiserinin raporları Swabian omuzlarındaki 1737 ve 1738'deki Roth, tatbikatta ve eğitimde tekdüzelik eksikliğinde her zaman görülen problemlere ve özellikle küçük askerlerin çok sayıda taburcu edilmesine izin veren daha küçük bölgelerin durumları arasında ortak düzenlemelere uyulmadığına dikkat çekiyor. Memurların izni olmadan.

Benzer sorunlar, 1722'den sonra güçlerini toplam 2.855 erkeğe yeniden düzenleyen Yukarı Ren'de de ortaya çıktı. Hessen-Kassel, Kreisoberst'e seçilen ve sağlanması için sorumluluk alan Hessen-Darmstadt'tan Landgrave Ernst Ludwig'in yolunu açarak tahmin edilemedi. Zweibrücken ve Speyer ve Worms şehirleri söz konusu. Ancak, Württemberg dükleri ve Bamberg piskoposları gibi, Ernst Ludwig de Kreistruppen'in etkin yönetimini emperyal bir iyilik kazanmanın bir yolu olarak gördü. Bu, barış yıllarında örgütü sürdürmek için gerekli enerjiyi enjekte etti ve yukarıda açıklanan türden sorunların Birliğin sunmak için tasarladığı sınırlı savunma seferberliği türünü engellememesini sağladı. Üst Rhenish Meclisi 1730-1737 boyunca daimi oturumda kalırken Ernst Ludwig, Lothar Franz ve onun halefleriyle Mainz tahkimatlarının sürdürülmesi konusunda işbirliği yaparak bölgeler arası işbirliğini sürdürdü. Hessen-Kassel, 1733'te askeri yapıya tekrar katılmak zorunda kaldı ve 1741'de tekrar bırakılmasına rağmen, Habsburg etkisi, 1738'de Üst Rhenish Falkenstein ilçesi Lorraine'den Falkenstein'in satın alınmasıyla Avusturya üyeliği yoluyla güçlendirildi.

Dernek dışında, Kreis yapısı yaşadı, Yukarı ve Aşağı Saksonya'nın kalıntıları Hannover, Prusya ve Saksonya'nın hâkimiyetindeyken Burgonya ve Avusturya'nın Habsburg kurumları dışında hiçbir varlığı yoktu. Bavyera, yerel seçmenin imparatorla iyi ilişkileri canlandırma ihtiyacından yardım eden bazı faaliyet işaretleri gösterdi. Bununla birlikte, 1727'deki Meclis toplantısında sadece savaş durumunda 3.473 piyade olan bir askeri yükümlülük kabul edildi ve daha sonra diğer tüm yüklerden kaçınmak için nispeten küçük boyutunu bir bahane olarak kullanmaya devam etti.

Üç yıl zafer, 1716–1718

Charles'ın güney Almanları Ren'i dışarı sürüklemek konusunda ikna etmedeki başarısı, Türklere karşı bir fetih savaşına dönmesini sağladı. Padişah, 1715'in başlarında Venedik Cumhuriyeti'ne saldırmak için Batı ve kuzey Avrupa'daki savaşların dikkatini dağıtarak Morea'yı tekrar ele geçirip Korfu'yu kuşattı. Viyana'da çok az kişi başlangıçta kuşatılmış Cumhuriyet'in kendi Akdeniz ticari girişimlerine karşı istenmeyen bir engel olarak görülen yardım çağrılarına cevap vermeye yatkınlık gösterdi. Padişah, imparatorla barışı korumak için kendi yolundan gitmişti ve Habsburg'un başka bir yerde endişeleri göz önüne alındığında, şerefîyesinin değeri ölçülemezdi. Ayrıca, askeri yönetim; 3,5 milyon fl. yıllık gelirden daha fazla, 16.45 milyon fl'de sadece bir yeni Balkan

kampanyasının maliyetini tahmin etti.

Bununla birlikte, görüşler 1715'in sonuna kadar değişmeye başlamıştı. O yılın Türk zaferlerine ve 1711'de Rusya'ya karşı Avusturya uzmanları Osmanlıları zayıf bir hedef olarak görüyorlardı. XIV. Louis'in 1 Eylül 1715'te ölümü, nihayet batıda yenilenen savaş durumunu yasakladı, özellikle de yeni naip, Orleans dükü, padişahla gelecekteki herhangi bir savaşa müdahale etmeyeceğine söz verdi. “Kendini iyi hissetme faktörü”, 15 Kasım 1715'te Bariyer Antlaşması'nın nihai sonucuyla güçlendirildi ve Hollanda'nın İngiliz kontrolüne Avusturya kontrolüne geçmesine neden olurken, 25 Mayıs 1716'da İngiltere ile yapılan ittifak sadece Akdeniz'i değil, Türklere karşıda deniz desteği umutlarını artırdı. Savaş alanı zaferleri ile önemli bir siyasi etki pozisyonuna yükselen Prens Eugene, şimdi çeşitli kişisel ve politik nedenler dolayısıyla savaş istedi, ancak esas olarak Türk tehdidini yok ederek Avusturya güvenliğini artırmak için mükemmel bir fırsat olarak gördüğü şeyi sömürmek istedi.

Venedik ile ittifak, 13 Nisan 1716'da 1684'tekine benzer şartlarla yenilenmiştir ancak Cumhuriyetçi Charles'ın yeni İtalyan birliklerine garanti vermesi artık mümkündü. Polonya katılmaya davet edildi, ancak Rusya'nın bir uzantısı Viyana tarafından Çar'a Balkanlar'daki nüfuzunu artırma şansını elinden almak için reddedildi. Venedik'in savunmayı sürdürmek için bile mücadele ettiği düşünüldüğünde, Avusturya yeniden yalnız savaşımaya bırakıldı. Bu kez imparator hazırlıksız değildi. Birlikler 1715 Eylül'den bu yana batıdaki garnizonlardan Macaristan'a transfer olmuştu ve Charles zaten Bancalität'u kurarak ve 2 milyon florin Hollanda Cumhuriyetine finansal reformlara başlamıştı. Bir tedarik ve topçu treni toplandı ve Viyana'daki yeni bir bahçede Tuna Flotilla için ek kadırgalar üzerinde çalışmalar başladı. 157.000'in resmi bir tesisinde, ordu hiç olmadığı kadar büyüktü. İki yıl sonra, resmi ve gerçek güç arasındaki kaçınılmaz boşluğa bile izin veren müthiş bir rakam olan 162.727'den daha düşmemişti. Alan gücü 80.000-90.000 arasındaydı ve 40.000'i Transilvanya ve Slovenya sınırını konumlandırdı. Her ikisi de Transilvanya'yı kaplayan 1715–1723'te inşa edilen Klausenburg'da (Cluj) yeni bir kale ile birlikte 1714'te başlayan ve 1716'da savunulabilen yeni Karlsburg kalesi tarafından ek koruma sağlandı. Halen zayıf mali durumuna rağmen, imparator bir Türk savaşının başlangıcında hiç bu kadar iyi bir konumda bulunmamıştı.

Bu, yaklaşan çatışmanın yeniliklerini açıklamaya yardımcı olur. İmparator ilk kez kâfirlerin tamamen Avrupa'dan sürüleceğine dair yüksek beklentileri olan Türklere karşı saldırgan bir savaşa girmek üzereydi. Papa, geçmişten çok daha az da olsa, bir haçlı seferi atmosferini sürdürerek para gönderdi. Bununla birlikte, bu sefer savaş daha şahsi bir Habsburg endişesi idi. Kurultay yardım için usulüne uygun olarak çağrıldı ve hatırı sayılır miktarda ami desteğe onay verdi, ancak önceki savaşlardan farklı olarak hiçbir resmi Kreis koşulu gönderilmedi ve “jeton” olmasa da 34 prenslerin katkısı geçmişin altındaydı. 1664'te yarından 1683-1699'da yüzde 10 ila 33 arasında, Alman birlikleri Macaristan'daki toplam ordu topluluğunun sadece yüzde 18'ini oluşturdu (Tablo 2.1, 3.1, 6.1).

Bununla birlikte, daha önce olduğu gibi, birlikler imparatorluk lehine bir zafer ile dönmek için gönderildi. Bavyera, özellikle Charles'ın 1714'te Franco-Bavyera ittifakının yenilenmesi nedeniyle Max Emanuel'in yeniden yatırımını tamamlamayı reddettiği için, son düşmanlıktan sonra ilişkileri iyileştirmek istiyordu.

Tablo 6.1 İmparatorluk hizmetindeki Alman destekleri, 1716-1718

Territory	Start date	Contingent	End date
Trier ¹	17 Aug 1715	4,600	1726
Baden-Durlach ²	15 Oct 1715	2,300	1734
Württemberg ³	24 Dec 1715	2,300	1720
Ansbach ⁴	17 Mar 1717	2,300	1727
Ansbach ⁵	28 Jan 1718	800	1726
Hessen-Kassel ⁶	17 Apr 1717	2,300	1720
Bavaria ⁷	7 June 1717	5,000	1718
Saxony ⁸	18 Apr 1718	5,900	1719
Total		25,500	

Kaynaklar: Not 35.

Notlar:

¹ Carl Joseph, Lorraine Dükü ve Osnabrück Piskoposu. 2.rgts

Lorrainers. Sözleşmenin sonunda tamamen Avusturya hizmetine geçtiler.

² 3 btns 1724'te kalıcı olarak ele geçirildi.

³ 1 piyade rgt. Aralık 1720'de evine döndü ve 1718-20'de Sicilya'da görev yaptı.

⁴ 2 piyade ordusu bir arada. 1727'de kalıcı olarak ele geçirildi.

⁵ 1 ejderha rgt 6 yıl boyunca tutuldu, sonra devralındı.

⁶ Genellikle 2.488 piyade sağladı. 1720'de Hessen-Kassel'e döndü.

⁷ 3 piyade rgts, 1 ejderha rgt, 1 sqn at bombası. Aktarılan ejderhalar diğerleri 1718'de geri döndü.

⁸ 6 rgts 3 olarak birleşti. Eve döndü. Mayıs 1719.

Seçmen ayrıca, en büyük oğlu Carl Albrecht için bir Habsburg gelini arayarak siyasi isteklerini yenilemeyi umuyordu. 19 Mayıs 1717'deki resmi yeniden yatırımının ardından bir ay içinde, Bavyera ordusunun Macaristan'daki savaşı destekleme sözü verdi. Carl Albrecht ve erkek kardeşi Ferdinand Maria, yeni sadakatlerini yeniden teyit etmek için Viyana'da mola vererek kolorduya şahsen eşlik ettiler. Belgrad Muharebesi'nde bulunan prensler, gelecek yıl imparatorluk mahkemesiyle ilişkilerini güçlendirmek için geri döndüler. Güçlü Augustus ayrıca, Avusturya'daki iyi niyetini Polonya'daki konumu için güvenceye almak için çok azaltılmış ordusunun üçte birini sağladı ve diğerleri küçük iyilikler karşılığında veya sadece para istemek için dağıtılmalarını önlemek için bireysel alaylar gönderdi.

Balkan Hristiyanlarının yükselişindeki genel başarısızlığa rağmen, emperyal operasyonlar olağanüstü başarılı oldu. Belli olan hedef, 1716'da, özellikle kuraklığın ardından sel baskınlarının Prens Eugene'nin ilerlemesini geciktirmesi nedeniyle büyük bir hedef olduğunu gösterdi. Peterwardein'e ulaştığında 120.000 Türk ana ordusu Belgrad tarafından Tuna'yı geçiyordu. Yerleşik kampında göründüklerinde, Eugene 5 Ağustos'ta onlara doğrudan saldırmak için sıra dışı bir yaklaşım benimsedi. Süvari piyadeleri yol açmaya başladığında, süvari tarafından yapılan bir ek saldırı olası yenilgiyi derin bir zafere dönüştürmeden önce neredeyse ölümcül oldu. Ateşin sona erme aşamalarında katledilenler de dahil olmak üzere Osmanlı kayıpları muhtemelen 30.000'e ulaştı. Ana orduları güneye doğru çekilirken, diğer güçleri Korfu kuşatmasını terk ederek

Venedikliler üzerinde baskı kurdu. Belgrad'a saldırmak için artık çok geç olduğunu fark eden Eugene, kuzeydoğuya Banat'ın başkenti ve Tuna'nın kuzeyindeki son Türk yerleşim bölgesi Timisoara'yı kuşatmak için döndü. Charles'ın doğum gününde (1 Ekim) doğum yeri fırtınası girişimi başarısız olsa da, garnizon iki hafta sonra fırdan kaçış yoluyla bir yardım gücünün dağılmasından sonra teslim oldu. Yıl sonunda emperyalistler Olt (Aluta) nehrinin batısındaki Wallachia'nın çoğunu, yani Olteria veya Küçük Wallachia'yı geçtiler.

Başarılı bir mücadele olmasına rağmen, Avusturyalıların Osmanlı gücünü ciddi şekilde hafife aldıkları açıktı, ancak kazançları pekiştirmek için ertesi yıl savaşa devam etmeye karar verildi. Bavyera ve diğer takviyelerin gelmesi, Eugene'nin ordusunu Belgrad kuşatmasını deneyecek kadar güçlü hale getirdi ve Tuna Flotilla'nın yardımıyla şehire olan bağlantı tamamıyla yok oldu ve düzenli bir kuşatmaya maruz kaldı. Ancak Eugene'in, Ağustos ayında bir Osmanlı yardım gücü yaklaşırken malzemesi tükeniyordu. Şanslı bir vuruş, 14. yüzyılda şehrin en büyük dergisini patlattı ve 3.000 savunucuyu öldürdü. Bir sıralamanın artık olası olmadığını fark eden Eugene, sabahın erken saatlerindeki sislerde Türkleri şaşırtmak için siperlerinden 60.000 adamla yola çıktı. İçkiyle birbirine yakın tutarak, emperyalistler düzensiz tüfekleri düzensiz Türk saflarına döktüler, onları yönlendirdiler ve garnizonun kaderini mühürlediler. Belgrad'ın 18 Ağustos'ta düşmesiyle, Türkiye'nin Kuzey Sırbistan'daki konumu çöktü ve Habsburg sınırı, Büyük Türk Savaşı sırasında elde edilen en üst seviyeye ulaşmak için Tuna'nın güneyinde ilerledi.

Charles'ın daha ileri gitmeye niyeti yoktu. Avusturyalılar zaten Balkan çorak topraklarına daha derinlere girme bilgeliğinden şüphe etmeye başlamıştı ve Türklerin barışı istedikleri açıktı. Rákóczi'nin Edirne'ye yeni gelmiş olması ve Macaristan'da yenilenen sorunların hayaletini arttırması nedeniyle bu çok hoş karşılandı. Bu arada Türklerin çar ile yakınlaşmaya çalıştığından şüphelenildi ve İspanya kayıp İtalyan servetlerini kurtarma girişimini başlattı. Çok kısa bir süre olmamasıyla birlikte, İngiliz-Hollanda arabuluculuğu ile uzun süren müzakerelerin ardından 27 Temmuz'da Passarowitz'de (Pozarevac) barış yapıldı ve Avusturya'nın son kazanımlarını doğruladı. Avusturya birlikleri zaten İtalya'ya gidiyordu, beş gün sonra imparator; Fransa, İngiltere ve Hollandalılarla Dörtlü İttifak'ı sonuçlandırdı ve böylece İspanya ile savaşa girdi.

Hızlı sonuçlanan başarılı savaş Habsburg bölgesini önemli ölçüde genişletti, bu da Avusturya'nın şu anda büyük bir Avrupa gücü olduğunu ve imparatorun Reich'deki prestijini yükselttiğini gösterdi. Prens Eugene gerçek bir halk kahramanıydı ve diğer generaller bile aileye dahil oldular. Katolik olmasına ve Sırbistan valisi olarak bulunmamasına rağmen, Prens Carl Alexander 1733'te yerel Württemberg'de iktidarı devralmaya döndüğünde Belgrad kuşatmasının kahramanı oldu. Belgrad merkezli yeni bölgesel hükümet Habsburg merkezizetçiliğinden hoşlanmayan kuzey Sırlar tarafından rahatsız edildi. Oltenia'nın Wallachianları da 1726'ya kadar özerkliklerinin kaybına ve topraklarının yerel garnizonları tedarik etmek için kullanılmasına itiraz ettiler. Onların artan kızgınlığı, imparatorun bölgeyi gelecekteki bir çatışmada tutma olasılığını zayıflatırken, Kuzey Avrupa'daki gelişmeler başka bir yerde otoritesini tehdit etmeye başladı.

1715 Sonrası Kuzey Siyasetinde İmparator

Habsburg'un kuzey Almanya'daki konumu 1715 yılına kadar daha karmaşık bir hale gelmişti. Hem Hannover hem de Saksonya, yabancı hükümdarlıklara bağlıydı, özerkliklerini artırdı ve yönetmelerini zorlaştırdı. Prusya, Büyük Kuzey Savaşı'ndan önemli bölgesel kazanımlar ile ortaya çıkamamış olsa da, I. Frederick William babasının ordu gücüne yoğunlaştırmış ve orduyu 1729 Haziranına kadar Avusturya ordusunun yarısına eşdeğer 66.861 efektife yükseltmişti. Dahası,

Franconia'nın yanı sıra Vestfalya ve Mecklenburg'daki Prusya nüfuzunu artırma girişimlerinden hiçbir gelişme göstermedi. Mecklenburg'daki iç anlaşmazlık kalıcı bir çözüm beklerken, Doğu Frizya'da yeni bir sorun gelişirken, Rusya, Hollanda, Danimarka ve İsveç nüfuzu Reich'e nüfuz etmeye devam etti. Charles'ın bu sorunlarla başa çıkmada göreceli başarısı, saltanatındaki emperyal toparlanmanın bir ölçüsüdür, ancak İmparatorluk İtalya'daki deneyimi gibi, konumu da kontrolünün dışındaki olaylara bağlıydı.

Sık sık bir yükümlülük olarak reddedilmesine rağmen, İspanyol Hollanda'nın satın alınması imparatorun Reich'in kuzeyindeki konumunu geliştirdi. Habsburg'un bölgeye ilgisi bölündü, Brabant, Flanders ve jeopolitik çevreye ait diğer batı bölgeleri Lüksemburg çekirdeğin bir parçasını oluşturuyordu. Çevresel alanların Avusturya kontrolü, Scheldt'i ticari trafiğe kapalı tutan ve sonunda Ostende Şirketini kapatmaya zorlayan İngiliz-Hollanda müdahalesi ile sınırlıydı. 1715'teki Bariyer Toparlanması, imparatoru Hollandalıları 16.000 kendi askerini orada tutmanın yanı sıra kilit kasabaları garnizonlara ödemeye zorladı. Prenslerin korunmasız kalan vilayetleri gerçekten Burgundi Kreis'e ait olup olmadığı konusunda tartışmaya devam ettikleri Reich'den hiçbir yardım gelmedi. Buna karşılık, Lüksemburg tartışılmaz bir şekilde Reich'in bir parçasıydı ve Ardennes'in çökmüş ülkesi tarafından korunuyordu. Alan, Bariyer Antlaşması'na tabi olmadığı ve Avusturya yönetimi nispeten popüler olduğu için dış etki dahil edilmedi. Bölge 1718'de ortaçağ belediye özerkliğini yeniden kurmaya ve Habsburg mali-askeri taleplerini reddetmeye yönelik Belçika huzursuzluğu sırasında sessiz kaldı. Düzen ancak Türklerle barıştan sonra Brüksel'i işgal eden ve elebaşlarını idam eden 10.000 askerin yeniden konuşlandırılmasına izin verdikten sonra restore edildi. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, Belçika, Alman topraklarını Habsburgların avantajına yeniden dağıtmak için tasarlanan değişim planlarında belirgin bir şekilde yer alırken, Lüksemburg pazarlık konusu olmaya devam etti.

Avusturya'nın Burgundya Kreis ve Lüksemburg'daki garnizonun kontrolü, imparatorun kuzey emperyal kurumlarındaki varlığını artırdı. Charles, Kreise'nin daha geniş bölgeleri kısıtlama ve emperyal mahkemelerin kararlarını uygulamadaki değerini takdir etti. Westfalya'nın ve daha az bir ölçüde, Aşağı Sakson Kreise'nin yeniden canlandırılması, Dernek Hareketi'nin en parlak döneminden beri devam ediyor, kuzeydeki emperyal toparlanmayı pekiştirdi. Giderek artan Kuzey Almanları, Charles'ta Leopold'dan karşılıksız istedikleri korumayı buldular, bununla birlikte Avusturya 1714'ten sonra Dernek üzerinde kontrol iddia etti.

Vestfalya genellikle sürekli bir gerileme durumunda tanımlanır, 1706'dan sonra bir para birimi düzenleme toplantısı yapamaz veya 1738'den itibaren uygun hesapları tutmaz ve Meclis o zaman ve 1757 arasında bir araya gelmez. 23 Mayıs 1715'te Meclis'te bir emirle zorlanan bölgeler, 5.000 piyadeyi barış zamanı kadrosu olarak tutmaya izin verdi ve evrensel birlikleri nakit yerine asker sağlama hakkını doğruladı. Savaş sırasında silahlı olanlar korunmakla kalmadı, diğerleri bu durumda Prusya hâkimiyetinden kaçtı: son karara bağlı olarak Essen'in abartısı, Prusya ile olan düzenlemelerini yenilemeyi reddetti ve 44 piyade gücünü kendi gücüne kurdu, finale kadar özerkliğini sürdürdü ayrıca, 1713'te Kreis'den ayrılarak sorumluluklarını atlatmaya çalışan Liège piskoposu, imparator tarafından Aralık 1715'te yeniden katılmaya zorlandı.

Daha küçük Westphalian eyaletlerinin çoğu Habsburg müşterisine (Salm, Kaunitz, de Ligne, Arenberg, Löwenstein) yakından bağlı aileler tarafından miras alındığı için, diğerleri de Charles'ın tutumunu güçlendirmek için emperyal müdahaleyi davet etti. Örneğin, Lippe'ye 1734-1746'da İmparatorluk Oda Mahkemesi müdahalesi başarılı bir uzlaşma ile sona erdi ve sitelerin askeri finansmana rızaları karşılığında siyasi pozisyonunu doğruladı. 1734'e gelindiğinde, Charles Frederick William'ın Jülich-Berg'i elde etme umutlarını sömürürken Avusturya Prusya'nın yerini aldı. Kral, imparatorluk lehine yanıltıcı bir girişimde, Westphalians üzerindeki koruyucularını geçici olarak terk etti ve Avusturya onu Polonya Ardıl Savaşı'ndaki koşullarının yerine geçerek

çaresizce izledi. 1735'te Prusya etkisi, sitelerin hala prenslerine karşı desteğine güvendiği Doğu Frisia ile sınırlıydı.

Charles ayrıca Aşağı Saksonya'daki Prusya'nın yerini değiştirmede; özellikle de Hannoverlilerin desteğine güvenebileceği için küçük bir başarı elde etti. İkincisi sorunluydu çünkü Guelphs Kreis'i açıkça kendi koruyucusu olarak gördü ve sadece hayati çıkarlarını ihlal etmediği sürece işbirliği yaptı. Nordhausen örneğinde, işbirliği Hannover'in etki alanında bulunduğu ve 1703'ten beri orada olan Prusya garnizonunu kaldırmaya istekli oldukları için işbirliği karşılıklı olarak faydalı oldu. Birleşik Avusturya Hannoverli baskısı ile karşı karşıya kalan Frederick William, 22 Mayıs 1715'te koruma haklarını kasabaya sattı, imparatorluk şehri statüsünü teyit etti ve birliklerini geri çekti. Daha sonra Nordhausen, Kreis Meclislerine ortak vekâletler göndererek ve 1735 ve 1795'te kombine bir birlik kurarak özerkliklerini korumak için Goslar ve Mühlhausen ile işbirliği yaptı. Mühlhausen'in statüsü, isyandan sonra emperyal bir görev geri yükleme emrini uygulamak için 1733-1735'teki bir Prusso-Wolfenbüttel işgaline rağmen hayatta kaldı. 1705-1712'de Hamburg'a yapılan müdahale, Charles'ın Reich'in sonuna kadar süren asilzadeler ve vatandaşlar arasında uygulanabilir bir uzlaşma sağlayarak derebeyi pozisyonunu almasıyla başarıyla sona erdi.

Ayrıca emperyal toparlanma, Hildesheim örneğinde gösterildiği gibi Hannoverlilerin direnişiyle karşılaştı. Fransa ile taraflı olan Wittelsbach bölgelerinin eyaletini çevreleyen belirsizlikleri sömüren ve son bir isyan mazereti kullanarak Celle, olası Prusya müdahalesini önlemek ve Protestan üzerinde uzun süredir devam eden bir koruyucuyu birleştirmek için Hildesheim'ı işgal etti. Katolik kanunları Leopold'la kenetlenmişti ve Temmuz ayında Celle birliklerini tahliye etmek için diplomatik baskı karşılığında Ren'i savunmak için bir alay sağladılar. Ancak Charles, Şubat 1711'de eski Celle korumasını uygulamak için geri dönen ve 1802'ye kadar kısa süreli kesintilerle devam eden askeri bir varlık oluşturan Hannoverlileri kaldıramadı.

Charles, Hannover'e güvendiği için daha fazlasını yapamadı, bu da 1711'den sonra kuzeyi etkisizleştirmek için resmi bir çaba olarak önem kazandı. Ne Saksonya ne de Prusya uygun ortaklar olmadığı için Hannoverlilerin genişlemesini emperyalist politika için "güvenilir bir ajanın fiyatı olarak" tolere etmek zorunda kaldı. Hannoverlilerin etkisi, Charles'ın 1708'de Elizabeth Christine ile evlenmesiyle başlayarak Wolfenbüttel'deki diğer Guelph şubelerini yetiştirmesi ile bir şekilde denetlendi. 16 Ocak 1713'te Mecklenburg soylularını karısının dedesi Duke Anton Ulrich'e ve o zamanki kıdemli Guelph olarak Aşağı Sakson yetkili prensine emanet etme görevini üstlendi. Hannover, bu düzenlemeye Mecklenburg anlaşmazlığının yoğunlaşmasıyla dahil edildi ve 1719'da Hanoverian-Wolfenbüttel ortak askeri müdahalesine yol açtı.

Charles, 1692'den bu yana edinilen toprakların resmi yatırımını geciktirerek Hannover üzerindeki kontrolünü korumaya çalıştı, Pragmatik Yaptırımın Hannoverliler tarafından tanınması gibi imtiyazlar karşılığında Lauenburg (1716), Hadeln (1731) ve Bremen ve Verden (1733) için pazarlık onayı aldı. Seçmen üzerindeki tutumu, 1722'de George'un zaten fark ettiği gibi zayıftı, "imparatorun ödenek verip vermediği" son kazanımlarını elinde tutacağını belirtti. Bununla birlikte, George Hannoverlilerden daha İngiliz hale geldikçe, seçmenlerin kendisi, özellikle toprak emelleri büyük ölçüde 1719'dan memnun olduğu için daha güvenilir bir ortak oldu ama İngiliz iç siyasetiyle bu konuda bir hamlede bulunamayacak kadar meşguldü. Hannoverlilerin politikası büyük ölçüde Reich geleneklerine sıkı sıkıya bağlı erkeklerden oluşan yerel özel konseye bırakıldı. Seçmenlerin devam eden varlığının en iyi garantisi olarak işleyen bir Reich ile ilgili olarak emperyal politikaya yasal bir bakış atıldılar. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, Göttingen Üniversitesi kısa süre sonra 1735'te kuruluşundan sonra emperyalizm yanlısı duyguların kalesi oldu.

İlaveten, sınırlı da olsa, 1717'de Polonya iç savaşından sonra zayıf ve müttefiklere ihtiyaç duyan Augustus'tan yardım geldi. Veliht Prens Friedrich Ağustos, 1718 Şubat ayında Charles'ın

yeğeni Maria Josepha ile evlendi ve Habsburg bağlarını dengelemek için hesaplanan hanedan ittifakı güçlendirdi. Saksonya, 1733 yılına kadar Pragmatik Yaptırımı tanımamış olsa da, Charles Türk Savaşlarında ve 1735'te Ren'de güçlü destek sağlamıştır.

Emperyal toparlanmanın denemesi, Charles'ın Rus nüfuzuna ne kadar iyi karşı koyduğu ve Doğu Frizya ve Mecklenburg anlaşmazlıklarıyla nasıl başa çıkmasıydı. İkincisi, emperyal adaletin imparatorun prenslerle olan ilişkilerine ne kadar bağlı olduğunu gösterir. Hannover ve Wolfenbüttel'i soyluları koruyan asıl görevi uyguladıktan sonra Mecklenburg'dan ayrılmaya ikna etmenin olağanüstü zor olduğunu kanıtladı. Barışı koruma gücünü 1.200 erkeğe düşürmek için Mayıs 1719'da bir RHR kararına uysalar da, iddia edilen masrafları ödenene kadar bunları geri çekmeyi reddetti. Soylular Guelph birliklerini tutma konusunda istekliydi, çünkü onların varlığı duka geliri kendi 5.4 milyon tr'luk tazminat talebini ödemeye yönlendirmek için bir bahane sağladı. Carl Leopold'un, komisyoncuların geçici hükümetine popüler direnişini teşvik ettiği Dömnitz'e gizli bir şekilde dönmesinin sorunlara faydası olmadı. Emperyal adaletin uygulanmasının sorunları çözmesi beklenirken, özellikle alevlendirmiştir, düzen bozuldukça köylüler toprak sahiplerinin emirlerine uymamışlardır, hırsız çeteleri kırsal kesimde dolaşmaya başlamıştır ve gizemli kundaklama saldırıları değerli mülklere zarar vermiştir.

Hem Charles hem de İmparatorluk Mahkemesi (RHR) tüm bu sorunlardan kurtulmayı istiyorlardı ve itibar kaybetmeden bu sorunları çözme yolu bulmaya çalışıyorlardı. Kilit engel olan Carl Leopold bir restorasyon konusundaki ısrarından dolayı bütün şansını heba etmekteydi. Artarak paranoyaklaşan dük, komisyoncuları ortadan kaldırmak ve şana dönmek için şuna kadarki en hayalperest planlar düşünmekteydi. Charles, onun tutuklanma emrini verme konusunda veya kendi kontrolü altında bulunan bölgelerde vergiler koymasını engellemek için yaptırımlar uygulama konusunda, bunun sadece Guelfolar düklükte daha sağlam yerleşmesine yol açması korkusuyla isteksizdi. Bu çıkmaz 22 Temmuz 1727 yılında 1. George'nin ölümü Hannover Komisyonunu yok edene ve resmi olarak Carl Leopold'u görevden alıp 17 Mayıs 1728 tarihinde kardeşi Christian Louis'i geçici hükümetin başına getirerek Charles'ın durumları yeniden düzenlemesine olanak sağlayana kadar sürmüştür. Konservatuvary veya asillığı koruma yetkisi yenilenmiştir ve Prusya'yı Guelfoları dengede tutmak ve Frederick William'ımı Habsburg ittifakına bağlı kalmasını sağlaması amacıyla dahil etmek için genişletilmiştir.

Bu değişim yetersiz olmuştur, Hannover ve Wolfenbüttel birliklerinin geri çekilmesine karşı çıkmışlardır ve artık 1 milyon tlr den fazla ücret talep etmektedirler. Christian Louis'in kendine ait kuvvetleri veya gelirleri yoktu ve geçersiz komisyonun yerine geçebilecek bir hükümet kuramazdı. Bunun farkına vararak, Christian Louis'in borç alma girişimlerine ve Württemberg ve Schwarzburg yardımcılarını kiralamasına arka çıkarak Charles desteğini arttırdı. Bu durum etkisini göstermeden önce Carl Leopold faydasız planlarından birini Fransızların zarar görmesi uğruna Rus birliklerini ona getirecek olan Polonya yükümlülükleri üzerinden Fransız-Rusya yerleşimine aracı olmayı umarak uygulamaya aldı. 13 Eylül 1733 yılında standartlarını arttırarak, 6,000 köylü onun için toplandı ancak bu plan gerçekçi değildi, özellikle de 15 yıl önce görmüş olduğu Rus piyadelerinin bir taklidi olarak mızraklar ile silahlanmaları konusunda ısrar ettiği talihsiz destekçileri için hiç değildi. Hannover ve Wolfenbüttel takviye kuvvet konusunda acele ediyordu, bu esnada Prusya düklüğün güneyinde 1,500 adamı yerleştirmek için yeni güçlerini kullanıyordu. 1 Ekim'de direnç düştü, ancak Hannover birlikleri kötü davranırsa da, tutsak köylülerin çoğu yakın zaman içerisinde serbest bırakıldı.

Yine de, bu ayaklanma Guelfoları harekete geçirmiştir, onlar Prusya'dan bunu istila için bir bahane olarak kullanabileceklerinden şüphe duymaktaydı. Wolfenbüttel masraf hak payını Hannover'e satmıştı, Hannover de 1768'e kadar onlarda kalan sekiz bölgenin kontrolünün karşılığı olarak Christian Louis'e 50,000 tlr borç vermişti. Misilleme olarak, Prusya 230,000 tlr masraflarını

tahsil etmek için 1787 yılına kadar 4 farklı bölgede daha hâkimiyetini korumuştur. En azından şuan Christian Louis'in parası vardı ve bununla Holstein, Schwarzburg-Rudolstadt ve Bamberg'den 1,800 adam tuttu. Bunlar Şubat 1735'te Schwerin kalesini bombaladılar ve ele geçirdiler, böylece kardeşinin etki alanı Dömitz ile sınırlı kalmıştır. 1744 sürgünü Ukrayna'dan dönen ilk ordusundan 87 sağ kalan kişi tarafından desteklenmiş olsa da önceki düğ 3 yıl sonra gerçekleşecek olan ölümünden önce herhangi bir planını gerçekleştirememiştir. O zamanlarda sorunlar emperyal kontrolün ötesindeydi ve imparator Christian Louis'in 1747 sonrasında kendi mutlak programına başlamasını engelleyemedi. Sonuç olarak, Büyük Frederick, emperyal avukatlar tarafından 1701 yılında planlanan yerel düzenlemelerinin yerine bir yerleşim uygulamak için 1755 yılında müdahale etmiştir. Asillığı doğrulayarak, bu gerici anayasa Kasım 1918 yılındaki sosyalist devrimine kadar yürürlükte kalmıştır.

Doğu Frizya'daki emperyal müdahale artık başarı ile sonuçlanmamaktaydı. Zayıf Cirkseña hanedanı mal varlıkları ile uzun süreli bir anlaşmazlığa dahil olmuşlardır, 16. Yüzyılın sonlarından beri bu durum varlıklı köylüler ve şehirli sulh hakimlerince bu süreç yönetildi. Kalıcı bir çözüm bulma konusundaki emperyal kurumların beceriksizliği Doğu Frizya işlerinin dışarıdan yabancılar tarafından manipüle edilmesine zemin hazırlamıştır. Garnizon kurma yetkisi karşılığında mülklerin 1611 yılında imtiyazlarını ve Emden şehrinin özerkliğini garanti eden Hollandalılarla bu durum başlamıştır. Askeri ve mali işler, eyaletler Hollanda Savaşının kaosundan Münster ve Celle'yi birbirine düşürerek kendi pozisyonlarını güçlendirmek için fayda sağlamaya çalışırken asil kontrolünden çıkmıştır. Brandenburg, 1682'de Emden'e son Celle birliklerini sürerek ve kasabanın Brandenburg donanmasına bir üs ve Afrikalı bir şirket olarak kullanımı karşılığında sitenin koruyucusu olarak sürpriz ve kansız bir saldırıda 400 deniz piyadesi karaya çıkarmıştır. Eyaletler onayı ile 1702-1714 yıllarında Doğu Frizya Kreis birliklerinin hükmünü devraldı ve bunun sonrasında bir istinat ödendi. Münster belli aralıklar ile müdahalede bulundu (1622, 1676-1678, 1722-1724), bu esnada 200 Avusturyalı müfreze 1678 sonrasında barışı korumak için faydasız bir çaba için geldiler.

Ancak, hükümdar ve eyaletler arasındaki açık ihlalinin harekete geçirilmesi doğal bir afet ile gerçekleşti. Talihsiz Doğu Frizler 1715 sonrasında 1717'de Noel Akşamında bentler yıkılıp Kuzey Denizi topraklarının büyük bölümünü su altında bıraktığında doruğa ulaşarak fırtınalar ve fare ve çekirge salgınları sebebiyle yerle bir edilmiştir. Estate yanlış yönetimi Prens Georg Albert (1708-1734)'ün acil eyleminin aksine kendi bent bölümünü yeniden inşa edemediğinde ortaya çıktı. Şansölye Enno Rudolph von Brenneisen 1721 yılından sonra saldırıyı tekrar gözden geçirdi, RHR'ye yabancı garnizonların 1682'den beri 5 milyon fl. Olduğunu, bunun aksine estate borçlarının 700,00 fl. Üzerinde olduğunu ve ülkenin şuan iflas durumunda olduğu iddiasıyla dava açtı. Gerçekten de estate in yabancı askerlerin yılda 24,000 fl. Olan giderlerini karşılayamaması onlar üzerindeki kontrolü kaybettiği anlamına gelecekti. Hollandalılar müfrezelerini 369 adam ile destekledi, Prusya ise sayıyı 550 adama çıkardı. 1724 yılında Münster tamamen çekilmiş olsa da, diğerleri git gide zorba davranıyorlardı. Prens, Aurich sarayı dışında aniden Prusya müfrezelerinin belirmesiyle kalp krizi geçirip eşinin ölmesinden sonra oldukça fazla popüler sempati kazanmıştır.

Her iki taraf durumlar kontrolden çıktıkça silahlanmışlardır. Prusya, Eyaletlere destek vermiştir çünkü onların iddialarının Cirkseña'yı yeneceğini anlamışlardır. Şehir Muhafızlığı ücretsiz bira karşılığında işsiz denizcileri işe alarak 260 adam ile desteklemiştir. Sosyal kökenlerine ve Hollanda modasını takiben kendilerine United Eyaletler ismini vermelerine rağmen, Emden Partisinin demokratik cumhuriyetçi elementi prene karşı askeri gücü genişletebilmek için askerlik çağrısı ve tehdit yoluyla uzlaşmıştır.

Fon yetersizliği nedeniyle sadece 40 erkeğe indirilen emperyal barış güçleri olayları etkilemek için güçsüz ve hatta estate birliklerince silahsızlandırılmışlardır. Benneisen Emden Parti

lideri Baron von Appelle'yi tutuklamaya çalıştığında ise durum açık bir çatışmaya dönüşmüştür. Ancak var olan sınırlı güçler ile ve her iki tarafın meşruluk isteği sebebiyle şiddet sınırlı tutulmuştur. Ne Prusya ne de Hollanda bu durum sebebiyle Avusturya ile savaşa girmenin gerekli olduğunu düşünmüyordu ve birliklerine George Albert'in kuvvetleriyle yüz yüze gelmekten kaçınmalarını emretti. Prens, onlara karşı güç kullanımını haklı çıkarmak için muhalif isyancılar ile anlaşmıştır ve bu karar tek yol olduğu için Charles ve RHR tarafından Haziran 1726 onaylanmıştır. İsteği üzerine Charles, Oldenburg'dan üç Danimarkalı şirketin müdahalesini de onayladı, bunlar Mayıs 1727'de kalan direncin tamamen kaldırılması ve masrafların ödenmesi için mal veya mülk müsaderesine yardım etmesi için tam zamanında geldiler. George Albert'in galibiyeti Charles'in canını bağışlamıştır, aksi durumda Charles Prusya'yı düzen sağlaması için çağırması gerekirdi.

Durum sabitleştirilmiş olsa da, çözüme kavuşmaktan çok uzaktı. Emperyal komisyon sadece ara sıra çalışmaktaydı ve Hollandalıları kışkırtma korkusuyla nihai karara ulaşmada başarısızdı. Danimarkalı birlikler tarafından desteklenen George Albert, bugün daha fakirleşe ülkenin sahibi olarak devam etti, bu esnada isyancılar Emden çevresindeki bölgenin fiili kontrolünü korudular. Eyaletler Hohenzollern halefiyetini 1721 öncesi anayasa düzenlemelerinin tanınmasına karşılık olarak kabul etti ve Prusya'nın son Cirkse olan Carl Edzard 1744'de öldüğünde yerleşmesine izin verdi. Arda kalan Hollanda ve Danimarka birlikleri geri çekildi ve yolsuz yönetim temizlendi, ama diğer yandan ülke beceriklilikle 1806 yılında eski Prusya'nın sonu gelene kadar yönetilecekti.

Prusya, Charles'in Mecklenburg ve Doğu Frizya'daki başarısının baş faydalanıcı olmasına rağmen, Hannover ve Rusya'nın sürekli olarak büyümesi tarafından kontrol altında tutuluyordu. Alman devlet adamları çarı, 1721'nin büyük bir tehdidi olarak görmekteydiler, hatta imparatorluk "barbarlığı" terk ettiği ve doğu ilkelerini benimsediği için Türklerden daha kötü bir tehdit olarak görmekteydiler.

Rusya, Mecklenburg'da olan emperyal politika ile ilk yakın temasından kesinlikle ders çıkarmıştı. Rusya yöntemleri-Peter, Renitenten'i Sibirya'ya sürgünle tehdit etmişti- istenilen sonuçları üretme konusunda başarısız olmuştu. Bunun aksine, Rus tarihçi E.V. Anisimov'un yerinde ifade ettiği gibi " Alman karınca yuvasını kışkırtarak Peter ciddi bir zarara uğramıştır, çünkü bu bölgede dünya güçlerinin birçoğunun hayati menfaatleri ile karşı karşıya kalmıştır". Mecklenburg'dan sonra Rusya'nın Alman siyaseti daha dikkatli olmuştur, artık doğrudan askeri müdahale yerine hedeflerini geliştirmek için prensleri aracı olarak kullanmaya yoluna gitmiştir. Gottor'un Schleswig'i kurtarma arzusundan İsveç intikamını Rusya'dan Danimarka'ya çevirmek için faydalanılmıştır. Peter'in ölümünden sonra, Rusya siyaseti açıkça daha hanedana ait bir hal aldığı için Schleswig daha önemli hale gelmiştir. Holstein_Gottorp Dükü Carl Friedrich son çarın ve Rus İmparatoriçesi 1. Catherine'in kızı Anna Petrovna ile Hessen-Kassel prensesine tercih ederek 1725 yılında evlenmiştir. 1. Catherine, 1726-1727 yılında güçlü bir İngiliz diplomatik baskı sonrasında sadece geri çekilerek Schleswig'i güç kullanarak kurtarmayı amaçlayan askeri ve deniz kuvvetlerine olan ilgisini bırakmıştır.

Kriz, Rusya'yı tam da Avusturya'nın Akdeniz'de İspanya ile olan ittifakı bozulurken Rusya'yı izole bırakmıştır. Avusturya 1712'den bu yana Rusya'nın birçok teklifini ret etmiştir, buna sebep ise Peter'in emperyal unvanını çekişmeli olarak kullanması olmamıştır. Ancak, VI. Charles sonunda Rusya'nın ittifakını 6 Ağustos 1726 yılında kabul etmiştir ve ortak bir savunma anlaşmasının karşılığında Schleswig'i Gottorp'a geri verilmesi konusunda İmparator olarak destek olacağına söz vermiştir. Schleswig çok süre geçmeden I. Catherine'in ölümü sonrasında önemini kaybetmiştir çünkü halefleri olan II. Peter (1727-1730) ve Anna Ivanova (1730-1741) Gottorp rakiplerini güçlendirme arzusunda olmamışlardır ve hatta 1727 yılında Carl Friedrich'i Rusya'dan

sürgün etmişlerdir. Ortakların sürekli artarak devam eden Almanya, Polonya ve Balkanlar çıkarlarının sebep olduğu sürtünmelere rağmen Avusturya-Rusya ittifakı önemini uzun süreli korumuştur.

Gottorp istekleri tamamen göz ardı edilmemişti ve 1743 ve 1758’de onlara İsveç desteği sağlayan ve onları 1746 ve 1750 Avusturya ittifakının yenilenmesine dahil eden İmparatoriçe Elizabeth tarafından 1747 yılında tekrar değerlendirmeye alınmıştı. Bunlardan hiç biri güvenle belirsiz bir zamana ertelenen sözlere alışkın olan Habsburg’u henüz rahatsız etmemişti. Rus ve Avusturya’nın Balkan çıkarları bu evrede çatışmalı olmaktan ziyade tamamlayıcıydı, özellikle Rusya bu esnada daha Doğu taraflarında İran ile savaş izliyordu, Karadenizin batı bölgelerinin çoğunu ise Habsburg’a bırakıyordu. 1722 sonrasında sürekli hasta olan Augustus’un bulunduğu Polonya’da daha acil sorunlar ortaya çıkmıştı ve kimin halef olacağı sorusu gündemdeydi.

Avusturya ve Rusya, veliaht prens Friedrich August’un Charles’in üvey kardeşi olmasına rağmen başka bir Wettin adayını daha destekleme konusunda istekli değillerdi. Özellikle Rusya Polonya siyasetinin desteklenmesi için alternatifler düşünmekteydi, öncelikli olarak Büyük Kuzey Savaşı sonrası tek sadık Alman müttefiki olan Prusya’ya yoğunlaşarak. Polonya’nın zayıf bırakılmasına ve Rusya’nın seçmeyeceği bir kralın başa gelmesini engellenmesine destek olacağını güvence altına alarak antlaşmalar 1720 ve 1726 yıllarında yapılıyordu. 1726 Avusturya-Rusya ittifakı Rusya’nın Alman partnerini imparatorun ta kendisine yükseltmiştir ve Prusya’yı ikinci sıraya itmiştir. Aralık 1723 tarihli Üç Kara Kartal Anlaşmasının doğrultusunda bu üçü işbirliği yapmaya hem fikir olsalar da, sözü geçen Avusturya ve artarak Rusya olmuştur. I. Frederick William 1733 sonrasında Polonya’da söz hakkı sahibi olabilme karşılığında Rusya’ya Courland’in geleceği ile ilgili tam yetki vermeye zorlanmıştır. Ancak en kati anlaşma 19 Mart 1733 tarihli Löwenwolde Anlaşması olmuştur, buna göre Avusturya ve Rusya Augustus’un 1 Şubat tarihinde ölümüne müteakip daha iyi bir alternatif dileğiyle Wettin adayını desteklemeyi kabul etmiştir.

Rusya ve Fransa savaşa doğru giderken, Charles zaman geçtikçe olaylara olan hâkimiyetini kaybediyordu. İmparatoriçe Anna ve onun bakanları Balkanlar’da daha çok istenen projelere dönebilmek için Charles’ı katılmaya zorlayarak aksi takdirde tüm desteklerini çekeceklerini söyleyerek Polonya’daki sorunları çözme isteğindeydiler. Kardinal Fleury aleni ihlalden kaçınmak istemiş olsa da, XV. Louis Stanislaw Leszczyński’nin adaylığı konusunda baskı yaptı. Bunun bir sebebi 1725 yılında kayınpederi olan bir adama duyduğu kişisel sempati iken diğer sebebi daha iyi bir aday isteğiydi. Müdahaleyi 20 yıl Fransız sürgününde geçiren Leszczyński, acemice yapılan birçok Sakson suikast ile destek verilen ve onun başarısızlıklarını unutmalarını için toplumun zamanı olmasından dolayı ir nevi Polonyalı ulusal bir kahramana dönüşmüştür.

Polonya Halefiyeti Savaşı, 1733-1735

Meydana gelen çatışma Charles’in savunma stratejisinin sınanmasıydı, çünkü bu çatışma Polonya, İtalya ve Rhineland’in tampon bölgelerindeki üç birbiri ile bağlantılı mücadeleyi barındırıyordu. 1735 yılında durum dengede tutulmuş olmasına rağmen, Habsburg monarşisi siyasi önemi mevcut savaştan daha önemli olan bir çatışma tarafından ciddi derecede zayıflatılmıştır.

Eğer ki Augustus asil serüvenini yoksul bir bakış açısı ile benimseyebilseydi, oğlununki hala daha zayıf olurdu. Sakson ordusu Haziran 1733 yılında toplamda 19,800 adamdan oluşuyordu ve 4,000 ekstra asker ile bile Wettin’in tek başına hüküm sürmesini uygulama konusunda tamamen yetersizdi. Feldmareşal Lacy ve 30,000 Rus Polonya sınırını 11 Ağustos’ta geçti, operasyonları Polonyalı direnişçiler tarafından değil İmparatoriçe Anna’nın doğru adayı desteklediğine dair şüphesi nedeniyle durdurulmuştur. Fransa Leszczyński’ye desteğini 4 Eylül’de ilan etti ve sekiz

gün sonra Polonyalı asillerin çoğunluğu tarafından seçildi. XV. Louis Avusturya ve Saksonya'ya 10 Ekim tarihinde savaş ilan etti, üç gün sonra ise Kehl ve Lorraine'e eşzamanlı saldırılar düzenleyerek kayınpederinin desteği ile savaşı yaymaya devam etti. Ancak soyluların azınlık kısmı bu süreçten önce Sakson seçmen prens II. Augustus'u Kral III. Augustus olarak 5 Ekim'de seçmişlerdi ve Rusların yardımı ile Leszczyński'nin hükümranlığı Danzig çevresi bölgelerde sınırlandırılmıştı. Fransa, hâlihazırda 23 Haziran 1734 tarihinde Ruslara teslim olan 2,500 birlik göndermenin dışında doğrudan yardım sağlama konusunda isteksizdi. Daha önemli hedefler olmaması kaydıyla Fleury sadece Polonya'yı Fransız Barriere de l'est (bir çeşit Fransız diplomasisi) olarak korumak istiyordu. 9 Eylül tarihinde Danzig'in Rus-Sakson güçlerine düşmesi Leszczyński'nin kral olarak süren ikinci kısa dönemini sonlandırmıştı ve Prusya'nın Sakson rakiplerine yardım etme isteğinin bulunmamasıyla birlikte Königsberg'e sığınmıştır.

Bu dönemde savaş 1733'den beri Sardinya ve İspanya ile ittifak olan Fransa Ekim sonlarında Milano'ya saldırmak üzere 38,000 birlik göndermesiyle İtalya'ya da sıçramıştır. 25,000 Sardinyalının ve sonunda 24,000 İspanyol'un katılımıyla 18,000 Avusturyalı Milano'dan çıkarılmıştı. Durum, 1734 ilkbaharında Parma ve Mantua'da ittifak ile tükenene kadar savaşan Avusturyalı takviye gücün gelmesiyle dengede tutulmuştur. Ne var ki, Charles'in birlikleri, İspanyolları papanın izni ile Napoli'ye saldırmak üzere Mayıs 1734'te Roma'dan geçerek güneye doğru ilerlemelerini engelleyememişlerdir. Sadece 21,000 adam ile burası hızlıca aşılmıştı ve kısa süre içerisinde Sicilya'ya devam etmişlerdi. Avusturya düşmanlarının çatışmalı hedefleri olmasaydı durum büyük ihtimalle daha kötü olacaktı. Sardinya ve İspanya Milano'da hak iddia etmişlerdi ve Mantua konusunda neredeyse çatışmaya girmişlerdir. Fransa İtalya'da İspanya'nın yeniden güçlenmesini engellemeyi düşünürken Sardinya, sembolik olarak da olsa Avusturya'nın oradaki varlığını korumak istiyordu.

Charles'in Habsburg İtalya'sını koruyamamasının nedeni birlikleri imparator olarak prestijini devam ettirmesinde hayati olan Ren bölgesine yönlendirmesi ihtiyacı olmuştur. Resmi ve gayri resmi savunma yapısının tüm unsurları sınırlı olan Avusturya birliklerine destek amacıyla etkin hale getirilmiştir. Birlik, 9 Kasım 1733'te üçlü kota anlaşmasından sonra harekete geçmiştir, akabinde 9 Nisan 1734 imparatorluk meclisi (Reichstag) tarafından imparatorluk adına savaş yani Reichskrieg beyan edilmiştir ve Reich'de seferberliğin uzatılması takip etmiştir. Bunlar olurken birlikler bütünüleyici askeri anlaşmalar ve yeni anlaşmalar ile uzatılan Charles'in iki taraflı antlaşmalar ağ örgüsüne cevaben gelmeye başlamışlardır. Birliklerin seferberliğinin iki taraflı anlaşmalarını karmaşık hale getirmesi amacıyla Charles dikkatlice Kreis yapısı içerisinde etki ederek prensleri hedef almıştı. Frankoniyen icra prensi ve emperyal şansölye yardımcısı olan Friedrich Carl von Schönborn Kreis seferberliğini desteklemenin yanı sıra Bamber ve Würzburg'a ekstra yardımı kabul etti. Suabiya işbirliği Habsburg patronaj ağına çoktan dahil olan yeni Katolik Württemberg dükü Carl Alexander ile yapılan antlaşma ile pekiştirilmiştir. Hannover ve Wolfenbüttel ile varılan anlaşmalar imparatorluk ordusuna yani Reichsarmee'ye verilen destek askerin konuşlandırılmasını güvence altına alırken, Hessen-Kassel de destek vermenin yanı sıra yeniden Üst Ren Kreis askeri yapısına yeniden katılma konusunda ikna edilmişti. Önemli ölçüde Prusya yardımı Frederick William'ın Jülich-Berg için olan taleplerini yerine getirmek zorunda kalmadan güvence altına alınmıştır ve Charles, kralın pazarlık teklifini indirme amacıyla Berlin Antlaşması uyarınca sağlamak zorunda olduğu 10,000 asker haricinde 40,000 asker teklifini reddetmiştir. Diğer krallar da çabaları karşılığında sadece biraz materyal karşılığı almıştır ve Pragmatik Yaptırım için desteklerini yeniden tasdik etmek zorunda kalmışlardır ve Avusturya ordusuna sık sık asker sağlamak için yükümlü olmuşlardır (bkz. Tablo 6.2).

Kreis seferberliği savaşa karşı çıkan üç Wittelsbach seçmenlerince sınırlandırılmıştı. Bavyera'dan Carl Albrecht aralarında en kararlı olan hükümdardı ve çoktan Habsburg hanedanının

zayıflığını hissediyordu ve Charles’ın ölümünün üzerine emperyal unvan için ve Avusturya mirası için düşüncelere kapılmıştı. 1732’den bu yana Bavyeralı avukatlar seçmenin iddialarını ve Pragmatik Yaptırımın önceki itibarından (1722) kaçmasını destekleyen argümanlar hazırlamaktaydılar. Doğal müttefiki Fransa’ydı. Fransız bakanların ordusunun zayıf durumuna olan tedirginlikleri büyüyordu ve 26,000 asker ile gücünü arttırması şartıyla yıllık ödeneğinin 800,000 fl. olmasına hazırlardı. 15 Kasım 1733 tarihinde bir anlaşma akdedildi ve Regensburg ve Freising piskoposu olan kardeşi Johann Theodor ile birlikte Carl Albrecht Avusturya Salzburg yanlısı çabalarına karşı Bavyera Kreis seferberliğini engelledi. Kreis Birliği 11,682 piyadeden oluşan resmi askeri birliğinin yerine 3,257 piyadeyi seferber etme kararı almıştır, ancak sadece Salzburg, Passau ve diğer küçük bölgeler kendi 1,333 askerini göndermiştir. Yine de, Bavyera artık Max Emanuel’ın daha önce yaptığı gibi Avusturya’ya başkaldırmak için çok güçsüzdü. Ordu Mart 1733 tarihinde toplam 6,204 ile savaşa hazır ve 19,600 muvazzaf asker ve 20,000 milis kuvvetleri Ocak 1735 tarihinde seferber edilecek durumda olsa da, bunu yapmak 1737 yılında 8.7 milyon fl. veya Fransız ödeneklerinden 5.9 milyon daha fazla bir masraf olacaktı. İflasın eşiğinde olan Carl Albrecht daha fazla Avusturya baskısına dayanamayacağını hissetti ve gereken şekilde kendi 2,115 askerlik Kreis birliklerini Eylül 1735 gönderdi.

Clemen August’un konumu daha tehlikeli olmuştur. Köln’e ek olarak Münster, Paderborn, Hildesheim ve Osnabrück’e hükmetmenin yanı sıra, Welfalya, Aşağı Saksonya ve Ren seçmenleri etki edebiliyordu ve böylece Fransız diplomasisinin hedefi haline hızlıca gelmişti.

Table 6.2 Avusurya’nın Destek Kuvvetleri, 1735

Territory	Treaty	Contingent	Returned
Prussia	1728	10,289	1735 ¹
Württemberg	1733–4	8,158	1736 ²
Denmark	1732	6,195	1735 ³
Saxony	1735	6,000	1735 ⁴
Gotha	1733	5,000	1736 ⁵
Würzburg-Bamberg	1733	4,600	1736 ⁶
Weimar	1732	3,000	1735 ⁷
Hanover	1734	2,860	1736 ⁸
Hessen-Kassel	1733	2,400	1735 ⁹
Mainz	1733	2,300	1736 ¹⁰
Eisenach	1732	2,000	1738
Wolfenbüttel	1728	1,500	1735 ¹¹
		54,302	

Kaynak: Feldzüge, vol. XIX, pp. 113–19, 138–9, 285; Patze (ed.), Geschichte Thüringens, vol. V, pp. 302, 350–52, 431; C.v.Geispitzheim, Historische Nachrichten von dem...Füsiliere-Regiment ...von Erlach (1778, reprinted Osnabrück, 1971); Münter, “Waldeckischen Truppen”, pp. 204–5; Wilson, War, state and society, pp. 169–76, 183, and the sources cited there.

Notlar:

¹ Replaced the Reich's contingent.

² Excluding 1,728 Kreistruppen.

³ On behalf of Holstein.

⁴ Provided in return for Austrian help in Poland.

⁵ 800 were provided by Waldeck under subcontract, 24 August 1734.

⁶ Excluding about 1,000 Kreistruppen.

⁷ Actually sent 2,822.

⁸ Excluding 2,866 serving as the Reich's contingent.

⁹ Excluding 1,443 serving as Upper Rhine Kreistruppen.

¹⁰ Remained in garrison in Mainz and probably totalled only 1,700. ¹¹Excluding 685 Lower Saxon Kreistruppen.

Fransa Plettenberg'i uzaklaştırma amacıyla çıkan mahkemedeki bir skandaldan faydalanmıştır ve Clemens August'u fikrini değiştiremeden 14 Ocak 1734 tarihinde bir ittifaka manevra ile dahil etmiştir. 10,000 adamı hazırda bulundurulması zorunlu olan seçmen Münster ve Paderborn'da hala hazırda bulunan güçler sayesinde Haziran 1734'te 11,540 askeri toplamıştır. Köln rejimleri Bonn August yakınlarındaki Plittersdorf'ta Ekim 1734'te ordugâh kurdular. Güç gösterisi olması planlanan bu durum Clemens August'un zayıflığını ortaya çıkarmıştır. İkmal düzenlemeleri başarısız oldu, çadırlar akıttı ve hiçbir alay organize olamadı. Eylül ayı geldiğinde askerler günde yüzde yirmi oranla kampı terk ediyordu. Ne Fransa ne de Avusturya bu durumdan etkilenmedi. Belle-Isle 1734 yazında Trier'i işgal ettiği ve Köln'de bulunan kapalı bölgelere destek verdiği zamanda, kendini Alman coğrafyası konusundaki yetersiz bilgisi sebebiyle sadece suçlamıştır. Seçmen, sorumlulukları onurlandırmak için sembolik bir çabayı yapması konusunda zorunluluk hissediyordu, bu sebeple Paderborn birliğini (1,200 asker) Ağustos'ta gönderdi, daha sonra Münster, Osnabrück ve Hildesheim (1,200 asker daha) 1734 sonunda gönderdi.

Durumu kendi avantajına çeviren Avusturyalıları ikna etmek için yeterli olmadı. İmparator kışlaklar için vergi taleplerini bir seferlik Reich'deki konumunu azaltmadan yerine getirebilmiştir. Avusturyalı ve Danimarkalı birlikler, Katolik siviller ile kavga ederek ve buraya işgal edilmiş bir bölgeymiş gibi yaklaşarak 10,000 Prusyalı Westfalya piskoposluklarını işgal edip seçim bölgesine girebildiler. Clemens August kendi birliklerini Nordkirchen'deki Plettenberg mülkiyetine konumlandırarak aptalca bir hamleyle misilleme yaptı ancak sadece daha ciddi misillemelerin korkusuna yol açtı. Daha iyi donanmış olan Oalatinat Fransız ordusuna destek gönderebildi ancak yine de imparatora karşı aşırı eylemlerden çekinerek kendi bölgesine Danimarkalı bir birliğin yerleşmesini engelleyemedi. Charles Wittelsbach tehdidini şiddet uygulamadan etkisiz duruma getirdi ve 1702-1704 ihlaline karşılık verilmedi.

Charles'in Ren savunması diğer Habsburg siyasetinde olduğu gibi uluslararası gelişmelerden etkilenmişti. Alman desteğini güvence altına almasındaki başarısı yabancı rekabetin olmaması sayesindeydi. Fransa'ya yapılan önceki savaşların aksine İngilizler ve Danimarkalılar çekimser kaldılar çünkü Fleury Avusturyalı Hollandalılara saldırmaktan kaçınmıştır ve bu hususta Hollanda Cumhuriyeti ile 1733'te bir antlaşma müzakere edilmiştir.

Alman destek kuvvetleri Anglo-Hollandalı destekler ile Flaman bölgesine çekilmemiştir ve bu da İtalya'da yardım için ekstra para olmadığı anlamına geliyordu. Charles daha önce donanma gücü tarafından ödenen toplamaları eşleştirmeyi bekleyemezdi ancak ek bir gelir olmadan prensler daha çok birliği seferber edemeyeceklerdi. Durum böyle olduğu için birçoğu kalan birimlerini ev savunması için devam ettirmek istiyorlardı. Örneğin Ernst Ludwig kendi ileri karakollarında

ihtiyaç olacağı gerekçesiyle savunma asker birliğini bırakmayı ret etmiştir. Fonların eksilmesi, Kreis birliklerinin (Tablo 6.3) etkili gücünü daha da azaltarak Charles'in daha zayıf olan Westfalyalılarından ve Aşağı Saksonya'dan birliklere karşılık olarak nakit para almak zorunda bırakmıştır. Avusturya ordusunun gücü 141,713 (1732) askerden 205,643 (1735) çıkarılmış olsa da, 157,000 askerden fazla hazırda bulunmamaktaydı ve Alman yardımını zorunlu kılıyordu. Ayrıca Hollanda cephesinin olmayışı Fransızların İtalya'da büyük sayılara ek olarak Ren bölgesinde 280,585 birlikleri içerisinde 100,000 birliğe yoğunlaşmalarını sağlıyordu.

Hamburg İtalya'yı güçsüz bırakmak ve Lorraine'i dahil etmeye dair Fleury'nin hedeflerine ulaşması için bunlar yeterdi. İkinci hedef hızlıca Charles'i masaya oturtmak için Ren bölgesindeki kalan Fransız operasyonlarını da azaltarak 13 Eylül 1733 sonrasında gerçekleştirildi.

Tablo 6.3 1735 yılına kadar Kreis seferberliğinin kapsamı

<i>Kreis</i>	<i>Contingent</i>
Swabia	7,894
Franconia	8,016
Electoral Rhine	500 ¹
Upper Rhine	5,329 ²
Westphalia	3,400 ³
Upper Saxony	2,800 ⁴
Lower Saxony	4,951 ⁵
Bavaria	1,333 ⁶
Total	34,223

Kaynak: HSAS, A6: Bü. 67; A7: Bü. 42, 18 March 1736; C14: Bü. 336a; Feldzüge, vol. XIX, pp. 120–28; Storm, Feldherr, pp. 338–41; Helmes, “Fränkische Kreistruppen, 1714–1756”, pp. 13–15, 32; Meissner, Nordhausen, pp. 59–62; Stahlberg, “Reussisches Militär”, pp. 13–14; Möllmann, “Kurtrierischen Militärs”, p. 68.

*Notlar:*¹ Field contingent from Trier.² Including 1,443 from Hessen-Kassel.³ Paderborn 1,200, Cologne 500, others 1,700.⁴ Schwarzburg and Reuss 2,300 plus about 500 from Anhalt.⁵ Hanover 2,866, Wolfenbüttel 685, Hildesheim and Osnabrück 1,200, Mühlhausen, Goslar and Nordhausen 200.⁶ Joined by another 2,115 from Bavaria and Neuburg in September 1735.

The table excludes the Prussian and Austrian units serving as nominal contingents.

Fransa Avusturya'ya saldıramadığı için Alman hedeflerine saldırmak durumunda kaldı ve bunları prensleri ve Anglo-Hollanda müdahalesini kışkırtmak için Reichsfeste'yi ele geçirmek gibi sembolik hedefler ile sınırlı tutmak zorundaydı. Louis XIV siyasetini niteleyen acımasız saldırının tekrarı yoktu ve Kehl 28 Ekim 1733 düştüğünde Fransız güçleri Ren bölgesine geri çekildi. Ancak bu Alman seferberliğini engellemek için yetersiz kaldı ve Fransızları Moselle vadisine saldırmaya ve Trarback ve Trier'i Nisan 1734'te almalarına itti. İkinci bir zorlama Mayıs ayında Ettlingen savunma bağlantılarını kırdı ve Prens Eugene altında yeni toplanmış olan Reichsarmee, Heilbronn'dan vazgeçmesine ve Philippsburg kuşatması için yolu açmasına zorlandı, Philippsburg ise 19 Temmuz'da düştü. Daha sonra Fransa, Reich'e daha derinden kışkırtıcı saldırılardan kaçınarak savunmasını sürdürdü.

Charles'ın Anna'yı 1726 anlaşması kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye ve söz verilen 30.000 erkeği göndermeye çağırdığı için, Rus müdahalesi sorunu bu operasyonları baştan beri askıya aldı. Anna, bakanları Charles'ı, Rusların 1735'te başlattığı Türklere yönelik bir saldırı savaşını desteklemeye karar verene kadar reddetti. O zaman bile, tek taraflı olarak yardımı 13.000'e indirdi ve Habsburg stratejistlerinin başlangıçta İtalya'dan ziyade Ren'e yönlendirdi. Fransa ve Bavyera, Rusların propaganda amaçlı batıya doğru ilerlemelerinden hızlı bir şekilde faydalanarak, barbar Moskovitlerin emperyal mutlakiyetçiliğin çıkarıcı yandaşları olarak imajını yükseltti ve doğrudan Mecklenburg'daki daha önceki düzensiz davranışlarına atıfta bulundu. Aslında Ruslar ve danışmanları seferi uluslararası prestijlerini artırmak için kullandıklarından, Ruslar en iyi davranışları içindeydiler. Büyük ölçüde Alman hatlarında eğitilmiş ve disiplinli olan Ruslar, Ağustos ayında Swabia'ya vardıklarında etkileyici bir görünüm kazandılar. Almanlar, ulaşım dağılımı sebebiyle yayılan dil sorunları ve sığır vebası dışında, yeni konuklarıyla başa çıkmakta zorluk çekmemiştir.

Rusların gelmesi Viyana'da savaşın gidişatını değiştirmesi umuluyordu ve bazıları Bavyeralıların transit geçişine muhalefetini seçmenleri istila etmek ve ordusunu silahsızlandırmak için bir bahane olarak kullanmayı planlıyordu. Ancak Prens Eugene, Bavyera'yı uzun ve maliyetli bir kampanya olmadan almanın imkansız olduğunu savunarak durumu umutsuz olarak görmeye devam etti. Ren'deki Ruslarla bile, Anna'nın yardımının çok yüksek olduğunu ve barışın daha iyi bir seçenek olduğunu iddia ederek saldırıyı kaldıramadığını öngörüyordu.

Rus ilerlemesi; olduğu gibi, St Petersburg'daki diplomatik çabaların Anna'nın müdahale etmesini caydırmadığı ortaya çıktığında Haziran 1735'te Charles ile müzakereler açan Fransızları uyardı. Viyana'da İngiliz arabuluculuğu ile 3 Ekim'de barış başlangıç antlaşmaları imzalandı. Fransa, Leszczyński'yi Augustus III lehine çekmeye ve Metz, Toul, Verdun ve Bar Dükalığı'nı tazminat olarak kabul etmeye zorladı. Lorraine, mevcut dükünün 1737'de meydana gelen son Medici'nin ölümünden sonra Toskana'ya sahip olabilmesi durumunda eski krala transfer edilecekti.

1766 da, Fleury'nin programını tamamladı ve Lorraine'in Almanya ile ilişkisini 1871'de Bismarck'ın İkinci İmparatorluğuna kadar sona erdirdi. Bu arada, Habsburglar İtalya'da Napoli, Sicilya ve Toskana limanlarının yeni bağımsız bir krallık olarak Don Carlos'a taşınmasıyla zayıfladı, Milan'ın küçük kısımları Piedmont-Sardunya'ya devredildi. Parma'nın tutulması ve sonuçta Toskana'nın satın alınması, Habsburg bölgesini kuzeyde stratejik olarak daha kompakt hale getirmiş olsalar bile, Avusturya'yı bu kayıplar telafi etmedi. Polonya yerleşimi sadece mevcut askeri durumu doğruladı ve Sakson hükümdarı Charles'a hali hazırda askeri yardım sağlamasına rağmen, zaferi Rusya'ya daha fazla fayda sağladı. Rusya müdahalesini, Polonya asaletleri arasında sağlam bir parti kurmak için kullandı ve bu da giderek Fransa veya Avusturya'dan ziyade ayrıcalıklarını korumaya yöneldi. Bu şartlara karar verdikten sonra, diğer ilgili tarafların rızasını güvence altına almak için Fransız, Avusturya ve İngiliz diplomatları yaklaşık dört yıl boyunca bir sahtekarlık savaşını uzattı.

Philippsburg ve Kehl 1737'de Fransa tarafından geri gönderilmesine ve Louis XV Pragmatik Yaptırımını tanınmasına rağmen Reich'de, Lorraine'in kaybıyla ciddi bir darbe almıştı. Ren'in 1792'den önceki son savunmasıyla ilgili tartışmaların çoğu, Reichsarmee'nin kasvetli bir resmini sunarak ve Eugene'nin düşmanın ilgisini çekmemesi ve düşmanı ile ilgilenmemesi konusundaki sonucu suçlayarak olumsuz bir değerlendirme ile sonuçlanır. Yaşlı emperyal saha mareşali, yenilgi sorumluluğunun bir kısmını paylaşıyor, ancak bu fazla tahmin edilmemeli, çünkü Ruslar hariç, tüm büyük ordulara önceki yüzyıldan kalma eski gaziler tarafından komuta edildi: zavallı Count Mercy, ileri gelen İtalya'daki Avusturyalılar bile sağır ve kördü. Daha etkili kaynak seferberliği sayesinde Fransız ordusunun savaşın ilk aşamalarındaki verimlilik kadar sayılardan da üstün olduğu doğrudur. Rhineland'lılar, Fransız ordusunda Almanca konuşan askerlerin bol miktarda malzeme bulunduğunu, her zaman vaktinde ödendiğini ve Fransa kralından daha iyi bir usta olmadığını iddia ettiğini bildirdi. Bununla birlikte, savaş ilerledikçe durum kötüleşmiş gibi görünüyor, böylece 1735'e kadar Fransızlar İtalya'daki ordularını yenilemek için 7.000 yedek asker hazırlamaya başvurdular. Rheinland'da benimsenen savunma duruşu, komutanlarına siyasi işlerin yanı politik önemde mecbur kılındı.

Buna karşılık, Reichsarmee taze birlikler geldikçe ve askerler hizmete alıştıkça hem sayılarda hem de etkinlikte iyileşti. 733-734'ün geri dönüşleri, 1682'de kalıcı bir ordu yerine bir seferberlik sistemi seçilmesi için ödenmesi gereken bedeldi. Bununla birlikte, Kreis Derneği, Nisan 1734'ten önce Avusturya birliklerinin yokluğuna rağmen, Reich'a derin itişleri caydırmak için yeterli olan minimum bir savunma seviyesi sağladı. Lorraine ve Kehl zaten savunulamazdı, ancak sadece 4.000 kişi tarafından tutulan Philippsburg, harap durumuna rağmen çatlamak için zor bir kabuk olduğunu kanıtladı. Bundan sonra durum düzeldi ve Fransızlar Mainz'i kuşatamadı. 1735 sonbaharında, Almanlar bir karşı saldırı başlatmak için yeterince kendinden emindi, çünkü Seckendorff orta Ren'i 30.000 adamla geçti, 20 Ekim'de Clausen'de bir Fransız çıkarmasını yendi ve barış ön haberleri daha fazla operasyon durmadan önce Moselle'yi geri çekmeye zorladı.

Kuşkusuz, Reichsarmee özellikle 1735 ilkbaharından daha fazlasını başarabilirdi. Eugene, Temmuz ayında Carl Albrecht'in Rusların geçişine izin vermek için sınırına doğru sadece dört süvari alayının hareketini alması koşuluyla, Bavyera'nın direnme yeteneğini emin bir şekilde tahmin etti. Avusturya, 1741, 1743 ve 1745'teki seçmenleri, 1735'tekinden daha az olanakla geçersiz kıldı.

Kısıtlı bir tutunma operasyonu olarak Ren nehrinin savunması başarılı oldu ve Fransızlara daha önceki çatışmalarda yaptıkları zararları çıkarma fırsatı verilmedi. Bununla birlikte, Avusturya'nın tersine dönmesinin uzun vadeli siyasi sonuçları, özellikle de Türkler tarafından yaşanan felaketle yenilgiye uğratıldığında ciddi olmalı.

Üç yıllık yenilgi 1737–1739

Avusturya hükümeti, Bourbon güçleriyle yaptığı son barış görüşmeleri ve Osmanlı zayıflığının devam eden aşırı değerlendirmelerinden dolayı teşvik edildi. Stratejik pozisyonun 1716-1718 kazanımlarını takiben daha iyi olduğu doğrudu, ancak Habsburg'un gücü İtalya ve Rheinland'daki son aksaklıklardan etkilenmişti. Bununla birlikte, ortaya çıkan Doğu Sorunu hesaplamalarda belirleyici oldu, çünkü Türklerin hızla çökmesi ve Balkanlar'da bir güç boşluğu yaratması bekleniyordu. Eğer Charles çabuk hareket etmediyse, Rusların tamamen üstlenmesinde korkuyordu. Büyüyen siyasi tecritle birleştiğinde, bakanlar hem Rus yayılmacılığını kontrol etmek hem de kalan son müttefiklerini korumak için savaşa girmek zorunda olduklarını hissettiler. Sonunda bu ciddi bir yanlış hesaplamayı kanıtladı. Türkler çökmekten çok 1735-1737'de üç Rus saldırısını yendiler. Gecikmeler 1737'ye kadar devam ederken, Avusturya hükümeti kararının bilgeliliğinden şüphe etmeye başladı, ancak Rusların ustalık diplomasisinden kaçamadı. Hofkriegsrat başkanı ordunun en az bir yıl daha hazır olmayacağını bildirmesine rağmen, hükümet 14 Haziran'da Rusya'ya olan bağlılığını onurlandırmaya karar verdi. Bu konudaki yardımlar, Temmuz 1736'dan beri Macaristan'da toplanan birliklerin sağlıklı kışlarından ilerlemezlerse sıtmaya yenilmeleri korkusuydu.

Son aksaklıklarına rağmen, imparator tamamen hazırlıksız değildi. Ordunun kağıt üzerindeki gücü 1736'da 169.000 idi ve bunların 131.000'den fazlası etkili oldu. Batıda devam eden fon savaşı nedeniyle, en az 40.000 kişi İtalya'da kalmak zorunda kaldı, 30.000 kadar Reich'da ve Macaristan için sadece 62.550 kaldı, ancak en azından finansal durum makul derecede sağlıklı görünüyordu. Ayrıca hızlı bir zafer beklerken, toprak mülkleri şaşırtıcı derecede cömert ve 6.5 milyon florin sözü vererek 8 milyon florin normal vergi hibesine ek olarak dış krediler için teminat verdi.

Macar soylular 200.000 florin daha bağışlarken, Nisan 1737'de getirilen bir Türk vergisinin geleneksel amaca uygun olarak daha fazla para topladılar. Papa, Avusturya kilise mülkiyeti için beş yıl süren 1 milyon fl. yıllık 2.85 milyon fl. doğrudan kendi kasasından ödedi. Bununla birlikte, bu ancak Avusturya mali-askeri devletindeki temel zayıflığı gizledi. 1716-1718 Türk savaşının maliyeti 43 milyon fl, bu ise askeri bütçenin sadece 22,7 milyon fl. Polonya Ardıl çatışması, sadece 14.3 milyon fl. doğrudan ödenebilir. Sitelerin hibesinin gerçek değeri 6 milyon fl'ye düştü. 1734 ya da 2 milyon fl. resmi meblağın kısa ve toplam geliri ancak 20 milyon florin idi. Daha da kötüsü, Charles'ın alanları 100 milyon fl'ye ayarlanmıştı ve 1714'te bu sorunları çözmek için tanıtılan Bancalitäts, toplam çöküşün eşiğinde idi. 1737'de düşmanlıklar başlamadan önce bile, Ordunun Macaristan'da bakımının maliyeti 5 milyon fl. idi. Etki alanlarının gelirini anında yapılan harcamaları kapsayacak şekilde yönlendirerek, tüm faiz ve borç geri ödemelerini durdurma pahasına operasyonlar finanse edilebilecek. Devlet borçları 22'den 99 milyon fl'ye yükselirken, savaşın toplam maliyeti 146 milyon fl'ye yükseldi. 1739 yılında, 24.2 milyon fl. düzenli askeri bütçe kapsamında ve bakanların Alman prenslerine açıklamak için hazırlandıklarından oldukça fazla.

Habsburg'un askeri etkinliği üzerindeki etkisi endişe vericiydi. Büyük bir savaşta ilk kez, ordunun resmi kuruluşu bile azaldı, 1737'de bir önceki yıla göre yaklaşık 8.000 düştü ve 1738'de 3.000 daha düştü. Reich'tan yardım zorunlu hale geldi, ancak bir Charles istemiş olsa bile, doğuda yeni bir saldırı savaşı için bir Reichsarmee'yi silahlandırmak mümkün değildi. Ren'i savunmanın son çabalarından sonra, bölgeler Macaristan'a yeniden dağıtım yaptırımına hazırlanmadı, ancak Reichstag geleneksel nakit bağışını oyladı ve bazı prensler ikili anlaşmalar yapmaya istekli olduklarını belirttiler. İmparatorun diplomatlarının prensip hırsını manipüle etme becerisi, değerli

yardımcıların hizmetlerini güvence altına aldı ve Reich'in herhangi bir yerinde işe alımın emperyal imtiyazından yararlanarak daha fazla asker toplandı. Ancak, uzun vadeli sonuçlar ciddiye. Daha önceki kırık vaatlerden sonra gelen imparatorun siyasi tavizlerini onurlandıramadığı, hatta tuttuğu askerleri ödeyemediği, Habsburg'un Reich'ta kalan kredisinin çoğunu tüketerek, Charles 1740'ta öldüğünde Avusturya monarşisini savunmasız bıraktı.

Bu, 1737'de, bir kaç prensin asker göndermeyi kabul ettiği zaman açık değildi. 1733–1735 savaşı, tüm Alman yöneticileri barış zamanında sürdürülmesi zor olan abartılmış kuruluşlara bıraktı. İmparatora sadakatlerini göstermenin yanı sıra, hepsi ordularının bir kısmını Macaristan'da hizmet etmek için işe alarak askeri bütçelerini düşüreceğini umuyordu. Çoğu durumda hayal kırıklığına uğradılar, çünkü imparatorlarının kötü mali durumu, ödemeyi kabul ettiği mütevazı miktarları bile onurlandırmayı engelledi, ancak prensler, politik tavizlerin bunu değerli hale getireceği umuduyla riski kabul etti. Hem Carl Albrecht hem de Clemens August, Polonya Savaşı'nda göze çarpan başarısızlıklarından sonra Charles ile ilişkileri yeniden toparlama konusunda çaresizdi. Bavyera Hofkriegsrat'ın şefi Kont Törring'in, kolorduların harap olacağına dair tavsiyesine rağmen, seçmen Charles'ın onu iradesiyle hatırlaması umuduyla ordusunun yarısından fazlasını taahhüt etti. Benzer motifler Sakson katılımının arkasındaydı, ancak Macaristan'da yaşanan ağır kayıplar, bir sonraki bölümde göreceğimiz gibi 1740'ta Prusya'ya askeri avantaj sağladığından, her ikisi için de bir felaket oldu. Oysa Wolfenbüttel ve Würzburg öncelik olarak korumakla ilgileniyorlardı. Emperyal iyi niyet, Württemberg rejimi hükümeti umutsuzca 1737'den sonra düklük içinde kendi konumlarını güçlendirmek için desteğine ihtiyaç duydu. Carl Alexander'ın dul eşinin muhalefetiyle karşı karşıya kalarak Katolik destekçilerini siyasi iktidardan dışlamak için emperyal yardım istediler. İmparatorluk temsilcisini atlayarak sonraki ikili anlaşmaları Charles'a olan bağımlılıklarını daha da arttırdı. Ayrıca olgun bir saltanat dükünün yokluğunda diğer bölgelerin işleyişine açık olan düşmanın Swabian Kreis'teki konumunu savunmak için emperyal desteğe ihtiyaçları vardı ve özellikle subayların çoğunun olduğu ordunun fon krizine bir çözüm bulmak zorunda kaldılar. Ordunun bir kısmının transferi, genç Württemberg prensleri için uygun istihdam sağlama ikramiyesi ile ideal bir cevap olarak ortaya çıktı. Charles'ın naip olarak Carl Alexander'ın Ren'deki emperyal komutan olarak yerini alması ümidiyle, boşa giden Freiberg, Breisach, Philippsburg ve Kehl kalelerine üç alay daha yerleştirildi. Tüm bu umutlar tam bir hayal kırıklığı ile sona erdi. 4,954 kişi nakledilmiş olsa da, oluşturdukları birimler parçalanmış ve varolan Avusturya alaylarını güçlenmeye zorlamak için kullanılmış, gelecek vaat eden kariyerlerinin prenslerini emperyal koloniler olarak yok etmiştir. Üç garnizon alayı ücretsiz olarak bırakıldı ve Ren'e alternatif bir aday komutan atadı. Mali krizden kaçma umutlarında, hükümet Prusya'ya doğru sürüklendi ve 1740'ın sonunda Büyük Frederick'e Avusturya'ya karşı yeni savaşı için ek birlikler sağlaması için tuzağa düştü.

Bu tür zorluklar imparatoru imtiyazlara bağlı ikili düzenlemelerden ziyade doğrudan işe alım taslakları aramaya teşvik etti. Gördüğümüz gibi, bu zaten Büyük Türk Savaşı sırasında tercih edilen seçenektir, ancak zamanı Charles doğrudan Kreise ve işe alım için kilit bölgelere gitti. Genel olarak, ilgili yetkililerden emperyal işe alım partilerine yardım etmek veya işi kendileri üstlenmek için mücadele istenmiştir. Ancak, otoritesini doğrudan derebeyi olarak kullanan emperyal şövalyeler, topraklarına yaptırım tehdidi altındaki erkekler savaşıma zorlandı. İmparator yerleşik prosedürlere bağlı kaldığı ve temsilcilerini özenle seçtiği için iyi niyetin korunması için bazı çabalar sarf edilmiştir. Swabia'ya gönderilen adam, Ocak 1738'de Avusturya hizmetine giren ve daha sonra 1747'ye kadar bölgedeki askeri ve siyasi müzakerelerde Habsburg'ları temsil eden ve yakın zamanda ölen Carl Alexander'ın gözdesi Baron Arnoldus Franz von Tornacco'ydu. Bununla birlikte, Avusturya'da askeri takviye giderek daha fazla önem kazandı. Söz konusu rakamlar, Polonya Savaşı için yeni bir askeri alımın ardından ağır bir yük oluşturdu ve birçok bölge

yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlandı. Habsburg coşkusu, daha fazla yenilgiyi takiben azalmaya neden oldu ve Charles'ın ittifak ağı, karşılıklı suçlamalar sonrasında gerginleşti. Durumun ne kadar ciddi olabileceği, 1733'ten bu yana işe alım ve yardımcı hizmetlerin tedariki, on yıllık devlet gelirine eşit olan 1739 800.000 tlr daha pahalı olduğu tahmin edilen Weimar vakası ile gösterilmiştir! Bu arada, muhtemelen yüzde 50 veya daha fazla olan Macaristan'daki ağır kayıplar, diğer prenslerin yeni durumlar sunmasını caydırdı. Yine de, ilgili sayılar dikkate değerdı ve Tablo 6.4'te özetlenen toplamlar muhtemelen düşük bir değerdır. Reich'tan en az 18.000 kişi, sadece 1739'da Tuna'yı cepheden geçti. İkili anlaşmalar kapsamında gönderilen koşullarla birlikte, Habsburg savaş çabalarına Reich katkısı, muhtemelen Macaristan'da konuşlanan toplam gücün yüzde 30'una veya daha fazlasına yaklaştı.

Bu destek birliklerine rağmen, savaş bir felaket oldu. Avusturya ve Rusya her yıl ortak operasyonlar konusunda anlaşmış olsalar da, pratikte çok az işbirliği vardı. Rusya 1739'da ana gücünü daha doğrudan yardım için Polonya üzerinden göndermeye çalıştı, ancak farklı bir şekilde müttefiki büyük ölçüde kendi başına savaşmak için ayrıldı. Temmuz 1737'de operasyonlar başladığı esnada, Avusturyalılar sadece 56.700 etkinliğe ulaştı, bunların dörtte biri Transilvanya'yı ve sınırı kaplamak için ayrıldı. Niş'in yakalanması da dahil olmak üzere ilk başarılarından sonra, Avusturyalılar Bosna'daki ciddi geri dönüşlerden sonra düştü. Avusturyalılar geri çekilirken sınırdan kaçarak sadece 2.000 Sırp katıldı. Ancak bu yenilgi görüldüğünden daha kötüydü. Yaralılar nispeten hafifti ve hiçbir bölge kaybedilmedi. Karl Roider'in işaret ettiği gibi, askeri olarak daha düşük kabul edilen bir düşman tarafından yenilen “ana kurban Avusturya'nın kibiriydi”.

Avusturya, Fransızlarla arabuluculuk teklifini kabul etti, çünkü bu, Rusya ile ittifakı bozacak Türklerle ayrı ayrı ilgilenme ihtiyacını ortadan kaldırdı. Müzakereler doğrudan bir başarıya ulaşmadan 1739'a kadar devam etti.

Tablo 6.4 İmparatorluk hizmetindeki Alman destek kuvvetleri, 1737–1739

Territory	Date	Strength	Returned	Losses
<i>Contingents</i>				
Saxony ¹	1737	7,894	Jan 1740	c. 6,000
Wolfenbüttel	Mar 1737	1,555	Apr 1740	1,100
Württemberg ²	1737–9	4,954	n.a.	n.a.
Bavaria ³	1 Sept 1738	7,260	1740	5,400
Cologne ⁴	Sept 1738	4,600	Jan 1740	c. 1,000
Würzburg ⁵	1 Dec 1738	2,300	1740	1,300
Total		28,563		over 14,800
<i>Recruits</i>				
Baden-Durlach	1739	300		
Swabian Knights	1739	450		
Swabian <i>Kreistruppen</i>	1739	600		
Swabian states	1739–40	10,200		
Franconian states	1739	660		
Franconian Knights	1739	?		
Imperial cities	1739–40	2,000		
Fulda	1739	300		
Ansbach	1739	?		
Weimar	1739	300		
Total		over 14,810		

Kaynak: As notes 74–6.

Notes:

¹ Resmi olarak 8.000. Kayıplar nedeniyle 1 Ağustos 1738'de 5.565'e yeniden müzakere edildi.

² 3rgts doğrudan Avusturya ordusuna transfer edildi. Buna ek olarak, 3.300 piyade dört Rheinland kalesini hapsetti.

³ 12 Haziran 1739'da uzatıldı ve 1.550 kişi daha eklendi.

⁴ 2rgts'ten biri Münster ve Paderborn tarafından sağlandı. Paderborn tarafından gönderilen 819 erkekten sadece 242'si geri döndü.

⁵ Başlangıçta 1733 AustroWürzburg antlaşması temelinde 1738 Temmuzunda 1.640 piyade için müzakere edildi. 6 Yeniden müzakere sonrasında, genişlemiş bir piyade grubu 1739–40'ta görev yapmış, 305 adam Ekim 1740'ta kalıcı olarak transfer olmuştur.

Cesaret verilmiş bir şekilde, Türkler kış boyunca Avusturya pozisyonlarına kuvvetli saldırılar başlatırken, padişah II. Ferenc II'nin en büyük oğlu Joseph Rákóczi'yi 1737'de İstanbul'a çağırdı ve onu “Transilvanya'nın prensi” olarak tanıdı. Siyasetten daha çok sevgi entrikalarına ilgi duyan bir amatör, Joseph babasının yeteneğinden yoksundu ve Macar çölleri ve savaş esirlerinden oluşan bir orduyu toplama çabaları sefil bir şekilde başarısız oldu. Habsburg merkeziyetçiliğine razı olmasına rağmen, Macarların hiç görmedikleri bir adama sevgileri yoktu. Daha önceki savaşların aksine, padişahın “Transylvanian kartı” oynama girişimi nemli bir sapma oldu ve sürekli suikast korkusuyla yaşadıktan sonra Joseph Kasım 1738'de vebadan öldü. Türk askeri operasyonları daha başarılı oldu. Korina'da 4 Temmuz 1738'deki yenilgi de dahil olmak üzere ilk aksaklıklara rağmen, üstün sayılar ve Avusturya kararsızlığı sayesinde Avusturya Sırbistanının çoğunu yeniden yakalamayı başardılar. Sağlıksız Tuna bataklıklarına yakın iki yıl kampanyanın Avusturyalılar üzerinde ciddi bir etkisi oldu: Eylül 1738'e kadar erkekler günde 80-100 oranında ölüyordu.

Bu kayıplar 1739'da Reich'ın desteğine bir getiri verdi. Birincil görev, son savaşın en önemli kazancı olan Belgrad'a tutunmak önceliği ile artık savunmaydı. Kont Wallis emrinde 30.000 kişi tarafından kapsanan yaklaşık 15.000 kişi şehri tuttu. Kont Neipperg ve diğer 26.000 kişi Banat'ı

korurken, 30.000 kişi Lobkowitz yönetiminde Transylvania'yı korudu. Kuvvetleri bu şekilde dağılmışken, Avusturyalılar Türkiye'nin Belgrad'a inen 150.000 kişilik kalabalığa uyacak kadar zayıf yerleştirildiler. 21 Temmuz'da Grocka'daki ileri muhafızlarını mağlup etmesine rağmen, Wallis kampanyasını yanlış yönlendirerek adamlarını gereksiz yürüyüşlerle yordu. Daha da kötüsü, bu yılki kararsızlık, generaller arasında kişisel dolandırıcılık ve herhangi bir eyleme geçmeden önce talimatlar için Viyana'ya geri dönme konusunda ısrar ederek bu yıl daha da güçlendi. Bu ölümcül oldu. Sinir Wallis'in müzakere ve akılsız taviz verme emirlerini aşabileceğinden korkan Viyana hükümeti, rakibi Neipperg'e askeri durumu kendi değerlendirmesine dayanarak barış yapma konusunda benzer yetkiler verdi. Neipperg, 18 Ağustos'ta Türk kampına girdi. Kont yokluğunda Kont Schmettau şehrin komutasını aldı, morali yükseltti ve başarılı hücumlarda bulundu. Wallis bile ana gücü daha avantajlı bir konuma getirdi. Dış dünyadan kopan ve bu gelişmelerin farkında olmayan Neipperg, Fransız arabuluculuğu altında Belgrad, Sırbistan ve Banat hariç 1718'de kazanılan diğer tüm arazileri yok eden bir anlaşma imzaladı. Viyana'nın, Polonya Savaşı'nın çözülmesinin onaylanması sırasında kritik bir aşamada bu başarısız suç ortağı veya Fransa'yı eleştirmek dışında bir alternatifi yoktu. Bu şartlar Türklerin talep edebileceklerinden çok daha iyiydi ve kendi savaş çabaları dağıldıklarında olduğu gibi geliyorlardı. Anlaşma, Sava-Tuna nehri hattını 1775 ve 1790'da nispeten küçük revizyonlar dışında 1908'de Bosna-Hersek eklemesine kadar değişmeden kalan, Avusturya-Osmanlı sınırı olarak kurdu. Surlarını tahrip eden Avusturyalılar, 8 Haziran 1740'ta Belgrad'ı boşalttılar. Macaristan'daki orduları 36.500 etkinliğe düşmüş ve savaşta en az 80.000 Avusturyalı ve Alman öldürülmüşken, birçoğu hastalığa yenik düşmüştü. Müttefiklerinden ve İsveç ile savaştan terkedilen Ruslar, 1740'ta aynı zamanda barış da yaptı.

Bu aşağılayıcı yenilginin nedenleri o zamanlar zaten bir tartışma kaynağıydı, ancak geçmişe bakıldığında, altta yatan mali-askeri zayıflığın en önemli sebebi olduğu açık. Maria Theresa, 1718-1733 arasındaki uzun barışın zayıflatıcı etkilerinin suçlanacağı konusunda ikna olmuştu, bu da sitelerin etkilerini yeniden ortaya koymasına ve merkezi hükümeti gerekli kaynaklardan mahrum etmesine izin verdi. Kuşkusuz, kısmen kriz öncesi toplam gelirin şişirilmiş tahminlerine dayanarak, mali etkinin daha eski değerlendirmeleri abartılmaktadır. Bununla birlikte, Roider'ın finansal problemleri küçümsediğinde ve ordunun 1739'da hala “müthiş bir savaş gücü” olduğunu iddia ettiği zaman yanlış anlaşıldığı görülüyor. 1733-1735 ve 1737-1739'daki iki büyük savaşın biriken etkisi, toplam devlet borcunu 70 milyon fl. (1718) ile 99 milyon fl. (1739) arasındadır ve bu arada yapılan tüm tasarrufları tersine çevirmiştir. Dahası, Charles VI'nın artan açık finans kullanımı, monarşinin kalan bankacılar için kullandığı kredinin çoğunu tüketmişti. Mali idare geçici acil durum önlemlerine göre bozulmuştur ve 1733-1735 ve 1737-1739 yılları için genel bilanço bulunmaması önemlidir. Toskana garnizonu dört alay için ödeme borcu 225.305 fl. yalnız 1739 yılına kadar yıllık bakımlarının yarısına eşittir. Etkili güç 1740 yılında bile 108.000 erkeğe veya barış zamanının yüzde 24 altına düştü, moral o kadar düşüktü ki, kalıtsal topraklardan yürüyen bir alayın Hollanda'ya ulaştığında terk ettiği insan gücünün onda birini kaybedeceği düşünülüyordu.

Hükümet ve halk, generalleri suçlamayı seçti. 1737'de saha komutanı Seckendorff, Viyana'ya döndüğünde hapse atıldı, öfkeli kalabalıklar evine saldırdı. Wallis ve Neipperg 1739'da tutuklandı ve eleştiriler de 1738'de komuta eden Königsegg'de tesviye edildi. Bu, 1740'tan önce Habsburglar için normaldi. 1703'te Breisach'ı teslim etmek için yürütülen talihsiz General Arco gibi General Doxat de Morez de 1737'de Niş'ten vazgeçmek için benzer bir kaderle karşılaştı. Böyle bir davranış adaletsizdi. Doxat'ın küçük askeri birliğinin yarısı hastaydı ve sadece üç gün boyunca yeterli tatlı suyu vardı. Saha komutanları arasındaki kıskançlık 1737-1739'a özgü değildi. Neipperg'in ünü Mollwitz (1741) 'deki yenilgisinden sonra bir adım daha atmasına rağmen, diğerleri gibi geçmişte de kendini göstermişti. Duruşma, Maria Theresa'nın katılımı üzerine derhal

serbest bırakılan hapsedilen generalleri mahkum edemedi. Günah keçileri için cezalandırıcı aramayı bıraktı ve gelecekteki askeri başarısızlıklara, kayınbiraderi Lorraine Prens Charles'ına karşı hoşgörü noktasına daha affedici bir tavır aldı. Daha insancıl olmasına rağmen, ona neredeyse hiç iyi gelmedi. Generaller ve subaylar yenilgi ile moralsizleştirildi ve 1740-1741'de Bavyera ve Prusya'ya önemli bir sayı verildi.

Bu, yenilginin ikinci bir nedeni, ordunun başarısızlıkları hakkında bir anlam verir. Yüksek komuta, Türkiye'nin gücünü ciddi şekilde küçümsemişti; onların başarısızlık ve demoralizasyon duygularını artıran sözde düşük bir düşmana yenilmeleri idi. 1718'den sonraki 20 yıl, Türklere karşı yapılan daha önceki savaşların derslerini unutmalarını sağladı. Açık formasyonlarda konuşlandırma rakiplerine avantaj sağladı, Habsburg askerleri ise hala insanüstü olarak kabul ettikleri ve herhangi bir zulüm yapabildikleri düşmanca ortam ve sıra dışı düşman deneyiminden yoksundu. Tedarikteki bariz başarısızlıklarla birleştiğinde, bu korku komutanlarının ilk inancını hızlı bir zaferle paylaşmamış gibi görünen Avusturyalı ve Alman askerlerini cesaretlendirdi.

Yenilgi ve moral bozukluğu kuşkusuz monarşiyi saldırıya açık hale getirdi ve 1740–1741'de Büyük Frederick'in hızlı zaferine katkıda bulundu ve Avusturya'nın Reich'daki duruşuna büyük zarar verdi. Mali askeri sistemindeki 1733-1735'teki bazı alanlarda mütevazı başarılarla dengelenen zayıflık, şimdi Macaristan ve Sırbistan'daki olumsuz yenilgiyle savunmasız bırakıldı. 1738'de Napoli ve Sicilya'dan sonra gelen toprak kaybı, Habsburg mirasının parçalanmasının mümkün olduğunu ileri sürdü. Son olarak, Charles'ın askerler ve destek kuvvet sağlayan prenslere kötü muamelesi, geleneksel imparatorluk hanedanına sadakati azalttı ve birçoğunun 1740'tan sonra bir alternatifi desteklemesine yol açtı.

Yedinci Bölüm

İç savaş ve bölünme arası, 1740-1792

Prusya'nın yükselişi

16 Aralık 1740'ta Büyük Prusyalı Frederick, Avusturya Silezyası'nı işgal etti ve Alman tarihinde yeni bir dönem başlattı. Eski Reich'ın sonuna kadar devam eden olayları sadece Avusturya-Prusya rekabeti ya da daha küçük devletlerin "Üçüncü Almanya"sını sıkıştıran "Düalizm" perspektifinden kaleme almak yaygındır. Kesinlikle bu topraklar politik ve askeri olarak göz ardı edilmişti ama çaresiz bir ümitsizliğe kapılmadılar, Reich'a sırtlarını dönmediler. Aksine, Avusturya-Prusya üstünlüğü arttıkça geleneksel yapıya olan heves arttı. Dahası, Avusturya ve Prusya giderek diğerlerinin çıkarlarını göz ardı ederken, Reich'na olan ilgilerini kaybetmediler. Avusturya bunu, özellikle Silezya'yı Prusya'dan geri almak ve bu başarısız olunca başka bir yerde alternatif bir yol bulmak ve çıkarıcı niyetleri için kaynakları seferber edecek bir araç olarak gördü. Bu arada Prusya, Reich'ı Avusturya rövanşizmine karşı bir siper ve uluslararası yalnızlaşma olarak nitelendirdi. Yabancı güçler de geleneksel yapıyla ilgilenmeye devam ederken, hem Fransa hem de Rusya bunu daha geniş güvenlikleri için önemli görüyorlardı.

Bu Alman ve uluslararası endişelerin hiçbiri, Reich'a fayda sağlamadı ve gerçekten de onun çöküşünü hızlandırdı. Avusturya ve Prusya'nın hedeflerine taban tabana zıt ve daha geniş bir destek toplama girişimleri Reich'ı, Alman iç savaşlarında ikiye böldü. İlk olarak, Frederick'in saldırısı Prusya ve Avusturya arasında geçen, Avusturya'da Miras Savaşı(1740-1748) olarak da bilinen VI. Charles'ın mirasına ilişkin daha geniş mücadeleye denk gelen iki Silezya savaşına (1740-1742, 1744-1745) sebep oldu. Avusturya için bu sadece en zengin eyaletlerinden birinin Prusya tarafından ilhak edilmesi değil, aynı zamanda emperyal unvanın geçici olarak kaybedilmesini ve 1742-1745'te emperyal kurumlara kalıcı zarar veren bir dönemde seçimle Bavyera Wittelsbachs'ına geçişini de içeriyordu. Üçüncü Silezya Savaşı olarak da bilinen ikinci iç savaş, 1756-1763 Yedi Yıl Savaşı yeniden uluslararası çatışma haline geldi. Avusturya ve Prusya arasındaki daha önceki çatışmalar gibi, bu da önde gelen iki Alman gücünün münhasır bir mücadelesi değildi ama büyük ölçüde isteksizce yıpranmaya sürüklenen çeşitli bölgeleri içeriyordu. Avrupa'nın büyük güçleri olan Fransa, İngiltere ve Rusya arasındaki dengeğin altında yatan değişime maruz kalan Reich'ın dokusuna da daha ciddi hasarlar verildi.

İç savaşın bu iki döneminde de Alman ve uluslararası boyutlarının olması, bu dönemi sadece Avusturya-Prusya düalizmi açısından karakterize edemeyeceğimizi göstermektedir. Nitekim bu iki güç arasındaki ilişkileri sadece düşmanca olarak görmek bile geleneksel yapıya yönelik önemli bir tehdidi kaçırmak olacaktır çünkü 1763'ten sonraki imparatorluk siyaseti önceki modelden çok daha farklıydı. Geleneksel imparatorluk mutlakiyetinin tehlikesi yerine artık Reich, Avusturya'nın eski gücüyle Prusya'nın yeni gücü arasında parçalanma tehdidiyle baş başa kaldı.

Prusya'nın Avusturya ile birlikte ikinci büyük Alman devleti olarak ortaya çıkması dikkat çekicidir ve bazı açıklamalar gerektirir, özellikle 1740'tan önce çağdaşlarından bariz bir şekilde uzak olduğundan, başka bir hanedandan ziyade Hohenzollernler'in Habsburg hâkimiyeti için ana meydan okuyucu olacağı açıktır. Önceki bölümlerde Prusya politikasının

on sekizinci yüzyılın başlarından önce benzersiz olmaktan uzak olduğu belirtilmiştir. Prusya ne sadece militaristti, ne de diğer bölgelere saldırmaktan ve büyük hırslardan uzaktı. Prusya 1720'lere kadar büyük bir Alman askeri gücü olarak kendini kurmuş olsa da, 1720'lere kadar rakiplerine karşı kesin bir üstünlük kuramadı ve on yedinci yüzyılın sonlarında Bavyera, Saksonya, Münster ve Guelph'ler kabaca eşdeğer kuvvetlere sahipti. Bavyeralı Max Emanuel, Hannoverli Ernst August, Pfalzli Johann Wilhelm veya Münster'deki Christoph Bernhard von Galen gibi adamlar, Büyük Seçmen ya da başka bir Hohenzollern kadar dinamik, entrikacı ve hırslıydı ancak Prusya'nın akıllı, yetenekli yetişkin erkek yöneticileri kuşkusuz önemliydi ve hanedana insan biyolojisinin belirsizliği ile yönetilen bir çağda önemli bir avantaj sağladı.

Prusya, etkisini arttırmak için daha az şiddet içeren başka yolları ihmal etmemişti, özellikle ticaret ağını, Württemberg, Guelph dükleri, Frankonya Hohenzollernleri ve Orange Hanedanı dâhil olmak üzere önemli Alman ailelerle hanedan evlilikleriyle genişletti. Almanya'nın en büyük barok binalarının bazılarının Münih, Dresden ve hatta Viyana'da değil, Berlin'de bulunduğunu hatırlamakta fayda var. Gerçekten de, böyle bir "kültürel rekabet" yoluyla siyasi güç gösterisi 1713'te I. Frederick ile sona ermedi çünkü kraliyetin kültür, sanat ve bilimi, Frederick William'ın himayesi altındayken Sparta rejiminden sonra aydınlanmış felsefe ve rokoko mimarisi tarzında gibi görünse de 1740'tan sonra Potsdam'daki büyük saray inşaatı geleneksel olana bir dönüşü yansıtıyor.

Bu karşılaştırmalar, açıklama yapabilmemiz için "Prusya militarizmi" veya "Hohenzollern dinamizmi" gibi basit referansların ötesine bakmamız gerektiğini göstermektedir. Çoğu girişim bu kitabın çeşitli noktalarında karşılaşılan üç faktörün çeşitli kombinasyonlarını vurgulamaktadır. Birincisi, Prusya mutlakiyetçiliğine böyle bir güç verdiği ve ikinci faktöre, ülkenin mali-askeri potansiyelinin gelişmesine izin verdiği iddia edilen, taç ve asaletin "tarihi uzlaşması" ile yerel bir uzlaşma kurulmasıdır. Üçüncü faktör, uluslararası ilişkiler alanında özellikle de yabancı güçlerin, Prusya'yı Avusturya için potansiyel bir karşı güç olarak görmesinde yatmaktadır.

Prusya'nın tarihi uzlaşmasının kuşkusuz bazı benzersiz özellikleri olsa da, taç ve elit gruplar arasında işe yarayan bir ilişki kurulması, önde gelen sosyal gruplarla sürekli bir pazarlık sürecine dayanan Alman mutlakiyetçiliği için ortaktı. Elbe Nehrinin doğusundaki Hohenzollern topraklarındaki serflikin büyümesi, hanedan ve siyasi otoritesine kavuşmaları karşılığında ev sahiplerinin güçlerini onaylamaya başlamadan önce başlamıştı. Bu süreçte ortaya çıkan kilit askeri kurum olan kanton sisteminin kendine özgü özellikleri vardı ancak diğer yöneticilerin askeri potansiyelini en az mali veya ekonomik kesintiyle en üst düzeye çıkarma çabalarına benziyordu. Çoğu, bunu geleneksel milislerini düzenli orduları için bir askere alım havuzu olarak değiştirerek yapmaya çalışırken, Frederick William 1713'te Prusya milislerini tamamen ortadan kaldırdı ancak esasen seçim mekanizmalarını, erkekleri doğrudan orduya çekebilmek için kullandı. Her alaya bir kanton ya da erkeklerin güçlenmesini sağlayabilecekleri bir mıntika atandı. Bunlar ömür boyu hizmet ettiler ancak bakımdan tasarruf etmek ve tarımsal iş gücünü sürdürmek için yılın on ayı, sivil ekonomiye yönelik temel eğitimden sonra serbest bırakıldılar. Prusya'da toprak sahibi aristokrat sınıf ve Prusya subay birliklerinin ortak yaşamı aşırı vurgulanmış olsa da, aynı sosyal grup Hohenzollern Devleti ile asaletin tanımlanmasını güçlendirerek sistemden yararlandı. Bu iç uzlaşma, Hohenzollern gücünün büyümesi için kesinlikle önemliydi ancak aynı zamanda hanedanı, devlet yapısının diğer yönlerini yavaşlatarak nispeten esnek olmayan, muhafazakâr bir sosyo-politik yapıya da bağladı.¹

Çoğu etken, geleneksel olarak Prusya kaynaklarının kapsamını, çoğu zaman Hohenzollernler'in bu kadar az kaynakla bu kadar fazla ilerleyebildikleri için başarılarını büyüten bir araç rolü oynar. Toplam nüfusu Habsburg'lardan sonra diğer bölgelerden hala daha

büyük olmasına rağmen, Brandenburg-Prusya kesinlikle insan kaynaklarından yoksundu, 1648'deki yüzölçümü bir sonraki rakibi Bavyera'nın üç katı büyüklüğündeydi. Bu kaynakların sömürülmesi kesinlikle acımasızdı ama aynı zamanda diğer yerlerdeki yöneticiler de pek farklı değildi. Hohenzollern rasyonalizasyonu ve merkezileşmesi ile mutlakiyetçi yönetimin diğer büyük bölgelerdeki konsolidasyonu arasındaki farkı fazla vurgulamamaya dikkat etmeliyiz. Örneğin Prusya bürokratik gelişimi, Borussia Efsanesinde tasvir edilen rasyonel verimlilik yürüyüşünün güvencesinden çok uzaktı. Dahası, 1740'a gelindiğinde bile, Prusya devleti mali-askeri olarak hala Habsburg otoritesine karşı meydan okumaya dayanabilecek durumda değildi; Frederick, Silezya'yı işgal etmek için tek başına hareket ettiyse de müttefik aramadan önce uzun süre bekledi.

Para yardımı, siyasi destek ve hatta askeri yardım sağlandı çünkü yabancı güçler Prusya'nın 1740'larda sadece Avusturya'yı değil, geçmişte çeşitli zamanlarda Polonya, Danimarka ve İsveç gibi düşman devletleri kontrol etme potansiyelinin farkındaydı. Fransa'nın, sekiz yıl önce savaşı terk etmiş olmasına rağmen Brandenburg' un Vestfalya yerleşimindeki toprak hedeflerini desteklediği 1648 yılında, bu zaten belirleyici oldu. 1660'ta Doğu Prusya'nın tam egemenliğinin kazanılması ve daha sonra kraliyet unvanının, Prusya'nın yarışta önde giden bir aday olarak daha da ayrılmasına yardımcı olurken, bölgedeki rakipleri Guelphler ve Saksonya'ya göre seçmenlerin güçlendirilmesiyle uluslararası tanınmada başarı sağlandı. Şüphesiz burada Prusya'nın coğrafi konumu, Bavyera üzerinde Avusturya'ya karşı ağırlık olarak belirgin bir avantaj sağlamasına yardımcı oldu.

Bu faktörler, kuşkusuz ne kadar önemli sayılsa da 1740'ta Prusya'nın sahip olduğu benzersiz güçlü konumunu tek başlarına açıklayamazlar. Bunun için de emperyal siyasetteki yerine geri dönmeliyiz. Diğer topraklar gibi Prusya da, dağınık malvarlığını, dış saldırılardan korumaya yardımcı olan Reich üyeliğinden yararlanmıştı. Bunun hareket özgürlüklerine koyduğu kısıtlamalarla ilgili dönemsel hayal kırıklığına rağmen Hohenzollernler, Reich'a ihtiyaç duyuyordu ve onsuz hayatta kalamazdı. Bölgesel emelleri², Polonya'nın doğudaki savunmasız krallığında değil, büyük ölçüde sınırları içinde yatıyordu ve esas olarak saldırganlıktan ziyade müzakere yoluyla izlenen bu emellerin başarısı, onu devirmeye değil var olan yapının değiştirilmesine bağlıydı. 1694 yılında Halle'de kurulan yeni üniversitenin, Tıpkı Hannover'in Göttingen'deki enstitüsü gibi imparatorluk hukuku çalışmaları için bir merkez haline gelmesi önemlidir.³

Gerçekten de, bu karşılaştırmalı kısıtlama ve kabul edilen normlara bağlılık, Prusya'ya hatalarını tekrarlamasını önleyerek rakipleri üzerinde belirleyici bir avantaj sağladı. Defaatle, gerçekçi olmayan hırsların peşinde koşan Bavyera veya Pfalz gibi devletler tükendi veya yıkıldı, Prusya 1651 İnek Savaşı gibi saldırgan politikalarla hareket ederken, 1655-1660 ve 1675-1669'daki bağımsız askeri müdahaleleri neredeyse felaketle sonuçlandı ve kaçınmanın bilgeliğini göstermiş oldu. Özellikle Prusya, Polonya'daki Sakson müdahalesi gibi bir bölgeyi kurutmakla ya da politikalarını Hannover'in İngiltere'ye itaati gibi başka bir Avrupa gücününkiyle ilişkilendirme tehdidinde bulunan tehlikeli yabancı maceralardan kaçındı. Belki de en önemlisi, Prusya, düşmanlarıyla müttefik olmak için periyodik tehditlere rağmen imparatorla doğrudan yüzleşmekten kaçındı, böylece hala askeri olarak mümkün iken Habsburglar'a Hohenzollernler'in sayısını azaltmak için bir şans vermedi. Habsburg'un İtalya ve Balkanlar'daki çıkarlarının güney ve doğuya doğru giderek artan yönelimi Hohenzollern'leri kuzeyde daha da özgür kıldı ve daha zayıf komşuları üzerinde etki kurabilmek için başta Kreis ve savunma yapısı olmak üzere anayasal çerçeveden yararlandığı coğrafya da burada yardımcı oldu. İmparator ile Reich içindeki toprak emelleri konusunda uzlaşamamaları, kısa vadeli bir gerilemeydi ancak uzun vadeli bir avantaj oldu çünkü sonuçta Almanların muhaliflerinin lideri

olarak farklılığını pekiştirdi. Diğer rakipler ya Habsburglarla olan bağları yüzünden tehlikeydeydi ya da etkili bir muhalefet kurmak için yetersizlerdi. Güçlü August'un Katolikliğe geçişi ve I. Leopold ile siyasi ittifakı özellikle de Hannover seçmenleri üzerindeki tartışmalara denk geldiği ve Prusya'nın Alman Protestanların liderliğini üstlenmesini sağlaması bunun sadece önemli bir örneğidir.

Son olarak, tüm bu koşullar, Prusya'yı 1740'te belirleyici saldırısını yapmak için harekete geçirdi. Topraklarına yönelik tüm önemli tehditler ortadan kalkmıştı çünkü Danimarka, İsveç ve Polonya'nın hepsi yıpranmış güçlerdi ve Rusya henüz gerçek bir tehlike oluşturacak kadar güçlü değildi. Bavyera ve Saksonya gibi Alman rakipleri büyük ölçüde tükenmişti ya da Hannover'in durumu gibi yabancı bir taç ile olan bağlarla etkisiz hale getirilmişti. Açıkçası, Habsburglar hiç bu kadar zayıf olmamıştı. 1654-1658 krizinin aksine, en azından bir erkek varisi olmasına rağmen, Maria Theresa bir kadın olarak yalnızdı ve kocası Lorraineli Francis'in imparator olarak seçilme şansı özellikle VI. Charles'ın 1733'ten bu yana kötü yönetimine olan kızgınlık göz önüne alındığında zayıftı. İtalya ve Balkanlar'daki uluslararası yenilgiler monarşiyi zayıf bırakmıştı ve çabuk bir tepki gösterilemedi. Bu durum, I. Frederick William tarafından uzun süreli bir savaşın, sınırlı kaynaklardan dolayı sürdürülemeyeceği için geliştirilmiştir ve Prusya devletinin doğasına ideal bir şekilde uyarlanmıştır. Showalter'ın sözleri, tamamen “önden yüklemeli” yani müzakerelerin temeli olarak net bir stratejik avantaj elde etmek için kararlı bir taarruza yöneliktir. Prusya orantısız olarak büyük bir ordu yaratmıştı, Dennis Showalter'ın ifadesiyle, tamamen “önden yüklemeli” olan bir savaş makinesi kurmuştu yani müzakerelerin temeli olarak net bir stratejik avantaj elde etmek için kararlı bir saldırı için tasarlanmıştı.⁴

Silezya ve Avusturya Veraseti, 1740-1748

Prusya'nın büyüklüğünün tam olarak belli olmadığı 1740 yılında bunların hiçbirisi tam olarak açık değildi. Frederick William'ın askeri her şeye olan tutkusu iyi biliniyordu ama kesinlikle garipti ve gerçekten de onun yetersiz psikolojik gelişiminden kaynaklanıyor olabilirdi. Genişlettiği ordu, “garip bir boyuttaydı”, Prusya'nın hala başka bir seçmen olarak muamele görmesi için çok büyük ancak tamamen bağımsız bir rolü sürdüremeyecek kadar da küçüktü.⁵ 1734'te Ren'e kısa bir gezi yapmasının yanı sıra, 1715'te Stralsund kuşatmasından bu yana savaş deneyimi yoktu ve görüntüde olduğu gibi eylemde de yer alıp almayacağı kesin değildi.

31 Mayıs 1740'ta babasının yerine gelen yeni Kral Frederick de başına buyruk olarak kabul edildi; bu babasının bakanlarının çoğunu etkisizleştirme ve kendi dış politikasını yürütme kararıyla daha da arttı.⁶ Onun bariz tutarlılık ve ittifaklar değiştirme istekliliğindeki eksikliği, eski rejimin mülkiyet sınırlarını aştı ve hatta diplomatları da şaşırttı. Haziran ve Ekim ayları arasında ittifakını en yüksek siyasi teklif verene satmaya çalıştı ancak hedefleri onlarınki ile çatıştığı için ne Fransa ne de İngiltere ile anlaşma sağlayamadı. VI. Charles'ın 20 Ekim'deki ölümü beklenmedik bir fırsat sağladı. 28 Ekim'de bakanlar ve generalleri ile Rheinsberg'deki bir toplantıda, Frederick'in Silezya'ya saldırıyı kararlaştırdığı zaten belliydi. Bu önemli adım, zamanın şartlarına göre bile, Prusya'nın eyalet hakkındaki iddiası oldukça zayıf olduğu için önemli bir tartışma yarattı. Daha önceki Alman yöneticilerin aksine, azınlık hakları ve itibar gerekli durumlarda başka devletleri ilhak etmeyi gerekli gören Frederick için fazla bir önem arz etmiyordu. Silezya, 1740'ta en küçük maliyetlerle en iyi kazancı elde edebileceği yerdirdi.⁷

Prusya ve Avusturya askeri gücünü karşılaştırdığımızda bu durum daha da belirginleşiyor. Frederick, işgali 29 Ekim'de hazırlamaya başladı ancak 23 Haziran'da, tahta

çıkışından sadece bir ay sonra orduyu güçlendirmeye başlamıştı. Aralık 1740 itibariyle 88,479 kişilik kuvvet oluşturmak için kâğıt üzerindeki toplam artış 17,654 kişiye ulaştı ama hali hazır mevcut 81,792 kişiydi. Frederick, Prusya'nın yerel kaynaklarını mümkün olduğunca koruduğu hükümdarlığı boyunca bağlı kaldığı bir ilkeye uygun olarak, başka yerlerde ek insan gücü aradı. 1733'ten sonra Avusturya'ya destek veren ve onları koruyabileceklerinden daha fazla adam yetiştirmeye iten daha küçük toprakların içinde bulunduğu çıkmazdan yararlandı. Eğitimli askerler ve hatta tüm alaylar, Hessen-Darmstadt, Hessen-Kassel, Schwarzburg ve Nassau-Usingen'de müzakereler başarısız olmasına rağmen, 1741'in ortalarında Württemberg, Wolfenbüttel, Eisenach, Ansbach, Gotha ve Gottorp'tan Prusya ordusuna transfer edildi. Prusya'nın transfer edilen mevcut birimleri güçlendirmek ve yenilerini oluşturmak için yeni adımlar atması için ek düzenlemeler yapıldı. Württemberg'de olduğu gibi bu tür girişimlerin direnişle karşılaştığı yerde Prusya, daha fazla adam almak için gizli asker toplama gruplarını geri göndererek transfer edilen birimlerde, askerden kaçanları takip etme bahanesini kullandı. Bu güçlendirme, Prusya'nın dolu hazinesi ve kraliyet borçlarının olmaması, seferberlik ve asker toplamasını mümkün kılan faktörler sayesinde daha da kolay olmuştu.⁸

29,200 Prusyalı müdahaleyi sona erdirmek için Hannover cephesinde toplanırken, 27,400'ü 16 Aralık'ta Silezya'ya geçti ve Mart 1741 itibariyle 14,100 kişi daha dâhil oldu.⁹ Avusturya'nın Silezya garnizonunun büyüklüğü göz önüne alındığında, bu bir findığa balyoz ile vurmak gibiydi. Toplam Habsburg ordusu sadece 107.892 kişiydi ama kuruluşundaki sayıdan yüzde 31.3 (157,082 kişi) daha az idi ve bu durumda bile hala Prusya ordusundan 20,000 daha fazla olmasına rağmen, insan gücünün yüzde 60'ı Türklerle yapılan son savaşın ardından Macaristan ve Transilvanya'da konuşlandırılmıştı. Mirasla geçen topraklardaki garnizonlar 1740 yılında, İtalya ve Hollanda'dakiler gibi güçlendirildi ancak takviyelerle bile Aralık ayı ortalarında Silezya'da sadece 7.359 kişi vardı. Ordunun genel durumu zayıftı ve Silezya savunması, kıt kaynakların başka yerlerdeki daha acil tehditleri karşılamak için yönlendirilmeleriyle yıllarca süren ihmallerden muzdaripti. Bir kalenin komutanı, duvarların topçu ateşi sarsıntısıyla çökmesi ihtimaline karşı topunu kullanmaktan bile korkuyordu.

Bu şartlar altında, Neisse ve Brieg'de tutulan müfrezeler dışında Silezya'nın hızla istila edilmesi şaşırtıcı değildi. General Neipperg, Türklere karşı yaşadığı fiyaskodan sonra durumu düzeltti ve birçok acemi askerin de dâhil olduğu 18.000 kişilik bir ordu kurdu. Ustaca Yukarı Silezya'da Frederick'i atlatarak birden arkasında belirdi. Neisse'yi rahatlatan Neipperg, Frederick'in Brandenburg'la olan iletişimini kesebileceği Brieg'e doğru yola çıktı ve kralı geri çevirip onunla buluşmak için kuzeye doğru yola koyuldu. İki ordu, 10 Nisan 1741'de Mollwitz'de karla kaplı bir alanda karşılaştıklarında kuvvetleri eşitti ama Frederick'in daha fazla adamı olmasına rağmen (21.600), süvarileri kesinlikle daha az nitelikliydi ve Avusturya saldırısının ağırlığı altında ezildi. Kral, daha sonradan Prusya mareşali olacak olan eski Mecklenburg generali Schwerin'i, günü kurtarmak için Prusya piyade ve hafif topçuların sürekli ateşiyle alandan sürerek olay yerinden kaçtı.

Savaş Avusturya'nın kara ordusunu yok etmedi ve Prusyalılar rakiplerinden daha fazla zayıt verdiler ancak çarpışma son derece zorlu oldu. Neipperg'in yenilgisi "Mollwitz'in başka bir Mühlberg, Beyaz Dağ veya Blenheim vakası olmayacağını" garantiledi.¹⁰ Güçlenen bir Alman vasalı, monarşinin askeri düşüşünün kritik derecesini açığa çıkararak Habsburg prestijine büyük bir darbe vurdu ve 1741'in sonlarına doğru Fransa, Bavyera, Sakson ve Avusturya mirasının diğer İspanyol planlarını desteklemeye başladı.¹¹ Prusya gücü, özellikle Mollwitz'in 1675'te Fehrbellin'den beri sadece bir Prusya ordusu tarafından kazanılan ilk büyük savaş olması ve buna karşılık İsveç ordusunun büyük çoğunluğu bu eylemde yer almadığından daha ikna edici bir zaferi temsil ettiği için önemlidir. Frederick'in siyasi güvenilirliği tasdiklendi

ve 4 Haziran'daki Fransa-Prusya antlaşması ile başlayarak daha geniş Habsburg karşıtı koalisyon tarafından bir ittifak ortağı olarak mahkemeye çıkarıldı ve kral, Bavyera'nın emperyalist emellerine olan desteğini Fransızların Silezya üzerindeki "hak iddiaları" karşılığında takas etti.

Frederick, Maria Theresa'yı Silezya'nın en azından bir kısmının kaybını kabul etmeye ikna etmiş olsaydı, durumu memnuniyetle tersine çevirir ve Franco-Bavyera tekliflerini reddederdi. Prusya'nın mirasının geri kalanının tanınması ve savunulması için askeri destek teklifinin cazip olmasına rağmen, Frederick ile yakınlaşmayı sürekli olarak reddetti. Onu sadece kişisel düşmanı olarak görmekle kalmadı, aynı zamanda Silezya'ya verilen herhangi bir taviz, mirasını bütünüyle garanti eden Faydacılık Yaptırım ilkesini baltalayacak ve böylece diğer güçlerden daha fazla haraç almaya davet edecekti. Onun uzlaşmazlığı Frederick'i savaşa devam etmeye zorladı ve Frederick'in 1742 yılına kadar hem yukarı hem de aşağı Silezya hem de komşu Glatz ilçesindeki varlığını sağlamlaştırdı. Başka yerlerde giderek umutsuzlaşan durum Maria Theresa'yı, Prusya'nın mirasıyla ilgili daha geniş bir mücadeleden çekilmesi karşılığında kayıplarını kabul etmeye zorladı ama İngiltere ile olan ittifakının ardından Avusturya'nın rövanşizm şüphesi giderek artıyordu. Sardunya ve Saksonya (Worms Antlaşması, 1743) Frederick'i 1744'te yeniden düşmanlığa sevk etti. Bohemya'nın feci bir şekilde işgalinden sonra Prusya, 1745'te Hohenfriedberg ve Kesselsdorf'taki Avusturya-Sakson kuvvetlerine karşı kesin zaferler kazanarak 25 Aralık'taki Dresden Antlaşması'nda yeni mülklerinin uluslararası alanda tanınmasına yol açtı.

Bu çalışmanın amacı, özellikle başka yerlerde iyi ele alındıkları için bu olayları ayrıntılı olarak takip etmek değil, bunun yerine emperyal siyaset üzerindeki etkilerinin ihmal edilmiş boyutuna yönelmektir. Prusya'nın Silezya'yı işgali, imparatorluk hukukunun ve siyasi kültürün ihlalini temsil ediyordu ve bunun cezasız kalması Reich'a ciddi zararlar verdi. Prusya'nın başarısında önemli bir faktör, bu tür şiddet ve keyfi eylemleri önlemeyi amaçlayan kilit kurumların felç olması ve buna müteakip zayıflığıydı. VI. Charles'ın ölümünü, Ocak 1742'de Bavyera Seçmeni Carl Albrecht'in, VII. Charles olarak seçilmesine kadar uzun bir fetret devri izledi. Ocak 1745'te erken ölümüyle sonuçlanan kısa ve travmatik saltanatı, her iki güç de Reich'ın kaynaklarını amaçları için seferber etmeye çalışırken, Avusturya-Prusya düşmanlıklarının Alman iç savaşına doğru yükselişini gördü. Silezya ve VII. Charles'ın seçilmesiyle ilgili tartışmalar Anglo-Fransız düşmanlığının yenilenmesiyle aynı zamana denk gelmesi ve İmparatorluğun felç olması, Alman ilişkilerinin daha da uluslararasılaşması ile ilişkilendirildi ve giderek şiddetlendi. İngiltere ve İspanya 1739'dan beri sömürgecilik sorunları yüzünden savaş halindeydi, Fransa savaşa sonradan dâhil oldu ancak resmi bir savaş ilanı 1744'e kadar gelmedi. İngiltere'nin Hannover'le olan bağları ve Fransa'nın Bavyera'yı desteklediği düşünülürse, bu gerginliklerin İmparatorluk içinde kendini göstereceği açıktı.

Aşağıda da göstereceği gibi, geleneksel yapı, daha küçük bölgelerin hem Alman hem de Avrupa savaşlarına karşı yaygın muhalefetin yardımıyla oldukça dayanıklı olduğunu kanıtladı. İmparatorluk resmi olarak barış içinde kaldı ve VII. Charles'ın 1742-1745'te Avusturya'ya karşı savaşını desteklemesini ya da Avusturya'nın Fransa'ya karşı devam eden mücadelesini desteklemeyi reddetti. Ancak VII. Charles'ın zayıf yönetimi ve Avusturya'nın artan kendine güveni, geleneksel kurumları ciddi şekilde zayıflattı ve daha sonra onları, özel amaçların yıkma girişimlerine karşı koruyamadı.

1740-1742 arasındaki fetret devri, imparatorluğun Habsburg tekeline ve orta çağın sonlarından beri ilk defa bir Alman rakibi tarafından meydan okumayla karşı karşıya kaldı. Bununla birlikte durumun, VII. Charles'ın tersine çevirdiği iktidar hanedanı ile yaygın bir hayal kırıklığı yaşayan Fransa tarafından manipüle edildiği açıktı. Birçoğu hanedan değişimini

desteklemeye hazırlanırken, çok azı Avusturya ile savaşmak istiyordu ve barışı güvence altına almak için bölgedeki statükoyu korumayı umuyordu. Hannover, imparatorluk unvanı Bavyera'ya geçse bile, Avusturya'nın sağlam kalmasını sağlamak için Faydacı Yaptırım'ın daha önce onaylanması için Reich Meclisi'ne destek çağrısında öncülük etti. İngiltere Haziran 1741'den itibaren Avusturya'ya haraç ödemiş olsa da, Hannoverlilerin güvenlik korkusu daha aktif bir emperyal politikayı engelledi, özellikle 40.000 Fransız, batıdan bölgeyi ve seçmenleri tehdit etmek ve Prusyalıların doğuya yönelik tehlikelerini daha da güçlendirmek için taşındı.

Hannover'in etkisiz hale getirilmesi hala büyük bir askeri güç olduğu için önem teşkil ediyordu. Kuvvetleri 1733-1739 seferlerinde ciddi hasardan kurtulmuştu ve VI. Charles'ın ölümünden sonra sayıları 19.442'ydi. İngiliz haraçları 1742 yılına kadar ordunun 5.814 adam daha artırılmasına yardımcı oldu, buna ek olarak 12.000 Danimarkalı ve Hessialı katıldı ayrıca 12.000 İngiliz askeri Avusturya Hollandası'na geldi. Bu kuvvetler (geri çağrılan hariç) Avusturya'nın toprak bütünlüğünü korumak için 1742 yılında kurulan pragmatik ordunun temelini oluşturdular. Fransızların Vestfalya'dan geri gönderilmesi ve Prusya'nın 1742'de savaştan geçici olarak çekilmesi doğrudan Anglo-Hannover müdahalesini mümkün kıldı.¹² Ancak Alman iç durumu ve Avrupa'nın genel durumu eski Büyük İttifak'ın yeniden inşasını engelledi, İngiltere ise İspanyol Veraset Savaşı sırasında daha zayıf kaldı, deniz ve sömürge zaferlerine rağmen belirleyici bir askeri hâkimiyet elde edemedi.

Sardunya, İtalya'da Avusturya'ya yardım etmeye ikna edildi ancak Fransız-İspanyol çabaları 1733-1735'ten daha üstündü ve ek güçlerle bile sınırı tutmak zor oldu. En önemlisi, Faydacı Yaptırımı taahhüt eden Hollandalılar, İngiltere'ye veya Avusturya'ya katılamadılar ve Bariyer garnizonlarını güçlendirmek için yardımcı kuvvetler sağlamasına rağmen, Fransızlar 1744'te Avusturya Hollanda'sına saldırdıktan sonra bile isteksiz kaldılar. İngiltere'nin zayıflığı ortaya çıktı, Fransa destekli Jacobite tarafından 1745-1746'da yükselen ve Hannover rejimini Hollanda'dan birimlerini geri çağırma zorlayan, 1747'de Hollanda Cumhuriyeti'nin başarılı bir Fransız işgaline zemin hazırladı.¹³

Bu zorluklar, 1743'te II. George'un Pragmatik ordusu, Main Nehri'ne doğru bizzat yönelttiği 1743'te, Reich'a Anglo-Hannover müdahalesini doğrudan engelledi. Birleşik Anglo-Hannover Avusturya kuvvetleri Fransız saldırılarını püskürtmeyi başarsa da, zaferin çok az bir farkla Blenheim vakasına benzer olmadığını kanıtladı ve Bavyera Maria Theresa'nın mirasına itiraz etmeye devam etti. Benzer şekilde, 1741-1748'de İngiliz mali yardımı, Avusturya'nın tam bir çöküşünü önlemede başarılı olsa da, Habsburg'un kesin bir zaferini garantilemek için yetersizdi. Monarşi giderek daha fazla kendi kaynaklarına, özellikle de Macaristan ve askeri sınırına giderek daha önce görülmemiş bir boyutta katkıda bulunan kaynaklara yöneldi.¹⁴

Habsburg'un emperyal unvanını yitirmesi, geleneksel Alman ve yabancı müttefiklerinden sağlam destek alınamamasına sebep oldu ve bu da Reich'ın içinde yardım seferberliğini daha da zorlaştırdı. VII. Charles resmen seçildikten sonra, Alman askeri yardımı imkânsız hale geldi çünkü Avusturya'ya destek gelmemesi için bir bölge oluşturdu. Habsburg topraklarına olan iddialarına karşı çıkarken, Hannover bile Wittelsbach imparatoruna oy verdi ve Bavyera ile resmen barış içinde kaldı.

Yine de, barış arzusu o kadar azdı ki bazıları Avusturya'nın içinde bulunduğu çıkmazdan faydalanmak için hazırды. Prusya ve Hannover dışında, beş bölge olaylarda rol oynamak için yeterli güce sahipti. 5.000'den fazla adamla Wolfenbüttel, en zayıf olanıydı ve hem Avusturya hem de Prusya ile hem de Hannover ile diplomatik ve hanedan olarak bağlantılıydı ve bu yüzden müdahil olmak istemiyordu.

Pfalz, felaketle sonuçlanan Türk savaşına katılmamıştı ve 1740'ta hala saygın 8.390 askere sahipti ancak Bavyera ile arası kötüydü, Jülich-Berg'deki Prusya'nın planlarından korkuyordu ve Fransız diplomatik ve finansal yardımına güveniyordu. Köln-Münsterli Clemens August, ordusu ve mali durumu 1733-1739'daki politikalar yüzünden ordusu ve mali durumu mahvolmuş bir politika izleyerek aynı şekilde kötü bir konuma sahip oldu. Özellikle imparator olarak seçilmesinden sonra ağabeyinden şüphelenmeye devam etti ve Protestan Prusya ile ilişkileri reddetti. Fransız diplomasisi, Wittelsbach'ı da fetretin kritik döneminde güvence altına aldı. Yeni haraçlar 1742'de Pfalz ordusunu 11.532 adama yükseltirken, Köln-Münster'inki de 10,000'e yükseldi ve Hannover'i korkutmaya ve VII. Charles'ın seçimini güvence altına almaya yardımcı oldu. Bununla birlikte, her ikisi de bu aşamada Bavyera'ya doğrudan yardım etmekten kaçınırken Clemens August, Pragmatik ordunun 1742-1743 sırasında kendi topraklarından geçişine izin verdi.¹⁵

Saksonya, daha önce ittifakını terk ederek ve Habsburg mirasının bazı kısımlarına hak iddia ederek Avusturya'ya meydan okumaya hazırды. Yine de Saksonya, Prusya tarafından kararlı bir şekilde köşeye sıkıştırıldı çünkü Frederick'in Silezya'yı istila etmesi sadece bir Avusturya yenilgisini değil, aynı zamanda Wettins üzerindeki Hohenzollern yükselişini de perçinledi. Silezya, Polonya ve seçmen prensler arasındaki potansiyel bir kara köprüsünü temsil ettiği ve Wettin büyük güç hırslarının hayatta kalması için hayati önem taşıyordu ve yükselen kuzey rakibine yenilmesi, Varşova'da Wettin mutlakiyetçiliğini kurma umudunu ortadan kaldırdı. Dahası, Saksonya bunun için rekabet edecek bir pozisyonda değildi, hala Polonya tacını ilk elde edişinden ve onu elinde tutmasından kendini toplayamamıştı. Türk savaşına katılım, Aralık 1740'ta sadece 20.000 etkinlikte bulunan orduyu daha da zayıflattı. Saksonya'nın Ekim 1741'de Bavyera ve Prusya'nın yanında savaşa girmesiyle 7.800 düzenli asker ve 8.000 milis ekleme seferberliği neredeyse bir yıl sürdü. Aralık 1740'ta sadece 20.000 kişilik olan orduyla Türk Savaşı'na katılması, gücünü daha da zayıflattı. Saksonya Ekim 1741'de Bavyera ve Prusya ile birlikte savaşa girdiğinde 7.800 kişilik düzenli ordu ve 8.000 milis daha eklemesi neredeyse bir yıl sürdü.

O tarihte Prusya ordusu üç kat daha büyüktü, Temmuz 1742'ye kadar Tüm Silezya'yı ele geçirdi ve Saksonların savaşa dâhil olmasının nedenini ortadan kaldırdı. Bu gerileme, Saksonya'nın ittifakını tersine çevirerek Prusya'dan kazanç elde etme umuduyla Avusturya'ya destek sağlamasıyla daha da kötüleşti. Ordu 1743 yılına kadar eşi görülmemiş 45.323 kişilik bir mevcuda çıkarılsa da Prusyalıların silahaltında 127,567 askeri olduğundan, bu sadece Wettin'in arzularının bir hayalden ibaret olduğunu gösterdi. Ekim 1744'te, Frederick savaşa tekrar girerken 60.000 askerin Bohemya'yı işgal etmek için seçmen prenslere doğru yürüdüğü zaman, Prusya üstünlüğü zaten kanıtlanmıştı. Kralın adamları görünüşte VII. Charles'ın "emperyal yardımcıları" olmasına ve resmi olarak geçiş hakkı talep ederek transit düzenlemelere uymasına rağmen, bir yanıt beklemeden Sakson sınırını geçtiler. Avusturyalı Sakson yardımcı kolordusu, Soor ve Hohenfriedberg'deki yenilgilerini paylaşırken, devlet yüksek düzeydeki seferberliği devam ettiremedi ve etkili gücü 25,000'e indirdi. Prens Leopold Von Anhalt-Dessau ve ikinci bir Prusya ordusu Aralık 1745'te seçmen prensleri resmen işgal ederek Kesselsdorf'taki ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı ve başkenti işgal etti. Prusya, Saksonya'yı potansiyel bir kaynak üssü olarak ele aldığına dair işaretler göstermiş, 1,600 milisi zorla ordusuna sokarak Yedi Yıl Savaşı sırasında daha kapsamlı bir sömürgeye yol açmıştır.¹⁶

Prusya üstünlüğü, Bavyera'nın etkisiz varlığıyla daha da hissedildi, bu sadece Frederick'e rekabetten etkilenmeden Silezya'ya saldırma şansı vermekle kalmadı, aynı zamanda Wittelsbach imparatorluk yönetiminin ciddi bir şekilde kaynak yetersizliği olduğunu da kanıtladı. VII. Charles'ın saltanatı imparatorluk otoritesini ve prestijini baltaladı çünkü yeni

unvanını sürdürecektir kaynaklardan yoksundu ve artık gerçekçi olmasa bile toprak hırslarına tutunarak işleri daha da kötüleştirdi. Seçmen olarak Bavyera mali-askeri devletinde bir miktar ilerleme kaydetmiş ve 1730'larda yaşanan pahalı seferberliklere rağmen Max Emanuel'den devraldığı borcu 26,4 milyon florinden 1741'e kadar 19,9 milyon florine düşürmüştür. Ancak bu durum, özellikle Türk Savaşı sırasında Bavyera ordusuna verilen gerçek zararı gizledi ve borç 1736'da 17.960'a ve 1740'a kadar 9.000'in altına düştü. 1741'teki seferberlik, ordunun tamamen yeniden kuruluşunu andırıyordu ve bunu aldığı zaman, Avusturya'ya planlanan saldırının ertelenmesine yol açtı. 1741-1745'te 8.8 milyon florin tutarında büyük bir Fransız yardım sayesinde 17.000 milis tarafından desteklenen toplam güç 20.880'e yükseltildi. Bavyera'dan 1,5 milyon ekstra fon bulunmasına ve Reichstag hibesinin 1,6 milyon florin daha getirmesine rağmen, sıradan yıllık gelir sadece 1,9 milyon florin idi ve ordunun maliyeti ise sadece 1742'de 4,6 milyon florinden fazlaydı. Sonuç olarak, tüm Bavyera kuvvetleri milisler de dâhil olmak üzere yaklaşık 20.000'i aşarak VII. Charles'ı, kısa saltanatı boyunca Fransız askeri yardımına bağımlı bıraktı.¹⁷

Taarruz operasyonları ancak 1741 sonbaharında, Fransız birliklerinin Bavyera'ya gelmesiyle başladı. Yukarı Avusturya hızla istila edildi, 26 Kasım'da Prag da dâhil olmak üzere Bohemya'nın çoğunluğu ordu tarafından takip edildi ve her iki eyalet de VII. Charles'ı yeni toprak egemenleri olarak tanıdı. Kuzeye yani Viyana'ya gitmek yerine Bohemya'ya dönme kararı, kaçırılmış bir fırsat olarak eleştiriliyordu ancak işgalcilerin Habsburg'lara nakavt darbesi indirebileceği fikri Fransız-Bavyera gücünü abartıyordu. Silezya'nın Prusya'nın işgali gibi, ilerlemelerinin hızı da ciddi muhalefetin yokluğundan ziyade kendi yetersiz kapasitelerinden kaynaklandı. Fakat Frederick bir Habsburg karşı saldırısını savuşturacak güce sahipken, VII. Charles'ın dayanacak gücü yoktu ve Mollwitz'in bir Bavyera versiyonu olmayacaktı. Zayıf bir Avusturya baskısı Aralık ayında Yukarı Avusturya'yı geri kazanmayı başardı ve Bavyera'ya doğru ilerlerken, diğer güçler Bohemya'ya doğru ilerledi. Bavyera yenilgileri, Wittelsbach imparatorluk yönetiminin zayıflığını, Charles'ın imparator olarak seçildiği gün Linz'deki garnizonun teslim edilmesinden itibaren (24 Ocak 1742) kanıtlandı.¹⁸

Bu tür aksilikler, yeni imparatorun Reich içindeki destek temelinden yararlanma girişimlerini ciddi şekilde tehlikeye attı. Onun seçilmesi, Avusturya'nın bir Avrupa gücü olarak büyümesi ve daha büyük orduya sahip prenslerin yükselişi ile farklılaşmış olan daha küçük bölgelerin umutlarını arttırarak geçmişle önemli bir kırılma olarak görüldü. 50'den fazla Prens, VII. Charles'ın taç giyme törenine şahsen katılırken, uzun zamandır Reichstag'a katılmayı ihmal eden imparatorluk şehirleri ve kontları temsilci göndermişti. Kasım 1742'de 50 Reichsmark'lık hibe, normalde resmi bir Reichskrieg olmadan oylanan meblağları aştı ve yüzde 73'ü bir yıl içinde ödendi, bunlara genellikle borç batağında olan büyük topraklardan gelen olağanüstü yüksek miktarlar da dâhildi. Prusya'nın katkısı, Frederick'in yeni imparator için partizan desteğinden kaynaklansa da, diğerleri de emperyal ideale gerçek bağlılıklarını yansıtıyordu.¹⁹

Bu umutlar acımasızca hayal kırıklığına uğradı. İkna edici bir Bavyera askeri zaferinin olmaması, VII. Charles'ı gerçek bağımsızlık şansından mahrum etti. Bohemya (yani Habsburg) oyunun dışlandığı 1708 anayasal anlaşmaya aykırı olan siyasal seçimlerinden asla kaçamadı. Sonuç olarak Maria Theresa, seçimlerinin geçerliliğini kabul etmeyi ya da Viyana'daki imparatorluk arşivini teslim etmeyi reddetti. Şubat 1742'de Avusturya'nın Bavyera işgali, VII. Charles'ı Reichstag'ı 27 Nisan'da yeniden açılan Frankfurt'a taşımaya zorladı. Bu, hem Avusturya hem de imparatorluk kenti Regensburg'un protesto etmesi ve çeşitli toprakların geleneksel mekânda temsilcilerini elinde tutması ve böylece yeni kurumun otoritesini baltalaması nedeniyle küçük düşürücü olmaktan daha kötüydü. Dahası, VII. Charles, siyasi

özerkliğini kısıtlayan ağır bir seçim kapitülasyonuna bağlıydı. Geleneksel olan Alsas'ı kurtarma yükümlülüğü, Fransa'ya olan saygıdan dolayı hükmünü kaybederken, “emperyal yardımcılar” olarak görev yapan Fransız birliklerinin istenmeyen varlığı, VII. Charles'ın bağımlılığının bir başka hatırlatıcısı oldu.

Zayıf bir imparator olarak, VII. Charles'ın Avusturya'ya karşı yürüttüğü savaş için Reich desteğini seferber etme ve Bavyera'nın toprak kazanımları elde edememesini telafi etme çabalarında çıkarıcılığa başvurmaktan başka çaresi yoktu. Örneğin, 1742'de Wettin askeri desteğini sürdürmek için Reuss, Schwarzburg ve Schönberg üzerindeki Saksonya hâkimiyetini güçlendirdi ve böylece bu üç zayıf Thüringen bölgesinin kırılğan siyasi özerkliğini tehdit etti.²⁰ Daha da kötüsü, VII. Charles, geleneksel düzenin kilit direğini yok etmekle tehdit eden bir plandaki kitlesel laikleşmeyi ciddiye alan ilk imparatordu. Avusturya-Bavyera uzlaşmasına aracılık etmek isteyen ve kendisini tartışmasız Silezya'ya sahip kılacak bir uzlaşmaya aracılık etmeye hevesli olan Frederick'in önerdiği plan, Bavyera'nın Augsburg da dâhil olmak üzere altı güney Alman piskoposluğunu ilhak etmesini içeriyordu. Bu fikre Papa karşı çıktı ve propaganda potansiyelini kullanmak için zaman kaybetmeyen Habsburglu diplomatlar tarafından hızla sızdırıldı. Beklendiği gibi, Wittelsbach etkisi asla düzelmedi ve Bavyeralı adaylar Mainz, Speyer, Constance ve Basel'in 1743'teki seçimlerde yenildiler. Mainz'daki yenilgi, bu seçmenlerin daha küçük bölgelerin geleneksel sözcüsü olan rolü göz önüne alındığında son derece ciddiydi. Başarılı Avusturyalı aday Ostein, 23 Eylül 1743'te VII. Charles'ın Reichstag'da seçilmesinde resmi olarak protestolar düzenleyerek Maria Theresa'ya seçim öncesi bir söz verdi. Artık imparatorun unvanı bile şüphe içinde görünüyordu.²¹

Bu koşullar altında, Bavyera'nın Avusturya'ya karşı tam bir İmparatorluk Savaşı umudu gerçekçi değildi. Gerçekten de, bir imparator tarafından resmi olarak imparatorluk yasasını ihlal etmeyen bir bölgeye karşı bir savaşın peşinde koşmak, mevcut kurumları büyük bir baskı altına aldı. Başlangıçta hem Avusturya hem de Bavyera, Maria Theresa'nın Birliği yeniden devreye sokmayı umarak desteği seferber etmek için bir çerçeve olarak Kreis yapısını gözden geçirmişti. 1740'in sonlarında Avusturya, Prusya'ya karşı yardım için bir birlik üyesi olmak için başvurdu. O zamanlar Mainz seçmeni Philipp Carl von Eltz, durumu tartışmak için bir kongre çağırısı yaptı ancak diğerlerinden gelen cevap son derece ilgisizdi. Würzburg ve Bamberg'in nüfuzlu Piskoposu Friedrich Carl Von Schönborn, Birliğin herhangi bir aktivasyonunu, silahlı tarafsızlık için bir vasıtaya yönlendirmeye çalışırken önemli bir etki yarattı. Bu, Württemberg tarafından da tercih edildi, daha sonra hala birlikleri Prusya ordusuna transfer etme kararından ödün verilmiş bir naiplikle yönetildi ve seçmen olan Pfalz'in Mayıs ve Temmuz 1741 için planlanan kongreleri engellemesi kolay oldu. Birleşik bir cephenin olmaması, Bireysel Kreise'i kendi düzenlemelerini yapmaya zorladı. Svabya ve Frankonya, bütünlüğünü korumak için Haziran 1741'de topluca 13.000'den fazla adama ulaşan üçlü Kreistruppen kuvvetini harekete geçirdi ancak aynı zamanda Prusya'nın aracılık ettiği anlaşmalarda, Fransa için hayati geçiş haklarını kabul ederek tarafsızlıklarını tehlikeye attı.²² Daha önce olduğu gibi, tarafsızlık saldırgan tarafın işine yaradı çünkü Güney Almanya'nın Fransız-Prusya taleplerine uyması, VII. Charles'ın Avusturya'yı istila etmek için ihtiyaç duyduğu birliklerin geçişine izin verdi.

Bohemya ve Silezya savaş alanlarında giderek daha fazla imparatorluk siyasetine karar veriliyor gibiydi. Avusturya yenilgileri Eltz'i Maria Theresa Birliği'ni seferber etme ve VII. Charles'a oy verme çabalarından vazgeçmeye zorladı. Kongre nihayet 10 Şubat 1742'de toplandığında, bunu gerçekten uyguladı çünkü Bavyera Avusturya'ya karşı potansiyel bir Reichsarmee temeli oluşturulmasını istedi. Avusturya Kreis'i doğal olarak davet edilmedi ve bu Maria Theresa'yı ayrı bir toplantı için teşvik etti ancak imparatora otomatik bir muhalefet anlamına geldiği için bu artık imkânsızdı. Birliğin dağılması, Viyana'nın genel hayal kırıklığını

sadece hanedan hedeflerini ilerletmek için mevcut yapıların uygunluğu ile yükseltti: ihtiyaç duydukları vakitlerde Reich'in Habsburg'lara sunacak hiçbir şeyi yoktu.

Belki de Wittelsbach'ın taleplerine de yanıt vermediğini kanıtladığını gösteren küçük bir rahatlıktı. VII. Charles zayıf kontlar için bir iyilik yaparak 1742-1743'te en az 15 kontu prenslik statüsüne yükseltti ancak somut destek hayal kırıklığı yarattı. Thurn und Taxis ve Ottingen aileleri, Liège'in malikâneleri gibi Bavyera ordusu için ağır süvari alayları yetiştirirken, imparatorluk kontları 1,600 piyade katkı yaptı. Avusturya'dan iltica eden kont Seckendorff da dâhil olmak üzere bir dizi aristokrat da kendi alayını oluşturdu. Hessen-Kassel ve Pfalz'den 1742'den itibaren sırasıyla 3,040 ve 3,600 tedarik sağlayan daha önemli yardımlar geldi ancak bunlar sadece yeni bir Hessen seçmeninin vaadi de dâhil olmak üzere potansiyel olarak tehlikeli imtiyazlarla güvence altına alındı. Dahası, resmi anayasal yardım alma çabaları feci bir şekilde başarısız oldu. VII Charles, tüm Kreis birliklerinin 28 Şubat 1743'te bütün bir Reichsarmee'ye ön adım olarak seferber edilmesini emretti. Ancak Ottingen-Spielberg gibi destekçilerin çabalarına rağmen, o bu güçlerin saldırgan kullanımı için Reichstag yaptırım elde edemedi ve Svabyalılar, tarafsızlıklarını korumak için güçleri harekete geçirerek zaten yaptırımlara uyduklarını iddia ederek yardım taleplerine cevap verebildiler. Bavyera birlikleri Fransız yardımı için bir köprü görevi gören Philippsburg'u işgal etseler de, Kreistruppen ve toprak birlikleri tarafından garnizonda kalan Kehl, Mainz ve diğer önemli bölgelere erişimleri engellendi.²³

Daha önceki pasifliğin 1740-1742'de Franco-Bavyera saldırganlığına hizmet ettiği gibi, mevcut tarafsızlık, 1743'te üstünlük kazandıktan sonra Avusturya ve müttefiklerine yaradı. Bavyeralılar 1743'te vatanlarından tamamen kovuldu, aktif Anglo-Hanover katılımı ise imparatorun kuzeydeki destekçilerini daha da izole etti. Mainz'in yeni Habsburg yanlısı seçmeni, 27 Nisan 1744'te bir Anglo-Hollanda ittifakına devredildi ve garnizonunu 5.000 kişiye güçlendirmek için kapitülasyonlar aldı. O gün benzer bir anlaşma Köln'ün Clemens August ile 4 Temmuz'da Münster piskoposunun toplam 10.000 askeri kapsamı için uzatıldı. Fransa'nın Rheinland'ın bazı kısımlarını yağmalayarak sindirme girişiminin ardından Bonn'da, Fransa'nın veya Prusya'nın Savaşı Hannover'i tehdit edebileceği Kuzey Almanya'ya yaymasını önlemek için Vestfalya'nın savunma seferberliğini kabul eden bir konferans düzenlendi.²⁴

Bu aksilikler, Fransa ve Prusya'yı 22 Mayıs 1744'te kurulan Frankfurt Birliği olarak bilinen yeni bir prens ittifakına destekleyici olarak VII. Charles'ın yardımına çağırdı. Bu ittifak Bavyera'nın geçici Avusturya işgalinden kurtarılmasına adanmış olsa da, ittifakın Vestfalya Barış Antlaşması'nı korumayı amaçlayan önceki gruplaşmalarla pek bir ortak noktası yoktu. Bunun yerine Bavyera, Prusya, Hessen-Kassel ve Pfalz'ın gizli Fransız desteğinin altında yürüttüğü, Hessen seçmenleri, laikleşme, imparatorluk şehirlerinin ilhakları ve Bohemya'nın ortak bir Prusya-Bavyera bölümü de dâhil olmak üzere siyasi emellerini ilerletmeyi amaçlayan taktiksel bir gruplaşma oldu. Fransa tarafından finanse edilen Bavyera, Hessen-Kassel ve Pfalz ile olan anlaşmalarını yeniledi ve bu sayede her ikisi de yardımcı kuvvetlerini sırasıyla 9,000 ve 5,078'e yükseltti.²⁵ Bunlar 1744'ün sonlarına doğru Bavyera'nın kurtarılmasına yardımcı oldu ancak 1745'in başında Avusturya'nın yeni saldırısına dayanamayacaklarını kanıtladılar. Kuvvetleri başka bir geri çekilmeye başladığında, VII. Charles 20 Ocak'ta öldü ve halefi Seçmen Max III. Joseph amaçlarının imkânsızlığını fark ederek ve Avusturya'ya karşı savaşı terk ederek 22 Nisan Füssen Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı.²⁶

Bavyera'nın çöküşünün VII. Charles'ın ölümüyle ayna zamana denk gelmesi, Reich'daki Habsburg pozisyonunu büyük ölçüde güçlendirdi. Avusturya, yeni Bavyera hükümetini 1746-1748 yıllarında Hollanda'daki seçim kampanyalarına 4,700 yardımcı kuvvet katkıda bulunmak ve Habsburg imparatorluk adayı Francis Stephen'a oy vermek için geçici

askeri üstünlüğünü ve Anglo-Hollanda fonlarına erişimini acımasızca kullandı. Max Joseph, Batı Kreise'ye, yeni seçim yeri Frankfurt'u potansiyel Fransız saldırılarından korumak ve birliklerini konuşlandırmasını emretmek için yeni fetret devrinde imparatorluk papazı olarak anayasal güçlerini kullanmaya ikna edildi. Yukarı Renler, Svabyalılar, Frankonyalılar ve Vestfalyalılar ile birlikte, Fransızlar batıdan ilerledikçe birliklerini konuşlandırdı. Ancak ilerleyişlerini durdurmak için ciddi bir girişimde bulunulmadı ve Fransız aday olan Saksonyalı III. August, hiçbir şansı olmadığını biliyordu ve 13 Eylül'de Francis için Bavyera, Hannover, Mainz, Trier, Köln ve Bohemya'dan umudu kesti. Sadece Prusya ve Pfalz seçime karşı çıktı ve Frederick bile Avusturya'nın Zaferini bir *emri vaki* olarak kabul ederek resmi bir protesto için Fransız talebini reddetti.

Bu arada Avusturya, VII. Charles'ın eski destekçilerinin uyumsuzluklarını Fransa'ya karşı ek yardım almak için kullandı. Pfalz birliklerinin çoğu Bavyera'nın çöküşünden kaçmayı başardı ancak 28 Mart'ta Vilshofen'de 3,000 Hessialı esir alındı ve komutanları bu birlikleriyle birlikte Ingolstadt'ta gözaltına alınmak zorunda kaldı. VII. Landgrave Wilhelm 16 Haziran'da denizcilik güçleriyle yeni bir anlaşma imzalamak için Avusturya baskısına boyun eğmeden önce Bavyera ile yaptığı anlaşmanın resmi olarak sona ermesini 6.000 asker ile Hollanda'yı savunmak için bekledi.²⁷

Bununla birlikte, yeni imparator, Reich'ı resmi bir yaptırım uygulamaya ikna etmede selefinden daha başarılı olamadı. İngiltere'den Fransa'ya karşı daha fazlasını yapma baskısı altında olan Francis, Reichstag'ın Regensburg'da yeniden açılmasından sonraki gün 14 Ekim'de üçlü kota seferberliği çağrısında bulundu. Ayrıca, en azından Kreise'nin katkıda bulunmasını sağlamak amacıyla 20 Ekim'de bir Birlik kongresine katıldı. Bavyera, Füssen Antlaşması ile bu çabalara yardım etmekle yükümlüydü ancak Fransa ile savaşın yeniden başlamasından kasıtlı olarak kaçınmayı teşvik etti. Fransız topraklarıyla çevrili Mömpelgard'a olan bağımlılığın korkan Württemberg de Birliğin yeniden canlanmasını engelledi. Şubat 1746'da Wasserburg'daki Bavyera Kreis Meclisi toplantısı, Avusturya'nın önerileri için örnek bir vaka olarak görüldü. Kreis üçlü kotayı kabul etti ancak nihai Kutsal Roma İmparatorluğu Meclisi kararını beklerken sadece kendi sınırları içinde konuşlandırılmasını onayladı. Bu, özellikle Prusya'nın Aralık 1745'te savaşı terk ettiği için, Kutsal Roma İmparatorluğu'nu etkisiz hale getirmek isteyen Fransa tarafından hızla kullanılan bir gecikme unsuru sağladı. Fransa, Rusya, Bavyera, Saksonya, Köln, Württemberg ve Pfalz çevresinde barış kampanyası için üçüncü bir taraf olarak gevşek bir blok inşa etme çabasına geri döndü. Saksonya, 21 Nisan 1746'da Fransa ile ikili bir tarafsızlık anlaşması yaptı ve ardından Avusturya'dan kalan yardımcılarının geri çağrılmasını sağladı. Çeşitli anlaşmalar ve hanedan evlilikleri, 1747'ye kadar Prusya, Bavyera, Saksonya, Pfalz ve Württemberg arasındaki bağları güçlendirdi ancak bu, Avusturya'nın 7 Şubat 1747'de 3 hafta sonra kabul edildiği Frankonya, Svabya ve Yukarı Ren ile bir anlaşma yaparak topraklarına korku salmasını engellemek için yetersiz kaldı. Constance, Svabya'nın Habsburg yanlısı unsurlarını 1748 baharında yeni bir kongreye götürdü ve 1 Mart'ta Birliğin kalıcı bir ittifak olarak resmi bir yenilenmesine yol açtı. Bu boş bir zaferdi çünkü bu zafer Birliğin mevcut savaşta tarafsız kalması ve saldırgan bir eylem için Reichsarmee'yi harekete geçirme girişimlerini durdurması şartıyla elde edildi.²⁸

Resmi anayasal yapı yoluyla asker yetiştirme girişimleri başarısız olduysa da, 1745'ten sonra emperyal siyasetin netleştirilmesi, bazı bölgelerin savaşa Hollandalıların yardımcıları olarak girmesine izin verecekti. Fransızlar 1747'ye kadar Avusturya Hollandası'nın çoğunu katetmiş ve 17 Nisan'da Hollanda Cumhuriyeti'ni işgal etmişti. Hollanda direnişi neredeyse tamamen çökmüştü ve Hollanda Genel Valisi IV. William'ı iktidara getiren bir darbeyi tetikledi. Hollandalılar, 1665'ten beri kriz zamanlarında Alman yardımlarını aramıştı ancak

Wittelsbach imparatorluk yönetimi sırasındaki belirsiz durum prenslerin isteklerine cevap vermelerini engelledi ve hem Ansbach hem de Hessen-Darmstadt 1742-1743'te para yardımı tekliflerini reddettiler.

Sadece Avusturya'yı terk etmeyi reddeden ve Cumhuriyetle uzun bağları olan Waldeck, onay verdi ve Prens bile 1745'te Hollandalı Ordu Komutanı olarak görev yaptı. Buna karşılık, birçoğu artık IV. William'ın takviye çağrısına cevap vermekten memnundu çünkü Hollandalıların artık imparatorun düşmanlarıyla ilişkisi yoktu. Hessen-Darmstadt prensi gibi prensler Fransa'yı provoke etmeden Habsburglulara sadakatlerini göstermek istedi ve Cumhuriyetin savunma savaşı yürüttüğü gerekçesiyle Hollandalılara olan desteklerini haklı çıkardı. Birçoğu Avusturya ve Prusya kuvvetlerinin büyümesinden de endişe duyuyordu ve Hollanda ekonomisini, kendi kuruluşlarını artırarak varlıklarını sürdürmenin bir aracı olarak görüyordu. (Tablo 7.1)

Tablo 7.1 Hollanda'ya Alman yardımcı kuvvetleri, 1742-1748

Bölge	Anlaşma	Genel Mevcut	Akıbet
Waldeck	1742	1,624	Üçte biri Hollanda ordusu unsuru olarak kaldı.
	1744	812	
Gotha	1744	3,600	Üçte biri elde tutuldu.
Bavyera	1746	4,698	1,500'ü Avusturya'ya gönderildi. 1749'da geri kalanı döndü.
Würzburg	1747	1,600	1749'da geri döndü.
Hessen-Kassel	1747	3,040	
Hessen-Darmstadt	1747	1,620	
Hildburghausen	1747	812	Hollanda ordusunun bir parçası olarak kaldı.
Wied	1747	812	Elde tutuldu ve tugay olarak Baden-Durlach alayı ile birleşti.
Solms	1747	812	
Wartensleben	1747	812	Oranien-Nassau 1752
Kirchberg	1747	812	
Schwarzburg	1748	812	1755'te Prusya'ya gönderildi.
Wolfenbüttel	1748	4,901	1749'da geri döndü.
Baden-Durlach	1748	812	Hollanda ordusunun bir parçası olarak kaldı.
Baden-Baden	1748	812	
Toplam		28,391	

Kaynaklar: StAD, A6 Nr. 1425; E8B260-64; HSAS, A202: Bü. 2298; C14: Bü 586; Tessin, Regimenter, pp. 572-3; Hagen, "Würzburgische Hausinfanterie...1636-1756", pp. 193-7; Elster, Braunschweig-Wolfenbüttel, vol. II, pp. 113-22; Schmid, Max III Joseph, pp. 193-4, 234-5.

Not: 1 Gotha ağır süvari alayı hariç hepsi hafif toplanlarla desteklenmiş piyadeydi.

Yardımcı kuvvetler, Cumhuriyeti kurtarmasına rağmen, Fransa ve İspanya tarafından kuşatılmış olan Avusturya'ya çok az doğrudan yardımda bulundular. Reich'tan hiçbir şey beklenemeyeceğinden, Maria Theresa babasının 1747'de yenilenen ve 1735'in müdahalesinin tekrarlanmasına yol açan Rusya ile olan ittifakına geri döndü. Şubat 1748'de 35.000 Rus, deniz güçleri tarafından finanse edilen bir operasyonda Frankonya'daki Kulmbach'a kadar Polonya ve Bohemya içerisinden ilerledi. Gösteri, Avusturya'nın Aachen'de başlayan barış konferansındaki pazarlığını güçlendirmekle birlikte, Rusya'nın imparatorluk siyaseti için artan önemini de pekiştirdi. Tüm savaştan devletler tükendiğinden ve artık savaş alanındaki hedeflerine ulaşacaklarına inanmadıklarından büyük operasyonlar sona ermişti. Aix-la-Chapelle Barışı (Aachen) Ekim ayında savaşı resmen sona erdirdi ve Avusturya hariç savaş öncesi statükoyu korudu. Silezya'nın Prusya'ya sahip olduğu ve İtalya'nın İmparatorluk İtalya'sındaki Parma ve Piacenza kazançları kanıtlanmış oldu. Avusturya, ayrıca savaş zamanı desteğinin bir ödülü olarak Milan'ın bir dilimini daha Sardunya'ya vermek zorunda kaldı. Böylece I. Leopold ve I. Joseph tarafından inşa edilen İtalyan tamponu daha da zayıfladı ve 1733-1735 kayıplarını birleştirdi ancak 1751'de Reichstag tarafından resmen tanınan Silezya'nın kaybı çok daha kritikti ve Alman siyaseti üzerinde kalıcı bir etkiye sahipti.

İttifakların tersine çevrilmesinde Reich, 1748-1756

Savaşın, Reich'in iç dengesi üzerinde derin bir etkisi oldu ve Bavyera, Saksonya, Pfalz ve Hannover'in artık büyük Alman güçleri olmadığını doğruladı. İlk üçü, katılımları nedeniyle zayıflamışken, 1740–1742 krizi, Hannover'i kendi başına aktif bir katılımcıdan ziyade İngiltere için bir engel olarak ortaya çıkardı. Dahası, sadece Silezya kaybı Habsburg'un siyasi yer çekimini daha da güneyde zorlamakla kalmadı, aynı zamanda kuzeydeki Prusya baskınlığı, 1744'te son meşru prensin ölümü üzerine Doğu Frizya'nın mirası ile güçlendirildi. Yeni vilayetlerin Prusya monarşisine entegre olması ve Silezya'yı Avusturya'nın muhtemel intikamına karşı savunma ihtiyacı, bölgeselleşme sürecini ve Hohenzollern krallığının Reich'tan ayrılmasını teşvik etti. Bu, Prusya desteği karşılığında VII. Charles'tan gelen bir dizi imtiyazla daha da güçlendi. Wittelsbach İmparatoru Frederick'i “majeste” olarak tanımayı kabul etti, onu yabancı hükümdarlarla eşit şartlara oturttu ve kendi alanlarında asil unvanı vermesiyle emperyal müdahaleyi sonlandırdı ve kralı, dış sınırlama olmadan kendi himayesini dağıtmak için serbest bıraktı.³¹

Prusya'nın yeni statüsü, Bavyera'yı Fransız emperyal politikasının temel taşı olarak aldığı uluslararası konumuna yansıdı. Fransa, savaştan ve kendi reformunu yapamamasından kötü etkilenmişken Almanya'daki birliklerinin özellikle 1744-1745'teki hızlı çekilmeleri sırasındaki kötü performansı, Reich'taki duruşunu zedelemişti. Güvenilmez müttefiklerin desteği kesildi, Köln ve Pfalz yeni ödenekler almasına rağmen, Mart 1750'de Bavyera'ya ödemeler kesildi. Fransız diplomasisi, Prusya ile bir tür güç paylaşımına girdi çünkü XIV. Louis Bakanları Prusya prestijini ve müşterilerini kendi nüfuzlarını yeniden inşa etmek için kullanmaya çalıştıkları için Fransız diplomasisi Prusya ile bir güç paylaşımı girdi. Prusya, 1744-1745'te verilen zararın mali tazminatı düzenlemeleri de dâhil olmak üzere bir dizi anlaşmaya ve 1743'te Güney Almanya'ya geçişinden ödenmemiş sayısız fatura bırakan Avusturya'nın aksine aracılık etti.

Prusya emperyal politikası sonuç olarak, giderek farklılaştı ve Frederick'in Avusturya'ya karşı genel güvenlik arayışının bir parçası olarak uluslararası manevra ile birlikte yerini aldı. Prusya, Reich'tan ayrılmaktan uzak, tüm siyasi düzeylerinde aktif kaldı fakat daha önce, sadece Habsburglar tarafından sahip olunan bir özerklik ve güç pozisyonundan işleri

yürütüyordu. Kuzeydeki bölgesel bütünleşmeye ek olarak, Prusya etkisi güneye nüfuz ederek, geleneksel emperyal koruyucular olan alanlarda Habsburg'ların yerini aldı. Örneğin Frederick, imparatoru birçok alanda yerel ve bölgesel düzeylerdeki rolünü, siyasi istikrarın garantörü olarak değiştirdi ve Protestan Birliği'nin fiili lideri olarak hareket etti. Prusya, Hessen-Kassel ve Württemberg'de iktidardaki hanedan üyeleri Katolikliğe geçtiğinde Protestan halkın haklarını koruyan yerel anlaşmaları (Reversalien) onayladı. Ayrıca 1748'deki Weimar-Eisenach saltanat krizine aracılık etti ve 1755'teki Mecklenburg, anayasa anlaşmazlığında nihai çözümü dayattı. İmparator yerine Prusya, Ansbach ve Bayreuth'un karşılıklı miraslarını düzenleyen 1752 antlaşmasını düzenlemiş ve 1769'da ilkinin diğerine katılmasının önünü açmıştır. Benzer bir anlaşmaya 1766 yılında Katolik Baden-Baden ve Protestan Baden-Durlach arasında aracılık edildi ve beş yıl sonra onların tek bir uç beyliğine geçmesine sebep oldu. Özellikle Wolfenbüttel, Bayreuth ve Württemberg ile birlikte Prusya'nın bölgesel nüfuzunu, toprak sahibi olmayan bölgelere genişletmek için hanedan ilişkileri de güçlendirildi. Bu taraflar Habsburg taraftarlarını dengelemek için dikkatle seçildi, Anhalt ve Ernestine Saksonları, Yukarı Saksonya, Ansbach ve Bayreuth'daki Saksonlar ve Schwarzburg'a karşı güç olarak hareket ediyordu ve Frankonya'daki Würzburg ve Bamberg ile Güneybatıdaki Svabya Katoliklerini karşı karşıya getiriyordu.³³

Prusya geleneksel olarak Habsburg emperyal liderliği ile ilişkili yöntemleri kopyalasa da, politikası esasen olumsuzdu. Prusya savunması öncelikle kendi ordusuna ve Fransa ile ittifakına dayanıyordu ve Frederick'in emperyal anayasaya ilgisi, kendi topraklarını korumak yerine Avusturya'yı kısıtlamadaki kullanımından ibaretti. En büyük rakibi sistem içinde yattığı için kolektif güvenlik konusunun avantajlı olduğunu düşünmedi ve kesinlikle reformu veya yeniliği desteklemedi çünkü bunlar sadece Maria Theresa'nın yanı sıra kendini de tehdit ediyordu. Onun aşırı partizan desteği bu sebeple Prusya güvenliğine hizmet ettiği sürece anayasal hareketsizliğin sürdürülmesi ile sınırlıydı.

Prusya politikası git gide emperyalleştiği ve Almanlaştıkça, Avusturya politikası da daha hanedanvari ve Avrupalı hale geldi. 1740-1745 tecrübesi sadece bölgesel kayıplar açısından değil, geleneksel tarafların Wittelsbach davasına kaçışında da ciddi bir etkisi oldu. Francis'in seçilmesiyle kurtarılan emperyal itibar artık 1740 yılında kaybedilen bir şey değildi, 1748'de Kuzey İtalya'da İspanyol mandalarının yeniden kurulması, I. Leopold'dan beri inşa edilen emperyalist ağını baltaladı.³⁴ Prusya örneğinde de olduğu gibi, savaşın etkisi bölgeselleşme sürecini hızlandırdı ve Reich'tan ayrılmasıyla imparatorun 1720'lerdeki otoritesinin geri kazanılmasına neden olan imparatorluk ve hanedan çıkarları arasındaki genel dengeyi değiştirdi.

Emperyal toparlanma ve onunla birlikte Habsburg bölgesel gücü, mevcut siyasi çerçevenin sunduğu olanakları manipüle etmeye dayandırılmıştı. Bu, Avusturya'yı imparatorluk Anayasasına ve hem Almanya hem de mirasla geçen topraklarda³⁵ sosyal olarak muhafazakâr bir taraf grubuna bağladı ve bu arada Reich dışında ek toprak edinimi yoluyla büyüyen Habsburg kaynaklarının kilidini açmak için gerekli reformları engelledi. 1740-1742'deki yenilgi, Avusturya'nın artık bir krizden kurtulmak için bu sisteme güvenemeyeceğini ve 1748 tarafından yeni bir yönün belirginleştiğini gösterdi. Bakan Haugwitz ile ilgili reformlar, eyaletlerle vergi anlaşmasını yeniden müzakere ederek mevcut bölgesel yapıyı değiştirmeye çalıştıkları için esasen gelenekselciydi fakat bunlar II. Joseph'in tahta geçişinin ardından Maria Theresa ile birlikte imparator ve naip olarak 1765'te telaffuz edilen bir modernleşme unsuru da içeriyordu. Joseph, annesinin 1780'de ölümü üzerine tam bir hükümrانlık üstlendiğinde, reform süreci giderek radikalleşti ve artan devlet mali-askeri çıkarlarına sürekli bir saldırıya sebep oldu. Bu, rejim ve geleneksel taraftarları arasındaki seçkinler arasındaki iç uzlaşmayı bozdu ve

aynı zamanda bölgesel mutlakiyetçiliğin sağlayamadığı daha geniş toplumsal ıslahatlar için umutları teşvik etti.³⁶

Silezya'nın kurtarılması için hanedan talimatları ön plana çıktığı için, yerleşik kurallara benzer bir karşı çıkış Avusturya'nın Reich içindeki politikasını karakterize etmeye başladı. Seleflerinin yaptığı gibi mevcut yapı içinde çalışmak yerine, Maria Theresa ve kocası, Prusya'ya karşı intikamları için onu etkisiz hale getirmeye çalıştı. Buna karşılık olarak, imparatorun uluslararası konumunu etkiledi çünkü yeni yönelim, statükoyu korumayı arzulayan Anglo-Hannoverliler tarafından reddedildi. İngiliz bakanlar hala Prusya'yı dengelemek için Rusya'nın da dâhil edilmesiyle değiştirilecek bir Anglo-Hollanda-Avusturya ittifakının Eski Sistemi'ne dönmeye çalışıyorlardı. Hollandalılar gönülsüz olarak kuzeybatı Almanya'daki nüfuzlarını korumak için katılmayı kabul ettiler ve II. George 1750'de Arşidük Joseph'in Romalıların kral olarak seçilmesini teşvik ederek Habsburg'un imparatorluk unvanını korumak için bir plan tasarladı. Fransa ve Prusya, Alman tarafları için yoğun Anglo-Fransız rekabetine yol açan karşı önlemlerle karşılık verdi. Orta ve daha küçük prenslikler arasında uluslararası gerginlikten yararlanmak için verdiği yalancı umutları artırdı. Bununla birlikte, üçüncü bir taraf için uygun bir çerçeve olmadan, hem Fransa hem de İngiltere, avantajı korudukları ikili düzenlemelere bağlı kaldıkları için konumlarını iyileştiremediler. Yeni bir yabancı para girişi ordularını yeniden inşa etmelerini sağlasa da yabancı destekçilerine bağımlı hale geldiler.³⁷

Tüm bu olanlar imparatoru yalnızlaştırılacağını ve dargınlıkları körükleyeceğini doğru tahmin ederek teklifi gönülsüzce reddeden Avusturya hükümeti için bir utanç kaynağıydı. Daha da kötüsü, George'un niyetleri, statükoyu korumak istemekten çok, olayı Prusya'nın dezavantajına çevirmek isteyen Maria Theresa'nın niyetlerinden farklıydı. Sonuç, 1749'dan itibaren Fransa ile kademeli bir yakınlaşma oldu ve bu da 1754-1756 ittifaklarının meşhur bir şekilde tersine dönmesine yol açtı.³⁸

1754'te Amerika'da Fransa ile sömürgeci bir çatışmanın patlak vermesi, İngilizlerin Hannover güvenliği için korkularını artırdı ve ilk olarak 1726'da Alman topraklarını sözleşme yaparak askerlerini hazır tutmak için kullandı. Hessen-Kassel, Ansbach ve Würzburg ile yapılan anlaşmaların ardından, 16 Ocak 1756'da Prusya ile 1740-1741 arasındaki ikili Fransa-Prusya tehdidinin tekrarlanmasını önlemek için Westminster Anlaşması mantıklı bir adım olarak imzalandı.³⁹ Prusya'nın İngiltere'ye olan bariz ihaneti, Fransa'yı Frederick'in güvenilirmezliğine ikna etti ve bir Avusturya İttifakının hikmeti hakkındaki kalan şüpheleri ortadan kaldırdı. Versay'da 1 Mayıs 1756'da bir savunma anlaşması yapıldı ve her ikisinin de üçüncü bir taraf tarafından saldırıya uğraması halinde 24.000 askerin gönderilmesini taahhüt etti. Bu haklı olarak "asimetrik bir ittifak" olarak tanımlanmıştır çünkü mevcut sömürge savaşı Avusturya'yı dışlamıştır ancak kıtasal bir güç tarafından saldırıya uğrarsa Fransa'ya yardım etmek zorundadır.⁴⁰ Antlaşma, Habsburg'un zayıf noktasını Hollanda'da güvence altına alarak Avusturya'yı Prusya'ya odaklanması için serbest bıraktı.

Avusturya'nın dış politikasını yöneten bakan Kaunitz, savunma düzenlemesini Prusya monarşisinin ortak bir bölümü için Rusya ve İsveç'i de kapsayacak şekilde genişletilecek saldırgan bir ittifaka dönüştürerek daha fazla avantaj elde etmeye çalışıyordu. Ancak burada, ne Avusturya ne de Fransa saldırgan görünerek Reich'taki duruşuna zarar vermek istemediği için, imparatorluk siyasetinin hızını yavaşlatma eğilimindeydi. Fransa, 29 Mayıs 1747'de on yıl boyunca yenilenen 1741 antlaşması ile hala Prusya'ya bağlıydı ve bu sürenin dolmasını beklemek istiyordu. Avusturya da gecikmişti, askeri hazırlıklara başladı ama Silezya cephesi yakınlarında kışkırtıcı bir asker yığınağı yapmaktan kaçınıyordu çünkü imparatorun Alman kaynaklarını ona karşı seferber etme şansına sahip olması halinde Frederick'in haksız duruma düşürülmesi gerekiyordu.⁴¹

Yedi Yıl Savaşları; 1756-1763

Prusya 29 Ağustos 1756'da Saksonya'yı işgal ederek ikinci bir Alman iç savaşı başlatarak rakiplerini buna zorladı. Silezya örneğinde olduğu gibi, halk barışının bu açık ihlali oldukça tartışmalıdır. Frederick, 1752'deki gizli siyasi vasiyetinde Prusya'nın Saksonya, Mecklenburg, Ansbach, Bayreuth ve İsveç Pomeranyası'nı ele geçirmesi gerektiğini söyleyerek ilhakçı planlar güttü. Ancak bu hususlar 1756'da aklının ön saflarında yer almadı çünkü kral, tahta çıkışından bu yana gerçekleşmesine sebep olduğu olayların kaçınılmaz mantığına kapıldı: Silezya'yı korumak için savaşmak zorunda kaldı. Rusya'nın kendisini beklenmedik Fransız-Avusturya birleşmesine adanmak üzere olduğunu öğrenince savaştan kurtulabileceği umutları tamamen buharlaştı. Saksonya'nın işgali, Prusya'ya belirleyici bir stratejik avantaj sağlamak için önleyici bir saldırı olarak zorunlu hale geldi ve böylece uzun sürecek muhtemel bir savaşın önünü kesmiş oldu.⁴²

Plan neredeyse başarılı oldu. Altmış üç bin Prusyalı yani toplam ordunun yarısının biraz altındaki mevcut, 9 Eylül'de Dresden'e girerek tüm seçmenleri hızla aştılar, ancak Bohem sınırı yakınlarındaki dağlarda müstahkem pozisyona geçen 19.000 kişilik Sakson ordusunun büyük kısmını yakalayamadılar.⁴³ Frederick 1757 baharında Bohemya'yı işgal ederek ikinci bir girişimde bulunsa da önemli kazanç, krallığını uzun bir savaşa mahkûm ederek ondan kaçmaktı.

Onun hareketi Kaunitz'in diplomasisini büyük ölçüde kolaylaştırdı ve 1 Mayıs 1757, 1740-1792'de Rusya'nın 11 Ocak'ta katıldığı Fransa-Avusturya ittifakının saldırgan bir düzenlemeye dönüştürülmesine yardımcı oldu. Rus katılımı, İmparatoriçe Elizabeth'in 437.823 kişilik teorik toplam gücünün dörtte birinden fazlasını konuşlandıramamasına rağmen, Viyana'nın lehine oldu. Saksonya'ya yapılan saldırı, seçmenini Polonya krallığını Rusya'nın emrinde operasyonel bir üs olarak yerleştirmeye razı etti ve 80.000 kişilik taarruz gücünün, 1757 yılında Doğu Prusya'yı ele geçirmek için fazlasıyla yeterli olduğunu kanıtladı. Bununla birlikte, savaş çabaları Rusya'yı büyük bir baskı altına aldı ve Avusturya ile yetersiz koordinasyon ve neredeyse aşılmaz lojistik sorunlar nedeniyle tam potansiyeli hiçbir zaman gerçekleşmedi. Ana etki, Rus askeri kapasitesinin ve GrossJägersdorf (1757), Zorndorf (1758), Kay ve Kunersdorf'un (her ikisinin de 1759) elindeki yenilgilerin kesin olduğunu göstermekti ve yenilgiler Frederick ve Prusya politikasının savaş sonrası yönelimi üzerinde kalıcı bir izlenim bıraktı.⁴⁴

Fransız katılımı emperyal politika üzerinde daha önemli ve derin bir etkiye sahipti. Kaunitz'in diplomatik zaferi Fransa'yı sadece Avusturya'nın çıkarları için bir savaşa bağladı. Yenilenen 1 Mayıs 1757 ittifakı, Fransa'yı 10.000 Alman yardımcı kuvvetini vermeye ve doğrudan Avusturya'ya 22.5 milyon livre ödemenin yanı sıra 105.000 asker göndermeye zorladı. Prusya askeri potansiyeli yok edilecekti, Silezya ve Glatz Avusturya'ya geri verildi ve tüm bunlar Maria Theresa'nın Hollanda'nın bir kısmından feragat edeceği konusunda belirsiz bir söz verdiği içindi. Yeni ittifak, Hollanda'yı dış saldırılara karşı izole etmesinin yanı sıra, 1748 barışını pekiştirerek ve 1792'ye kadar sürmesini sağlayarak İtalya'nın güvenliğini sağladı. Burada Avusturya'ya, 1748'de tatmin olmuş olan İspanya'nın hırslarının azalması, 1759 Napoli Antlaşması'na yol açarak, her iki Bourbon gücünün de feodal yargı alanlarıyla ilgili kalan anlaşmazlık noktalarını çözmesi ile desteklenmiştir. Bölgede uluslararası gerginliğin olmaması Sardunya'yı etkisiz hale getirdi ve Avusturya'yı güneyden tehdit edebilecek bir İtalyan Prusyası olarak gelişmemesini sağladı. 1 Kasım 1757'de Modena ile yapılan bir kongrede 5.000 Modena askeri, Prusya'ya karşı savaşmak için Avusturya Lombardiyası'nda muhafızlık görevini devraldı.⁴⁵

İkinci Versay Antlaşması gerçek olamayacak kadar iyiydi. Kaunitz, bu kadar büyük bir Fransız yardımı istememişti ancak XV. Louis, kısmen Dresden'in Prusya işgalini kişisel bir hakaret olarak kabul ettiği için değil, aynı zamanda Hannover'i ele geçirerek İngiltere'ye baskı yapmak istediği için Almanya'ya büyük bir ordu göndermede ısrar etti.⁴⁶ Bu Kaunitz'in istediği son şeydi çünkü Reich'ı Avusturya'ya karşı bölmekle tehdit ediyordu. Hannoverli bakanların da yardımıyla seçmenlerin tarafsızlığı için çalıştı ancak etkin bir şekilde operasyonel tabanlarına dönüştürecek olan Fransız talepleri tarafından engellendi. Avusturya'nın Hannover'deki başarısızlığı Prusya'nın Almanya'da tek başına duramaması anlamına geliyordu ve İngiltere artık kendi savunma birliği Westminster Anlaşması'nı aktif bir ittifaka dönüştürmeye doğru ilerliyordu. 1758 yılına kadar tamamlanmamış olmasına rağmen, bu süreç Reich'ın 1754-1756 diplomasisi tarafından üretilen iki düşmanca yeni uluslararası birleşme arasında sıkışmasını sağladı.⁴⁷

Her iki taraf da irili ufaklı prenslikleri kurarken, 1756'dan itibaren Alman desteğini sağlamak için çabalar giderek yoğunlaştı. Bununla birlikte, bu tür bir rekabet sadece birkaç yıl önce hoş karşılanırken, tersine çevrilmiş ittifaklar ışığında, bu zararsız bir felaketti. Fransa-Avusturya yakınlaşması, yalnızca İngiltere'nin kıta politikasının eski sistemini değil, aynı zamanda Ren'in Habsburg savunması için temel desteğin geleneksel uyumunu da yok etti. Alman mahkemelerinin çoğu Franco-Avusturya karşıtlığına dayanıyordu ve önceki tüm üçüncü parti şemaları, bu iki görünüşte uzlaşmaz güç arasındaki orta zemini tutma fikrine bağlıydı. Bu artık açıkça imkânsızdı. Daha da kötüsü, eski gerginlik genellikle Rheinland boyunca savaşla sonuçlanırken, yeni gruplaşma Reich'ın merkezinde savaş üretiyordu.

Asıl amaçları barış olan prenslerin seçenekleri tükeniyordu. Avusturya Hollandası'nın tarafsızlığı, Hollanda'nın emperyal politikaya müdahalesinin nedenini ve onunla birlikte birçok zayıf bölgenin geleneksel ortağını ortadan kaldırdı.⁴⁸ Avusturya ile ittifak eden Fransa, doğrudan Almanya'ya müdahale edebilirken, İngiliz yardımlarının deniz yoluyla yapılması gerekiyordu. İngiltere'nin paranın ötesinde bir şey sunabileceğine dair bir garantisi yoktu, Prusya'nın yardımı da açıkça söz konusu değildi. Yine de Avusturya ile ittifak birçoğu için sorunluydu: Prusya'nın Saksonya'yı işgali, 1756'daki işgal korkusuyla taşıdıkları İngiliz güney kıyılarında konuşlanmış ordularının büyük bir kısmıyla Hannover ve Hessen-Kassel'i yakalamıştı.⁴⁹ Hessen-Kassel, Wolfenbüttel ve diğer kuzey Alman bölgeleri, diğer tarafı seçtiklerinde misilleme yapmaları muhtemel olan Hannover ve Prusya kuvvetlerinin harekât alanı içinde yer almaktaydı. Dahası, onları hem İngiltere'ye hem de Prusya'ya bağlayan ve sonuçta Fransa ve Avusturya tarafından yapılan sınırlı tekliflerden daha güçlü olduğunu kanıtlayan uzun süreli hanedan ve diplomatik bağlantılar vardı. Çeşitli kuzey bölgeleri 1757'ye kadar bu düzenlemeleri yenileyerek Hannover'i korumak için bir gözlem ordusuna katkıda bulunmayı kabul etti. Amaç tamamen savunma amaçlıydı ve bu düzenlemeler Avusturya'ya karşı bir ihlalden ziyade Westminster Anlaşması'nı genişletmek olarak kabul ediliyordu. Ancak emperyal siyasetin kutuplaşması tüm toprakları geçerli tarafsızlık çerçevesinden mahrum bırakmıştı ve askeri anlaşmaları imzaladıktan sonra hepsi amansız bir şekilde doğrudan bir çatışmaya sürüklendi (Tablo 7.2).

Tablo 7.2 Britanya'nın Alman müttefikleri, 1755-1762

Bölge	İlk Antlaşma	Asker Sayısı	Açıklamalar
Hessen-Kassel	18 Haziran 1755	8,000	17 Ocak 1759'da 1762 yılı itibarıyla 21,756 askere çıkartılmak için yenilendi ve sayısı artırıldı.
Ansbach	6 Eylül 1755	1,812	6 Eylül 1756 da süresi doldu ve yenilenmedi.
Würzburg	6 Eylül 1755	2,400	1756 da sonlandırıldı.
Prusya	16 Ocak 1756		11 Nisan 1758'de para yardımı anlaşmasına çevrildi, 1762'de süresi doldu.
Hanover	8 Mayıs 1756	8,605	Ek birlikler İngiliz ödemesine alındı, 1757-1762
Schaumburg-Lippe	28 Ağustos 1756	800	Aralık 1758'de yenilendi
Gotha	17 Kasım 1756	800	Birim 25 Ocak 1759'da Hanover ordusuna katıldı.
Wolfenbüttel	19 Şubat 1757	6,241	14 Ocak 1760'da 1762 yılı itibarıyla 9,280 askere çıkartılmak için yenilendi

Kaynak: 37 ve 39 no.lu notlar

Not: Prusya'ya karşı emperyal kararnamelerin önüne geçmek için 5 Ekim 1756 tarihli.

Benzer bir mantık, Fransa'nın 1750-1752'den kalma antlaşmaları 1757'ye kadar sona erecek olan daha geniş bir taraftar yelpazesine sahip olduğu Güney ve Batı'da da işliyordu. Fransa yenilenmeleri için önemli teşvikler sundu ancak çoğu Prens başlangıçta savaştan uzak kalmak için mücadele etti. Prusya'nın sebepsiz saldırısı büyük bir infiale neden oldu ve dini yöneticiler laikleşmenin Frederick'in gündeminde olabileceğinden korkuyorlardı. Clemens August, Prusya ve Hannover'e yapılan birleşik bir saldırının, Osnabrück'e tam Katolikliğin restorasyonuna izin verebileceğine ve diğer önde gelen din adamları gibi, savaşı ek birliklerle desteklemeye hazır olduğuna bile inanıyordu. Pfalz ve nihayetinde Bavyera ve Württemberg, laik yöneticiler belirgin bir şekilde daha isteksiz olsalar da ve Reichstag aracılığıyla krizi etkisiz hale getirmek için resmi arabuluculuğu tercih ettiler (Tablo 7.3).⁵⁰

Avusturya'nın buna izin verme niyeti yoktu ve bunun yerine hukuki süreç boyunca Prusya'yı barışın ihlali için cezalandırmaya ve böylece Alman kaynaklarının Avusturya savaş hedefleri için seferber edilmesine zorladı.

Tablo 7.3 Avusturya-Fransa hizmetindeki Alman yardımcı kuvvetleri, 1756-1763

Bölge	Anlaşma	Ortak	İlk kuvvet mevcudu	Açıklamalar
Zweibrücken	7 Nisan 1756	Fransa	6,800	1759 Ocak'ta geri çekildi.
Würzburg	16 Eylül 1756	Avusturya	2,000	1 Nisan 1757 itibarıyla Fransız ordusunun parçası oldu.
Mainz	27 Eylül 1756	Avusturya	3,728	18 Ocak 1761'de Şubat 1763'e kadar 2,275'e çekildi.
Bavyera	1 Mart 1757	Fransa	6,800	1759'da geri çekildi.
Württemberg	30 Mart 1757	Fransa	6,800	16 Nisan 1757'de 200 asker eklendi.
Württemberg	23 Temmuz 1760	Avusturya	11,000	Aralık 1760'da iptal edildi.
Ansbach	2 Nisan 1757	Fransa ve Avusturya	300	Ansbach tarafından Ağustos 1757'de iptal edildi.
Pfalz	16 Nisan 1757	Fransa	6,000	1759 Ocak'ta geri çekildi.
Neuwied	8 Şubat 1758	Fransa	678	Zweibrücken alayına bağlandı.
Saksonya	11 Mart 1758	Fransa ve Avusturya	10,000	1763'e kadar B. Almanya'da hizmet etti.
Anhalt-Zerbst	1761	Avusturya	500	1767'ye kadar.

Kaynaklar: Not 50 ek Bittner (ed.), Staatsverträge, no. 1060, 1062, 1068, 1073, 1079, 1090. Not: Antlaşma tarihleri, bölgeyi sahaya koşullu olarak göndermeyi taahhüt eden askeri sözleşmelerdir. Birçoğunun askerleri hazır tutmak için daha önceden anlaşmaları vardı.

Yukarıdakilere ek olarak, Köln 20 Mart 1757'de malzeme sağlamak için bir sözleşme yaptı ve doğrudan Fransız ordusuna 1.800 asker gönderdi. Fransa, 18 Mayıs 1757'de bölge kullanımı için Liège ile bir sözleşme düzenlerken, Bamberg 8 Şubat 1757'de Avusturya ordusu için asker almayı kabul etti. Rusya Büyük Dükü Peter, 26 Temmuz 1757'de Holstein-Gottorp adına birliklerini Avusturya için hazır bulundurmaya karar verdi.

Bu, 13 Eylül 1756'da, Prusya askeri personelinin Frederick'in yasadışı eylemlerini desteklemeye devam etmelerini ve onları kişisel sadakat yeminlerinden dönmelerini yasaklayan kararnameler de dâhil olmak üzere, Reichstag'a bir İmparatorluk Emirleri ile başladı ve Reich'in geri kalanına ise şımarık krala yardım etmemeleri talimatı verildi. Seferberlik, ertesi gün Reichstag'a barış eyleminin askeri harekâtla yaptırım yaptırılması yönünde resmi bir istekle başlatıldı. Delegeler, çoğunluk aslında arabuluculuk yapmayı tercih ettiğinden, 20 Eylül'de bir karara varamadılar. İmparator Francis, 9 Ekim'de çağrısını yeniden düzenleyerek şansını zorladı, ertesi gün bir Reichsarmee için resmi bir talep vardı ve Vestfalya Barış Antlaşması garantöründen müdahale geldi. Fransa ve Avusturya etkisi şimdi 17 Ocak 1757'de gerekli çoğunluğu sağladı ve üçlü organ Reichs-Exekutions-Armee olarak Prusya'ya kararı uygulama

yetkisi verdi. Yaptırımlar, Prusya temsilcilerinin Reich kurumlarından sınır dışı edilmesine, posta iletişiminin askıya alınmasına, topraklarına girip çıkmasına ve biraz gecikmiş olsa da 1760'taki savaş malzemelerine ambargo uygulanmasına kadar uzatıldı.⁵¹

Dış saldırılara karşı daha önceki seferberliklerde olduğu gibi, bu emirlerin uygulanması Kreis'in yürütme prensiplerine dayanıyordu ve yanıtları, büyük ölçüde coğrafi konumlarına ve Avusturya nüfuz düzeyine bağlıydı. Tahmin edilebileceği gibi, her ikisi de Prusya, Hannover ve müttefikleri tarafından yönetildiği için Yukarı ve Aşağı Saksonya yanıt veremedi. Francis, Mainz ve Würzburg yardımcıları kendi ordusundan birkaç süvari alayı ve sınır milisleri ile desteklenen resmi Avusturya ve Burgonya birliği olarak atadı. Diğer altı Kreis'e boyunca seferberlik düzensizdi. Trier, olumsuz Fransız etkisinin yokluğunda Kreis yapısının etkinliğini gösteren önemli bir alan şartı sağlama konusunda nadir görülen bir adım atarak, seçim Ren'i şaşırtıcı bir şekilde tamamlanmıştı. Hessen-Kassel, Yukarı Ren'den belirgin bir şekilde yoktu ancak diğerleri her zamanki güçleriyle ortaya çıktı. Vestfalya seferberliği, ortasında Prusya topraklarının varlığı ve İngiltere tarafından finanse edilen Kuzey Alman kuvvetlerine genel yakınlığı ile sınırlıydı. Bavyera, Württemberg ve Würzburg tarafından ayrı yardımcı kuvvetlerin kurulması sırasıyla Bavyera, Svabya ve Frankonya birliklerinin düzenlenmesini geciktirdi. Dük Carl Eugen'in Fransa-Avusturya koalisyonu için yürekten desteğin ona seçim unvanı getireceğine dair yanlış inanışından ötürü 1757'de yardımcı kuvvet koşulunu 6,000 adamla ikiye katlama kararı aldığı için Svabya'daki durum son derece ciddiydi. Asker alımlarındaki sorunlar, Württemberg ordusunda düşük ücret ve kötü koşullar nedeniyle uzun vadeli şikâyetler oluşturdu. Prusya'nın kıskırtmasıyla birleştğinde, bu durum 21 Haziran'da Stuttgart'ta bir isyana yol açtı ve tüm ordu dağıldı ve şehre bir gün bir gece boyunca korku yayıldı. Düklük'ün Kreis Birliği, yeni askerler ile desteklenmiş olan yardımcı kuvvetlerden kaçanların yerini almak zorunda kaldı ve bu yüzden sayıları azaldı. Avusturya ve Fransız hizmetindeki yardımcı kuvvetlerin isyanı ve buna müteakip kötü performansı, toplam ordusunu 1760 yılına kadar eşi görülmemiş 16,000 asker sayısına yükseltmesine rağmen Carl Eugen'in gerçekleştirilemeyen emellerine siyasi emellerine uzun süren bir zarar verdi.⁵²

33.000 kişilik birlik üçlü kotanın dörtte birini temsil etmesine rağmen, Avusturya'nın taleplerine yanıt aslında oldukça güçlüydü. Anglo-Prusya kampında bulunan bölgeler dışında, birliklerde en büyük kaçak tek başına 27.919 kişi ile borçlu olan Avusturya'nın kendisiydi. Diğer bölgelerde aşağı yukarı 10.000 kişi vardı ve çoğu kaçak Kreis yöneticilerinin kararı ile Frankfurt, Nurmberg ve Heilbrom gibi başlıca şehirlerde bulundurma yaptırımı uygulandı. Her halükarda, Reichsarmee'nin gerçek boyutu, Avusturya savaşında Prusya'ya karşı resmi desteği simgeleyen varlığı kadar önemli değildi. Bu önemli nokta, genellikle kuvvetin tatbiki eksiklikleri üzerinde durulması yüzünden kaçırılır. Askeri olarak Reichsarmee'yi bir arka kademe veya garnizon birlikleri olarak kullanmak daha mantıklı olmasına rağmen, siyasi olarak İmparatorluğun resmi iradesini yürütmek için Prusya'ya karşı cephe hattında konuşlandırılması gerekiyordu.

Yanıtın seviyesi, Fransa-Avusturya koalisyonunun artan başarısını da yansıtıyordu. Frederick'in aradığı belirleyici avantaj yakalanması zor bir hale geldi. 1 Ekim 1756'da Lobositz Savaşı'nda Avusturya'nın Pirna'daki Saksonları görevden alma girişimini geri çevirdi ve iki hafta sonra seçmen prens ordusunun teslim olmasına yol açtı. Frederick hayatta kalan 17.000 kişiyi doğrudan kendi ordusuna aldı fakat Mart 1758'den sonra Fransızlara katılan 10.000 kişilik yardımcı kolordu, yeniden sürüler halinde kaçtı. Bu bölümde Kral "en kötü yanlış hesaplamayı yapan bir yönetici" olarak tarif edilmiştir ama sadece Sakson halkının ve maddi kaynakların giderek acımasızca sömürülme başlangıcıydı. 1757 Prusya'nın bahar taarruzu, 6 Mayıs'ta Prag'ın dışında kazanılan kanlı zafere rağmen Bohemya'yı ele geçirmekte başarısız oldu ve

Avusturya'nın yardım çabalarını püskürtme girişimi 18 Haziran'da Kolin'de tam bir felaketle sonuçlandı. Kolin, Mollwitz'in aşağılanması anlamına geliyordu ve bu felaket Avusturya ordusunun itibarını açıkça yeniden tesis etti ve Prusyalıları Bohemya'dan çıkarıp savunmaya zorladı.

Bohemya'daki başarı, Fransız müdahalesinin başlatıldığı Almanya'nın batısındaki başarıyla devam etti. Reichsarmee'nin seferberliği gibi Francis'in düzeni yeniden sağlaması için iki garantör gücü çağırması da siyasi bir öneme sahipti. Fransa ve İsveç 30 Mart 1757'de Prusyalı kanun kaçaklarına karşı asker göndererek niyetlerini resmen açıkladılar. Fransız nüfuzu, 22 Eylül'de imzalanan ve bu ülkenin mali yardım karşılığında 20 bin askerle söz verdiği bir anlaşmayla İsveç'in tam katılımını sağladı. Pomeranya garnizonu 22.000'e çıkarıldı ancak Baltık kadirga filosu Prusya kıyılarını ele geçirirken harekâta 14.000'inden fazlası sahaya giremedi. İsveç'in müdahalesi Frederick'in askeri sorunlarına önemli ölçüde katkıda bulunmadı ve genellikle Saksonya ve Silezya'daki büyük mücadelelerin küçük bir dipnot olarak değerlendirildi. Ancak onun varlığı, Fransa'nınki ile Viyana'nın savaşı, anayasal çerçeve içinde yasal bir polis eylemi olarak tasvirini güçlendirdi ve dahası Protestan garantör olarak, Prusya propagandasından çatışmayı, Katolik bir saldırı olarak tasvir eden operasyonun kabul edilmesine yardımcı oldu.

Fransa iki ordu gönderdi. İlk ve en büyüğü Haziran 1757'de Kuzey Almanya'ya ilerleyerek Cumberland yönetimindeki 47.600 güçlü gözlem ordusuna katılan d'Estrées yönetimindeki 129.000 askeri. Fransızlar, Prusya'nın Vestfalya eyaletini yanı sıra Wolfenbüttel'i de hızla ele geçirdiler ve 26 Temmuz'da Hastenbeck'te sonuçsuz kalan bir çatışmanın ardından Cumberland'ı geri çekilmeye zorladılar. Demoralize olan Cumberland, Hannover'i terk etti ve 8 Eylül'de yeni Fransız komutan Duc de Richelieu ile Kloster Zeven Konvansiyonu'nu imzaladığı Kuzey Denizi kıyısına çekildi.

Richelieu, ordusunun ikmal kaynaklarının tükendiğinin farkındaydı. Richelieu, Magdeburg'u ele geçirerek Prusya'ya karşı yasak harekât görevinden saptırılmak istemedi. Cumberland, gözlem ordusunu dağıtmayı kabul etti ama sözleşme bileşenlerinin nihai kaderini kararsız bıraktı. Fransa Wolfenbüttel garnizonunu ve milis birliklerini etkisiz hale getirerek, Hessen-Kassel'den gelenlerle birlikte bu sorunu çözmek için yardımcı birlikleri kendi maaşına almak için görüşmelere başladı. Ancak konuları hızlı bir sonuca ulaştırmak için çok az çaba harcadı.

Çünkü Richelieu, 29 Eylül'de Halberstadt tarafından Prusya topraklarına girdiğinden ve başarılı olduğundan emindi. İsveçliler bölgesini üs olarak kullanmak için Mecklenburg-Schwerin'den izin aldı. Fransızların 18.000 Hessian ve Wolfenbüttel askeri tarafından takviye edilmesi beklenen Halberstadt'a doğru ilerlemelerine izin verdi. Kolin'in gelmesinin ardından, Gözlem ordusunun çöküşü Frederick'in konumunu umutsuz gösterdi ve XV. Louis 'nin metresi Mme de Pompadour'a ve aynı zamanda savaşı sona erdirmek için ofislerini kullanma umuduyla Richelieu'ya hizmet eden birine 500.000 tlr rüşvet verdi.

Bu arada, Avusturya'nın Mayıs ayında Prag'da işleri tersine çevirdiği haberi, Fransa'yı Prens Soubise'in altında 24.000 kişilik ikinci bir ordu göndermeye sevk etti. 5 Kasım'da Rossbach kader savaşında Frederick ile buluşmak için dönmeden önce, birlikte kuzeydoğu Saksonya içine ilerlediler, bir Prusya karşı saldırısında geri çekildiler. İki saat içinde, 5.000 Fransız İmparatorluk askeri öldü ya da yaralandı, benzer sayıda Prusyalı 548 subay ve askerin kaybı karşısında, teslim oldu.

Bu eylem, İmparatorluğun savaştaki tarihsel imajını şekillendirdi. Frederick'in yendiği kuvvet aslında Fransızdı ancak bu bile nitelikli olmalıdır çünkü piyadelerinin üçte biri ve süvarilerinin altıda biri ordularının ayrılmaz parçaları olarak hizmet veren yabancı alaylardan

oluşuyordu. Reichsarmee'nin büyük bir kısmı Saale Nehri'ni ve arkadaki kilit noktaları kapsayacak şekilde ayrılmıştı, sadece 11.000 kişi vardı ve bunların 3.860'ı Avusturyalıydı. Bozgunun önemli bir nedeni beceriksiz Fransız komutası, özellikle tugay düzeyindeki ordunun bölümleri arasındaki irtibat eksikliği, savaşın başlamadan önce ölümcül sonuçlarının olmasına sebep oldu. Bu taktik, planın uygulanmasını engelledi ki bu temelde sağlandı.(Bakınız harita 5). Küçük bir müfreze, Prusya ordusunun kampına doğru ilerletmesi gerekirken ana kuvvet, düşman kanadında görünmek için güneye doğru döndü. Soubise, temel başarıları Paris salonlarında olan bir adamdı, sadece Frederick'in eşyalarını toplayıp gitmesini umuyordu ama Hildburghausen'de bir savaş bekliyordu. Ana ilerlemenin kötü koordinasyonu, Frederick'in saldırdığı sırada süvarilerin piyade kollarından 2 km önde olmasıyla sonuçlanırken, Reichsarmee piyadeleri Fransız yoldaşları tarafından sıkıştırıldı ve geriye düştü. Daha da kötüsü Soubise, yem için ayrılan adamları ya da otlamak için yola çıkan atları geri çağırmadan yola çıkmıştı, bu da topçuların silah mürettebatı tarafından idare edilmesi gerektiği anlamına geliyordu.

Frederick'in zaferi, bu hataları ustaca sömürme yeteneğinden kaynaklandı ancak çoğunu da Janus Tepesi'nin kuzeyindeki filolarına Fransız-İmparatorluk süvarilerini şaşırtmak için önderlik eden General Seydlitz'in inisiyatifine borçluydu. Çarpışma başladıktan sonra Reichsarmee'nin doğasında olan bazı zayıflıklar ortaya çıktı. Swabian ve Franconian ağır süvarileri daha yeni toparlanmışlardı, henüz nasıl çark edeceklerini ve düzenli mevkileneceklerini tam olarak öğrenememişken, aksine Prusyalı süvariler o kadar düzenli hareket ediyorlardı ki kafası vurulan bir askerin cesedini arkadan gelen taşıyordu. Bu tür sorunlar savunma yapısının düzenli bir ordudan daha çok seferberlik sistemi olarak görülmesinin doğrudan ürünüdür. Dahası, savaş ile ilgili tartışmalar birçok birimin oluşumunu geciktirerek, küçük birliklerin insan gücünün yarısından fazlasını oluşturan acemi askerleri eğitmek için gereken süreyi kısaltmıştı. Deneyimli ve homojen birliklerin çoğu yoktu, ya Bavyeralılar gibi kopuk oldukları için, ya da Hannover ve Hessen-Kassel gibi hükümdarları savaşı desteklemedikleri için. Alman prensinin seferberliği onayladığı Hessen Darmstadt alayı seferberlik boyunca disiplinli kaldı. Ancak bazı küçük birlikler bile ordudaki yapısal kusurların yenilgiden tek başına sorumlu olmadığını gösteren iyi bir mücadele ortaya koydular. Bu birliklerden biri de müfrezeler ve Carl Eugen'in Dükalık birliğinin 12 farklı Swabian eyaletinden ve imparatorluk şehrinden sadece 75 kişiyi sağlayamaması nedeniyle azalan Württemberg Dragoon alayıydı. Güçlü bir ilk saldırıya yakalanmalarına rağmen, Avusturyalı bir hafif süvari alayı Prusyalı olduklarını düşünerek onlara hücum edene kadar sağlam durdular.

Fransız-İmparatorluk süvarilerinin yenilgisi, ordunun geri kalanının kaderini mühürledi. Düzensiz yürüyen birlikler ve kaçan atlılar yüzünden, Fransız piyadeleri Janus Tepesi üzerinde ortaya çıkan disiplinli Prusya piyadelerini karşılamak için bir düzen oluşturamadı. Konuşlandırılan bazı Fransız birlikleri, yenilenen Prusya süvari saldırısında ateşi kestiler çünkü yaklaşan kuvvetleri geri çekilen emperyalistler olarak yanlış anladılar. Grubun önünden kaçanlar hala arkada konuşlanan emperyal piyadeleri ile çarpıştılar. Kaçan Fransız süvarileri, Prusya tüfekli erleri ve kendi kendilerine geri çekilen atlı yoldaşları tarafından vurulduktan sonra bir dizi reform yaptılar. Topçu ateşi açıldığında, Alman piyadeleri sonunda kırıldı. O zaman bile Darmstadt alayı, Würzburg yardımcılarıyla birlikte Avusturyalıların yerine geçti, düzenini korudu ve geri çekilen Fransız ordusunun korunmasına yardımcı oldu.

Bu ayrıntılı hesap, ilk atışta silahlarını atan ya da kaçan imparatorluk askerlerinin ısrarlı mitlerini ortadan kaldırmak için gerekli olmuştur çünkü Protestanlar olarak kahramanları Büyük Frederick'le savaşmak istemediler. Prusya propagandası, Reichsarmee'deki dini düşmanlığın, teolojik tartışmayı saflarda yasaklamanın gerekli olduğu anlaşılmaya yardımcı

olmuştu. Ancak daha sonra Hillburghausen yenilgiye katkıda bulunduğunu hissetmedi ve önemli olan bir konu da şudur ki daha sonra sorgulanan firarilerin kaçma nedeni olarak ne din den ne de Prusya sempatisinden bahsetti. Öte yandan, bazı birliklerin bir kısmını birlik savunması için tutma kararı, cepheye gitmek zorunda kalan yoldaşları arasında yaygın bir kızgınlığa yol açtı.

Ancak asıl hata, savaştan sonra birleşik ordunun parçalanmasına neden olan tedarik düzenlemelerinin tamamen bozulmasında yatıyordu. Bazı birliklere 4 Ekim'den beri ödeme yapılmadı ve 21 Ekim'den beri ekmeği yoktu. Bundan önce ödeme düzensizdi ve askerlerin maaşları asgari ücret düzeyinde sabit olduğu göz önüne alındığında, sadece çok az kişi satıcıların yüksek erzak fiyatlarını karşılayabiliyordu. Fransız ordusundaki koşullar daha kötüydü, bu yüzden askerleri emperyalistlerden erzak çalarlardı. Savaştan önce, Augsburg birliğinin adamları, para ödenmedikçe ve beslenmedikleri takdirde evlerine döneceklerini subaylarına söylediler. Geri kalan erzakların çoğu, 5 Kasım'da bozgunda terk edilen bagaj treniyle birlikte kaybedildi ve pek çok asker yiyecek aramak için eve dönmekten başka çare bulamadı. Benzer bir parçalanma, neredeyse aynı anda Frederick'in Silezya'yı elinde tutmak için bıraktığı Prusya ordusunda gerçekleşti. Saha gücü Breslau'nun dışında yenilince, kentin 4.000 kişilik garnizonu 25 Kasım'da savaş şerefiyle teslim oldu ancak sadece 600'ü ana orduya katıldı, geri kalanı başka bir yerde yiyecek ve barınak bulmak için ayrıldı.

Rosbach'ın önemi, Prusya ordusunun cesareti pratik bir gösteriden ziyade sembolikti; Her halükarda Frederick'in 5 Aralık 1757'de Leuthen'de Avusturyalılara karşı kazandığı çarpıcı zaferle kanıtlandı. Savaş Alman milliyetçiliğinin doğuşu olarak adlandırıldı ve kesinlikle sonraki nesiller için Fransızlara karşı üstünlüklerinin kanıtı olarak bir sembol haline geldi. Bazı çağdaşlar Fransız kültürünü, içinde yaşadığı kozmopolit aydınlanmış ortamın bir parçası olarak görüyorlardı fakat Frederick kesinlikle buna katılmıyordu. On sekizinci yüzyıl Alman kimliği kavramları daha sonra çizilen daha net sınırlardan yoksundu. Savaşı bir Alman zaferi olarak gören subaylar, "ulus" kelimesini sadece tek bir toprak devleti olarak görüyorlardı ve tartışmasız, on sekizinci yüzyıl terimleriyle, Leuthen'da yenilen Avusturyalılar da Rosbach'ta zafer kazanan Prusyalılar kadar "Alman"dı. Nitekim Alman kahramanı olma yolunda olduğu kadar Frederick, "doğal olmayan" Avusturya ittifakına karşı olanlar tarafından Fransız mahkemesinde idolleştirildi. Bir önceki yüzyılda olduğu gibi, Fransızlar 1757'de nefret edildi ama sadece Thüringen'deki disiplinsiz yürüyüşleri kurultay iradesini yerine getirmek yerine işgalci gibi görünmelerine neden oldu. 1757-62'de Batı Almanya'nın Fransız işgali nispeten insaniyetliydi ve Göttingen Üniversitesi'nden bir profesör, onları "herkesin sahip olabileceği en iyi düşmanlar" olarak tanımladı. Prusya rütbesi ve dosyasında çok az barbar olarak kabul edilen ancak işgal altındaki Doğu Prusya'da kendi yönetimi altındaki sivil halk tarafından çok sevilen Ruslara karşı da benzer muğlak bir tutum gelişti.

Rosbach'ın sembolize ettiği şey, Avusturya'nın savaşı yorumlamasının ve çatışmanın cephesini Prusya'ya karşı bir polis eylemi olarak yorumlamasının yenilgisiydi. Savaş şimdi iki parçaya bölündü ve Kaunitz tarafından özenle bir araya getirilen Prusya karşıtı koalisyonu parçaladı. Hükümdar ve iki yabancı garantör arasındaki iş birliği çöktü ve bu hükümdar yaşayının resmi olarak uygulanmasını büyük hedeflerine uygun bir şekilde etkisizleştirdi. Batıda savaş Anglo-Fransız sömürge çatışması için ince bir kılık değiştirmiş kıtasal boyut haline gelirken, doğuda ise Prusya'ya bir Avusturya-Rus saldırısı olarak gelişti.

Rosbach, Prusya'nın İngiltere için kıtasal bir müttefik olarak varlığını sürdürebileceğini pratik sonuçlarla hemen gösterdi. İngiliz hükümeti Kloster Zeven sözleşmesini reddetti, kıtadaki orduyu kendi birliklerinden oluşan bir birlik ile güçlendirdi ve Prusya'ya yardımlar göndermeye başladı. Prusyalı General Brunswick'li Ferdinand,

Cumberland'ın yerini aldı ve 1758'de bir bahar saldırısında yeniden kurulan orduya liderlik etti, Fransızları Kuzey Almanya'dan geçici olarak temizledi ve İsveçlilerle iş birliği yapma şanslarını ortadan kaldırdı. İkincisi, Rusların Doğu Prusya'dan batıya doğru ilerlemelerini beklerken, artık Pomerania'daki üsleri ile sınırlı kalmıştır ve burada isteksiz hücumlar yapmıştır.

Son olarak, savaş Fransa için derin bir şok oldu ve bu sadece askeri reformları değil, dış politikanın yeniden değerlendirilmesine de yol açtı. 1758 Ocak ayı başlarında Fransa, Almanya'daki askeri mevcudunu azaltmaya çalıştı. Hükümet yine Saksonya'ya 30.000 asker gönderdi ama ana ordusunun, Ferdinand'ın taarruzunu engellemesi için kuzeye yönlendirilmesi gerekiyordu. Daha sonra Fransa, Reichsarmee ile işbirliği yapmak için daha fazla çaba sarf etmedi ve Habsburg hanedan politikasına yardım etme taahhüdünden ayrılmaya başladı. 1759'da Avusturya'nın iddialı savaş hedeflerine imza atarak büyük bir hata yaptıklarını fark ettiler çünkü Prusya'nın yok edilmesi artık Fransız çıkarlarına aykırı görünüyordu. Fransızların Viyana ve diğer Alman mahkemelerine verdiği yardım taahhütleri, 1759 yılının Mart ayında azaltıldı ve Maria Theresa askeri yardımı, doğrudan yönlendirme iddialarından vazgeçmeyi kabul etti. Fransız çabası artık Vestfalya Barış Antlaşmasını desteklemenin değil, potansiyel sömürge kayıplarına karşı alınıp satılabilecek Alman pazarlık sayaçlarını ele geçirmenin amaçlandığı Vestfalya ve Hessen ile sınırlıydı. Almanya'daki toplam güç 100.000'den (1758-9) 160.000'e (1761) yükseltile de, zafere ulaşamadı. Fransa, sonunda barış için dava açtı ve 10 Şubat 1763'te İngiltere ile Paris Antlaşması'nı imzaladı.

Lojistik sorunlar 1759 Kunersdorf seferinin geçici başarısının ötesinde, Ruslarla etkili bir işbirliğini engellediği için Fransa'nın etkisiz desteği Avusturya'yı tek başına savaşıma terk etti. 1760'tan sonra Avusturya'nın başlıca çabası genellikle Silezya'daki Prusya mevzilerine saldırmaya yönelikti ve Reichsarmee'yi Saksonya'yı kurtarmayı amaçlayan küçük Avusturya gücüyle işbirliği yapmaya terk etti. Reichsarmee'nin etkili gücü yaklaşık 25.000 adamın veya 1757'de ulaşılan seviyenin üzerine çıkmadı ancak savaş verimliliği önemli ölçüde arttı. Kendini ayırt etmese de, önceki felaketin tekrarı yoktu. Küçük müfrezeler yenilgiye uğratılsa da bazı birimler, 29 Ekim 1762'de Freiberg savaşında Reichsarmee'nin önemli bir bölümünü içeren Avusturya kuvvetlerine geçip iyi bir performans sergilediler. Kreis birlikleri, Frederick'in kardeşi Prens Henry'nin kuşkusuz 1757'de kraliyet ordusunu oluşturanlar kadar iyi olmayan askerleri tarafından saldırıya uğrayan birleşik gücün üçte birini oluşturuyordu. Bununla birlikte, en şiddetli saldırıların bazılarının yükünü aldılar ve birleşik güç yenilmiş olsa da, zaferin getirisi Rossbach kadar büyük değildi ve geri çekilen kuvvetlerde dağılma yoktu.

Her ne kadar 1757'den sonra gelişen Austro-empyral performansı Frederick'i yenmek için yeterli olmasa da, Prusya'nın kötü donanımlı olduğu uzun bir savaşla savaşıma zorladı. Kral, rakiplerinin kötü koordine edilmiş saldırılarını savuşturmak için azalan kuvvetlerini önden öteye taşımak zorunda kaldı ve iç hatlarının avantajını kullanarak stratejik savunmada kalmaya mecbur bırakıldı. Frederick, kendi topraklarının kaynaklarını ve işgal ettiği Saksonya'daki kaynakları acımasızca sömürerek hayatta kaldı. Savaş ekonomisi paranın değerini azaltarak devam ederken, mümkün olan her durumda, genellikle sonbaharın sonlarında ve kışın rakiplerinin yeniden toplanmaya başladıkları Bohemia, Thüringen ve Franconia'ya baskın yapma politikasıyla ek malzemeler ele geçirildi. İngiliz yardımları, politik olarak önemli olmakla birlikte, toplam harcamanın sadece beşte birini karşılamaktadır.

Kantonlardan eşi görülmemiş sayıda acemi asker alınırken, esirler ve düşman firariler "gönüllü olana kadar" Magdeburg kampında kısıtlı erzaklarla hizmete sokuldular. Bunların birçoğu, Almanya'daki genel ekonomik çıkışın Prusya güçlerine katılmaya yönelttiği esirler ile kralın tecrübeli düzenleri askerleri öldükçe ikinci hat birlikleri, öncü birlikler ve sonunda

savaşta ölmeye giden askerler olarak kullanılan Serbest Taburlar olarak gruplandırıldı. Sonunda Frederick babasının politikasını tersine çevirmeye ve bir milis kurmayı göze aldı. Başlangıçta kuzey ve doğu illerinde 17.000 adamı Ruslar ve İsveçlilerle yüzleşmeye çağırdı. Milisler savaş boyunca görev yaptı ancak giderek daha fazla Kantonistlere, saha alaylarında askere alınmadan önce temel eğitim vermek için kullanıldı.

Bu tür acımasızlık, çağdaşları ve daha sonra yorumcuları, Frederick'in yeni bir savaş dönemi açıp açmadığını tahmin etmeye yöneltti. Kaunitz ve Maria Theresa, rakiplerinin yöntemlerini eşi görülmemiş bir şekilde "Kralın sadece kendi nüfusunu, parasını ve askeri potansiyelini değil, aynı zamanda masum ve tarafsız komşularının tüm sakinlerini, parasını, yiyeceğini ve diğer malzemelerini güç olarak sömürdüğünü" söylediler. Prusya, toplumun tüm yönleri ile şişirilmiş bir askeri kuruluşu desteklemeye tabi kılan tehlikeli yeni bir militarizm biçimiyle tanımlandı ve bu da onu sadece Avusturya'nın siyasi çıkarları için bir meydan okuma değil tüm insanlık için bir tehlike haline getirdi. Bunun sadece savaşı haklı çıkarmak için tasarlanmış bir söylem olmadığı, Kaunitz'in Viyana'daki Arşidük Joseph gibi Kanton sistemi gibi Prusyalı fikirleri kopyalamanın avantajlarını vurgulayanlara karşı olan muhalefetinden açıkça anlaşılıyor. Joseph, her sivil potansiyel bir asker haline getirerek monarşiyi güçlendireceğine inanırken, Kaunitz buna karşıydı.

İronik olarak, Prusya militarizminin kötülüklerini yok etmek isteyen Kaunitz ve Maria Theresa, Frederick'ten daha fazla savaşa doğru ilerledi. Avusturya, Prusya'ya daha önce asi Alman vassallarına karşı gelen her şeyi aşan bir ceza vermeyi planlıyordu. Bölgenin sadık destekçilere yeniden dağıtılması için geleneksel planları vardı, Kaunitz'in kendisi Doğu Frisia Prensi olmayı umuyordu ancak hiçbir hükümdar Versay Franco-Avusturya Antlaşması'na yazılan büyük yıkımı amaçlamamıştır. Doğru, bu sadece Prusya'nın kısmi bölgelere ayrılmasıyla diğer elektörler ile eşdeğer bir statüye indirgenmesi olarak tanımlandı fakat Danimarkalı bakan Kont Bernstorff'un gözlemlediği gibi, artık birkaç küçük vilayetin “yeni monarşinin varlığı hakkında” bir rekabet değildi. Bu artık hayatta kalabileceği veya genişleyebileceği, “İmparatorluğun iki hükümdarı mı olacak veya Kuzey Almanya'nın, ülkesini silahlı bir kampa ve halkını bir orduya dönüştüren bir prens tarafından kontrol edilmeyeceği” ile ilgili bir durumdu.

Elbette Prusya'nın Franconia'ya derinlemesine baskın yapma, gelişimini destekleme ve prensleri sindirme yeteneği, XIV. Louis tarafından kullanılan büyük güç taktiklerini benimsediğini gösterdi. Gerçekten de, Prusya'nın düşmanca bir koalisyon karşısında hayatta kalması, 1763'e kadar zayıf da olsa Avrupa'nın büyük bir gücü olarak gelişini doğruladı. Yedi Yıl Savaşı yeni bir savaş biçiminde ortaya çıktıysa da sınırlı hedefler için topyekûn bir savaştı, savaşın hedefleri hâlâ yirminci yüzyılda aranan aşırılıkların çok altında kaldı.

Yeni yıkıcılık imparatorluğu kötü vurdu, özellikle de kendi topraklarında savaştığı ve hasarın Otuz Yıl Savaşı'ndan bu yana en kötü olduğu iç savaş olarak nitelendirildiği düşünülürse. Yedi Yıl Savaşı'nın kısa süresi, 1714'ten beri özellikle Batı ve Kuzey Almanya'da yakın çatışma olmamasıyla büyütülen psikolojik etkisini sınırlandırmasa da, maddi etkisini sınırladı. İmparatorluk giderek Prusya, Avusturya ve müttefiklerinin insafına bırakıldı. Zaten 1757'de Brunswick'li Ferdinand, Wolfenbüttel'in hükümdar dükü olan kardeşinin müttefik ordusundan geri çekilmesini engellemiştir. Hem Fransız hem de Hannoverliler, 1757 ve 1763 yılları arasında stratejik zamanlarda Bremen şehrini işgal etti ve Westphalian ve Lower Saxon piskoposları her iki taraf tarafından yağmalandı. İngiltere ve Prusya, aralarındaki kutsal devletleri nihai bir barışta bölmeyi kabul etti, Münster ve Osnabrück Hannover'e giderken Frederick Hildesheim'ı aldı. Planlar 1760 yılında III. George'un katılımından sonra rafa kaldırıldı çünkü yeni kral Hannover için daha az endişeliydi ve bakanları Fransa ile bir

uzlaşmaya varmak istiyordu. Bununla birlikte, Reichskirche'nin devam eden varlığına yönelik tehdit açıktı ve Prusya savaş sırasında Erfurt'un Mainz yerleşim bölgesinden en az 3 milyon taler çıkarmayı başardı. Bununla birlikte, Reichskirche'nin devam eden varlığına yönelik tehdit açıktı ve Prusya savaş sırasında Erfurt'un Mainz yerleşim bölgesinden en az 3 milyon taler çıkarmayı başardı. Avusturya aynı zamanda Alman kaynaklarını sömürmeyi hızlandırdı, örneğin Ernesten Saksonlarını, Prusya misillemelerine rağmen 1758'den itibaren Üst Sakson Kreis'lerini saha çıkması için zorladı. Bu tür birliklerin korunması daha zayıf bölgeler için giderek artan bir baskı yarattı. Mainz, savaş sırasında 4.662 Kreistruppen ve yardımcılarının güçlenmeye devam etmesi için en az 12.000 adam sağladı, sadece 336.000 nüfusa sahip bir devlet olduğu düşünüldüğünde bu oldukça önemli bir yüküttü.

Sonuçta, başından beri tartışmalı olan bir savaşın hayal kırıklığı artıyordu. 1758 baharında Bavyera ve Pfalz Ocak 1759'da tamamlanan koordineli bir eylemde yardımcılarını geri çekmeyi kabul ettiler. Württemberg, Avusturya hükümeti ile siyasi ve askeri anlaşmazlıkların ardından 1760 sonunda davayı takip etti. Bu tür tek taraflı eylemler, Paris ve Viyana'daki kızgınlık ve şüpheyi körükleyerek işleri daha da kötüleştirdi. Pfalz garnizonu, Düsseldorf'u 1758 ilkbaharında Ferdinand'ın emrindeki müttefiklere teslim ettiğinde ve Ağustos ayında terk edildiğinde Fransızlar çok kızdı ve prens birliklerini kabul etmeyi reddeden şehre, kendi güçlerini yerleştirdiler. Trier prensi, 25 Eylül 1759'da Fransızları Ehrenbreitstein kalesine kabul etmek zorunda kaldı ve tam bir savaşçı olmadığını, sadece hükümdarın yardımcısı olduğunu anlattı. Ferdinand başka yerlerde bu ve benzeri eylemleri, özellikle 1 Ağustos 1759'da Minden savaşında geçici Fransız askeri çöküşünden sonra, ağır talepleri için bir bahane olarak değerlendirdi. Anglo-Hanoverian birlikleri, Münster'i işgal ederek piskopos ordusunun küçük tarafsız garnizonunu silahsızlandırdı. Clemens August'un 6 Şubat 1761'de ölümü, her iki rakip tarafından da Kuzey Almanya'yı kendi bölgelerinde tutma çıkarları doğrultusunda kullanıldı. Müttefikler, Fransızların artık düşman toprakları olarak gördüğü boştaki beş piskoposun da görev almasını engellediler. Bonn'a sığınan diğer Münster alayları silahsızlandırıldı ve Aachen'da gözaltına alınırken, bölgenin resmi savaş girişimlerine olan desteği çöktü. Clemens August, 1759-61 yıllarında ele geçirilen Reichsarmee'deki birliğinin başına geçememişti, varisi de aynı şekilde geçemedi, Bavyera da 1761'de para desteğini durdurdu.

O zamana kadar çoğu, Frederick'in en büyük baskını başlatarak cesaretlendirmeye çalıştığı ve girişimci General Kleist'in emrindeki 10.000 kişilik birliği Kasım 1762'de Franconia'ya göndererek kalıcı bir çıkış arayışındaydı. Württemberg, 4 Aralık'ta tarafsızlığı kabul ederek ve Swabian koşulunu Sakson sınırından hatırlatarak görüşmelere başladı. Ardından Bavyera ve Pfalz da ayrı ateşkes imzaladı ve Alman kurultayı, 11 Şubat'ta tüm imparatorluk için tarafsızlık ilan etmeye zorladı. Avusturya yüksek komutanlığı, Pfalz birliğinin generalini çıkış yolunda savaşmakla tehdit edince Pfalz birliğinin Reichsarmee'yi terk etmesi için izin vermek zorunda kaldı.

Reichsarmee'nin geri çekilmesi askeri açıdan önemli değildi çünkü savaş zaten sona erdi ve Avusturya 24 Kasım'da Prusya ile kendi ateşkesini yaptı. Politik olarak açık olan Avusturya'nın yenilgisi ve Habsburg emperyal politikasının hayal kırıklığıydı.

Britanya'nın sömürge yarışmasındaki açık zaferinin yanı sıra, savaşı sona erdirmenin en önemli faktörü İmparatoriçe Elizabeth'in 6 Ocak 1762'de ölümüydü. Yeni Çar III. Peter, sadece ateşkes ilan etmekle kalmadı, aynı zamanda Doğu Prusya'yı gönüllü olarak tahliye ederek ve 20.000 Rus'un Silezya'daki Avusturyalılara saldırmasını sağlayarak, Prusya ile müttefik olmaya başladı. Bu tuhaf kararın, Çar'ın çoğu açıklamalarda belirgin bir şekilde öne çıkan Frederick'e hayranlığıyla Prusya ittifakının gerekli olduğu düşüncesine göre Danimarka'ya bağlı

Schleswig'deki atalarını kurtarma arzusundan daha az ilgisi var. Zaten çar olmadan önce, Peter bu uzun vadeli hırsı gerçekleştirmek amacıyla Rus ordusunun özerk bir Alman unsuru olan bir Holstein kolordusunu kurmuştu. 1762 ilkbaharında 45.000 Rus yavaş yavaş Polonyalı Batı Prusya'dan Pomeranya ve Mecklenburg'a doğru hareket ederken, donanma batı Baltık'ı dolaştı. 30.500 Danimarkalı seferber oldu ve Aşağı Saksonya'ya doğru ilerledi ve yerel yetkilileri 1711-15 afetlerinin tekrarlanması tehdidi altında kendi güçlerini beklemeye almaya zorladı. Alman doğumlu karısı II. Catherine'ni iktidara getiren saray darbesinde Peter'in öldürülmesiyle ilgili haberler geldiğinde, iki ordu birbirlerine yaklaşıyorlardı. II. Catherine, Mecklenburg ve Silezya'daki askerleri geri çağırsa da, Prusya ile ateşkes ilan etti ve özellikle İsveç'in Haziran 1762'de ayrı bir antlaşmayla savaştan ayrılmasıyla Avusturya'yı izole etti. Avusturya'nın savaş çabası, ordudan 20.000 askeri azaltmak ve büyüyen harcamaları karşılamak için kâğıt para çıkarmak zorunda kaldığında tarihler 1761'in sonuna doğru işaret ediyordu. Özellikle İngiltere 1762'de yardım taahhütlerinin süresi dolduğunda, taahhütlerini yenilemediği için Frederick de benzer şekilde ümitsiz bir durumdaydı. Kral bunu ihanet eylemi olarak gördü ve bunun Anglo-Prusya ilişkileri üzerinde kalıcı bir etkisi olacaktı. Aslında, İngiltere 1762 boyunca ona yardım etmek için çok şey yaptı, Fransızların işgal altındaki Vestfalya bölgelerinden çekilmelerini, Prusyalı garnizonlar gelmeden önce Avusturyalılar tarafından ele geçirilmelerini önleyecek şekilde müzakereler etti. Ancak Frederick, III. George'un tahta çıkmasından sonra sömürge meselelerin ne kadar önemli hale geldiğini anlayamadığı ya da III. Peter'in savaşı yayma amaçlı tehlikeli girişimine verdiği bariz destekte İngiliz alarımını fark edemeyince İngiltere'yi yanlış değerlendirdi. İlgili müttefikleri tarafından terk edilen Avusturya ve Prusya, 18 Şubat 1763'te savaş öncesi bölgesel statükoyu koruma temelinde Hubertunburg'da barış yaptı.

Tehlikeli Uyuşmazlık

Yedi Yıl Savaşının uzun vadeli etkisi, sadece Avusturya-Prusya rekabetini şiddetlendirmenin yanında, aynı zamanda geleneksel yapı içinde iki yönlü bir ayrışmayı teşvik ederek imparatorluğu birbirinden ayıran güçleri körüklemektir. Bir yandan, topraklardaki dinamik merkezileşme reformları onları eyalet ve imparatorluk düzeyindeki siyasi hareketsizlikten giderek daha fazla uzaklaştırıyor. Bir diğer yandan da Avusturya ve Prusya'nın sürekli büyümesi karşısında diğer bölgelerin küçük kalması birbirlerinden ayrışıyordu. Bununla birlikte düzenli olarak gerileyen imparatorluğun çöküşü, kaçınılmaz bir hal aldı.

1763'teki barış, Avusturya'nın Silezya'yı kurtarma umutlarının sona ermesinden daha fazlasını ifade ediyordu; Reich için bir yenilgiyi temsil ediyordu. Çatışmanın göze çarpan amacı halk barışını korumak ve Prusya'yı cezalandırmaktı ancak Saksonya'nın restorasyonu Alman kurultayı ve İmparatorluk ordusu aracılığıyla anayasal yöntemler ile değil, askeri bir çıkmazdan ve uluslararası baskıdan etkileniyordu. Resmi yapı, Prusya'nın Saksonya'yı işgalini önlemeyi başaramadı, Frederick'de o talihsiz seçmen prensten gasp ettiği 48 milyonu geri ödemek zorunda değildi. Aşağı Saksonya, Vestfalya, Hessen ve Thüringen de Avrupa'nın büyük güçleri için savaş alanı haline geldi, Avusturya'nın şiddet içermeyen Reichsmediation'ı kabul etmemesi imparatorun tarafsız yargıç olarak itibarını zedeledi. Son olarak, kolektif güvenliğin başarısızlığı Rossbach'taki ünlü yenilgi ile değil, 1762'nin sonunda tarafsız olmayan savaşlarda gelecekteki davranışlar için tehlikeli bir emsal teşkil eden tek taraflı tarafsızlığa geri çekilmeyle gösterildi.

1740'tan beri Avusturya-Prusya gerilimiyle birlikte Wittelsbach ve Habsburg emperyal manipülasyonunun birikmiş etkisi, 1681'den beri ortak savunma için geliştirilen yapıyı ciddi şekilde zayıflatmaktaydı. Ren'in güvenliği ciddi şekilde ihmal edildi ve Swabian-Franconian

işbirliği de azaldı. Kreise, Kehl ve Philippsburg'daki iki garnizonlarını daha önceki harcamalarının karşılığı korumak için elinde tutmuştur. Kehl surlarının çoğu 1742'ye kadar nehre çöktü ve son askerler, Swabia'nın 1698'den beri Almanya'nın geri kalanından önemli bir yardım almadan 3 milyon tlr'den fazla para harcadıktan sonra 1754'te geri çekildi. Speyer'in küçük piskoposu, 1633'ten beri Philippsburg'daki diğer ortak kaleye 500.000 taler kendi fonunu harcamış ve 1770'teki yeni piskopos Damian August von Limburg-Styrum, birlikte çalışmayı reddetmişti. Bu aşamadaki çalışmaları 1.4 milyon taler değerinde onarım gerektiriyordu ve garnizonun sağlığı için o kadar tehlikeliydi ki Franconian eyaleti, Kasım 1772'de son 106 adamını geri çekti. Beş yıl sonra garnizon sadece 20 Avusturyalıya düştü ve hükümdar, kalan teçhizatı götürmeye başladı. Son adam 10 Ekim 1782'de ayrıldı ve Styrum, harabe kalenin kendisine geri döndüğünü iddia etti. Her iki üs de stratejik önemini kaybetmemişti, 1792 tarihli bir Avusturya muhtırası Philippsburg'u "Alman İmparatorluğu'nun anahtarı" olarak tanımlamıştı ancak ikisi de garnizon için para bulursa bile kuşatmaya direnemezdi.

Seçmen prens ordusunun göreve devam ettiği Mainz'da durum daha az ciddiye, Vestfalya eyaletinin çöküşü, şehrin Avusturyalılara 1747'den itibaren garnizon için para ödediği Köln'de dengelendi. Fakat Avusturya'nın Fransa'yla yeni anlayışı, Hofisriegsrat'ın 1740'ların çatışmalarında yıkılan Breisgau savunmasını yeniden inşa etmesini zorlaştırdı. İmparatorluk ordusuna destek olarak görev yapan bölgesel milis sistemi zayıfladı ve düzenli Avusturya garnizonu 1770'lerde tek bir alaya düştü.

Seyyar Kreis kuvvetleri de bozuldu. Württemberg 1763'te Swabian kolorduya bağlı birliğini dağıttı ancak dük(düyk) var olmayan alaylara subay atamaya devam etti. Hessen-Kassel, imparatorluk saray konseyi tarafından 1764'te Yukarı Ren askeri yapısına yeniden katılmaya zorlanmış ancak 1789'da birliğine geri dönmüştür. Pfalz, tek süvari birliğini (1770) dağıtırken, Hessen-Darmstadt 1790'da geri çekildi. Ancak burada, başka yerlerde olduğu gibi, Kreis yapısı tamamen yıkılmadı, özellikle de onu canlı tutmak için siyasi iradenin olduğu yerde. Daha küçük olan Yukarı Ren toprakları, 1794'te Kreis'in imhasına kadar kalan iki alayı korumaya devam ederken, göreceğimiz gibi, hem Franconia hem de Swabia, devrimci Fransa'ya karşı son resmi savaşa önemli katkılarda bulundular. 1757'den sonra Meclisin bir araya gelmediği Vestfalya bile, çalışmaya devam ederek Ekim 1786'da Prusya'nın talebi üzerine bir icra toplantısı düzenledi. Yeni bir üye kabul edildi ve Kreis'in Devrim arifesinde hala İmparator, Papa, İngiltere, Fransa, Rusya, Prusya, Bavyera ve Hollanda Cumhuriyeti'nden tanınmış temsilcileri vardı.

Yine de, bölgeler arasındaki denge 1740'tan bu yana önemli ölçüde değişti ve eski kurumların yeniden canlanması söz konusu oldu. Yedi Yıl Savaşı, büyük Alman topraklarının barıştan önce askeri katılımlarını kestiği ilk çatışmaydı. Saksonya'nın Prusya işgali, 1740'larda kurulan bölgelerin payını daha da artırdı ve bu tür güçlü bölgelerin bile işlerde küçük bir role indirildiğini belirtti.

Fayda sağlamayan rekabet çabası, 1760'ta İsveç'ten daha fazla asker göndermesine rağmen Carl Eugen'in Avusturya'dan somut imtiyaz elde edemediği Württemberg deneyimiyle ortaya çıktı. Savaşın sona ermesiyle, Württemberg desteği ortadan kalktı. İmparator, orduyu desteklemek için getirilen yasa dışı mali önlemlerine karşı Kraliyet Mahkemesi Konseyi'ne itiraz eden düklerin yanında yer aldı. İmparatorluk müdahalesi, sınıfların mali kontrolünü geri aldı ve 1770 yılına kadar Avusturya'nın bölgesel nüfuzunu güvence altına alarak dükluğu yüzyılın sonuna kadar küçük bir siyasi ve askeri faktöre indirdi.

Bu nokta, Hessen-Kassel'in karşı tarafta olmasıyla daha da güçlendi. İngiliz yardımları sayesinde ordu 1761'de 22.000'e yükselerek önceki büyüklüğünün neredeyse iki katına çıktı. Ancak bu, 1714'ten önce Prusya ordusunun yarısına eşdeğer olsa da, Frederick'in ordusunun

onda biriydi. Bunu başarmak için, Hessian toplumu Prusya'da bile ulaşılamayan bir ölçüde askerileştirildi. İngiltere, Fransızların verdiği zararın karşılamak için Alman Prenslerinin taleplerini görmezden geldi.

Orta ve küçük bölgeler arasında özellikle 1763'ten sonra silahsızlandırılma eğilimi vardı. Münster ordusunun bir bölümünü dağıtıp 1765'te kalesini kaydırırken, Bremen surlarını yıktı ve onları koruma altına alarak araziye dönüştürdü. Augsburg şehrinin duvarları ve siperleri özel vatandaşlara kiralanmış ve Schaumburg-Lippe 1761-1767'de yeni bir minyatür kale inşa etmesine rağmen daha sonra ordusunu azaltarak ünlü top dökümhanesini 1788'de bir çan üreticisine sattı. 1779-1783 yılları arasında Weimar Dükü Carl August bir ekonomik önlem olarak neredeyse tüm ordusunu dağıttı.

İmparatorluk ve bölgeler arasındaki ile Avusturya, Prusya ve diğerleri arasındaki uyuşmazlık, sözde "reform" ya da "aydınlanmacı mutlakiyetçilik" ile daha da arttı. Modernleşme, hükümetlerin giderek daha yenilikçi hale geldiği bölgesel düzeyde gerçekleşirken, imparatorluk için reform teklifleri esasen zaten çökmüş olan eski düzeni restore etmeyi canlandırmayı amaçladı. Bölgesel düzeydeki dinamizm ve esneklik, imparatorluğun muhafazakârlığı ve hareketsizliği ile karşı karşıya kaldı. Aydınlanmacı mutlakiyetçiliğinin kökleri, bölgesel mali-askeri devleti ve aydınlanmanın entelektüel fikirlerini güçlendirmeye yönelik girişimler eskiye dayanıyordu ancak Yedi Yıl Savaşı ile hızlandırıldı. Kurtulma olarak bilinen Prusya'daki yeniden yapılanma süreci, büyük güç statüsünü sürdürmek için gerekli kaynak çıkarma sürecini güvence altına almayı amaçlıyordu. Avusturya'da giderek radikalleşen "Josephizm" programı, Prusya ile algılanan boşluğu kapatarak askeri kapasiteyi artırmayı da amaçlıyordu. Daha küçük bölgeler, özellikle Baden, Hessen-Kassel ve özellikle laikleşme için geleneksel argümanların aydın kilise karşıtı desteği karşısında varlığını sürdürmeye çalışan kutsal eyaletler ise reformcuların dışındaydı. Bununla birlikte, uzun vadeli etki sadece Avusturya, Prusya ve Üçüncü Almanya arasındaki boşluğu genişletmeye hizmet etti çünkü daha küçük bölgelerin maddi kaynakları kabaca sabit kalırken, iki büyük gücün etkileri 1772'de Polonya'nın pahasına önemli ölçüde arttı. Pfaltz ile Bavyera üzerinde önemli bir pay elde ettikleri için iyileştirilmiş Habsburg ve Hohenzollern kaynak seferberliği liderliğini daha da artırdı.

Bu reform programlarının motivasyon ve sonuçları ile ilgili tartışmalar vardır. Alman toprak yöneticilerinin 1789, 1830 ve 1848'de yukarıdan reform yaparak aşağıdan gelebilecek devrimden kaçınıldığını belirten "savunma modernizasyonu" kavramı ortaya çıkmıştır. Devlet, geniş sosyal gruplar arasında genişletilmiş bir müşteri tabanı tarafından desteklenen geleneksel "ortak mal" tanıtımının gözden geçirilmiş bir versiyonuna dayanarak, duyarsızlaşmış, soyut, rasyonel ve seküler hale gelmiş veya dönüştürülmüş, "nesnelleştirilmiştir". Ana yöntem, reformları tasarlayan ve uygulayan, aynı zamanda kontrollü değişim ve adli telafi yoluyla saptırarak alt kısımdan baskıya aracılık eden bürokrasiydi. Bölgesel devlet kendini yeniden tanımlayıp meşrulaştırırken, mutlakçılığın siyasi muhalifleri de dâhil olmak üzere entelektüeller arasında, zaten "modern" olduğu için radikal bir modifikasyon gerektirmediğine dair yaygın bir inanç vardı.

Reform Dönemi'nde daha fazla adaptasyon uygulamadan 1789'dan sonra ayaklanmalarda hayatta kalamadı ancak bu değişikliklerin temel özelliklerini veya geleneksel, sosyal muhafazakâr gruplarıyla ilişkilerini yok etmemesini sağlayacak kadar güçlüydü. Böyle bir açıklama, devrimden kaçınmak için bilinçli bir çaba olarak resmedilmemek kaydıyla, imparatorluğun çöküşü sırasında toprak sistemlerinin hayatta kalmasını açıklamada kesinlikle faydalıdır. Bir sonraki bölümde de belirtileceği gibi, 1789'dan sonra prenslik hükümetleri için çok az popüler tehdit vardı. Reformun gücü aşağıdan, dış fikirlerin uygulanması ya da dışarıdan

gelen baskıdan değil, Avusturya-Prusya yarışmasının bölgesel özerklik için korku yaratması nedeniyle Alman iç meselesi haline geldi.

Bölünme Tehdidi (1763-1792)

İç çatışma gerilimlerinin yanı sıra, Reich, 1763'ten sonra birbiriyle ilişkili üç taraflı iki güç mücadelesinin ortasında yakalandı. Reich içindeki güce sahip olmak isteyen Fransa, Avusturya ve Prusya arasındaki çatışma, Avusturya ve Prusya'nın Polonya ve Balkanlar'daki Rusya ile rekabeti aynı dönemde gerçekleşti. Rusya, giderek artan bir şekilde, emperyal politikaya da girerek, 1779'da nüfuzunun kabaca Fransa nüfuzuna karşılık geldiği noktaya kadar İsveç, Danimarka, İngiltere ve Hollanda Cumhuriyeti gibi geleneksel oyuncuların çekilmesinin bıraktığı boşluğu doldurdu.

Bu tür büyük güç rekabetleri, Reich'in hayatta kalmasının gittikçe bağımlı hale geldiği daha küçük Alman bölgelerinin önemsizleşmesini daha da artırdı. Ancak orta vadede, Orta Avrupa'ya barış getirdi çünkü karşılıklı şüphe ve potansiyel düşmanların gücüne abartılı bir saygı, büyük güç çatışmasından caydırdı. 1778-1779'da Bavyera Verasetinde yapılan kısa Avusturya-Prusya mücadelesi dışında, hiçbir savaş Reich'i rahatsız etmemişken, doğudaki bölge sadece 1768-1774 Rus-Türk Savaşı'na tanıklık etmiş ve iki Alman büyük gücünden hiçbirinin doğrudan dâhil olmadığı, Avusturya ve Rusya'nın ittifak olduğu son Türk Savaşıdır. Savaş yerine, büyük güçler, tarafsız zayıf devletleri ayırarak farklılıklarını çözmek için karşılıklı teminatı güçlendirmeyi tercih ettiler. Polonya, 1772, 1793, 1795'te Avusturya, Prusya ve Rusya arasında üç bölümde tamamen kaybolan birincil kurbandı ancak Türklerin 1768-74'te kendini savunamaması Avrupa bölgesi için benzer planları teşvik etti. Bu politika Reich bütünlüğü için Avrupa çatışmasından daha büyük bir tehlike yarattı çünkü savaş zamanında Almanlar, onları korumak için en büyük güçlerden en az birinin çıkarına olacağını umuyorlardı. Avusturya ve Prusya'nın birleşimine karşı tek başlarına Polonya kadar az şansları vardı, Avusturya ve Prusya'nın 1769-1772 ve 1790-1795'in iki kısa dönemde yakınlaşması büyük bir alarma neden oldu.

1763'ten sonra Habsburg politikası saldırgan görünse de aslında savunma amaçlıydı. Amaç artık Prusya'ya saldırmak değil, Silezya'nın kaybı karşılığında Avusturya Hollandası'nın bir kısmını Bavyera ile değişimi yoluyla başka bir yerde aramaktı. Bu plan, 17 Eylül 1765'te babasının yerine geçen Arşidük Joseph tarafından devam ettirildi. Joseph'in amacı, Devrim Savaşları'nın fırtınalarından önceki son 25 yıllık barışta imparatorluk siyaseti üzerinde güçlü bir etki oluşturmaktı. Hükümdar kötü durumdaki Reich'i sadece "monarşinin yardımcılarında biraz daha fazlası" olarak görüyordu. Bununla birlikte Avusturya, Reich'i görmezden gelmedi ve Yedi Yıl Savaşının zararından sonra prestijini yeniden inşa etmek için adımlar attı. Bu çabaların genellikle başarısız olması kısmen Joseph'in kendisinden kaynaklanıyordu çünkü emperyal siyaseti manipüle etmek için gerekli olan incelikten yoksun, anayasal detaylardan habersiz, ilkel kaygılar ve küçük çıkarlara karşı çok duyarsızdı. Dahası, Alman desteği çok az olan veya hiç olmayan iki büyük savaşın deneyimi Avusturya için travmatik olmuş ve 1748'den bu yana devam eden reform sürecini hızlandırıp monarşinin Reich'tan ayrılmasını hızlandırmıştı.

Nitekim bu, Maria Theresa ve oğlunun 1765'ten sonra vekil olarak yönetme kararını sembolize etti. Maria Theresa'nın 29 Kasım 1780'de ölümüne kadar Joseph, annesi ve güvenilir bakanı Kaunitz'den sonra Habsburg işleri yönünde üçüncü sırada yer almak zorunda kaldı. Sonunda kontrolü ele aldığı anda, kişisel yönetimi Avusturya'nın imparatorluk çıkarları üzerindeki üstünlüğünü pekiştirdi. Reform çabalarını iki katına çıkardı ve onları, geleneksel

emperyalleri temelden etkileyecek şekilde dışa doğru çevirdi. Özellikle 1781'den sonra Habsburg toprakları üzerinde hâkimiyet kuran ve mülklerini yerel kilise vakıflarının üzerinden kamulaştırmaya çalışan dini prenslerin manevi yargı yetkisini kaldırmaya çalıştı. Zamanın entelektüel ve politik ortamında, bu kara laikleşmeye doğru ilk adım gibi görünerek büyük bir korkuya neden oldu.

Bu çabalar kısmen Avusturya'nın Savaş için kaynakları seferber etme yeteneğinde ve Prusya ile arasındaki uçurumu kapatması gerektiği inancından kaynaklanıyordu. Aslında, Prusya hala nispeten zayıftı ve gerçek büyük güç olabilmek için maddi kaynaklardan yoksundu. Durumu, Frederick'in “belki de abartılı Prusya'nın savunmasızlık duygusu” ve Avusturya ve hatta Rusya'daki, özellikle de endişelerini artıran Yedi Yıl Savaşı'nın üzücü deneyiminden sonra altta yatan zayıflıkları tespit edememesi nedeniyle daha da zayıfladı. Başlıca amaçları, başka bir savaştan kaçınırken, Prusya'nın yeni statüsünü koruyarak, bu amaçlara yönelik üç parçalı bir politika geliştirdi.

İlk unsur, Prusya ordusunu “stratejik caydırıcı” olarak geliştirmeye devam etmesi oldu. Ordu savaş sırasında savaş yeteneklerini göstermiş ve Frederick hayatta kalmasının buna ne kadar bağlı olduğunun farkına varmıştı. Saldırıda başarısız olursa hızlı ve kararlı bir zafer elde etmek için orduyu hazır tutmaya kararlıydı. Prusya hayatta kalmasına rağmen, savaş, uzun süreli çatışmadan zar zor çıkabileceğini kanıtlamış ve tüm çabaları, ordu ilk kısa sert bir saldırıda rakiplerini yenmeye odaklanmıştı. Askeri eğitimin üstüne fazla gidilmesi başarısızlığı önlemek için umutsuz bir girişimdi. Etkileyici büyüklüğüne rağmen, ordu bozuk bir makine olarak kaldı ve 1770'lerde bazı yabancı gözlemciler tarafından açıkça görülmesine rağmen, bunu düzeltmek için hiçbir şey yapılmadı.

Yedi Yıl Savaşı da Frederick'e, sadece orduya güvenemeyeceğini ve başka bir büyük çatışmadan kurtulacaksa güçlü bir müttefike ihtiyacı olduğunu öğretmişti. 1762'de yardım anlaşmasının yenilenmemesinden kaynaklanan düşmanlık, İngiltere'yi hesaplamalarından çıkardı ve aynı zamanda Fransa ile yakınlaşma olasılığını da küçük gördü. Kardeşi Prens Henry yani kısaca Joseph tarafından tercih edilmesine rağmen, Avusturya ile uzlaşmanın mümkün olmadığına inanıyordu. 1769'da Neisse'deki imparatorun şahsıyla bir görüşme yapıldı ve sadece Polonya'yı değil, Avusturya'nın Bavyera üstündeki planları ve Prusya'nın Ansbach ve Bayreuth için isteklerini içeren çeşitli teklifler konuşuldu. Somut sonuç Brandenburg'u Doğu Düküne bağlayan Batı Prusya'nın kara köprüsünü topraklarına katması ile Polonya'nın bölünmesi oldu. Ancak Avusturya, Galiçya'yı alırken, Rusya Ukrayna'yı ele geçirdi, böylece Prusya'nın kazanımlarını dengeledi ve karşılıklı şüpheleri artırdı.

Avusturya ile kalıcı bir anlaşmaya ulaşamama Rusya'yı tek alternatif olarak bıraktı. Yedi Yıl Savaşı sırasında Rus askeri performansı ve çatışmayı sona erdirmedeki rolü, Frederick'i Rusya'nın önemi hakkında ikna etmiş ve Nisan 1764'te sekiz yıllık karşılıklı savunma anlaşması imzalayarak ittifakı sağlamak ve sürdürmek için büyük çaba sarf etmiştir. (sekiz yıl süre ile 1769 ve 1777'de yenilendi.)

Prusya politikasının üçüncü unsuru, diğer ikisinden birinin başarısız olması durumunda bir güvenlik ağıydı. Prusya, 1748'den sonra geliştirdiği kendi yarı-emperyal rolünü genişleterek, Reich'ı Habsburg planlarını engellemek için seferber etmek üzere Joseph tarafından bırakılan anayasal savunmayı devraldı. Frederick, sistemi kendi lehine kullanabileceğini keşfetmişti; aslında emperyal siyaseti imparatorun daha iyi manipüle edebilirdi çünkü kurallara bu kadar bağlı kalmak zorunda değildi. Yedi Yıl Savaşı, Mecklenburg, Anhalt ve Ernestine Dükleri gibi Protestan Kuzey Almanya bölgeleri üzerinde Prusya etkisinin artmasına tanıklık etmişti. Frederick, Avusturya'nın emperyal savaş yönetiminde yaşattığı hayal kırıklığıyla hızlanan düşüşünden faydalandı. Örneğin, Dortmund

şehri savaş sırasında imparatoru desteklemiş ancak 1768'den sonra Prusya baskısına boyun eğmiş ve imparatorluk kurumlarında Frederick'i desteklemiştir. Belki de daha şaşırtıcı olan, Frederick'in şiirlerde kutlandığı ve köylülerin yazlık duvarlarında resminin olduğu Güney Almanya ve Bavyera gibi Katolik bölgelerde Prusya etkisinin artmasıydı.

Prusya politikasının üç unsuru, 1763 ve 1792 arasındaki halk barışının tek ciddi ihlali olan 1778-1779 yıllarında yapılan Bavyera Veraset Savaşı'nda bir araya geldi. Prusya, özellikle imparator mirasçısı Pfalz Carl Carldor ile bir ön anlayışa ulaştıktan sonra, Joseph'in Bavyera'yı ele geçirmek için Max Joseph'in (30 Aralık 1777) ölümünü sömürme planlarından endişe duydu. Bavyera'nın tamamının veya bir kısmının alınması, Hollanda'nın bir kısmının Wittelsbachs'a tazminat olarak devredilmesine eşlik etse bile, Reich'taki Habsburg gücünü büyük ölçüde artıracaktır. Frederick hızla hareket ederek, Avusturya'nın kaybettiği savaşta kamuoyunu harekete geçirdi. Diplomatları, bir sonraki Wittelsbach varisi olan Zweibrücken Dükü'nün ve Joseph'in Bavyera lortluklarında, Sakson feodal haklarını görmezden gelmelerinden sonra aktif Sakson desteğine karşı çıktılar. Hem siyasi hem de stratejik olarak bu bir öneme sahipti çünkü Frederick'in sadece Reich'in çıkarları doğrultusunda hareket ettiği ve Saksonya'yı operasyonel bir üs olarak yeniden işgal etme ihtiyacını ortadan kaldırdığı yönündeki Prusya iddialarını sürdürmeye yardımcı oldu. Prusya ordusu 253.000 kişilik bir savaş yerine yerleştirilip 12.000'i yeni takviye özgür taburunda ve 154.000'i Bohem sınırında konuşlandırıldı. Bunlara, Saksonlar 22.000 kişi daha ekledi ve bu Joseph'i vazgeçirmedi, bu yüzden ortak ordu 4 Temmuz 1778'de istila etti.

Habsburg monarşisi, 1778-1779'da en az 148.877 kişiyi askere alarak daha fazla sayıya ulaşmasıyla 308.535 düzenli ve 70.000 sınır askeri ile toplam gücünü arttırdı. İmparatorluğun garnizon ihtiyacı, savaş bölgesinde en fazla 261.665 kişinin konuşlandırılabilceği anlamına geliyordu ama bu yine de Reich içinde bir imparator tarafından toplanmış en büyük gücü temsil ediyordu, her iki orduya da benzeri görülmemiş sayıda ağır toplar eşlik ediyordu.

Fransız Devrim Savaşlarından önce ortaya çıkan çatışma son büyük Almanya yani Batı Avrupa'nın çıkar çatışmasıdır. Dışli kuvvetlere rağmen, çok az çatışma yaşandı ve operasyonlar her iki tarafta da ciddi hasarlara yol açtı. Prusya'nın hareketi, orduya 40.000 asker kaçacağına ve hastalıktan kaynaklanan ölümlere mal olan ciddi lojistik problemlerin bir araya geldiği tereddütlü bir stratejiye yol açtı. Yiyecek eksikliği, askerleri tarımsal verimliliği artırmak için Bohemya'da tanıtılan yeni mahsulü yağmalamaya zorladı ve savaşın adının "Patates Savaşı" olarak bilinmesine yol açtı. Kayıplar, Avusturya tarafında daha az olmasına rağmen, Bohemya ve Moravya'yı savunan erkeklerin yoğunluğu mevcut yiyeceklerin çoğunu ve hükümet hazinesini tüketmiştir. Daha da önemlisi, Joseph'in açıkça yetersizliği yüzünden mutlakiyetçiliğin siyasi başarısızlıklarını ortaya çıkardı. Prusya'nın önceki başarılarına dönmek arzusu ile Frederick'in siyasi ve askeri kontrol birliğini taklit etmeye çalıştı. İlkel iletişim, bilgi toplama ve kaynak sömürüsü çağında kişisel kontrol, yetenekli bir adam olan Joseph için bile çok fazlaydı; pratikte ordunun yarısına komuta eden kardeşine güvenen Frederick için. Joseph cesaretini kaybetti ve 7 Temmuz'da, Prusyalılar sınırı geçtikten sadece iki gün sonra, annesine 40.000 adam daha istemek için mektup yazdı.

Maria Theresa her zaman çatışmaya karşı çıkmış ve imparatorun arkasından müzakereler başlatmıştı. Sonunda, Frederick'in zayıf savaş çabaları, Joseph barış yapmadığı sürece Galiçya'yı işgal etmekle tehdit eden Rus müttefiki tarafından baltalandı. Fransa ile birlikte Rusya, 13 Mayıs 1779'da Teschen Barışını simgeledi. Bunun önemi, küçük bölgesel düzenlemelerin yaptırımından çok daha fazlaydı. Avusturya, tuttuğu Innviertel adlı küçük bir bölge haricinde Bavyera'yı tahliye etti ancak Saksonya'ya feodal hakları için 6 milyon tazminat

ödemeyi kabul etti ve Prusya'nın Ansbach ile Bayreuth iddialarını kabul etti. Aksi takdirde, eski Vestfalya Yerleşimi, artık emperyal siyasete aktif olarak müdahale edecek bir konumda olmayan İsveç'in yerini alan Fransa ile benzer anayasal güçleri üstlenen Rusya tarafından onaylandı ve garanti edildi.

Pek çok orta düzey prens, Rusya'nın müdahalesini istenmeyen bir müdahale olarak gördü, özellikle de arabuluculuğu barışı sağlayarak nüfuzlarını geri kazanma girişimlerini yerinden etti. Prusya'nın Vestfalya piskoposluğunu laikleştirme önerilerinin yeniden canlanmasından endişe eden Hannover, Köln-Munster'a katılarak potansiyel bir Üçüncü Parti'yi Kuzeybatı Almanya'daki siyasi özerkliği korumak amacıyla Hollandalıları da dâhil etmek üzere teşvik etmişti. Bu, Hannover, Köln, Mainz ve Saksonya'nın çatışmayı anayasal yollarla çözmek için Avusturya ve Prusya arasındaki İmparatorluk kurultayı aracılığıyla arabuluculuk etme amaçlı ortak çabaları ile paraleldi. Rus müdahalesi resmi yapıyı tamamen bertaraf ettiği için her iki girişim de çöktü.

Maria Theresa'nın ölümünden sonra durum daha da ciddileşti ve bu durum Joseph'i tam güce getirmekle kalmadı, aynı zamanda 1781-1783'te tamamlanan Avusturya-Rusya yakınlaşmasının önündeki kilit engeli de ortadan kaldırdı. Rusya'nın müttefikliği ile Joseph, 1784 yılına kadar yenilenen uluslararası krize yol açan Hollanda'yı Bavyera'ya takas etme çabalarını yeniden başlatma konusunda emindi. Prusya tehlikeli bir şekilde izole edildi çünkü yeni oluşan kombinasyon onun yabancı desteğini uzaklaştırdı. Rusya Büyük Dükü Paul 1782'de Büyük Almanya turuna başladığında Berlin'i güzergâhtan çıkardı. Giderek, Prusya, Reich'i Avusturya'yı engellemek için harekete geçirmeye çalışan Frederick'in politikasının üçüncü aşamasına geri döndü.

Prusya, orta ölçekli prenslerin desteğini, endişelerini ustaca sömürerek ve güçsüzlük duygusunu artırarak topladı. Baden, Weimar ve Anhalt-Dessau, 1782'den bu yana anayasayı canlandırmak için plan yaptılar. Emperyal mutlakiyetçilik korkusuna yönelik olan önceki reform girişimlerinin aksine, bunun hem Avusturya hem de Prusya'yı kısıtlaması amaçlanmıştır. Frederick projeyi, Prusya, Hannover ve Saksonya'nın ilk üyelikleri ile 23 Temmuz 1785'te savunma amacıyla kurulan prens birliği dönüştürdü. Prusya başarılı oldu çünkü prenslerin endişelerine sözde destek verir gibi yaptı, Avusturya ise onları bir tehdit olarak gördü ve ligin oluşumunu yıkma girişimlerinde bulundu.

Mainz'ın 18 Ekim 1785'te yeni gruba iltica etmesi, seçmenlerin Katoliklerin ve daha küçük toprakların lideri olarak geleneksel rolü göz önüne alındığında Habsburg prestijine ciddi bir darbe oldu. Başpiskopos Erthal'in hırsları hem lig üyelerinin isteklerini hem de gerçekçilik dışı oluşlarını mükemmel bir şekilde özetliyor. Daha önceki Schönborn prensleri gibi Erthal de, Reich'ta, Prusya ve Hannoverlilerin yardımları ile ordusunu 8.000'e yükseltmek için kendi pozisyonuyla desteklenen, papalık müdahalesi olmayan, yenilenmiş bir Katolik Alman Ulusal Kilisesini yönetmeyi amaçlayan kilit bir güç olmayı umuyordu. Prusya'nın böyle bir bağımsızlığa izin verme niyeti yoktu ve Erthal'ın rüyası, genel olarak reform önerileri gibi, yerine getirilmedi.

Bununla birlikte, Prensler ittifakı de Prusya'nın etkisinin sınırlarını gösterdi. Kayda değer çabalara rağmen, Frederick'in diplomatları 1787'de varisi Dalberg'i güvence altına almak dışında diğer dini hükümdarları Erthal'in örneğini takip etmeye ikna edemediler. Ayrıca İsveç, Danimarka ve Hessen-Darmstadt gibi önde gelen Protestanları toplayamadılar ve grup 1790'lara resmen hayatta kalsa da, açıkça uyumunu kaybediyordu. O zamana kadar kral, 1788'de Frederick'in varisi II. Frederick William tarafından İngiltere ile bir antlaşma imzalayan alternatif bir yabancı müttefik bulana kadar Prusya'nın geçici tedbir sağlama amacına hizmet etmişti. Reich'in bedeli oldukça pahalıydı. Anayasayı yeniden canlandırma şansı kaybedilmiş

ve bunun yerine Prusya'nın temsilcileri, Reich ve Kreis seviyelerindeki tüm girişimleri engellemek için yola çıkarılmamıştı ve imparatorluk kurumları Fransız Devrimi'nin arifesinde kısmen felç olmuştu. Orta ve daha küçük prenslerin bu şekilde etkisiz hale getirilmesiyle, geleneksel statükonun korunması giderek dışarıdan gelenlerin kararsız çıkarlarına bağlı kalmıştı.

Bu açıdan önemli güç, Reich'a yönelik politikasını 1756'dan beri değiştiren Fransa'ydı. Genel olarak, bu durum saldırgan yayılmacılıktan Fransız topraklarının ve etkisinin diplomasi ve temsilci ağının genişlemesi ile Ren ötesine genişlediği barışçıl sürece geçiş olarak görülmüştür. Eckhard Buddruss'un son zamanlardaki çalışması sayesinde, artık Fransız emperyal politikası hakkında yeni bir anlayışa sahibiz. Ağır mali yükler getiren Yedi Yıl Savaşı, Fransız çıkarlarını artırmanın temel yolunu oluşturan Geman mahkemelerine yapılan yardımların azalması yüzünden Reich'tan kısmen ayrılmaya zorladı. Tüm Wittelsbach bölge kompleksinin varisi olarak özel muameleyi hak eden Zweibrücken Dükü dışında, diğer tüm hükümdarların ödemeleri ya sonlandırıldı ya da ciddi şekilde kesintiye uğradı. Ren nehri çevresindeki etki, ek bölge edinmemek ancak Trier, Nassau-Saarbrücken ve Zweibrücken ile bir yerleşim bölgesi değişimi yoluyla mevcut alanı daha güvenli hale getirmek amacıyla diplomasi ile sürdürüldü. En büyük başarı, 28 yıl önce Viyana Antlaşması ile düzenlendiği gibi Fransa'nın Ren etrafındaki stratejik avantajını pekiştiren Lorraine'in 1766'da barışçıl bir şekilde alınması oldu.

Bu politika, ordularını yeniden inşa etmek ve etkilerini kurtarmak için ihtiyaç duydukları fonlara erişimi reddedilen orta düzey prenslerin avantajlarını istemeden ileriye götürdü. Saksonya, Bavyera ve Württemberg, Fransa ile yeni ilişkiler müzakere etme çabalarında başarısız oldular. Ayrıca, Fransa'yı sözde büyük müttefiki Avusturya'dan kademeli olarak uzaklaştırdı, böylece 1760'ların ortalarında Fransız diplomasisi her iki Alman gücüne karşı eşit bir pozisyon aldı. Birincil hedef, hem Avusturya hem de Prusya'yı dengeleyerek Alman statükosunu korumaktı. Fransa bu görevi eski Vestfalya yerleşimine karşı herhangi bir görev duygusuyla değil, sadece çıkarları için üstlendi. Polonya'nın bölünmesi, doğudaki geleneksel ortağını zayıflatarak Fransa'nın Avrupa'daki konumunu zayıflatı ve Almanyadaki potansiyel Austro Prusya'nın büyümesini engelleyerek daha fazla sarsılmayı önlemek istedi. Fransız diplomatlar, daha küçük bölgeleri, Reich'tin toplam yüzeyinin yarısını kaplayan ölü kuvvetler ya da atıl kaynaklar olarak gördüler. Fransa'nın hayatta kalması için, bu kaynakların Avusturya veya Prusya içindeki birleşmeleri yoluyla seferber edilmesini önlemek için büyük bir güç olması zorunluydu.

Buna göre, Fransa, 1760'ların ortasından itibaren imparatorluk kilisesindeki piskoposluk seçimlerinde Avusturyalı adaylara gizlice karşı çıkmaya başladı ve Wittelsbach, Joseph'in değişim programlarına direnmeye karar verdi. Fransa'nın Alman statükosunu Hollanda'daki Avusturya imtiyazlarından gelebilecek potansiyel bölgesel kazanımlarından daha önemli gördüğü için 1757 öncesi yönünün önemli ölçüde tersine dönüldü. Fransa'nın Zweibrücken ile bağları, Dükü sürekli olarak Joseph'in planlarına karşı çıktığı için Versay'ın kozunu kanıtladı. Fransa ayrıca 1769'da Frederick'in Ansbach ve Bayreuth'u satın alabilecek gibi görünüp Avusturya'yı destekleyerek Prusya planlarını engelledi. Ancak özellikle 1778'den sonra Fransa, Frederick'in Avusturya'daki gelişmelere karşı çıkarak görevlerini yerine getirdiğini fark ettiğinde, Prusya giderek resmi olmayan bir ortak olarak görülmeye başlandı. İronik bir şekilde bu durum, Prusya ile resmi bir ittifaka duyulan ihtiyacı ortadan kaldırdığı ve Frederick'in güvensizlik duygusunu artırdığı için, belirsizliğe katkıda bulundu. Ancak Fransızların bakış açısına göre, Berlin ve Versay'ın hedefleri birbirinden sapmaya başlayıncaya kadar, yani 1787'ye kadar politika oldukça başarılıydı.

Mesele, yönetici ile Cumhuriyetçi Vatansever Parti arasındaki gerginliğin 1770'lerin sonlarında arttığı Hollanda Cumhuriyeti'nin iç durumuydu.(292 ilk cümle)Joseph'in Hollanda'ya dış müdahaleyi dâhil etmeyen değişim planını destekleme girişimleri ile meseleler aşıldı.1782'de Hollandalıları garnizonlarını Bariyer kalelerinden çekmeye ikna etmeyi başardı ancak Scheldt nehrini yeniden açarak Belçika ticaretini teşvik etme planları yaygın endişeye neden oldu. Mesele, Yurtsever yarı askeri serbest kolordu ve hala V. Orange William sadık Hollanda düzenli ordusunun birimleri arasında çatışmalarla elden çıktı. V. William'ın karısı, II. Frederick William'ın kız kardeşi olduğu için Prusya katılımı esasen hanedana aitti.1787'de Prusya hükümdarı, Hohenzollern saygınlığını ve Orange Hanedanına geleneksel bağlantılarını desteklemek için askeri müdahalenin gerekli olduğuna karar vermişti. Bu, Vatansever hareketi gibi Amerikan kolonistlerini son bağımsızlık savaşlarında desteklemiş olan ve şimdi de Hollandalı içişlerindeki nüfuzunu durgunluğa karşı koyarak genişletmeyi ümit eden Fransız politikasına aykırıydı. Fransız uzman askerleri Vatansever yarı askeri birlikleri eğitmeye geldikçe, Cleves'da müdahale etmeye hazır 20.000 Prusya düzenli toplandı. 13 Eylül 1787'de sınırı geçtiler ve tüm direnişler 9 Ekim'e kadar tüm direniş çöktü. Prusyalılar yalnızca Hollanda'nın William'ın siyasi haklarını geri kazandığı ve hükümetin çürüyen güçlerini güçlendirmek için Alman askeri tuttuğu ertesi Nisan'a kadar kaldılar.

Hollanda krizinin büyük Almanya'ya ve uluslararası düzeyde etkileri oldu. Fransız monarşik dış politikasının çöküşüne işaret etti ve 1787'den itibaren kendi iç krizinin başlamasını hızlandırdı. Ayrıca, Orangist ayrışmaya verdiği destek, uzun zamandır hükümdarın güçlerini güçlendirmek için savaşmış olan İngiltere ile ortak bir zemin oluşturduğundan Prusya'yı diplomatik izolasyonundan kurtardı.13 Ağustos 1788 tarihli Anglo-Prusya ittifakı, Baltık'taki bir İngiliz filosunun potansiyel desteği de dâhil olmak üzere, hem Avusturya hem de Rusya'ya karşı güvenlik sağladı. Son olarak, Prusya'nın başarısı, 1792'de Fransa'ya karşı tatbikatın tekrarlanmasına karar verildiğinde aşırı güveni teşvik etti. Özgürlük söylemlerine göre, vatansever direnişi zayıftı ve Prusya kolordusu sadece 211 kişiyi kaybetmişti ve (daha da önemlisi) sadece 15'i yerli Prusyalı olan 218 asker kaçağı öldürmüştü.

Fransa'nın Reich'tan kısmen ayrılması, Rusların II. Catherine döneminde yeni zirvelere ulaşan emperyal siyasete nüfuz etmesini artırdı. Geleneksel statüko için ikinci bir destek sağlasa da, bu, orta prenslere az sayıda doğrudan faydası oldu ve anayasayı dış müdahaleye daha da bağımlı hale getirdi. Prusya bile acı çekti. Frederick, 1764'teki Rus ittifakını kullanarak 1756 öncesi Reich içindeki dış etki ile hareket ederek kendi gücünü geliştirme politikasına geri dönmeyi umuyordu. Ancak II. Catherine'in Alman çıkarlarına bağlı olmadığı ve Frederick'i kendi amaçları için manipüle ettiği görülmüştür. Fransa'dakiler gibi bunlar da Avusturya ve Prusya'yı dengeleyerek Rusya'nın nüfuzunu artırmak için bir tür kriz yönetimi idi. Ancak Rusya, Polonya'nın İlk bölünmesinden başlayarak ve sonrasında Türkiye giderleri ile devam eden Avusturya ve Prusya'yı, Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki tavizlere zorlamak için Almanya'daki etkisini kullanarak Fransa'nın ötesine geçti. Prusya sadece Rusya'ya bağımlı hale gelmekle kalmadı, Aynı zamanda II. Catherine, imparatoru iç barışçı ve himaye kaynağı olarak geleneksel rolünden uzaklaştırmaya başladı.

II. Catherine'nin 1765-1773'teki diplomasisi, kuzey Almanya'da uzun süredir devam eden gerilimleri Rusya'nın avantajına çevirdi. Danimarkalı Schleswig'i ele geçirmenin karşılığında, Gottorp hanedanının Rus kolu Danimarka'nın Alman Oldenburg ve Delmenhorst malları yer değiştirdi. Aynı zamanda Danimarka, Hamburg'a yönelik tüm iddialardan vazgeçerken, emperyal siyasetten çekildiğinin sinyali verdi ve bu da sürekli bir sürtüşme kaynağını sona erdirirken, Aşağı Saksonya'daki Prusya etkisine karşı bir ağırlığı da ortadan kaldırdı. Bu arada Rusya, Alman hanedan miras anlaşmaları için geleneksel emperyal

güvencesinin yerini aldı ve Prusya'nın 1769'da Ansbach'la 1752 anlaşmasını ve iki Badens arasındaki 1764'lük anlaşmasını onayladı. Rusya, Württemberg ve Hessen-Darmstadt gibi önemli Protestan devletlerdeki nüfuzunu, Alman harbiyeli prensler için ordusunda hanedan evlilikleri ve görevlerle ilerleterek geleneksel Habsburg himaye yöntemlerini benimsedi. Son olarak, 1782'den itibaren Frankfurt'ta daimi bir temsilci de dâhil olmak üzere geniş bir diplomatik ağ kuruldu. Rusya'nın öneminin bir işareti, saldırılarının her iki büyük Alman gücüne de zarar vermesiydi. Prusya zayıflamakla kalmadı, özellikle II. Catherine, 1781'den sonra Frederick'i terk ettiğinde ancak yeni Rus ittifakı Joseph için de bir yükümlülük getirdi. Rusya'nın Habsburg politikasına, özellikle de prensler ittifakına karşı verdiği destek, Almanya'nın Joseph'in artık anayasaya aykırı planlarını ilerletebilecek kadar güçlü olduğu yönündeki korkularını artırdı. Daha sonra, Rusya'nın Balkan emelleri Avusturya'yı Osmanlı imparatorluğu ile karşılayabileceği yeni bir çatışmaya soktu.

Son Türk Savaşı, 1787-1792

Son Türk Savaşı, büyük iktidar politikalarının klasik paradoksunun bir ürünüdür. Avusturya, yeni topraklar edinme arzusundan değil, Rus müttefikinin kapsamlı kazanımlar elde etmesini engellemek için savaşa girdi. Kökenleri, 1760'lardan beri hızlanarak devam eden Reich'nun doğu sınırındaki temel stratejik dengenin değişimine dayanıyor. Türklerin daha fazla Rus yayılımını önleme girişimi, Dinyester'de (1769) Khotin'de (Chocim) tam bir askeri çöküşü ve Ege'deki Çeşme'deki tüm filolarının 1770 yılında Baltık'tan gönderilen bir Rus filosu tarafından imha edilmesi de dâhil olmak üzere 1768-74'te felaketle sonuçlandı. Bu yenilgiler, 1772'de Rusya ve Prusya'nın genişlemesini engellemek için Polonya'nın bölünmesini isteksizce kabul eden Kaunitz'i büyük ölçüde telaşlandırdı. Daha sonra, 1775 yılında padişahın Bukovina'yı terk etmesi için baskı uygulandı, böylece potansiyel Rus işgalinden kurtarıldı ve monarşinin doğu sınırı birleştirildi. Karl Roider, 1775'ten sonra Avusturya'nın hedeflerini şöyle özetledi :“Güçlü bir Rusya'dansa zayıf bir Türkiye komşu olarak hoş karşılanır.” Amaç, Osmanlı İmparatorluğu'nu korumak ve Polonya'nın başka bölünmesini önlemektir. Kaunitz, Avusturya veya Rusya'nın Balkanlar'da ek kazançlar elde etmesi durumunda Prusya'nın “tazminat” konusunda ısrar edeceğine inanıyordu. Reich varlığını sürdürdüğü sürece, böyle bir tazminat sadece Polonya topraklarından, ekonomik ve stratejik olarak Avusturya'nın Balkanlar'da elde edebileceği her şeyden çok daha değerli olabilirdi. Diğer seçenek, Frederick 1778-1779'da Bavyera Veraseti üzerine Avusturya'ya karşı çıktıktan ve olumlu bir barışa aracılık etmek için Rus diplomatik desteği aldıktan sonra, ciddi bir yakınlaşma, Kaunitz veya Maria Theresa için söz konusu değildi. While sharing much of these views, Joseph increasingly pushed a different course. Ayrıca Joseph Osmanlı'nın çöküşünü istenmeyen olarak görüyordu ama diğerlerinden farklı olarak bunun kaçınılmaz olduğunun farkındaydı. Eğer gerçekleşecek olsaydı, Avusturya'nın kalan Osmanlı bölgelerindeki payını alarak var olan sınırlarını koruması gerektiğini hissetti ve Rusya ile yeni bir anlayışı takiben, yeni bir Türk savaşında II. Catherine, Bavyera değişim planına karşı çıkmadı ve işbirliği yapmaya hazırlandı.

1737-1739 savaşı gibi, yeni çatışma Rusya tarafından Avusturya'nın daha sonra müttefik olarak katılmasıyla başladı. Diğer açılardan radikal olarak farklıydı. Alman bağlamı değişmişti ve Avusturya artık tüm kıtada kendi çıkarlarını gözetken büyük bir güçtü. İmparator artık öncelikli olarak cesurca düşman ordularını geride bırakan Alman-Hristiyan savunucusu değildi, bunun yerine Reich'in tüm ruhuna yabancı siyasi gerçekçi terimlerle tanımlanan sadece Habsburg stratejik nedenleri için savaşı sürdürdü. Polonya'nın bölünmesinden sonra, özellikle Prusya savaşa karşı olduğu için, Almanya'nın yardımının kaçınılmaz olacağı açıktı. Akıllıca bir

hareketle, Joseph reddedilip aşağılanmamak için sormaktan bile kaçındı. Papa'dan yardım talep edilmedi ve Türkler sessiz kaldı; haçlı seferi ise kesinlikle modası geçmişti. Savaşın bilgeliğinden şüphe etmelerine rağmen, Avusturyalı politikacılar katılmaktan çok tarafsız kalarak kaybedecekleri daha fazla şey olduğu konusunda karar verdiler. Rusya'nın şimdiye kadar var olan korkusuna ek olarak, Avusturya'ya veya Reich'a olası Prusya müdahalesiyle ilgili endişeler vardı. Sultan, olumsuz bir yanıt almasına rağmen, 1784'te Prusya'ya askeri destek için yaklaşmıştı. Doğu Avrupa'daki toprakların karmaşık bir şekilde yeniden dağıtılması ve esasen Avusturya ve Rusya'nın Polonya'nın pahasına Prusya kazançları için savaşmasının beklendiği haberleri yeni hükümdarın etkili bakanı Erwald Count von Hertzberg'in “Büyük Tasarım” dan sızarken, Prusya özellikle tehditkâr görünüyordu. Bu durum, Prusya'nın özellikle 1788'de İngiliz ittifakını güvence altına aldıktan sonra bunu yürürlüğe koyma becerisi nedeniyle endişe verici görünüyordu. Sadece Rusya'dan gelen güvenceler Joseph'i hizada tutuyordu.

Avusturya 1788'de toplam 314.000 civarında dev bir ordu seferber etti. 140.000 kişi cepheye konuşlandırıldı ve en büyükleri Türklere karşı toplanmıştı. Daha önce olduğu gibi, Avusturya hesaplamaları Ukrayna cephesinde başarılı bir Rus ilerlemesine bağlıydı ve 1737-1739'da olduğu gibi, bu hesaplar kısa sürede çöktü ve Türklerin Avusturyalılarla yüzleşmek için ana güçlerini yeniden konuşlandırmasını sağladı. Joseph savunmada kalmak zorundaydı çünkü 1788 Mayıs ayının sonlarında doğrudan komutasındaki 66.000 erkeğin 53.000'i zaten hastaydı. O zaman ve Mayıs 1789 arasında 120.000 kişi daha hastalandı ve 33.000 kişi öldü. Ani bir Osmanlı taarruzu, zor durumdaki Avusturyalıları kırdı ve ikmal hatlarında durdu. Bölgeyi yakıp yıktıktan sonra Türkler geri çekildi ve rakiplerinin Moldavya'daki makul Rus desteğiyle desteklenen başarılı bir karşı saldırı başlatmasına izin verdi. Balkan Hristiyanlarının yardım etmesini bekleyenler hayal kırıklığına uğradılar Çünkü özellikle Bosna'daki yerel sakinlerin çoğu aslında Osmanlı savunmasına yardımcı oluyordu.

1778-1779'da Prusya'ya karşı savaşta karşılaşıldan bile büyük lojistik sorunlarla karşı karşıya kalan Avusturya yüksek komutanlığı, saldırıyı 1789'a kadar sürdürebileceklerinden şüphe etti ancak Joseph'in doğrudan emirleri üzerine Belgrad'a bir saldırı başlattı. Avusturya-Rusya işbirliği gelişmeye devam etti ve 30 Temmuz 1789'da Focsani'de ortak bir orduyla ilk kez zafere ulaştı. Bu arada Belgrad'da Joseph'in ordusu “tüm kara barut döneminde bombardıman tekniğinin en görkemli ve inandırıcı gösterisini” başlattı. Sadece 17 saat içinde Tuna filosu ve kara bataryalarından 187.000 mermi yağmuruna yakalanan savunmacılar 8 Ekim'de teslim oldu. Altı hafta sonra Avusturyalılar Bükreş'i alırken, Ruslar daha fazla kazanç elde etti.

Artık uluslararası durum giderek kötüleşiyordu. Fransa'nın çöküşünün devrime dönüşmesi Avusturya'nın Prusya'ya karşı batı caydırıcılığını ortadan kaldırdı ve Joseph başarılarının, Türkleri II. Fredeick William'ın kollarına çekeceğinden korkmaya başladı. Joseph'in Avusturya Hollandası'ndaki kontrolü, Aralık 1789'da yerel isyanın çıkmasıyla çöktü ve isyanın Galiçya ve Macaristan'a yayılması tehlikesi vardı.20 Şubat 1790'daki ölümünün ardından, savaşa karşı olan varisi II. Leopold ile barışın önündeki son engel de kalkmış oldu. Reichenbach Konvansiyonu ile Prusya ile yakınlaşma başlatıldı. Bu, 4 Ağustos 1791'de Anglo-Prusya aracılığındaki Sistova Antlaşması'nda yer aldı. Habsburg gururu, Bosna'daki Unna nehri boyunca 120 km. uzunluğunda dar bir şeridi ve batı Eflak'taki Tuna Nehri'ndeki stratejik Orsova kasabasını boşaltması koşuluyla sultanla yapılan özel bir anlaşmayla kurtarıldı. Bu gelişmelerden vazgeçen Rusya, Ocak 1792'de kendi barışını sağladı ve sonraki Rus-Prusya düşmanlığını 1793'te Polonya'nın ikinci bölünmesi ile etkisiz hale getirdi.

Son Türk Savaşı, Avusturya'nın dezavantajıyla sona erdi, Rusya Türklerden elde ettiği kazancı sağlamlaştırdı, Balkanlar'ın derinliklerine ilerledi ve Avusturya'nın Polonya'daki etki

alanına tecavüz etti. Şimdi Osmanlılar yerine Rusya büyük tehlikeyi açıkça temsil ediyordu. 1686'dan beri ortaya çıkmasına rağmen, bu “doğu meselesi” kısmen Avusturya'nın 1683-1718 yılındaki kendi askeri başarısının bir sonucu olarak gelişmiştir. 1737-1739 yılları arasında, Rusya'ya ciddi zarar vermeden hem Avusturya'yı hem de Osmanlıları zayıflatarak gerileme hızlandı. Avusturya'nın etkisi kötüleştikçe, imparatorun doğudaki toprak istekleri azaldı. 1688'de zaferin zirvesinde mevcut olan İstanbul'a ulaşma hayalleri, 1737'de uzun süreli ortadan kalkarken, 1750'lerde artık daha fazla kazanım arzu edilmiyordu, sadece Rusya'yı engelleme aracı olarak görülüyordu.

Alman katılımındaki kademeli geçiş de önemlidir. 1664 ve 1683'te bir Türk Savaşı kesinlikle Reich için büyük bir meseleydi, Roma ordusu seferber edildi ve önemli miktarda maddi destek sağlandı. Tuna olayları sadece İmparatorluk kurultay tartışmalarında değil, aynı zamanda ikili yardım anlaşmaları yoluyla da emperyal siyasetini doğrudan etkiledi ve ortak tehlike duygusu yaygındı. Büyük Seçmen ve Frederick III / I gibi hükümdarlar bile, Avusturya ile olan farklılıklarının en azından bir kısmını unutmak ve bedeli olsa da birlik sağlamak zorunda kaldılar. 1687'den sonra coşku azalsa da, şimdi Habsburg hegemonyasını genişletmenin bir çatışma olduğu açıkken, emperyal vatanseverlik ve imparatora genel siyasi bağımlılık, birçok prensleri asker sağlamaya devam etmeye ikna etti. Zenta'daki olağanüstü başarı, ardından Karlowitz'in avantajlı barışı, İspanya'nın veraseti konusundaki büyük çatışmaya kadar olan önemli vadede Habsburg askeri ve siyasi prestijini artırdı. 1716-1718 yıllarındaki kazanım, tüm mirasın alınamamasını telafi etti ve Habsburg'un imajının sürdürülmesine yardımcı oldu. Bu 1737-1739'da paramparça oldu, 1733-1735'te yapılan hasarı birleştirdi ve 1699 Habsburg etkisinin tersine çevrilmesi büyük bir çatışmadan hemen önce Habsburg'u zayıflattı.

Halen saldırı savaşlarında hanedan ve stratejik çıkarların baskın olması nedeniyle, Reich gittikçe daha az dâhil oldu. Her ne kadar prensler hala birlikler gönderseler de, çatışmalar imparatorluk kurultayı tarafından oylanan paranın ötesinde artık ortak bir sorun değildi. Bu tür tutulumlar bile son savaşta yoktu. Bununla birlikte, Balkanlar'daki olaylar Austro-Prusya rekabeti yoluyla Reich üzerinde oldukça etkili oldu. İmparator, 1726'dan sonra Rusya ile zor bir anlaşmada Avrupa gücünün başı olarak görev yaptı. Sadece Prusya ilki 1740'larda ve 1750'lerde Avusturya'ya karşı Türkiye'den yardım isteyerek, daha sonra da Polonya'da imtiyazlar elde etmek için olayları manipüle ederek dolaylı bir katılımcı olarak kaldı. Avusturya-Prusya rekabetinin doğuya doğru genişlemesi ve daha küçük toprakların birlikte geri çekilmesi Reich'in olaylar üzerindeki etkisinin azaldığının bir göstergesidir.

Sekizinci Bölüm

Devrim Mücadelesi

Alman İmparatorluğu ve Fransız İhtilali

Fransız İhtilali ve Devrim Savaşları (1789-1801) dönemindeki Orta Avrupa tarihi, normal olarak “can çekişen” Kutsal Roma İmparatorluğu’nun birleşik, ulusal bir devletin gücüne ve yeni ideolojisine karşı koyma şansının pek olmadığı, eski ve yeni arasındaki bir çatışma olarak betimlenir.¹ Zıtlığın, askerî organizasyon alanından daha öne çıktığı başka hiçbir yer görülmemiştir: merkezî olmayan, parçalı yapısı ve sadece cezalandırılma korkusuyla bir arada tutulan askerlerden oluşan ve yetersiz kişilerin kumanda ettiği, alay konusu bir ordu ortaya koyan antika görünümlü İmparatorluk, motivasyonu yüksek silahlı vatandaş yığınının ordusuyla birleşik ve merkezî Fransa ile karşı karşıya gelmişti.² İmparatorluğun 1806’daki çöküşünün sebepleri ve Fransız zaferleri aynı madalyonun iki farklı yüzü gibi görüldüğünden, birbirlerinden ayrılamazlar; Fransa’nın devrimsel dönüşümünün, modası geçmiş ve gerici Alman siyasi sistemini mağlup etmesine olanak vermesi. Bu bölüm, İmparatorluğun Fransa’dan gelen hem ideolojik hem somut zorluklarla görece iyi başa çıktığını, düşmanlarının gücünden ziyade, kendi ana unsurlarının müdafaaya devam etmeye dair siyasi bir irade yoksunluğundan çöktüğünü belirtmek için bu argümanları yeniden değerlendirmektedir.

İhtilal, İmparatorluğu üç şekilde tehdit etti. İlk olarak her ne kadar Alman hükümdarları tokalı ayakkabılarında titretmeyip onları karşıdevrim seferine çıkmaya sevk etmese de, geleneksel düzene genel bir saldırıyı temsil etti ve çok geçmeden öyle kabul edildi. İkinci olarak Almanya’da yaygın bir huzursuzluğa yol açtı veya en azından mevcut sorun çözümü ve kamu düzeni mekanizmalarını devreye sokan dönemin yetkililerine öyleymiş gibi göründü. Son olarak Devrim Savaşları’nın Nisan 1792’de patlak vermesi, barışçıl taviz veya askerî misilleme ile karşılık verilmesi gereken bir dış tehdit oluşturdu. İmparatorluğun devam etmekte olan varoluşunu sorgulayan işte bu üçüncü sebepti çünkü siyasi statükoyu sürdüren ihtilal öncesi uluslararası dengeyi yok etti ve Almanya’yı bölmek isteyen yerel güçleri serbest bıraktı.

Fransız Devrimi başlarda sadece Alman entelektüellerin değil, eski bir düşmanlarının çöküşü hoş karşılayan ve krizin, kendi aydın reformlarına sahip olmadıkları için monarşinin kendi hatası olduğunu düşünen birçok prensin de ilgisini çekti. Çoğu elit üstünlüklerinden emindi, sadece bölgesel olarak değil İmparatorluk içerisinde de. Yapı dışarıdan gerçekten de zayıf görünüyordu; diğer kurumlar da ciddi kusurlar barındırırken, Reichstag (İmparatorluk Meclisi) sadece 1788-91 yılları arasında seyrekçe tam olarak toplandı. Yine de Prusya’nın Fürstenbund’u (Prensler Birliği’ni) manipüle etmesine rağmen, emperyal reform isteği yüksek kaldı ve bu isteğin ürettiği kayda değer miktarda edebi eser, geleneksel yapıya olan inancı ve bu yapının güncel olaylara olan uygunluğunu ifade etmeye devam etti. Gerçekten de, Fransa’daki olaylara karşı olan tutum sertleştiğçe mevcut kurumlara olan takdir büyüdü. Yeni Fransız Ulusal Meclisi tarafından 11 Ağustos 1789’da derebeyliğin kaldırılması, XIV. Louis tarafından Ren’in batısında ele geçirilen topraklardaki Vürtemberg’e ait Mömpelgard lortlukları, Nassau, Hessen- Darmstadt’ın çeşitli bölgeleri ve diğer orta halli prensler dahil, Alman haklarını etkiledi. Ağustos’tan itibaren

aristokratik sığınmacıların gelişi, Paris'teki olayların abartılı öyküleriyle daha çok telaş yaydı ve sığınmacıların birçoğuna dindar prensler tarafından Renanya'da barınma sağlandı. Yeni hükümetin devrimci ideolojisi ve politikaları giderek Fransız iç meseleleri değil, Avrupa içerisindeki kurulu düzene devamlı bir saldırı olarak ele alınmaya başladı. Fransızların laik, ulusal bir devlet kurması, dini prenslerin dünyevi yargılarına dolayısıyla İmparatorluğun temel taşlarından birine bir saldırı ima ederken, Alman mülk ve derebeyliği haklarının feshi, bunları bütün halinde bırakmış Birleşim Savaşları'nın ortaya koyduğundan daha büyük bir tehditti.

Bu korkular, Fransa'da olan ayaklanmaların başka yerlerde yaşanan ayaklanmalarla rastlantısal olmasıyla büyütüldü. 1784'te Transilvanya'da bastırılan ciddi bir isyanın ardından, yerel Habsburg garnizonunun kontrol altına alma kapasitesini aşan yeni bir tehlike 1787'nin ardından Avusturya Hollanda'sında patlak verdi. Daha fazla karışıklık 1789'da Liège, Aachen, Trier, Zweibrücken, Nassau, Speyer'de ve güneybatının kısımlarında meydana geldi ve bunu sonraki sene Saksonya Elektörlüğü'nde büyük bir köylü ayaklanması izledi.³ Yerel otoriteler kolayca anlaşılabilirliği gibi teyakkuzdaydı ve sorunun, başıboşlar, kaçaklar ve Fransız kıskırtmacılar tarafından devrimci fikirlerin yayılmasından kaynaklı olduğundan şüpheleniyordu. Bu tamamen geleneksel bir tepkiydi ve "Bağlı ayakkabı" olarak bilinen yaygın köylü hareketi ve Reformasyon sırasında Renyalı ve Güney Alman hükümetlerinin kendi vatandaşlarının birkaç komplocu tarafından yayılan yıkıcı fikirlerle radikalleştirildiğinden şüphelendiğindeki gibi karakterize olmuş bir tutuma sahipti. Yeni ideoloji mevcut Alman sosyal ve siyasi sorunlarını alevlendirdi, özellikle de Fransızların ibret verici bir şekilde Bastille'i basması ve "Özgürlük Ağaçları" dikmesi aracılığıyla. Yine de yetkililer tehlikeyi büyük derecede abarttı ve en azından başlangıçta Alman huzursuzluğunun sebebinin Ren'in diğer yakasındaki olaylarla alakasız, mevcut sosyo-ekonomik sorunlar olduğunu anlamakta başarısız oldular. Hiçbir ayaklanma gerçek anlamda devrimci değildi. En radikali Liège'de olan, kendilerine benzer isimli Hollandalı cumhuriyetçileri model alan yerel "vatanseverlerin" 18 Ağustos 1789'da kaleyi basıp, piskoposu kaçmaya zorladığıydı. Belçika İsyanı en geniş kapsamlı olanıydı ancak II. Joseph'in aydın siyasi ve dini reformlarına olduğu kadar yabancı Habsburg hâkimiyetine genel olarak muhafazakâr bir tepkiydi. Asıl amaçlarına bakmaksızın, tüm yaygın olaylar yerel yönetimleri hızlı eyleme yöneltti. İmparatorluğun çok katmanlı yapısı, esnek olan ve elitlere göre etkili bir cevaba imkân tanıdı ama genel meseleler gizli Avusturya-Prusya gerilimi ve yeni Fransız hükümeti ile kötüleşen ilişkilerden dolayı daha karışık hale geldi.

Anayasal yapı, üç seviyede eyleme olanak tanıyordu. En tepede, Reichstag tartışma için elverişli bir ortam ve karşı önlemleri yasal hale getirmek için tanınmış bir otorite temin ediyordu. Fikirler şiddet kullanarak baskıcılığı savunanlar ile protestoyu mahkemeler ve idari incelemeler aracılığıyla saptırmayı savunanlar arasında bölünmüştü. İki güç farklı tepkileri desteklediğinden, konu İmparatorluk için talihsiz bir şekilde Avusturya-Prusya rekabeti ile iç içe geçti. Avusturya sadece gerektiğinde ve idari yönetmelikler çerçevesinde yaptırım uygulayıp, emperyal mahkemeler aracılığıyla resmî çatışma çözümlenmesini seçti. Bu teklifler, saf baskı uygulamanın üretken olmayacağını savunanlar arasında destek buldu. Ama bazı Habsburg bakanları, Hollanda'nın, Burgonya Kreis'inin (Eyaletinin) bir parçası olduğunu gerekçe gösterip Belçikalı isyancılara karşı Avusturya ordusunu zayıflatan Alman yardımına yaptırım uygulamak için idari yönetmelikleri kullanmayı umduklarından, prenslerin özerkliğini dizginleme yolu olarak mahkemeleri güçlendirmek istediği için Avusturya'nın bir art niyeti vardı. Habsburg politikası II. Joseph'in bozulan sağlığı ve 20 Şubat 1790'daki ölümünden itibaren halefi II. Leopold seçilene kadar prensleri kıskırtmama gerekliliğinden ötürü ciddi ölçüde aksadı. Resmî İmparatorluk yardımı gelmek bilmeyip, Avusturya'yı eski tedbirlerinden ikili anlaşmalarla Anhalt-Zerbst, Würzburg, ve Bamberg'ten destek birlik temin etmeye zorladı.⁴ Bu sorunlar, yenilenmiş bir Fürstenbund'ta

Leopold'ün seçilmesine karşı çıkmak için prensleri harekete geçirmeyi isteyen Prusya'nın elini güçlendirdi. Tehlikeyi kasıtlı olarak abartarak Prusya, doğrudan kullanım görevlisini daha fazla etkiye sahip olduğu Kreis düzeyinde haklı göstermek için prenslerin kaygılarının üzerine gitti. Kreislar, bölgesel faaliyeti koordine etmek için ideal olarak yerleştirilen karşı-devrimci bir tepki için ikinci bir yol sundu. Yukarı Renyalılar Ekim 1789'da toplanmışlardı ve komşu elektörlüklerin de toplanmasının ardından potansiyel devrimci kışkırtıcıları tutuklamak için batı sınırları boyunca askeri hatlar kurdular. Vestfalya, Frankonya, Svabya ve Bavyera da muhtemel eylemleri tartışmak için toplandılar fakat tartışmaları çok geçmeden uygun tepki konusunda ulusal münakaşa batağına saplandı. Piskopos Würzburg'lu Erthal ve Bamberg, haklı şikâyetleri çözmek ve yaygın gerilimi azaltmak için bölgesel mahkemeler aracılığıyla koordine bir karşılığı savundular ama Prusya baskı konusunda ısrarcı olmayı sürdürdü. Askerî olarak karşılık vermenin finansal sonuçları çok geçmeden İmparatorluk, Fransa ile silahlı mücadeleye girdikten sonra yükselecek olan büyük bir konu olarak ortaya çıktı. Mainz ve Trier gibi bazıları, Prusya girişimini tercih ettiler çünkü Kreis düzeyinde askeri eylemi, karşıdevrimin masrafını üye bölgeler arasında paylaştırıp kuşatılmış hazinelerini esirgemenin bir yolu olarak gördüler. Diğerleri kendi hükümetleri topraklarını huzurlu bırakmışken, komşularının kötü idaresinin gerektirdiği asayiş için ödeme yapmaya karşı çıktılar. Özellikle, masrafin suçlu kesimden toplanabileceği ihtilaflıydı ve masraf yapılan baskının başarısına bağlıydı.

Meseleler, resmi sorun çözümü sistemine bağlı kalınmadığında nelerin ters gidebileceğini gösteren 1789-92 Liége fiyaskosuyla doruğa ulaştı. 1789 Ağustos'unun sert günlerinde Bastille'in basılmasının ardından İmparatorluk Yüksek Mahkemesi, Fransız Devrimi ile Liége'deki geleneksel protestolar arasında ayırım yapmakta başarısız oldu. Mahkeme konuyu düzgünce ele almadan, 27 Ağustos'ta Liége vatanseverlerinin halkın huzurunu bozan asiler olduğu hükmünü verip ilişkili Kreis olarak Vestfalya'yı düzeni sağlamakla görevlendirdi. Prusya müdahaleyi engellemek için harekete geçtiğinden, resmî karşılık genel siyasi ihtilafla çarpıtıldı. Başka yerlerde baskıyı savunmasına rağmen Prusya, Liége'de Avusturya'nın Hollanda için yardım çağırmasına mahal vermemek için bundan kaçındı. Vestfalya Kreis'ı idaresindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda Prusya'nın tutumu kritikti ve resmî karşılık ile çelişmesi Kasım 1789'daki ilk silahlı müdahalenin başarısızlığına katkıda bulundu. Bu politika Prusya'ya geri tepti, özellikle Belçikalı isyancıların, İmparatorluğun bir kısmına yaptırım uyguladığı görülen tek taraflı bağımsızlık ilanını (10 Ocak 1790) tanıdıktan sonra. Prusya birliğini 15 Nisan'da birleşik Vestfalya kuvvetlerinden çekip, dört gün sonra İmparatorluk Yüksek Mahkemesini Frankonya, Svabya, Elektörlük ve Yukarı Renya hükmünün uygulanma süresini uzatmaya zorladı. Svabya ve Frankonya pek azim göstermediler ve Münster ile Renyalı elektörlükler tarafından toplanan 6.800 askerin 20 kilometrelik bir hat boyunca konuşlanmış 17.000 vatanseveri mağlup etme şansı pek yoktu.

Mahkeme hükmünün icrası, Liége isyancıları kendi başlarına hayatta kalamayacaklarından net bir şekilde Avusturya'nın Belçika'daki baskısının başarısına bağlıydı. Gerçekten de askerî bir yüzleşmeye müzakere edilmiş bir çözüm isteyerek İmparatorluğun tipik özelliklerini gösterdiler. Zaman onlara karşı işliyordu ve Ocak 1791'de Belçikalılara karşı geçici bir zaferden sonra, Avusturya birlikleri ismen Burgundiya Kreistruppen (Eyalet Ordusu) olarak harekete geçip sembolik miktarda Mainz ve Münster katılımıyla düzeni sağladı.

Operasyon ciddi kusurları, özellikle acemi askerlerle aceleci bir şekilde mobilize edilmiş Vestfalya ve Renya Elektörlükleri birliklerinin zayıf kalitesini açığa çıkardı. Daha kötüsü, orta bölgelerin sadece birkaçı uzayan askeri faaliyeti sağlayabileceğinden finansal sorunlar, kolektif bir eylem için ciddi bir kısıtlama olarak ortaya çıktı. Trier hanedanları elektörlerinin katılımına katkıda bulunmayı reddetti ve bu İmparatorluk Yüksek Mahkemesinin masrafların bizzat isyancılardan

elde edileceğine dair 11 Şubat 1791 tarihli kararın uygulanmasının imkânsız olduğunu gösterdi. Yine de Liège meselesi, eylemler 1792'ye kadar statükoyu başarılı bir şekilde geri getirdiği için sadece geçmişe bakıldığında tam bir fiyasko gibi görünmekte. 1792'ye kadar İmparatorluk bu başarının az öneme sahip olmasına neden olan olaylar ile boğuşmaktaydı: gerici piskopos Hoensbroeck 3 Haziran'da öldü ve bunu topraklarının Fransız devrimciler tarafından Kasım 1792'den itibaren geçici, Haziran 1794'ten itibaren kalıcı işgali izledi.⁵

Tipik bir iç anlaşmazlığı çözmek için Aachen'da 1786'dan beri devam resmî Kreis müdahalesinden ayrı olarak çoğu karşıdevrim baskısı özellikle Baden'de, aynı zamanda Mainz'de ve kısıtlı kapsamıyla diğer yerlerde bölgesel düzeyde gerçekleşti. Çoğu hükümdar şiddetten kaçınıp, bunun yerine protestoları geleneksel yollardan etkisiz kılmak için büyüyen milli fikir birliğini taviz ve uzlaşma yönünde kullanmayı seçti. Önlemler 1789'un kötü geçen hasatının etkilerini hafifletmek için gıda yardımını, mülk sahipleri ve devlet yetkilileri hakkındaki şikâyetlerde adli tazminat ve kısıtlı kamu yardımını içeriyordu. Toplu olarak şiddet yoluyla zorlamadan daha başarılı olduklarını kanıtladılar ve mevcut yönetimlerin geniş kapsamlı kabul görmesinin devamlılığını sağladılar. Meclis, bu önlemlerin başarılarına spesifik bölgesel eylemler için yasal prensipler temin ederek katkıda bulundu. Örnekler Ağustos 1791'de çıkarılan ulusal sansür yasalarını ve Şubat 1793'te eğer olur da tutuklanırlarsa askerî yaptırımlara açık olmaları için Alman Jakobenleri yasaklamayı içerir. Özgür masonluğu yasaklamaya dair bir girişim reddedildi ama Reichstag üniversitelerden bölgesel bürokrasiyi etkilemek için yayılan "bulaşıcı" yeni fikirleri engellemek için gizli kardeşlik derneklerini yasakladı. Bunun ötesinde önlemler alınmadı ama İmparatorluk etkisizliğinden değil, hükümdarlar artık daha ciddi önlemler alacak kadar tehlikede hissetmedikleri için. Karşılıklar, büyük ölçüde alakalı yönetimlerin yerel şartlarına uymaya olanak verecek şekilde esnek kaldı ve doğrudan müdahale için ulusal kurumların güçlendirilmesine dair algılanmış bir ihtiyaç yoktu.⁶

İmparatorluk, aynı zamanda Alman elitlere devrimci Fransa'ya olan ilkesel kinlerini ele almaları için bir çerçeve sundu: batı yakadaki derebeylik haklarının kaldırılması. Reichstag komşu devletlerle gerilimlerin barışçıl çözümü için toplanma imkânı sağladı ve birçok prens Fransa ile pazarlık yapmak için bunu kullandı. Bazıları daha sert bir tepkiyi savundu, özellikle 20 Ağustos 1789 gibi erken bir tarihten beri Fransız eyleminin mevcut uluslararası antlaşmaları çiğnediğini ve iç karışıklığın Alsas-Loren'in Almanlar tarafından geri alınması için ideal bir fırsat olduğunu öne süren Piskopos Speyer'li Styrum gibi.⁷ İmparatorluk Meclisi böylesi hiddetli intikam çağrılarını yumuşatmada önemli bir rol oynamış olsa da, daha uygun bir karşılık için arabuluculuk girişimleri gerçekdışı beklentiler ve karşılıklı şüphe üzerine kuruluydu. Fransızlar, Renyalıları "göçmenleri" barındırıp karşı devrime ev sahipliği yapmakla suçlarken, Prensler maddi tazminat tekliflerini reddedip eski haklarının geri verilmesi konusunda ısrarcı olarak bizzat katkıda bulunuyorlardı.⁸ Yine de, bu sorunların hiçbirisi devrimci Fransa ile yıkıcı bir savaşı tetiklemek için yeterli değildi ve savaş bunun yerine Reich kurumlarının kontrolünün ötesindeki faktörlerden kaynaklanmıştı. Muhtemelen en önemlisi giderek radikalleşen Fransız hükümetinin iç sorunlarını dış savaş yoluyla çözme arzusuyken, 1790'dan beri süregelen yenilenmiş bir Avusturya-Prusya uzlaşması, geniş kapsamlı bir Alman tarafsızlığı ihtimalini ortadan kaldırmıştı.⁹

Avusturya-Prusya Uzlaşması, 1790-1795

İki büyük Alman gücü Temmuz 1790'da Reichenbach Konferansı'nda gerilimsiz olmasa da 1795'e kadar sürecektir yürüyen bir ilişki oluşturmuşlardı. Daha önceki kısa ömürlü 1769-1772 uzlaşması muhtemel tehlikelerin ancak altını çezebilmişken, yeni işbirliği Reich'a ağır darbe

indirdi. Başka seçeneklerinin olmadığını fark eden orta seviyedeki prensler, 1795'ten sonra Fransa'ya kaymalarıyla sonuçlanan daha umutsuz ve yıkıcı tedbirlere yöneldi.

Bu sırada Habsburg'ların geleneksel yapıyı muhafaza etme isteği ve kabiliyeti, Avusturya'nın Prusya ile tedirgin bir ortaklığın getirdiğinden daha çok fayda sağlayan değişen ilişkileri tarafından baltalandı. Sonuç olarak Avusturya, Prusya'nın kazanımlarını dengeleyip sahip olduğu etkiyi koruma ihtiyacının giderek artması ve başka yerlerdeki hayal kırıklıkları için Alman iş sahiplerini giderek muhtemel tazminat gibi görmeye başladı. İronik olarak bu sorunlar zaten Avusturya'yı Prusya ile olan avantajsız anlaşmaya yönelten sebeplerdi. Hollanda'nın 1787'deki isyanı, Türklerle son yapılan yüksek maliyetli savaşla birleşti ve monarşiyi, uluslararası konumu kötüleşirken zayıflattı. II. Leopold'un Avusturya'yı Türklerle savaşın dışında bırakma girişimleri, anlaşılır biçimde zor durumda bırakılmış hissedenden Rusları kızdırdı. 1789'dan sonra Fransa'dan hiçbir şey beklenemeyeceğinden, Prusya'ya taviz vermek mantıklı bir politika gibi görüldü ve Hertzberg'in Polonya'yı bölmenin başka bir planını yapmakta olduğu Berlin'de olumlu karşılandı. Habsburg hükümetinin Polonya'daki tampon bölgesinin azalması için hiç isteği yoktu ve Prusya'yı Ansbach-Bayreuth'un dışında tutup II. Frederick William'ın Bavyera ile Hollanda'yı takas etme planına onayını garantiye almak için imtiyazlar vermeyi umuyordu. Bu şartlar, Ansbach-Bayreuth'u son uçbeyi ile anlaşıp 1792'de miras yoluyla topraklarına katan Prusya için kabul edilemez görüldü. Prusya ardından, Avusturya ile yeni ilişkisini ve Lehlere önceden verdiği garantileri görmezden gelerek 27 Ocak 1793'te Rusya ile yapılan ikili anlaşma ile Polonya'nın İkinci Paylaşımı'nı başlattı. Aynı zamanda Saksonya, Lehlerin bütünlüklerini koruyabilmek için kraliyet taçlarını elektörlerine babadan oğula geçen bir mülk olarak sunma girişiminin önüne geçmek için hariç bırakıldı. Elektörlük, Hohenzollern'in Frankonya'daki yeni ve kayda değer bölgesel mevcudiyeti ile Reich'ta etkisi sağlamlaştırmak istemeyerek Prusya siyasetinin girdabına düştü. Ama Berlin, muhtemel Avusturya müdahalesini durdurma ihtiyacının ciddi ölçüde farkındaydı ve Bavyera'nın ele geçirilmesini görmezden gelmek zorunda kalmadan, Alsas-Loren'de Fransa'nın zararına alternatif telafi umutlarını arttırarak, müttefikini yatıştırmayı amaçladı. Bu yüzden Habsburg-Hohenzollern uzlaşması, Hollanda, Polonya ve İmparatorluk içerisinde kendi sorunlarını çözmek için Fransızların zayıflığından istifade eden, elverişlilik müttefikliği idi. Zıttı söylemlerin aksine, XVI. Louis ile monarşik birlik uğruna farklılıklarını bir kenara bırakmanın pek mantığı yoktu. Avusturya, savaş Prusya'nın avantajını dengelemek için isterken Prusya, savaşın imparatoru Polonya'daki yeni yüceltilişi ile bağdaştıracak yeterli kazanım getireceği umuduyla savaşı destekliyordu.¹⁰

Hemen ardından gelen ilk yan etki, isteksiz Reich'ı 1793'te Fransa ile yeni bir savaşa zorlamaktı. İki büyük Alman gücü arasındaki uzlaşma diğer bölgeleri ikisi arasındaki rekabetten faydalanıp alternatif bir yolda ilerlemekten alıkoymuştu. Ağustos 1791'de Reichstag, Fransızların Alman mülkiyet haklarının gaspının yasadışı olduğunu ilan etti ve böylece daha radikal bir tepki için temel oluşturdu ama savaş ile barış arasında seçim yapmayı imparatora bıraktı. II. Leopold pazarlık etmeye çalıştı ancak Aralık'a gelindiğinde devrimciler savaşı kendi sorunlarından bir çıkış yolu olarak gördüklerinden artık çok geçti. Devrime karşı duyulan nefret gibi duygusal faktörler kadar, Prusya korkusu da 1791 sona ermeden önce mümkün olma ihtimali olan bir anlaşmayı engelledi. İç siyasetteki radikalliklerine karşın devrimciler, monarşinin geleneksel dış siyasetini korumuş ve Avusturya'nın uzun zamandır istediği Bavyera'ya karşılık Hollanda takasını gerçekleştirmesine olanak verecek barışçıl teklifleri devamlı sunmuşlardı. Son dakika gerçekleşebilecek herhangi bir uzlaşma ihtimali Avusturyalı politikacılar tarafından ortadan kaldırıldı: devrime verilen tepki konusunda olduğu gibi yeni dış kriz, II. Leopold'un 1 Mart'taki ölümü ile halefi II. Francis'in 5 Temmuz 1792'deki seçilmesi arasındaki fetret dönemine denk

geldi. Avusturya, Prusya'nın savaş arzusunun yeni Fransız saldırganlığı ile kesiştiği bir dönemde Prusya ile işbirliği mantığına istemsizce dâhil oldu.¹¹

İlahlaştırma Savaşı'ndan İmparatorluk Savaşına, 1792- 1793

Fransız devrimciler 20 Nisan 1792'de savaş ilan edip dokuz gün sonra Avusturya Hollandası'na bir ordu gönderdi. Bildiri, sadece Bohemya ve Macaristan kralı olarak II. Francis'e karşı tasarlandı ki bu henüz imparator olarak seçilmediği için teknik olarak doğrudur aynı zamanda Fransa'nın, harekâtlarının boyutunu kısıtlama girişimiydi. XIV. Louis gibi, devrimciler de Habsburglar ile Avusturya'ya, Almanya'nın kayda değer kaynaklarını mobilize etme şansı vermeden savaşmak istiyordu. Çarpışma, yakın zamanda Fransa'yı mağlup etmek için bu kaynakların kontrolünü ele geçirme mücadelesine döneceğinden bu kaynaklar, Reich'in kaderini belirleyecekti. Avusturya ve Prusya 1795'te dışlanmış, orta düzey prenslerin büyüyen huzursuzluklarını manipüle etmeye başlayan Fransa onlara eklenene kadar, bu mücadelenin tek katılımcılarıydılar. Başlangıçta, Avusturya ve Prusya karşılıklı işbirliği yoluyla Alman kaynaklarına erişmeye çalıştı ancak bu kırılgan ortaklık, Fransa'ya karşı ilk askeri başarısızlıklardan sağ çıkamadı ve ikisi giderek daha rekabetçi hale geldi. İlk çabalar, Fransa'ya karşı savunma işbirliği için bir çerçeve sağlamak amacıyla 1790'dan sonra Eyalet Topluluğu'nu yeniden etkinleştirme hareketlerine odaklandı. Avusturya ilk hamle yaptı ve Leopold, illere güvenlik önlemlerini gözden geçirmelerini ve 3 Aralık 1791'de işbirliğine başlama emrini verdi. Prusya, bu çabaları Şubat 1792'den itibaren zayıf bölgelerin kaynaklarını harekete geçirmenin en iyi yolu olarak destekledi. Baden gibi bazı açık bölgeler işbirliği yapmaya hazırdı ancak çoğu bölge, herhangi bir eylemin Fransa'yı kızdırtmasından korkuyordu. Ulusal düzeyde hem Hannover hem de Bavyera tarafsızlık için kampanya yürütürken, Svabya içinde Vürtemberg, Kreis'ı seferber etme girişimleri engellemiş ve bunun yerine Kreis'ı, Güneybatı Almanya'yı herhangi bir uluslararası çatışmanın dışında tutmak için bir çerçeve olarak kullanmayı amaçlamıştır. Bu prenslerin savaşa muhalefeti, devrimci Fransa'nın ancak toplam seferberlikle karşı karşıya kalabileceği gerekçesiyle bencil çıkarların kısa görüşlü ürünü olarak eleştirildi.¹² Böyle bir görüş, geçmişe bakışın faydasıyla büyük ölçüde çarpıtılmıştır çünkü 1792'de hiç kimse, Mayıs ayında Avusturyalılarla çarpışmadan kaçan, hoşnutsuz düzenli birliklerin ve kötü eğitilmiş vatanseverlerin rengârenk güruhunu, Avrupa'nın haritasını değiştirebilecek müthiş bir savaş makinesine dönüştürüleceğini tahmin edemezdi. 1792'de prenslerin gördüğü, seleflerinin 1700 ve 1757'de gördüğü şeydi: önde gelen Alman güçlerinin onları savaşmak istemedikleri bir savaşa zorlama girişimi, bu Reich'in ruhuna aykırıydı ve gerçekten de onların çıkarlarıyla pek ilgisi yoktu.

Bu tutumla karşı karşıya kalınca, özellikle Avusturya-Prusya çabaları en iyi haliyle yarım yamalakken, Eyalet Topluluğu'nu yeniden etkinleştirme girişimlerinin başarısız olması şaşırtıcı değildi. Her ikisi de resmî Reich katılımına bu aşamada ilgi göstermedi çünkü bu, politikalarını anayasal kısıtlamalarla sınırlamakla tehdit etti ve öncelikli hedefleri, diğerlerini savaş çabalarını sübvans etmek için nakit olarak katkıda bulunmaya ikna etmektir. Bu politika, Almanların Fransız Devrimi'ne tüm tepkisini karakterize eden kendine özgü aşırı güven ve kaygı karışımının bir ürünüdür. Berlin ve Viyana'daki bakanlar, yeni Fransız hükümetine verilen desteğin Paris'teki bir fanatik grubuna azaldığına inanma eğilimindeydiler, Kaunitz gibi zeki gözlemciler bile: “Kazanacağımız aşikâr; gücümüzü toplamak için sadece biraz zamana ihtiyacımız var”. Yine de, yenilginin felakete yol açabileceği endişeleri vardı ve Kaunitz, “pek çok sefere katlanamayacağımız” için hızlı ve ikna edici bir zafere olan ihtiyacını vurguladı.¹³

İstila kuvvetleri, başlangıçta Avusturya ve Prusya yüksek komutaları tarafından kabul edilen 120.000'den, Hollanda, Orta ve Yukarı Ren'den Paris'e yakınlaşmayı amaçlayan yaklaşık

85.000'e indirildi. 4.500 Fransız göçmenden ayrı olarak, bu kuvvet diğer Alman bölgelerinden çok az asker içeriyordu ve bu da Almanların Devrim Savaşlarına daha geniş katılımını domine edecek bir uygulamanın başladığını gösteriyor. Özerk bir kuvvet oluşturmak yerine, küçük bölgelerden gelen gruplar, iki Alman büyük gücünden birinin ordusuna ikili anlaşma ile bağlandı. Avusturya, 1790'dan sınırlı ittifak ağını Mainz ile 14 Ağustos 1792'de 2.069 kişi için ek bir anlaşma ile genişletirken, Hessen-Kassel Prusya'nın kullanımına 5.500 kişi sağladı.

Bu takviyelere rağmen, işgal gücü umutsuzca yetersizdi ve üst düzey komutanlardan bazıları operasyonun bilgeliğinden şüphe ediyordu. Haziran 1792'de yavaş bir başlangıçtan sonra, ana kuvvet 20 Eylül'de Paris'in doğusundaki Valmy'de bir Fransız ordusuyla karşılaştı. Prusyalıların sadece 184 kişiyi kaybettiği uzun bir topçu bombardımanının ardından komutanları geri çekilmeye karar verdi. Karar, özellikle Valmy'nin büyük bir zafer olarak kabul edildiği Fransa'da, devrimcilerin mücadelesine cesaret vererek, XVI. Louis'nin Ocak 1793'teki idamının ardından monarşinin askıya alınmasını ve cumhuriyete dönüşmesini hızlandıran büyük bir psikolojik etki yarattı. 23 Ağustos 1793'teki ünlü Levee en masse (toplu askere alma) ile doruğa ulaşan askeri reformlar, taarruza büyük başarı ile devam eden Fransız ordusunu canlandırdı ve genişletti. Ordunun bir kısmı kuzeyi vurdu, Hollanda'yı yeniden işgal etti ve Jemappes'teki Avusturyalıları karşı çok daha ikna edici bir zafer kazandı (6 Kasım 1792). Diğer kısım 23 Ekim 1792'ye kadar Speyer, Worms, Mainz ve Frankfurt şehirleriyle birlikte Ren'in batısındaki Alman topraklarını ele geçirerek doğuya doğru ilerledi. Bir Prusso-Hessian karşı saldırısı 2 Aralık'ta Frankfurt'u geri aldı, ardından bunu uzun bir kuşatmadan sonra Mainz izledi (14 Nisan-23 Temmuz 1793), ve böylece durumu stabilize etti.¹⁴

Yine de, özellikle devrimcilerin 19 Kasım 1792 kardeşlik fermanı tarafından somutlaştırılan bir politikayı başlattıklarından, Avrupa'yı feodal boyunduruktan kurtarmaya söz verdikleri için, Fransızlara karşı zafer kazanmak için daha fazla kaynağa ihtiyaç duyulduğu açıktı. Zaten 1 Eylül 1792'de II. Francis resmen 100 RMS talep etmişti ve Reichstag'da Fransa'ya askeri müdahale üzerine tartışmalar başlatmıştı.

Valmy'yi takip eden yenilgiler, Avusturya ve Prusya'dan artan baskıya neden olacağını hemen anlayan prensler arasında telaşa neden oldu. Kendisi bir Habsburg prensi olan, II. Francis'in amcası Köln-Munster'den Max Franz, “Fransızlardan, bu iki güce nispeten daha az korkulduğunu” ve savaş savunuculuğunun “hastalıktan daha kötü bir çare” temsil ettiğini söyledi.¹⁴ Hiciv yazarları, Avusturya ve Prusya'nın, Almanya'yı “gölge imparatorluğuna” (Schatten-Reich) indirdiğinden şikâyet ettiler, sürekli yenilgiler prensleri savaşın kaçınılmazlığına ancak ikna edebildi. Daha önce olduğu gibi, bir Fransız-Habsburg büyük güç mücadelesinin Reich'a sıçramasını engellemek imkânsızdı. Taraflar zaten sınırlarını aştıklarından, daha küçük bölgeler çatışmanın gelecekteki seyrinde ancak katılımcı olarak söz sahibi olabileceklerini hissetti. Hannover, Avusturya'nın mali yardım çağrısına bunun yerine tam seferberlik talep ederek yanıt verdi ve Kasım 1792'de Reichstag, savunma amaçlı bir önlem olarak üçlü bir kotayı onayladı. Üç ay sonra 100 RMS talebi, Emperyal Operasyonlar Fonu'na (Reichs Operations Kasse) ödenecek 30 RMS hibesine indirgenirken, nihayet 23 Mart'ta temsilciler mevcut mücadelenin İmparatorluk Savaşı (Reichskrieg) olduğunu açıkladılar.

Bu resmi savaş yönetimi mekanizmalarını aktive ederek savaşın yönünü kontrol etme girişimi, ortak hedeflerin oluşturulması sırasında Avusturya-Prusya baskısı tarafından engellendi. Yeni Vestfalya Yerleşimini eski haline getirme amacına ek olarak, yeni Reichskrieg, çatışmanın başlamasından bu yana tüm maliyetlerin tazminini güvence altına almayı amaçlıyordu. İkinci amaç Avusturya ve Prusya tarafından Reich'a Fransa'dan bölgesel tazminat alma konusundaki yayılmacı hedeflerini meşrulaştırmak için dayatıldı ve bu yüzden diğer bölgeleri taarruz savaşına adadı. Çoğunluğun savunma kaygıları ile iki büyük gücün ilhakçı tasarımları arasındaki bu gerilim, batıda

herhangi bir kazancın imkânsızlığı karşısında uzlaşmalarının parçalanmasıyla çakıştı. Fransızlar 1793 yazında saldırıyı yeniden başlattılar ve Almanları Ren üzerinden çıkarıp sol yaka bölgelerinin kontrolünü geri aldılar. Ertesi yıl bir başka saldırı, 26 Haziran'da Fleurus'taki Avusturyalıları paramparça etti ve Hollanda'ya kalıcı olarak sahip olmayı güvenceye aldı, böylece takas umudu tamamen sona erdi. II. Frederick William, Ocak 1793'te Polonya'nın İkinci Paylaşımı aracılığıyla Hohenzollern isteklerini tatmin ederken, Avusturyalıların hayal kırıklıkları Prusya'nın başarıları ile büyüdü. Prusya artık batıdaki savaşa devam etme konusundaki ilgisini yitirmişti, özellikle 1794 ilkbaharında bir Polonya isyanını bastırmaya başlamasından üçüncü ve son paylaşım 1795'te krallığı Avrupa haritasından silene kadar. Avusturya'nın izolasyonu, Rusya'nın Fransa'ya karşı savaşı desteklemeyi başlarda reddetmesi ile arttı ve bu da onu İmparatorluk'tan sağlayabileceği yardıma giderek daha fazla bel bağlar hale getirdi. Habsburg politikasındaki kademeli değişim, İmparatorluk Savaşı'na da denk gelen Avusturya hükümetindeki bir değişiklik ile daha da arttı. Eski Türkiye Büyükelçisi Baron Thugut, 27 Mart'ta yeni Dışişleri Bakanı oldu ve Prusya desteğini engellemelerinin telafisi olarak Alman askeri potansiyeli üzerindeki kontrolü ele geçirmek amacıyla prenslere karşı yeni bir sert tutum sergilemeye başladı.¹⁵

Alman kaynakları için mücadele, 1793-1795

Alman kaynakları için rekabet beş konu üzerinde yoğunlaştı. Birincisi, İmparatorluk Ordusu'na (Reichsarmee) ve sahadaki operasyonların yönüne erişim sunan emperyal genelkurmaydı. Hem Avusturya hem de Prusya, aynı zamanda birlikleri doğrudan kendi ordularına tahsis etme uygulamasını sürdürerek bölgesel insan gücünü kontrol altına almaya çalışırken, Operasyon Fonu'na nakit katkıları konusunda da benzer bir mücadele yaşandı. Dördüncü mesele, bölgesel kaynakları merkezi olarak veya il yapısı aracılığıyla kullanmak için resmi yetkileri güçlendirmek için yürütme kararının reformunda yer alırken, son mesele Fransız kuvvetlerindeki büyümeye karşı kitlesel bir seferberlik (Volksbewaffnung) sorunuydu. Avusturya, seçim ve atama prosedürlerindeki yerleşik etkisi sayesinde, genelkurmay konusunda belirgin avantajlar elde etti. 8 Nisan 1793'te İmparator tarafından aktif general olarak adlandırılmış sekiz subay arasında sadece tek bir Prusyalı vardı. Dini gerekçelerle geleneksel hedeflerin önüne geçebilmek için II. Francis, Protestan Friedrich Josias von Sachsen-Coburg'u saha mareşal komutanı olarak görevlendirdi ama bu yoldaşlarının altısı gibi Avusturya ordusunda general rütbesinde olduğu gerçeğini gizleyemedi. 1794'teki halefi Albert von Sachsen-Tesch, II. Francis'in amcası ve Habsburg yatırımcılarının bir üyesiydi. Prusya, askeri idareye nüfuz etme kampanyasını desteklemek için Reichstag'ı seferber ederek karşılık verdi. İmparator, Prusya generali Heinrich August Prens Hohenlohe-Ingelfingen'i 1794'te ikinci imparatorluk saha mareşali olarak aday göstermeye zorlandı ancak bu başarı iki yıl sonra ölümü nedeniyle boşa çıktı. Reichstag, Thugut'un aday General Wurmser'i 1796'da yeni bir atama için reddederek özerkliğini göstermesine rağmen, Habsburg Arşidükü Charles'ı, Katolik olarak boş bir Protestan görev için uygun olmamasına rağmen imparatorluk saha mareşali olarak kabul etti.¹⁶

Yüksek komutanın bu Habsburg tekelinin değeri, birliklerin kontrol etme kabiliyetsizliği ile zayıflatıldı. 1793'te seferberlik dört kategoride asker ortaya çıkardı. Birincisi, geleneksel olarak İmparatorluk Ordusu'nun (Reichsarmee) omurgasını oluşturan Eyalet Birlikleriydi (Kreistruppen). Bununla birlikte, bu sefer on eyaletten sadece üçü entegre birlikler oluşturdu ve bunlardan sadece Svabya tam olarak mobilize oldu. Vürtemberg'in savaşa muhalefeti, 24 Ekim 1793'te Carl Eugen'in ölümünden dolayı zayıflamış olup düklük, Eyalet Meclisinde Katolik Habsburg yanlısı çoğunluk tarafından geçersiz kılındı. Vürtemberg katılımıyla, Svabya mobilizasyonu etkileyiciydi. Zaten 1792'de bir savunma tedbiri olarak 4,400 asker Ren'de toplanmıştı. Bunlar 1793'te 6.800'e yükseldi

ve daha sonra sadece sayı itibariyle 18.500'e yükselen artışların ardından, Eylül 1795'e kadar 11.330 mevcuttu. Bu, bölgenin temel kotasının yedi katını temsil ediyordu ve Svabyalılar, İmparatorluk Ordusu'nda mevcut olan toplam Eyalet Birlikleri'nin yüzde 65'ini oluşturuyordu.¹⁷ Prusya, geleneksel Ansbach-Bayreuth birliği yerine beş süvari taburu bulundurmasına rağmen, Frankonya katılımı, 1790'dan beri Würzburg ve Bamberg birliklerinin Avusturya yardımcı kuvvetleri olarak ayrı hizmeti ile azaltıldı ve daha küçük bölgelerden 1.569 kişiyi 1793-1795 boyunca tek entegre Kreistruppen olarak bıraktı. Benzer şekilde, Yukarı Ren kuvvetleri, iki Hessian prensinin birliklerini diğer üyelerinkiyle birleştirmeme kararı ile iki zayıf piyade alayına indirildi.¹⁸ Elektörel Ren'in yokluğu, 1792'de yaşanan ve 30 Eylül'de Speyer savaşında Mainz ordusunun yok edilmesi ve daha sonra şehrin kuşatılmasında verilen kayıplardan kaynaklandı. Trier ve Köln de zayıf verdi ve 1794'e kadar Fransızların topraklarının çoğunu işgal etmesi, üç seçmenin de ordularını yeniden inşa etmesini engelledi.

Hiçbir zaman 15.000'den fazla askere karşılık gelmese de, Kreistruppen, onları sağlayan daha küçük bölgelerin önemli bir çabasını temsil etti. Tamamen özerk bir güç oluşturmak için yetersizlerdi ancak İmparatorluk Ordusu'ndaki mevcudiyetleri, daha küçük bölgelerin özerkliklerini korumak için kararlılığını gösterdi. Avusturya hâkimiyeti altındaki emperyal genelkurmayın, askerleri Habsburg kontrolüne yönlendirmek için girişimleri, Mart 1795'te Svabya komutanı Korgeneral Stain'i tutuklama tehditlerine rağmen şiddetle karşılandı.¹⁹

Diğer Eyalet birliklerinin yokluğu, birçok bölgenin birliklerini doğrudan Avusturya ya da Prusya ordusuna bağlama kararı ile açıklandı. Saksonya ve Hessen-Kassel, Prusyalılara katılmak için birliklerini gönderirken, Anhalt-Zerbst, Würzburg, Bamberg, Hessen-Darmstadt, Salzburg ve diğerleri birliklerinin Avusturyalılara katılmasına izin verdi. Bu kuvvetler için rekabet 1793'ten sonra arttı ve her iki güç de onları kendi birliklerine yakınlaştırmaya çalıştı. Prusyalılar, Saksonların özerk bir birlik olarak hareket etmelerine izin vermediler ve onları Orta Ren'deki kendi birliklerine sıkıca bağlı tuttular, ayrıca Hessen-Darmstadt'ı sonradan güneydeki resmî Reichsarmee'ye yeniden katılmalarına rağmen birliklerini Avusturya komutasından alıp yeniden atamaya ikna ettiler. Bu arada İmparator, Hannover ve Pfalz-Bavyera'nın güçlerini emperyal komuta tabi tutmaları konusunda ısrar etti. İkincisi, sonunda yaklaşık 2.500'lük indirgenmiş bir birlik gönderdi ancak ilki, kurallara uygun bir Reichsarmee'nin oluşturulmadığı ve Avusturyalıların toplanan askerleri anayasaya aykırı saldırılar için kullandıkları gerekçesiyle asker göndermeyi reddetti.²⁰

Çok sayıda başka bölge de asker gönderemedi, bunun yerine nakit Relutions ödemeyi tercih etti. Genellikle bu Reich için genel ilgisizliği ve endişe eksikliğini yansıtırarak yorumlanmıştır ancak aslında kısmen Kuzey Almanya'daki Kreis yapısının çöküşünden, kısmen askere alma güçlüklerinden ve ayrıca çoğu kişinin siyasi olarak karşı çıktığı bir savaşa doğrudan katılımdan kaçınma arzusundan kaynaklanmaktadır. Paranın bir kısmı Operasyonlar Fonu'ndan Eylül 1793'ten itibaren 2.400 asker sağlayan Hessen-Darmstadt gibi orta bölgelerin sağladığı ikameyi kiralamak için kullanıldı.²¹ Ren'de faaliyet gösteren göçmen alaylarını sübvans etmek için diğer ödemeler kullanıldı. Paderborn ve Wolfenbüttel, 1795 yılına kadar Avusturya ordusuna transfer olana kadar 1.800 güçlü Kolordu Rohan'ı işe alırken, Hohenlohe-Bartenstein ve Hohenlohe-Schillingsfurst'un iki prensi, Condé ve Mirabeau Lejyon'larıyla birlikte kendi kaynaklarının çoğunu batırdıkları özel bir karşı-devrimci girişimde işbirliği yaptılar. Göçmenler, eski rejim ordularının disiplin, düzen ve verimlilik açısından en kötü özelliklerini somutlaştırdı: gerici aristokratların dışında, az sayıda kişi düşük ücretli, kötü donanımlı birimlere kaydolmaya ikna edilebildi ve 1793'te Condé ve Bourbon alayları 329 subaydan ve sadece 1125 başka rütbelerden oluşuyordu! Reichsarmee ile ilişkili olsalar da, göçmenler büyük ölçüde hoş olmayan konuklardı ve daha geniş emperyal savaş çabalarına özgü değillerdi.²² Relutions'un büyük kısmı, bireysel

bölgelerle yapılan ikili anlaşmalar yoluyla doğrudan Avusturya ve Prusya'ya gitti. Prusya, başta zayıf Kuzey Almanlardan olmak üzere 10.000 askere karşılık gelen miktarda almışken, Avusturya'nın Gotha, Weimar, Köln, Mecklenburg ve Lippe gibi 60 bölgeyle 12.000 Kreistruppen askerinin yerini alacak anlaşmaları vardı. Bu meblağların toplam değeri nispeten küçük, 1797'de sadece 2 milyon florindi ancak iki büyük güce genel bağımlılığı pekiştirdikleri için siyasi önemleri dikkate değirdi.²³

Bağımsız yardımcılar, Alman askeri müdahalesinin dördüncü unsurunu oluşturdular ancak önceki savaşların aksine, denizsel güçlerden gelen ödemeler yavaş geldi ve orta prenslerin pazarlık gücünü artırmadı. Bazı birimler, Stadtholder (Genel Vali) V. William ile savaştan önce yapılan anlaşmalar altında zaten Hollandalılara hizmet ediyordu (bkz. Tablo 8.1) ancak Cumhuriyet içindeki kaotik koşullar daha ileri anlaşmaları engellemiş ve çoğu 1795'teki Fransız işgalinden sonra geri çekilmiştir. İngiltere başlangıçta sübvansiyon ödemeyi reddetti, zaferin masrafları olmadan elde edilebileceğine inanıyordu ancak Alman birliklerinin Hollanda'daki Avusturyalılarla kendi birliklerini güçlendirmeleri için Mart 1793'ten itibaren bir dizi anlaşma imzaladı.

Tablo 8.1 Hollanda hizmetindeki yardımcı kuvvetler 1782-1808

Bölge	Antlaşma	Birlik	Ayrıntılar
Münster	19 Şub 1782	1400	30 Ara 1784'te revize edildi
Vürtemberg	1 Ekim 1786	1982	Hollanda Doğu Hindistan Ticaret Şirketi ile. Birlik 1808'e kadar kolonilerde hizmet etti.
Wolfenbüttel	24 Şub 1788	3000	1794'e kadar 3060 kişi hizmet etti.
Ansbach-Bayreuth	6 Mart 1788	1345	Nisan 1794'e kadar 1386 kişi hizmet etti.
Mecklenburg-Schwerin	5 Mayıs 1788	1000	1795'e kadar.

Kaynaklar: Braubach, "Politisch-militärischen Verträge", sf. 191–194; J.Prinz, Daus Vürtembergische Kapregiment, 1780–1808 (Stuttgart, 1932); Elster, Braunschweig-Wolfenbüttel, Bölüm II, sf. 469–70; Bezzel, Haustruppen des letzten Markgrafen von Ansbach-Bayreuth, sf. 25–44; Tessin, Regimenter, sf. 223.

Not: Nassau, Waldeck ve Gotha tarafından silahaltına alınan ek 8 alay, 1795'e kadar Hollanda ordusunun iç ögeleri olarak hizmete devam etti. Bkz. Tablo 7.1

Daha önceki çatışmalarda olduğu gibi, bu antlaşmalar en iyi Alman alaylarından bazılarını Reichsarmee ile hizmetten uzaklaştırdı ancak katkıda bulunan bölgelerin aksi takdirde hepsini Ren'e yerleştirecek kaynaklara sahip olması pek olası değildi. Denizsel kuvvetler ile yapılan hizmet, bu birlikleri Avusturya ve Prusya'nın ulaşamayacağı bir yerde tuttu ancak hizmetlerinin, prenslerinin siyasi konumunu geliştirebilme şansı, 1795'te Aşağı Ülkeler'deki müttefik askeri çöküşüyle ortadan kaldırıldı. (Tablo 8.2)

Avusturya-Prusya rekabetinin üçüncü alanı, emperyal Harekât Fonu'na kâğıt üstünde 15 milyon florin tutarında nakit katkılarıyla ilgiliydi; bunun üçte biri gerçekte 1797'ye kadar ödeniyordu.²⁴ İki güç, Şubat 1793'te Fon'un bölünmesi üzerine derhal tartıştı ve Prusya Temmuz ayında Mainz'ı kurtarmak için harcadığı iddia edilen 2 Milyon Taler'in tazminatını talep ettiğinde işler daha da kötüleşti.²⁵ Bu arada emperyal genelkurmayı, parayı "Avusturya" birliği için ödemek üzere yönlendirdi, yani monarşinin kendi ordusu. Prusya'nın Fonu kontrol edememesi, Berlin'i başka bir yaklaşım denemeye itti. Kasım 1793'e gelindiğinde bakanlar artık hem batıda savaşı hem de doğuda Polonya işgalini direnemeyeceklerini hissettiler ve İmparatorluk, Avusturya'dan 3 milyon ve Britanya'dan 9 milyon florinle desteklenecek 10 milyon florin sübvansiyonu sağlamadığı sürece İmparatorluk Savaşı'ndan çekilme tehdidi altındaydı.

Tablo 8.2 İngiliz hizmetindeki yardımcı kuvvetler 1793-1797

Bölge	Antlaşma	Birlik	Ayrıntılar
Hannover	4 Mart 1793	1300	1794'te 5000 arttırıldı. 1795'e kadar sürdü.
Wolfenbüttel	4 Mart 1793	20.263	Yürürlüğe girmede. 7 Ocak 1794'te 5299 kişiye revize edildi ancak daha ileri bir antlaşma 8 Kasım 1794'te 2200 kişi için uygulamaya kondu. 1796'da iptal edildi.
Baden	21 Eylül 1793	754	1795'e kadar.
Hessen-Kassel	10 Mart 1793	8000	23 Ağustos 1793'te 4000 kişi eklendi. Bunu 23 Mart 1794'te 535 kişi izledi. 1796'ya kadar.
Hessen-Darmstadt	5 Ekim 1793	3000	10 Haziran 1796'da, 1797'ye kadar 2284 kişi için yenilendi.
Prusya	1 Nisan 1794	62.407	Ekim 1794'te iptal edildi.

Kaynaklar: StAD A6 Nr. 1225, 1227, 1228; G.Schreiber, Der badische Wehrstand seit dem 17. Jahrhundert bis zu Ende der Französischen Revolutionskriege (Karlsruhe, 1849), sf. 185–186; Presser, Solatenhandel in Hessen, sf. 28–29; Elster, Braunschweig-Wolfenbüttel, Bölüm. II, sf. 470–472; J.M.Sherwig, Guineas and gunpower: British foreign aid in the wars with France, 1793–1815 (Cambridge, Mass. 1969).

Thugut, bunu hem Prusya'yı itibarsızlaştırmak hem de daha fazla Avusturya mali talebi için Reich'ı yumuşatmak için bir fırsat olarak kavradı. Prusya'ya, tüm saha ordusunu İngiltere ile bir sübvansiyon anlaşması yapıncaya kadar emperyal maaş almak üzere Reichstag'a başvuruyu desteklemeyi gizlice teklif etti. Prusya, Avusturya'nın açık desteğini beklemeden veya kamuoyu üzerindeki etkisini göz önüne almadan bu yola başvurdu. Ocak 1794'te Prusya, altı batı Eyaleti'nin, ayda 2-3 milyon florin olduğu tahmin edilen ve yıllık 480 Reichmarks'a eşdeğer olduğu tahmin edilen saha ordusunun ücretini ve levazımını devralmasını istedi. Thugut'un umduğu gibi, özellikle hiç kimse Prusya kaynaklarının tükendiğine inanmadığından ve II. Frederick William'ın

Almanya'daki bölgesel ilhakları ortak davalarındaki çabaları için “tazminat” olarak haklı çıkarmak için kasıtlı olarak makul olmayan taleplerde bulunduğundan şüphe duyulmadığı için herkes tarafından düşmanlıkla karşılandı. Prusya geri çekilmeye zorlandı ve nihayetinde 19 Nisan'da denizsel güçler ile doğrudan bir antlaşmada bir çözüm buldu ve böylece Ren'deki 62.400 askerine ödeme yaptılar. Bu, mali krizini çözmesine rağmen, anlaşma Hohenzollern prestijine büyük bir darbe indirdi ve Prusya subayları bile Fransızlarla savaşmaları için İngilizlerin onlara ödeme yapmak zorunda kalmasının bir utanç olduğunu düşündü.²⁶

Reich, Avusturya taleplerine dirençli kaldığı için Thugut, avantajından yararlanamadı. Reichstag'ın Habsburg manipülasyonuna huzursuzluğu büyüyordu ve Avusturya, Emperyal Operasyonlar Fonu'na hesap verene kadar daha fazla para teminini reddetti. 1793 sonbaharında Avusturya'nın Alman kaynaklarını kontrol etme girişimleri çıkmaza girmişti ve Thugut askeri konularda daha fazla tartışmayı engelleme ve protokol anlaşmazlığını tetikleyip Reichstag'ı felç etme politikasını benimsedi ve böylece prenslere savaş yönetiminde söz hakkı düşmesini engelledi.

Avusturya, bu politikanın savaşın kötüye gittiği ve Prusya'nın giderek daha güvenilmez olduğunu kanıtladığı bir dönemde verimi azalttığını fark ettiğinden, Ocak 1794'te bir bakış açısı değişikliğine zorlandı. Dahası, birçok prens, bunun Fransız saldırganlığına karşı gerçekten savunmacı bir savaş olduğunu anladığı için, Reichskrieg'e destek büyüyordu. Thugut, merkezi otoriteyi güçlendirmek ve böylece Alman kaynaklarına daha fazla doğrudan erişim sağlamak için yürütme kararını revize etmeye yönelik yenilenmiş reform çağrılarından yararlanmaya çalıştı. Reich'a karşı yükümlülüklerini temerrüde düşürenlerin cezası, Kreis yöneticisinin elinden alınmaktı ve Emperyal olan yani Avusturyalı genelkurmay, önceden mahkeme duruşması olmadan suçlu bölgeyi işgal ederek doğrudan topraklarına girmesine izin verilecekti. Tartışmalı bir başka öneride, sorumluluklarını yerine getiremeyenler emperyal anayasadaki (Reichsstandschaft) siyasi haklarını kaybederek daha fazla sömürüye açık kalacaktı. Reichstag, Reichsarmee için Avusturya'nın zayıf bölgelerden daha büyük malzeme ve insan gücü kaynakları elde etmesini meşrulaştırması için yeni RMS ve ek birliklere izin verecekti. Relutions sistemi, Reichsarmee'nin gerçek gücünü arttırmaktan çok, Prusya'yı gelirden ve nüfuzundan mahrum etmeyi amaçlayan bir hareketle kaldırılacaktı. Acil durum vergisi, dini altın ve gümüş tahsilatı ve kâğıt paranın dolaşımı da dahil olmak üzere, yeni merkezi yönetim tarafından kontrol edilen yeni fon toplama yöntemleri uygulanacaktı.

Bu önlemler, eski savunma reformu sorununa monarşik bir çözüm uygulamaktan öteye gidecekti ve Avusturya'nın Reichstag'da açık tartışma için masaya oturmaktan kaçındığı Reich'in devam eden gücünün kanıtıdır. Kapalı kapılar ardındaki doğrudan müzakereler, gelişmiş yürütme yetkilerinin sadece Bavyera'yı ve Güney Almanya'nın çoğunu Avusturya'nın askeri çabalarının telafisi olarak ilhak etmek için bir araç olduğundan korkan prenslerin muhalefetiyle karşılaştı. Prensler, Avusturya'nın kendilerini temerrütle suçlama şansını reddetmek için, her bölgeye belirlenmiş seviyeler için talepler de dâhil olmak üzere düzenlemeleri kasıtlı olarak belirsiz tutup matriküler reform girişimlerine karşı çıktılar.²⁷ 1681-1682 örneğinde olduğu gibi Reich, geleneksel siyasi yapısını korumak için, bu sefer reformu tamamen engelleyerek askeri verimliliği feda etti.

Genel Mobilizasyon, 1794

Değişime muhalefet yeniliğin genel reddinden çok uzaktı ancak doğrudan bölgesel siyasi özerkliğin devam etmesiyle ilgiliydi. Birkaç prens bunu koruma uğruna, Fransızlarla yüzleşmek için kitlesel bir seferberlikte vatandaşlarını silahlandırmanın görünüşte radikal adımını atmaya hazırlandı. O zaman tartışmalı olan bu hareket, arkasındaki fikir, yürütmenin doğası ve etkililik seviyesi ile ilgili müteakip bir tartışmaya yol açtı. Hangi yönlere daha fazla vurgu yapıldığına bağlı

olarak toplu mobilizasyon, Napolyon'a karşı Kurtuluş Savaşları sırasında görkemli “evrensel hizmet” günlerine yolu açan Fransız levée en masse’nin bir Alman versiyonu olarak ya da kendi kurtuluşları için mücadele eden güçlere direnmemeleri için isteksiz tebaalarını bastırmaya çalışan, ölmekte olan eski bir düzenin son nefesi olarak ortaya çıkıyor.²⁸

Tartışma kısmen Fransa ile kaçınılmaz olarak yapılan karşılaştırmalar, özellikle Fransız tecrübesinin yeniliklerini vurgulayan ve silah kuşanmış yurttaşların devrimci retoriğini ve evrensel hizmetlerini vatansever bir görev görünümünde kabul eden karşılaştırmalarla açıklanıyor. Aslında Fransızlar eski rejimin askere alma sistemini, düzenli orduyu yenilemek için geliştirip kapsamını geliştirdiler. Gönüllü askere alma yapılan eski kraliyet ordusu, 1791’de firar ve genel siyasi ayaklanmalarla büyük ölçüde zayıflamıştı. O zamana kadar, 1688 yılında XIV. Louis tarafından kurulan ve sınırlı, seçici bir askere almaya tabi tutulan kraliyet milislerinin yerini tamamen, 1793’te Fransız işgaline karşı vatan savunması için harekete geçirilen İngiliz Yeomanlığı’na benzeyen, mülk sahibi sınıflar arasından gönüllülerden oluşan yeni Ulusal Muhafızlar aldı. Hat ordusunun zayıflamış halinin bilincinde olan devrimci hükümet, her 20 ulusal muhafız için bir asker kota sistemine dayanarak, 1791’de örtücü olarak “gönüllü askerlik” olarak adlandırılan şeyi ilan etti. Aslında, zorlama büyük ölçüde gereksizdi ve 100.000 ekstra askerin çoğu gerçek gönüllülerdi. 1792’de yetkililer, gönüllü birimler, gelecek yıl 350.000-400.000’e ulaşan genişleyen hat ordusuna birleştirildiklerinden, kotaları doldurmak için kuraya göre askere alma yöntemine başvurmak zorunda kaldılar. Şubat 1793’te 300.000 kişiye yönelik çağrı, Temmuz ayına kadar bu sayının sadece yarısı ortaya çıktığı için hayal kırıklığı yaratan sonuçlarla karşılaştı.

Fransız hükümeti o ay, daha radikal olan Jakobenlerin eline geçtiğinde askere alma tutumları değişti. Jakobenler halkın gerçek iradesini temsil ettiklerine inanıyordu ve askerlik hizmetlerini eli silah tutan her erkeğe genişletmek, evrenselci iddialarına uyuyordu. Bu fikirler 23 Ağustos’ta ünlü levée en masse kararında somutlaştı. Her Fransız vatandaşını bir askere dönüştürmekten çok, pratikteki uygulama 18-25 yaşlarındaki evli olmayan erkeklerle sınırlıydı. Gönüllü hizmet kurgusu korunmasına rağmen, 300.000 yeni askerin çoğu kotalarını doldurmak isteyen yerel yetkililer tarafından hizmet etmeye zorlanmıştı. Bu büyük artış toplam gücü yaklaşık 750.000’e yükseltti ve ordu 1794-1797’de 70.000 yeni askere ulaşan sadece sınırlı sayıda takviye ile hayatta kalabildi. Jakoben mevzuatının bir yeniliği ikame yasağıydı ancak bu fikirden kısa sürede daha zengin vatandaşların muafiyet almasına izin vermek için vazgeçildi.

Asıl evrensel hizmet, orduyu kalıcı olarak güçte tutmayı amaçlayan 20-21 yaş grubunun yıllık askere alınmalarının oluşturulduğu bir sistem 1798 Eylül’üne kadar uygulanmadı. Erkeklerin 25 yaşına ulaştıktan sonra terhis olmaları gerekiyordu ancak bu, savaş sürekli hale geldiği için 1806’da artık tam olarak gözlenmiyordu. Şimdi bile, hala muafiyetler vardı ancak sistem bürokratik ve asayiş ihtiyatının artmasıyla yavaş yavaş yıpranan geniş bir direnişle karşılaştı. Devrim, daha sonraki aşırılık yanlıları, faşistler ve komünistler tarafından çok sevilen vatandaşlar ve askerler arasında bir sentez yaratmaktan ziyade, aslında askeri ve sivil alanların ayrılmasını tamamladı, Fransız toplumunu askersizleştirdi ve tüm organize zorlayıcı gücü merkezileştirilmiş, nüfusu üzerinde monarşinin hayal ettiği her şeyden çok daha fazla doğrudan otorite uygulayabilen bir devletin elinde topladı.²⁹

Alman mobilizasyon planları iki önemli açıdan bu Fransız deneyiminden farklıydı. İlk olarak, normal orduların boyutunu şişirmek yerine ikincil bir yedek kuvvet yaratmaları amaçlanmıştı. İkincisi, muafiyetler, zenginlikten ziyade sosyal statüye bağlıydı ve Fransa’da ortaya çıkan liberal kapitalizmin aksine geleneksel Alman kurumsal toplumunu yansıtıyordu. Her ikisinin de evrenselci iddiaları olsa da, Almanya’dakiler yeni evrensel vatandaşlık kavramlarıyla değil, bir bölgeyi savunmak ve ortak bir hükümdara hizmet etmek için eski yükümlülüklerle ilgiliydi. Alman seferberliği böylece 1790-1794’te Ren sınırı boyunca yeniden canlandırılan veya revize edilen

mevcut bölgesel milisler çerçevesinde gerçekleşti. Çoğu, tüm erkeklerin Fransa'da olduğu gibi teorik olarak hizmetten sorumlu olduğu Vürtemberg'deki modeli izledi ancak her zamanki gibi geleneksel Alman milis örgütleri altında. 50 yaşın üzerinde olanlar, sadece acil durumlarda çağrılacak ev muhafızları olarak adlandırıldı. 17-50 yaşların arasında kalanlar üç gruba ayrıldı ve bunlardan sadece en genç olanı mobilize edildi ve eğitildi. 1792'den önce silahlı vatandaşların değeri konusunda tartışmalar olmuştu ancak bu 1789-1991'de Fransa'da ifade edilen, en iyi kombinasyonun, vatanseverlik güdümlü bir milis tarafından desteklenen küçük bir düzenli ordu olduğu görüşünün ötesine geçmemişti. Savaş tartışmayı yoğunlaştırdı ve daha radikal görüşlere yol açtı. En uçtakilerden biri, Vürtemberg'i, savaş çabasını desteklemek için satmak üzere iplik üretecek 150.000 kadın ile desteklenen, eli silah tutan 100.000 yetişkin erkek ile topyekûn savaş durumuna geçirmeyi savunuyordu. Okullar ve dini vakıflar silah dökümhanelerine, hastanelere ve diğer askeri tesislere dönüştürülecekti.³⁰ Ama yine de, planın en çok önerilen varyantları, devrimci Jakoben fikirleri çağırarak yerine 1688'in Fransız istilasına karşı köylü direncini hatırlatarak aslında Ren'in ötesine değil, geçmişe bakıyordu. Gerçek seferberlik 1793 yılındaki İngiliz Yeomanlığı tarafından teşvik edilmiş olabilir: Stuttgart'taki devlet arşivleri, "Tanrı ülkemi korusun" İngilizce yazıtını taşıyan Vürtemberg milislerinin yerlerine sevk edilisinin renkli bir haritasını içeriyor. Seferberlik aslında dış tehlikeye geleneksel bir tepkiydi ve entelektüeller tarafından değil, Alt Breisach'ın 15 Eylül 1793'te Fransızlar tarafından yangın bombaları ile bombardımanı ile görünür olarak ortaya çıkan, sendeleyeni resmi askeri çabaların ışığında yerel yetkililer ve General Wurmser'in emri altındaki Avusturya'nın yüksek komutası tarafından başlatıldı. Bölgesel yetkililer Baden, Vürtemberg, Trier, Mainz, Hessen-Kassel, Pfalz-Bavyera, Fürstenberg ve Avusturya Breisgau'sunda milisleri seferber etmeye başladı ve 1794'ün Ocak ve Şubat'ında Elektörel ve Yukarı Ren, Frankonya ve Svabya'da Kreis seviyesinde önlemler alındı.

Tablo 8.3 Güneybatı Almanya'daki milis mobilizasyonu, 1794

Bölge	Nüfus	Toplam Milis	Mobilize Edilen Toplam
Vürtemberg	634.711	67.100 (%10.6)	14.000 (%2.2)
Fürstenberg	90.000	6.000 (%6.7)	?
Baden	195.000	16.000 (%8.2)	5.280 (%2.7)
Breisgau ve Avusturyalı Lortluklar	460.000	60.786 (%13.2)	14.000 (%3)
Toplam	1.379.711	149.886 (%10.9)	33.000'in üzerinde (%2.4)

Kaynak: 32. Dipnotta belirtildiği üzere

Not: Parantez içindeki sayılar milislerin toplam nüfusa oranını belirtmektedir.

Tüm duyurular, mobilizasyonun yerleşik prosedürlere uygun olduğunu ve yasallığını vurguladı ve 10 Eylül 1794 tarihli Vürtemberg kararnameleri, 1622 ve 1623'te hanedanlarla yapılan anlaşmalara açıkça atıfta bulundu (Tablo 8.3).³¹

Mobilizasyon, 1790'dan beri ve daha önceki savaşlarda Kreistruppen ve diğer düzenli birimleri doldurmak için sınırlı askere alımlarda kullanılan mekanizmaların aynısı kullanılarak yapıldı. Örneğin Vürtemberg, 1 Ekim 1793'te dükalığın geleneksel yöntemlerinden her cemaatte kota temelinde genç bekâr erkekleri kura ile seçme yöntemini kullanarak 4.000 erkeğin askere

alınmasına karar vermişti. Fransız makamları gibi, bazı Alman bölgeleri de zorlama hissiyatından kaçındı, hatta askere alınanlara buna gerçekten gönüllülermiş gibi küçük meblağlar bile ödenerek, tüm milislere savaşın sona ermesi üzerine terhis edilme sözü verildi. Mainz, Würzburg, Bavyera ve diğerleri, daha önceki çatışmalarda yaptıkları gibi, Devrim Savaşları boyunca bu tür planları kullandılar ancak bunları geniş çapta uygulama girişimi olmadı. Başka bir deyişle, Alman uygulaması 1791'den önce Fransa'da olduğu gibi kaldı, çünkü düzenli birlikler, ev savunma kuvveti olarak ayrılmış milislerden ayrı tutuldu.³² Avusturya, Reichstag'tan toplu mobilizasyon fikrini aldı ve 20 Ocak 1794'te imparator, Renanya'nın tüm sakinlerini Fransızlara karşı ortak bir çaba için en yakın askeri birliklere katılmaya çağırdığında özel bir takdir için Vürtemberg örneğini seçti. Görünen radikalizme rağmen, “tehlikedeki anavatan”ın bu Alman eşdeğeri, son derece gelenekselciydi ve katı “Alman vatanseverliği” ile kendi halkında fanatizmi uygulamak için giyotine dayanan bir terörist Fransız hükümetinin önlemleri açıkça ters düşüyordu. Thugut, çağrının “eski emperyal anayasanın ruhuna dayandığını” vurguladı.³³

Prusya'nın tebaayı silahlandırmanın tehlikeli olduğu ve devrime yol açacağı iddialarına karşı, Avusturya sürekli olarak Fransız terör yöntemlerinin ve kilise karşıtlığının hükümdar ile insanlar arasında bir bağ yarattığını ve sadece tiranların kendi halklarından korkmaları gerektiğini vurguladı. Bazı yöneticiler ve mülk sahibi Almanlar kitleleri mobilize etmek konusunda kesinlikle tedirgin oldular. Weimar'dan Carl August, “500 köylümü silahlandırmaktansa son kuruşumu Saksonya Elektör'üne ödeyip onun birkaç iyi alayını cepheye gönderirim” diye yazmıştı.³⁴ Ancak, çoğu milislerin yaygın kabul görmeyen bir savaşın genel yüküne katkıda bulunacağı ve ideolojik gerekçelerden ziyade maddi protestoları tetikleyeceğinden endişeliydi. Prusya muhalefetine devrim korkusundan çok daha fazlası vardı. Berlin'deki birçok kişinin şüphelendiği gibi, Thugut'un kitlesel seferberliği savunması, onları izole etmek ve Alman kaynaklarına daha fazla erişim elde etmek için başka bir yöntemdi.³⁵

Savaş yönetiminin diğer yönleri gibi, milisler üzerinde merkezi kontrol kurma girişimleri, 5 Mayıs'ta meseleleri bölgesel otoritelere bırakmayı seçen ve böylece geleneksel anlaşmaları destekleyen Reichstag'da muhalefetin üzerine yıkıldı. Yine askeri verimlilik siyasi özerkliğe feda edilmişti ve öngörülen Kreis milislerinin hiçbirinde gerçekleşmedi. Siyasi düşünceler de toplanan bu bölgesel milislerin organizasyonunu etkiledi. Yerleşik uygulamaya uygun olarak, Vürtemberg milislerinin yerel belediye binalarında güvenlik için eğitimden sonra silahlarını teslim etmesi gerekiyordu. Yetkililer üzerindeki gizli şüpheye rağmen, özellikle çok sayıda gönüllünün Vürtemberg süvarileri ve topçu müfrezelerine katılmasıyla gerçek popüler coşku örnekleri vardı, Breisgau milislerinin kendi subaylarını seçmesine izin verildi. Bazı bölgelerdeki silahlı alana alınmışların oranı, devrimci Fransa'daki mobilizasyon seviyelerini bile aştı.

Yine de Dük Ludwig Eugen'in 1794-1795 yıllarındaki 19 aylık saltanatı sırasında Vürtemberg milis kuvvetlerinde en az 17 ayrı isyan ile ciddi zorluklarla karşılaşıldı. Bununla birlikte, hoşnutsuzluk, popüler devrimci hevesin ya da eski rejimin ideolojik olarak reddedildiğinin bir işareti değildi ve sorunlara rağmen, Breisgau'daki Avusturya hükümeti nüfusun yüzde 95'inin hala iyi durumda olduğunu tahmin ediyordu.³⁶ Fransız Devrimi, kitlelere milis askere alma, tatbikat sıkıntısı, kuşak ve sosyal düşmanlık ve yüksek savaş vergilendirmesi ile ilgili sıradan şikâyetleri dile getirecekleri yeni bir dil vermişti. Gerçekten de, anavatanı savunmak için Fransa ve Almanya arasındaki farklı tepkinin siyasi ideoloji konusunda olduğu kadar önceki savaş deneyimlerine de indirgenebileceği görülmektedir. Asla yüksek miktarda olmayan eski kraliyet milislerinin ve denizcilik cemaatlerinden erkekleri donanmaya çekmeye yönelik etkisiz girişimlerin yanı sıra, Fransa 1792'den önce göreceli olarak çok az askere alma tecrübesine sahipti. Ancak Almanlar, onları silahlı kuvvetlerde hizmet etmeye zorlama girişimlerine uzun zamandır aşinaydılar ve

muhtemelen mobilizasyon kararlarını yüksek vergilendirme ve Avusturya ve Fransız talepleri üzerine başka bir dayatma olarak yorumladılar.

1794 sonbaharında yetkililerin coşkusu bile azalıyordu ve mobilizasyon bilinmeyen bir miktar olarak görülüp, sorunlar çıkmaya başladığında risk almamaya karar verdiler. Vürtemberg milisleri silahsızlandırıldı ve Breisgau'daki gibi 1795'te yeni dük Friedrich Eugen tarafından durduruldu. İkinci bahsedilen, 1796'da yeniden etkinleştirildi ve diğer yetkililer 1799 sonbaharının Mainz'da ve Rheinland'ın başka yerlerinde genel çağrıya (Landsturm) bile karar verildiği umutsuz günlerine geri döndüler. Bazı köylüler Ren'in doğusundaki engebeli, ormanlık arazide etkili bir gerilla savaşı yürüttüler ancak savaşın yönünü işgalcilere karşı çeviremediler.³⁷ İronik olarak, prensler genellikle 1794'ten beri daha otoriter ve muhafazakâr hale gelen Fransız fikirlerine daha açıktı. Fransa'da olduğu gibi, zorunlu askerlik, milisleri düzenli bir kuvvetin profesyonel kadrosuyla birleştiren büyük ve nispeten ucuz bir orduya giden en iyi yol gibi görünüyordu. Friedrich Eugen'in ölümünden sonra Dük Friedrich, 23 Aralık 1799'da Vürtemberg milislerini tamamen kaldırdı ve 1805'teki geleneksel anayasasının geri kalanıyla birlikte dükalık hanedanını kaldırdıktan sonra Fransız modeli askerliği uygulamaya koydu. 1809'da yakınlardaki Tirol'deki popüler bir ayaklanmanın ışığında Friedrich, hâlâ özel mülkiyetteki tüm silahlara el koyarak Devrim'in sivil ve askeri alanlar arasındaki ayrımını tamamladı. Benzer önlemler, 1806'dan sonra Fransız destekli Rheinbund'a (Ren Konfederasyonu) katılanlar ve dışarıda kalan Prusya ve Avusturya da dahil olmak üzere diğer bölgelerde de uygulandı.³⁸

Reform Başarısızlığı, 1794-1795

Avusturya'nın kolektif güvenliği merkezi kontrolü arttıracak şekilde reform yapamaması Thugut'u mevcut sisteme geri dönmekten başka seçenek bırakmadı. Reichsarmee'nin resmi gücünü 200.000 kişilik bir Quintuplum'a yükseltmek için Mayıs 1794'te Reichstag'da teklifler sıralandı. Birçoğu, sadece gerçekten otonom bir kuvvet kurarak Avusturya-Prusya hâkimiyetinden kaçabileceklerine inandıklarından, bunlar olumlu karşılandılar. Avusturya yine bu kaygıları kendi amaçlarına ulaşmak için manipüle etti. Thugut, mevcut Triplitz'i bile toplayamadıklarından, çoğu bölgenin temel kotasından beş kat daha fazla alamayacağını biliyordu ve resmi olarak kaldırılacağını söylemesine rağmen Relutions'dan daha fazla para almak için artan gereksinimleri kullanmayı amaçlıyordu. Prusya lehte oy kullandı ancak fazladan asker sağlamayacağını kamuya açıkladı. Bununla birlikte birçok kişi, önlem 9 Ekim 1794'te kabul edildiğinde olumlu cevap verdi. Saksonya, katkısını 1794'te 4.704 askerden ertesi yıl 9.706'ya çıkarırken, Bavyera ve diğerleri de birliklerini artırdı. Daha da önemlisi, daha önce Relutions ödemiş olan birçok bölge şimdi asker göndermek için adımlar attı ve iki büyük güçle olan anlaşmalarını sona erdirmeye fırsatını yakaladı. İkincisi Reichsarmee'ye katılmayı başaramasa da, hem Lippe hem de Schaumburg-Lippe askeri birlikler oluşturdu. Bununla birlikte Vestfalya artık 2434 asker yollarken, Münster de 1200 asker temin ediyordu. Prusya'nın müdahalesine rağmen, Yukarı Saksonlar, daha önce para ödemiş olan Weimar, Gotha, Reuss, Schwarzburg ve Nordhausen'in katkılarıyla mobilize oldular ve Würzburg, Frankonya organizasyonuna tekrar katıldı ve Kreistruppen'ini sahaya yerleştirdi.³⁹

Birçoğu, büyük çabaları Fransa'yı yenmek için bir girişim olarak değil, barışı güçlü bir konumdan müzakere etmeye temel olarak görmeye başladı. Yeniden canlanan bir Fürstenbund'a, hem Avusturya hem de Prusya açısından, Temmuz 1794'te Robespierre'nin iktidardan düşmesinden bu yana daha makul ve istikrarlı bir ülke gibi görünen Fransa ile olası müzakerelerde pazarlık gücünü artırmak için bir dizi teklif yapıldı. Bazı projeler tamamen gerçektirdiydi. Mainz, 79.000 kişilik bir ordu oluşturmak için Köln, Trier ve Pfalz-Bavyera ve kendinden oluşan elektörel bir ittifak önerdi ancak o sırada sadece Bavyera Fransız birlikleri tarafından işgal altında değildi!

Bir plan meyvelerini verdi. Baden'li Markgraf Carl Friedrich, danışmanı Edelsheim, Hessen-Kassel'in Landgrafi IX. Wilhelm ve Nassau bakanı Botzheim ile birlikte 28 Eylül - 2 Ekim 1794 tarihleri arasında Hanau yakınlarındaki Wilhelmsbad'da bir araya geldiler ve Prusya müdahalesinden tamamen bağımsız yeni bir ittifak planladılar. Önerilen ittifak, 24 milyon florinlik kredi ile taahhüt edilen 40.000 askerlik ortak güç kurmak için orta düzeydeki prenslere açık bırakılmıştı. Tepki çok yoğun değildi. Mainz ve Wolfenbüttel katıldı ancak birlik sağlamayı reddetti, Pfalz-Bavyera, Mecklenburg-Schwerin ve Vürtemberg ılımlı kaldı ve Hessen-Darmstadt açıkça reddetti. Sadece Würzburg ve Bamberg'in piskoposu Franz Ludwig von Erthal gerçekten hevesliydi ve en az 10.000 asker sözü verdi. Bu çok utanç vericiydi çünkü Baden ve Hessen-Kassel, savaş çabalarının telafisi olarak gizlice sekülerleşmeyi planlamış ve piskopos sadece formalite icabı davet edilmişti. 16,866 düzenli askerle Hessen-Kassel, önemli güçleri olan tek üyeydi ve IX. Wilhelm, katılımının kendisine elektörlük unvanı getirmesini umuyordu.⁴⁰

Sonunda, II. Catherine'in desteğine rağmen, Kasım ayında imparator tarafından halka açık bir şekilde karşı çıkıldıktan sonra Birlik, geri çekildi. “Viyana mahkemesi üçüncü bir tarafı tanımadı, sadece vasalları” ve tepkisi doğal olarak tüm projeleri Habsburg karşıtı gibi gören aşırı içgüdüsel bir tepkiydi.⁴¹ Wilhelmsbad grubunu, üyelerinin ön motivasyonları göz önüne alındığında Reich desteğini bir araya getirme aracı olarak benimsemek zor olurdu ancak açıkça reddetme kesinlikle bir hataydı ve prensleri Fransa'nın kollarına iten ilk baskıyı oluşturdu.

Mainz, Reichstag'ın Quintuplum'u onaylamasından dört gün sonra 13 Ekim 1794'te bir dizi barış teklifini masaya koyarak kilidi açtı. Bölgesel statükoyu 1792'ye geri getirmeyi ve Reich'in kral katleden Fransız Cumhuriyeti'ni uluslararası toplumun tam üyesi olarak tanımayı, iç meselelerde karşılıklı bir güvence tesis etmeyi amaçlayan mütevazı bir plandı. Thugut, Fransa'nın hala hızlı bir şekilde iktidara gelip iktidardan giden suçlular tarafından yönetildiğini ve kimsenin bir grupla imzalanan herhangi bir anlaşmaya bir sonraki grup tarafından saygı duyulacağından emin olunamayacağını iddia ederek duraksadı. Ancak, Reichstag'ın 22 Aralık'ta imparatorun Vestfalya Barış Antlaşması temelinde barış müzakere etmesini resmen talep etmesini engelleyemedi. Avusturya meseleleri ertelemeye devam etti ve müzakereleri yürütmek için emperyal bir temsilci oluşumu üzerine uzun süren bir tartışma ile barış girişimini saptırdı.⁴² İnisiyatif almayı reddetmesi, Prusya'nın hattı bozup 5 Nisan 1795'te Basel'de Fransa ile ayrı bir barış imzalaması nedeniyle kendini ciddi bir yanlış hesaplama olarak çabucak ortaya çıkardı.

Basel Barışı ve Sonuçları, 1795-1798

Basel Barışı son derece önemli olduğunu kanıtladı. Kamusal maddeleri, Prusya koruması altında, Reich'in kuzey yarısını Hollanda sınırından Main nehrine ve daha sonra Frankonya'ya kadar kapsayan askerden arındırılmış bir bölge oluşturdu. Bu Pax Borussica, nihai barış anlaşmasına kadar sürecek ve Reich'in savaşa katılımını tarafsızlık bölgesinin güneyindeki alanlarda etkili bir şekilde kısıtlayacaktı. Ayrı gizli makaleler, nihai bir antlaşma, Fransızların Ren'in batısındaki Prusya topraklarını ilhak etmesini onaylarsa, tazminatın doğudaki diğer prenslerin pahasına bulunacağını kabul etti. Bu düzenlemeler, Alman ilhaklarının ilk resmi Fransız desteğini temsil etti ve böylece Napolyon'dan etkilenecek olan Reich'in yeniden örgütlenmesini müjdeledi.

Tüm ayrıntılar olmasa bile, anlaşma derhal bir tartışma başlattı.⁴³ Bazıları Prusya'nın eylemini genel bir barış yolunda atılacak ilk adım olarak savundu ve Avusturya'yı savaşı kendi çıkarları için sürdürmekle suçladı. Bununla birlikte çoğu kişi Prusya'yı, Reich'i hain bir inanç ve sorumluluk kırılmasıyla, en çok ihtiyaç duyduğu zamanda terk ettiği için kınadı, hatta birkaçı yalnızca yürütme gücünün güçlendirilmesi ve emperyal otoriteye sorgusuzca boyun eğmenin

Reich'ı kurtarabileceğini iddia edecek kadar ileri gitti. Bu tam olarak Avusturyalı bakanların duymak istediği şeydi ve kuşkusuz korkunç durumdan faydalanmak için zaman kaybetmediler.

Son zamanlarda bazı tarihçiler Prusya'nın eyleminin 1740'tan beri uzun süren ve kârsız savaşlardan kaçınma genel stratejisine uygun olarak, mükemmel bir rasyonel hareket olduğunu savunsa da, genellikle Basel Barışı'nın kabul edilen açıklaması, Avusturya görüşü olmuştur.⁴⁴ Savaş, bir yıl önce isyanın patlak verdiği Polonya'daki kötüleşen durumu teyakkuzla izleyen Berlin seçkinleri arasında popülerliğini kaybediyordu. 8 Ekim 1794'te üstün Rus-Prusya kuvvetleri tarafından Varşova'nın ele geçirilmesiyle Polonya direnişi kırıldığı ve Ocak 1795'teki son paylaşım ile tamamen çöktüğü için, en kötüsünün antlaşma imzalandığı zaman çoktan sona ermiş olduğu söylenebilir.⁴⁵ Ancak, Avusturya'nın şüphesi geçmedi ve II. Frederick William, İmparator'un Fransa ile bir Hollanda-Bavyera takası için zaten müzakere etmekte olduğuna yanlış bir şekilde inanıyordu. Bu arada, stratejik durum, Temmuz 1794'te Flandra'daki müttefiklerin çöküşüyle Prusya'nın dezavantajına önemli ölçüde değişti. Fransızlar daha sonra 4 Kasım'da Maastricht'i ele geçirerek ve 27 Aralık'ta donmuş Waal nehrini geçerek Hollanda Cumhuriyeti'ne girdi. Artık savunmasız kalan Cumhuriyet müzakerelere başladı ancak ikmalden kopan, maaşı ödenmemiş İngiliz birlikleri “yağma haydutları çetelerine dönüştü”.⁴⁶ Genel vali sürülürken, Artık Batavya Cumhuriyeti'ni şekillendirmekte olan devlet, 16 Mayıs 1795'te Fransa ile barışarak 100 milyon florin tazminatı ödemeyi ve 25.000 Fransız askerini bulundurmamayı kabul etti. Hollandalıların çöküşü Aralık ayından beri barizdi ve müttefik orduyla Prusya ve Hessen birimlerinin Ocak ayında hala yapabiliyorken Reich'a geri çekilmekten başka seçenekleri yoktu. Vestfalya artık ön cepheydi ve Fransa'yı Prusya'nın Kuzey Alman etki alanını doğrudan ilk kez tehdit edecek bir konuma getirdi. Bu koşullar altında, tarafsızlık en akıllıca seçenek gibi görünüyordu.

Tarafsızlık, 25.000 Prusyalı, 11.500 Hannoverli ve yaklaşık 2.000 Wolfenbüttel askerinden toplanan bir gözlem ordusu tarafından uygulanacaktı. Başlangıçta emperyal genelmurmayın tek Prusya üyesi olan Hohenlohe-Ingelfingen'in prensi tarafından komuta edildi ve çok geçmeden Brunswick dükü ile değiştirildi. Guelph mevcudiyetine rağmen, sahaya, askeri olmayan bölgelerden nakit gaspını sürdürmek için gözlem ordusunu sürdürme bahanesini kullanan Prusya hakim oldu. Bölgedeki hiçbir bölge resmi olarak Basel Barışı'na katılmadı ancak coğrafya onlara gayri resmi tarafsızlığı uygulamaktan başka seçenek bırakmadı. Aksi yönde girişimde bulundukları yerlerde karşılarında Prusya'yı buldular, örneğin Emperyal Harekât Fonu'na mali katkılarını askıya almak zorunda kalan Paderborn ve Hildesheim piskoposu Franz Egon von Fürstenberg gibi. Bununla birlikte, birçok yönetici Prusya'nın bölgeyi kalıcı bölgesel hegemonyaya dönüştürme çabalarına direndi. Münster piskoposu sınır hattında olan Max Franz, Kreis yapısını kırılan özerkliğini sürdürmek için kullanırken, Yukarı Saksonlar da Prusya'nın çekilme taleplerine meydan okuyup birliklerini Reichsarmee ile tuttu. Sadece Frankonya'da Prusya kısa bir başarı elde etti. Ansbach-Bayreuth'daki yerel Prusya yönetiminden sorumlu olan Hardenberg, Eylül 1796'da İmparatorluk şehri Nürnberg'i vatandaşlarının çoğunun mutabakatı ile ilhak etti. Ama yine de Berlin'deki amirleri, Avusturya'ya Bavyera'da daha fazla kazanç elde etmesi için bir mazeret vermesinden telaşlandı ve II. Frederick William, gelecek ay şehrin statüsünü geri kazandı. Bölgenin başka yerlerindeki işgalci Prusya birlikleri arasındaki disiplinsizlik, başkalarını ilhaka davet etmekten caydırdı.⁴⁷ Bölge içindeki gerçeklere rağmen, dışarıdaki birçoğu, üç ay içinde Prusya yardımı ile kabul edilmelerini teşvik eden Basel Barışının 9. maddesi uyarınca izin verildiği için katılmak istedi. İmparator diğerlerini Prusya örneğini izlememesi konusunda uyardı ve 28 Ağustos 1795'teki özel düzenleme ile katılarak sadece Hessen-Kassel bu seçeneği kullandı. Baden, Vürtemberg ve Pfalz-Bavyera, Fransızlarla gizli görüşmeler başlattı ancak çabaları Ekim ayında Avusturyalı bir karşı saldırı Fransızları Yukarı Ren'e geri püskürtünce sonuçsuz kaldı.⁴⁷

Avusturya, güneydeki tutumunu pekiştirmek için başarısını acımasızca kullandı. Ayrıntılara vakıf olmasa da Thugut, Prusya'nın Fransa ile yeni anlayışının gelecekteki bir barış konferansında tercihli muameleyi garanti ettiğini biliyordu. Prusya'nın avantajını Fransa'yı yenerek eşitleme umuduyla Avusturya'nın askeri çabalarını ikiye katlamaktan başka çaresi kalmadı. Onu ilgilendirdiği kadarıyla, Basel'den sonra eldivenler çıkarılmıştı ve artık transit, faturalandırma ve Reich içindeki katkıları yöneten kurallara uymak zorunda hissetmiyordu. Avusturyalı generaller, gerekli gördükleri her türlü eylemi yapma yetkisine sahip oldular ve 21 Kasım'da Wurmser, yerel makamların şehri Fransızlara teslim etmesini önlemek için Mannheim'ı ele geçirdi. İki Wittelsbach bakanı Salabert ve Oberndorff ihanet gerekçesiyle tutuklandı ve talihsiz sakinler emperyal savaş çabalarına 400.000 florin katkıda bulunmak zorunda kaldılar. Reichstag'ın protestoları göz ardı edildi ve bu kasıtlı güç gösterisinin niyeti, Güney Almanları Habsburg politikasını desteklemeye devam etmeye korkutmaktı.⁴⁸

1795'teki tutum değişikliği grafiksel olarak Pfalz sivil ve hanedan hazinelerinden askeri talep için yapılan ödemelerin bozulması ile görülebilmektedir. Fransa tarafından zorla alınan para 1792-1799 arasındaki dönemde eşit olarak yayılıp 335.470 florin'e denk geliyordu ve Avusturya'ya ödenen meblağ bu tutarın yarısından biraz azdı (164.856 florin). Avusturya ayrıca daha küçük bölgelerin birliklerine karşı giderek daha despot hale geldi. Örneğin, Prusya tarafsızlığı Münster'in askerlerini hala Reichsarmee ileyken yakalamıştı ancak Max Franz onları geri çekmeye çalıştığında, Avusturyalı generaller onları serbest bırakmayı reddetti ve 1801'e kadar Habsburg güçleriyle işbirliği yapmak zorunda kaldılar.⁴⁹

Dahası, Avusturya, 1795'ten beri Fransızların Kuzey İtalya'daki Habsburg mülklerine yaptığı tacizlerle mücadele etmeye odaklanmak için Reich'in pahasına stratejik önceliklerini yeniden sıraladı. Mayıs 1796'da Ren'de kısa bir ateşkesten yararlanarak, Wurmser ve 25.000 asker Alpler üzerinden güneye çevrildi ve Almanya'daki iki Avusturya ordusunu toplamda 140.000'e düşürdü. Bunların 157.000 Fransız ile Moreau ve Jordan'ın Ren'i geçmesini engellemede yetersiz olduğu görüldüğünde, imparatorluk saha mareşali Arşidük Charles, güneybatı Almanya'nın çoğunu terk ederek ve Tuna'ya yakın merkezi bir konuma stratejik bir geri çekilme yaptı.

Ren'in savunulamazlığı göz önüne alındığında bu mantıklı olsa da, politik olarak felaket oldu. Zaten Prusya'nın savaşı terk etme baskısı altında olan Saksonlar, 21 Temmuz'da Avusturya'nın kuzey (sağ) kanadını 10.000 kişi azaltarak çekildi. Ernestine Dükalığı da dahil olmak üzere Yukarı Saksonya'nın tamamı tarafsızlık bölgesine çekildi. Bu sırada, Svabya'daki güney bölgelerinin durumu, artık Fransız taarruz hattında olduklarından umutsuz hale geldi. Vürtemberg, Kreistruppen'ini 1 Temmuz'da Svabya Kolordusundan çekti ve Fransızlarla görüşmelere başlayıp, 17 Temmuz'da ateşkes imzalayarak, 4 milyon livre ödemeyi ve işgalcilere çok miktarda yiyecek, at ve çizme teslim etmeyi kabul etti. Baden, 25 Temmuz'da 2 milyon livre ödeyerek bunu izledi, diğer Svabyalılar 12 milyon livre daha ödemeyi kabul ederken, bölgedeki sayısız dini vakıftan 7 milyon livre daha zorla alınacaktı. Aynı zamanda savunmasız Frankonyalılar da nakit 6 milyon livre ve 2 milyon livre değerinde mal teklif etti. Avusturyalılar bunu doğal olarak ihanetten farklı bir şey olarak görmediler ve 29 Temmuz'da şafak baskınıyla kalan 8.000 adamıyla, 3.000 askerlik Svabya Kreistruppen'inin kampına girdi, onları silahsızlandırdı ve silahlarına el koydu.⁵⁰

Charles'ın stratejisi işe yaradı ve Fransızları Almanya'nın derinliklerine çekerek, aşırı uzanmış güçlerini bir dizi yenilgiye uğrattı ve Ekim ayına kadar Ren'in ardına sürdü. Bu başarının ışığında, daha sonraki birçok yazar resmi Avusturya çizgisini takip etti ve güney Almanya'nın savaştan çekilmesinin siyasi öngörü eksikliği ve ortak amaç için heves eksikliğinden kaynaklanan bir hata olduğunu savundu. Fransızlara büyük miktarlar ödemek yerine, parayı kendi savaş çabalarına yatırmış olmalıydı.⁵¹ Ancak Güney Almanların, Charles'ın geri çekilmesinin aceleci

bir geri çekilme yerine stratejik bir parlaklık olduğunu tahmin etmesinin bir yolu yoktu. Daha da önemlisi, sol yakanın kaybı ve kuzeyin tarafsızlığı göz önüne alındığında Reichskrieg'in kazanılamayacağını doğru bir şekilde algıladılar. Bununla birlikte, güney orta devletlerin taraf değiştirmesi son derece önemliydi, hem Habsburg koruması ve himayesine geleneksel güvenin boşluğunun tanınmasını hem de orta yolun artık mümkün olmadığını kabul etmeyi temsil ediyordu. Görüşmeler, makul bir üçüncü tarafın feshedilen Wilhelmsbad grubunun yerini alması için aralıklı olarak devam etti ancak artık bunun bir şansı olmadığı açıktı. Prusya ve Avusturya'ya tek alternatif Fransa'ydı ve Vürtemberg ve Baden ateşkeslerini sırasıyla 7 ve 22 Ağustos'ta tam antlaşmalara dönüştürdüler. İlk defa anlaşmalar, bu toprakları gelecekteki nihai bir barışta ödüllendirme aracı olarak sekülerleşmeye özel referanslar içeriyordu. Prusya, Fransa ile olan düzenlemelerini de gözden geçirerek, tarafsızlık bölgesini 8 Ağustos'ta hafifçe kuzey yönünde daha uygulanabilir bir sınır çizgisine daralttı ve gelecekteki Münster'i ilhakı için Fransız işbirliğini güvence altına aldı.⁵² Çanlar Reich için çalışıyordu ve küçük bölgelerin günleri bariz bir şekilde sayılıydı.

Her halükarda, meselelere, Napolyon Bonapart'ın Alpler boyunca Güney Avusturya'ya yapılan bir kış seferinde yeniden canlandırılmış bir Fransız Ordusu'nu yönettiği ve imparatoru Reich'in tamamı için altı aylık bir ateşkes içeren 18 Nisan 1797'deki Leoben Barışı ile savaşı terk etmeye zorladığı güneyde karar veriliyordu. Habsburg konumu Nisan ayından sonra bozulmaya devam ederken, Fransızlar Kuzey İtalya üzerindeki tutumlarını pekiştirdi ve Avusturyalı müzakerecileri 18 Ekim'deki Campo Formio Antlaşması'nda daha fazla taviz vermeye zorladı. Avusturya artık, laikleşme ilkesini tazminatın temeli olarak kabul etti ve bölgesel imparatorluğunu kurtarmak için Reich için olan sorumluluklarını etkili bir şekilde ortadan kaldırdı. Fransa, Emperyal İtalya'daki Habsburg mülkleriyle birlikte sol yakanın çoğunu, Avusturya'nın tarafsız Venedik ve Salzburg başpiskoposluğunu ilhakı için gizli Fransız izni karşılığında elinde tutacaktı.⁵³

II. Francis, İmparator olmaktan ziyade Habsburg hükümdarı olarak kendini ortaya koymuştu ve şimdi Reich adına tam bir anlaşma müzakere etmek zorunda kaldı. Avusturya, Almanya'da gittikçe izole edildi ve Campo Formio'nun gerçek koşullarını hakkındaki şüphe, birliklerinin Mainz kalesini Aralık ayında Fransızlara teslim ettiğinde doğrulandı. Habsburg bakanları, özellikle Thugut'un Reich'in hem Fransa hem de Prusya'ya karşı bir tampon olarak değerini bilmesinden dolayı, etkilerinin tamamen yok olmasını önlemek için adımlar attı. Salzburg'un ilhak edilmesi ertelendi ve eski imparatorlar Reich'i uluslararası müzakerelerin dışında tutmak için mücadele ederken, II. Francis artık katılımını memnuniyetle karşılamaktaydı. 1795'teki ilk barış girişiminin ardından Reichstag tarafından atanan Vekillğin, 1797 Kasım ayında Rastatt'ta başlayan barış konferansında Reich'i temsil etmesine izin verildi. Aynı zamanda Habsburg zayıflığının önemli bir göstergesiydi, çünkü İmparator, Reich'in savunucusu olarak geleneksel rolünü bırakmıştı ve şimdi koruması gerekenlerin arkasına saklanıyordu.⁵⁴

Fransa, Emperyal Vekilliği Campo Formio'da yapılanlardan daha da fazla taviz vermeye zorlamak için Alman bölgelerini sömürdü ve Nisan 1798'e kadar tüm sol yakayı kalıcı olarak ele geçirmek ve üç elektörlük hariç tüm dini bölgelerin laikleşmesi için anlaşmalar yaptı. Bölgesel yeniden yapılanma, Thugut'un geleneksel emperyal anayasa tarafından sürdürülebilir olduğuna inandığı sınırı aşmakla tehdit ettiğinden, durum şimdi sadece Reich için değil, Avusturya için umutsuz görünüyordu. Bu tür radikal değişimlerden sadece Fransa ve Prusya faydalanabilirdi ve Avusturya müzakerelerden çıkmanın yolunu aramaya başladı. Napolyon'un Mısır'ı işgali felakete yönelirken, Rusya'nın Avusturya'ya askeri yardım sözü vermesiyle uluslararası durum 1798'in sonunda daha umut verici görünmeye başladı. Avusturya bir ültimatoma yanıt vermeyi reddettiğinde, Fransızlar 1799 Şubat ayında savaşı yeniden açtı. Rastatt konferansı mücadele etti ancak Nisan ayında Avusturya hussarları, emir almadan hareket edip Fransız delegelerini öldürdükten sonra konferans dağıldı.

Savaşın, Çöküş 1799-1806

Görüşmeler, daha küçük bölgelere yönelik tehlikenin boyutunu ortaya çıkardı ve özellikle Rus katılımı zafer umutlarını artırdığı için yenilenmiş savaşa güçlü bir destek sağladı. İngiltere, Fransa ile savaşta kaldı ve Almanya'nın yeni sübvansiyon teklifleriyle yenilenmesini memnuniyetle karşılarken Bavyera, Vürtemberg, Mainz ve Würzburg ile anlaşmalar imzaladı ancak sadece ilk ikisi birliklerini temin etmeyi başardı. Reichstag, Quintuplum'u onayladı ve Eylül 1799'da Operasyon Fonu'na 100 RMS'i onayladı.⁵⁵

Bu umut verici başlangıç, altta yatan zayıflığı maskeleymekteydi. Kolektif güvenlik çökmüş, kuzey ise tarafsız kalmaya devam etmiş ve hala iyi silahlanmış Saksonya, Hannover ve Hessen-Kassel bölgeleri savaşın dışında kalmıştı. Prusya, 1801'de Nisan ve Kasım ayları arasında geçici olarak Hannover'i işgal ederek, alandaki tutumunu pekiştirdi.⁵⁶ Gerilim, kendini Dük Friedrich'in Eylül 1798'de ordu yeniden yapılanması sırasında Vürtemberg Kreistruppen'ini dağıtmasıyla Svabya askeri teşkilatının bile çöküp, diğerleri Mayıs 1800'de kolordu yeniden düzenlediğinde buna katkıda bulunmayı reddettiği güneyde de gösterdi. 5.052 Svabya askerinin en az 2.215'inin bölgenin çok sayıda küçük dini bölgesi tarafından sağlanması önemliydi.⁵⁷

Avusturya ve daha küçük bölgeler, sadece İsviçre ve Kuzey İtalya'daki Ruslar tarafından desteklenen Yukarı Ren'de yalnız savaşmaya bırakıldı.⁵⁸ Avusturya-Rusya işbirliği bozulduğunda durum kötüleşti ve Rusya'nın savaştan geçici olarak çekilmesine yol açtı. 14 Haziran'da Marengo ve 3 Aralık 1800'de Hohenlinden'deki ezici yenilgiler II. Francis'i 9 Şubat 1801'de Lunéville'de barış yapmaya zorladı.

Anlaşma, Campo Formio'yu daha kesin terimlerle ancak iki önemli farklılıkla yeniden ifade etti. II. Francis, İmparator kimliğini ortaya koydu, böylece bu kez bütünüyle teyit edilen sekülerleşmeyi ve sol bankanın kaybını resmen onaylayıp, Avusturya'nın, Prusya'nın batıya topraklarını kaybetmediği gerekçesiyle Ren'in doğusunda kazanımlar elde etme ihtimalini ortadan kaldırdı. Rastatt'ta olduğu gibi, Avusturya hükümeti ayrıntılı bölgesel yeniden dağıtımı yeni bir emperyal vekillğe emanet ederek suçlamadan kaçınmaya çalıştı. Bunu yaparken, tazminat meselesinde inisiyatifi ele geçirmek için son şansı kaybetti ve sürecin mevcut anayasal çerçeve içinde gerçekleştirilebileceği umudunu yok etti. İmparator, Bohemya kralı sıfatıyla vekillikte temsil edilmesine rağmen, Avrupa'nın büyük güçlerinin buna kafa yormayacağı açıktı.⁵⁹

Prensler, artık Alman vasalet hanedanlarını koruma konusundaki önceki rolünü sürdüren Fransa ve Rusya ile doğrudan ilgilenmek dışında çok az seçeneğe sahipti. Vestfalya Barış Antlaşması'nın garantörü olarak her iki gücün de resmi anayasal konumu, Reich'in iç dengesini Alman müttefikleri lehine yeniden hizalamak için alaycı bir şekilde sömürüldü. Fransa, Temmuz 1801 ve Mayıs 1802 arasında Bavyera, Baden, Vürtemberg, Prusya, Hessen-Darmstadt ve Mainz ile yeni anlaşmalar yaptı ve bunu, Mainz hariç, bu bölgelerin birliklerinin komşularının topraklarına hareket etmesi izledi. Kuzey Almanlar özellikle savunmasızdı. 9 Eylül 1801'de Franz Egon von Fürstenberg kardeşine umutsuzca şöyle yazdı: "Prusya bize sahip olmak istiyor, Avusturya ise bizi umursamıyor." Hannover, bu önemli aylarda Prusya birlikleri tarafından işgal altındaydı ve geleneksel etki alanını korumak için güçsüzdü. Tüm Vestfalya ve Aşağı Saksonya dini bölgeleri, 1802'ye kadar Prusya kuvvetleri tarafından ele geçirildi. Oldenburg gibi savunmasız bölgeler sadece Rusya ile olan hanedan bağları sayesinde hayatta kaldı.⁶⁰

Fransa ve Rusya Haziran 1802'de Reich'in siyasi olarak yeniden örgütlenmesi için ortak planlarını tamamladılar ve İmparatorluk Vekilliği planları, 25 Şubat 1803 tarihli Nihai Kararında

(Reichsdeputationshauptbeschluß) yürürlüğe giren birkaç değişikliğin Fransızlar ve Ruslar tarafından onayından sonra doğruladı. 1801'den beri zeminde devam eden laikleşme ve ilhak süreci artık resmi onay aldı.⁶¹ Aschaffenburg çevresindeki eski seçmenliklerin kalanıyla birlikte Regensburg'un eski piskoposuna geri verilen Mainz dışındaki altı imparatorluk şehri ve tüm dini devletler de dahil olmak üzere Ren'in doğusundaki yüz on iki bölge kayboldu. Reichskirche tamamen yok edildi, eski yapının dini unsuru, genişlemiş laik devletler içindeki tüm kilise vakıflarına el konulmasıyla daha da zayıfladı. Yeni alanların, geri kalan orta ve daha küçük bölgelere katılması, savaştan çok önce uygulamaya konan, yukarıdan mutlakçı reform sürecini hızlandırdı. Kasabaların, köylerin ve kurumsal sosyal grupların özerkliği büyük ölçüde aşıldı ve devletin, dolaylı yönetimden doğrudan yönetime geçişini hızlandırdı. Bu nedenle reform süreci, Prusya'nın Fransa tarafından yenilgisine cevap vermesi ve batı bölgelerinin Napolyon tarafından Fransa'da kabul edilen değişiklikleri uygulamaya teşvik edilmesiyle, normalde Reform Dönemi'nin başlangıcı olarak kabul edilen 1806'dan önce zaten işlemekteydi.⁶²

Bu dramatik değişikliklere neredeyse hiç direnç yoktu. İlhak edilen alanların nüfusu genellikle yeni hükümdarına düşmanca davrandı ancak Prusyalılar 3 Ağustos 1802'de Münster'e girerken kapıların ve pencerelerin kapatılması gibi gösterici eylemlerin ötesinde hiçbir şey yapamadı. Askeri bölgeler bile güçsüzdü. Bölgesel yeniden dağıtımın faydalanıcılarından biri olan Hannover, İngiltere'yi İngiliz-Fransız Amiens Barışı'na (27 Mart 1802) bağlı kalmaya zorlamak amacıyla Haziran 1803'te Napolyon tarafından işgal edildi. Reich'in koruyucu çerçevesi onarılabilir olmanın ötesindeydi ve Hannover komutanı Wallmoden, tek başına direnmenin anlamsızlığını fark etti ve seçmenlik ordusunun tamamını dağıtarak Altenberg sözleşmesini imzaladı.

Yasal olarak 1806'ya kadar varlığını sürdürse de, 1801-1803 yıllarındaki yeniden düzenleme, eski Reich'i ortadan kaldırdı.⁶³ Seçmeli imparatorluk, Reichstag, imparatorluk mahkemeleri, Kreise ve imparatorluk şövalyeleri de dahil olmak üzere geleneksel yapının kilit unsurları korunurken, onları bir arada tutmak için gereken çimento kaldırılmıştı. Bölgenin yeniden dağıtılmasına, bu alanlarla ilişkili oy ve siyasi hakların yeniden atanması eşlik etmiştir. Genişleyen Seçmenler Kurulu⁶⁴ en çok toprağa sahip olanları içerdiğinden, yeni düzenlemeler ona Prensler Kurulu'ndaki seçmenlerin oy sayısının 1789'da 29'dan, 1803'te toplam 131 oyun yeniden düzenlenmesiyle 78'e yükseldiği yerleşik bir çoğunluk verdi. Dahası, Reich'in Katoliklik ile geleneksel ilişkisi, Reichskirche'nin yıkılmasıyla kırılmış ve Protestanlar ilk defa çoğunluk olmuştu.

Reich, 6 Ağustos 1806'da II. Francis tahtından çekilmeden önce kaçınılmaz olarak bağımsız prensler federasyonuna doğru ilerliyordu. Zaten 1804'te imparator, Napolyon'un Fransa'da kendisi için yarattığı bir ünvana karşılık vermek için kalıtsal bir Avusturya emperyal ünvanı almıştı. Yeni unvan, Avusturya'nın geleneksel emperyal politiklardan kopmasını sembolize edip, kendi bölgesel imparatorluğunu korumaya odaklanma kararlılığını gösterdi. Reichstag ve imparatorluk mahkemeleri gibi saygın kurumlar, diğer güçlü prenslerin hayatta kalan zayıf komşuları pahasına kendi özerkliklerini sağlamlaştırmasını önlemek için çok az şey yapabiliyordu. 1520'lerden beri Renanya, Svabya ve Frankonya'da hayatta kalan imparatorluk şövalyeleri, 1804'te genişletilmiş orta devletleri Nassau, Hessen-Kassel, Hessen-Darmstadt, Fulda, Vürtemberg ve Bavyera'ya zorla dahil edilerek ortadan kayboldu.

Bu eylemler, Reich'in geleceği hakkında canlı bir kamuoyu tartışmasını teşvik etti.⁶⁵ Eski anayasa coşkusu dinmekten uzaktı, çoğu hicivci radikal reformdan ziyade 1803 öncesi yapıya yeniden düzenlemeler yapılmasını savunuyordu. Pratik destek 1801-1803'te, hayatta kalmış ancak günlerinin açıkça sayılı olduğunu gören daha küçük bölgelerden geldi. Isenburg-Birstein Prensi I.

Carl liderliğindeki 1803-1806 Frankfurt Birliği'nin en önemlisi olduğu yeni bölgeler arası ittifaklarda kontlar ve emperyal şövalyeler karşılıklı koruma için bir araya gelmişti.⁶⁶ Bununla birlikte, bu örgütler artık sadece Berlin ve Viyana'da değil, orta mahkemelere de yayılan siyasi irade eksikliği göz önüne alındığında güçsüzdü. Genişlemiş laik bölgelerin yöneticileri, uzun zamandır devam eden bölgesel tarımsal hedeflere ulaşmalarına yardımcı olan yeni sert güç politikası kültürünü tamamen benimsemişlerdi. Yeni tutumun şiddeti, eylemden çok retorik korkutuculuğu olan daha önceki barok kavgacılığın şiddetini aştı. Yerleşik normlara barışçıl bağlılığa yapılan eski vurgu gitmişti: Vürtemberg'in yeni elektörü, en sevdiği subayların, Svadyalı imparatorluk şövalyelerinin kalelerini kuşattıklarından ve işgalcileri zincirlerle sürüklediklerinden, en çok şikâyet edilen subaylar olduğunu açıkladı.⁶⁷

Avrupa sahnesinde ise, şişirilmiş beylikler, Fransız güdümüne çekilmeyi önleyemeyen, zayıf hükümdarlar olarak kaldı. Varlığında savaşılan son savaş sırasında, Napolyon ve yeni Alman müttefikleri 1805'te Austerlitz'teki Avusturya-Rus ordularını yok ederken, Reich tamamen farklılaştırıldı. Sonraki Pressburg Barışı sadece Confédération Germanique'e (Alman Konfederasyonu) atıfta bulundu ve Bavyera ve Vürtemberg'i tamamen egemen krallıklara yükseltti. 12 Haziran 1806'da, en büyük eyaletlerden 16'sı resmen Reich'tan ayrıldı ve Napolyon ile Ren Konfederasyonu'nu (Rheinbund) kurdu, bu da Francis'in tahttan çekilmesini büyük ölçüde alakasız kıldı.⁶⁸

Prusya'nın Ekim 1806'daki müdahalesi, Alman vicdanının gecikmiş sancıları tarafından değil, siyasi yalnızlıktan kaçınma ve askeri değerini Rus ve İngiliz müttefiklerine kanıtlama konusundaki umutsuz arzusuyla tetiklendi. Avusturya'nın 1805'teki yenilgisi, tarafsızlığın devam etmesinin Prusya'nın Kuzey Almanya'daki son kazanımlarını koruma olasılığının düşük olduğunu gösterdi. Rus takviyelerini beklerken “Napolyon’un burnunu kanatmaya” yönelik sınırlı bir kampanyayla kumar oynayan Prusyalılar, Jena ve Auerstädt'teki ezici yenilgileriyle kabaca yeni bir döneme girerek neredeyse tamamen siyasi bir çöküşü tetikledi.⁶⁹ Sadece Saksonya aktif olarak Prusya'yı desteklemişti ancak Napolyon hem Hessen-Kassel'i hem de Wolfenbüttel'i tarafsızlıklarından dolayı cezalandırdı ve Kuzey Almanya'nın yeni Rheinbund'a getirilmesi için radikal bir yeniden örgütlenmeye başladı. Prusya'nın dramatik çöküşü, eski düzenin yenilgisinin boyutunu vurgular ve Reich'ı bu kadar uzun süre muhafaza eden mekanizmalardaki çöküşün muhasebeleştirilmesi sorusunu yeniden açar. Sonuç bölümünde işte bu soruya yöneleceğiz.

Dokuzuncu Bölüm

Sonuç: Kutsal Roma Germen İmparatorluğunun çökme nedenleri

Son Bir Soru

I. Francis'in çekilmesi, Orta ve Batı Avrupa'nın çoğunu bin yıldan fazla yönetmiş bir devletin resmi olarak yok olmasının işaretini verdi. Vestfalya Barışı, uzun tarihinde bir dönüm noktasını temsil etmişti ancak son düşüşü başlatan etmen olmadı. İmparatorluk anayasası, İmparatorluk'un 17. yüzyılın uzun süreli savaşında temel özelliklerini korumasını sağlamak için hem iç gerilimleri hem de dış baskıları emerek esneklik göstermeye devam etti. Habsburg hanedanı hedefleri, Türklerin Macaristan'ı fethi ve daha sonra İspanyol Veraseti için yarışlarla birlikte daha büyük imparatorluk çıkarlarından sapmaya başlamasına rağmen hem Joseph I hem de Charles VI, I. Leopold tarafından başlatılan devlet iyileşmesini sürdürmeyi başardı. 1733'ten sonra Habsburg yenilgileri sonrasında, Wittelsbach imparatorluk yönetiminin ve 1740'tan sonra Alman iç savaşıyla çifte felaketle sonuçlanan ciddi sorunlar ortaya çıktı. Bununla birlikte, geleneksel siyasi doku kısmen parçalanmış olsa da 1789'dan sonra İmparatorluk Meclisi gibi kurumların Rönesans'ının gösterdiği gibi yeni iplikler hala dokunuyordu.

Bu çalışmada sunulan geleneksel tarihsel tablonun böyle bir revizyonu son bir soruda gündeme getiriyor: eğer Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu 1648'den sonra iflas etmiş ve yıpranmış bir yapı değilse, neden çöktü? Önceki bölümde de belirtildiği gibi, devrimci Fransa zaferlerinin açıklamalarını dikkate almadan bu konuyu anlamak imkânsızdır çünkü ikisi, yeni düzenin eski düzen üzerindeki kaçınılmaz zaferi olarak sıklıkla ilişkilidir. Kolaylık olması açısından, temel argümanlar sosyal, ekonomik, askeri ve politik faktörler altında gruplandırılabilir, bunların hepsi standart yorumlarda değişik derecelerde vurgularla öne çıkar.

Sosyal Unsurlar

Motivasyon meselesi, Fransız ve Alman toplumu arasındaki tüm zıtlık tartışmalarına hâkim olmuştur. Devrimin, toplumu dönüştürerek, üstün bir ordu türü oluşturduğu düşünülürken, muhafazakâr, hiyerarşik Alman sosyal yapısı, en iyi politik ustalarıyla özdeşleşemeyen ve çatışmaların sonuçlarına çok az ilgi gösteren topluluktan oluşan bir güçle sonuçlandı. Motivasyon sorununu, kesinlikle çağdaşları kullanıyordu. Laukhard, o zamandan beri önemli bir şekilde belirtilen görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: Korumaları beklenen insanlar tarafından dünyanın pisliği olarak görülen alman askerlerinin bir vatanı yoktu ve toplum inşa etmek için mücadele eden siviller tarafından büyük saygı gören Fransız gönüllülerin aksine eşitsiz bir sosyal yapıyı savunmak için savaşıyorlardı.¹

Bu zıtlık açıkça abartılıyordu. Önceki bölümde yer alan askere alma sistemleri üzerine tartışmaların gösterdiği gibi, birçok Fransız istemsizce hizmet ediyordu ve hepsinin gerçekten “cepheye vatanseverlikle yürüyüp yürümediği” konusu sorgulanmalıdır.² Kuşkusuz, bu konuyla ilgili son zamanlarda yapılan tartışmalardan birinin gösterdiği gibi, “halktan oluşan askerler yenildiğinde, nasıl olsa bir boş günleri vardı ve çok devrimci hissetmelerini varsaymak

saçma olurdu”.³ Kanıtların son derece öznel doğası göz önüne alındığında, motivasyon sorunu burada tam olarak çözülemeyen büyüleyici ve karışık bir sorundur. Bununla birlikte, söz konusu dönem boyunca Alman askeri deneyimine de ışık tutacak bazı ön açıklamalar yapmak mümkündür.

İdam ve liyakate bağlı yönetim sisteminin ideolojisi, subayların durumunda bir fark olduğunu görmesine rağmen, Alman ordularının asker istihdamı sistemleri sosyal geçmiş bağlamında Fransız muhaliflerinden önemli bir farklılık göstermeyen kişileri askere alıyordu. Çoğu Alman gönüllü, her zaman yaptıkları gibi, aklıktan kurtulmak ve daha iyi bir yaşam umuduyla askerliğe başvurdu.⁴ Sadece subayların korkusu ya da onların acımasız cezalarıyla değil, aynı zamanda sivil yaşama tekrar girme zorluğu ve yıllarca süren hizmet boyunca geliştirilen gurur ve profesyonellik duygusu ile saflarda kaldılar.

Popüler mitolojinin aksine, Alman askerleri sürülmek istemediler. Prusya ordusu, on sekizinci yüzyılın büyük bir kısmı boyunca yıllık olarak firar yoluyla toplam gücünün yüzde 2'sinden azını kaybetti ve diğer birçok bölge barış zamanında yüzde 5'ten daha az kaybetti. 1795'te kolordu harekete geçmeden, 734 askerin Swabian Kreistruppen'den (Württemberg'de bir bölge) kaçmasına rağmen, bu hala toplam sayının sadece yüzde 6'sından biraz fazlasını oluşturuyordu ve muhtemelen bu oran daha serbest, zayıf lojistik düzenlemelerinin uygulandığı, firar eden askerlerden zarar gören Fransız ordusundan daha düşüktü. 1793'te Fransız savaş ordusunu en az 50.000 asker terk etti. Bu da toplam gücün yüzde sekizine eşitti. Alman kuvvetleri için kesin rakamlar mevcut olmasa da muhtemelen Sakson kolordularının Prusyalılarla yaşadıklarına paraleldi (Tablo 9.1).⁵

Alman askeri disiplininin keskin sonu, yalnızca asi ve işbirlikçi olmayan davranışlarla dikkat çeken az sayıda anlaşması zor kişi tarafından hissedildi. Geçişlerinin cezalandırılması, kurallara uyanlar arasında dayanışmayı tekrar doğruladı. Böyle bir uygulama, bir çevrede korkunun ya da onuru zedelemenin tek başına kanıtı olarak gösterilemez. Bahsedilen çevrede her askere, savaş alanında gelişmeleri uygularken hataya düşmek kendisini ve silah arkadaşlarını ateş gücünü en üst düzeye çıkarmak için kullanılan çok sıkı süreçlerde tehlikeye attığı öğretilir. Bu mahkûmiyeti aşılacak için gerekli olan talim, genellikle düşünüldüğü kadar acımasız veya durmaksızın değildi. Nadiren, bir günde dört saatten fazla sürdüğü olurdu. Askerler "askerliğe olan sevgi ve şefkatin erken bir etkisini özümseyenler" diye birçok düzenleme sabıra olan ihtiyacı vurgulardı.⁶ Emin olmak gerekirse, sistem ve arkasındaki felsefeler sosyal olarak muhafazakârdı ancak böyle olması daha etkiliydi. Askerler (iddialara göre) cesaret gibi içgüdüsel duygularla savaş alanına daha fazla sürülürken cesaret ve onur yalnızca subaylarda bulunabilecek nitelikler olarak kabul edildi.⁷ Bu durum Alman ordularının olağanüstü başarılar için ödül olarak memurlara madalya ve askerlere nakit ikramiye vermesiyle sosyal bölünmeye yansdı. Bununla birlikte, sıradan askerlerin daha önce olmasa da, 1740'ların çoğu bölgesel ordusunu karakterize eden kurumsal profesyonellikte paylaşımları bekleniyordu ve açıkça paylaşıldı. Frederick'in onları bastırmak için çok çabalamasına rağmen, 1760'larda Ensign Geispitzheim tarafından hazırlananlar gibi Prusya'da dolaşan askeri alay tarihi ile ilgili olayların erler ve subaylar tarafından okunması açıkça amaçlanmıştır.⁸ Üniformalar, bayraklar ve askeri marşlara ek olarak, grup ayniyeti alay gelenekleriyle güçlendirildi. Bu geleneklere örnek olarak 18. yüzyılın başlarında Köln ordusundaki bölükler tarafından kutlanan özel günler gösterilebilir.⁹ Askerler gururla uzun ve kusursuz geçmişe baktı: Örneğin, 32 yıllık hizmet hayatı olan Württemberg Grenadier Sebastian Merck, uyuya kalınca mahvolmuştu. Uyuyunca, göz altındaki bir adam kaçmıştı ve Merck bu olayı "hayatımın en kötü talihsizliği" olarak tanımlamıştır.¹⁰

Tablo 9.1 Sakson Kayıpları 1793-1796

Kategori	1793-1796 Toplam sayı	Toplam kayıp yüzdesi	Ortalama Yıllık Güç Yüzdesi
Operasyonda ölen	88	7.7	0.3
Yaralanıp ölen	56	4.9	0.2
Hastalıktan ölen	762	66.6	2.5
Kazara ölenler	8	0.7	
Esirler	6	0.5	
Savaş alanında terk edilenler	224	19.5	0.7
Toplam	1144	100.0	

Yıllık Güç

1793	5982
1794	4704
1795	9706
1796	9688
Ortalama	7520

Muhtemelen, bu güç kaynağı olduğu kadar aynı zamanda zayıflık kaynağıydı. Grup dayanışması daimî olarak münferit bir alayın ötesine geçmedi. Bu münferit alaylar, orduların bölünmesine yardım eden birlik içi çekişmelere ve üst düzey komutanlar arasında tercihler üzerine göre tartışmalara sebep oluyordu. Örneğin, 18. yüzyıl'da Potsdam'da, ayrıcalıklı muhafız taburu askerlerinin, diğer birimlerden askerlerin yerleştirildiği bölgelere girmesi hiç akıllıca değildi.¹¹ Ayrıca, 18. yüzyılın sonlarında eleştirmenlerin temel sorun olarak vurguladıkları askerlerin sivillerden uzaklaşması problemine kesinlikle katkıda bulundu. Örneğin, yüzyılın ortalarında Württemberg'deki sivil yetkililer, askerlerin kartlarını göstermeleri istendiğinde çok kibirli ve mütevazılıktan uzak bir şekilde davranmalarını şikâyet ettiler. Sık sık, yetkililerin kendileri suçlanıyordu çünkü sivillerle olan anlaşmazlıklarda yetkililer orduyu desteklediler: Dük Carl Eugen çoğunlukla askerlerine karşı şikâyetleri reddetti.¹² Görünüşe göre, fanatik Fransızlara karşı tüm ulusu birleştirmenin yolu tüm halkı gerçek bir vatanseverlik duygusu ile canlandırmaktı. Tartışmalı olarak, ortak dil ve bazı çevrelerde artan bir şekilde edebiyat ile oluşturulmuş iyi bir ulusal kültürel topluluk duygusu olmasına rağmen, tabii ki milleti kimler ya da neyin oluşturduğu tartışmalı bir konuydu. Bu, Fransız süngüleriyle yüzleşmek için en hırslıları dışında hepsine ilham vermeye yeterli değildi. Yine de Devrim'in Bretonlar ve diğer azınlıklara zorla dilsel birlik getirme ve 1801'e kadar süren bölgesel ve dini bağlılığa karşı bir iç savaş ile mücadele etme zorunluluğu göz önüne alındığında, milliyetçilik gücü de Fransız başarısında bir etken olarak sorgulanmalıdır.

Bu durumdan çıkarılacak olan şey, 18. yüzyılın sonlarında Alman ordularının içinde yaşadıkları toplumu yansıtmış olduğudur. Onları sivillerden ayıran unsur kadar sivillere bağlayanlar da vardı. Yarısından fazlası evliydi ya da uzun süreli ilişkileri vardı ve çoğu sivil sektörde çalıştı çünkü düzenli askerler bile genellikle sadece üç günde bir görev yaptı ve çoğuna ücretlerinden tasarruf etmek için yılda on aya kadar izin verildi.¹³ Askerler ayrı bir grup olarak kalmaya devam ettiler ancak ortak katmanı ve kurumsal kimliği güçlendiren karmaşık bir bağlar ağı tarafından bir araya getirilen çok tabakalı bir toplumda sadece birçok kişiden biri olarak görülüyorlardı. İmparatorluğun siyasi yapısı gibi, bu da çeşitliliğini hayli eşitsizlik ve

hareketsizlik yoluyla korumuştur. Böyle bir yapı, ılımlı bir uyum yoluyla değişimi özümseme güçlerini göstermişti ancak Devrim'in etkisinin açıkça gösterdiği gibi sınırlar vardı.

Ekonomik Faktörler

Eğer Devrim Savaşları eski ve yeni arasında bir mücadeleyi içeriyorsa, kesinlikle geri kalmış bir feodal Almanya ile dinamik kapitalist bir Fransa arasındaki çatışmayı temsil etmediler. Son araştırmalar, her iki ülkenin bir karma ekonomik kalkınma tablosunu gösteriyor ancak Alman yenilgisini açıklamak Fransız zaferini açıklamaktan daha kolay olmuştur. Ne Fransız Devrimi, kapitalizmin yükselişinin bir sonucuydu ne de devrim ekonomiyi kapitalizme çevirmişti. Bu büyümeyi teşvik ettiği kadar geciktirdi. Fransız ekonomisinin yapısı ve büyüklüğü Devrim'in askeri zaferi için işgal altındaki bölgelerin kaynaklarını sınırlarının ötesinde kullanma yeteneğinden daha az önemli görünmektedir.¹⁴

Alman ekonomisi, Saksonya'da ve Rheinland'ın bazı bölgelerinde büyüme işaretlerine rağmen, sanayileşme açısından Fransa ve kesinlikle İngiltere'nin gerisindeydi ancak geri kalmışlığın genel görüntüsü bile yanıltıcıdır. T.C.W. Planning'in gösterdiği gibi, Doğu Elbian serfliği gibi görünüşte gerici üretim biçimleri “eşzamanlı olarak hem eski hem de ilerici” idi. Feodalizm ve kapitalizmin unsurlarını ticari satış için tahıl üreten bağlı işlerle birleştiriyordu.¹⁵ Emperyal anayasa ekonomik büyümeyi sadece dolaylı olarak ve belirli yönlerini yavaşlattı. Bölgesel parçalanmayı koruyarak İmparatorluk, ağırlık, ölçü ve para biriminin standardizasyonunu engelledi, ayrıca gümrük engeli ve paralı geçiş noktalarının çoğalmasını teşvik etti. Fakat bununla savaşmak için de bir çerçeve sağladı. Özellikle Suabiya'da olduğu gibi Kreiste de iyi çalışan yapı bölgesel ve bölgeler arası ekonomik işbirliğinin geliştirilmesine yardımcı oldu. Bölgesel hükümetler de büyümeyi teşvik ettiler ancak bürokratik kameralist planların ve devlet destekli endüstrilerin ne kadar gerçek bir etkisi olduğu sorgulanmalıdır.¹⁶ Württemberg ve Hessen gibi alanların nüfusu yüzyılın ortalarından bu yana hızla genişlediğinden, demografik bir devrime başlamak için siyasi bir yeniden düzenleme gerekmedi.

Ekonomik faktörler, yalnızca emperyal politikadan ziyade bölgesel konular ile birlikte ele alındığında önemlidir. Hem emperyal şehirlerde hem de beyliklerdeki kurallar, net ve geleneksel toplumun korunmasına yönelik bir anlaşma ağı olan devlet ve kilit sosyal gruplar arasında bir pazarlık sürecine dayanıyordu.¹⁷ Ulusal savunma için önemli olan, kaynak seferberliği için bölgesel yönetimlere merkezi güvendi. Avusturya ve Prusya da dahil olmak üzere tüm bölgeler savaş giderlerini finanse etmede büyük zorluklarla karşılaşmışlardı ancak yüzyılın sonlarında Alman reform mutlaklığı, Türklere ve monarşik Fransa'ya karşı daha önceki savaşlarda yürürlükte olan sistemlere kıyasla gelir elde etme konusunda kuşkusuz daha etkili oldu. Daha fazla sayıda asker seferber edildi, hatta nüfustaki büyümeye müdahale etmeye izin verdi. Hem bölgesel hem de emperyal askeri hazinelerine daha fazla nakit akışı oldu. Huzursuzluk korkusu hükümetlerin mali vidayı döndürmesini engellemedi ancak ne hükümdarlar ne de halk 1672-1714'teki askeri çabadan dolayı oluşan umutsuz sıkıntıya geri dönmek için hazır olmadıkları görülüyor. Özellikle 1763'ten beri 30 yıl sonra barış neredeyse hiç bozulmamıştı. Doğrudan yönetim için geleneksel pazarlık sürecinin kapasitesinin üstünde daha fazla çaba gerekliydi. Bu da ancak 1801 sonrası bölgesel yeniden yapılanmanın ardından geleneksel ayrıcalıkların yok edilmesi ile mümkün oldu. Bu, Jena'nın 1806'daki Prusya yenilgisinden ziyade, Alman Reform Dönemi'nin gerçek başlangıcını işaret ediyor. Devletin kendisini değişen koşullara adapte ettiği ve kişilerden çok vatandaştan oluşan bir toplum tabanını yeniden oluşturulduğu bir dönemdi.

Askeri Faktörler

Devrimci Fransa ile İmparatorluk Almanya'sı arasındaki karşıtlık en açık biçimde askeri örgütlenme alanında görülmüyordu. Belki de kısmen iki sistemin en şiddetli şekilde temas kurduğu alan olduğundandır ve belki de kısmen yaygın olarak tüm orduların onları üreten sosyal ve politik sistemleri örneklendirdiği inancı sebebiyle bu karşıtlık yaşanıyordu. Buradaki kilit mesele, bölgesel orduların, İmparatorluk Ordusunun ve resmi savunma yapısının başarısızlıklarına odaklanan emperyal savaş çabalarının eleştirisiydi.

İlk durumda, tartışmaların çoğu tüm eski rejim ordularına yönelik genel eleştirinin ötesine geçmemektedir.¹⁸ Avusturya ve Prusya kuvvetleri, tüm eski rejim kurumlarının kusurlarını paylaşıyor olarak kabul edilir: Vatansever Fransız ordularının sayıca alt ettiği, isteksiz, ilgisiz paralı askerlere komuta eden amatör aristokrat subaylar. Eğer başka bir şey değilse, İngiltere ve Rusya'nın reforme edilmemiş güçlerinin devrimci ve Napolyon Fransa'yı yenilgiye uğratması bunun bir çarpıtma olduğunu gösterir. İmparatorluk savunma yapısının eleştirileri daha ciddidir çünkü bu eleştiriler, bu çalışmanın merkezinde olan şeye değinmektedirler. Alman ortak güvenliği, doğası gereği Fransa, Avusturya ve Prusya ordularından daha ast olan bir güçten de geniş çapta sorumlu kabul ediliyor. Örneğin Laukhard, Avusturya ve Prusya'nın askerleri çeşitli hakimiyet bölgelerinden ve bu bölgelerin dışından aldıklarını ve onları tek bir dövüş gücüne dönüştürürken, İmparatorluk ordusu onun güçlü bir silah olmasını engelleyen zayıflatan bir ekipman, organizasyon ve eğitim çeşitliliği olan bir sistem sürdüğünü söylemiştir.

1792'den sonra seferberlik, özellikle 1763'ten bu yana kendi kendini yönetme sorunu büyük ölçüde kontrolsüzleştiği için, kesinlikle şüpheli bir durumdu, böylece bazı bölgeler artık kaç asker sağlamaları gerektiğini bilmiyordu.¹⁹ Fakat siyasi olarak en parçalanmış bölge olan Suabiya, geçmişte olduğundan daha fazla asker yetiştirmeyi başardı. Yedi Yıl Savaşı'nda olduğu gibi nitelik zamanla gelişmesine rağmen, Prusya ve Avusturya alaylarına göre askeri açıdan kesinlikle ast olan küçük birlikler arasında sorunlar vardı.

Kreis Askeri birliği (Kreistruppen) Fransa'ya karşı gelecek toplam gücün sadece küçük bir kısmını oluşturdu ve bu çağdaşların İmparatorluk yapısının Almanların tam askeri potansiyellerine ulaşmasını engelleyip engellemediği sorusunu gündeme getirdi. Birçoğu Fransız Devrimi'nin çatışmayı dönüştürdüğüne ve tam savaşı yeni bir cevap olarak gerektirdiğine ikna olmuştu. Örneğin Thugut, Avusturya'nın geçirdiği çatışmaların hiçbirinin “şu anda içinde bulunduğumuz böylesine kucaklayan bir mücadele” ile karşılaştırılmadığına inanıyordu.²⁰ Bu, artık sınırlı hedeflerle değil, tüm yaşam biçimlerinin kaderiyle ilgilenen bir ölüm kalım mücadelesiydi. Vestfalya Kreis birliğinde bir kaptan olan Friedrich Baron von Bock ve daha sonraki tarihçilerden hatırı sayılır yorumlar alan bir reform teklifi yazarı gibi diğerleri açıkça anlaştılar.²¹ Diğerleri gibi, Bock da ortak neden için üzerine düşeni yapan özerkliklerini korumakla meşgul olan küçük prenslerin bencilliğini eleştirdi. 1794'te önerilerini sunduğu Habsburg hükümetinin tepkisini bilmememize rağmen, Avusturya merkeziyetçiliği için bölgelerin yükümlülüklerini yerine getirmede başarısız olduğu tartışmasını öne süren Thugut gibi insanların muhtemelen duymak istediğiydi.

Küçük devletlerin “cansızlıklarından” dolayı hareket edemeyeceği inancı bu güne kadar devam etti - ve bu yanlıştır.²² Kaynak seferberliği ve Kreis birliklerinin sağlanması konusundaki tartışmaların gösterdiği gibi, küçük bölgeler ortak çabanın orantısız bir payını oluşturmuştur. Emperyal Operasyonlar Fonu'na mali katkılarda en büyük borç sahibi Prusya iken, diğer birçoğu gönüllü ek ödemeler yaptı. Dahası, Prusya 235.000 askerinden 76.000'den azını

Fransa'ya karşı konuşlandırdı ve her zaman emperyal ve antlaşma gerekliliklerinden daha azını kullandı ve 1795'te tamamen alana çıkardı.²³ İmparatorluğa karşı görev duygusu olmaktan ziyade tartışmasız daha geniş hedefleri ile ilgili olmasına rağmen, Avusturya sorunluluklarını aştı ve fazlasını yaptı. Daha küçük bölgeler resmi birliklerinin sadece dörtte üçünü sağlamıştı ancak eksikliğin çoğu, 1793'te resmi seferberlikten önce meydana gelen Ren'in batısındaki topraklarının kaybedilmesinden kaynaklanıyor.²⁴

Bununla birlikte, savaş sadece maddi kaynaklar ve insan gücü meselesi değildir ve bu varlıkların nasıl kullanıldığını düşünmemiz gerekir. Fransız taktiklerinin yenilikleri ve iddia edilen eski rejim ordularının yenilgisindeki rolleri hakkında çok şey yazıldı. Daha fazla topçu ateşinin kullanılmasına ek olarak, Fransızlar daha esnek bir yaklaşım uyguladılar. Düşmanların pozisyonlarını taciz eden ve etraflarını saran avcı erlerinin serbest oluşumuyla ilerlemelerini izlediler. Almanya'da yenilgilere rağmen reform konusunda belirli bir isteksizlik vardı. Avusturya askeri komisyonu 1791 yılında ordunun son Türk savaşında hayal kırıklığı yaratan performansını araştırmak üzere görevlendirildi. Bu çalışma altı yıl boyunca sonuçsuz kaldı ve Mart 1798'de kurulan ikinci bir organ da “çok az şey başardı”.²⁵

Ancak Alman askeri doktrini yeniliklerden ya da rakiplerden öğrenme isteğinden yoksun değildi. Württemberg gibi küçük ordular bile savaş alanında hızlı tepkiler verebilmek için "atlı topçu", piyade ve süvari birleştiren karışık birimler veya "lejyonlar" denediler. Birçoğu daha önce Jäger adı verilen küçük bir savaş birimi kullanmıştı, bu birimler özellikle de 1777-1783'te Amerika'da İngiltere'ye yardım etmişlerdir. Hessian Jäger, 1792'de Fransızları Frankfurt'tan kovan birimlerin başında yer alırken, Prusya ordusu 1786'dan sonra benzer amaçlar için özel piyade taburları geliştirdi.²⁶ Fransızlar 1796 Eylülünde Herkül adında bir keşif balonunu ellerinde tutuyorlardı. Almanlar bu tür yenilikleri benimseyemediler. Fakat uyguladıkları farklı fikirler de vardı. İlk olarak 4 Ağustos 1798'de istihdam edilen ve hızla güneybatı Almanya'da etkili bir iletişim ağı olarak geliştirilen “optik telgraf” veya semafor gibi fikirler buna örnektir.²⁷

Taktiksel farklılıklardan daha önemli olan Fransızların savaş alanında sayısal avantaj elde etmek için güçlerini yoğunlaştırma yetenekleriydi. Fransızların silahaltında bir milyon askerin olduğu efsanesine rağmen, Cumhuriyet güçleri genel olarak sayıca fazlaydı. Fakat Fransız askerler insan gücü olarak önemli bir avantaj elde ettikleri hemen hemen tüm nişanları kazanan, ancak eşit olarak eşleştirildikleri veya sayılarının az olduğu yerlerde kaybeden komutanları tarafından daha iyi kullanıldı. Alman generaller, geniş bir alanı kapsamak için müfrezeler düzenleyerek “kordon savunması” olarak bilinen bir stratejide üstün güçlerini boşa harcadılar. Arşidük Charles ve diğer yenilikçiler tarafından eleştirilse de, çoğu subay Ren'i savunmada ve Türklerle savaşma konusunda uzun deneyimleriyle geliştirilen bu yöntemi terk etmeye isteksizdi.²⁸

Fransızlar da gençliğin avantajından yararlandılar. 30'lu veya 40'lı yaşlarındaki adamlar tarafından yönetilen çoğu Fransız askeri, Alman ordularına kıyasla sadece 20-25 yaşlarındaydı. Alman ordularındakiler ise 30'lu yaşların ortalarındaydılar ve genellikle 60 yaşın üzerindeki generaller tarafından yönetiliyorlardı. Muhtemelen en önemli faktör olan yaş farkı sadece bir fark olarak görüldü. Arşidük Charles, 1795'te Yeni Franks'lara karşı savaşında Fransızlarla savaşma sorunlarını özetlediğinde, daha uygun olabilecek bir şekilde onlara “Yeni Türkler” adını verdi çünkü Büyük Türk Savaşından beri görülmemiş şiddetli kitle saldırıları başlattılar.²⁹ 1759'da Kunersdorf'taki zaferin bedeli olarak güçlerinin üçte birinin kaybını kabul eden Ruslar gibi inatçı muhalifler hala geleneksel savaşlarla savaşmışlardı. Buna karşılık, Fransızlar çoğu üst düzey Alman subayı endişelendiren ve dehşete düşüren yeni bir acımasızlık ve saldırganlık sergiledi. Savaş onlara kaldı ve ilkeleri belirli amaçlara ulaşmak için kontrollü güç

uygulamak haline geldi. Askeri teoriler zayıyatı azaltmakla ve eğitimli insan gücünü boşa harcamamakla ilgilenirler. Hem askeri adamlar hem de siyasi düşünürler, bilimsel yöneticilerin doğru uygulanmalarının savaşı daha az maliyetli ve hatta daha az sıklıkta yapabileceğini söylediler. Böylece, Avusturyalı General Mack, Almanların Fransız taktiklerini benimsemesi gerektiği fikrini reddetti; bunun yerine “kan dökülmesini önlemenin gerçek yolu olan disiplinli, düzenli hareketlerin sürdürülmesidir”. Tüm ateş etme ve çatışma, askerlerin kaybına neden olur.³⁰

Siyasi Faktörler

Bu düşünceler, radikal değişimi kabul etmeyi reddederek siyasi alana yayıldı. Onların tatsızlıklarına ve Devrim korkusuna rağmen, çoğu Alman savaş fikrine kozmik bir hesaplaşma olarak direndi ve savaş gücü durumunda bile geleneksel ayrıcalıklar göz ardı edilemeyeceğini tartıştı. Rahatsızlıklarına ve Devrim korkusuna rağmen, çoğu Alman savaş fikrine kozmik bir hesaplaşma olduğu için direndi. Reichskrieg’de bile geleneksel ayrıcalıkların göz ardı edilemeyeceğini tartıştılar. Kısacası, sırf Fransa’yı yenmek için korumaya çalıştıkları şeyi yok etmemelilerdi.

Sonuç olarak, şu anda ortada olan çok sayıda reform teklifinin çok azı, mevcut anayasada yapılan değişikliklerin ötesine geçti. Ütopik öneriler arasında İmparatorluk Meclisinin yerini almak üzere aydın prensler, düşünürlerin yanında Goethe ve Wieland gibi edebi kişilerden oluşan bir parlamento oluşturulması vardı ancak yine de kolektif bir siyasi çerçeve öngörülüyordu. Seçilmiş bir hükümdar, İmparatorluk Meclisi, Kreise ve bölgesel egemenlik gibi kilit geleneksel özelliklerin korumak istendiği daha somut teklifler de vardı. Örneğin, ulusal bir ruh yaratmanın gerekliliğine vurgu yapmasına rağmen, Bock 1794 askeri reform fikirleri olarak, 1681’de tam entegre Kreis orduları oluşturarak, daha büyük bölgeleri toplu savunmaya bağlamaya karar verildiği gibi bunların tam olarak, uygulanmasını tavsiye etti. Bock, hala ayrı Haustruppen’in büyük Prensler tarafından yönetilmesi gerektiğini düşünüyordu. 1803 kadar bile çoğu yazar siyasi yapılanmayı şu anda evrimsel olarak gerçekleştirdiği ve İmparatorluğun çok katmanlı yapısının esaslarını elde tutulması gerektiği şeklinde yorumluyordu.³¹

Bu umutlar, krize rağmen İmparatorluk unsurlarının çöküşten çok dirildiğine dair işaretlerle kısmen haklıydı. 1792-1801 dönemindeki hiçbir Reichstag kararı, dini tartışmalarla engellenmedi; aksine, kurum birçok konuda derhal ve etkin bir şekilde hareket etmiştir. Kreis yapısı da esneklik gösterdi, Swabya, Württemberg’in ya bölgeyi kendi hedeflerine bağlamasını ya da tamamen terk etmesini engelledi.

Bu olumlu işaretleri boşa çıkaran şey, Avusturya-Prusya rekabetiyle devrimci tehdidin çakışmasıydı. 1794’teki savaşta, Fransa, Avusturya ve Prusya arasındaki Alman hâkimiyeti için gerçekten üç köşeli bir mücadele söz konusuydu ve eğer Viyana ve Berlin isteseydi Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu, Fransız Cumhuriyeti ile barış elde edebilirdi. Alman iç gerilimi, kolektif güvenlikle ilgili yapısal problemleri şiddetlendirmişti. Bu problem ciddi olsa da yenilgiyi açıklamak için tek başına yeterli değildi. İmparatorluk, bir dize uluslararası koalisyonla olan birlikteliğinden de zarar gördü. Bu koalisyonlar, monarşik Fransa’ya karşı karşıya gelenlerden çok daha zayıftı ve birlik içerisinde değildi. Özellikle, Hollandalıların iç sorunları Avusturya Hollandası’nın savunmasını zayıflattı ve 1794’te Fransızların belirleyici bir stratejik avantaj elde etmesini sağladı.

Fakat en temel sorun, uyumsuz siyasi kültürlerin çatışmasıydı. Uzlaştırıcı, iç gözlemsel, tarafsız Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu: Önce iki geniş, merkezileştirici, mutlakıyetçe

Alman büyük gücü tarafından ve sonra da saldırgan, dinamik devrimci Fransa tarafından bölündü. Son vurucu olay, orta beyliklerin gemiyi terk edip bir Fransız ittifakının cankurtaran gemisine yüzdüğünde geldi. 19. yüzyıl siyasetinin sorunlu suları akmaya devam ederken yeniden inşa edilen Alman Konfederasyonu, saltanat ve bölgesel bağlılık bakımından eski imparatorluktan daha fazla su alan bir gemiydi.

Ekler

Büyük Alman Hükümdarları

İmparatorlar

1519–1556	V. Charles
1556–1564	I. Ferdinand
1564–1576	II. Maximilian
1576–1612	II. Rudolf
1612–1619	Matthias
1619–1637	II. Ferdinand
1637–1657	III. Ferdinand
1657–1658	Fetret Devri
1658–1705	I. Leopold
1705–1711	I. Joseph
1711–1740	VI. Charles
1740–1742	Fetret Devri
1742–1745	VII. Charles (Bavyeralı Carl Albrecht)
1745–1765	I. Francis
1765–1790	II. Joseph
1790–1792	II. Leopold
1792–1806	II. Francis

Elektörler

Bavyera

1598–1651 I. Maximilian (1623'ten itibaren)
1651–1679 Ferdinand Maria
1679–1726 II. Max Emanuel
1726–1745 Carl Albrecht (İmparator VII. Charles, 1742–1745)
1745–1777 III. Max Joseph
Pfalz'a geçti (aşağıda bkz.)

Brandenburg (Prusya)

1640–1688 Frederick William, Büyük Elektör
1688–1713 III. Frederick, 18 Ocak 1701'den itibaren Kral I. Frederick
1713–1740 I. Frederick William, Asker Kral
1740–1786 II. Frederick, Büyük
1786–1797 II. Frederick William

1797–1840 III. Frederick William

Köln

1612–1650 Ferdinand, Bavyera Dükü
1650–1688 Maximilian Heinrich, Bavyera Dükü
1688–1723 Joseph Clemens, Bavyera Dükü
1723–1761 Clemens August, Bavyera Dükü
1761–1784 Maximilian Friedrich von Königsegg-Rothenfels
1784–1801 Maximilian Franz, Avusturya Arşidükü
1801–1802 Anton Viktor, Avusturya Arşidükü (Laikleşme ile makama gelmesi engellendi)

Hannover

1641–1648 Christian Ludwig (Calenberg Dükü olarak)
1648–1665 Georg II. Wilhelm (Celle hükümdarı oldu, aşağıda bkz.)
1665–1679 Johann Friedrich
1679–1698 Ernst August (1692/1708 arasında Elektör olarak)
1698–1727 Georg Ludwig (1714’ten itibaren Büyük Britanya Kralı I. George)
1727–1760 II. George
1760–1802 III. George (1820’de öldü)

Mainz

1647–1673 Johann Philipp von Schönborn
1673–1675 Lothar Friedrich von Metternich
1675–1678 Damian Hartard von der Leyen
1679 Carl Heinrich von Metternich
1679–1695 Anselm Franz von Ingelheim
1695–1729 Lothar Franz von Schönborn
1729–1732 Franz Ludwig von Pfalz-Neuberg
1732–1743 Philipp Carl von Eltz
1743–1763 Johann Friedrich Carl von Ostein
1763–1774 Emreich Carl Joseph von Breidbach zu Bürresheim
1774–1802 Friedrich Carl Joseph zu Erthal
1802–1803 Carl Theodor von Dalberg

Saksonya

1611–1656 I. Johann Georg
1656–1680 II. Johann Georg
1680–1691 III. Johann Georg
1691–1694 IV. Johann Georg
1694–1733 I. Friedrich August (1697’den itibaren Polonyalı II. Augustus)
1733–1763 II. Friedrich August (Polonyalı III. Augustus)
1763 Friedrich Christian
1763–1827 III. Friedrich August (1806’den itibaren Kral)

Pfalz

1610–1623 V. Friedrich (1632’de öldü)
1623–1648 Bavyera egemenliği altında
1648–1680 Carl Ludwig
1680–1685 Carl (Simmern soyunun sonuncusu)
1685–1690 Philipp Wilhelm (Pfalz-Neuburg soyu)
1690–1716 Johann Wilhem
1716–1742 Carl Philipp (Pfalz-Neuburg soyunun sonuncusu)
1742–1799 Carl Theodor (Sulzbach soyu, 1777’de Bavyera’dan miras alındı)
1799–1825 IV. Maximilian Joseph (Birkenfeld soyu, Aralık 1805’ten itibaren Kral)

Trier

1623–1652 Philip Christoph von Sötern
1652–1676 Carl Kaspar von der Leyen
1676–1711 Johann Hugo von Orsbeck
1711–1715 Carl Joseph, duke of Lorraine (Osnabrück Piskoposu)
1716–1729 Franz Ludwig von Pfalz-Neuburg
1729–1756 Franz Georg von Schönborn
1756–1768 Johann Philipp von Walderdorf
1768–1802 Clemens August, Saksonya Prensi

Büyük Dini Prenslikler

Bamberg

1642–1653 Melchior Otto Voit von Salzburg
1653–1672 Philipp Valetin Voit von Rieneck
1672–1683 Peter Philipp von Dernbach (1675’ten itibaren Würzburg Piskoposu)
1683–1693 Marquard Sebastian Schenk von Stauffenberg
1693–1729 Lothar Franz von Schönborn (1695’ten itibaren Mainz Elektörü)
1729–1746 Friedrich Carl von Schönborn (Würzburg Piskoposu)
1746–1753 Johann Philipp Anton von Frankenstein
1753–1757 Franz Lonrad von Stadion-Thannhausen
1757–1779 Adam Friedrich von Seinsheim (Würzburg Piskoposu)
1779–1795 Franz Ludwig von Erthal (Würzburg Piskoposu)
1795–1802 Christoph Franz von Buseck

Münster

1612–1650 I. Ferdinand (Köln Elektörü, 1618’dan itibaren Paderborn Piskoposu)
1650–1678 Christoph Bernhard von Galen, “Bombacı Bernard, Savaş topu Piskopos”)
1678–1683 II. Ferdinand von Fürstenberg

EKLER

1683–1688 Max Heinrich (Köln Elektörü)
1688–1706 Friedrich Christian von Plettenberg-Lenhausen
1706–1718 Franz Arnold Josef Wolf von Metternich (Paderborn Piskoposu)
1719–1761 Clemens August (Köln Elektörü)
1761–1784 Maximilian Friedrich zu Königsegg-Rothenfels (Köln Elektörü)
1784–1801 Maximilian Franz (Köln Elektörü)

Osnabrück

Guelph Dükleri ve Katolik Piskoposlar tarafından değişerek yönetildi
1648–1661 Franz Wilhelm von Wartenberg (Katolik Piskopos)
1662–1698 I. Ernst August (Guelph Dükü, Hannover’i 1679’dan itibaren yönetti)
1698–1715 Carl Joseph Ignaz (Katolik Piskopos, 1711’den itibaren Trier elektörü)
1716–1728 II. Ernst August (Guelph Dükü)
1728–1761 Clemens August (Katolik Piskopos, Köln Elektörü)
1761–1764 Duke Georg, Guelph Hükümdarı
1764–1802 Frederick, York Dükü (Guelph Dükü)

Paderborn

1618–1650 I. Ferdinand (Köln Elektörü, Münster Piskoposu)
1650–1661 Theodor Adolf von der Recke
1661–1683 II. Ferdinand von Fürstenberg (1678’den itibaren Münster Piskoposu)
1683–1704 Hermann Werner Wolf von Metternich
1704–1718 Franz Arnold Wolf von Metternich (1706’den itibaren Münster Piskoposu)
1719–1761 Clemens August (Köln Elektörü)
1761–1763 Fetret Devri
1763–1782 Wilhelm Anton von der Asseburg
1782–1789 Friedrich Wilhelm von Westphalen
1789–1802 Franz Egon von Fürstenberg

Würzburg

1642–1673 I. Johann Philipp von Schönborn (1647’den itibaren Mainz Elektörü)
1673–1675 Johann Hartmann von Rosenbach
1675–1683 Peter Philipp von Dernbach (Bamberg Piskoposu)
1683–1684 Konrad Wilhelm von Wernau
1684–1698 II. Johann Gottfried von Guttenberg
1699–1719 II. Johann Philipp von Greiffenklau zu Vollraths
1719–1724 III. Johann Philipp Franz von Schönborn
1724–1729 Christoph Franz von Hutten-Stolzenberg
1729–1746 Friedrich Carl von Schönborn
1746–1749 Anselm Franz von Ingelheim
1749–1754 Carl Philipp Heinrich von Greiffenklau zu Vollraths
1755–1779 Adam Friedrich von Seinsheim (1757’den itibaren Bamberg Piskoposu)
1779–1795 Franz Ludwig von Erthal (Bamberg Piskoposu)
1795–1802 Georg Carl von Fechenbach

Büyük Laik Prenslükler

Celle

1648–1665 Christian Ludwig (Hannover Hükümdarı oldu)
1665–1705 II. Georg Wilhelm (öncesinde Hannover hükümdarı)
Hannover'e geçti

Doğu Frisya (Ostfriesland)

1648–1660 Enno Ludwig
1660–1665 Georg Christian
1665–1708 Christian Eberhard
1708–1734 Georg Albrecht
1734–1744 Carl Edzard
Prusya'ya

Gotha

1640–1675 I. Ernst, Dindar
1675–1691 I. Friedrich
1691–1732 II. Friedrich
1732–1772 III. Friedrich
1772–1804 II. Ernst
1804–1822 August Emil Leopold

Hessen- Darmstadt

1626–1661 II. Georg
1661–1678 VI. Ludwig
1678 VII. Ludwig
1678–1739 Ernst August
1739–1768 VIII. Ludwig
1768–1790 IX. Ludwig
1790–1830 X. Ludwig

Hessen- Kassel

1637–1663 VI. Wilhelm VI
1663–1670 VII. Wilhelm VII
1670–1730 Carl
1730–1751 I. Friedrich (1720'den beri İsveç Kralı, toprakları yokluğunda VIII. Wilhelm tarafından yönetildi)
1751–1760 VIII. Wilhelm

EKLER

1760–1785 II. Friedrich
1785–1806 IX. Wilhelm (1803'den itibaren Elektör)

Holstein-Gottorp

1616–1659 III. Friedrich (1658'den sonra Schleswig'de bağımsız)
1659–1694 Christian Albrecht (1675–1679, 1684–1689 yılları arasında toprakları Danimarka işgali altında)
1694–1702 IV. Friedrich
1702–1721 Christian August von Holstein-Eutin, Vekil Hükümdar
1721–1739 Carl Friedrich
1739–1745 Adolf Friedrich, Vekil Hükümdar
1745–1762 Carl Ulrich, 1741'den itibaren Peter. 1762'de Rusya Çarı III. Petro oldu.

Loren

1625–1675 IV. Charles (1670–1697 yıllarında toprakları Fransa işgali altında)
1675–1690 V. Charles
1697–1729 Leopold
1729–1736 Francis (Maria Theresa'nın kocası, 1745'ten itibaren İmparator)
1736–1766 Stanislaw Leszczyński (eski Polonya Kralı)
Fransa'ya

Mecklenburg-Schwerin

1631–1658 I. Adolf Friedrich
1658–1692 Christian (Louis)
1692–1713 Friedrich Wilhelm (Grabow soyu)
1713–1728 Carl Leopold (makamdan alındı, 1747'de öldü)
1747–1756 Christian Ludwig (1728'den itibaren hükümdar)
1756–1785 II. Friedrich
1785–1837 I. Friedrich Franz

Pfalz-Neuburg

1614–1653 Wolfgang Wilhelm
1653–1690 Philipp Wilhelm (1685'ten itibaren Elektör)
1685'te Palatinate ile birleşti

Weimar

1640–1662 Wilhelm
1662–1683 I. Johann Ernst
1683–1728 Wilhelm Ernst
1728–1748 Ernst August
1748–1758 Ernst August Constantin
1758–1775 Anna Amalia von Wolfenbüttel, Vekil Hükümdar

1775–1828 Carl August

Wolfenbüttel

1598–1666 II. August

1666–1704 Rudolf August (İkili Hükümdar)

1666–1714 Anton-Ulrich (İkili Hükümdar)

1714–1731 August Wilhelm

1731–1735 Ludwig Rudolf

1735 Ferdinand Albrecht

1735–1780 I. Carl

1780–1806 Carl Wilhelm Ferdinand

Vürtemberg

1628–1674 III. Eberhard (1634–1648 yıllarında Avusturya işgali altında)

1674–1677 Wilhelm Ludwig

1677–1693 Friedrich Carl, Vekil Hükümdar

1693–1733 Eberhard Ludwig

1733–1737 Carl Alexander

1737–1738 Carl Rudolph, Vekil Hükümdar

1738–1744 Carl Friedrich, Vekil Hükümdar

1744–1793 Carl Eugen

1793–1795 Ludwig Eugen

1795–1797 Friedrich Eugen

1797–1816 Friedrich (1803'ten itibaren Elektör, 1806'dan itibaren Kral)